EX LIBRIS
WALTER MUIR
WHITEHILL JUNIOR
DONATED BY
MRS. W. M. WHITEHILL
1979

WHITE HILL
COLL.

The Institute of Mediaeval Studies
LIBRARY
Toronto, Ontario

MIQUEL GONZÁLEZ Y SUGRAÑES

CONTRIBUCIÓ
a la
Historia dels antichs Gremis
dels
Arts y Oficis de la Ciutat de Barcelona

VOLUM PRIMER

AGULLERS · APOTECARIS · ARGENTERS

BARCELONA
LLIBRERÍA ANTIGA Y MODERNA DE SALVADOR BABRA
CARRER DE LA CANUDA, 45
1915

ARTS Y OFICIS DE LA CIUTAT DE BARCELONA

MIQUEL GONZÁLEZ Y SUGRAÑES

CONTRIBUCIÓ
a la
Historia dels antichs Gremis
dels
Arts y Oficis de la Ciutat de Barcelona

VOLUM PRIMER

AGULLERS · APOTECARIS · ARGENTERS

BARCELONA
ESTAMPA D'HENRICH Y COMPANYÍA
1915

TAULA DE MATERIES

Planes

INTRODUCCIÓ XVII

AGULLERS

Origen y antiguitat de l'ofici: noticies universals 1
Fàbrica d'agulles de cap: contracte 3
Rescisió del contracte: Rojau acut als Consellers 4
Lo Trentenari concedeix a Rojau tenir botiga y obrador oberts per a fabricar y vendre agulles 4
Los Agullers prengueren nova orientació 5
Gremi 5
Los Agullers demanaren ésser separats dels Manyans 6
Oposició del Síndich dels Manyans 7
Reglamentació de l'ofici 8
Patrona de l'ofici 8
Festa de carrer: revifalla y extinció 8
Aprenentatge: duració: salari 11
Fadrinatge: salari: jornada de treball 11
Mestratge: objectes a presentar 11
Drets d'examen: abusos 12
Suspensió d'examen 12
Varis Agullers demanaren a l'Alcalde l'embarch de l'examen 12
Nombre de mestres Agullers 13
Primera materia 14
Com se feyen les agulles 14
Prohibició de convertir lo carrer en obrador 14
Penyoraments 15
Causa promoguda per varis Agullers contra'l Mostaçaf de la ciutat 16
Agremiació industrial 16
Casa gremial 16
Casa de Caritat: implantació d'una fàbrica de fer agulles de cap 17
Una agulla meravellosa 20

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS.

N.° 1. — Instancia de Joan Rojau demanant llicencia per a fabricar y vendre agulles de cap 24
N.° 2. — Súplica dels Agullers demanant se'ls separés de la Confraría dels Manyans 25
N.° 3. — Instancia del Síndich dels Manyans oposant-se a la pretensió dels Agullers 26
N.° 4. — Goigs en alabansa de Maria Santíssima de les Neus 28

Planes

N.º 5. — Instancia de Gayetà Font, fadrí aguller, acudint a la Reyal Audiencia perquè ordenés als Prohoms y examinadors de son ofici, acabassen l'examen per ell començat, a l'objecte d'obtenir la mestría 29

APOTECARIS

Antecedents 31
Bibliografía 34
Agremiació antiga 37

Ordinacions fetes en Corts y Pragmàtiques reyals.

Constitució d'En Pere III: Corts de Perpinyà 38
Privilegi d'En Joan II 39
Privilegi d'En Ferràn II: any 1510 40
Ratificació 42
Lley aprovada en la Cort de Montçó 42
Lley manada observar per En Felip IV 42

Reglamentació de la art Farmacèutica.

Oficis 43
Elecció de Prohoms: funcions 43
Jurament 43
Reformació 44
Visura de medecines y drogues 44
Sotstitució de Prohoms per Cònsols 45
Cònsol en cap 47
Funcions dels Cònsols 47
Clavari 48
Síndich 48
Inhàbils per a oficis 48
Patrona dels Apotecaris 48
Col·legi d'Apotecaris 49
Casa gremial 50
Consell general 51
Acorts 51

Ordinacions manades observar per la ciutat.

Antiguitat 51
Prohibició de vendre medecines si no eren visurades 53
Salari assignat als Prohoms y Mostaçaf 53
Los únichs autorisats per a preparar y vendre medecines, aixarops, etc., eren los Especiers 53
Permís concedit a les Especieres 54
Les viudes d'Apotecari, mitjançant certes condicions, podíen continuar lo despatx de receptes 54
Prohibició de despatxar cap fórmula que no fos escrita en termes vulgars 54
Obligació de donar albarà de l'import dels medicaments entregats 55
Prohibició de posar Apotecaría al qui no hagués fet pràctica y sofert examen 55
Reforma 56
Queixa 56
Resolució del Concell 57

Planes

Acort del Concell de Cent 57
Examens: lloch hont s'efectuaven 57
Composició del tribunal: exercicis obligats 58
Com s'efectuava la votació 58
Drets d'examen 58
Exempció a favor dels Especiers que ja exercíen 59
Limitació de places: excepció en favor dels fills d'Apotecari 59
Reforma de l'anterior acort 59
Injusticies reparades per los Consellers 60
Altra injusticia 63
Los conversos no eren admesos a examen 63
Los Apotecaris exercint d'industrials sucrers 66
Jochs y rifes 67
Prohibició de moldre les especies ab molins 67
Prohibició de tenir més d'una Farmacia y de prestar lo títol per a establir-la 67
Distribució dels bans imposats 69

Llibre d'Actes del Gremi (1531 a 1574).

Principals Ordinacions y acorts 69
Lo Col·legi assenteix en fer la caixa 71
Ordinacions dites de la caixa 72
Acort prohibint subministrar medecines als clients de mala fè 73
Cerca per les botigues 74
Foragitament d'un Apotecari 74
Lluminaria del Monument 75
Lluminaria per als combregars 75
Ceremonial servador quan moría un Apotecari o la seva muller 75
Tarifa de medecines 75
Rotulació de pots 76
Pes medecinal 76
Baixa en la art 76
Adjudicació de comptes: honoraris 76
Ruybarbre: consulta 76
Cambra en l'Hospital de Santa Creu 76
Intercambi de medecines 77
Actes de germanor 77
Queixa contra'l Protofísich 77
Pólvora jenuis 77
Lo Col·legi torna a demanar parer als Doctors 77
Recepta obtinguda 77
Prohibició 78
Safrà bort 78
Pràctiques de botànica 78
Intromissió de facultats 78
Sanch de dragó 79

Visura de medicaments.

Sentencia contra un Apotecari fraudulent 79
Los Cerers demanaren ésser separats dels Apotecaris 84

Controversia jurídica.

Apotecaríes en los convents 85
Decrets apostòlichs prohibint-les 87

Planes

Penes imposades als contraventors 88
Altra volta a Roma 90
Breu del papa Innocenci XI 90
Embaixada que'l Col·legi de Doctors en Medecina acordà enviar als Consellers 93
Contestació del Prior del Convent 95
Lo Concell de Cent assisteix y fa part ab los Apotecaris 95
Entrevista dels Consellers ab lo sots-Prior 96
S'ordenà al Síndich posàs en execució les deliberacions del Concell de Cent 96

Notes varies

Triaca 105
Objectes arqueològichs d'Apotecaría 109
Apotecaría antiga 110
Plets 111

Intervenció en la Administració Municipal.

Representació dels Apotecaris en lo Concell de Cent 112
Nòmina d'Apotecaris Consellers 113

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS.

N.º 1. — De Apotecaris, e Candelers de cera 117
N.º 2. — Constitucio facta super facto apothecariorum 120
N.º 3. — Consulum Apothecariorum Barchinone 123
N.º 4. — Apothecariorum Barchinone 127
N.º 5. — De examen de medicinas 136
N.º 6. — De examen de medicinas 137
N.º 7. — Ordinacions nouement fetes sobre los Speciers 138
N.º 8. — Ordinacions fetes sobre lart dels Apotecaris o, Speciers . 142
N.º 9. — Ordinacions dels Apothecaris 144
N.º 10. — Copia d'una deliberació del Col·legi 147
N.º 11. — Acta manada aixecar pels Consellers, referent a l'examen fet per Pau Llansas, natural de Vich 149
N.º 12. — Acta d'examen del jove Miquel Clascar 152
N.º 13. — Per raho repos y ben auenir del Collegi, e art dels Speciers, o Apothecaris y botiguers Droguers y vtilitat de la Republica 153
N.º 14. — Suplicació dels Cerers 155
N.º 15. — Carta dels Consellers dirigida al Papa Urbà VIII 157
N.º 16. — Decretum Sacræ Congregationis Visitationis Apostolicæ S. D. N. Urbani divina providentia Papæ VIII. constitutæ contra Religiosos, et Ecclesiasticos quoscunque quæstuosas Artes exercentes pro Secularibus 159
N.º 17. — Decret de la Reyna Governadora manant a son Llochtinent y Capità general de Catalunya, duch de Sessa, conservés lo establert en favor dels Apotecaris 161
N.º 18. — Breu del Papa Innocenci XI 163
N.º 19. — Votum celeberrimi Collegii Medicinæ Doctorum in inclita Universitate literaria Barchinone 165
N.º 20. — Representacion hecha en escritos a los muy ilustres señores Concelleres de la Nobilissima Ciudad de Barcelona, à los 17 de Março 1679 167
N.º 21. — Suplicació del Col·legi 169

Planes

N.º 22. — Nova suplicació dels Apotecaris 171
N.º 23. — Contestació del Prior y Convent de Sta. Caterina 173
N.º 24. — Resposta del Convent de Santa Caterina 174
N.º 25. — Suplicació del Síndich de la Ciutat..... 175
N.º 26. — Vot y parer dels Advocats de la Ciutat 176
N.º 27. — Informe de Micer Rius y Bruniquer..... 177
N.º 28. — Memorial publicat pel Col·legi d'Apotecaris 181
N.º 29. — Copia de la soplicatio y memorial que sea deligir en publich consel de c.t Jurats en la casa de la Ciutat de bar.a y que en continua memoria sea de tenir..... 184

ARGENTERS

Noticies sobre l'origen de la Art.—Joyes notables..... 187
Vaixelles d'argent daurat y esmalts 189
Associació de l'ofici a Barcelona: antiguitat 196

Privilegis y Cèdules reyals.

Placet de l'Infant En Joan d'Aragó 196
Confirmació per En Ferràn *lo Catòlich* 197
Revocació del Privilegi confirmat..... 198
Nou Privilegi 200
Cèdula reyal otorgada per En Felip V..... 202

Ordinacions

Dictades pel Concell Municipal. (Segles XV a XVII)..... 204
Aprovades per lo Consell general de la Confraría y ratificades per lo Concell ordinari de XXXVI 211

Organisació de la Confraría.

Nombre d'oficis..... 214
Antiga forma electiva: duració dels oficis: jurament 214
Nou procehiment electiu 215
Excepció a favor d'un Conseller..... 217
Funcions consulars 218
Inhàbils per a exercir l'ofici consular y qualsevol altre càrrech..... 220
Funcions dels Majordoms: càstich imposat als qui'ls injuriaven.... 222
Contrast 222
Clavari..... 225
Arxiver 225
Almoyner 226
Fusiner 226
Prohomenía 226
Juntes de l'oficialat 226
Patró de la Confraría: esglesia hont se venerava: actes religiosos .. 227
Quotes a satisfer per a cobrir los gastos de la festa 229
Llantia 231
Episodis de la vida de Sant Eloy 231
Casa Gremial 232
Ingrés de confrares: condicions: quotes a pagar 232
Actes de beneficencia..... 233
Olla de sopa 234
Assistencia obligatoria a l'enterrament dels confrares 234
Donatiu de blat per al pa de morts 235

Planes

Caixa comuna 236
Deixes 236
Dels que promovíen qüestions 236

Reglamentació de l'ofici.

Aprenentatge 237
Drets que havíen de pagar los mestres quan admetíen en sa casa un aprenent 239
Fadrinatge 239
Mestría 243
Marca o senyal 245
Examinadors 245
Drets d'examen 246
Prohibició d'ensenyar l'ofici als juheus, moros franchs, etc. 246

Procediments tècnichs.

Obra de plata grossa: lley a que s'havía de treballar 247
Marca: extracció de borins 247
Confecció d'un riell patró 247
Lley a que's treballava la plata menuda 248
Or y plata de procedencia sospitosa: fosa prohibida 248
Obra d'or: quilats 249
De l'engastar pedres falses en or 250
Cristallers y engastadors de diamants y altres pedres: jurament fahedor 251
Prohibició de posar coses frauduloses en les peces d'or 251
Del daurar 252
Del daurar y colrar 252
Prohibició de platejar ni daurar coses de llautó y altres metalls .. 255
Batifullers y tiradors d'or 256
Filadors d'or 257
Gravadors de segells 257
Qüestió de competencia entre la ciutat y'l Virrey 258

Imposicions de la Generalitat.

Dret de la bolla 259

Qüestions y plets.

Dissentiment de varis mestres sobre la nominació de Majordoms y Cònsols 262
Acte de rebeldía 266
Lo Comú de la Confraría insisteix en sa pretensió 267
Compareixença dels particulars confrares 268
Altra compareixença 269
Segueixen los debats 270
Plet injustificat 280
Pàs o Misteri dels Dolors: qüestions 280
Professons: assistencia obligada 283
Precedencia de l'Argenter del Capítol de la Sèu en la professó del Corpus: qüestió 284

Festes reyals y actes públichs.

Entrades y jures reyals: assistencia obligada 286
Parades o exposicions d'argentería 287

Planes

Notes estadístiques.

Relació personal dels mestres y fadrins Argenters presentada a la Reyal Audiencia 288
Nòmina d'Argenters que vestiren la honrosa gramalla 292
Decadencia y extinció del Col·legi 292

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS.

N.° 1. — Privilegi de l'Infant En Joan d'Aragó 295
N.° 2. — Confratrie Argenteriorum Ciuitates Barchinone 299
N.° 3. — Renovació del precedent Privilegi 301
N.° 4. — Consulum & Confratriæ S.ti Alodii argenti fabrorum presentis Ciuitatis 304
N.° 5. — Reyal cedula atorgada per Felip V 314
N.° 6. — Pro argenteriis civitatis Barchinone 349
N.° 7. — Dels Argenters 350
N.° 8. — Ordinacions fetes sobre loffici dels Argenters 357
N.° 9. — Dels Argenters 360
N.° 10. — De Argenters. Ordinació feta per lo Concell de XXXII.. 362
N.° 11. — De Argenters 363
N.° 12. — De Argenters 366
N.° 13. — De Argenters 368
N.° 14. — Dels Argenters 370
N.° 15. — Ordinations per los Consols e Confraria dels Argenters.... 372
N.° 16. — Ordinacions de la Confraría dels Argenters fetes per lo Concell ordinari celebrat a XXIIIJ de Nohembre M.D.LXXXIIIJ. 374
N.° 17. — Per la art dels Argenters 377
N.° 18. — Ordinacions fetas per la Confraria dels Argenters 383
N.° 19. — Ordinacions de la Confraría dels Argenters 386
N.° 20. — Projecte d'Ordinacions sotsmès pel Col·legi dels Argenters a la aprovació del Regent la Veguería 394
N.° 21. — Goigs en llahor de Sant Eloy 403
N.° 22. — Majordoms: suplicació 404
N.° 23. — Consell general de la Confraría 405
N.° 24. — Suplicació de la Confraría 409
N.° 25. — Suplicació dels particulars confrares 411
N.° 26. — Suplicació dels Argenters insiculats pels Consellers 413
N.° 27. — Nova suplicació de la Confraría 415
N.° 28. — Suplicació de sis particulars confrares 417
N.° 29. — Suplicació dels mestres examinats no fills de mestre 419
N.° 30. — Relació verdadera del fet, per lo qual se ha presentat suplica als Excellentissims senyors Consellers de la present Ciutat; per part dels mestres Argenters, que no son fills de mestre 422
N.° 31. — Súplica dels Cònsols y Confraría 425
N.° 32. — Los Consellers y quatreta declinen la missió que se'ls confià. 426
N.° 33. — Nova suplicació dels mestres confrares no fills de mestre. 429
N.° 34. — Representació feta al Concell pels Cònsols y Confraría.... 433
N.° 35. — Suplicació dels mestres Argenters gendres no fills de mestre. 443
N.° 36. — Vot dels Advocats ordinaris de la Ciutat a la consulta a ells feta pels Consellers respecte'ls cartells inhibitoris emanats de la Reyal Audiencia 447
N.° 37. — Concordia entre'ls Majorals y Obrers de la Confraría de Nostra Senyora dels Dolors, y'ls Argenters agregats al Misteri del meteix nom 452

TAULA DE NOTES

Planes

Sanció d'Ordenances (Introducció) XXI
Sants Patrons dels Gremis: lloch hont se veneraven (Introducció) XXII
Juntes dels confrares després de celebrades les festes patronímiques anyals: llochs hont s'efectuaven (Introducció) XXII
Contracte d'aprenentatge otorgat a començaments del segle XIV (Introducció) XXVII

Agullers.

Concell del Trentenari: sa composició y facultats..... 3
Intercambi de mercaderíes entre Catalunya y'ls alemanys y saboyans: segle XV..... 3
Ofici d'Armer: ja existía a Barcelona en lo segle XIII 5
Goigs dedicats a la Patrona dels Agullers: antigues edicions..... 8
Mostaçaf de la ciutat: atribucions (Privilegi d'En Pere III, any 1339). 15
Lo P. Joan Palaudaries, caputxí exclaustrat 22

Apotecaris.

Concordia farmacopolarum barcinonensium: Receptari..... 34
Carrer propri dels Especiayres (Apotecaris)..... 37
Representació dels Especiayres dins del Concell de Cent (any 1301).. 37
Monastir de dònes penitents sots invocació de Santa María Magdalena: Ordinació d'En Pere III..... 45
Consolat y clavariat dels Apotecaris: Nòmina dels que exerciren dits oficis en los anys 1530 a 1573 45
Apotecaría: Felip I prohibeix que cap dòna pogués tenir-ne 54
Receptes indesxifrables: queixes formulades contra'ls Metges 55
Apotecaris exercint d'industrials sucrers 66
Llibre d'Actes del Gremi d'Apotecaris, comprensiu dels anys 1531 a 1574: principals Ordinacions y acorts..... 69
Drogues per a la composició de medecines: depòsit gremial 72
Facultats donades pel Rey En Jaume II als Consellers y Concell municipal barceloní per a poder estatuir y ordenar amplament en materia de Gremis 84
Convent de Sant Domingo de Santa Caterina: fundació y altres noticies 85
Apotecaría conventual de Santa Caterina: impugnació tècnica pel Col·legi d'Apotecaris contra sa existencia 88
Epidemia de l'any 1651. — Fugida de Metges y Apotecaris: orde de retorn als renitents: penes 103
Triaca magna: confecció y mostra pública de sos ingredients, en la plaça de Sant Jaume 106

Planes

Concell de Cent: distribució dels estaments socials que l'integraven.. 113
Elecció y extracció de Consellers y Concell de Cent Jurats: data en que's feya 114

Argenters.

Custodia de la Sèu y cadira del Rey En Martí: noticies històriques.. 187
Contracte firmat a darrers del segle XIV entre'l P. Prior dels Agustins y l'Argenter juheu Salomó Barbut, per la construcció d'un Reliquiari 188
Custodia d'argent: lo Rey En Pere III encarrega sa construcció a un Argenter de Barcelona 188
Reliquiari dels Sants Sebastià y Fabià construit a despeses del Concell de la Ciutat 188
Los confrares Argenters fan soldats a llurs despeses, per al socors de Girona (any 1653)..... 200
Setges de Puigcerdà y Girona (anys 1678 a 1684) 201
Auxili al Rey, per als tercis supernumeraris (anys 1693 a 1694).... 201
Los confrares Argenters ajuden a la defensa de Barcelona, assetjada per les tropes franceses (any 1697)..... 201
Lley de torneses: los Argenters acuden al Concell de Cent per a que'ls defensés de les vexacions y inquietuts de que eren víctimes per part de la cort del Veguer 204
Copia autèntica d'una resolució presa pel Consell general dels Argenters..... 212
Jurament prestador pels Cònsols dels Argenters en poder del Veguer: altres claricies 214
Reelecció en los càrrechs: prohibició 216
Marchs y tochs d'or y plata: comprovació obligatoria davant dels Cònsols 218
Carrer de la Argentería..... 220
Causa pia per donzelles a maridar..... 221
Penyoraments: facultat als Majordoms del Col·legi d'Argenters, per a imposar-los sens intervenció de saig..... 222
Sant Eloy: datos biogràfichs..... 227
Festa religiosa celebrada l'any 1736: import 229
Festa de Sant Anastasi, en lo monastir de la Mercè..... 230
Jubileu concedit a la Confraría dels Argenters pel papa Innocenci XII 230
Cases de la Confraría dels Argenters: situació 232
Borts sortits de l'Hospital de Santa Creu: Decret de la Reyal Audiencia 239
Certificacions del temps d'aprenentatge lliurades pels mestres Argenters 240
Fills orfes de mestre, exercints d'Argenter: podíen continuar l'obrador del pare, encare que no fossen examinats 240
Copia d'un borrador d'Escriptura concordada entre Argenters per a construir un àngel de plata 241
Dibuixos dels *Llibres de Passantía* 244
Botigues o obradors: limitació del nombre 244
Llibres de Marques o Senyals registrades 245
Consellers de la ciutat: no podíen ésser jutges de la obra d'argentería ni marcar-la 247
Esclaus y llurs descendents excluits d'exercir ofici 256
Agravis y perjudicis inferits al Concell barceloní per la Reyal Audiencia: Protesta 267

Planes

Jura dels Privilegis y Constitucions de Catalunya per Don Joan II (any 1458) 286
Idem idem pel Príncep Don Karles de Viana (1460) 287
Idem idem pel Príncep Don Ferràn (1461) 287
Idem idem per Don Ferràn II (1479) 287
Idem idem per En Carles I (1519) 287

TAULA DE GRÀFICHS

Entre planes

Imatge de Nostra Senyora de les Neus, Patrona dels Agullers. 8 y 9
Agulles a presentar per a obtenir la mestría ..... 10 y 11
Portada de la *Concordia Pharmacopolarum Barcinonensium* .. 34 y 35
Santa María Magdalena, Patrona dels antichs Apotecaris ... 48 y 49
Armari procedent de l'Apotecaría de Montçó ..... 108 y 109
Col·lecció de pots. (Museus Artístichs de Barcelona) ..... 108 y 109
Morters de coure per a moldre especies. (Id. id.) ..... 110 y 111
Pots y morters. (Col·lecció Soldevila) ..... 110 y 111
Apotecaría antiga ..... 110 y 111
Cadira del Rey En Martí d'Aragó ..... 186 y 187
Custodia de la Sèu de Barcelona ..... 186 y 187
Reliquiari dels Sants martres Sebastià y Fabià ..... 188 y 189
Portada de les Ordenances aprovades per Felip V ..... 202 y 203
Armari-Arxiu del Gremi d'Argenters ..... 224 y 225
Gravat d'un llibre intitolat *Vida, y Muerte de San Eloy, Obispo de Noyons* ..... 226 y 227
Retaules de Sant Eloy procedents del Gremi d'Argenters .... 232 y 233
Repartiment de sopa als Argenters menesterosos. (Pintura del segle XIX) ..... 234 y 235
Dibuixos dels *Llibres de Passantía* ..... 244 y 245
Portada del Llibre d'Ordinacions originals del Gremi d'Argenters ..... 266 y 267

A la Ciutat de Barcelona,

cap y casal de la terra
catalana, fa ofrena humil
d'aquest treball

L'AUTOR.

INTRODUCCIÓ

Lo desorde y malestar que la supressió del règim corporatiu produhí arreu, tot just decretada, tirant per terra tots y cada un dels engranatges en que's movíen y agrupaven los individuus d'un meteix art o ofici, destruint a la vegada'ls llaços germanívols que entre ells existíen per virtut d'una comunitat d'idees, de costums y d'aspiracions reflectides en tots los actes de la vida; les vagues freqüents, causa dels conflictes que avuy dia's noten en los centres industrials y de la pèrdua de quantitats fabuloses que ningú n'aprofita la més petita engruna; y'ls apassionaments y rancunies que semblants lluytes deixen en l'ànim del patró y de l'obrer, han provocat una corrent d'opinió tan favorable al restabliment de les antigues corporacions gremials — si bé expurgant d'elles los abusos que les feren odioses y adaptant-les a l'ambent y necessitats modernes,—que'l cor s'aixampla al veure convertits en capdavanters y apòstols fervorosos d'obra tan meritoria, a publicistes eminents y a persones prestigioses.

Sí; cal acabar ab aquesta situació, cada vegada més aguda y intolerable, de violencia y ruina en que

patrons y treballadors s'han col·locat; los uns, per no veure en l'obrer més que un instrument de treball de fàcil profit a qui's despedeix un colp llesta la tasca encomanada, sens guardar d'ell lo més petit recort; los altres, per mostrar-se indiferents y rezelosos ab aquells, quan no resoltament hostils.

Nosaltres també pretenem portar-hi un modestíssim gra d'arena a n'aquesta obra pacificadora; mes la millor manera de fer-ho, a nostre entendre, és donant a conèixer, per medi de documentades Monografíes, tot lo relatiu a la vida interna y externa dels oficis establerts en aquesta aymada terra nostra durant la Edat Mitjana y dies que la seguiren — treball espigolat en los Arxius Municipal y de la Corona d'Aragó, abdós d'una riquesa imponderable, — a l'objecte de que's puga jutjar ab ple coneixement: primer, si eren d'utilitat o no aquelles institucions venerandes; segón, si hi hagué motiu per a que l'absorbent Estat, al qui inspirà rezel y també bon xich de temença la força que adquiriren per medi dels vincles d'unió que entre sos components existía, les fés desaparèixer d'una plomada baix la influencia de la Revolució, no content d'haver minvat, paulatina però insistentment, móltes de les facultats concedides en antichs Privilegis.

Y no's diga que semblant mida de rigor fou decretada perquè'ls Gremis atentaven a la llibertat del treball y del tràfech y eren propensos al monopoli proscrivint la competencia, y del tot oposats al lliure comerç ab les nacions, ja que això, en absolut, no és pas veritat, com tindrà ocasió de comprovar-ho qui'ns llegesca.

Prescindint d'eufemismes hipòcrites, declare's ab honrada franquesa, que d'aquella mida que vingué a

remoure de soca y arrel l'orde intern de la vida econòmica-social en nostra terra, ne tingué bona part de culpa l'atach despietat, la oposició sistemàtica y persistent, que, des de mitjans del segle XVIII, per trobar-se legalment privats de pendre part activa en la producció nacional, posaren en joch alguns estrangers y mólts compatricis nostres, gent egoista, desitjosa de que desaparegués la prohibició de poder comprar grosses partides de primeres materies ab lo *sà* propòsit d'agavellar-les y obligar als qui d'elles ne tinguessen fretura a pagar-ne un preu mólt superior al de cost; gent enemiga de les limitacions que aleshores estaven en ús respecte a la llibertat d'obrar, ja que facilitava als industrials de posició modesta — que eren los més, — poder-se moure en lo camp de la economía, privant que'ls de majors cabals s'apoderessen del mercat; gent del tot oposada a que en lo treball se seguís orde de cap mena per a poder fer de les seves; gent que veya ab rezel que'ls Gremis fossen una força social ab sos drets y deures enfront d'altres entitats jurídiques, y també, ¿per què no dir-ho? enfront del poder reyal; y fossen garantía pel comprador, qui tenía la seguretat de rebre les mercaderíes, tant en qualitat com en quantitat, ajustades a les disposicions legals; y fossen enemichs del frau, havent-se donat lo cas de traure de l'ofici o art al productor poch escrupulós; y fossen contraris a l'ús de materies de baixa qualitat, així com de la mescla d'aquestes ab altres; y obligassen al venedor a manifestar al comprador la procedencia y classe del gènere; y prohibissen que lo nou y lo vell se vengués en una meteixa botiga o parada, y que'l treball s'executàs en departaments tancats, perquè podía afavorir o facilitar la fabricació defectuosa.

Tots los fets y rahons que acabam d'enunciar y mólts d'altres que fóra llarch enumerar, ningú podrà negar-los, perquè són d'una certesa evident, irrefutable, y'ls conceptuam com a causes eficients de la malhaurada supressió d'aquelles institucions, com també és cert que altra causa de llur decadencia foren los mólts abusos comesos en ses darreríes, que aixecaren crits d'indignació, y'ls innombrables plets sostinguts entre uns meteixos arts o oficis y entre altres que treballaven objectes o materies similars. Tot lo demés són falornies, com se veurà.

* * *

No és un secret per a ningú que l'origen de les corporacions gremials de la Edat Mitjana arrenca del món antich.

Segons la opinió més generalisada, eren filles de les associacions gregues, anomenades *etairias* y *eranos*, y de les romanes, conegudes per *sodalitas* y *collegia*. Per lo tant, com no nasqueren en nostra terra, llur organisació, més o menys perfecta, sens dubte degueren importar-la a Catalunya'ls colonisadors de Grecia y Roma y'ls repobladors vinguts d'altres países hont estava ja establert o conegut son funcionament.

¿Quan tingué lloch això?

Se desconeix. No obstant, los primers elements de vida dels oficis los trobam en lo Privilegi de *Pau y Treva* firmat a Barcelona per lo Rey En Pere II d'Aragó al 6 dels idus de Juny de l'any 1200, qui, entre'ls oficis d'artesans que constituí baix sa salvaguarda reyal, anomena als Pellayres, als Sastres, als

Teixidors y a tots los menestrals [1], y en lo Ban del Batlle de la ciutat (any 1255), senyalant barris propris als Tintorers y Fabricants de cotó [2].

Los qui teníen còs y matrícula formal, per manament del Rey En Jaume I (24 de Janer de 1257), obtingueren representació en lo savi Concell de Cent.

És de creure que, coincidint patrons y treballadors en pensar que quasi totes les aventatges que posseheix l'home sobre'ls demés sers, deriven de sa facultat d'obrar en combinació ab sos semblants, y de realisar per medi de l'esforç de mólts lo que no fóra possible conseguir per l'esforç de l'individuu isolat, ja que'l desamparo pot ocasionar fàcils caygudes en la perversitat o en la miseria, determinassen associar-se per oficis, ab fins purament religiosos y benèfichs al principi, per anar més tart a unir les forces vives de la producció, ab l'intent de dignificar lo treball y evitar tota mena de competencia, tant en la compra de primeres materies, com en la venda de les mercaderíes fabricades.

Son acoblament no fou pas ab vincles de superioritat o dependencia d'uns a altres, sinó establint, sobre basa igualitaria, una especie de germandat adoptiva, atractívola y consoladora.

Bona mostra'n foren les *Confraríes* y *Almoynes* que's fundaren, de quals Ordenances [3], buydades quasi

---

[1] *Constitutions de Cathalunya*, llibre X, títol XI, plana 493.

[2] Arxiu de la Corona d'Aragó. — *Codex Antiquus Priuilegiorum*, foli 154.

[3] Eren sancionades per la Corona. Més tart passaren a la autoritat dels Consellers per disposició del Rey En Jaume II, si bé reservant-se per a ell y sos successors, lo dret de modificar-les y revocar-les a llur albir. Ab lo capgirell polítich sofert per Catalunya a començaments de la centuria XVIII.ª, o sia a l'establir Felip V lo *Decret de Nova planta*, era a la

totes en un meteix motllo, se'n desprèn que l'obrer nostre, abans que pensar en lo millorament de les condicions materials de son estat, sols tingué cura d'assegurar los beneficis espirituals y l'auxili de sos companys, en cas de malaltía y mort.

Així se'l troba cuydant ab amor la capella del sant designat com a patró de son respectiu ofici [1]; acudint anyalment a la solemnial festa en son honor dedicada, y l'endemà, a la missa de *Requiem* en sufragi dels confrares difunts [2]; contribuint a les despeses de misses y lluminaries; mortificant-se en dejunis; visitant esglesies; concorrent a professons; resant una o més parts del rosari, oracions y parenostres; socorrent y portant consol al company malalt o desvalgut, y acompanyant son còs a la sepultura a l'esdevenir la mort.

Formaven part, indistinctament, de les esmentades corporacions, los mestres, los fadrins y'ls aprenents, així com les dònes y fills dels confrares, tenint tots los meteixos drets y deures.

Los Privilegis otorgats a mitjans del segle XIII, per a implantar-les, revelen que algunes d'elles existíen mólt abans.

Reyal Audiencia a qui competía dita sanció. Varies foren les modificacions en elles introduhides, de vegades en un meteix segle, per adició unes o per derogació altres.

[1] En los primitius temps se venerava en les esglesies o convents a l'efecte elegits per les Confraríes, hont hi teníen capella propria o tan sols altar. Quan, degut a sa importancia, los Gremis aixecaren casa per a poder-se reunir, aleshores móltes capelles y altars foren traslladats a la residencia social.

[2] La assistencia a l'ofici solemne y a la missa de difunts era obligada, com també ho era a les vespres la vigilia del sant. Acabats l'ofici y missa, los confrares se reuníen en lo refetor dels convents o claustres de les esglesies per dinar en comú, acompanyats, algunes vegades, dels religiosos o clerguecía parroquial.

La inobservancia de certes regles a seguir y qualques abusos comesos, donaren lloch a que Jaume II se vegés precisat a suprimir-les, reapareixent durant lo regnat de Pere'l *Ceremoniós*, en qual època se'n crearen de noves.

En lo segle XV, y singularment en lo regnat d'Alfons V d'Aragó, algunes de les dites Confraríes, que en los dos segles anteriors quasi no tingueren altra finalitat que la que havem dit, això és, lo comú auxili dels associats, modificaren llurs Estatuts en lo sentit de reglamentar la part tècnica de l'ofici, després de conegut lo parer y consell dels treballadors de més edat, experts en l'ofici, y d'honorabilitat a tota prova. Quasi sempre's feya la reserva expressa del dret d'esmena.

La indicada reforma contribuí mólt a que, sens abandonar son primitiu caràcter, aquelles associacions prenguessen nova orientació, sonant aleshores la paraula Gremi, sinònima d'*Ofici*, *Confraría*, *Almoyna* o *Basílica*.

Sa organisació tenía mólta semblança ab la de la familia. Naixía lliure, espontania, independent, per la força de la costum y per acort dels treballadors d'una meteixa art o ofici.

Cada Gremi tenía ses normes peculiars de govern. Sa personalitat civil era ben definida, car no sols podía adquirir, sinó exercitar les accions personals, reyals y possessories que fos menester. De manera que tots o gayre bé tots ells, comptaven ab patrimoni corporatiu propri, consistent en béns immobles representats per la casa gremial, finques rústegues, censos y llegats, procedents de deixes testamentaries fetes per los meteixos confrares.

Com tot lo humà, tingueren sos principis dificultosos, son creixement y sa decadencia.

La jerarquía dels Gremis estava representada per uns anomenats Prohoms o Cònsols, Majordoms, Administradors, Veedors o Llevadors d'almoynes, Clavaris, Síndichs, Ohidors de comptes, Examinadors, etc., etc., lliurement elegits quiscún any en dia determinat. La gestió dels darrers era més financiera y de vigilancia que d'altra cosa.

Los Prohoms o Cònsols, com a llegítims representants del Gremi, a més de presidir-lo, compareixíen davant dels oficials reyals o dels Consellers de la ciutat a invocar lo dret que'ls assistía, sempre que alguna mida arbitraria perjudicava'ls interessos dels séus representats. Si alguna cosa demanaven, era treballar pacíficament baix la protecció de les lleys.

Corría a son càrrech l'exacte compliment de lo que disposaven les Ordenances y'ls acorts que s'anassen prenent en benefici de la comunitat, a qual efecte havíen de jurar, davant del Veguer, Batlle o Mostaçaf, obrar bé y lleyalment; preparar los presuposts de conformitat ab los recursos; rebre'ls candidats a la mestría y pendre'ls jurament abans d'exercir; posar terme a les qüestions o disputes que s'originessen entre'ls agremiats; atendre les súpliques y reclamacions d'aquests; intervenir en les compres de les primeres materies, a fi de que'l repartiment entre ells fos fet ab honrada equitat; inspeccionar les cases, obradors y botigues a qualsevol hora que bé'ls paregués y quantes vegades ne fossen requerits per lo Mostaçaf o per algú de l'ofici, a l'objecte de comprovar si la fabricació dels draps, lo teixit de les teles, lo tint de les robes, l'adob de les pells, la construcció

dels artefactes, etc., responía a lo ordenat, acte al que ningú podía oposar-s'hi; perseguir en judici, pendre part en causa y ministrar testimonis contra aquell o aquells qui, dins ciutat y sos térmens, cometessen delicte de robo de mercaderíes, frau en los gèneres, o falsifiqués la marca d'algún mestre, quals penes eren, la de mort, *sens tota mercè*, per als compresos en lo primer y segón cas, y la pèrdua del puny dret, per als del tercer.

D'aquestes y altres punicions no n'estaven exceptuats los meteixos Prohoms o Cònsols, ja que, si algú d'ells delinquía, l'altre podía denunciar-lo y fer-lo castigar per lo Mostaçaf.

Lo nomenament de Cònsol o Prohom, havía de recaure en persona que no sols pertangués al Gremi, sinó que figurés entre'ls mestres aprovats. Eren inhàbils per al exercici de semblant càrrech, los deutors á la caixa, los infractors de les Ordenances, y'ls qui sosteníen plet contra la corporació gremial.

La funció dels Llevadors consistía en cobrar les quantitats que en concepte de drets d'ingrés en la Confraría devíen satisfer los associats, així com les quotes setmanals, talles o repartiments quan n'hi havía necessitat, y les penyores imposades per incompliment de lo estatuit.

Los Veedors, mestres de regoneguda probitat y competencia en la tècnica de l'ofici, vetllaven per l'exacte cumpliment de les obligacions mútues, estipulades entre mestres, fadrins y aprenents, evitant tota qüestió y desavinença. Donaven compte als Prohoms o Cònsols de les infraccions comeses en la confecció de les mercaderíes, a l'objecte de que s'hi posés correctiu; impedíen que'ls fadrins treballessen per compte

propri, y, finalment, proposaven la suspensió de l'obrer inepte per a exercir l'ofici.

De manera que les corporacions gremials eren veritables protectorats, ab organisació adequada en benefici de tothom: dels patrons y treballadors, perquè, escudats ab los texts de les Ordinacions de sa respectiva comunitat, cada hu d'ells se trobava defensat contra sí meteix y contra la mala fè dels altres; del públich, perquè no ignorava que les mercaderíes, abans d'ésser posades a la venda, eren rigorosament inspeccionades, y si pecaven d'alguna imperfecció, trocejades y cremades en la plaça pública, y que'l preu d'elles no podía ésser superior a l'establert en lo mercat, per estar prohibit l'acaparament y la puja ficticia.

La confraternitat que entre'l patró y'l treballador existía, alcançà'l singular poder, per espay d'alguns segles, d'impedir tota vaga, tot avalot, tota violencia. Y era natural que així succehís, ja que'l primer tractava ab amor paternal al segón, cosa rara en nostres temps, donant lloch a que s'establissen corrents de mútua consideració y respecte — lligams de patriarcal germanor, — y resultés productiu lo treball. Quasi sempre, l'amo del taller, lo fadrí y l'aprenent, vivíen una meteixa vida.

Semblants actes de solidaritat, especie de fonament que feya de les diverses pedres de l'edifici un sol y compacte bloch, han desaparegut, per dissort, baix la acció de l'interès personal.

En la comunitat s'hi entrava per la porta de l'aprenentatge.

Lo novell obrer, a títol d'aspirant y protegit, venía obligat a treballar pel mestre un o més anys;

en cambi, aquest havía d'ensenyar-li tot lo pertanyent a l'ofici, y a l'ensems, vestir-lo, calçar-lo, alimentar-lo y donar-li alberch en sa casa, durant lo temps convingut en lo contracte que per endavant s'estipulava entre ell y'l pare o tudor del minyó, a qual firma concorría aquest en senyal d'assentiment [1]. Sos

[1] Ab tot y no ésser aquest son degut lloch d'inserció — car, si Deu nos dóna vida, lo publicarem en la Monografía dels Pellicers, a la qual fa referencia, — no podem resistir la temptació de copiar, com a document curiosíssim, lo següent Contracte d'aprenentatge, otorgat a començos del segle XIV.

«Ego Ja[cobus] Figuera pelliperius ciuis Barchinone afirmo vobis Guillelmo de Colle pelliperio ciui dicte Ciuitatis . A . filium meum a prima die mensis Junii proxime instantis ad vnum annum continuum ad adicendum dictum officium vestrum promittens vobis quod dictus A.us seruiat vobis per totum dictum tempus in dicto officio vestro et in alii negociis et mandatis vestris licitis et honestis die et noctuque sedem posse suum et quod erit vobis paciens et fidelis diligens et intentus de bone et utilitate vestra et quod dampnum vestrum et rerum vestrarum in quantum possit euitet et quod a vobis non recedat infra predictum tempus absque vestri voluntate Et si faceret promitto vobis ipsum in posse vestro reducere, vel vos si volu[er]itis possitis eum ubique capere seu capi facere et in vestram posse reducere cum curia vel sine curia. Promittens vobis restituere ad cognicionem duorum proborum hominum dicti officii siquod malum quod absit dictus . A . vobis fecerit infra predictum tempus. Item promitto vobis me futurum et curaturum cum effectum quod dictus . A . emendabit vobis post dictum tempus omnes dies per quos a vobis absens fuerit infra predictum tempus racione fuge[r]e vel infirmitatis seu alias culpa sui. Item promitto vobis quod ego providebo ipsi . A . per totum dictum tempus in victu vestitu et calciatu sine vestre missione. Et pro hiis complendis etc. obligo vobis bona mea etc. Ad hec Ego . A . filius predictus filius predicti Jacobi Figuera ad laudans etc. convenio et promitto vobis dicto Guillelmo de Colle.... omnia et singula vobis attendam complebo et obseruabo prout serius per dictum patrem meum dicta sunt et expressa et quod non contraveniam aliqua ratione. Et que sum minor viginti quinque annis juro per Deum etc. Ad hec ego . G . de Colle predictus laudans etc. Promitto tibi dicto . A .° quod docebo te per totum dictum tempus predictum officium meum pelliperie prout tu ipsum melius adicere poteres. Et quod dabo tibi pro solidata tua tocius dicti temporis . LX . solidos barchinonenses quibus promitto tibi soluere de presenti . XXV . solidos et residuos pro rata temporis prout eos volueris et necesse habueris. Et pro hiis complendis obligo tibi bona mea etc.» (Arxiu Municipal de Barcelona. — *Llibre de Deliberacions*, anys 1316 a 1317, foli 59.)

deures, com sos drets, teníen força de lley. Contra'ls abusos del mestre — si existíen, — l'aprenent se veya apoyat y defès per los Prohoms, Cònsols o Síndichs del Gremi.

Passat lo terme d'aprenentatge fixat en cada art o ofici, y sofert, ab èxit, lo corresponent examen, a l'aprenent se'l declarava fadrí, y, per lo tant, era lliure d'escullir lo mestre que millor li aparegués, així com concertar lo temps que estaría a son servey, durant lo qual ni podía abandonar-lo per pendre'n un altre, ni aquell despedir-lo, a no mitjançar motius mólt greus, que eren sotsmesos a la apreciació dels Jurats que a l'efecte's nomenaven.

Per a conseguir la mestría, no sols calía que'ls aspirants demostressen teòricament, a presencia dels examinadors de son Gremi, que's trobaven capacitats per a exercir-la, sinó que se'ls obligava a presentar qualque objecte o treball de llur art executat per ells. Una vegada admesos com a tals mestres y prestat l'oportú jurament de complir y fer servar lo preceptuat en les Ordenances, se'ls autorisava per a establir-se, no permetent-los tenir més d'una botiga o obrador.

Si alguna vegada s'esdevenía que'l fadrí o macip, per odi o malvolença dels qui l'havíen d'examinar, se veya perjudicat en son interès y dignitat professionals, podía acudir als Consellers, y aquests, tantost comprovada la justicia de la queixa, designaven altres mestres per a que l'examen tingués lloch. Si d'ell resultava que'l sol·licitant era lo suficient hàbil en l'ofici, se li concedía la mestría.

Aquesta ascensió, lenta, però segura, a més de nodrir la ciutat d'homes lliures — ja que sa indepen-

dencia res devía a la mercè de ningú,—ofería a l'obrer d'aleshores la perspectiva falaguera de poder arribar al terme de sos honrosos desigs, assegurant son pervindre. Mólts d'ells s'emmaridaren ab filles de mestres o ab viudes d'aquests, essent continuadors del negoci a que la casa's dedicava.

Tal fou, en síntesi, la organisació de les associacions per oficis a Barcelona.

Les aventatges que d'ella ne reportaren nostres avantpassats, salten a la vista.

Y ¿què direm dels serveys prestats per aquelles velles institucions a la ciutat?

Constituits en milicia ciutadana, tota hora que la defensa d'ella o lo repòs públich ho requería, cada ofici acudía amatent a ocupar lo lloch que se li assignava, «guarnits y aparellats» sos individuus ab les ballestes o armes de que disposaven y ab lo penó o bandera si'l Gremi'n tenía; y adhuc en lo cas extrem de veure's algún colp menaçada la integritat patria per lo perill imminent d'una invasió estrangera, sota'ls plechs de la senyera gloriosa de la ciutat, corríen coratjosos vers la ratlla de Catalunya a barrar l'avenç de l'enemich. Composaven una força de deu mil homes, tan valents com honrats y austers, ab capitans nomenats per ells meteixos. Res cobraven per dit servey. Lo Conseller en *cap* era son coronel. Per això se la coneixía generalment per la *Coronela*.

Ademés, forts per la unió y lo suficientment capacitats, en temps d'En Pere III, los Gremis pretengueren, y a la fi ho conseguiren (any 1386), intervenir en lo govern municipal.

* * *

Ara bé: ¿què'n resta d'aquell esperit de familia, d'aquella encisadora germanor en lo conjunt dels oficis, d'aquella solidaritat que unía les distinctes corporacions obreres, malgrat les rivalitats y gelosíes que poguessen dividir-les? Res, o gayre bé res. Proclamat lo principi de llibertat del treball, sens límit ni reglamentació de cap mena, no sols s'ha romput lo llaç professional que unía'ls oficis, sinó que a l'ensems ha creat l'individualisme dins la industria, exagerant la potencia de l'home de diner.

¿No és cert que als ulls de l'aprenent y del fadrí, lo patró ha deixat d'ésser un dels seus protectors, un dels jutges de son examen professional, un dels elegidors del consolat de son ofici, y un dels administradors de la caixa comuna a la qual podíen acudir les donzelles, los joves, les viudes y'ls vells desamparats pertanyents a la gran familia obrera, per convertir-se —descomptades ben escasses y honroses excepcions— en un empressari de treball, afanyós tan sols d'augmentar ses ganancies?

«El obrero — diu un dels escriptors economistes contemporanis de la nostra terra, — cuando se desataron los lazos que vinculaban el gremio, en nombre de la libertad, se encontró aislado frente á frente del maestro que se había convertido en patrono y tuvo que competir con los demás obreros á brazo partido. Los que antes se hermanaban en el gremio, se vieron lanzados á una concurrencia cruel de mano de obra, lucha que la Corporación antes atenuaba con sus ordenanzas reguladoras del trabajo y de los precios.

»Por su parte, el patrono, necesitado de capital, y produciendo en vastos talleres, se alejó del obrero que antes vivía en contacto con el maestro, y forzado á batallar en el mercado nacional y en el extranjero, tuvo que soportar la competencia sin trabas de los demás productores, que se tradujo en una lucha por el me-

nor coste de producción, que es lo que decide el precio de la venta.

»El obrero, sin la defensa colectiva, quedó sacrificado en aras del precio de las cosas, y el producto fué muchas veces falseado por el afán abusivo de lucro. Cesó el soplo de humanidad que animaba al antiguo gremio, y borróse el culto á la calidad del producto que dimanaba del amor al oficio.»

. . . . . .

«Pero, aun cuando no podamos reconstituirlo — se refereix a l'antich Gremi, — á pesar de todos sus vicios y defectos, es evidente el hondo vacío que ha dejado en la organización del trabajo, la falta enorme y el daño que ha producido en el mundo obrero su desaparición. Era un resorte moral y un factor colectivo que tenían su razón de ser, y que no ha logrado todavía su adecuada sustitución.» [1]

¿Què cal fer per a restablir aquell estat de coses? ¿Què, per acabar ab les rancunies y lluytes apassionades que avuy arreu se manifesten?

A nostre humil y lleyal parer, portar l'esperit corporatiu a totes les arts y oficis mitjançant honrada intel·ligencia entre amos y treballadors, per arribar mancomunadament a solucions pràctiques y beneficioses per a tothom.

La regla a seguir pel patró y l'obrer respecte la fixació de la tassa dels salaris, veritable Aquiles de la lluyta social existent, deuría ésser aquesta: *a cada hu segons sa capacitat; a cada hu segons ses obres.*

Si així's fés, no sols desapareixeríen los sofriments y perills a que's troba exposada la classe treballadora — tant per falta d'elements de subsistencia com per

[1] *El Trust del capital y el Sindicato obrero.* — Discurs llegit per En Frederich Rahola en la sessió pública inaugural del curs de 1909-1910, celebrada a 28 de Janer de 1910 en la Academia de Jurisprudencia y Llegislació de Barcelona.

seguir aferrada en lo prejudici funestíssim de creure en les utopíes d'un igualitarisme absurde y injust que li han inculcat sos pseudo-redemptors, — sinó que's posaría terme a la competencia ruinosa que'ls patrons se fan — móltes vegades ab reprovats medis — sens beneficiar-ne ningú.

AGULLERS

Origen y antiguitat de l'ofici: noticies universals. — Hi ha oficis qual origen se remonta a edats desconegudes. Lo d'Agullers és un d'ells.

La meteixa necessitat que l'home tingué de possehir algún instrument per a poder subjectar ses vestidures, féu que s'enginyàs per a fabricar agulles.

Generalment aquestes eren treballades ab fragments o estelletes d'òs d'aucell o banya de cervo, aprimats y arrodonits ab eynes de pedra sílex, tenint en sos cantells alguns queixalets o dents, més o menys fins, imitant la serra.

Acabat, aquells bocins d'òs eren foradats en sa part groixuda, per medi d'un punxó fet de pedra foguera, de punta mólt afuada y fina, funcionant en ses dues cares, una aprés l'altra, a l'objecte de que l'ull aparegués bicònich, ab la basa del cono en la superficie y la punta carrada en l'interior.

De manera que res té d'extrany que la agulla primerenca resultés, si fa o no fa, tan imperfecta y grollera com la que encara usen los esquimals per a cosir les pells ab que's cobreixen, y que la trencadiça d'agulles sovintegés a causa de la poca consistencia del material empleat en la fabricació, obligant als qui les treballaven, a recollir y guardar los troços aprofitables, per a tornar altra volta a foradar-los o afuar-los, segons fos la part inutilisada.

Per això, en les diferentes excavacions fetes en època dels

Faraons, se'n trobaren de distincts tamanys; unes mólt llargues y de forat quasi imperceptible, altres excessivament curtes. També n'aparegueren de bronze, portant en son cap un simi assegut, o un presoner negre ab les mans lligades.

Troballes semblants tingueren lloch en les tombes d'Egipte, dos mil anys abans de la Era cristiana. Segons asseguren alguns autors, la industria agullera estava allí mólt avançada.

No menys havía d'estar-ho a Grecia y Roma, hont l'ús de la agulla's considerava d'imprescindible necessitat, per lo consum gros que les dònes romanes ne feyen per a subjectar los bucles de sos pentinats. No obstant, sa elaboració y estructura no assolí grans progressos.

Fa algún temps, entre les runes de lo que foren termes, teatres y algunes cases particulars de Pompeya, hi aparegueren agulles de cosir, diferenciant-se ben poch de les actuals en quant a llur forma — amideixen uns tres centímetres de llarch, — havent-n'hi d'òs, de marfil, fusta, ferre, plata y or.

A França han sovintejat les troballes d'agulles d'òs y banya.

En los segles XVI y part del XVII, Espanya fou un dels pobles més avançats en la fabricació d'agulles de cosir, rivalisant ab les d'Italia, les de Toledo, ab tanta fama com avuy tenen les angleses. Emperò sa celebritat començà a decaure tantost lo frau s'extengué, introduhint grosses partides de mercadería estrangera, més barata que la peninsular, si bé de qualitat mólt inferior. Quan s'acudí a posar-hi remey, prohibint-ho, lo dany ja estava fet.

Les nacions que des de mitjans de l'indicat segle XVII han marxat com a capdavanteres en fer agulles de diferentes classes, han sigut Anglaterra y Alemanya. Los francesos començaren a fabricar-les en lo darrer terç del segle XVIII.

* * *

En lo decurs del temps, foren varies les evolucions que experimentà l'ofici d'Aguller a Barcelona.

No és aventurat assegurar que'ls començos de son funcionament tinguessen lloch a mitjans del segle XVI, hont vindría a establir-se algún operari d'altres países, per quant lo Síndich dels Manyans, en instancia de la que se'n donà compte en lo Concell del *Trentenari* [1] celebrat als 25 dies del mes d'Agost de l'any 1668, manifestava que sa Confraría « se troba en pocessio y obseruansa mes que *centenaria* de examinar als que volen fer Agullers ».

Les que's fabricaren primer foren les de cosir; emperò de ferre y sens acerar, resultant poch menys que inservibles als Sastres y altres persones que d'elles vivíen.

Així és que trobant-se impossibilitats de competir ab les importades de l'estranger [2], tant per sa esmerada execució com per sa baratura — eren fetes mecànicament, — los qui tal ofici exercíen, l'abandonaren poch a poch, sens per això deixar de vendre les que anaven produhint y les que de fòra regne arribaven, a l'objecte de que, entre unes y altres, se poguessen sustentar.

A mitjans del segle XVII aparegueren les agulles de cap.

Fàbrica d'agulles de cap: contracte. — Vingué a fundar-la — s'ignora la data — un tal Joan Rojau, francès d'origen, per ajust y concert fet ab los Administradors de l'«Hospital

[1] Los qui composaven lo Trentenari — quals facultats eren limitades — pertanyíen al Concell de Cent. Dividit aquest en quatre grupus de trentasís persones cada hu — vuyt ciutadans, quatre militars, vuyt mercaders, vuyt artistes y vuyt menestrals, que actuaven trimestralment, — quan los Consellers havíen de tractar alguna cosa subjecta a la aprovació de dit Concell, primerament ho passaven a Trentenari, y ab deliberació d'aquest, anava al Consistori. No obstant, mólts afers acabaven allí, tota vegada que podía declarar recursos, fer Ordinacions en Confraríes y Gremis y entendre en tot lo referent a policía de la urb. Ses decisions eren inapellables.

[2] Entre'ls diversos gèneres que rebíen de son respectiu país los alemanys y saboyans, vinguts a Barcelona des del segle XV per a dedicar-se al comerç d'importació y exportació a Catalunya, s'hi trobaven les agulles de cap, de cosir, de Sabater y altres, grosses y petites. En cambi, s'enduyen varietat d'articles nostres, especialment safrà de Balaguer, d'Horta y de Cervera.

y Casa de Misericordia » [1], desitjosos d'establir en ella alguna industria ab la qual poder ocupar l'ociós jovent allí reclòs, y a l'ensems comptar ab una font d'ingrés pel sostenimment de dita Casa.

Rescisió del contracte: Rojau acut als Consellers. — Emperò, com sia que aquell ajust tingué de desfer-se algún temps després de concertat, perquè la fàbrica, lluny de produhir beneficis, rendía sensibles pèrdues que la Administració no podía soportar, Rojau acudí als Consellers per medi d'instancia [2], exposant-los-hi que desitjant quedar-se a Barcelona per a continuar la fabricació y venda d'agulles, «es (eo?) en dita Ciutat noy hage confraria de dita art ni persona alguna qui fabrique ni sapia fabricar de ditas agullas de cap », los suplicava fos de son servey concedir-li facultat y llicencia per a que, lliurement y sens molestia alguna, pogués exercir dita industria y vendre la mercadería que produhís.

Lo Trentenari concedeix a Rojau tenir botiga y obrador oberts per a fabricar y vendre agulles.—Regoneixent lo Trentenari que lo exposat per Rojau podía beneficiar al públich, no solament perquè en lo que demanava «no vsurpave lo offici de altre per no hau[e]ri tal offici», com per a fomentar una industria, poch menys que desconeguda y de la qual Barcelona ne pagava tribut a l'estranger, acordà (Consistori del dia 19 de Setembre de 1665) concedir-li poder per a tenir botiga y obrador oberts per a fabricar agulles de cap, ab la reserva de que, «sempre y quant se trobaran persones pratiques de dit offici puga la present Ciutat passarlos mestres y donarlos semblant permissio sens ningun impediment ni obstacle tant de dit Rojau com de qualseuols altres persones» [3].

A causa d'ésser bastant imperfecta la fabricació de les esmentades agulles, poques arrels posà a Barcelona.

Per igual motiu tingué de tancar-se la fàbrica establerta l'any 1820 en la Casa de Caritat, de la qual més avall parlarem.

---

[1] Asil per a recullir los pobres, miserables uns y vagabundes altres.
[2] *Documents justificatius*, n.° 1.
[3] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1665, sens foliar.

Los Agullers prengueren nova orientació. — Obligats per la necessitat, los Agullers d'aleshores, alguns d'ells passats mestres pels Consellers, cambiaren de rumbo, dedicant-se, uns, a construir filats per a claraboyes de cases, finestrals de fàbriques y tallers, colomars, gabials, galliners, etc.; altres, a treballar articles per a la pesca, o sia ams de palangre y de diaplico, fer anelletes y *cadenilla*, afegint-hi la venda d'objectes de ferretería, qual exclusiva tenía la Confraría dels Ferreters-mercers.

Gremi. — Lo Gremi d'Agullers, propriament dit, no aparegué fins a últims del segle XVIII, per causes que més endavant veurem.

Los pochs que exercíen l'ofici, tingueren de sumar-se ab los Manyans del Corter del Regomir, constituits ja en Confraría, per no ésser aquells prou en nombre per a erigir-ne de nova y sostenir les despeses que en sí portava.

Lo meteix feren los Armers [1], per trobar-se en condicions iguals.

Aquest conjunt d'oficis, similars o afins en metal·lurgia, determinà que'ls Manyans reformessen la denominació de la seva Confraría, donant-li la de *Confraría dels Manyans, Armers y Agullers* [2], però conservant l'esperit y lletra de sos Estatuts.

¿Quines aventatges positives n'obtingueren los Agullers? Fòra de poder gaudir dels beneficis otorgats per la ciutat als qui pertanyíen a les corporacions oficialment regonegudes o autorisades, absolutament cap. ¡Ben car ho pagaren!

Constrenyits a la observança d'aquells Estatuts, exclusivament fets en profit dels Manyans, de res valgueren ni les instancies fetes a sos Prohoms per a que al pretendre examen

---

[1] Aquest ofici era ja conegut a Barcelona en lo segle XIII. Per Pragmàtiques reyals, tant d'En Jaume I com de son fill Pere III, fou prohibit terminantment als barcelonins portar als países d'infidels llances y ballestes.

[2] D'alguns anys ençà s'anomena *Col·legi de Mestres Manyans, Armers y Agullers de Barcelona.*

algún fadrí aguller per aconseguir la mestría fossen los mestres de son ofici y no ells los cridats a presidir-lo, ni les queixes formulades per no haver-hi qui cuydàs de reglamentar-lo — tothom qui volía feya agulles, però mólt dolentes, venent-les palesament en perjudici del públich y descrèdit de la art, — ni les protestes formulades per la manera injustificada com s'executaven los penyoraments y les talles o repartos de quotes, y més que tot, per tenir-los absolutament exclosos del govern de la Confraría, no per la força de la rahó, sinó per la rahó de la força.

Aquest incalificable procehir portà a la Associació a un estat de disgust gros, promovent-se a cada pas acalorades disputes, a conseqüencia de les quals s'incoà causa contra'ls Prohoms dels Manyans per los mólts abusos comesos en l'exercici del càrrech.

Un dels més notables, per la desaprensió que revela, fou l'esforç obstinat en voler que'ls Agullers fessen efectives algunes talles o repartiments per a contribuir a les despeses ocasionades per la esmentada causa, comminant-los, en cas contrari, a ésser penyorats; acte que portaren a cap sens profit, ja que fou declarat tal penyorament «nulo y per no fet» per los Consellers, després de sentit lo parer de l'advocat de la ciutat, com també'ls declararen inhibits per a penyorar als qui veníen agulles de ferre, y a la vegada condemnats a retornar les penyores embargades.

Los Agullers demanaren ésser separats dels Manyans. — Aquest ramell d'injusticies y tropelíes fetes a una classe tan poch nombrosa com modesta, induhí a diversos Agullers a acudir als magistrats populars en súplica que fos de son servey erigir-los nova Confraría, separant-los de la dels Manyans, «hauent de dita separatio — al·legaven — resultar molts beneficis en la fabrica de les agulles de cusir».

Fonamentaven sa pretensió en que no era cert que dits Manyans tinguessen facultat d'examinar-los de mestre, atès que no possehíen cap Privilegi reyal ni Ordinació de la ciutat, com asseguraven, «de aont resulta — diu la instancia que's llegí en lo Concell del Trentenari celebrat als 25 d'Agost de

1668 [1], — que molts sens ésser mestres examinats, ab pretext que noy ha offissi, ni confraria de fer agulles, ne fan y fabrican publicament, y lo que pijor es, que les fan, y fabrican dolentas, y contra la art, y requisits necessaris tot lo que com esta dit es molt prejudisial, y grauatori als dits agullers, com a la cosa publica».

La resolució recayguda fou la següent: «Que lo contengut en la suplicatio donada per part dels Agullers sie comes com lo present Consell ho comet a quatre persones del p[rese]nt consell per Sa Senyoria nomenadores les quals oygan axi los dits Agullers com la confraria dels manyans informantse de las pretencions tindran vns y altres y ohits aquells ne fassen relatio en altre trentenari en lo qual se pendra la resolutio aparexera mes conuenir.» [2]

Oposició del Síndich dels Manyans. — Per sa part, los Manyans també hi acudiren als Consellers per mediació de son Síndich; mes, no per aplanar-se a lo que pretenien los Agullers — qualsevol renuncía, diríen, als drets d'examen que's cobren, — sinó per a oposar-s'hi, impugnant tot lo allegat per aquests. De tal manera, que en sa instancia [3] asseverà, que la seua Confraría possehía Privilegis reyals en los que's consignava que l'examen d'Aguller únicament a ella corresponía, estatuint, ademés, «que ningu puga fer ni vendrer Agulles en la present Ciutat de Barcelona que p[rime].r no sie examinat de Aguller per la Confraría dels manyans».

La conclusió del Trentenari (junta celebrada a 16 de Novembre de l'indicat any 1668) sigué: «...que per ara se fassa entendre a las parts continuen la causa, y que en lo entretant sien seruits los Senyors Consellers fer nominatio de quatre persones perque vejan si poran ajustarles posanthi Sa Senyoria sa auctoritat» [4].

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 2.

[2] Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1668, foli 194 girat.

[3] *Documents justificatius*, n.º 3.

[4] Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1668, foli 240 girat.

Reglamentació de l'ofici. — S'ignora si n'hi havía. Lo únich que's coneix és que, a darreríes del segle XVIII (any 1786), lo baró de Serrahí, escrivà principal y de govern de la Reyal Audiencia del Principat de Catalunya, y com a tal, secretari del Reyal Acort, per manament de Sa Excel·lencia interessà a l'Ajuntament, entre altres coses, la formació d'una Ordenança clara y comprensiva de tot quant degués observar lo Gremi d'Agullers en punt a examens de mestría y *adehalas* (gratificacions) que havíen de percebre's, document que no ha sigut possible trobar, a pesar de nostra diligencia per a conseguir-ho.

Que la Ordenança existiría a partir de la indicada data, no'n podem dubtar, per quant més tart ja's parla de Gremi y de Prohoms examinadors.

Patrona de l'ofici. — Fou elegida Nostra Senyora de les Neus, antigament dita del Miracle, per la qual los Agullers sentíen forta devoció. La imatge la ordenaren esculpturar a darreríes del segle XVII o començos del XVIII, los mestres qui aleshores hi havía. Actualment la té en depòsit un descendent d'aquells, l'únich mestre examinat sobrevivent, En Joseph Oriol Genovés, al qui devem — remerciant-li mólt — poder acompanyar aquí lo facsímil de la indicada verge.

Lo dia de la festa, 5 d'Agost, se la exposava en guarnit altaret aixecat en lo carrer d'aquell ofici, entre les cases números 10 y 12, hont al vespre, los vehins allí reunits, resaven lo Santíssim Rosari y cantaven ab gran fervor los *Goigs*, qual lletra donem a conèixer en lo lloch corresponent [1].

Festa de carrer: revifalla y extinció. — La popular festa

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 4.

De dits *Goigs* se'n feren varies edicions; la primera sortí l'any 1746 de la estampa d'En Joseph Altés, estamper y llibreter del carrer de la Llibretería, segons indica una *Nota* posada al peu de la edició que aparegué en 1894; la segona, o sia la que publiquem mercès al Doctor En Salvador Roca y Bellver, arreplegador de la més nodrida y interessant col·lecció de *Goigs* de que's té noticia en nostra terra, fou impresa a començos del segle XIX (entre'ls anys 1803 y 1805) per l'estamper y llibreter En Francesch Ifern Oriol, qui tenía sa botiga en lo carrer dels Agullers; altra edició del meteix segle sigué estampada pel propri Ifern; y per últim, la abans referida de 1894, sortí de la casa dels Hereus de la Viuda Plá, Princesa, 8.

Nostra Senyora de les Neus, antigament dita del Miracle,
Patrona dels Agullers

que de llarch temps se celebrava en honor de la indicada Verge, caygué en desús. Son recort sols perdurava en lo fet de que alguns anys, quan s'esqueya la diada de 5 d'Agost, la quitxalla del vehinat guarnía lo carrer ab llampantes tires de cadenes de paper de tots colors.

En 1867, tenint esment lo senyor Francesch Xancó, que una vehina guardava encara la imatge de la Mare de Deu de les Neus, que sots aquella advocació havía pertangut al Gremi dels Agullers — de qual ofici n'existíen aleshores en lo carrer quatre o cinch botigues, — se proposà restablir la antiga festa.

Lo senyor Francesch — així lo nomenava familiarment tot lo barri — era l'amo de la botiga de drogues y queviures, que encara subsisteix avuy, situada en lo mencionat carrer al cantó del dels Consellers, subjecte que per la afabilitat y franquesa de son tracte, s'atreya la estimació de tothom.

Son lloable pensament de restaurar la commemoració de la tradicional festivitat de la Patrona dels antichs Agullers fou acullit ab tant entusiasme per sos convehins, que en la esmentada via y les del voltant, des dels darrers de Juliol, ningú's preocupava d'altra cosa que de l'èxit esplèndit que esperaven obtindría aquella manifestació del sentiment popular.

Xichs y grans, no parlaven sinó de que's guarniría'l carrer; s'hi faría una capella a la que hi fóra portada en processó la imatge; que hi hauría Rosari cantat, sortija, fochs artificials, etc., etc. Per a entendre en la confecció y execució del programa, s'anomenà una junta de vehins, essent-ne'l principal iniciador y *factotum*, lo senyor Francesch.

Arribada la vigilia de la festa, 4 d'Agost, tot lo carrer apareixía guarnit ab empaliments de paper retallat. La entrada de la rebotiga del senyor Xancó fou convertida en capella, al fons de la qual s'hi veya representada la montanya Esquilina de la ciutat de Roma, que en lo segle IV, en temps del Papa Liberi, havía aparegut nevada, indicant

lo solar hont era voluntat de María Santíssima li fos bastit un temple. Per a combinar aquella perspectiva damunt de l'improvisat altar, l'enginyós adroguer se valgué de la amistat que l'unía ab lo pintor En Joseph Comas, pare de nostre amich l'erudit escorcollador En Ramón N. Comas, a la bondat del qual devem les presents notes.

A presencia d'una atapeida generació que omplía'l carrer, los balcons y les finestres de les cases, la aleshores tan celebrada escolanía de la Mercè, acompanyada dels principals vehins, anà a cercar la imatge en la casa hont era guardada y d'allí fou conduhida processonalment a la capella guarnida en la rebotiga abans dita, essent homenatjada ab lo cant de la *Salve Regina*.

Durant lo vespre y tot l'endemà, a corrúa feta anaven a visitar-la innombrables persones, així de la barriada com de diferents indrets de la ciutat.

Al cayent de la tarde, després del bullici de la sortija, que era'l goig y alegría de la maynada del barri y agradós passatemps de la gent gran, compareixía altra volta la escolanía per a cantar lo Sant Rosari, los *Goigs* y la *Salve* a la Mare de Deu de les Neus, que al cap de mólts anys tornava a ésser proclamada patrona y protectora del carrer dels Agullers. Després, retornaren-la ab solemnial processó en sa habitual estada, en espera de l'any vinent en que fou de nou devotament festejada pels vehins, com ho havía estat en altres temps.

Clogué'l programa de tan simpàtica festa, un rumbós castell de fochs artificials, combinat improvisadament per lo propri senyor Francesch Xancó, ab lo que inicià ses futures habilitats en la art pirotècnica. Los organisadors dels festeigs demanaren preus als pirotècnichs de Barcelona; mes com per un senzill castell exigíen vinticinch y més duros, tingueren de renunciar a la realisació d'aquell atrayent número del programa, ja que son cost excedía en mólt a lo que'ls permetía gastar la modestia dels ingressos recullits per a sufragar les despeses generals. Davant d'aquest conflicte, lo senyor Xancó, a pesar de no haver-ne vistes may de més

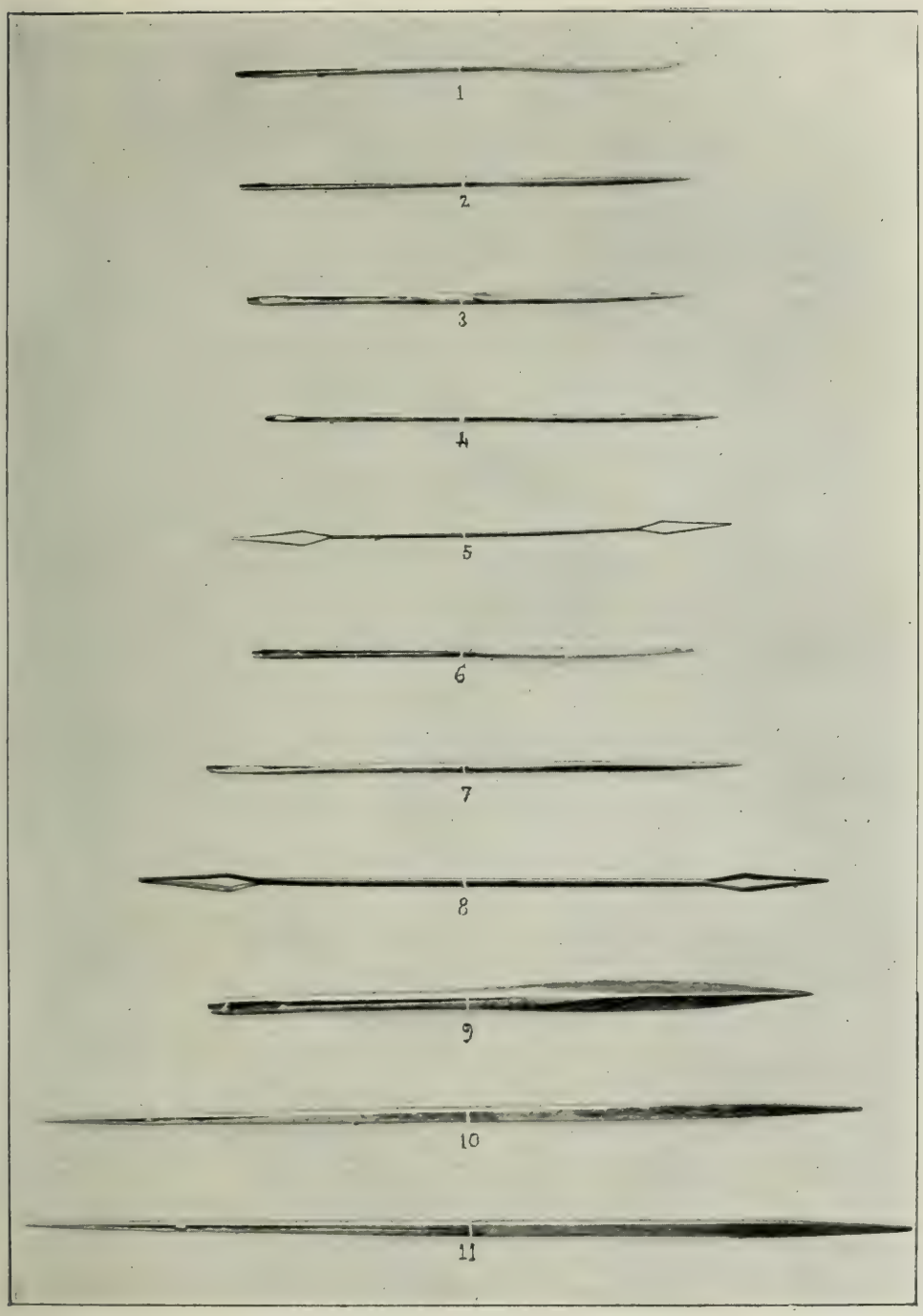

Facsímil de les agulles que calía executar per a obtenir la mestría

1-3-6-9, agulles per cusir veles de botigues y de naus. — 2-4-7, agulles de baster o guarnicioner.— 5-8, agulles per fer filoja.— 10, agulla espardenyera.— 11, agulla de tapicer.

verdes que fabricar cohets, rodes y bengales, s'oferí a fer lo castell de fochs projectat.

Del compromís ne sortí tan ayrós, que no trigà gayres dies en rebre propostes per a fer fochs d'artifici per a alguna festa major; y havent començat per un compromís a exercir de pirotècnich, acabà per ésser professional de tan perillosa industria, competint ab los qui ja d'anys s'hi dedicaven.

Dissortadament, en lo mes de Juny de 1869, pochs dies abans de Sant Joan, treballant varies peces que devíen ésser cremades a la nit de la mentada festivitat en lo *Prado Catalán* de Barcelona, esclatà un dels cohets, y propagant-se'l foch en lo taller, lo tantes vegades nomenat senyor Francesch y dos dependents séus, foren víctimes del sinistre.

Ab la tràgica mort de l'iniciador entusiasta de la restauració de la festa consignada, restà aquella per sempre extingida, com altres tantes típiques y patriarcals costums de la antigor.

Aprenentatge: duració: salari. — A començos del segle XIX, l'aprenentatge durava quatre anys, dins dels quals, ni'l minyó podía marxar de casa'l mestre, ni aquest despedir-lo sens causa justificada. Los qui teníen necessitat de conviure ab ell, no guanyaven res a cambi d'ensenyar-los-hi l'ofici, alimentar-los, vestir-los y calçar-los. Als qui d'això'n podíen prescindir, rebíen tres pessetes o més setmanals, segons sa laboriositat y suficiencia.

Fadrìnatge: salari: jornada de treball. — Acabats los quatre anys, l'aprenent pujava a fadrí. Lo qui més guanyava, eren quatre pessetes diaries. Lo salari corrent, fluctuava entre tres y mitja y tres. Si menjava y dormía a casa del mestre, se li descomptava la porció o despeses del consum que feya.

La jornada de treball era d'onze hores pel cap més baix.

Mestratge: objectes a presentar. — Quan un fadrí pretenía pujar a examen de mestría, ho sol·licitava dels Prohoms, que li senyalaven dia per a verificar-ho. Havía de presentar varies agulles de diferentes classes y tamanys construides

per ell. Les de tapicer, baster, espardenyer, veler y de fer filoja, eren les que més s'exigíen. Trobades bones y d'execució perfecta, se l'autorisava per a establir-se.

Drets d'examen: abusos. — Los drets d'examen variaven segons les circumstancies del temps o les necessitats de la Confraría ho exigíen. A últims del segle XVI, los fills de mestre examinat pagaven tres lliures barceloneses; cinch los qui no ho eren, però catalans de naixença, y deu los estrangers. En lo segle XVIII dits drets resultaren més crescuts: se pagaven vint lliures, donant los fills de mestre cinquanta rals d'ardits, y per abús introduhit d'alguns anys, cert nombre de gallines que, ab altre recapte, eren destinades a fer un gros y sonat *piscolabis* al que hi concorríen la majoría dels agremiats. En lo segle XIX (any 1850) les indicades vint lliures se rebaixaren a trenta pessetes.

Suspensió d'examen. — Per no haver volgut accedir a donar les gallines, fou sospès l'examen que feya un fill de mestre quan estava acabant-lo, a causa d'alguns disturbis y demores suscitades per un dels Prohoms, valent-se de pretextes que clarament manifestaven ésser son intent causar-li molestia, sols perquè no volía donar lo braç a tòrcer respecte l'aviram demanada.

Varis Agullers demanaren a l'Alcalde l'embarch de l'examen. — De dita suspensió se n'aprofitaren alguns de l'ofici — és de creure, moguts o sugestionats pels Prohoms, — acudint a l'Alcalde major y Tinent de Corregidor de la ciutat, demanant-li sospengués l'examen, com així ho efectuà, mitjançant la Providencia que transcrivim íntegrament:

« De parte del S.or D.n Andrez de Ciria Abogado de los R.s Consejos Alcalde Mayor, y theniente de Corregidor por su Mag.d (que Dios guarde) de la presente Ciu.d, y su Distrito; Se Dize, y manda â Bernardo Roig, Agujero vez.o de esta Ciu.d; Que encontinenti de serle el presente notificado, y bajo pena de veinte, y cinco libras de bienes proprios exigideras tenga por embargado el examen de dicho oficio de Agujero y demás efectos, que tenga, y dar deva â Cayetano Font Mancebo Agujero, ù â otro por el hasta, que el presente embargo sea cancellado; El presente se Despacha â Instancia de Cayetano Codolar, Joseph Ifern, Antonio

Roca, Buenaventura Ploquer, Joseph Serraclara, Juan Gil, Joseph Culell, Felix Texes, Fran.co Ifern, Mariano Dalemus, Geronimo Bartomeu, Juan Pau Genovés, Juan Masbidal, Individuos de dicho Gremio de Agujeros de la presente Ciudad; Dado en Barcelona â los cinco de Septiembre de mil setecientos ochenta y seis. — Por su mandado. Por Ramon Font y Alien Escribano, Pedro Vilamitjana Notario.—A Bernardo Roig Agujero als Agujeros.» [1]

Això, com se veu, ocorregué lo dia 5 de Setembre de l'expressat any 1786, y a l'endemà, o sia'l dia 6, Salvador Font, pare de Gayetà, ab poder bastant d'aquest, acudí a la superioritat (Reyal Audiencia), fent-li veure la injusticia que entranyava la suspensió de dit examen, demanant-li ordenés als cridats a verificar-lo, que sens dilació de cap mena s'efectuàs lo de son fill, conferint-se-li seguidament la mestría [2].

¡Quin dany més gros feren a les institucions gremials semblants atropells, alimentats tan sols per passions petites, de les que se n'aprofitaren pera demanar sa abolició, los agavelladors y gent de mala fè! ¡Quan car ho pagaren aquells industrials inconscients!

L'acort que Sa Excel·lencia prengué respecte l'al·ludida instancia, fou que's comunicàs a l'Ajuntament disposés la suspensió de l'examen y redactés la Ordenança de que havem parlat anteriorment, la qual, un colp formulada, s'havía de remetre al nomenat baró de Serrahí, junt ab l'expedient, per a sometre-la a la Reyal Audiencia y aconseguir son *placet*.

Nombre de mestres Agullers. — En lo segle XVII (Agost de 1668) tan sols eren vuyt, entre francesos, estrangers [3] y catalans. En 1850, època de major empenta que experimentà l'ofici, per ésser mólt important la demanadiça d'agulles saqueres, de ganxo, d'Espardenyer, de Matalasser, de Baster,

---

[1] ARXIU MUNICIPAL. — Lligall primer de documents solts, relatius a Gremis, carpeta n.º 4: *Agujeteros*.

[2] *Documents justificatius*, n.º 5.

[3] Se consideraven estrangers los qui no eren naturals de les terres dels Reys d'Aragó o de Mallorca.

de fer mitja, filats, anelles y gafets, arribaren a catorze. Actualment ne queda un per mostra, En Joseph Oriol Genovés, abans citat.

Primera materia. — La primera materia, o sia'l fil de ferre y llautó recuyt de que's servíen los Agullers, venía de l'estranger ab feixos de lliura cada hu, tallat a mida, segons lo tamany de la agulla a fer.

Com se feyen les agulles.—Tot s'obrava a la mà. Lo forat per hont s'havía d'enfilar lo fil, lo cànem, l'espart, la tireta de badana o cuyro, s'executava ab un punxó ben acerat, afuant-se la punta de les agulles per medi de la llima o de la mola. Després de fabricades, eren sotmeses al tremp y's pulíen.

Prohibició de convertir lo carrer en obrador. — De temps immemorial, lo carrer servía d'obrador, perquè així ho exigía la especialitat de certes operacions.

Lo desenterrament del *Pregó* fet a 12 de Desembre de 1786, disposant que en los carrers que tinguessen quaranta pams d'amplaria tan sols se'n podíen ocupar quatre, tres los de trenta, dos los de vint, y cap los demés, posà terme a aquella tolerancia. Com lo carrer dels Agullers se trobava —y s'hi troba encara—en aquest últim cas, a partir del dia 23 d'Octubre de 1807, lo Regidor comissionat ordenà que aquells treballessen dins de les sues botigues u obradors, sens poder sortir a fòra. Semblant disposició mogué de tal manera als interessats, que a la hora d'haver rebut l'avís, ja acudíen a l'Ajuntament al·legant que lo meteix per fer lo forat de les agulles, com per altres operacions primoroses, qual execució necessitava mólta llum—en temps emboyrat o de plujes no podíen treballar,—y no podent-se valer dels pisos y sí de terra ferma per los colps sèchs que continuament donaven, indispensablement havíen de sortir de dites botigues, encara que mólt poch, sens per això impedir la lliure circulació dels vianants ni la rodada, per ésser lo carrer d'escàs trànsit, sots pena de tenir que parar la seua obra.

«Estese a lo que se ha prevenido por parte de los

Sres. Obreros», contestà'l Consistori, o lo que és lo meteix, que'ls suplicants no sortissen del llindar de les seves portes per a treballar, ni ocupessen lo carrer més que lo permès en lo *Pregó* de referencia.

Penyoraments. — Lo reduhit camp d'acció industrial en que's movíen los Agullers, que tot just los hi donava per poder atendre a les necessitats més precises de la vida, los obligà a invadir lo d'altres oficis per a poder-se defensar. Com això estava prohibit y penat per varies Ordinacions, aquells caygueren més d'una vegada en pena d'ésser penyorats.

Aquesta funció pertanyía principalment al Mostaçaf[1]. També podíen exercitar-la los Prohoms dels oficis quals productes eren fabricats y venuts per altres persones.

De manera, que per haver declarat la ciutat (16 de Juliol de 1619), que l'obrar y tenir gafets de totes classes, anelletes, vendre pales de ferre y fil de ferre a la menuda y en gros, vendre agulles de fer mitges y feyna propria de l'ofici de Mercer-ferrater « ... toca y especta a ell y no a altre », sos Prohoms vigilaven ab freqüencia les botigues dels Agullers, a fi de conèixer si fabricaven o teníen venals — coses vendibles tocants a l'ofici d'ells — en ses portes, ab ànim deliberat de penyorar-los. D'aquesta punició no se'n lliuraren varis mestres; uns, per haver sigut trobats fabricant cadenetes y articles de fil de ferre y llautó; altres, per obrar y tenir gafes per a vendre en sa porta. Los penyorats al·legaren en sa defensa que d'ençà que existía l'ofici y's fabricaven agulles, sempre havíen obrat y venut gafets, quieta y pacíficament, sens cap contradicció dels Mercers ni de ningú, y en aquesta quieta y pacífica possessió permaneixíen des de temps immemorial y en ella volíen ésser mantinguts y conservats; afegint un d'ells, « ... y en quant a la penyora

[1] Per Privilegi otorgat a Barcelona als 14 de les kalendes de Novembre de l'any 1339 per En Pere III de Catalunya, IV d'Aragó, lo Mostaçaf tenía facultat d'investigar tot lo relatiu a la producció y venda d'articles fabricats per los oficis, a l'objecte de conèixer si's complía lo ordenat pels Consellers.

que se li apressa que es vna olla de ferro li fa notable falta en sa casa », demanava se li restituís.

Causa promoguda per varis Agullers contra'l Mostaçaf de la ciutat. — Les móltes aprehensions fetes pel Mostaçaf, apoyant-se en que, segons reyal Privilegi, ningú podía fer agulles de ferre ni vendre-les, y les que's trobessen havíen d'ésser cremades per los Prohoms dels Manyans, y lo possehidor, fabricant o venedor, penyorat en pena de deu lliures, havent-hi també la prohibició de que aquell qui no fos mestre examinat d'Aguller en Barcelona no podía vendre « ... ninguna sort de agulles ni de ferre ni de ser », portà als industrials perjudicats a entaular causa contra d'aquell funcionari, per considerar que les tals aprehensions eren il·lícites; « ... pero adhuc admetent sa existencia, no estaría totalment en observança — deyen referint-se al Privilegi invocat pel Mostaçaf, — tota vegada que no dubten los botiguers merses y altra manera de gent vendre agulles de ferro, y altres vingudes de fora Regne, y que no son fabricades dins la present Ciutat per mestre examinat conforme se assereix disposar dit real Priuilegi y axis be contra de aquell ».

Lo penyorament fou declarat il·lícit pels Consellers, y en conseqüencia s'ordenà al Mostaçaf s'abstingués d'aytals penyoraments ab retorn de les agulles apreses.

Agremiació industrial. — La agremació dels Agullers dels darrers temps, que en res se semblava ab la de les antigues institucions de la Edat Mitjana, se disolgué l'any 1870 per no arribar a deu los matriculats. Com los qui actualment se dediquen a la venda d'agulles y altres gèneres de fil de ferre paguen al Fisch la quota fixa per aquest assignada, tracten novament d'agremiar-se.

Casa gremial. — No'n teníen. Estaven aixoplugats en la dels Manyans, situada en lo carrer del Regomir, damunt la capella de Sant Cristòfol, de qual casa donarem més detalls en la Monografía de dit ofici.

* * *

Casa de Caritat: implantació d'una fàbrica de fer agulles de cap. — La iniciativa pertany a la Junta Nacional de Caritat de l'any 1820, a càrrech de la qual corría'l govern d'aquell establiment benèfich.

L'objecte que la informà, fou lo de procurar ocupació als pobres allí recollits per a que no vagabundegessen, a la vegada que obtenir alguns ingressos en profit de la Casa.

Començà a funcionar l'any 1823, baix la direcció d'un tal Francisco Minguella, reputat com *único artífice nacional*, qui s'obligà a ensenyar la elaboració integral de les agulles de cap des de son principi mecànich fins sa completa perfecció, en un espay de temps relativament curt, a tots los asilats, noys o homes que se li enviessen, mitjançant la assignació de quatre pessetes diaries, exceptat los diumenges, cobradores per mesades vençudes.

¡ Quants afanys costà montar la fàbrica y donar-li tota la extensió y perfecció possibles per a fer-la produhir, ab la creença de que les demandes que's faríen d'agulles de totes classes y altres produccions anexes, seríen mólt remuneradores, y basa d'altre arbitre ab que podría comptar l'Asil per al sosteniment dels desvalguts ! ¡ Quantes il·lusions esflorades, y, sobre tot, quin sovint teixir y desteixir, per a acabar confessant, com veurem, que la major part dels articles que's fabricaven eren defectuosos y inútils! Es clar, com les agulles teníen lo cap postiç, tot sovint saltava y esdeveníen inservibles.

En l'any 1829, estant la fàbrica en ple període de producció, fou visitada per los reys de les Dues Sicilies y sa filla la princesa Na María Cristina — la qui poch més tart passà a ésser reyna d'Espanya, — los quals, després d'haver examinat detingudament com s'obraven les agulles, ne reberen algunes capsetes, ofrena dels Vocals de la Junta.

La mostra que figurà en la Exposició pública que ab motiu de la vinguda de dits personatges a Barcelona, de pas per a Madrid, se celebrà en la gran sala de la Llotja, fou cedida a la qui aleshores era ja reyna d'Espanya, la anome-

nada Na María Cristina, per conducte del Capità general del Principat.

A mida que avançava'l temps, les existencies creixíen; en cambi, les demandes minvaven, y l'abaratiment de la mercadería estrangera, cada dia augmentava més. Aquest estat de coses determinà, que en junta celebrada als 16 de Desembre de 1830, s'acordés facilitar al major baix preu possible lo despatx de les agulles emmagatzemades. A l'efecte s'envià al *Diario de Barcelona*, per a sa inserció y publicació, la següent nota:

«Habiendo perfeccionado la elaboración de los alfileres en la fábrica de esta Real casa de Caridad, hasta el punto de poder competir con los estrangeros no solo en calidad, sino también en el precio; se espresa a continuacion los en que se venderán desde esta fecha — 30 de Desembre de 1830 — en la espresada Casa, y en las mesas — barraques hont se veníen los bitllets — de la rifa del Borne, plaza del Angel y Bocaria.

» Por cada libra de alfileres sueltos desde el número 1 al 7, 18 reales vellón; por cada caja grande, 4 r.s; por cada caja mediana, 2 r.s 17 mr.s; por cada papel de n.º 1 con 500 alfileres, 3 r.s; por cada papel de n.º 2 con 500 alfileres, 2 r.s 26 mr.s; por cada papel de n.º 3 con 500 alfileres, 2 r.s 16 mr.s; por cada papel de n.º 4 con 500 alfileres, 2 r.s; por cada papel de n.º 5 con 500 alfileres, 1 r.l 26 mr.s; por cada papel de n.º 6 con 500 alfileres, 1 r.l 22 m.s; por cada papel de n.º 7 con 500 alfileres, 1 r.l 26 m.s»

Als qui'n compraven per valor de 20 duros, se'ls abonava'l 6 per 100.

A pesar de la notable rebaixa que ofería la precedent *Nota de preus*, les compres seguíen essent mólt migrades, de tal manera, que la Junta d'aquella època (any 1832) resolgué que tan prompte acabés lo contracte que la casa tenía firmat ab lo director de la fàbrica, se fés nou escandall del gènere existent y's procehís en conseqüencia.

Nova decepció. Son resultat desconsolador, decidí altre sacrifici: la rebaixa d'un quarto per paper de 500 agulles del preu a que's veníen les estrangeres, y a pes, a 15 rals de velló la lliura.

A judici nostre, no era reduhint los preus com havía de salvar-se la fàbrica; ni menys fent economíes, com la de substituir al director Minguella per un asilat *ab lo salari de dos rals de velló y menjar de pobre,* sinó perfeccionant la defectuosa elaboració dels productes, causa fonamental de la poca estima que obtingueren. Y és clar, les coses anaren de mal en pitjor.

Així fou demostrat per un dels Vocals de la Junta, encarregat de la vigilancia de la fàbrica, qui en sessió celebrada a 4 de Desembre de 1833 proposà, que atès a que'l cost de les agulles obrades resultava major que les estrangeres posades en magatzem, y que la falta de medis no permetía reformar aquell ram d'industria, donar-li més amplitut, primor y baratura, *de moment, se tanqués la fàbrica,* venent-se, encara que fos a baix preu, les existencies en ella acoblades per esperar millors temps, a l'objecte de introduhir-hi les expressades reformes, assegurar la competencia ab los fabricants estrangers y consegüentment, lo despatx de les agulles. Fou resolt en aquest sentit.

Encara que poch a poch, lo gènere s'anà venent durant lo lapso de temps (un any) en que la fàbrica estigué tancada. Semblant reviscolament induhí a obrir-la de nou, sostenint-la de son propri producte y esmerçant en millores tot lo que reditués, si bé declarant, que per aconseguir algún benefici, no convenía fabricar lo fil de llautó, sinó acudir al govern per a que permetés introduhir-lo de l'estranger, lliure de drets.

Segons *Relació* que havem vist, la existencia d'agulles y demés manufactures fetes en la Casa a darrers de l'any 1839, era: agulles de totes classes; passadors blanquejats, grans y petits; passadors grochs; gafets, també blanquejats, grans, mitjans y xichs; agulles de ganxo, grans, mitjanes y petites; fiadors; agulles expresses; agulles de ferre; agulles de *canutillo* y ganxos per a mocadors.

En altra *Relació* dels gèneres que hi havía existents en la «Ropería de la casa» — són iguals als copiats,—la qual porta la data de 31 de Desembre de 1842, s'hi troba la següent

«NOTA. — Desde el año 1837 no ha podido venderse ninguno de estos efectos—los abans dits,—porque la mayor parte son defectuosos y desechos inútiles, que tan solo, algunos de ellos, podrán tener aplicación para el servicio de la misma Casa.»

Importaven, valorats a preu de cost, 1,611 rals de velló y 33 maravedissos.

És de creure que'l tancament de la fàbrica degué ésser definitiu, per quant no's troba cap més antecedent.

* * *

Una agulla meravellosa. — Encara que no faça referencia a cap Aguller del Gremi barceloní, com a curiosa claricia anecdòtica, que remarca palesament l'alt grau d'enginy y perfecció que, ab sa intel·ligencia y perseverant amor al treball solen alcançar los artesans de nostra terra, creyem d'interès donar a conèixer un alarde extraordinari d'habilitat tècnica, realisat fòra de Catalunya, per un Aguller fill d'Olot, del qui, sensiblement, no'ns ha estat possible indagar lo nom.

Mes, abans, cal dir uns mots biogràfichs d'aqueix anònim y notabilíssim operari del ferre.

Per allà l'any 1820, uns enginyers anglesos recorríen les comarques de Girona, per a estudiar lo funcionament de les famoses fargues establertes en aquella part de la alta montanya catalana. En una d'elles, hi trobaren un minyó, orfe de pare, qui no havent acabat encara l'aprenentatge, per ses rellevants aptituts de destresa y enginy, era ja la admiració dels més vells de l'ofici.

Dits estrangers, convençuts del mèrit del noy y endevinant ab sagaç clarividencia lo mólt que podía esperançar-se de sa precocitat, feren pensament d'endur-se'l a Anglaterra. No li desagradà gens a l'aixerit aprenent tan bella proposta, sobre tot a l'argumentar-li aquells, que per trobar-se la industria en llur país en major grau d'avenç que a Espanya, tindría més ample camp per a apendre y desenrotllar son perfeccionament, oferent-li, en conseqüencia, aytal

aventatge, la perspectiva d'un avenir força més falaguer y remunerador, car sortint un obrer expert, sos guanys seríen allí superiors als que podría may obtenir no movent-se de sa terra nadiua. Emperò un obstacle greu, un cas de conciencia filial, s'interposava a la acceptació de la oferta temptadora dels séus protectors: anant-se'n, deixaría sola y desvalguda a sa pobra mare — que havía de guanyar-se escarraçadament lo viure, — y sense la ajuda que a l'ésser fadrí podría y desitjava procurar-li ab lo fruyt de son jornal.

Semblant dificultat tot seguit fou satisfactoriament resolta. Esvahint los escrúpols justificats del fill y assegurant la futura situació econòmica de la mare, los enginyers britànichs, a cambi del consentiment d'aquesta, li assignaren una pensioneta que abastàs a ses necessitats.

Y aquell jovincel, joyós y ab viu afany d'apendre y fer-se home, marxà cap a Anglaterra, hont los qui tan espontaniament se constituiren en amparadors séus, lo col·locaren en una gran fàbrica d'agulles de cosir.

Mitjançant les instruccions rebudes, la seva desvetllada intel·ligencia y'l tremp de sa ferma voluntat, en poch temps arribà a ésser l'operari més destre y esciençat de l'establiment, introduhint millores importantíssimes en aquella útil industria. En premi a sos rellevants mèrits, acabà per ésser director de la fabricació, y un dels coparticipants en los beneficis de la casa. Aquesta havía anat acreditant-se cada dia més, perfeccionant de bo en millor sos productes y estenent prodigiosament lo séu negoci, mercès a la activitat, intel·ligencia y iniciatives d'aquell olotí benemèrit, qui arribà a ésser lo més hàbil fabricant d'agulles de cosir conegut fins aleshores.

A bon segur jamay ningú degué haver somniat que una agulla de cosir, de les de mida més gran, podés desdoblar-se en tres. Donchs aquest enginyós problema de tècnica mecànica, lo resolgué nostre compatrici de la fayçó mes senzilla, però tan meravellosa y delicadament, que gayre bè's fa inversemblable creure-ho.

En efecte, construí una agulla buyda, que desfent-se en tota sa llargaria, en dues parts, unides per medi de una rosca, ne contenía dins una altra, que, en iguals condicions, estotjava la que feya tres. Aquest prodigi de l'enginy y del treball acurat y paciençut d'un home — honra de la menestralía catalana, — fou exhibit en la Exposició pública de productes de la Industria, que, sots lo patrocini del Rey Jordi IV, se celebrà a Londres l'any 1828, essent un dels objectes que major admiració produhiren entre'ls que's presentaren en dit Certamen.

Al cap d'alguns anys d'haver-se absentat de Catalunya, l'Aguller olotí s'hi repatrià accidentalment per a veure a la seva mare, y portà aquella penyora de sa habilitat. Ell retornà al Regne Unit, però la *agulla triple* degué romandre a nostra terra, y no se sab com, de mà en mà, vinguè a parar a Barcelona.

Quan en 1844 la Reyna-Governadora, D.ª Cristina de Borbón, acompanyada de ses filles la Reyna Isabel II y la Infanta María Lluisa Fernanda, passà una temporada en la capital de l'antich Principat, al visitar la casa d'En Xifré, fou mostrada a les tres egregies dames la singular agulla, com una altra prova palesa de la industriositat dels catalans.

A partir de dita època, se pert lo rastre de tan rara preciositat, fins que allà per l'any 1860 y tants, reapareix en poder del P. Joan Palaudaries [1], col·leccionista entusiasta de tota mena d'objectes que's distingissen per la particular característica d'ésser primorosament treballats.

Mort lo P. Palaudaries (deseni 1870 al 1880), anà a parar en poder dels séus hereus — dels qui no'n sabem la menor noticia, — la col·leció de curiositats per ell tan curosament arreplegada, que avuy dia ningú sab hont para, y entre elles, la agulla famosa, de la qui pot donar testimo-

[1] Era un caputxí exclaustrat, qui després de la crema dels convents en Juliol de 1835, passà alguns anys d'emigració a Italia, d'hont retornà fet un hàbil artista pintor-daurador, de qual especialitat establí un taller a Barcelona.

ni, per haver-la vista diferentes vegades, En Celestí Falcó, distingit deixeble d'aquell exclaustrat artista, y continuador del taller de daurats per ell establert en la Riera de Sant Joan.

En Ramón N. Comas — qui també ha tingut la finesa de facilitar-nos les precedents claricies,—diu recordar haver llegit, alguns anys enrera, a les planes d'un periòdich, que en una Exposició Universal celebrada a l'estranger, la casa Krupp sol·licità una gran extensió de terra per a aixecar-hi sa instalació. Y quan tothom creya que en dit immens solar s'hi montaríen les peces d'aquella formidable maquinaria y enginys de guerra que tant crèdit y fama mondial havíen donat a la poderosa fàbrica alemanya, causà general sorpresa veure que tan espayós local era sols destinat a exhibir-hi una agulla semblant a la que, més de mig segle abans, havía concebut y traçudament laborat l'Aguller olotí, despertant la admiració dels qui prengueren part y visitaren lo Certamen industrial de Londres.

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS

N.º 1

Instancia de Joan Rojau demanant llicencia per a fabricar y vendre agulles de cap.

Molt Ill.e S.r = Joan Rojau de nacio francès ha molt de temps que es en la present Ciutat y ha estat en lo hospital de nostra senyora de la misericordia per ajust y concert fet entre los Administradors de dit hospital a fi y effecte de la fabrica de fer agulles de cap y ensenyar de fer aquellas als minyons de dit hospital y com lo dit ajust y concert per no poder dits administradors sustentar dita fabrica, o, altrament sie desfet y lo dit Rojau desitje quedar en la present Ciutat y fabricar y vendrer de dites agulles *es* en dita Ciutat noy haje confraria de dita art ni persona alguna qui fabrique ni sapia fabricar de ditas agullas de cap, y altrament sie en benefici de la cosa publica cum intersit reipublice que en las Ciutats populosas conforme es la present Ciutat de Bar.a y haje copia de perits en totes arts. Per tant y altrament lo dit Joan Rojau á V. S. suplica attes del demunt dit consta no vsurparse lo offici de altre per no ha*uri* tal offici com esta dit en la present Ciutat y axis be no hauer de subir examen algun, ni hauer de esser examinat per poder libere exercir dita art á V. S. Suplica sie de son seruey concedirli facultat y llicentia pera que libere y sens molestia alguna pugue exercir la dita art y fabricar y vendrer de dites agulles de cap que a mes es de justitia ho rebra a merse de la ma de V. S. Lo offici &.— Altissimus = Fornes.

(Arxiu Municipal.— *Deliberacions*, any 1665, sens foliar.)

N.º 2

Súplica dels Agullers demanant se'ls separés de la Confraría dels Manyans.

Molt Ill.e Señor

Com antigament en la present ciutat de B.na apenas hi hauie qui fabricas agulles de cussir, y vuy hi haja moltes persones qui fabrican agulles, los quals de poch en poch per error, y ab bona fe, que estauen vnits, y eran una mateixa Confraría ab los manyans foren per aquells examinats de mestres agullers pensant, que per asso tenian dits manyans facultat en virtut de algun, o alguns priuilegis reals o ordinacions de Vs.a tant acerca de poder fer dits examens com tambe acerca lo modo, y forma de fabricar dites agulles, y de altres coses, que tenen respecte al bon gouern de dit offissi, y fabrica lo que hauentse entes lo contrari per los qui son vuy mestrès agullers han intentat una causa contra dits manyans à fi, y effecte de poderse sersiorar de las demunt dites coses, y poguessen euitar las differents questions, y debats, que perço quiscun die se susitan, nou han pogut alcansar per no constar, ni poder constar dels sobredits priuilegis, ni ordinasions de aont ne ressulta notable dany als dits, qui fabrican agulles, y a la cosa publica, perço que molts sens ser mestres examinats, ab pretext que noy ha offissi, ni confraria de fer agulles, ne fan, y fabrican publicament, y lo que pijor es, que las fan, y fabrican dolentas, y contra la art, y requissits necessaris tot lo que com esta dit es molt prejudisial, y grauatori als dits agullers, com a la cosa publicca; Y com los dits fabricants [de] agulles desitjen donar remey a les sobredites coses, y que de assi al deuant tinguen lo degut asiento han determinat, y ressolt considerant esser lo medi mes efficas suppliccar à Vs.a sie de son seruey separarlos, y diuidirlos de la confraria dels manyans en quant menester sie (lo que esta en ma de Vs.a per lo be publich etiam que constas esser estats may en ningun temps vnits a dits manyans) eregintlos, y fundantlos de nou Confraria tenint a be, que los que son estats ab dita bona fe fins assi passats mestras agullers, sien aguts, y tinguts per mestres agullers seruintse Vs.a confirmarlos per tals, que los suppliccants ho rebran à merçe singular de Vs.a Lo offissi, &.—Altissimus. = J. Fornes.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus Ciuitatis.

(Arxiu Municipal.— *Deliberacions*, any 1668, foli 238.)

N.º 3

Instancia del Síndich dels Manyans oposant-se a la pretensió dels Agullers.

Molt Illustres Senyors.

A notitia dels Proms de la Confraria dels manyans de la present Ciutat ha preuingut que per part de alguns agullers se hauria presentat sup[lic].ª a VS.ª demanant ser saperats de la dita Confraria dels manyans eo fos erigida y fundada de nou Confraria de Agullers ab pretest y motiu de que los Agullers que fins vuy son estats examinats de mestres Agullers per la Confraria dels manyans hauien subit lo examen per error penssantse que dits manyans tenien facultat en virtut de priuilegis Reals o ordinacions de passarlos mestres del que no ha aparegut y mes deduexen cosas implicants ab las sobre dites dient que molts en ser mestres examinats de Agullers ab pretest que noy a offici ni Confraria de fer Agulles y molts las fan dolentas y Contra lo art y requisits necessaris Conforme tot es de veurer de dita sup[licaci].º presentada per dits Agullers a la qual se refereix inpugnatiue tantum y com tot lo narrat en dita sup[licaci].º sia Contra la ueritat del fet puis te dita Confraria Priuilegis Reals ab que lo examen de Aguller specte ala Confraria dels manyans y axi mateix ab dits Priuilegis Reals esta Statuhit que ningu puga fer ni vendrer Agulles en la present Ciutat de Barcelona que p[rime].r no sie examinat de Aguller per la Confraria de dits manyans com es de veurer de dits Priuilegis dels quals se fa ocular ostencio a VS.ª y demes a mes se troba la mateixa Confraria en pocessio y obseruansa mes que Centenaria de examinar als que volen fer Agullers y lo dirsse en dita sup[licaci].º de dits Agullers que moltas personas fan agullas sens esser examinats es obrreptio notoria puis Callan la veritat Sabent que repetides vegades se han fet y fan penyoraments en las personas las quals sens ser mestres Agullers examinats en la forma sobre dita se atreuexen a fer Agulles com de dits penyoraments consta a VS.ª molt plenament per auersen tingut verbal en lo present Consistori pochs dies ha y hauerse declarat per ben fets los dits penyoraments y axi matex sie nottori a VS.ª com en la present casa se aporta Causa la qual esta ja inpunto ferendæ entre alguns Agullers y la dita Confraria dels manyans ahont pretenen dits Agullers lo matex que supposan per cert y Indubitat en sa sup[licaci].º com apar del tresllat que tambe sen fa ocular hostencio ad huberiorem cautelam ab ques veu euidentment

que dits Agullers demanan la dita separatio y erectio de noua Confraria sols en emolatio de la dita Causa y del bon dret dels manyans y per veurer dits Agullers que de necessitat han de perdrer aquella y en via de dret es assertat nos poden fer ordinacions Separations ni erections de Confreries en prejudici de la litte Comensada sent notori vici de nullitat y attentats com moltes vegades en semblans casos o ha decidit lo Real Cenat Per tant y altrament Representant les sobredites coses a VS.ª y particularment que la pretentio de dits agullers es sols mera emulatio dels priuilegis de la Comfreria y de dos condemnassions que feu VS.ª en dies passats ha dos penyorats per uoler fer agulles sens ser mestres Agullers obliganlos que demanassen la mestria als proms de la Comfreria dels manyans y de la dita causa dalt mantionada tant hauansada sens poderse considerar vtilitat alguna ala cosa publica sis concidera entre altres coses que de agullers en la Ciutat de B.nª vuy endia sols sen troben vuit entre frencesos estrangers y catalans sup[lic].ª lo Sindich de dita Comfreria de manyans sia VS.ª seruit no donar lloch a la pretessa ceparatio y erectio de noua Comfreria de Agullers perque a mes de esser cossa justa y en obseruansa dels priuilegis Reals de que gosa la dita Comfreria ho rebran a molta gratia de la ma de VS.ª offitio, &. — Altissimus. = J. Carbonell.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus Ciuitatis.

(Arxiu Municipal.— *Deliberacions*, any 1668, foli 239.)

N.° 4

GOIGS EN ALABANSA

DE MARIA SANTÍSSIMA DE LAS NEUS, DITA antiguament del Miracle, que se venera en lo Carrer dels Agulleres.

CAntarém ab gran fervor
vostres Goigs Verge Maria;
siau nostre llum, y guia,
y divino resplandor.
Governant Liberio Papa,
Vos en Roma antiguament
de neu fereu una capa,
que fou pasmo de la gent;
revestint una collada
en lo temps del mes ardor:
Ahont foreu collocada
ab gran pómpa, y gran honor; &c.
Que ditxosos prest se veren
Joan Patrici, y sa Muller,
quant un bell Temple vos feren,
obehint vostre voler;
y deixaren sa herencia
per una obra la millor:
Dita per gran excellencia
Santa Maria Major; &c.
O que bens ben consumits,
y tresors ben empleats!
may serán disminuits,
antes be mes aumentats;
en poder de una Senyora
mes preciosa que lo or:
Obtindrán sempre millora,
y pren molt superior; &c.
En aquell Temple sagrát
los miracles cada dia
lo Poble tot admirát
contemplava ab alegria;
y per Reyna piadosa
vos cridava ab gran fervor:
Verge, Mare gloriosa
amostráu vostre valor; &c.
Los prodigis Barcelona
de vostre real poder,
alegre temps ha pregona,
majorment aquest Carrer;
pues én temps de cruel guerra,
invocantvos ab fervor:
Sens remey ja de la terra,
conegué vostre favor; &c.
Una bomba quei tiraren,
no danyá cap edifici,
á veus plenas tots cridaren,
esser vostré benefici;
y donantvos justas graciias
ab grans llagrimas de cor:
Preservareu de desgracias
de fam, guerra, mal major, &c.
Un minyó de la teulada,
cayent molt precipitat,
ajudantlo Vos sagrada,
de tot mal fou deslliurát;
altres cantan los antichs
efectes de vostre amor:
Confessantvos grans, y rich
ancora del pecador, &c.
Esseht vos lo fort obstacle
de nostras adversitáts,
Mare de Deu del Miracle
vos diguerén los passáts;
dels miracles certament
poden dirvos sens temor:
Los que molt alegrament
repateixen ad clamor, &c.
Implorantvos nit, y dia
Mare del gran Redemptor;
cantarém ab gran fervor
vostres Goigs Verge Maria:
Siáu nostre llum, y guia,
y divino resplandor.

℣. *Ora pronobis Sancta Dei Genitrix.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

COncede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis, & corporis sanitate gaudere: & gloriosa Beatæ Mariæ semper Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitia, & æterna perfrui lætitia. Per Dom. &c.

BARCELONA: En la Estampa de Francesch Ifern y Oriol, Estamper y Llibreter al Carrer dels Agulleres.

N.º 5

INSTANCIA DE GAYETÀ FONT, FADRÍ AGULLER, ACUDINT A LA REYAL AUDIENCIA PERQUÈ ORDENÉS ALS PROHOMS Y EXAMINADORS DE SON OFICI, ACABASSEN L'EXAMEN PER ELL COMENÇAT, A L'OBJECTE D'OBTENIR LA MESTRÍA.

«Ex.mo Señor

Cahetano Font Mancebo Agujero de la presente Ciudad, con la debida atencion â V. Ex.a expone, que sin embargo de ser hijo de Maestro del mismo oficio, y en esta razon no podersele negar el examen de Maestría por el Comun, ha observado quando estaba en estado de concluhirlo algunos disturvios y demoras susitadas por uno de los Prohombres valiendose de pretextos, que claramente manifiestan ser su idea cansar y molestar al sup.te solo porque no quiere aderir en dar cierto numero de Gallinas, que unicamente por abuso, y fuera de lo prevenido en las Constituciones del Gremio se ha introducido de pocos años â esta parte; cuyo abuso es en tanto menos suportable por los Mansevos, que desean ser Maestros, quanto el hijo de Maestro que segun Constituciones no debe corresponder mas derechos al Comun, que cinquenta reales de ardites, cargandole las Gallinas, no tiene bastante con sesenta, ô setenta libras; pero no es esto lo peor del caso, sino, que saviendo algunos Individuos del dicho Gremio individuados en el Cartel de Embargo de que mas abajo se hablará (ninguno de los quales tiene el menor Oficio en el) que el sup.te havía acudido al señor Juez Protector D.n Ignacio de Castells, â fin que providenciase paraque se pasase adelante en dicho examen hasta quedar enteramente concluhido, procuraron sacar un Embargo extrajuhicial de parte yorden de D.n Andréz de Ciria Alcalde Mayor deesta Ciudad dirigido â Bernardo Roig Agujero, y Examinador, paraque baxo pena de 25 ℔ ϑ exigideras de bienes propios tubiese por embargado el dicho Examen, sin dar para ello el menor motivo, que pueda acreditarlo de legitimo, ni menos racional, segun es de ver del mismo Mandato, que se acompaña [1]; y por quanto de lo referido se descubre, que todo lo sucedido es una mancomunacion entre aquellos Individuos, y Prohombres para estrechar al sup.te â que pase por el abuso de pagar las dichas Gallinas por mas que las Constituciones no lo prevengan, y sepan que V. Ex.a

[1] Lo que havem vist anteriorment, planes 12 y 13.

aborrese semejantes corruptelas, como lo tiene bastantemente declarado en iguales excessos introducidos también por abuso en otros Gremios.

Por tanto sup.ca tenga V. Ex.a â bien mandar â los Prohombres, Examinadores, y demás que segun Constituciones del dicho Gremio deben concurrir al examen de Maestría, que incontinenti, y sin mas demoras, ni dilaciones pasen â concluhir el del sup.te confiriendole seguidamente su Maestría: arreglandose en todo y por todo, con lo mandado y prevenido en dichas Constituciones, q.e además de ser muy conforme â equidad, y Justicia lo recivirá el sup.te â merced de V. Ex.a — Barcelona 6 de Septiembre de 1786. — Salvador font padre de Chaetano font en virtut del poder que presenta.»

APOTECARIS

Antecedents. — En èpoques llunyanes, la art de la Apotecaría's confonía ab la Medecina.

Durant mólts segles, les persones dedicades a l'estudi de les malaltíes del còs humà preparaven los medicaments per a curar-les, per més que, a voltes, tal preparació no descansés en cap principi científich. Bona prova ne foren les fórmules de Celio Aureliano, en les que hi entraven, entre altres coses, lo cervell y la fel del camell, lo ventrell de la vaca marina, los excrements del cocodril, lo cor y'ls ronyons de la llebra y la sang de la tortuga.

En temps de l'emperador Nerón, Andròmach inventà la triaca, medicament compost de varies substancies, del que ha vingut fent-se'n ús fins nostres dies, si bé ab modificacions importants.

A començos del segón segle, aparegué la gegantina figura de Galeno, Metge y Apotecari a la vegada, al qui's deu considerar com a pare de la Farmacia. Ses obres contenen diversitat de formularis que encara s'usen avuy. Alguns dels séus col·legues també's distingiren per llurs aptituts y escrupulositat en la preparació de medecines.

A Bagdad, hont los àrabs obriren al públich les primeres Apotecaríes després d'establerta una Academia en la que s'hi desenrotllà la afició a l'estudi de la art Farmacèutica, s'hi donaven veritables cursos d'aquesta facultat, y'ls deixebles, a presencia dels mestres, s'exercitaven en fer diverses mani-

pulacions. Al principi s'aplicaren en conèixer la botànica; més tart cultivaren la química.

Lo primer químich àrab, Mussah-Jasaral-Soli (segle VII), originari de la Mesopotamia, més conegut per Giber que per dit nom, escrigué una obra d'alquimia en la que esmentava móltes preparacions mercurials, o sia'l precipitat roig, lo sublimat corrossiu, l'àcit nítrich, l'àcit nitromuriàtich y'l nitrat de plata. Als Metges y filosops àrabs que succehiren a Giber, se deu l'impuls donat a la Farmacia per medi de la química, introduhint en ella l'*alkoal* (alcohol), *djulab* (aygua de roses), *Koac* (looc), *jirab* (aixarop), *Kafur* (càmfora), etc.

Degut a les relacions establertes per les Creuades entre l'Orient y l'Occident, abundaren los productes importats del primer lloch, adquirint una anomenada més o menys merescuda. En aquell període aràbich fou composta la primera Farmacopea, punt de partida de les que posteriorment s'escrigueren.

La empenta que Sabour l'hi donà dos segles després, produhí sos naturals fruyts, obrint-se de moment la celebrada Escola de Salerno, a la que hi acudiren los joves afanyosos per a dedicar-se a la Medecina y a la Farmacia.

La de Nàpols, establerta més tart per Roger I, arribà a ésser sa rival. La instrucció que allí's rebía descansava en principis sòlits y rahonables, destriant-se en dues branques: la dels *stationarii* y la dels *confectionarii*. S'ensenyava en la primera lo despatx de les drogues simples y'ls medicaments magistrals; en la altra, la manera de confeccionar les receptes signades pels Metges. A uns y altres, abans d'entrar en funcions, se'ls exigía certificació de suficiencia, trobant-se sotsmesos a la vigilancia del *Collegium medicorum* y a altres persones competents, a presencia de les quals havíen de preparar los electuaris, aixarops y antídots. Sols podíen establir-se en les grans poblacions. Teníen tarifes de les que no'ls era permès passar, fonamentant-se llurs ganancies en la possibilitat de conservar tals o quals medicaments.

Segons los historiadors que s'han ocupat de la art Far-

macèutica, los àrabs la generalisaren per Europa després d'haver passat per Espanya, florint en dit període les escoles àrabes de Córdoba, Sevilla y Toledo, essent Abenzoer (segle XII) qui estudià principalment los aixarops, los electuaris, la preparació de les medecines, les virtuts dels simples y'ls medis de mesclar-los.

L'aplech de datos recullits per Larousse, donen a conèixer que en lo segle XIV los Apotecaris parisenchs adquiríen los séus gèneres en lo mercat, cada dissabte. Aleshores ja hi havía mestres aprovats, als qui, al fer-los entrega de son títol, se'ls exigía jurament solemnial sots aquesta fórmula: «Juro y prometo davant Deu, autor y criador de totes les coses, únich en essencia y trino en persona, observar per complet los articles següents: Viure y morir en la fè cristiana; amar y honorar als meus pares quant me sia possible; no malparlar ni fer menyspreu de cap del meus mestres, qui's vulla que sien; fer tot lo convenient per a la major honor, gloria y majestat de la Medecina; no ensenyar als idiotes ni als ingrats los secrets de la ciencia; no fer res temerariament sens acort dels Metges, ni per la esperança exclusiva del lucre; no donar cap medecina ni purga als malalts que abans no s'haja consultat un d'aquells; no tocar de cap manera les parts vergonyoses o reservades de la dòna, a menys que sia absolutament necessari, es a dir, quan ocorri'l cas d'aplicar-hi damunt algún medicament; no descobrir los secrets que se m'hajen confiat; no donar a beure pocions abortives; executar fidelment les receptes del Doctor sens afegir-hi ni treure'n res, mentres estiguen ajustades a les regles de la art; no emplear cap succedani o substitut sens lo consell d'altra persona més escienta que jo; desautorisar — fugint d'ella com de la peste — la pràctica escandalosa y altament perjudicial que segueixen los xerrayres, empírichs y curanders, ab oprobi dels magistrats que ho toleren; prestar ajuda y socors a tothom que ho necessiti; y, finalment, no tenir en ma botiga drogues velles o estantices. Lo Senyor me beneheixi mentres jo faça totes aquestes coses.»

En igual època, los Apotecaris francesos, lo meteix que'ls

nostres, estaven units ab los Especiers-droguers, formant un sol Gremi, fins que esdevingueren entre ells fondes dissidencies.

Durant la menor edat de Carles VIII (any 1484), aparegueren unes Ordenances que poden considerar-se com la basa de la organisació actual de la Farmacia francesa y d'alguns altres pobles d'Europa.

En lo segle XVI, Paracelso fou qui en la Terapèutica introduhí mólts medicaments a basa d'albúmina, antimoni, arsènich, coure, ferre, plom, mercuri, potassa, sosa y zinch, ingredients fins aleshores prohibits.

Bibliografía. — Mólts foren los treballs que sobre Apotecaría s'escrigueren en èpoques remotes.

En 1420 aparegué lo manuscrit *Liber secretorum*, y en 1486, lo *Compendium aromatorum*, relatiu a la conservació dels medicaments, essent son autor En Saladin d'Ascolo. Als 12 dies del mes d'Octubre de 1497, En Pere Benet Matheu, Apotecari establert a Barcelona, deixà del tot llest un tractat complet de Farmacia, en llatí, lo qual fou imprès a despeses de son fill l'any 1521 en la estampa d'En Joan Rossembach, alemany. En 1498, Lope de Villalobos va escriure lo llibre titulat *Sumario de la Medicina*, especie de poema en lo que s'ocupa llargament dels purgants, dels electuaris, de la triaca, dels ungüents y dels emplastres. Julio Gatsiris, de Toledo, publicà treballs interessants relacionats ab la manera de manipular los juleps. En 1535, lo Col·legi d'Apotecaris de Barcelona donà a conèixer la *Concordia farmacopolarum barcinonensium*, edició gòtica [1]. En 1553, lo de Saragoça, féu lo meteix ab la

[1] Los exemplars d'aquesta *Concordia* o *Receptari*, foren acabats d'imprimir a 12 de Setembre de 1535 a despeses del Col·legi. Se n'estamparen 124, donant-ne a tots los Apotecaris «a tres sous la pessa». A l'Hospital de Santa Creu se n'hi donà un de franch, y altre a cada hu dels Cònsols y a mestre Narcís Solà, corrector de la obra.

Mig segle més tart aparegué de nou dita *Concordia*, diligentment expurgada, corretgida y augmentada ab noves receptes convigudes entre'l cèlebre Col·legi de Doctors en Medecina y'l Col·legi d'Apotecaris. Està dividida en quinze parts, contenint cada una d'elles una col·lecció de receptes d'un meteix orde de manipulació. Los títols són los següents: *Confec-*

CONCORDIA

PHARMACOPOLARVM BARCINONENSIVM DE COMPONENDIS MEDICAMENTIS COMPOSITIS QVORVM IN PHARMACOPOLIIS VSVS EST NVPER ACCVRATE RECOGNITA DILIGENTER EXPVRGATA ET ANTIQVAE INTEGRITATI FIDELITER RESTITVTA.

CONSVLIBVS

Collegij Pharmacopolarum Bernardo Domenech & Ioanne Benedicto Pau.

CVM LICENCIA ET PRIVILEGIO.

BARCINONE.

Typis Huberti Gotard. Anno à Natiui. Dñi 1587.

Concordia aromatorum y la *Farmacopea Cesaraugustina.* En 1609 se publicà la *Farmacopea Valentina;* y en 1698, lo *Tyrocinio Pharmacopeo,* mètode mèdich químich comprovat ab lo Proemi de *Dioscorides* y altres autors, compost per En Geroni de la Fuente Pierola, Apotecari, vehí de Madrid.

Ademés, en 1695 sortí de la estampa d'En Joan Jolis, un opúscol titulat *Discurs en lloança de la Triaca magna de Andròmaco, dedicat a la Ciutat de Barcelona, mare feconda de hèroes* — veritable Farmacopea, — lo qual fou llegit a presencia del savi Concell de Cent lo dia 4 de Novembre de dit any per l'eloqüent orador En Francesch Torc, Doctor en Arts y en Sagrada Medecina (Sacræ Medicinæ), ab motiu de la hermosa exposició que'l Col·legi d'Apotecaris féu dels ingredients per a compondre dit antídot en la casa de la ciutat.

Finalment, en 1702, En Rafel Figueró, impressor, edità la « Tarifa y Nou Redrés » en los preus de les medecines,

---

tiones Opiatæ (Confeccions d'opiats), 11 fórmules; — *Aromaticæ confectiones sive Electoria* (Confeccions aromàtiques Electuaris), 53 ídem; — *Trochissi sive Pastilli* (Trocises-Pastilles), 34 ídem; — *Eclegmata lohoc sive linctus* (Looch), 12 ídem; — *Condita sive conservæ* (Mermelades-Conserves), 8 ídem; — *Syrupi Minæ & Rob* (Aixarops-Rob), 83 ídem; — *Infusio & Decocciones* (Infusions-Decoccions), 9 ídem; — *Solutionæ Confectionis* (Confecció de solucions), 31 ídem; — *Pilulæ* (Píndoles), 46 ídem; — *Pulveres* (Pólvores), 12 ídem; — *Collyria* (Coliris), 8 ídem; — *Olea* (Olis), 84 ídem; — *Unguentam* (Ungüents), 32 ídem; — *Cerata* (Cerats), 8 ídem; — y *Emplastra* (Emplastres), 30 ídem.

A petició dels Cònsols de dit Col·legi Bernat Domènech y Joan Benet Pau, Felip I, y en son nom lo Conseller Lloctinent y Capità general del Principat de Catalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya, En Manrique de Lara, a 18 de Juliol de 1587, los concedí exclusiva per durant vint anys, poder imprimir o fer imprimir o vendre la esmentada *Concordia,* ab prohibició de fer-ho cap altra persona, sots pena de perdre los llibres impresos y'ls motllos de la impresió. A l'efecte manà a tots y sengles oficials, així reyals com de Barons, que la llicencia, facultat y prohibició per ell concedida y ordenada, la tinguessen, guardassen y observassen, y la fessen tenir, guardar y observar juxta la serie y tenor d'ella, y no fessen ni permetessen ésser fet lo contrari si la gracia de la sua majestat teníen cara, y desitjaven no incòrrer en sa ira e indignació y en pena de mil florins d'or d'Aragó als cofres reyals aplicadors.

La citada *Concordia* fou impresa a Barcelona en la estampa d'En Huberti Gotard, l'any 1587, segons és de veure en lo facsímil de la portada, que donem a conèixer.

tant simples, com compostes, que'ls Apotecaris del Principat y Comtats de Cerdanya havíen d'exigir. Fou feta per lo magnífich Doctor en Medecina Francesch Sanpera, Protometge per la S. C. y R. Majestat del Rey en dit Principat y Comtats. La Introducció o Preàmbul comença així:

«Per quant lo donar lo just valor à las Medicinas, sia en benefici comu, puix que lo exigirse desmasiàt sia en detriment, y perjudici de tots los Particulars; y lo no donar als Apothecaris entera satisfacció del cost dels simples de que se componen las Medicinas, y de son treball en coneixer, elegir, preparar, y compondrer aquellas, sia posar à contingencia lo faltar als malalts lo remey de que necessitan: y com en la Constitució 76. pag. 70. que comensa: *Com lo mes principal*, &. de las Corts celebradas en Barcelona en los anys 1701. y 1702. per la Sacr. Catholica, y Real Magestat del Rey nostre Senyor (que Deu guarde) se hage estatuhit, y ordenàt, que lo Prothomedich, de tres en tres anys dega fer Tarifa per las Medicinas, havent rahò dels preus dels simples, segons la occurrencia del temps: Perçò lo Doctor Francesch Sanpera, com à Prothomedich, per la dita S. C. y R. M. en lo present Principat de Cathalunya, y Comtats de Cerdanya, desitjant cumplir à sa obligaciò, estatuheix, y ordena la present Tarifa, valedora en los anys 1702. 1703. y 1704. volent sia aixis observada per tots los Apothecaris de tot lo Principat, y Comtats, y no altrament.

»Se adverteix als Apothecaris, que en donar los comptes sian obligats notar en ells tots los simples, ò ingredients, y la quantitat de aquells que hauràn entràt en las receptas, peraque ab major seguretat se puga fer de ells perfeta tatxa.

»Y tambe se adverteix sian obligats dits Apothecaris notar en dits comptes lo nom de las personas hauràn ordenàt las receptas, y juntament lo dia y any; pera que si importa dits comptes esser justificats, se puga fer verdadera justificaciò; y tambe pera que passat lo termini de la valitat de la present Tarifa, los comptes que en son temps se serán fets, pugan esser tatxats segons ella, y no altre.

»Lo pes del que se tracta es: de vint grans lo escrupol, de tres escrupols drachma, de nou drachmas vnsa, y de dotse vnsas lliura.

»Lo preu es de moneda Barcelonesa, es à saber: De sinquanta y sinch reals la dobla, de catorse reals lo real de vuyt, de vint y quatre diners lo real, y de deu reals la lliura, tot de ardits.»

* * *

Agremiació antiga. — Los Apotecaris de Barcelona, apareixen units o agremiats baix la denominació de «Candalers e tenders e Especiayres» [1], a pridie de les kalendes de Desembre (30 de Novembre) de 1302, en qual època quatre individuus pertanyents a la esmentada agrupació figuraven inclosos com a Jurats en la *Nòmina* del Concell de Cent ab los noms de «A. reyal, G. de Lora, P. Fuster, y P. Jutge» [2].

Los Especiayres d'aleshores eren los Apotecaris de nostres dies. Preparaven y veníen medecines, aixarops, aygües, ungüents y herbes.

També exercíen de cerers, obrant y venent candeles, ciris y antorxes «sens contrast de nengu». Y tant no n'hi hagué, que arribaren a compartir lo consolat ab los dos Cònsols del Gremi de Cerers, tenint tantes facultats com ells [3]. La *Crida* publicada a 10 de Novembre de 1497 per manament de l'honorable En Miquel Falcó, Mostaçaf, encaminada a posar en degut orde les arts dels Apotecaris y Candelers de cera, y evitar mólts fraus que's cometíen a l'obrar-la, corrobora tot quant dihem [4].

---

[1] Los Especiayres teníen carrer propri hont desenrotllar son comerç. Era l'actualment nomenat de la Llibreteria. Així's desprèn de la absolució reyal d'un censal de dos diners barcelonesos, otorgada a Barcelona als 8 dies del mes de Janer de 1392 a favor d'Esteva de Torre, cambrer y Apotecari d'En Joan I, censal que dit cambrer y sos successors havíen de pagar cascún any per Nadal a la corona, *pro quodam envanno de licentia nostra constructo in fronte hospicii vestri quod est in vico vocato dels speciers huiusmodi civitatis usque videlicet vicum vocatum den Arlet.* (ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — Registre 2,008, foli 172 girat.)

[2] És de notar que en la llista del meteix Concell corresponent a l'any abans, o sia en 1301, los Especiayres no apareixen involucrats entre els «Candalers e Tenders», tal volta per omissió, donchs lo nombre dels que pertanyent a dit grupu teníen representació en la assamblea de Cent Jurats, era també de quatre, com en 1302, y llurs noms son aquests: «G. Febrer, Bernat de Vinyoles, G. sa riera, G. de camp bo». (ARXIU MUNICIPAL. — *Registre de Deliberacions*, anys 1301 a 1303.) *

[3] A 22 de Novembre de 1537, los Consellers manaren als Cònsols dels Apotecaris compareguessen a sa presencia, per a respondre a una demanda dels Candelers, pretenent «que tothom que obrar volgues de cera havia de estar sinch anys ab candeler obrant de sera he apres se hagues decsaminar ab ser modo», contestant aquells «que tot apotecari examinat de medecina es agut per candeler de sera segons les antigues ordinacions», essent legítima la preferencia de mestre Candeler-apotecari sobre'l Candeler a seques.

[4] *Documents justificatius*, n.º 1.

* Dit Registre és lo més antich que's conserva de la col·lecció.

Aquesta intromissió perdurà per espay d'alguns segles, fins que a prechs dels Candelers meteixos, foren separats dels Especiayres als 15 dies del mes de Setembre de 1612, per acort de Consellers y Prohoms de la ciutat.

Ordinacions fetes en Corts y Pragmàtiques reyals.

Constitució d'En Pere III: Corts de Perpinyà. — En la Cort general de Catalunya, celebrada en lo capítol del monastir de Frares menors de la vila de Perpinyà en 1350-1351, se discutí y aprovà una Constitució reglamentant la confecció dels medicaments, duradora fins a les primeres Corts que's convoquessen, la qual fou sancionada per dit monarca y signada per los prelats, los religiosos y procuradors dels capítols de les esglesies y catedrals, los richshomes, los infançons y'ls procuradors de les ciutats y viles del Principat de Catalunya, presents en dit acte, lo dia 14 de Març de 1351, en que aquella Assamblea finà ses tasques.

«Perque la experiencia de les coses ens ensenya—se consigna en la capçalera de dita Constitució — que de les males confeccions y medicaments, y mes encara, de la impericia, avaricia y malicia dels apotecaris esdevenen malalties molt llargues y algunes voltes la mort...», volent posar a dites anormalitats lo degut remey, s'estatuí que'l Veguer o Batlle de quiscuna ciutat o vila, ab lo consell y assentiment dels Consellers, dels Pahers, dels Jurats o Cònsols d'elles, elegissen cada any tres Prohoms, un Mercader, un Metge físich y un Apotecari, per a que al menys una vegada a la setmana, tinguessen cura de regonèixer y inquirir si'ls aixarops y altres compostos medecinals eren preparats bons, aptes y legals, segons precisés y convingués; y si trobassen que alguna medecina fos feta il·legalment, la denunciassen al Veguer, al Batlle, o a l'oficial a qui correspongués fer la execució que jutjassen fahedora les tres esmentades persones. Si sobre'l preu de dites coses s'originava desacort entre'ls Apotecaris y'ls

compradors, s'havía d'estar a lo que aquells diguessen, salvat lo cas d'apel·lació que resolía l'Ordinari. També fou consignat que abans d'entrar en exercici, los tres Prohoms prestassen jurament y homenatge en poder del dit Ordinari de portar-se bé y leyalment, y que'l salari que'ls pertoqués per son treball, fos pagat de diners del comú de la ciutat o vila que'ls elegís.

Al marge del document, posat en llatí, hi ha escrita en igual llengua la següent nota, que traduhida al català diu: «Encara que aquestes ordinacions foren registrades aquí, ab tot no sigueren expedides ni segellades ab lo segell del senyor Rey com més abaix se contenía, sinó que foren expedides com instrument públich perquè així de certa ciencia llur ho volgueren los Consellers y Prohoms de la ciutat de Barcelona»; y al final, a la esquerra de la signatura del Rey, s'hi llegeix: «No sigué posat lo reyal segell» [1].

Privilegi d'En Joan II. — A petició dels Cònsols y Administradors del Col·legi de la art d'Aromaters (Apotecaris) y de la Cera, que veyen ab disgust la incuria en que alguns de sos confrares teníen ses botigues, deixant a mans inexpertes lo despatx de receptes y altres delicades funcions, ab greu perill y detriment de dita art y del públich en general, lo Rey En Joan II, tres mesos abans de que'l sorprengués la mort (12 d'Octubre de 1478), confirmà uns capítols que aquells li presentaren, ampliació d'altres Ordinacions y Estatuts, ja de llarch temps autorisats, manant al Rey de Castella, En Ferràn, «primogenit y governador — diu lo document, — qui apres nostres llarchs jorns ha de governar en los regnes y terres nostres, indubtable succesor nostre», y a les autoritats constituides de qualsevol estament o condició fossen, observassen y fessen observar puntualment totes y sengles ordinacions, estipulacions y concessions en los meteixos capítols contingudes, sots pena de 3,000 florins d'Aragó y de sa «reyal indignacio e ira».

En lo marge d'aquest document consten les paraules

Documents justificatius, n.° 2.

Regio mandato non fuit expeditum. Remanet in scribania [1].

Privilegi d'En Ferràn II: Any 1510. — Com la art de la Apotecaría a Barcelona, segons apar en la Constitució transitoria aprovada per les Corts de Perpinyà (1351), era únicament regida ab Ordinacions sancionades per los Consellers, y en cambi, los oficis mecànichs de menestrals estaven decorats ab reyals Privilegis, los Cònsols, Administradors y Col·legi dels Apotecaris, engelosits d'aytal desigualtat, acudiren al rey Ferràn en respectuosa instancia, suplicant-li confirmés uns capítols que ab aquella acompanyaven, demanant fos estatuit, que si algún temps s'esdevenía que cessàs la forma de les bosses per a extracció de Cònsols com s'observava en les altres arts y oficis de la ciutat, ells ne poguessen elegir dos cada any lo diumenge després de la festa de *omni sanctorum*, jurant lo càrrech en poder del Veguer, del Batlle o del Mostaçaf, com era costum; que no podent reunir-se sens llicencia d'algún oficial reyal, se'ls autorisés per a fer-ho sempre que ho necessitassen, en lo lloch o llochs que'ls convingués, y tractar de qualsevulla coses concernents a la utilitat del Col·legi y de la cosa pública, això és, dels repartiments a fer entre sos confrares per atendre a les despeses que s'originassen; per a redactar tarifes encaminades a limitar, corretgir y graduar los preus de les medecines, tant simples com compostes, a fi d'extirpar tot abús y exageració; que les Ordinacions se fessen ab assistencia de tot lo Consell de l'ofici o de la major part d'ell; que'ls dits repartiments fossen executats per los Cònsols a presencia de l'oficial que tinguessen a bé elegir per inferior o mínim; que desitjant la puresa, sinceritat y veritat de les coses de son art, ja que podría seguir-se que'ls Apotecaris, Droguers, Mercaders y altres persones, així eclesiàstiques com seglars, per ignorancia o per altres respectes, tinguessen en ses botigues materials sofisticats o drogues sofisticades, lo que, si no era degudament provehit, podía ocasionar mólts inconvenients y perill de mort y de malaltíes accidentals, tant

[1] *Documents justificatius*, n.º 3.

per los malalts com per los sans, se donàs y otorgàs poder als repetits Cònsols y Administradors per a poder anar a regonèixer-les sempre que volguessen, sens intervenció de cap oficial ordinari o comissari de la ciutat, així com les de qualsevol altre estament de persones que possehissen drogues o materials necessaris a la art de la Apotecaría, y si per ventura'n trobassen de sofisticats y no bons, poguessen forçar y compel·lir a aquell o aquelles tals persones negligents o desobedients, ab ban de cinquanta sous y, ademés, pendre'ls lo gènere dolent, llançant-lo y avilanant-lo, en càstich y deshonor del qui's trobés falsari, en lo lloch o llochs hont no pogués tornar a servir, com s'acostumava fer per virtut d'Ordinacions aprovades per los Consellers y publicades l'any 1445; que si algú s'oposàs a tal llançament, sens intervenció de cap oficial ni comissari del Mostaçaf, poguessen apehendre'ls materials, drogues o medecines simples y compostes, y després de segellades, cridar a sis Prohoms en lloch dels tres que prefixaven les Ordenances de l'esmentat any, los quals, juntament ab ells, procehissen al regoneixement y examen de dites coses, inutilisant-les si'ls fos vist fahedor, y si la persona trobada ab frau queya en reincidencia, se la denunciés al Mostaçaf y aquest procehís a la deguda execució; y per últim, que consentís y otorgàs ab Privilegi perpetual, no sols lo estatuit per los Consellers en lo indicat any 1445, referent a les qüestions que podríen originar-se per rahó dels preus de les medecines, sinó també la manada observar per los de 1459, respecte les condicions que havíen de reunir los aspirants en posar y tenir botiga d'Apotecaría en Barcelona; manera com s'havíen d'efectuar los exàmens; nombre d'examinadors; crèdits a cobrar per les medecines que restassen a deure'ls clients, etc., etc.

Fonamentant la justicia de sa pretensió, entre altres coses li deyen: «molt mes es condecent que los apotecaris de la dita Ciutat per la necessitat de la expertura de la dita art inmediadament supposada a la sciencia e doctrina de Medicina sia decorada de priuilegis per vostra real Maiestat per lo be publich de dita Ciutat e de la salut humana e de

la conseruacio e augmentacio de dita art en tota expertura, legalitat e faeltat de aquella... »

Accedint lo monarca als desigs dels recorrents, confirmà, autorisà, decretà y concedí per a sempre'ls capítols suplicats, enfortits ab lo segell comú pendent, en lo castell de Montçó, als 29 dies del mes d'Agost de 1510, pregant especialment als Veguer, Batlle, sots-Veguer, sots-Batlle, Consellers, Concell y Prohoms de Barcelona y a tots y cascún dels oficials y sotsmesos séus, presents y esdevenidors, als qui digué y ordenà seriosament, sots la menaça de sa ira y indignació y pena de mil florins d'or d'Aragó exigits dels béns del contrafahent, que'ls referits capítols y cada hu d'ells y tot lo en ells contengut a tenor dels decrets a la fi posats, fos rigorosament observat [1].

Ratificació. — A prechs dels meteixos Apotecaris, En Carles I y Na Joana, sa mare, ratificaren en l'indicat castell lo precedent Privilegi als 31 dies del mes d'Octubre de 1537, obtenint també d'En Felip I (II de Castella), Reyal Carta confirmatoria, signada a 22 de Setembre de 1535.

Lley aprovada en la Cort de Montçó. — En la Cort celebrada a Montçó l'any 1585, s'estatuí y ordenà, mitjançant la corresponent lley, que'ls Consellers, Pahers, Jurats, Cònsols, Procuradors o Administradors de les ciutats, viles y demés universitats, així del Principat de Catalunya com dels Comtats de Rosselló y Cerdanya, nomenassen cascún any un Metge y un Apotecari, los qui, ensems ab lo Protometge o son substitut y ab los Administradors, si volíen assistir-hi, poguessen regonèixer les botigues dels Apotecaris, ab facultat de llançar les drogues, les aygües y altres coses medecinals si'ls apareixía ésser dolentes, fos quin volgués lo Privilegi o Privilegis a dits Apotecaris o a son Col·legi concedits [2].

Lley manada observar per En Felip IV. — En la primera Cort tinguda a Barcelona l'any 1702 per En Felip IV,

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 4.
[2] *Documents justificatius*, n.º 5.

s'aprovà altra lley, manant que'l Protometge del Principat no expedís títol d'Apotecari a cap persona que primerament no provés haver sigut examinada per los Cònsols del Col·legi barceloní, ab assistencia d'ell o de son representant, y feta pràctica per espay de cinch anys, havent d'ésser, al menys, de dos y mig en casa d'Apotecari establert en Barcelona o en ciutat o vila catalana en que hi hagués Col·legi, y'ls dos y mig restants, en la de qualsevol altre mestre, encara que en lo lloch hont tingués oficina de Farmacia no existís tal Col·legi. La inobservança d'això portava aparellada la nul·litat del títol expedit. Igualment s'ordenà que cada tres anys lo Protometge fés Tarifa per les medecines a despatxar, tenint en compte'ls preus dels medicaments segons les circumstancies del temps [1].

Móltes altres lleys, de caràcter general, decretaren los monarques de Castella a partir del segle XVI. Com de mencionar-les ens separaríem de l'objecte que'ns havem imposat, això és, de no ocupar-nos d'altra cosa més que de lo exclusivament legislat per a Catalunya, deixem de fer-ho.

Reglamentació de la art Farmacèutica.

Oficis. — Los oficis estaven desempenyats per Prohoms, Cònsols, Administradors, Clavari y Síndich.

Elecció de Prohoms: funcions. — Inseguint lo disposat en la Constitució d'En Pere III, abans vista, quiscún any lo Veguer y'l Batlle de Barcelona elegíen tres Prohoms — un Mercader-droguer, un Metge físich y un Especier o Apotecari, — per a que, al menys una vegada a la setmana, regoneguessen e inquirissen si'ls aixarops y altres compostos eren ben preparats. En cas de trobar alguna medecina feta il·legalment, ho havíen de denunciar als referits Veguer o Batlle.

Jurament. — Desseguida de nomenats, los Prohoms pres-

[1] *Documents justificatius*, n.° 6.

taven jurament y homenatge en poder de l'Ordinari, de portar-se bé y lleyalment en son comès.

Reformació. — Entre les distintes Ordinacions que conté la *Crida* publicada a 27 de Novembre de 1433 de part de l'honorable Jaume Ros, Mostaçaf [1], n'hi figura una, disposant que en lo successiu, cada any, la primera setmana del mes de Janer, los Consellers nomenassen quatre Prohoms en lloch de tres, « persones elegides sauies e discretes », o sia un Metge físich, un Mercader-droguer y dos Especiers; los primers « elegits mesos e posats per los dits honorables Consellers », y'ls dos restants, d'una quatrena de confrares que'ls meteixos Apotecaris los havíen de presentar per a que triassen los qui volguessen.

Visura de medecines y drogues. — Als sis dies de possessionats del càrrech y de tres en tres mesos, baix pena de cinchcents sous de ban a cada hu y per cada vegada que fessen lo contrari, los quatre Prohoms teníen obligació de regonèixer, acompanyats del Mostaçaf — en poder del qui juraven fer la obligada cerca y executar-la bé y lleyalment, — tots los aixarops simples y compostos, y totes les medecines y materials que's trobaven en poder dels Especiers, «e encare dels mercaders e botiguers de Barchinona», los quals, mitjançant sagrament fahedor a Deu y als sants quatre Evangelis «en lurs bones consciencies e sens engan», havíen de denunciar, exhibir y mostrar als indicats Mostaçaf y Prohoms les dites coses, per a que vegessen y judicassen si eren bones y suficients per usar-les en les medecines. Si del regoneixement resultava que no reuníen les condicions degudes, aquells funcionaris ordenaven llançarles en llochs o paratges hont no poguessen tornar a servir, prohibint al qui tals materials tingués, possehir-ne de nous, sots pena de quatrecents sous de ban.

Quan los Prohoms no estaven d'acort «de e sobre les dites coses», aleshores, lo que tres d'ells deyen o judicaven, s'havía d'observar. En cas d'empatament, lo Mostaçaf decidía.

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 7.

Sotstitució de Prohoms per Cònsols. — En les Ordinacions pregonades a 3 de Novembre de 1445 [1], sona per primera vegada la paraula Cònsol.

En elles s'estatuí, entre altres coses, que cada any, lo primer diumenge després de Tots Sants, previa llicencia del Veguer o Regent la Veguería, los agremiats se reunissen en lo monastir de les Repenedides [2], a l'objecte de procehir, a més veus, a la designació dels quatre noms que s'havíen de presentar als Consellers per a que n'escullissen dos destinats a exercir durant l'any l'ofici consular [3].

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 8.

[2] Per Ordinació d'En Pere III, signada a Barcelona a 8 d'Octubre de 1378, tots los Apotecaris, Botiguers y Candelers de la ciutat, que construiren un monastir de dònes penitents sots invocació de Santa María Magdalena, al congregar-se una volta a l'any lo dia dels Ignocents, havíen de fer elecció de quatre Administradors de dit monastir. (ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ, — Registre 932, foli 201 girat.)

[3] Los col·legiats que desempenyaren lo Consolat y Clavariat des de l'any 1530 fins a 1573 — únichs dels qui tenim noticia, — són los següents:

En 1530
Cònsols { Joan Bosquí. / Gabriel Basaldú.
Clavari — Miquel March Roig.

En 1531
Cònsols { Francesch Roges. / Miquel Çafont.

En 1532
Cònsols { Miquel March Roig. / Francesch Joan.
Clavari — Joan Latzer Rossell.

En 1533
Cònsols { Joan Magarola. / Pau Vila.
Clavari — Esteva Fonoll.

En 1534
Cònsols { Joan Padrosa. / Joan Latzer Rossell.
Clavari — Climent Fontanilles.

En 1535
Cònsols { Pau Planes. / Joan Bosch, major de dies.
Clavari — Miquel March Roig.

En 1536
Cònsols { Miquel March Roig. / Climent Fontanilles.
Clavari — Bartomeu Gauara.

En 1537
Cònsols { Joan Latzer Rossell. / Joan Torrent.
Clavari — Joan Dalmau.

En 1538
Cònsols { Joan Pedrosa. / Joan Dalmau.
Clavari — Joan Bosch.

En 1539
Cònsols { Miquel Çafont. / Antoni Roure.

En 1540
Cònsols { Johan Magarola. / Francesch Busquets.

En 1541
Cònsols { Bartomeu Gauara. / Joan Latzer Bosch.

En 1542
Cònsols { Pau Vila. / Antoni Roure.

Tantost possessionats del càrrech, los Cònsols elegits — inseguint lo que en passats temps feyen los Prohoms, — prestaven jurament en poder del Veguer, del Batlle o del Mostaçaf, de portar-se bé y lleyalment en lo desempeny de son ofici.

Aquest antich sistema electiu fou substituit pel d'insaculació, per virtut del Privilegi d'En Ferràn lo Catòlich, dit del *Regiment*, otorgat en la vila d'Ocanya als 13 de Desembre de 1498. En son lloch ne parlarem.

En 1543
Cònsols { Miquel Çafont. Francesch Busquets.
Clavari — Joan Bosquí.

En 1545
Cònsols { Joan Bosquí. Jaume Gomis.
Clavari — Pau Solanes.

En 1546
Cònsols { Joan Latzer Rossell. Antoni Ferrer.
Clavari — Viscents Querol.

En 1547
Cònsols { Joan Fonoll. Joan Florensa.
Clavari — Vicents Querol.

En 1548
Cònsols { Francesch Busquets. Gabriel Oller.
Clavari — Pau Vila.

En 1549
Cònsols { Miquel Çafont. Joan Dalmau.
Clavari — Gabriel Oller.

En 1551
Cònsols { Johan Bosch, maior. Johan March Roig.
Clavari — Pere Symó.

En 1552 y 1553
Cònsols { Joan Latzer Bosch, maior. Vinsens Caroll segon.
Clavari — Pere Simó.

En 1554
Cònsols { Francesch Busquets. Pere Prexens.
Clavari — Pere Simó.

En 1564
Cònsols { Francesch Joan. Michæl Perexens.
Clavari — Jaume Gomis, menor.

En 1565
Cònsols { Climent Fontanilles. Montserrat Oller.
Clavari — Ant.° Magarola.

En 1567
Cònsols { Francesch Joan. Pere Pujol.
Clavari — Anthoni Ferrer.

En 1570
Cònsols { Anthoni Ferrer. Pere Guillem Roig.
Clavari — Anthoni Magarola.

En 1571
Cònsols { Pere Prexens. Montserrat Oller.
Clavari — Melchior Ferrer.

—

Cònsols { Miquel Alfonso. Pere Pujol.
Clavari. — Antoni Roure.

En 1572
Cònsols { Michel Prexens. Melchior Ferrer.
Clavari — Hieronym Joan.

En 1573
Cònsols { Miquel Querol. Jaume Gomis.
Clavari — Pere Prexens.

Cònsol en cap. — Ab motiu d'haver-se alterat la costum y observança establerta per a que'ls col·legiats majors y més antichs d'examen fossen honrats y respectats al temps de la insaculació per a pujar a Cònsol en cap, lo qual ocasionà algunes inquietuts que a tota costa convenía evitar per a no alterar la pau del Col·legi, sos Cònsols, mitjançant suplicació escrita, portaren al Trentenari una Ordinació firmada pels advocats de la ciutat, demanant que sempre que s'hagués de fer dita insaculació s'inseguís lo establert «sens attendrer a altra qualsevol causa e raho». Fou aprovada en junta celebrada a 17 de Novembre de 1640 [1].

Funcions dels Cònsols. — Les atribucions dels Cònsols eren executives. Consistíen en complir y fer complir lo ordenat; portar la representació dels séus companys en tots los actes que fos menester; reunir-los en lo lloch que convingués per a tractar de qualsevulla coses concernents a la utilitat del públich y del Col·legi; redactar tarifes per a graduar los preus de les medecines tant simples com compostes; tassar les receptes despatxades si surgíen qüestions respecte lo preu d'elles; inspeccionar dues vegades l'any, o al menys una — no de tres en tres mesos com feyen sos antecessors, — les Especieríes establertes y les cases dels Botiguers-droguers, a fi de conèixer si lo que en elles se despatxava era acceptable o no, en qual darrer cas, també, com aquells, manaven llançar a sa presencia les drogues que consideraven perjudicials a la salut [2]; rebre jurament als col·legiats y a quantes persones interveníen en afers de la professió; donar llicencia per a establir-se als aspirants a posar botiga, si reuníen les condicions de suficiencia necessaries y havíen sofert lo corresponent examen; ordenar com

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1640, foli 378.

[2] Si l'interessat s'hi oposava afirmant que eren bones, los Cònsols se incautaven del gènere y, sens perdre temps, cridaven a tres antichs Prohoms — Ferràn II los augmentà fins a sis,— per a que, ab assistencia del Mostaçaf, jutjassen lo convenient, «E si sera jutiat esser auol depresent los dits Consols laien afer lençar en loch on no puxe seruir e aço per utilitat del publich».

s'havía d'efectuar aquest; imposar penyores; decretar comisos; fer repartiments entre'ls col·legiats per a atendre a les despeses que s'originessen; sancionar los crèdits expressats en los llibres de receptes, y donar compte de llur gestió abans de deixar lo càrrech. En una paraula: sa autoritat abarcava tots los actes, tant jurídichs com de govern, relacionats ab la professió farmacèutica.

D'aquestes facultats ne feren ús ab zel y moderació, tant perquè compreníen la importancia de les atribucions a ells confiades, com per l'esperit de classe que'ls animava. Això no vol dir que algunes vegades no's recordessen que eren homes, y portats per l'egoisme o interès personal, se mostrassen apassionats y severs fòra mida, segons veurem més endavant.

Clavari. — Lo Clavari tenía comanda de donar compte al Col·legi de totes les coses pertinents a la art, succehides durant lo temps de son clavariat; assistir als exàmens que's verificaven; tenir en sa casa la caixa comuna — de la que aviat parlarem, — hont estaven recondides les composicions; fer-se càrrech de la moneda recaudada; executar als deutors, etc., etc.

Síndich. — A més de les funcions propries de son ofici, tenía obligació d'anar per les botigues a convidar als col·legiats quan s'havía de celebrar Consell general, y a denunciar als clients morosos per a que no se'ls hi despatxés cap medecina o fórmula. Estava obligat a ésser obedient al Clavari en tot allò que li ordenàs.

Inhàbils per a oficis. — De consuetut, l'Apotecari deutor, «axí per resta de reteniments de comtas com per algún tall o talls per dita art fets», no podía concòrrer en lo consolat de son Col·legi, ni en lo de la Cera, ni en lo clavariat, ni en altre qualsevol benefici.

Aquell que no tenía botiga oberta, tampoch podía ésser Cònsol ni assistir als Consells generals.

Patrona dels Apotecaris. — Fou elegida la gloriosa *apostolesa* Santa María Magdalena.

La advocació a dita Santa, adoptada per l'antich Col·legi

SANTA MARÍA MAGDALENA, Patrona de l'antich Col·legi d'Apotecaris

(Reproducció d'una làmina policromada del *Llibre d'Actes del Gremi)*

d'Apotecaris de Barcelona, hi ha qui la atribueix y relaciona ab lo fet de portar aquella, en l'acte de son penediment, un pot d'alabastre contenint l'ungüent aromàtich ab que ungí los peus de Jesús [1].

Si bé'ls documents que havem consultat no'n parlen, és de creure que'l culte y festes dedicades a la citada Santa, devíen celebrar-se en la esglesia del Palau Reyal, lloch hont lo Col·legi s'aplegava per a sos afers.

Segons *El Consultor, Nueva Guía de Barcelona*, que aparegué l'any 1858 [2], en 1817 dit Col·legi venerava a Sant Victorià, com a titular.

Fins fa poch, la *Academia Médico-Farmacéutica*, ha celebrat sa festa patronal — Sants Cosme y Damià — en la esglesia de Sant Felip Neri, trobant-s'hi actualment una capella ab les imatges de dits sants.

Col·legi d'Apotecaris. — Lo primer Col·legi d'Apotecaris de Barcelona fou fundat l'any 1445 per Ordinació dels Consellers.

S'ignora'l temps que perdurà son funcionament, per quant trobem que en Consell general del Gremi tingut a 8 de Novembre de 1535, o sia noranta anys després d'aquella data, sigué proposada la fundació d'altre Col·legi a despeses particulars dels col·legiats.

¿Arribà a establir-se? Tampoch se'n sab un mot. Ara, lo que sí podem assegurar, mercès a l'abans anomenat historiayre barceloní En Ramón Nonat Comas, és que dita Corporació experimentà diverses transformacions y passà no poques vicissituts. Dels datos que'l senyor Comas nos ha facilitat, ne resulta, que quan en 1804 la Farmacia fou ele-

---

[1] «Quan veusaquí que una dona pecadora que hi havía a la ciutat, tan prompte com sapigué que s'havía posat a taula a casa del Farisèu, portà un alabastró de pomada, y colocantse darrera d'ell, a sos peus, començà a regarli els peus ab ses llàgrimes, y aixugàrloshi ab els cabells del seu cap, y besava sos peus, y ab la pomada els untava.» Evangeli de Sant Lluch, VII, 37-38. *(El Sant Evangeli de N. S. Jesucrist y els fets dels Apòstols.* Traducció de la *Vulgata* llatina, per D. Mariàn Serra y Esturí, pbre., ab una exhortació de l'Ilm. Dr. D. Joseph Torras y Bages, bisbe de Vich. — Eugeni Subirana, editor.)

[2] Estampa de *La Publicidad*, d'Antoni Flotats.

vada a carrera científica, deixà d'existir per la lley l'antiquíssim Col·legi d'Apotecaris, essent infructuosos los esforços que sos individuus feren per a conservar-lo; que per Reyal Decret de 28 d'Agost de 1806, se'n fundà un altre sots títol de *Colegio de Farmacia de Barcelona*, y que'ls catedràtichs que havíen pertenescut a la Junta superior governativa d'aquella facultat creada a 24 de Març de 1800, En Joan Ameller y En Josep Antoni Savall, comissionats a l'efecte, llogaren un hort situat entre'l carrer de Trentaclaus y'l de Santa Mònica, a l'objecte d'aixecar-hi un edifici ab una aula y a l'ensems començar lo Jardí botànich, per tenir-ho tot dispost y obrir les classes lo dia 1.er d'Octubre de 1808, acte que no pogué realisar-se per la ocupació de les armes franceses que sofrí Barcelona, desbaratant no sols lo plan d'estudis projectat, sinó la pèrdua total de l'edifici; que conseguida la pau en 1814, lo Rey En Ferràn VII disposà (Reyal Decret de 7 de Febrer de 1815), lo restabliment de dit Col·legi, denominant-lo de Sant Victorià, en memoria del sant del dia en que féu sa entrada a Espanya al tornar de son cautiveri, inaugurant les classes lo dia 23 de Març de 1817, descomposant-se en quatre grupus, o sia, un d'Historia Natural, altre de Física y Química, altre de Materia farmacèutica y altre de Farmacia Experimental; que mancant-li hostatge propri, tingué ses càtedres, primer en una casa particular del carrer de la Riereta, hont s'hi cursava la Botànica; després en los de Santa Ana y Escudellers Blanchs, prop del d'En Gignàs, en el que, ademés d'haver-hi Biblioteca pública, s'hi conferíen los graus de llicenciatura y doctorat, sortint-ne d'allí a darrers de l'any 1846 per a traslladar dites classes en un angle accidental del convent del Carme; y, finalment, que per lo plan d'estudis de l'any 1845, la carrera de Farmacia fou considerada com a facultat major y, per lo tant, agregada a la Universitat Literaria de Barcelona.

Casa gremial. — Del resultat de nostres investigacions, no apareix que l'antich Col·legi n'hagués possehida may. Sos individuus s'ajuntaven corporativament per a deliberar,

unes vegades en lo convent de les Repenedides; altres en la esglesia del Palau del Rey, coneguda per capella de Santa Águeta; en lo Palau diocessà; en l'ex-convent de Carmelites calçades (carrer del Carme), que, en lo segle XIX, passà a ésser Universitat; y en lo monastir de Sant Joan (Riera de Sant Joan), que ja no existeix.

Actualment compta ab edifici propri, mercès a la munificencia d'un dels séus afortunats confrares, lo doctor En Salvador Andreu, qui adquirí *ad hoc*, fent-n'hi després donació, la casa n.º 9 del carrer d'En Guardia.

Consell general. — En 1531 s'ordenà que tots los anys, lo dia de la Conversió de Sant Pau del mes de Janer, tinguessen lloch les reunions dels col·legiats.

Acorts. — Quan los acorts recayguts eren d'interès públich, se portaven a la sanció dels magistrats municipals, a fi de que, desseguida d'aprovats, los transformassen en Ordinacions.

Ordinacions manades observar per la ciutat.

Antiguitat. — Les més antigues de que tenim noticia, foren dictades en 1370, segons la *Rúbrica* de les meteixes, comprensiva de l'any 1290 fins al 1472 [1]. En elles s'estatuí, «Que algun specier o altre persona no gos vendre realgar [2] ne altres coses verinoses, e que ho haien a tenir sots clau»; y «Que algun especier no gos tenir erba de ballesta» [3].

La meteixa *Rúbrica*'ns dóna a conèixer que en lo Llibre de Mostaçaf de l'any 1395 [4] s'hi transcrigueren «les ordi-

---

[1] Estaven insertades en un llibre intitolat «1370», que actualment no existeix en l'Arxiu Municipal.

[2] Arsènich.

[3] «Planta de mitja cana d'alta, les fulles dobles, pelades y d'un vert molt clar, y les flors encarnades. || Herba ramosa y sobre un pam de alta, fulles semblants a les del plantatge, obscures y rojenques, la cama còncava y la flor d'un vert blanch. La arrel és fibrosa y fa estornudar.» (LABERNIA, *Diccionari de la llengua catalana*.)

[4] Tampoch se troba en l'Arxiu Municipal.

nacions dels Especiers — és de creure fetes per los Consellers y Prohoms de la ciutat, — e com quescun any se ha elegir vn phisich, vn droguer, e dos speciers en la primera setmana del any qui ensemps ab lo Mostaçaf haien a regonexer les botigues, e les medicines, e la forma com se deuen hauer en dites coses, e com se deuen pagar los deutes, e altres coses sobre lo dit offici ».

Aqueixes foren, donchs, les primeres fites destinades a reglamentar la art de la Apotecaría en Barcelona, fins aleshores exercida per persones, móltes d'elles indoctes, dedicades al curanderisme propriament dit. Per lo tant, sa implantació correspòn als magistrats populars d'últims del segle XIV.

Aquest bosqueig de Còdich probablement sería redactat tenint a la vista la Constitució d'En Pere III. Estigué en vigor per espay de 38 anys.

Fou reemplaçat, deixant intactes la major part de sos capítols, ab les Ordenances de 27 de Novembre de 1433 abans citades, matriu de les que s'anaren publicant, en lo preàmbul de les quals, s'hi llegeix: « per posar en degut estament e orde lo offici o art dels apothecaris o dels speciers de la dita Ciutat sie necessari quels dits Apothecaris sien persones elegides sauies e discretes, e en la praticha e exercici de la dita art aprouades com se esguard molt a la salut de la cosa publica e a la reparacio e conseruacio de sanitat sie encara molt necessari que ab gran estudi e cura se vegen es regoneguen les medecines e materials lurs si seran axi substanciosos elets e bons que sen puxe sperar e seguir benefici, E no sien axi in vtils e alterats que en alguna manera no complissen ne donassen Remeys alsguns...»

Reclamava semblants disposicions la salut dels ciutadans a cada punt en perill per efecte de la impericia de mólts Especiers, Droguers, Especieres y Aromaters dedicats al comerç de la Farmacopea com si's tractés d'una industria qualsevol; y ho reclamaven també'ls abusos comesos en donar drogues dolentes y en fixar preus exageradament crescuts a les fórmules despatxades, ocasionant més d'una ve-

gada acalorats debats entre'l provehidor y'l consumidor. Per això los Consellers y Prohoms d'aquell temps, als qui res escapava de tot lo pertanyent a son càrrech, donaren forma y manaren observar lo estatuit en Constitucions y Pragmàtiques reyals.

Prohibició de vendre medecines si no eren visurades. — Per a prevenir qualsevol accident que pogués ocórrer per culpa dels Especiers y Mercaders-droguers, a comptar del esmentat any, fou prohibit vendre en Barcelona, son territori y térmens, medecines compostes, triaca [1], mitridat y altres composicions, ja fossen fetes dins ciutat, ja importades d'altres parts, així com fer ús d'elles si primer no eren regonegudes y provades pel Mostaçaf y Prohoms.

Salari assignat als Prohoms y Mostaçaf. — A l'objecte de que tinguessen major interès en complir son comès, se'ls assignà un salari anyal de deu lliures barceloneses, pagadores dels bans imposats; y si lo recaudat no bastava, de lo que hi havía se'n feyen tres parts iguals, una «romangue quitia al mostaçaf», y les dues restants als Prohoms, en paga, a prorrata, de lo que acreditaven, fins ésser íntegrament satisfets. Si després de coberta aquesta obligació quedava algún sobrant, corresponía al Mostaçaf, per a que, a son arbitre, pogués «fer algunes gracies departidors per ell segons acustume partir los altres bans dreçats a son offici».

Los únichs autorisats per a preparar y vendre medecines, aixarops, etc., eren los Especiers. — Emperò no n'hi hagué prou ab la ordenada visura de medicaments y aygües, sinó que fou menester acabar ab lo comerç de coses medecinals preparades sens cap noció de sos efectes, causa de sensibles desgracies. D'aquí que s'estatuís que únicament los Especiers ab obrador en la ciutat, podíen fer y vendre aixarops compostos y simples, letonaris, emplastres, un-

---

[1] «Composició de varis ingredients que serveixen contra tot veneno, essentne los principals y mes eficaços, l'opi y les especies, que corretgeixen la sua virtut narcòtica. La base principal de la de Roma y Montpeller es la carn del escorçó.» (LABERNIA, *Diccionari de la llengua catalana.*)

güents, olis, aygües destil·lades [1] y altres medecines. Los contraventors eren castigats ab doscents sous de ban y pèrdua del gènere.

No obstant, tothom podía elaborar lliurement y usar dites aygües, emplastres y ungüents, sempre que fos per la sola provisió y consum de sa casa y en res s'oposàs a lo estatuit.

Permís concedit a les Especieres. — Les dònes ab botiga oberta d'Especiería, gaudíen d'igual facultat que'ls demés Especiayres, si en sa casa teníen persona capacitada per al despatx de receptes; de lo contrari, los hi era igualment prohibit, sots pena de siscents sous de ban. En 1445 fou rebaixada a cent [2].

Les viudes d'Apotecari, mitjançant certes condicions, podíen continuar lo despatx de receptes. — Si alguna viuda de mestre Apotecari de la ciutat volía seguir la botiga establerta per son marit, dins lo terme de sis mesos d'ocorreguda la mort d'aquell, havía de col·locar-se en condicions iguals a les demés; de no fer-ho, incorría en ban de cent sous. Ara, si l'Apotecari deixava fill varó desitjós de prosseguir la professió de son pare, y no era examinat, o d'ésser-ho no arribava a la edat reglamentaria — vintiquatre anys «e no pus» — per a exercir-la, aleshores a la esmentada viuda se li permetía tenir en sa casa jove hàbil que la regentés, donant-ne coneixement als Cònsols, fins a tant que son fill assolís les condicions abans indicades. Si per qualsevol causa aquest no conseguía la passantía, la viuda no podía continuar explotant la Farmacia. Lo ban que havía de imposar-se a la qui contravingués lo ordenat, era de cent sous.

Prohibició de despatxar cap fórmula que no fos escrita en termes vulgars. — Com sovint se cometíen lamentables equi-

---

[1] «L'ayga ros, l'ayga naffa, l'ayga de mumfar, l'ayga de Eufrasia, y l'ayga ardent» podía fer-la tothom y vendre-la a qui'n volgués, inclòs als meteixos Especiayres.

[2] A 2 d'Agost de 1593, Felip I disposà que cap dòna pogués tenir oficina de Farmacia, encara que per a regentar-la hi posés practicant examinat.

vocacions al despatxar les receptes, donant una cosa per altra, per Ordinació del citat any 1433 fou prohibit vendre cap aixarop, purga ni medecina, si la recepta no era ordenada y escrita per lo Metge o per l'Especier meteix, en llengua vulgar y especificant los ingredients en ella indicats ab vocables clarament entenedors per la gent; «per eximpli si .J. dels materials es fulzia que diguen fulzia e no diguen *Capilli veneris*, E axi dels altres materials nomenant aquells per vocables vulgars e coneguts e no ab noms peregrins» [1].

Dits materials havíen d'ésser regoneguts per lo Doctor que ordenava la fórmula. Tota contravenció era castigada ab cinchcents sous barcelonesos de ban.

Obligació de donar albarà de l'import dels medicaments entregats. — A fi d'evitar qüestions que móltes vegades s'originaven, «algunes per oblit», si l'import dels medicaments despatxats no's pagava a l'acte, fou ordenat que'ls Apotecaris donassen albarà als parroquians per a que sapiguessen la valúa del séu deute des del primer dia fins un any continuu. Si a la presentació del compte s'ofería algún dubte, tant respecte a les coses en l'albarà contengudes, com en lo preu d'elles, era prestament sotsmès al judici y determinació dels Prohoms. En cas de desacort entre ells, se procehía conforme lo anteriorment expressat (plana 44). «...E si segons la determinacio dels dits IIIJ.e Prohomens lo deutor no volra pagar sie feta ordinacio per los ordinaris de aquells», afegint-hi en la de l'any 1445: «alguna de les dites parts no sen puxe appellar reclamar ni hauer ne algun recors ans pus per ells — los Cònsols — ne sera feta relacio al honorable Vaguer o Regent la uagueria de Barchinona o altre official al qual se pertanyera que de continent sia feta la exequcio tota excepcio remoguda».

Prohibició de posar Apotecaría al qui no hagués fet pràctica y sofert examen. — Altra Ordinació aparegué en 1433; la de

[1] Aquesta prohibició fou dictada en vista de les queixes formulades contra alguns Metges que receptaven en xifres o gargots mólt semblants a jeroglífichs criptogràfichs, que únicament ells sabíen lo que volíen dir.

que cap Especier o Apotecari pogués establir-se dins ciutat, si primer no probava haver fet en ella o en altres parts, durant deu anys seguits, la corresponent pràctica, y ademés, sofert examen de sa intel·ligencia y pericia, per los quatre Prohoms, ab intervenció dels honorables Consellers, previa informació de ses costums, bona fama y llinatge. Los qui deixaven de complir-ho, eren punits ab siscents sous barcelonesos de ban.

Reforma. — És de presumir que la reforma de la al·ludida Ordinació, que tingué lloch en 1445, ho sería a prechs dels meteixos Especiers, per quant los deu anys que en ella se exigíen, quedaren reduhits a vuyt [1], y'l càstich imposat al contraventor, a deu lliures.

En la *Crida* publicada a 3 de Novembre de 1459 [2] per manament dels honorables mossèn Arnau Guillem Pastor, cavaller, Regent la Veguería, y En Pere Joan Serra, Batlle de la ciutat, entre les móltes Ordinacions que conté n'hi ha una, estatuint que dits vuyt anys s'havíen d'exercitar de la següent manera: cinch, ab Apotecari de Barcelona « vsant de medicines », y'ls tres restants, en qualsevol altra part « vsant de la dita art », havent-se de justificar son compliment als Cònsols.

Mes com sia que en lo decurs del temps la experiencia demostrà que durant los tres anys passats fòra ciutat per a practicar-se, los joves, lluny d'apendre, perdíen lo que en ella havíen adquirit, los Cònsols y Col·legi acudiren al Trentenari demanant-li ordenàs, que per a pujar a examen s'havía d'acreditar haver fet vuyt anys de pràctica ab Apotecari establert dins Barcelona y tenir-ne, al menys, vintidós d'edat. Així s'acordà en junta celebrada per dit Consistori a 9 de Juny de 1487.

Queixa.—Transcorreguts escassament dos anys, los meteixos Cònsols, en nom propri y en lo de llurs col·legiats, acudiren de nou als Consellers, exposant-los-hi, que malgrat tenir

---

[1] En l'any 1702 a cinch.

[2] *Documents justificatius*, n.º 9.

Ordinacions respecte la manera y forma com havíen d'ésser admesos a examen los qui volguessen establir-se d'Apotecari, poch se'n podía aprofitar lo Col·legi que representaven, per quant, per vies indirectes y sens ell saber-ho, foren aquelles inobservades abusivament, car, a instigació d'un que no havía fet pràctica de la dita art, lo Concell de Trentadós — se referíen al que estava en funcions l'any 1489, — sens dubte per ignorar la existencia de lo estatuit, donà permís per a que aquell tal fos admès a examen, ocasionant dita permissió, no sols greu perjudici a lo ordenat, sinó a la salut y al bé de la República.

Resolució del Concell. — Portada la queixa al nomenat Concell (junta celebrada a 19 de Març de 1490), los Consellers proposaren y s'acceptà, que per apartar semblants desordes, les invocades Ordinacions fossen tingudes y observades, «e tot lo fins açi era stat fet o delliberat en contrari de aquelles fos cancellat e abolit, e que en lo sdeuenidor no si pogues tocar o mudar o alterar sens voluntat e sabuda del concell de .C. Jurats en lo qual aquelles fossen legides e manifestades, e encare lohades aprouades e ratifficades».

Acort del Concell de Cent. — Pujada a Concell de Cent la expressada proposició, en Consistori tingut a 25 d'Abril següent, s'acordà que les Ordinacions de referencia «sien tengudes e seruades juxta forma serie e tenor de aquelles. E que daquiauant no sien alterades preiudicades o habilitades en manera alguna», sinó per ell meteix, qui's retengué y reservà la facultat y potestat de les dites coses [1].

Examens: lloch hont s'efectuaven. — La severa solemnitat ab que's procehía a l'examen teòrich y pràctich dels pretendents a exercir la art de la Apotecaría a partir de 3 de Novembre de 1459, contrastava ab la senzillesa que s'usava abans. Los resultats que s'obtingueren foren molt falaguers, ja que la salut pública ne restà més garantida.

En los primers temps, lo tribunal acostumava a reunir-

[1] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1490 a 1491, folis 30 y 31.

se en la sala nova del Concell de Trentasís a presencia dels Consellers; anys a venir, en la casa del Cònsol en cap.

Composició del tribunal: exercicis obligats.— Componíen lo tribunal vuyt examinadors nomenats per los Cònsols: quatre d'ells sortits dels que havíen desempenyat lo consolat dos anys abans; los altres quatre, dels Apotecaris més aptes que's coneixíen.

Aquests vuyt, ab los Cònsols, interrogaven al qui s'examinava, ab tanta amplitut com era necessari. Acabat li feyen preparar una o més medecines, les que volíen, triturar-les, compondre-les y confeccionar-les a presencia de tots, «...E si la dita medecina ho requerra fer aquella fermentar — diu la Ordinació — en tal manera que sia vist e conegut lo quis exheminera esser suffiçient e ydoneu a parar e tenir obredor de apothecaria en la present Ciutat E axi de la part intellectual com en la obre manual... », dits examinadors havíen de procehir sens tardança a votació secreta, mitjançant sagrament de que obraríen ab conciencia.

Dos segles més tart (any 1667), lo nombre d'examinadors era de sis: dos Cònsols y quatre individuus designats per lo Col·legi.

A fi d'evitar empatament en les votacions, per acort del Col·legi reunit en Assamblea general lo jorn de Sant Pau (27 de Janer de 1532), lo Clavari havía d'assistir als examens. Tota contravenció era castigada ab cent sous de ban.

Com s'efectuava la votació. — La votació se feya per escrutini «com era estil», ab botons blanchs y negres, que en l'acte de votar se depositaven en dues capses, una verda y altra groga, col·locades davant dels Consellers. Als examinadors se'ls advertía «que la capsa verda era la bona y la groga no», a fi de que'ls qui volguessen habilitar a l'examinat, posassen lo blanch en la primera. Acabat se procehía al regoneixement de les capses a presencia de tots, y si'ls botons blanchs eren més que'ls negres, a dit examinat se'l declarava apte per a obrir oficina de Farmacia.

Drets d'examen. — En temps dels reys Catòlichs, los drets

d'examen que havíen de satisfer los pretendents a la mestría, pujaren a tres dobles d'or.

Exempció a favor dels Especiers que ja exercíen.—Los Especiers o Apotecaris establerts podíen concórrer a examen si volíen, «pero que non sien forçats ne compellits — s'estatuí — ans sia en lur facultat e voler si fer ho volran». Prova palesa del respecte ab que eren vistos per nostres honorables Consellers los drets adquirits per los séus administrats.

Limitació de places: excepció en favor dels fills d'Apotecari. — Com en les primitives Ordinacions no's fixà nombre dels joves que volguessen examinar-se y cada dia eren més los qui ho sol·licitaven, lo qual «portaue confusio a la dita art e no ere entes als dits exhaments axi attentament com se pertany», en 1487 s'ordenà que cada any no se n'admetessen més de dos. Aquesta limitació no alcançava als fills dels mestres Apotecaris, ja que se'n podíen examinar tants com volíen.

Pietosament pensant, és de creure que semblant prerrogativa sería inspirada per l'egoisme dels pares d'aquells, per a tenir vinculat en ses families l'exercici y monopoli de la Farmacia barcelonesa. Lo que no'ns expliquem, és que semblant corruptela escapés a la clarividencia dels nostres magistrats populars, enemichs com eren d'injusticies y favoritismes.

Reforma de l'anterior acort. — Venint a millor acort — ignorem si per les protestes que aixecà la disposició esmentada o per altres causes, — a prechs dels meteixos Apotecaris fou reformada pel Consell de Trentadós (26 de Novembre de 1491), per considerar-la «damnosa a la cosa publica». A l'efecte s'estatuí que d'aquella hora en avant totes quantes persones volguessen examinar-se y's trobassen hàbils y suficients per a exercir la professió, poguessen fer-ho, mediant haver complert lo temps de pràctica ordenat y tenir la edat de vintiquatre anys [1].

[1] En 1640 s'ordenà que'l darrer examinat d'Apotecari, desempenyés l'ofici d'Andador fins que se n'examinàs un altre, no poguent ésser insaculat a Cònsol jove exercint de Síndich.

Al següent dia lo Concell de Cent Jurats confirmà y ratificà dita reforma.

Que alguns col·legiats pretenien vincular en ses families lo monopoli de la Farmacia, ho proven les acalorades controversies que entre ells se promovíen en lo tocant a si'ls fills de mestre necessitaven, com los qui no ho eren, tenir certa edat per a ésser admesos a examen, encara que tinguessen «sufficientia en la peritia de la art»; controversies que foren portades al Col·legi reunit en Assamblea general lo dia 18 d'Octubre de 1669, decidint-se aquest en aprovar lo proposat per los Cònsols, o sia, «que los fills de collegiats se pugan passar y examinarse a qualseuol temps tenint sufficientia attes que lo Priuilegi no cota cosa en contrari y que la present deliberacio se hage de fer decretar y passar per lo saui Concell de trentasis lo mes prest possible y que nos puga posar en ex[ecuci].º la present deliberacio que com es dit no sie decretada per dit Concell de trentasis...» [1], per més que'n protestessen dos mestres col·legiats; y ho demostren també los medis incalificables de que's valgué lo Col·legi per a incapacitar a certs xicots desitjosos d'arribar a la fita de ses honroses aspiracions.

Injusticies reparades per los Consellers.—Lo ocorregut l'any 1608 a un jove natural de la ciutat de Vich, qui havent practicat la Farmacia per més de vuyt anys y instat diverses vegades als Cònsols li concedissen plaça per a poder-se examinar d'Apotecari de Barcelona, no té nom.

Sempre's negaren a fer-ho ab pretext de que, vista la plica de testimonis ministrada a instancia del Col·legi respecte son llinatge, vida y costums, no podía ésser admès.

De tal atropell ne recorregué davant dels Consellers, exposant-los-hi quant infundats eren los motius en que aquells s'apoyaven per a negar-li lo sol·licitat examen.

Quelcom anormal hi hauría en les pliques de que parlem, per quant immediatament s'ordenà al Síndich de la ciutat n'obtingués d'altres que fossen reflexe de la veritat

[1] *Documents justificatius*, n.º 10.

dels fets, les quals sigueren portades a la junta que a 11 d'Agost de l'expressat any se celebrà en la sala del Concell de Trenta, ab assistencia dels Cònsols Jaume Hernández y Rafel Rius, als qui fou manat, « que attento que las plicas de Pau llanças — aquest és lo nom y cognom del sol·licitant — qui demana la plaça de Apothecari esta prouehit per lo honorable veguer de bar.na sian vbertas que perço las obren y las lligen ». A tal requeriment s'hi negaren en absolut, contestant: « que si plicas hi ha fetas a instantia dels Consols y Collegi dels Apothecaris attesa la prouisio de que sien vbertes estan promptas y aparellats pera representarlas a son Collegi pera que sien vbertes y llegides empero a las que seran fetas a instantia del sindich de la ciutat e de altras personas pus en allo ells noy tenen interes diuen que no tenen que rebrelas ni assistir a la lectura de aquellas ni tenen tal orde de son collegi ni tampoch los pot obligar la prouissió del veguer que sian vbertas pus ells noy son nomenats en res ».

Aquesta inesperada resposta, filla del *parti pris* del Col·legi, que de cap manera volgué transigir ab que sos delegats autorisassen ab sa presencia la apertura de les pliques favorables al nomenat Llanças perquè no's descobrís la tramoya que ab refinada mala fè havía urdit contra ell, no sols demostra gravíssima falta de respecte y deguda consideració a la autoritat suprema de Barcelona, sinó la censurable parcialitat ab que la Corporació obrava.

Tenint en compte la expressada actitut, lo vot y consell de l'advocat de la ciutat que a seguit transcrivim, atesa sa importancia, y la provisió del Veguer *quæ aperiantur plicæ*, los Consellers deliberaren y provehiren que les pliques de testimonis rebudes a instancia de dit Síndich, en Vich y en « vila franca de panades », fossen obertes y llegides, lo qual efectuaren, *Thenor autem voti dicti magci Hieronymi fiualler est prout sequitur*. Diu així:

« Jhs. maria Joseph

A serca del dubte proposat si los mag.chs Concellers poden pasar hauant a examinar Pau llanças joue Apothecari pera ferlo mes-

tre en dita Art Attes lo recors interposat per part de m.º hieronym Roig Apothecari com a pretes Sindich del dit collegi a pretensa *denegatione justitiæ* lo doctor y aduocat de la ciutat deuall escrit a demes esta enterat de la justitia de dit llançes y sab que tot es diffugi y mera cauillatio los procehiments de dit Roig Attes que consta que dit Roig hauer introduit dit recors es sens orde del collegi y contra expresa prohibitio dels consols de dit Collegi y per conseguent dita interpositio del dit Recors esser *nulla ex defjectu potestatis* y axi *in effectu* no haver hi causa alguna de recors *et quod nullum est non potest producere aliquem juris effectum et sic nec attentata*, aconçella perço als mag.chs Consellers que poden pasar auant en lo examen de dit llançes sens viçi algu dels atenttats. — V.t fiualler ad.us ciuitatis [1].

D'aquestes coses, los Consellers requeriren y manaren se n'aixecàs acte, com així ho verificà lo notari Esteve Gilabert Bruniquer.

Coneixent de *visu* lo contengut en aquelles pliques, així les formulades a instancia del repetit Col·legi com les altres, y lo declarat pels testimonis rebuts respecte lo llinatge, costums y fama del jove Pau Llanças, de tot lo qual resultava que no hi havía motiu pera oposar-se a l'examen sol·licitat, los Consellers cridaren novament a sa presencia als Cònsols — acte celebrat a 20 del meteix mes d'Agost en casa del en cap — per a dir-los, que a tenor de lo abans consignat, Pau Llanças devía ésser admès a l'examen, « e, que perço los manauen quel examinassen en la forma en son collegi acostumada Altrament procehyrian en dit negoci segons de justitia trobarian ser fahedor »; contestant aquells, « que attento que las plicas dels testimonis rebuts a instantia del collegi no son estadas admesas per lo Collegi que perço no poden pasar auant en examinar a dit Pau llanças ».

Aixecada per lo nomenat notari, també a requeriment dels Consellers, la corresponent acta de tot lo succehit, y vista la manifesta resistencia en examinar a l'al·ludit Llanças, se resolgué procehir immediatament a la designa de dos

[1] Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1608, folis 151 y 152.

cèlebres Doctors en Medecina y dos Apotecaris en qualitat d'examinadors, tots persones doctes y hàbils en sa respectiva professió; los primers ciutadans de Barcelona, y'ls restants de la ciutat d'Elna (Rosselló) l'un, y del Col·legi de la ciutat de Vich l'altre.

Prestat per aquests l'oportú jurament de fer bona y verídica relació de la habilitat y suficiencia del jove que anaven a examinar — de la part « pratica y theoterica » se n'encarregaren los Apotecaris, y de la « theorica de la dita art de Apothecari » los Doctors en Medecina, — se procehí al referit examen.

Al bell punt de terminat, relacionaren tots que'l tal Llanças era hàbil y suficient per a ésser Apotecari de Barcelona, y que en dit acte havía respost y satisfet « deguda y bastantment a las demandas que li eran estadas fetas ».

Per tant, fent ús de la autoritat de que estaven revestits, los Consellers crearen y elegiren a l'al·ludit jove en mestre Apotecari de la ciutat, donant-li pleníssima facultat d'obrir y tenir en ella, sos térmens y veguería, oficina de Farmacia, exercint-la públicament y gaudint d'iguals prerrogatives que'ls demés col·legiats [1].

Altra injusticia.—Un nou cas, mólt semblant al precedent, ocorregué a 13 d'Agost de 1629, ab la agravant d'ésser major lo desacat comès per los delegats del Col·legi, Joaquim Querol y Joan Vilarrubia, que, a l'ésser cridats per a que examinassen d'Apotecari al jove Miquel Clascar, natural de Barcelona, no sols deixà de concórrer dit Querol a casa de la ciutat, sinó que a l'enviar-lo a buscar de nou per un dels verguers, a l'objecte de que hi acudís, respongué « que de ninguna manera ell vindría a fer dit examen per ocasio de la controuersia hauria de tenir ab dit son col·legi » [2].

Los conversos no eren admesos a examen. — Ab motiu d'haver ordenat lo rey En Ferràn la expulsió dels juheus

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 11.

[2] *Documents justificatius*, n.º 12.

de tota Espanya menys los que's volguessen batejar y convertir-se a la fè catòlica, los residents en Barcelona, afligits pel menaçat foragitament o acceptació de la lley per ells extranya, escrigueren als de Constantinopla a fi de que'ls aconsellassen lo que podíen y devíen fer en tan apretat cas. Respongueren aquests «*que cautelosament se batejassen, y pera venjarse dels Christians, fessen a sos fills Metjes, y Apotecaris, que adulterant les Medicinas, y ministrant en lloch de antidotos, venenos, podrian dins breu temps fer la ruina de las Familias de Catholichs, y alçarse ells a majors ab lo govern, y ab la hazienda*»[1]. Mes com sia que'ls exercints la Farmacia havíen d'ésser de tota legalitat y confiança, de bona conciencia y sana doctrina, de gran experiencia y consumada pericia, ja que en mà d'ells estava la salut y la malaltía, la vida y la mort dels ciutadans, tenint lliure facultat de danyar-los y de matar-los cautelosa y dissimuladament, los de Barcelona, sabedors de lo que tramaven los juheus, s'esforçaren quant pogueren en que sols fossen admesos a prosseguir la carrera de Doctors en Medecina, Apotecaris o Cirurgians, los subjectes que procedissen de cristians vells, sens mescla de juheus, moros ni sectaris, y sens la menor nota d'infamia. Emperò, com no hi havía manament o lley escrita que tal cosa prohibís, temerosos de que'ls conversos poguessen invocar la falta de semblant resolució prohibitoria per a exigir ésser examinats com los demés, se donaren bona manya a fi de que's legislàs en aytal sentit.

A l'efecte acudiren als Consellers, y aquests, juntament ab lo Concell ordinari de Trentasís celebrat a 17 de Març de 1514, acordaren no admetre a examen als conversos o devallants de llinatge de juheus convertits per part de pare o de mare, encara que haguessen practicada la Farmacia en ciutats o llochs de la senyoría del rey.

---

[1] Folletó titolat «Cordial || hvmil y affectvosa || svpplicacio || y || discvrs demonstrativ || qve || presentan los Consols || y || Collegi de Apotecaris || als || molt illvstres || senyors Consellers || y || savi Consell de Cent || de || la nobilissima civtat || de Barcelona», plana 3.—Estampa de Matevat, any 1679.

Vegint-se los fonaments en que s'apoyaren:

«Com la art dels apotecaris de la present ciutat de Barcelona sie hu dels principals membres da aquella e per tant sia cosa molt digna que los exercints aquella sien persones planes abonades e madures, e de neta consciencia e puritat de vida e conuersatio honesta de la faeltat dels quals en manera alguna dubtar nos dega com la vida e salut de la cosa publica en los actes per dits apotecaris exercits principalment consiste E ja sie fins lo dia present sia stat practicat en la dita Ciutat que alguns conuersos, o deuallants de linatge de Jueus conuertits no son stats admesos al examen de la dita art de apotecaria en la dita Ciutat, empero per quant de la dita practica, e consuetut inconcussament com dit es obseruada nos trobe alguna ordinatio, o ley scrita per hon alguns deuallants del dit linatge poríen pretendre esser admesos al dit examen pus ordinatio o ley alguna scrita nols ne prohibis, a les quals coses desitjants obuiar los honorables Consellers y prohomens de la dita Ciutat per lo be y salut de aquella y per extirpar tots inconuenients a la cosa publica de la dita Ciutat se porien seguir segons en altres Ciutats, e loch de la Senoria del Rey nostre Senyor se son seguits per esser los dits conuersos admesos a practicar y exercir la dita art Attenent maiorment quants crims, e enormes delictes per medi de la Sancta Inquisitio se son trobats los dits conuersos, o deuallants de linatge de Jueus conuertits hauer commesos en gran offensa de la divina Ma.t y menyspreu de nostra sancta fe catolica, per hont versemblantment se pot creure que los dits conuersos cometrien altres crims y fraus en lo exercici de la dita art de apotecaria si a aquell eren admesos...» [1].

Ara bé, ¿sería l'egoisme lo que féu moure als Apotecaris barcelonins y no lo sentiment religiós, ni'l temor de que'ls conversos poguessen cometre crims y fraus en l'exercici de la tantes voltes al·ludida professió? Tot podría ésser.

En consonancia ab l'indicat acort, s'ordenà, que no fos lícit ni permès tenir o sostenir en les Apotecaríes o obradors per a apendre la art, a cap jove que fos convers o oriunde de llinatge de juheus convertits per part de pare o de mare, sots ban de mil sous; que com podía ocórrer que algún Apotecari tingués en sa casa, ignorant-ho ell,

[1] Arxiu Municipal. — *Registre de Crides y Ordinacions*, anys 1510 a 1518, folis 89 y 89 girat.

aprenent o practicant d'aquella procedencia, al qui en tal cas se trobés, quedàs rellevat de la pena, obligant-se, emperò, a «expellir lençar e foragitar de sa casa botiga, o obrador, y de aquiauan no ensenyar ni amostrar a quell, o aquells la dita art de apotecaria sots lo dit ban de Mil solidos», encontinent que, per qualsevol vía, arribés a sa noticia; que tampoch fossen admesos a examen encara que justificassen haver practicat la Farmacia tot lo temps estatuit; y finalment, que'ls Cònsols y sos successors, abans d'usar l'ofici consular, en l'acte del jurament, prestassen lo de tenir y servar les Ordinacions sobre això fetes, «y encare de fer diligencia y cerca en deguda manera si sabran alguns jouens, o fadrins deuallans del dit llinatge de jueus conuertits per part de pare, o de mare star o habitar ab alguns apotecaris de la dita Ciutat per apendre la dita art» [1].

En cas de trobar-ne algún, ho havíen de denunciar a l'Apotecari ab qui estigués, «y altrament compelliran, o compellir faran aquells en expellir lançar e foragitar de lurs cases botigues, o obradors los dits jouens, o fadrins deuallants del dit linatge de jueus convertis», sots ban, en cas contrari, dels indicats mil sous.

Los Apotecaris exercint d'industrials sucrers. — Al qui no era Especier o Apotecari li estava prohibit fer o fer fer neules, turrons y clarea [2] per a vendre dins ciutat, a no ser que tingués casa y muller en ella o se'l regonegués per genuí ciutadà. Als qui'n feyen, se'ls advertía que damunt los turrons no hi posessen neules ni altres coses [3].

---

[1] En 1530 lo Col·legi gestionà davant dels Consellers fer treure de la botiga d'un Apotecari de Barcelona a un jove descendent de juheus convertits que volía apendre la art de la Apotecaría.

[2] Beguda composta de vi blanch, sucre o mel, canyella y altres substancies aromàtiques.

[3] D'un treball publicat per En Antoni Aymar y Puig en lo diari «Correo Catalán» del día 2 de Janer de 1895, titolat *Fiesta principal de la Parroquia de Santa María del Mar de Barcelona*, n'extrayem los curiosos datos següents:

«Ante Esteban Soley, Notario de Barcelona en 4 de Abril de 1499, Juan Saurí, boticario, otorgó carta de pago á favor de los señores obreros de San-

Jochs y rifes. — Los jochs y rifes de dits gèneres, també estaven vedats. Tan sols se permetíen durant lo temps senyalat per Constitucions de Catalunya, «...e que los Consols de la dita art de apothecaria haien e sien tenguts de veure, e regoneixer les cases dessus dites si seran bones e tals com se pertanyen axi torrons neules clarea com encara confits sucres Espicies, e totes altres coses emergents de la dita art de apotecaria». Lo ban que s'havía d'imposar al qui contravingués, era de cent sous.

Prohibició de moldre les especies ab molins. — L'any 1459 fou prohibida la venda de les especies mòltes per medi de molins, atès lo gros abús que en temps passats se n'havía fet ab gran dany del públich, sotstituint aquells per morters de coure. La pena senyalada al contraventor, era de cent sous y enderroch de l'expressat molí o molins.

Prohibició de tenir més d'una Farmacia y de prestar lo títol per a establir-la. — La queixa adreçada al Concell de Trentadós per distints Apotecaris, exposant-li'ls perjudicis que a sos interessos y als de la salut pública ocasionava que mólts de sos confrares y alguns Botiguers-droguers, escudats ab la prestació del títol d'altri, tinguessen més d'una Farmacia en la ciutat, donant lloch a mólts escàndols y fraus ab detriment del prestigi professional, en sessió de 9 d'Agost de 1473, dit Concell ordenà, que a partir d'aquell instant,

---

ta María del Mar de la cantidad de cuatro libras importe de los barquillos y *néctar ó clarea* que sirvieron *per presents y per enramar la iglesia.* En 21 de Febrero de 1503 otorgó carta de pago por igual concepto Berenguer Ribes así mismo boticario. En 26 de Febrero de 1504 la firmó Pedro Matheu, boticario. En 2 de Setiembre de 1506 consta que la otorgó Miguel Vinyals, boticario *per neulas y néctar ó clarea per regalos fahedors per los Obrers en las festas de Nadal* del referido año. En 4 de Mayo de 1511 la otorgó Pedro Rossell, boticario, *per las neulas* y *clarea per la festivitat del Naixement del Senyor próxim passada y per encens y cera vermella per lo Ciri Pascual.* En 17 de Junio de 1512 la otorgó el propio Rosell *per neulas clarea y torrons comprats de sa botiga per regalar als Oficials de la Obra en las festas de Nadal.* En 14 de Abril de 1513 la firmó el mismo Rosell *per neulas y clarea per fer los regalos acostumats en las festas de Nadal.* En 15 de Setiembre de 1514 la otorgaron Clara Rossell, viuda del citado Pedro Rossell, y su hijo Juan Lázaro Rossell, boticario, *per neulas, nèctar y torrons.* En 3 de Julio de 1515, 10 de Octubre de 1516, 29 de Mayo de 1517 y 19 de Febrero de 1518, firmóla dicho Juan Lázaro *per los regalos de clarea, neulas y torrons fets en la festa de Nadal...*»

los qui obtinguessen o haguessen obtinguda llicencia de tenir o parar botiga o obrador per a exercir la Apotecaría, no'n poguessen tenir més d'una, y en ella fer continua residencia, « ne gos prestar lo nom a altre per tenir, o parar altre obredor o botigua », sots ban de cent sous si feya lo contrari.

Los qui's trobaven en possessió d'altres al dictar-se aquesta providencia, podíen seguir tenint-les sens ésser compel·lits ni forçats a plegar-les, ni incórrer en cap mena de penyora.

¿S'aconseguí posar terme a l'abús denunciat? De moment, potser sí; més tart, los fets demostraren lo contrari, ja que, a 29 de Novembre de 1533, fou publicada una *Crida* [1] per manament dels honorables Regent la Veguería y Batlle de la ciutat, en la que, ademés de recordar lo estatuit seixanta anys abans, això és, que cap Apotecari gosàs prestar lo títol a altre no examinat per a poder compondre y vendre medecines, s'hi afegí: «...E com apres se sie seguit que alguns botiguers droguers, o, mercaders que venen drogues per que aquelles puguen millor vendre, e altrament se posen algun apothecari examinat en casa dient los han logat part de la botiga, o alguna cambra en llur casa y axi venen y componen medecines dient que ells no componen dites medecines sino lo dit apotecari...», afirmació que oferíen jurar lo meteix los Botiguers-droguers que los prestatítols, per a, d'aquesta manera, poder seguir subministrant medecines ab gran dany dels col·legiats y manifest frau de la indicada Ordinació.

Desitjosos los Consellers y Prohoms de la ciutat que tals abusos desapareguessen, y a la vegada obligats per la petició y instancia dels Cònsols del Col·legi que també ho demanaren, lo Concell ordinari celebrat a 17 dels esmentats mes y any, resolgué no ésser lícit ni permès a cap Especier o Apotecari parar ni tenir botiga de medecines, ni vendreles pública ni amagadament en casa de Botiguer-droguer,

[1] *Documents justificatius*, n.° 13.

Mercader o altra persona negociant en drogues, ans si dita botiga volía parar y tenir, ho fés en la meteixa casa hont tingués sa continua y propria habitació, «... car per obseruansa de la dita ordinacio no sols se deuen y es raho lleuar lo mal exercici mes encara la occasio del mal obrar y facilitat de comettre aquell en frau de la dita ordinacio y dany de la cosa publica y del dit collegi, e art de apotecaria y aço sots ban, o pena de cent solidos».

Distribució dels bans imposats. — Dels bans imposats se'n feyen tres parts iguals: una per a la cort encarregada de fer la execució; l'altra destinada a les obres dels murs y valls de la ciutat; y la tercera restant, a repartir entre l'acusador y les obres del monastir de les Repenedides.

Llibre d'Actes del Gremi (1531 a 1574).

Principals Ordinacions y acorts. — La adquisició del *Llibre* fou un dels primers acorts que prengué lo Col·legi l'any 1531, atesa la necessitat que hi havía de continuar en ell «les deliberacions del Consell y altres coses pertanyents a la art».

Mercès a la troballa que havem feta en la Biblioteca regional de l'Ateneu Barcelonès, pot assegurar-se n'existeixen o n'han existit d'altres.

Com lo meteix títol indica, en dit llibre s'hi transcrivíen les proposicions presentades a la aprovació del Col·legi y los acorts recayguts.

Apareix rotulat *Llibre d'Actes del Gremi d'apotecaris*[1],

[1] *Nota bibliogràfica.* — Lo llibre és de tamany infoli. La enquadernació actual, cobertada ab cartonet y pergamí, revela ésser d'època moderna.

La antiga, o sia la del segle XVI, a judici nostre fou feta ab sol pergamí, quals porcions o parts, d'un blanch torrat per la acció del temps, foren arrencades y transformades en fulles; una d'elles apareix enganxada, al començar lo llibre, a fayçó de falsa portada, en la que s'hi veu escrit *Llibre de la Madalena* (n.º 3), havent-hi en son revers una làmina policromada en mig de la qual sobressurt la figura de la Santa, ab la cabellera estesa, sostenint en sa mà dreta un pot d'ungüent (?), tenint, a segón terme, a son costat,

essent començat a 12 de Juliol de l'indicat any. En sa capçalera s'hi llegeix:

« Jesus et maria mater eius.

» En nom de nostre Senyor deu Jhucrist sia y dela gloriosisima verge maria mare Sua y senyora nostra e dela gloriosa Apostolesa sancta maria magdalena Patrona del art e collegii de apothecaria nostre fonc comensat lo present libre Stant consols e administradors del dit art e collegii los hono.s en Johan bosqui e grabriel basaldu lany present y vuy dimecres que comptam dotze de Julioll any dela Natiuitat De nostre senyor deu Mill sinc cents trenta e, hu en lo qual sera continuade la fabrica de vna Caixa feta y ordenade per dit art e Collegii comensade la demon dite Jornade per los predits consols, e collegii la manera appar en la hauant capitulacio E no res manco totes aquelles coses que per nosaltres seran fetes en nostra anyade E aximateix sera seguit lo orde per los Consols que cascun any seran trets en la casa de la present Ciutat de barchinona. »

A continuació s'hi troba explicada la necessitat de fer la caixa de referencia, a l'objecte d'evitar que estigués en constant perill la vida dels ciutadans.

Vegi's com exposaven son pensament los iniciadors de

---

dues imatges d'home, quals testes són surmontades ab un nimbe *, mostrant-li o fent-li ofrena, lo de la dreta, d'un matraç, y'l de la esquerra, d'un vaixellet o ampolleta de vidre, atributs de la professió o art que exercíen. La altra part de pergamí, també enganxada, se troba a la fi de dit llibre, contenint en sa cara interna una Relació de noms d'Apotecaris morts; y en la externa, altra Nòmina d'Apotecaris vius fins l'any 1574, en que fineix lo llibre.

Aquest conté 286 fulles útils. En les 110 primeres, s'hi transcrigueren les actes de les sessions celebrades desde 16 de Janer de 1531 fins a 23 de Maig de 1555.

En lo començament de cada acta apareixen los noms dels col·legiats que durant l'any exercíen lo consolat y clavariat, escrits ab lletra de caràcter gòtich molt marcat, quals traços, los més groixuts, han desaparegut cremats per la fortalesa de les drogues ab que aleshores se confeccionaven les tintes.

Les fulles 111 a la 150 se troben en blanch.

En la 151 tornen a copiar-se les actes, essent la data de la primera la de 12 de Novembre de 1564, y la última, la de 7 de Novembre de 1574.

A l'arribar a la fulla 240 se noten altres 30 fulles en blanch y una d'esquinçada. La 31, que correspòn a la plana 270, torna a ésser blanca fins a girar la fulla sisena. Després ne segueixen algunes altres d'escrites contenint varies claricies ja consignades.

* ¿Voldràn representar a Sant Cosme y Sant Damià?

la projectada caixa comunal, Joan Bosquí y Gabriel Basaldú :

« ... Sobre lo pensament se es agut que lo art fes vna caixa dins laquall fossen recondides algunes compositions poch usades. E mes alguns simples de molta importancia e dificils en lur coneixensa. E mes per Euittar los abussos, e grans perills en les conscienties de moltes persones indoctes com son droguer, o droguers persona, o persones que atreueixen de fer semblant compositio, o compositions la qual y quals persones porien esser reputades con se diu per indoctes y de fet no porian compondre niguna de dites Compositions Com per ells no sia estat exerciit lart nostre en la forma y manera que es manat per nostres ordinations e priuilegis lo quant Importe lo compondre deles medecines axi en no saber la forma dela collectio trituratio decoctio lauatio E Conseruacio de aquelles E moltes altres preparations nessesaries asaber per la conseruatio deles substanties dels simples entrants en les compositions poch tement deu y ab gran perill de la republica se atreueixen compondre moltes medecines assignatment aquella tan Notabble compositio de la triaga magna del gran andromaco E lo metridat de nicolau lo qual es dit entre los altres per Excellentia esser mare deles altres compositions E per los grans efectes e operations que fa E mes aquella noble compositio dite Confectio exchermes E altres per lo semblant fossen dites compositions vltra les demondites poch vsades fossen fetes per dite art affi que quant Alguns Droguers, o apothecaris forans, o altres qualseuol persones tinguessen nessesitat de semblants compositions degen maior oportunitat poderse prouehir de tals y semblants compositions... »

Lo Col·legi assenteix en fer la caixa. — Per a realisar son propòsit, los al·ludits Cònsols convocaren lo Col·legi en Assamblea general — la reunió tingué lloch, com de costum, en la esglesia del palau del Senyor Rey, als 17 dies del mes de Janer del referit any 1531, — exposant-li les aventatges que, a son entendre, reportaría als confrares y al públich en general la adquisició de la caixa, contestant aquells « ... que tenien per molt saludable dit pensament recomendant vna tant sancta obra E que quant mes prest se pogues executar ques fes Entes empero que sia licit a tots los apothecaris qui vuy son e per hauant seran puixen compondre en lurs botigues qualseuol medecines sens empaix negu », facultant

als sobredits Cònsols per a que, acompanyats de les persones que'ls aparegués, «... fessen memoriall quines medecines lurs apparra sien nessesaries affer per ornament de la caixa» [1].

Acabada la tasca comanada, los mestres designats portaren a la aprovació del Col·legi (sentada tinguda'l dia 25 del meteix mes y any) lo Memorial al·ludit, essent acceptat *nemine discrepante* [2].

Ordinacions dites de la caixa. — De conformitat ab l'acort abans vist, s'estatuí que les composicions fetes y les que s'anassen fent en l'avenir, fossen recondides en ella dins de vaixells de vidre; que en un de sos extrems hi hagués un caixó hont s'hi depositassen los diners recaudats de la venda de les composicions y de les pecunies — un ducat d'or — que s'obtinguessen per les llicencies otorgades als qui volíen obrir botiga; que la clau de la caixa comuna la guardàs un dels Cònsols, y de les del caixó, n'estiguessen possessionats lo Clavari y l'altre Cònsol; que cada any, lo dia 22 de Juliol, festa de Santa María Magdalena, llur tutelar, se delegassen les persones encarregades de proposar les composicions a fer; que'ls Cònsols, tant los nous com los vells, tinguessen càrrech de conservar la caixa, jurant, abans d'exercir l'ofici, tenir-la en bon conreu, y que no minvaría, ans augmentaría, fent aquelles composicions y adquisicions de drogues necessaries per a que, durant sa anyada

---

[1] La elecció recaygué en mossèn Pau Planes, Esteve Fonol (a) Cercos, Ffrançi Duran, Lluis Ros, Miquel March Roig, Ffrançi Roses, Joan Luçano, Joan Magarola, Barthomeu Gauarra, Bartomeu Tena, Joan Pedrosa, Miquel Çafont, Benet Joan Bosch, Benet Matheu, Joan Latzer Rossell, Nicolau Torra, Francesch Joan, Joan Torrent, Climent Fontanilles, Joan Arbós, Pau Vila, Jaume Gomis, Jaume Coll, Joan Latzer Bosch, Francesch Busquets, Miquel Alfonço, Joan Florença, Joan Dalmau, Pere Pelliçer, Joan Fonoll, Pere Johan, Gabriel Oller y Barthomeu Nualgues.

[2] *Composicions acceptades e manades fer.* — Confeccio anacardina, secundum ebere. — Aurea alexandrina. N'. — Antidotum emagogum. N'. — Alipta muscata. N'. — Confeccio exchermes. m.e — Elect. elescef. m.e — Yera hermetica. — Confeccio gentilis de fulgenio ad malenus. — Galie Alefangine. m.e — Justini Nicolai. — Confeccio de Jacinto secundum usum modernorum. — Indii minorum m.e — Katarticum imperiale. N'. — Loch de pino. — Metridatum. — Musa enea N'. — Oleum balsamicum artificiale. — Oleum muscacellinum ardendi. — Oleum de latteribus m.e — Confeccio Ramic m.e — Tiriaca magna. — Tiriaca dia thesaron. — Teodoricon euperiston.

consolar, estigués ben assortida, adhuc de tota mena d'herbes; que no poguessen proposar ni disposar res de les pecunies ingressades en la caixa, donant-ne compte al Clavari de quatre en quatre mesos; que essent comunal, a ella acudissen tots los comprofessors a comprar drogues; que'ls diners que hi entrassen fossen posats a la Taula de la ciutat [1]; que'l Clavari no pogués comprar ni posar droga alguna en la repetida caixa sens l'assentiment dels Cònsols y sisena [2]; y per últim, que al nou Clavari li fossen llegides aquestes Ordinacions.

Acort prohibint subministrar medecines als clients de mala fè. — Per a acabar ab los abusos y escàndols que's cometíen en dany dels col·legiats, « ... so es que moltas personas apres de aver tingut comta ab algun apotecari fraudulosament e anganosa », acostumaven anar-se'n a altres botigues y en elles començar nou compte ab igual propòsit, s'acordà que no fos lícit ni permès despatxar medecines a ningú que acudís a les Farmacies tenint compte pendent ab altre company fins que, ab aquest, « ... ce cia concordat o avingut o verament laga pagat », entès, emperò, ésser lícit, en cas de necessitat, fer una y dues medecines, cordial o cosa semblant, per al pacient que a sa botiga acudís, encara que li constàs ésser aquell deutor a altre. Al qui deixava de complir lo convingut, se l'obligava a pagar lo deute contret pel mal pagador.

La part expositiva dels acorts consignats, comença de la següent manera:

Dignus est mercenarius mercede sua. «Com sia axi la dochtrina de Jesucrist e conforma a raho naturall que quiscun deu esser remunarat dichnament y deguda de tots treballs e com entre totas las arts aquesta nobilisima art nostra de apotecaria sia la que mes dichnament dega eser remunerada e aco per contar mayor amor en temps de tanta nececitat te de bona consuetut e pratica

[1] Aquest acort fou anul·lat l'any 1546.

[2] La componíen los col·legiats Joan Bosquí, Miquel Çafont, Joan Magarola, Benet Joan Bosch, Pau Vila y Joan Arbós.

donar a lus perroquians tot lo que an manaster axi ab ordinatas com sens aquells tenint los comta franca de dits lus peroquians de lur bona conciencia e com per pratica tenim vist que alguns de dits lus perroquians poch recordantse de tals cortesias e serveys apres de aver tingut comte ab algun apotecari per algun temps, ocorentli alguna necesitat va a casa de altre apotecari faent altre comta ab aquell e aso no sens gran dany e frau e desseptio del primer apotecari.... »

Cerca per les botigues. — Fent la cerca, los Cònsols, acompanyats de l'escrivà del Col·legi, anaren a casa mossèn Mayol, Droguer, « ... qui estava en la casa anomenada antiguament de Ribes », demanant-li mostràs totes les confeccions que tenía, oposant-s'hi aquest en absolut, fins que cridat un oficial reyal, « li feu jurar les traurie totes », com així succehí. Incautats d'elles, després de segellades, los Cònsols manaren fossen portades al Consell de la art a l'objecte de que determinés lo que se n'havía de fer, ja que ningú podía compondre medecines si no era examinat.

Continuant la inspecció, pujaren a casa mestre Alcalis, Metge, hont trobaren móltes aygües, olis y altres coses, llantçant-ho tot en lo porxo de la meteixa casa, si bé perdonant-li lo ban de cent sous en que havía incorregut; emperò, « ... si sabian que endevant faie medecines de sa propia ma... », aleshores cauría en pena de dits cent sous sens tota remissió.

D'aquestes coses ne donaren compte al Col·legi, y, com era d'esperar, ho aprovà per unanimitat, denegant a dit Metge lo permís sol·licitat per a compondre un vomitiu y altra composició, afermant-se tots los presents en continuar lo plet que aquell havía començat contra'ls Cònsols, « ... avans de autoritzar tal asentiment ».

Ab l'encàrrech de portar aquestes y altres qüestions que poguessen esdevenir, se nomenà un Síndich, resultant elet mossèn Lusano, Apotecari, qui acceptà « ... de bona amor aquesta comisio, sens paga de cap mena, ab tal que ell se pogues associar a un procurador qualsevol ».

Foragitament d'un Apotecari. — Per haver donat a vendre

per ciutat escamonea [1] falça, tingué de marxar de Barcelona, sens poguer tornar-hi fins que fou cambiat lo consolat en funcions l'any 1534, mossèn Bartomeu Tensa. A les preguntes que li feren los Cònsols, negà sempre, fins que tingué de rendir-se davant les proves que li foren presentades.

Lluminaria del Monument. — En lo Consell de l'ofici celebrat a 2 de Març de 1534, los Cònsols proposaren, y s'aprovà, que per a la lluminaria fahedora'l dia de dijous sant y la del Monument de la esglesia del Palau del Senyor Rey, « sian logats setze siris per las brandoneras e vuyt per los canalobres ».

Lluminaria per als combregars. — En lo meteix Consell s'ordenà que's fessen vintiquatre ciris de pes dues lliures sis onces cada hu per als combregars dels col·legiats, y ademés, « quatre siris per los cosos quiscu de pes de IIII lliures ».

Lo cost d'aquestes il·luminacions sortíen de les « comunes despeses de la art », o sia, fent tatxa a cada hu dels confrares a coneguda dels Cònsols.

Ceremonial servador quan moría un Apotecari o la seva muller. — S'estatuí que al morir un company o la seva dòna, assistís a l'enterro representació especial del Col·legi, tancant al meteix dia tots los obradors. Aquell que no compareixía a l'enterrament del difunt o la difunta, se li 'imposava de ban un ral de plata sens cap remissió.

Tarifa de medecines. — A fi de reglamentar los preus de les medecines, qual Tarifa estava « molt perduda e squinsada per quant havia molt temps que servia », y havent pujat de preu algunes de les que allí figuraven, y altres « a manco preu del que avien estar, he aço segons la concorenssa del temps e delles drogues que en elles entraven », vist que era cosa molt santa y bona, lo Col·legi facultà y donà ple poder als Cònsols per a que vegessen de « adobar e trelledar dita tarifa », podent-se agregar los Prohoms que ben vist

---

[1] « *Escamonea*. Herba de la qual se trau una substancia rehinosa molt purgant. » (LABERNIA, *Diccionari de la llengua catalana.*)

los fos. També se'ls facultà per a limitar los preus tantes vegades com volguessen.

Rotulació de pots. — Fou ordenat que en totes les composicions que hi hagués en les Farmacies, així en aygües destil·lades com en líquits y dissecats, ademés del lletrero inscrit en cada pot, se n'hi posàs un altre al tap o al peu.

Pes medecinal. — Igualment s'ordenà que tots los col·legiats aplicassen en les receptes dels Metges, lo pes següent: nou dracmes per onça, o dotze onces de nou dracmes per lliura.

Baixa en la art. — En 1534 s'estatuí que l'Apotecari que estigués dos anys sens practicar la Farmacia, fos baixa, no podent exercir més.

Adjudicació de comptes: honoraris. — Tots los comptes que s'enviaven a casa'ls Cònsols per a que'ls judiquessen quan hi havía qüestió, tant per via de la Cort com per la d'amigables componedors, devengaven dos diners d'honoraris. S'invertíen en pagar « despeses ordinaries y extraordinaries ». Les tatxes comunes servíen per gastos del Col·legi.

Ruybarbre: consulta. — A 10 de Març de 1535, los Consellers congregaren en lo lloch dit de Trenta, a tots los Metges y Cirurgians ensems ab lo Col·legi d'Apotecaris, per a tractar del « Rabarber fresch », tota vegada que hi havía disconformitat entre ells. Escoltades les rahons exposades per una y altra part, fou deliberat, *nemine discrepante*, que « en lo pulvis contra casum Abenmesnes », se posés lo ruybarbre fresch, bo y escullit, sens ninguna sofisticació, ni infusió, ni torrefacció, sinó « tantum triturat o picat segons ell requerís », aixecant-ne acte, per haver-ne sigut demanat, l'honorable en Joan Lunes, notari de la universitat de l'Estudi; acte que segellà ab lo segell de dit estudi en la casa comuna de la agremiació.

Cambra en l'Hospital de Santa Creu. — Dita cambra existía de temps immemorial, hont hi acudíen los col·legiats malalts que en ses cases o botigues no teníen qui'ls assistís. A causa del destartalament en que's trobava, lo Consell general celebrat a 8 de Novembre de 1535, encomanà als

Cònsols mirassen la millor manera d'adobar-la y portar-hi alguna roba.

Intercambi de medecines. — Fou sol·licitat pels frares de sancta María de Jesús, de Barcelona. S'oferiren a auxiliar espiritualment de franch a dits col·legiats y celebrar anyalment un ofici de difunts per les ànimes dels qui haguessen mort, a cambi de que se'ls donassen, també de franch, los aixarops, composicions, aygües, píndoles, emplastres y demés confeccions que necessitassen. Lo Gremi, reunit en Consell general, aprovà la proposta.

Actes de germanor. — Per a que no decaygués la costum d'entregar cada mes de Maig un ram als col·legiats en prova de germanor, s'ordenà que'ls Cònsols fessen lo meteix tots los anys.

Queixa contra del Protofísich. — La queixa d'alguns confrares portada al Consell celebrat a 8 de Janer de 1537 contra del Protofísich que visitava les botigues sens tenir autoritat per a semblant cosa, fou resolta en lo sentit «de portar la qüestió fins allà hont fòs pera mantenir lo Col·legi en sos drets».

Pólvora jenuis. — Ignorant los col·legiats en què consistía ni com se feya la pólvora «de jenuis sine speciebus» receptada pels Metges, en ple Consell tingut a 5 d'Octubre de 1536, s'acordà demanar parer als Doctors respecte les fórmules y manera de fer-la, y després d'obtingut, s'inclogués en la *Concordia*.

Lo Col·legi torna a demanar parer als Doctors. — Com a pesar d'haver estudiat la manera d'obtenir la triaca magna «del gallicu», tal com se feya a Valencia y altres ciutats del regne, per quant «no podíen fer ni gosaven fer los trosichs de tir» sens grandíssima conciencia y gran càrrech d'ànima, lo Col·legi determinà «demanar el parer dels doctors».

Recepta obtinguda. — La descripció de la «Magna thedycroci» per a la recepta de la triaca donada per la universitat dels Metges de Barcelona, és com segueix:

Magmatis thedycroci compositio ex codice Basilienci graeco.

Recipiatur:

Mari	an. ʒ ij
Asari	
Amarici	
Aspalathi	an. ʒ iij pr.° calamo aromatico acorum vel sarriofillos.
Schœni	
Calami aromatici	
Phu Pontici	
Xilobalsami	
Opobalsami	
Cinamomi	
Costi	
Mirrhe	an. ʒ vj
fol. malabathri	
Nardi indice	
Croci	
Cassie	
Amomi	ʒ xij
Martiches	ʒ j
Vino Salerno	q. s.

Excipe.

Prohibició. — En Consell celebrat a 10 de Janer de 1548, s'acordà que'ls Droguers no poguessen tenir ni vendre triaca ni altres composicions.

Als Manescals també los estava prohibit vendre ungüents.

Safrà bort. — En altre Consell tingut a 15 de Janer de 1539, se tractà de la venda de safrà bort en lloch del bo, essent aquell causa que les dònes prenyades afollassen. Per a evitar-ho, fou prohibit posar-lo a les salses « per esser una de les maneres com ho preníen les dones maridades o no qui estaven prenyades ».

Pràctiques de botànica.— A 10 de Janer de 1548 s'acordà que'ls col·legiats sortissen de Barcelona quatre voltes a l'any, a l'objecte d'estudiar la flora de les regions y practicassen la botànica.

Intromissió de facultats. — Per haver anat los Cònsols dels Sucrers a fer cerca per les botigues dels séus col·legues, lo Col·legi d'Apotecaris formulà forta protesta per considerar ésser incumbencia exclusiva d'ell y de ningú més.

Sanch de dragó. — Com en lo Consell celebrat a 19 de Juny de 1572, un dels Cònsols donà compte que sos antecessors havíen comanada una sanch de dragó proprietat de mossèn Tajel, Droguer, volent que'n fés promenía, fou determinat «que dita sanch de drago sia tornada al dit mossen Tajel ab tal que don fermansas y fasa vn acta al collegi que la treura della terra».

Visura de medicaments.

Sentencia contra un Apotecari fraudulent. — Ab motiu de la peste que a centenars segà la vida dels ciutadans barcelonins (any 1589), los Consellers concertaren ab un tal Tomàs Ferrer, Apotecari, lo suministre de les medecines necessaries a l'Hospital general y a les parroquies dels Angels y Sant Francisco de Paula.

Com lo procehir de dit Apotecari durant aquell calamitós temps, res tingué de científich ni de humà y sí mólt de mercantilista, tantost tornada Barcelona a la normalitat (Febrer de 1590), per manament de sos magistrats, a 19 del meteix mes se juntaren en la oficina del Racional lo Conseller terç, los Advocats ordinari y extraordinari de la Casa de la ciutat y'ls Cònsols y varis Apotecaris col·legiats, a l'objecte de que aquests darrers mirassen, regoneguessen y judicassen si les medecines, aygües, composicions, pólvores y altres coses manades retirar de la Farmacia del nomenat Ferrer, eren bones o falses.

Previ l'oportú jurament a Deu y als sants quatre Evangelis per les mans d'ells tocats, los Cònsols y Apotecaris procehiren a regonèixer minuciosament los gèneres que se'ls mostraren, després de lo qual feren relació y verídich judici, que per extens copiem. Diu així:

«E primerament vist per ells un pot ho vas gran de vidre lo qual te mes de un palm de alt y lo rodo o, amplaria mes de tres palms, la quarta part es de un medicament lo qual stave intitulat en lo paper de strassa que estava cubert Triaca magna, de pes de

set lliures y mija, encamarat y aquell diligentment regonegut hoyt primer lo dit Thomas Ferrer lo qual digue que lo dit pot de vidre era triaca magna, Diuhen y judiquen que dit medicament no es triaca del collegi sino que es una compositio mixturada y que ells no poden judicar quina mixtura es Mes vista per ells y diligentment examinada una gerreta a modo de alburnia de vidre de altaria de un palm, de les tres parts de les dues vacua o buyda, la qual dit Thomas Ferrer havia venuda al prior del hospital general de S.ta Creu de la present ciutat per obs de la botiga de la specieria de dit hospital per confeccio, o compositio de jaccins, la qual diligentment regoneguda diuhen que no la tenen per confeccio de jaccins ni es idonea ni apta per via de emprarse per confectio de jaccins Mes vist per ells un pot de terra pintat de blau y blanch de un palm de altaria intitulat unguent de litarge destrempat les dues parts, y hoyt lo dit Thomas Ferrer y vist y regonegut per ells lo dit unguent de litarge salvo que no es fet ab oli rosat ni vinagre rosat y que conseguent no es apte nis pot emprar Mes vist un altre pot semblant al prop dit dins lo qual hi ha emplastrum fili zacarie cercha de una lliura, lo qual vist y regonegut Diuhen quel tenen per dit emplastre fili zacarie y per bo, no obstant ques mostre esser molt vell Mes vist per ells un altre pot de terra de pisa de color blancha y blau cubert de pergamí intitolat en lo cubertor confeccio ex ovo, regoneguda per ells dita confectio y hoyt lo dit Thomas Ferrer lo qual digue lo de dins dit pot era confectio ex ovo, Diuen que no es confectio ex ovo de aquella que ells tenen jurada de fer conforme a la concordia Mes vists per ells dos pots de terra de dita color blau y blancha tapats ab pergami intitulats sobre la cuberta del pregami de cada hu de ells confectio contra pestem, hoyt dit Thomas Ferrer personalment lo qual ha dit que dita confectio o, compositio era inventada per ell y regonegut per ells lo de dins de dits pots, diuhen que ni dit Ferrer ha pogut fer dita compositio ni aquella te la forma que requereix y que per tant judiquen que es falsa y dolenta Mes vista per ells una gerra de terra un poch trencada de quatre anses ab cubertor, dins la qual ha dit ell dit Thomas Ferrer (esser) serot de minibo, cuberta ab un paper blanch, vist y regonegut dit serot diuhen quel tenen per bo Mes vist per ells un altre pot de pisa pintat de blau y blanch dins lo qual diu dit Ferrer hi ha unguent de plom, regonegut per ells aquell diuhen que nol tenen per bo per faltar hi en aquell oli rosat ni esta conforme ha de estar Mes vist per ells un altre pot semblant al prop dit intitulat ab letra grosa Dialava, lo qual diu dit Thomas Ferrer es dialava Regonegut aquell diuhen que la tenen per bona y ques pot amprar Mes vist per ells un altre pot blau de la forma dels

demunt dits intitulat confectio Amech cubert ab pergami, lo qual diu dit Thomas Ferrer es confectio Amech Regonegut aquell diuhen que la tenen per bona y ques pot amprar Mes vista per ells una alburnia ho gerreta de quatre ansas la una de les quals es trencada cuberta ab paper, intitulat, unguent pro carbunclos, lo qual dit Thomas Ferrer diu es unguent fet per ell conforme una recepta de mestre Cardero, regonegut per ells dit unguent diuhen que no es unguent pro carbunclos sino unguent basilichosi lo qual tenen per bo y que [per] inadvertentia ha errat dit Ferrer lo titol Mes vista per ells una empola de vidre de aygua scabiosa, hoyt dit Thomas Ferrer lo que diu que lo que dins dita ampola es aygua scabiosa, diuhen que no es aygua scabiosa ni val res. Mes vista per ells una capsa pintada de vert y vermell petita dins la qual hi ha un pot de vidre ab alguna polvora diarodoms, mes que es molt vella y no bona per ha emprar se Mes vista per ells altre capsa pintada de or y vert intitulada pulvis de gemmis cum speciebus, diuhen que no es polvora de gemmis cum speciebus conforme diu lo titol sino cosa molt vella exhalada y sens alguna virtut y no bona per poder se emprar sino per cosa molt dolenta Mes vista per ells una altre capsa pintada de vert y vermell y dins ella y ha un pot de vidre ab polvora intitulada de margariton Regoneguda per ells dita polvora diuhen que no la tenen per cosa que valega res de bo attes que esta corrompuda he imperfecta Mes vista per ells una altre capsa semblant a la prop dita intitulada pulvis plinis he regoneguda per ells aquella, diuhen que no es bona ni val res nis pot emprar E mes avant vista per ells una altre capsa pintada de or y vert intitulada pulvis requies Galeni y aquella per ells regoneguda, diuhen que no la tenen per bona perque non resulta lo que ne ha de resultar attes que sta gastada» [1].

Sis dies després d'haver tingut lloch l'expressat regoneixement, y feta relació per los Cònsols y Col·legi d'Apotecaris de tot quant vegeren y examinaren en la Farmacia de dit Ferrer, los Consellers, juntats en la Sala del Trentenari nou de la Casa de la ciutat, dictaren sentencia contra d'aquell, condemnant-lo a ésser inhabilitat y privat perpetuament d'oficis, càrrechs y honres municipals, y son nom tret de les bosses en les quals estava insaculat, y borrat de

[1] *Dietari del antich Consell barceloní*, volum sisè, planes 175 al 177.

la ànima o matrícula de la professió y consegüentment de no poder tenir Farmacia ni exercir d'Apotecari.

Ordenaren, ademés, que totes les coses y medecines judicades falses, fossen cremades en la forma acostumada en semblants casos, a presencia dels Cònsols, y la sentencia, notificada y publicada ab veu de pública *Crida* per a càstich del delinqüent y ensenyança dels altres col·legiats.

No conformant-se En Ferrer ab lo fallo recaygut, acudí en apel·lació al Concell de Trentasís, y aquest, ajustat y congregat en lo lloch de costum per entendre de dita apel·lació, després d'ohides les explicacions donades pels Consellers respecte als actes delictius que jutjaren, deliberà y acordà (Consistori de 10 de Novembre de 1590), les conclusions següents:

«... E quant al recors interposat per Thomas Ferrer apothecari de la present ciutat de la sententia contra ell proferida en lo proces de la visita ab la qual es estat condempnat y enabilitat de officis y benefficis de la present ciutat y desensiculat y lansat de les bosses de dita ciutat y borrat de la anima y privat de tenir offici en la present ciutat, segons largament en dita sentencia se conte

Lo dit consell entessa la suplicacio per Montserrat Palau procurador de Thomas Ferrer presentada y lo que mes auant ha de paraula deduhit y entessa tambe la relatio en dit consell feta per los mag.chs micer Jaume Pineda y Hieronym Guialmar aduocats de la dita ciutat a consell dels quals la dita sententia fou promulgada de les culpes o desculpes de dit Thomas Ferrer que axi en offensa com en deffensa consten en dit proces y legida en plen consell la dita sentencia. E apres essent sen anats de dit consell dits mag.chs micer Jaume Pineda y micer Hieronym Guialmar Entessa la relatio en dit consell feta per micer Miquel Çarrouira y micer Jaume Dalmau aduocats de la dita ciutat reladors la present causa de recors los quals en scrits an donat llur vot y parer lo qual es del thenor seguent

In nomine Ihesu

«... Quant al recors interposat per part de Tomas Ferrer apothecari ciuteda de Barcelona al present concell de la sententia contra dit Ferrer dada y promulgada per los mag.chs consellers a xxv del mes de Agost de 1590 prop passat per dits mag.chs consellers de consell dels mag.chs micer Jaume Pineda y micer Hieronym Guialmar aduocats de la present c utat en lo proces de la visita per dits

mag.chs consellers y manament o, prouisio per ells feta per executio de las ordinacions de la present ciutat vista la suplicatio de dit Thomas Ferrer produhida y presentada a dits mag.chs consellers a tres del mes de setembre prop passat vista dita sentencia de la qual se ha interpossat dit recors vist lo proces de dita visita y principalment en los caps o capitols concernents las delaturas per part del sindich de la present ciutat contra dit Thomas Ferrer pretesos vists los actes y priuades scriptures prouehides y presentades en dit proces y vists los testimonis contra dit Thomas Ferrer ministrats y los dits y depositions de aquells plenament examinats axi en dit proces de visita o, enquesta o, acusatio com en lo proces de las deffensas dadas y produhidas per part de dit Thomas Ferrer y los testimonis per la part ministrats y las despositions y dits de aquells plenament examinats los aduocats deuall scrits per orde y comissio dels mag.chs senyors consellers nomenats y assignats en la present causa de recors son de vot y parer E per quant es estat trobat y plenament consta que dit Thomas Ferrer tenia en sa botiga confections de aquelles ques solen prouehir y ministrar per la salut y vida de las personas de tots mals y assenyaladament per mals aguts y contegiosos ab mal orde compositions falses o falsificades y que de aquelles a venut y dat o dispensat en lo spital general de la present ciutat en lo temps y per los malalts del mal de la pesta que lo any proppassat se segui per la voluntad diuina en la present ciutat com per y entre los malalts de dit mal de pesta y per conseguent conste de la intentio dit sindich en lo que a pretes que dit Thomas Ferrer es estat trobat ab dol y culpa notable en son offici lo qual offici tenia per orde y comitio dels mag.chs consellers y axi que a donat dany inestimable y irreperable son de vot y parer que es estat en aquest cap ben sentenciat per dits mag.chs consellers ab vot y parer dels mag.chs micer Pineda y micer Guialmar y mal recorregut per part de dit Thomas Ferrer. — Miquel Çarrouira ad.tus ciuitatis. Dalmau ad.tus ciuitatis.»

Per tant dit consell inseguint lo vot y parer dels magnifichs aduocats reladors fan desliberatio y conclusio que lo dit Thomas Ferrer ha mal recorregut la sentencia primitiua ben donada y per so que sia executada y ajustant en aquella que lo priuilegi o, examen de dit Ferrer sie cobrat y cremat juntament ab les medecines y manat als Consols del collegi dels apothecaris y notari de dit collegi que no puguen traure ni lliurar lo dit priuilegi o, examen ans agen de incertar al peu de aquell la present sentencia y declaratio.» [1]

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1590, foli 118 al 119 girat.

Així, deshonorant-los, procehíen los insignes Consellers ab los qui atentaven contra la salut pública.

* * *

Los Cerers demanaren ésser separats dels Apotecaris. — En lo Concell de Trentasís, celebrat a 17 de Setembre de 1612, se donà compte d'una suplicació dels Candelers de cera, demanant, per los motius en ella al·legats, la separació de dit ofici del Col·legi d'Apotecaris [1].

Un dels principals consistía, en que malgrat no tenir los Apotecaris pràctica ni pericia en l'exercici de la art de la cera, s'empenyaven en intervenir en los examens dels aspirants a la mestría de Candeler perquè així ho disposaven les Ordinacions de son Col·legi, ocasionant tal pretensió greus inconvenients y danys a la ciutat y al públich, sens tenir per res en compte la declaració feta per la Reyal Audiencia a 16 d'Octubre de 1590, favorable a lo que'ls Cerers pretenían, deixant, ab tot, intacte'l dret reservat als Consellers. Considerades pertinents les expressades manifestacions, lo Trentenari deliberà «que sia feta la separacio dels dits dos Collegis de Apothecaris y Candelers de sera, segons que lo present Concell separa, y diuideix aquells conforme en la supplicacio desobre insertada per los dits Candelers de sera donada es demanat, y supplicat de tal manera que desi al deuant cada hu de dits Collegis tinga ses ordinacions vsant en aço lo present Concell del poder y facultat, que te axi en virtut de dits reals priuilegis [2], y altrament, com encara en virtut de la dita Sentencia Real entre les dites parts proferida passada en cosa judicada desobre calendada, als

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 14,

[2] Per lo que otorgà'l rey En Jaume II a Tarragona a 10 de les kalendes de Febrer de 1319, los Consellers estaven facultats per a poder estatuir y ordenar tot allò que'ls paregués útil y convenient per a lo bon estat, quietut y utilitat de la República, y ademés per a castigar als transgressors, de qualsevol grau, estat o condició fossen.

quals y a la qual no enten lo present Concell en res preiudicar, ni contrauenir, ans be aquells, y aquella resten sempre en sa forsa, y valor» [1].

Controversia jurídica.

Apotecaríes en los convents. — La instalació d'Apotecaríes en varis convents a Barcelona, arrenca de quan la Farmacia encara no estava del tot reglamentada.

S'instal·laren, segons veurem, per atendre als séus religiosos, als séus benefactors y al públich, perjudicant notablement als Apotecaris ja establerts. Això durà fins lo segle XVII.

La campanya aleshores començada contra les Farmacies conventuals, per lo mólt que minvaven los guanys d'aquells, fou tan persistent com enèrgica. Emperò, com no teníen prou poder per a conseguir son tancament, acudiren als Consellers demanant-los interposassen sa autoritat a fi de que s'observés lo estatuit en varis Privilegis y Ordinacions.

Homes de gran prudencia y sobre tot mólt religiosos, dits magistrats, abans de pendre cap resolució extrema, optaren per dirigir-se al Papa Urbà VIII per medi de respectuosa carta (porta la data de 18 d'Agost de 1635) [2], exposant-li que ab tot y estar en vigor varies Ordinacions manades observar per la ciutat y robustides ab Pragmàtiques reyals [3] prohibint poder obrir Oficina de Farmacia si no's probava haver fet pràctica per durant cert nombre d'anys y sofert lo corresponent examen, tres convents — dos de Franciscans y altre de Sant Domingo [4], — teníen botiga

[1] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1612, fol. 279 girat y 281.

[2] *Documents justificatius*, n.° 15.

[3] Se referíen a les dels anys 1433 y 1445, y als privilegis otorgats per En Ferràn II (1510), Carles I y sa mare Na Joana (1537), y Felip I (II de Castella), any 1585.

[4] Fou fundat l'any 1219 per En Berenguer de Palou, bisbe de Barcelona, qui vingué de Roma portant de Bolonia los religiosos y ab ells Sant Ramón de Penyafort, catedràtich de Cànons en dita ciutat.

oberta, y'ls que les regentaven, venían temerariament medecines ab gran dany del Col·legi d'Apotecaris; acabant per demanar-li se dignàs concedir privilegi a dita Corporació per a que fos prohibit vendre y comprar medicaments fòra de les Farmacies autorisades, y això ab censures o altres penes a ell vistes fahedores imposar, tant als compradors

---

Per aquell temps tan sols existía en nostra urb lo monastir de Sant Pau del Camp, de la orde de Sant Benet.

De moment, dits religiosos s'albergaren en unes cases d'un tal Pere Gruny, situades en lo carrer de Sant Domingo, hont hi estigueren tres anys, traslladant-se després a la parroquia de Sant Jaume, en la «casa jusana» de l'alberch que'l notari Simón de Rovira possehía prop la esglesia de dit nom, sortint-ne per a anar a Santa Caterina a ocupar, mitjançant permuta, un immoble que en altre temps havía sigut convent.

Allí fixaren sa residencia definitiva, y allí també, després d'instituit per lo gran Rey en Jaume I lo Concell de Cent Jurats, s'hi ajuntaven aquests y'ls Consellers en assamblea per a tractar a diari dels negocis de la ciutat, «en la capella que's deya de les Verges», situada a mà esquerra de la portería, prop del temple del convent, qual capella sigué sempre coneguda per «Casa comuna de la Ciutat», en rahó de trobar-s'hi esculpides en ses parets les armes heràldiques de Barcelona.

La decisió dels Consellers de dur a terme la obra d'un edifici propri destinat a Casa comunal, comprant a altre notari, anomenat també Simón de Rovira, totes les pertenencies de la dita «casa jusana» que li teníen llogada per deu lliures anyals, fou indirectament deguda a un fet del tot independent, que a la vegada posa de relleu el civisme y recte esperit de justicia dels antichs magistrats populars barcelonins. Guardadors fidels de les lleys y immunitats de la terra, a l'enterarse de la infracció legal que intentaven cometre'l bisbe diocessà y l'inquisidor, negant lo dret llegítim de defensa al menorquí Barthomeu Genovès, en la causa contra ell instruida «per haver compilat alguns libres en ques deya haverhi cosas hereticas, errors, temeritats y divinacions», ne feren gran sentiment y a l'ensems deliberaren protestar-ne ab energía, enviant embaixades al rey En Pere del *Punyalet* y al Pare Sant.

La natural tivantor de relacions que la actitut de la ciutat degué originar entre ella y dites autoritats eclesiàstiques, y mólt en especial ab los frares predicadors de Santa Caterina, a qual orde pertanyía l'inquisidor, probablement fou causa de la important deliberació presa a 6 d'Octubre de 1369 per lo Concell de XXV congregat en l'alberch llogat a n'en Simón de Rovira. Per ella's determinà: «que daqui auant lo Consell nos tingues mes en la Casa de Predicadors com solíen», sinó que's traslladés al convent de Sant Francesch, y que'ls Consellers procuressen comprar Casa comunal.

Complint dit acort, l'endemà meteix, diumenge, «ab molta solempnitat de trompetes y tabals», lo Concell de Cent se mudà y va aplegar-se per primera volta a sa estada interina de Framenors, resolent adquirir la casa d'En Rovira, com en efecte fou comprada per lo preu de vintidós mil sous a sa viuda Simona y a Pere Rovira, «a obs de tenir lo Consell de cent jurats y del offici dels Racionals de la Ciutat» *.

* Mólts d'aquests datos los havem extret d'un article publicat per nostre benvolgut amich En Alfons Damians y Manté, il·lustrat quefe de l'Arxiu municipal, en lo diari *La Renaixensa*, edició del 17 d'Agost de 1903, vespre, y matí del dia següent, ab lo títol *Efemèrides històriques*. || *Estrena de la Sala de Cent Jurats.* || *17 d'Agost de* 1373.

com als venedors, confiant la guarda y defensa del Breu que expedís, a l'al·ludit Col·legi o a l'ardiaca de Santa María de la Mar.

Als tres mesos, lo bisbe diocessà, delegat de la Sagrada Congregació de Cardenals, rebía de Roma la següent comunicació reservada, que transcrivim literalment:

«Al molto Illustre è molto Reverendo mio Come Fratello il Vescovo di Barcelona.

» Intus vero.

» Molto Illustre, & molto Reverendo Monsigniore Come Fratello. Nella diferensa de dotta dai Collegio, & Vniversita di Speciali di Cotesta Cità contra li Fratri di Santo Domenico, è Santo Francescho Monasterio Oss.ti si anno risoluto questi Eminentissimo miei Signiori della Sacra Congregatione, sopra la controversa giurisd. citati li Procuratori di ditte Religioni, che à detti Padri sia permeso havere, & essercitare spiciaria per vso proprio, è de benefattori e POVERI, GRATIS, ma non ad effetto di VENDERE per lucro et mercancia. Il che se notifica à V. S. perche come Delegato in cio di questa Sacra Congregatione possa farlo esseguire con la dovuta circonspectione, & charità Pastorale, con che fine à V. S. mi offero. Roma 20. Novemb. 1635.

» Di V. S.

» Come Fratello Il Cardinal Cessi.

» Locus sigilli.

» Francisco Paolucci Segret. de la S. C.

» Monsignior Vescovo di Barcelona.» [1]

Decret apostòlich corroborant la precedent prohibició. — Ab igual motiu a 29 d'Agost de 1637 fou expedit un Decret apostòlich, també per la Sagrada Congregació de Cardenals [2], reunida per lo meteix papa Urbà VIII, condemnant als religiosos y eclesiàstichs de tota mena, que exercissen, en lloch dels seglars, arts questuoses y venals del tot agenes a la disciplina eclesiàstica, per ésser considerades de negociació il·lícita y lucrativa, ja que esdeveníen en perjudici de les arts y dels industrials pobres y de llurs families.

---

[1] Aquest document apareix transcrit en lo folletó a que fa referencia la nota de la plana 64.

[2] *Documents justificatius*, n.° 16.

A l'efecte, s'estatuí y manà, tant als Superiors de les ordes o congregacions, monastirs, convents, col·legis, cases y llochs de regulars en les ciutats y habitants de son districte, com als particulars religiosos y eclesiàstichs quisvulla que fossen, que en l'esdevenidor, ni en nom de la religió, ni en nom propri, s'atrevissen a exercir en sos convents ni en altra part, res de Farmacia, pa, carn o coses semblants, sinó per al ús d'ells o de sos deixebles; però de cap manera per als seglars o altres religiosos y eclesiàstichs, ni sots pretext d'amistat ni de familiaritat, sens especial llicencia obtinguda per escrit, ni fins a aquells als qui d'una manera particular a l'institut de sa religió, això d'altra manera fos permès.

Penes imposades als contraventors. — Si algú, emperò, contra dit Decret feya o presumía modificar-lo, incorría en pena de suspensió en lo diví, de privació de tots los oficis que gaudís y de perpetua inhabilitat per obtindre'n de nous, derogant, ab autorisació de Sa Santetat, totes les demés coses contraries a lo especialment expressat.

Mentres los pares de Sant Francesch de la Observança y'ls de Sant Francisco de Paula deixaren de fer y vendre medecines — lo que creyen ser-los lícit y permès — tan prompte se'ls notificà que era anar contra lo ordenat per la ciutat, contra la salut pública y detriment del Col·legi d'Apotecaris, los de Sant Domingo de Santa Caterina persistiren y porfiaren en fer-ho, valent-se — segons s'assegurava, — d'alguns practicants, mólts d'ells expulsats de les Apotecaríes per inhàbils o per inútils, los quals dirigíen les operacions farmacèutiques, sens preocupar-se poch ni mólt en si semblant impericia podía causar greus danys al vehinat [1].

---

[1] «... Cada operacio pharmaceutica — deyen los Cònsols y Col·legi d'Apotecaris en lo *Discurs demostratiu* abans mencionat — vol son particular artifici, que no se alcança sino ab lo estudi, y ab la practica. Mes, o manco Trituracio muda lo effecte de vn remey, Que tal vegada per poca trituracio se dete al Ventrell aquella Medicina, que avia de passar al Fetge: o al contrari, passa al Fetge per sobrada trituracio aquella Medicina, que sols conve-

Aquesta afirmació, com móltes altres, fou negada, com veurem, pel P. Prior dels Dominichs.

L'argument en que s'apoyaven per a no sotsmetre's a lo que'ls Apotecaris preteníen, era que no havent-hi cap disposició que prohibís als religiosos la negociació artificiosa per al propri ús y per al dels devots, benefactors y pobres, y *vendre lo reliquo* — o sia lo sobrant, — era lícit tenir la Farmacia per los referits efectes.

Enginyosa sortida la del *reliquo*, que'ls permetía continuar lo negoci y escapar de qualsevol censura ab que se'ls volgués molestar.

A tot això, los calaixos dels Apotecaris ab un aixut que feya feredat. Basta dir que més fórmules despatxava la botiga que's combatía, que totes les d'ells juntes, ab tot y ésser trenta.

La situació econòmica dels col·legiats era verament llastimosa, determinant que la Corporació acudís en queixa a l'Oficialat eclesiàstich de Barcelona, hont s'incoà un procés per los expressats motius.

La sentencia pronunciada pel Vicari general a 5 de Maig de 1648, estava en consonancia ab la resolució presa per la al·ludida Sagrada Congregació de Cardenals, comunicada al diocessà per monsenyor Cessi. Lo decret d'execució de sentencia porta la data de 20 de Juliol del meteix any.

No obstant, les coses continuaren com abans, lluytant los uns y defensant-se'ls altres ab gran fermesa.

Com los anys passaven y'ls pares Dominichs continuaven despatxant fórmules a tot aquell qui a sa Farmacia acudía, lo Col·legi determinà dirigir-se a la Reyna governadora Na Mariana, demanant-li se servís manar que cap eclesiàstich ni seglar pogués fer ni vendre medicaments sense haver

---

nia se detinguès en lo Ventrell. Y desconcertant tota la armonia de las entranyes, se fa irreparable lo dany per la inertia del Apotecari, que altrament le fora facilment remediat. Y si en la Trituracio, que es lo mes mechanich, porta tan grave dany la Imperitia; que serà en lo mes artificios de decoctions, infusions, fermentacions, y altres, que consisteix lo acert en graus, y punts casi indivisibles, y solament coneguts als molt exercitats, y provectes?... »

practicat la Farmacia y sofert lo corresponent examen. Consultat lo cas ab son Consell Suprem, dita majestat, per Decret dat a Madrid a 6 de Desembre de 1669[1], encarregà y manà a son Lloctinent y Capità general de Catalunya, duch de Sessa, conservés lo establert en Privilegis reyals y Decrets apostòlichs expedits en favor dels peticionaris, no consentint que'l convent de Sant Domingo de Santa Caterina vengués medecines pública ni amagadament.

Tal decret no's posà en execució per no trobar lo duch de Sessa basa per a complimentar-lo.

Altra volta a Roma. — Més tart los Apotecaris acudiren novament a Roma instant fos prohibit als frares de la Orde de Predicadors de Barcelona y altres regulars, vendre medecines als seglars.

Entengué d'aquest afer la Congregació de Cardenals de la Sacra Romana Esglesia, intèrprete del Concili Tridentí, la qual convocà als Procuradors generals d'aquella Orde y als de la Observança de Sant Francesch, per a veure de posar terme a les repetides queixes dels Apotecaris. Després d'exposades les rahons que'ls assistía per a obrar en la forma que ho feyen, a dits Procuradors se'ls ocorregué preguntar: primer, si havía d'ésser prohibida als regulars la facultat d'exercir públicament la aromatería en pro dels seglars; y després, si havía d'ésser tant sols concedida en pro dels religiosos, pobres y benefactors.

A aquestes preguntes la Congregació contestà (12 Novembre de 1672) afirmativament a la primera, y a la segona també afirmativament, « ... no tan sols per los predits — deya, — sino també en prò dels altres, o sia del públich, ab tal de que les medecines se venguessen preparades de bona fé y no per causa de guany ».

Breu del Papa Innocenci XI. — Fou expedit a Roma als 10 dies del mes de Maig de 1678, aprovant y confirmant la decisió dels Cardenals. Vegi's la part dispositiva del document:

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 17.

«... y ho enfortim ab la fermessa apostolica inviolable salva no obstant sempre en les premises la auctoritat de la Congregació dels Cardenals. Ordenant que aquestes presents lletres subsistescan fermes, vàlides y eficaces, y que han de esser, y que donen y obtingan plens y íntegres efectes, y a ells als quals se refereix y per lo temps se referirá, plenament sia sufragat y axi sia entès y judicat per qualsevol jutges ordinaris y delegats, com també per los ohidors de les causes del Palau Apostòlich sia judicat y definit sens cap valor ni efecte, si al contrari sobre aquestes coses per qualsevol auctoritat, sabent-ho o ignorant-ho, succehís que s'atentés, no obstant les Constitucions y Ordinacions Apostòliques y altres qualsevols contraries. Dat en Roma a Sant Pere sots l'anell del Pescador en lo dia 10 de Maig 1678, de nostre Pontificat any segon. — I. S. Niesens» [1].

Lo transcrit decret, que d'una manera indirecta vingué a donar força a la resistencia que'ls Dominichs oposaven en tancar la Apotecaría, car, segons ells, allí no's feya negociació de cap mena, cobrant tan sols lo valor intrínsech de les medecines que's despatxaven, determinà que'ls Cònsols dels Apotecaris invocassen un procés autèntich d'una causa, dient:

«... que devant lo Illustre Auditor General del Exercit de sa Magestat, Not. Ioseph Virgili, aportave lo P. Fr. Ramon Manalt administrador de la Botiga del dit Convent de Santa Catherina, contra los Marmessors del testament de Don Carles Cruch Capità de Cavalls de dit Exercit. En lo qual demanave dit Pare Manalt, que li fos pagat vn compte de Medicinas presas de sa Botiga per lo dit Don Carles Cruch, y entre altras partidas de dit Compte posa per vna Onça de *Esperit de Sal*, vna lliura y dotse sous. Partit tant desproporcionadament desaforat, que ve à ser moltas vegadas multiplicar lo lucro, al cabal, y al gasto. Perque lo Esperit de la Sal, es cosa de tan poc cost, que lo Doctor Ioseph Donzelli celeberrim Autor Napolità en lo *Theatro Farmaceutico, Dogmatico, y Spagirico, en la tercera part, tit. de Spirito di Sale fol.* 355. diu, que ab duas lliuras de Sal, y sis lliuras de argila, fet distillar segons Art, se trahuen vint onças de Esperit de Sal. Duas lliuras de Sal deuhen costar tres, ò quatre diners; la argila no costa res; la retorta de vidre per distillar pot valer dos reals;

[1] *Documents justificatius*, n.º 18.

lo foch pot costar ad summum tres, ò quatre reals: aqueix es tot lo cabal que si posa. Puix si ab sis reals de cabal, y de gasto, se poden traurer vint onças de *Esperit de Sal*, y en aquexa proporcio lo cabal de vna onça seria set diners; com ne compta per vna onça setse reals, que rellevat lo ters, al costum dels Apotecaris, venen à restar deu reals, y vuyt diners, si donan las Medicinas per allò quels costan de cabal? Y de dos onças de mel rosat de sucre, y dos onças de axarop de magrana, com ne compta deu sous, que llevat lo ters, com es costum, ne cobra vn sou, y vuyt diners per onça? La firma de dit Pare Fr. Ramon Manalt està posada al peu del compte, que assegura valer al just lo que està dit. Y en virtut della foren condemnats los dits Marmessors à pagarli la dita cantitat com à Administrador de la Botiga de Santa Catherina. Tot consta en dit Proces, que se ha volgut posar per exemple, perque de aqueix se inferescan los demes comptes, ys veja si venen sols per *Charitat*, o per *Lucro*.»

Si no era per caritat y sí per ganancia lo que portava a dits religiosos a desobehir los Decrets apostòlichs y les Ordinacions de la ciutat, ¿còm los Consellers no procehiren com sos antecessors en ocasió en que, contra lo ordenat y estatuit, aquells foren executats per transgressors de les lleys, al voler tenir fleca y vendre pa públicament? ¿Què o qui ho impedía?

Perduda tota esperança de solució satisfactoria, los Apotecaris no tingueren més remey que sostenir llarch y costós litigi en reivindicació de sos drets, emprenent activíssima campanya.

Contribuí a ella, prenent-hi bona part, lo Col·legi de Doctors en Medecina de la Universitat Literaria de Barcelona, condolgut dels sinistres successos ocorreguts als malalts que alguns de sos individuus assistíen, a causa de la mala confecció y calitat dels medicaments que en la repetida Apotecaría conventual se despatxaven, menaçant dita impericia gran dany a la salut pública.

De moment acudiren als Consellers per medi de rahonat vot y declaració [1] (24 de Maig de 1671), manifestantlos-hi son sentir respecte lo nohible y perillós que era usar

[1] *Documents justificatius*, n.º 19.

medecines de les quals no se'n tenía cap gènere de satisfacció de que estiguessen elaborades segons les regles de la art.

La inexplicable passivitat dels Consellers, que no ignoraven que tocant a la salut comuna, sa jurisdicció era ampla y son poder absolut, sens exceptuar a persona alguna, produhí greus perjudicis, donant-se'l cas, que mentres la salut dels barcelonins minvava, creixía la venda de les medecines sospitoses.

Embaixada que'l Col·legi de Doctors en Medecina acordà enviar als Consellers. — Foren designats per a desempenyarla los col·legiats En Jacinto Andreu y En Onofre Monsalvo, portadors d'una suplicació (està datada a 17 de Març de 1679) [1] en la que's consignava que algunes de les medecines que s'expendíen en la Apotecaría de Santa Caterina, no's preparaven segons les regles de la art; que en les receptes no s'hi posaven tots los ingredients ordenats per los Metges; que en altres se substituíen medicaments sens més fonament que l'arbitre del qui les despatxava; que sens cap mirament se composaven y entregaven fórmules perniciose que, preses, mataríen, lo qual argüía ignorancia y impericia; que s'admetíen receptes encara que no fossen de Doctor en Medecina ni Cirurgià examinat, faltes, totes, tan notables, y errors, que ocasionaven *grandíssima ruina y estrago* a la salut pública; acabant per demanar se posás remey oportú a tan imminent perill.

Passats quatre mesos, los Cònsols y Col·legi d'Apotecaris acudíen als Consellers ab altra instancia (se'n donà compte en Concell de Cent tingut a 11 de Juliol de l'indicat any) [2], en la qual li exposaven « que ab bones y saludables ordinacions per reals privilegis confirmades », ningú podía tenir Apotecaría dins ciutat ni vendre medecines pública ni secretament que no fos examinat y aprovat, estatuint y ordenant lo Concell celebrat l'any 1490, que les expressades Or-

[1] *Documents justificatius*, n.º 20.
[2] *Documents justificatius*, n.º 21.

dinacions no fossen de cap manera alterades, perjudicades o habilitades sinó per ell, a qui sols estava reservada la facultat y potestat de fer-ho, y que a pesar d'això — afegíen, — alguns religiosos y religioses de la ciutat « y molt assenyaladament los del Conuent de S.ta Catherina Martir del Orde de Predicadors », en lo lloch més públich, prop lo portal major de la esglesia, teníen Farmacia oberta, venent y fent vendre per seculars tota mena de medecines, tan simples com compostes, « fent axi publica negociacio prohibida, y lucro », lo que no sols s'oposava a lo estatuit, sinó que causava gran dany y perjudici al Col·legi que, per aytal motiu, se veya reduhit a tan miserable situació, « que sos Collegiats estan en proxim estat de no poder sustentar llurs obligations, ni fer lo seruey del Rey nostre S.r (que Deu g.e) ni lo de V. S. ni fer las moltas caritats que fan a pobres, que tot resulta de la pocha venda fan dits Apotecaris de llurs medecinas, portantsen tot lo comers la dita Apotecaria de santa Catharina »; acabant per suplicar que fos confirmada la Ordinació de l'any 1459, y de no complir-se, s'expedís manament d'execució contra'ls infractors y violadors dels esmentats Privilegis y Ordinacions.

Altra instancia fou llegida en Concell de Cent tingut a 13 de Juliol de 1679 [1]. En ella oferíen los Cònsols y Col·legi per a justificar-se de qualsevol queixa quels comuns y particulars poguessen donar en orde als preus o pagas dels comptes de medecines despatxades, y mólt especialment a la advertencia quels feren los Consellers, « que sempre que sie gust de V. S. stablir, y ordenar que los comptes de medicines creats de assi en auant sien trets, y posats los preus y pagas de medicines al just, y moderat valor, y no al inueterat, y immemorial vs del aument del ters del compta », se observaría conforme's disposés, encara que entre any y a la fi d'ell o quan convenía, lo Col·legi ho encarregava de nou als Cònsols, justificant-ho ab jurament ademés del que prestaven davant del Veguer al in-

[1] *Documents justificatius*, n.º 22.

gressar en lo consolat, « ... de tal manera — afegíen — que se tariffan y tatxan los comptes segons las concurrensas del temps... », podent assegurar que les tarifes se feyen en virtut de reyals Privilegis, « ... y que no vsan mes de dits Reals priuilegis, del que se vsa en los altres Collegis y Confrarias sens priuilegi, en orde en tatxar, y tarifar obras de las arts y officis... », com ho demostrava la experiencia, per la baratura dels aixarops simples y compostos que's veníen « ... sens addicio de nou artifici que per rao de la comoditat del sucre se obserua, lo que no es permanent, com tambe nou es los preus de las Drogas, y altres cosas preciosas, per lo que es imposible tenir inuiolable stabliment dels preus de las medecinas... », lo qual fou regonegut per los ministres del Rey (any 1653) a l'ordenar y manar publicar Tarifes de les coses vendibles y artificioses de tots los Col·legis y Confraríes de Barcelona, menys de les medecines, regoneixent que en elles lo important era « la bona approbacio del Artifice ».

Contestació del Prior del Convent. — Acabada la lectura dels anteriors documents, se donà compte del paper enviat per lo P. Prior y convent de Santa Caterina, responent a lo que'ls Consellers los participaren de paraula sobre lo que s'havía de proposar en Concell de Cent. En ell feren constar, « ... que en quant als merits de la iusticia, te donat lo Convent vna publica satisfaccio, de la qual resta notori, que lo dit Prior, y Convent vsa de son dret... »; y sabent que'l Col·legi d'Apotecaris havía acudit a Sa Majestat, qui manà al Virrey obrís informació sobre'l fet que's discutía « ... lo referit es lo que se ofereix dir, saluant sempre la millor censura de V. S.ª » [1]

Lo Concell de Cent assisteix y fa part ab los Apotecaris. — Es de presumir que aquesta despectiva y altanera contestació mortificaría al Concell, per quant acordà comissionar al Síndich de la ciutat per a que en son nom « ... sens altra dependentia ni deliberatio », assistís y fés part ab los Apotecaris en tot lo que fos en profit de la conservació y obser-

[1] *Documents justificatius*, n.º 23.

vança de lo estatuit, ab lo ben entés, que quants dispendis s'oferissen per dita causa y rahó, « ... sien tots a carrech de dit collegi sens que la present Ciutat haja ni dega gastar ninguna cosa... »; y que en l'entretant, los Consellers enviassen a cercar al pare Prior del nomenat convent, fent-li saber dita deliberació « ... y lo quant desitjaria la present Ciutat evitar tots encontres ab vna Religio tant Sancta, y tan exemplar, persuadintlo vulla apartarse del vendrer medecina, lo que no menos spera de son exemplar procehir y que de la resposta fara dit Pare Prior se participe en lo primer concell pera que puga les hores veurer lo fahedor ».

Entrevista dels Consellers ab lo sots-Prior. — Poch tardaren los Consellers en entrevistar-se ab lo sots-Prior, al qui comunicaren l'acort recaygut. Mes aquell, ab astuta diplomacia, se reservà donar la resposta per escrit. Al fer-ho de paraula, manifestà, que seguint la resolució del savi Concell de Cent respecte a preveneir que en la Apotecaría del convent no's venguessen medecines, estimava la advertencia y faría obehir les ordes que se li donaven « ... en tot allo que sera no faltar ni apartarse de las declaracions de la Sacra Rota, y decrets Apostolichs » [1].

S'ordenà al Síndich posàs en execució les deliberacions del Concell de Cent. — Tal sorpresa causaría en l'ànim dels Consellers y junta de vint, elegida per a auxiliar-los, la contestació donada per dit sots-Prior, que en Consistori celebrat a 21 de Juliol de 1679, s'acordà ordenar a Joan Guiu, notari públich de Barcelona, qui exercía de Síndich, posàs en execució les deliberacions aprovades per lo savi Concell de Cent a 11 y 13 del meteix mes.

Vacil·lació del Síndich. — Abans de passar a la execució ordenada, lo Síndich se cregué obligat a sotsmetre'l cas als advocats de la ciutat y a quatre Doctors en Dret — tals dificultats se li presentaríen, — los quals foren de parer se publicàs — com efectivament se féu — una justificació jurídica y política que demostrés les justes causes que'ls Con-

[1] *Documents justificatius*, n.° 24.

sellers teníen en conservar y defensar los Privilegis y Ordinacions otorgades als Apotecaris per al benefici comú.

Així dit Síndich ho comunicà per escrit als Consellers, ab prech «de que sie servit per major assert en la materia manar y ordenar lo que sie de servey de V. S. pera lograrse lo fi de la execucio pera que tot puga obehir les ordes de V. S.» [1].

D'aquesta súplica se'n donà compte en Concell de Cent celebrat a 15 de Maig de 1680. L'acort recaygut fou, que ab intervenció de les persones que'ls aparegués, los Consellers s'informassen de tot quant contenía lo memorial llegit, donant-ne rahó en altre Concell pera resoldre lo convenient [2].

Semblant dilatoria, filla del desig d'aquells insignes patricis d'acertar abans de resoldre, perjudicà més que afavorí la causa que defensaven, ja que'ls Dominichs continuaren ab la Farmacia oberta, fent y venent medecines a tothom que'n sol·licitava, com si res ocorregués.

D'aquí lo nou recurs adreçat als Consellers pels Cònsols y Col·legi, demanant «que per aliuio de sos desconsuelos» y per major autoritat en la extinció y execució de dita Apotecaría, ne fessen part a Sa Majestat per medi del Virrey «enviantli tots los Memorials que per dit effecte se son impresos», lo que determinà, ab vot y parer de la junta a ells agregada, que resolguessen (27 de Setembre de 1680) cometre a informe del magnífich senyor Francisco Rius y Bruniquer, ciutadà honrat, doctor en Drets y vocal de la meteixa junta, tant lo memorial «fet y disposat per part del dit Collegi de Apotecaris en nom del Sindich de la present Ciutat com lo fet per part dels Pares de Sancta Catherina y demes que aparega conuenir», a l'objecte de proposar la resolució oportuna al Concell de Cent.

Lo Memorial dels religiosos a que's refereix lo precedent acort, contenía los extrems següents:

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 25.

[2] ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1680, foli 164 girat.

I. Que la Farmacia impugnada tenía una existencia de més de seixanta anys, sens porta de sortida a cap carrer y sí sols dins de clausura, tancant-se a les nits, de manera que més se'n podía dir botiga privada que altra cosa.

II. Que'l convent sustentava mólts sacerdots conventuals, y de familia algunes 160 persones poch més o menys, y ademés, los que hi acudíen d'altres comunitats del Principat de Catalunya y'ls passatgers vinguts d'Italia a Espanya y altres punts, per celebrar-se en ell, per sos torns, capítols provincials de religiosos de tota la Corona d'Aragó. De manera que ordinariament mólts eren los malalts als qui devía assistir la comunitat, tan freqüentada de pobres, així naturals com passatgers seglars, als qui calía afavorir, no sols una vegada al dia, sinó móltes, y pel séu llustre y estimació, als benefactors y devots a qui no podía excusar la deguda correspondencia.

III. Que sempre havía tingut designat un religiós, ja sacerdot o de la Obediencia per a la suprema direcció de la Farmacia, qui prestava jurament en poder del séu superior *de benè, et legaliter se gerendo secundum Artem*, y los joves que en ella despatxaven, eren buscats ab tota cura, procurant fossen dels més intel·ligents y hàbils en la art, ab rigorós y secret examen.

IV. Que'ls medicaments, tant simples com compostos, no's podíen fer limitats, ignorant-se'l nombre de malalts, no cedint ni en bondat, virtut, ni èxit, als que's trobaven en les demés Apotecaríes; y respecte del preu, sols se tenía en compte'l gasto que's feya, de manera que únicament alcançava al valor intrínsech y res més.

V. Que comprovada aquesta veritat per los benefactors, devots y persones afectes al convent, a ell acudíen, essent innombrables també'ls pobres que d'almoyna se'ls ministraven medicaments per a la curació de les seves xacres y malaltíes, donant crèdit a la sola paraula dels qui ho demanaven sens atendre si en les receptes s'indicava la qualitat de pobres.

VI. Que semblant procehir havía desenganyat a mólts

del desinterès ab que obraven los religiosos, essent això causa de la malvolença del Col·legi d'Apotecaris que de mólts anys tenía per objecte aplicar son anhel a la desolació de la botiga, pretextant motius de zel de l'estat eclesiàstich y regular, del servey del Rey, y del bé comú de la República, essent ingènua veritat, que tot se reduhía a no poder lograr los excessius preus que a capritxo feyen pagar, quan en lo convent se trobaven les medecines pel preu y valor que teníen intrínsecament, cessant tot lucre.

VII. Que per lograr-ho, recorregueren a l'Il·lustre Collegi de Medecina y doctes col·legiats, a fi de que, apoyant sa pretensió, afavorissen la demanda que formulaven als Consellers y savi Concell de Cent, fent-la pública mólt abans d'ésser admesa.

VIII. Que lo anteriorment referit era la realitat del fet, tret de lo que's veya, com també de la informació extrajudicial que instada pel pare Prior, se féu en la Curia eclesiàstica de l'Ordinari de la ciutat de Barcelona y sa Diòcesi als 2 de Febrer de 1672, ab testimonis de tota excepció, qualitat y desinterès.

IX. Que havía d'ésser lícit y permès al convent tenir botiga d'Apotecari y en ella preparar les medecines pels séus religiosos y pels que d'altres parts arribaven, ja del Principat, ja passatgers de la meteixa Religió, així com per a sa familia, sos devots, benefactors y pobres, venent lo que'ls sobrava y no podía guardar-se sens perjudici de sa bondat y virtut.

X. Que tot allò que no estava prohibit era lícit, y sens escrúpol se podía fer, y com no hi havía cap disposició que prohibís al convent la negociació artificiosa per al propri ús, per al dels devots, benefactors y pobres y vendre lo *reliquo*, per això sostenía la Farmacia.

XI. Que de dret diví no's trobava prohibida als regulars ni eclesiàstichs la operació de qualsevol art per al servey de son monastir, familia, devots, benefactors y pobres, ans podíen invocar mólts texts que ho afavoríen.

XII. Que la intenció dels Pontífexs, al parlar de prohi-

bició, sols se refería a la negociació deshonesta y lucrosa, y no a la honesta y ab fins lícits.

XIII. Que en lo Principat de Catalunya no hi havía cap Constitució ni dret municipal que prohibís als religiosos ni eclesiàstichs la negociació honesta y sens ànim de lucrar.

XIV. Que, com s'ha dit, ni per costum ni ús estava prohibit als religiosos poder tenir oficina de Farmacia per a son convent, devots, benefactors, pobres y vendre lo *reliquo*, ja que s'experimentava que l'ús y costum era tot lo contrari, veyent-se en móltes parts que aquells teníen Apotecaría administrada per un dels séus, com per exemple, a Roma los convents de la Minerva, lo de la Humilitat de la Orde de Predicadors y altres; a Nàpols los convents de Sant Pere Màrtir, del Pare Sant Domingo, de Sant Sever, del Rosari, de Santa Caterina màrtir Forneli, Santa María de la Sanità extramurs, Nostra Senyora de la Sanità de la Barra y Nostra Senyora del Arco, tots de la Orde de Predicadors, sens comptar los de les demés religions; y a Madrit, lo reyal convent de la Verge d'Atocha, de la Orde de Predicadors; a Segovia lo reyal convent de Santa Creu, de la meteixa Orde; a Çaragoça lo convent de Santa Engracia, de monjos Jerònims, y'l de pares Caputxins; a Huesca, los pares Carmelites descalços y també'ls dels pares Caputxins; y en lo Principat català, los reyals convents o monastirs de la Verge de Montserrat de la Montanya, de la Orde de Sant Benet; de Poblet y de Santes Creus, de la Orde Cisterciense; lo de Scala Dei y de Montalegre, de la Orde de la Cartoixa; lo dels Monjos de Sant Jeroni de la Murtra y de Vall d'Ebron, etc., etc.

XV. Que una cosa era comprar per a vendre la especie que s'adquiría, lo qual propriament se'n deya negociació, y altra fer-se ab aquella materia per a després compondre-la y fabricar-la, reduhint-la a altra forma o especie, perquè d'això no se'n podía dir negociació, sinó artifici.

XVI. Que la conclusió del Col·legi d'Apotecaris dihent que tenir pública Farmacia y vendre a tot gènere de perso-

LIBRARY

nes per a fer lucre y negociació il·lícita no devía permetre's, referint-se al Decret apostòlich de la Sacra Congregació de Cardenals de 29 d'Agost de 1637, en tot cas sols se contrauría a la ciutat de Roma y pels séus religiosos que exercíen arts diferentes, y que'l referit Decret no havía sigut may observat *ut sonat*. Ademés, que tenint lo Prior y convent lo especialment donat per lo Pare Sant, importava poch l'altre al·legat, donchs era cert en dret, que la especialitat deroga la generalitat; y que per això, conformant-se ab l'últim Decret, ni tenía necessitat del primer, ni provava la intenció del esmentat Col·legi.

XVII. Que en quant al Decret de la Reyna Governadora, no's posà en execució. Senyal evident que'l duch de Sessa trobaría lo negoci en mólt diferent estat del que representaven los Apotecaris.

XVIII. Que respecte lo dir que les medecines subministrades per la Farmacia del convent eren dolentes, perjudicials, sospitoses, viciades y mal fetes, feyen constar que la comunitat tenía móltes rahons y realitats que asseguraven lo contrari. La primera consistía en que a l'usar dites medecines, los religiosos interveníen en la averiguació de ses qualitats, essent com eren homes doctes y noticiosos, los quals, de no tenir certesa d'una cosa y altra, no les usaríen.

XIX. Que havent procurat sempre'l convent que'ls Metges que visitaven los religiosos malalts, fossen los de més suposició y competencia de la ciutat, aquells no hauríen permès, o al menys ho hauríen advertit a dits religiosos, que no usassen les indicades medecines si teníen defectes, y no havent-ho fet, era de creure reuníen totes les qualitats acreditatives d'ésser bones, procehint d'igual manera'ls Metges doctes y prudents que visitaven als benefactors, als devots y demés persones afectes a la Congregació, los quals sabent y constant-los-hi lo que ordenaven en les receptes, de preparar-se ab medicaments sospitosos, ho advertiríen a sos clients per a que deixassen d'anar a la indicada botiga.

XX. Que lo que treya tot escrúpul y assegurava la bondat y virtut de les medecines, tant simples com com-

postes, despatxades pel convent, era que ademés d'estar preparades en deguda forma segons la art y la *Concordia de Barcelona*, ab la qual se guiave lo Col·legi d'Apotecaris y demés Farmacies de la ciutat, ho provaven les móltes visites d'inspecció que s'havíen fet a la del convent, en particular la efectuada a 22 de Març de 1679 per alguns catedràtichs de la Universitat Literaria de Barcelona, per lo Protometge de l'exèrcit de Catalunya, y Cirurgians y Apotecaris-jurats, los quals feren constar en escriptura pública, tots a una veu, *nemine discrepante*, que aquella la havíen trobada provehida de tot lo necessari, y's convenceren de que tant les medecines simples com les compostes, estaven preparades conforme prescrivía la al·ludida *Concordia*.

XXI. Que en quant a lo asseverat pel Col·legi respecte a que la Farmacia del convent venía més medecines que totes les altres juntes, ocasionant-li dany, se negave la certesa del fet, pero encara que així fós, no sería per aytal motiu, sinó per la bondat d'elles, ja que lo bò porta en sí ésser desitjat de tot-hom.

XXII. Que respecte l'increpar d'inexpert al sacerdot que dirigía la botiga, interessava fer constar, que havía exercit y practicat la art set anys en diferentes parts, y en la comunitat ne feya mólts que la obediencia'l tenía escullit per aytal càrrech, no essent estrany ni nou destinar a un religiós que sab y entén d'una cosa, a dirigir les operacions d'ella, perquè això ho permetíen los Decrets apostòlichs d'Eugeni IV, Nicolau V y Gregori XIII.

XXIII y últim. Que en les majors ocasions lo convent de Santa Caterina y'ls seus religiosos sempre s'havíen empleat, com era just, en servir a la ciutat, provant-ho les assistencies fetes l'any 1589 en ocasió del contagi ab que's trobava afligida Barcelona, contagi en el que tants d'ells perderen la vida per consagrar-la a Deu y al servey de la ciutat, essent vuyt los sacerdots dedicats a ministrar los Sagraments als malalts, fent altre tant l'any 1651, en que, sofrint també la ciutat la meteixa aflicció, mólts d'aquells se dedicaren en diferents parroquies, a assistir als atacats,

ab la caritat, devoció y fervor que demanava lo calamitós del temps; y mentres bon nombre d'Apotecaris tancaren ses botigues y s'aussentaren de la urb sens obehir lo manament y orde dels Consellers [1], la Farmacia impugnada sem-

[1] La epidemia de l'any 1651 revestí caràcters veritablement esferehidors. Com les invasions augmentaven en proporcions may vistes, Barcelona restà poch menys que solitaria a causa de la emigracio de sos vehins, qui, davant la immensitat esgarrifosa del flagell, perderen la serenitat y sentiren defallir son valor cívich. Semblants afebliments són molt humans; per ço's registren sovint y se repetiràn sempre en èpoques calamitoses.

Mólts Metges y Cirurgians, no podent-se sotstraure a la força, tan poderosa com irreflexiva, de l'esverament general, oblidant-se del deure ineludible de llur ministeri, també fugiren, deixant sens auxili als atacats de la peste. Aquest censurable acte no passà inadvertit per lo Concell de Cent, qui, en Consistori del 19 d'Abril, resolgué requerir als facultatius tànsfugues per a que vinguessen a ocupar de nou son lloch d'honor, comminantlos, en cas contrari, a ésser borrats de les bosses d'insaculació per als càrrechs municipals. Mes tal mida fou de ben poca eficacia, ja que l'egoisme humà, l'esperit de la propria conservació, se sobreposaren al generós sentiment d'altruisme y a les obligacions y dignitat professionals.

Vegent la contumacia dels desertors, lo Concell de Cent Jurats, en 2 de Maig determinà executar l'esmentat acort, y acudir al Governador de Catalunya, ab prech de que obligàs a aquells a tornar, sens demora ni escusa, per a atendre al nombre immens d'empestats que omplíen les cases particulars y'ls hospitals. Per més que'l manament de la autoritat governativa sigué expedit sens tardança, res s'aconseguí, per lo que, a 16 del meteix Maig, lo referit Concell deliberà remetre'l parer emès per los lletrats municipals, insertat en la resolució del 19 d'Abril, als Doctors del Reyal Concell, demanant-los se servissen posar aquella en execució, y que s'impetrés lo meteix del Governador. Y a la vegada, «... per quant se te entes que molts apothecaris se absenten de la present Ciutat tancant sas portas en gran dany de la cosa publica y en particular en la ocasio present Que per tant los s.rs Concellers sien seruits consultar ab los mag.chs Assessors de la present casa y altres aplicats si aparexera, pera que vejan de justicia lo que deu y pot fer esta Ciutat contra dits apothecaris donant son vot en scrits * lo qual lo[s] s.rs Concellers posen en deguda exequutio ab que als adroguers, apothecaris y altres persones que trahen drogues y medicines desta Ciutat sels sie priuat de part dels s.rs Concellers y Juncta de Morbo ab graues penas a coneguda de dits s.rs Concellers y Juncta no puguen traurer aquelles...» **

En sa conseqüencia, se passà a la desinsaculació dels renitents, entre'ls quals figuraven los Apotecaris Bernat Flaquer, Bartomeu Argila, Bernat Carreres, Jerònim Salvador, Jaume Vidal, Antoni Brassó, N. Carreres y J. Salvador.

Emperò, no n'hi hagué prou ab lo rigor de la esmentada mida punitiva, sinó que, per a major exemplaritat y estigma, era menester privar-los, per sempre, d'exercir la Apotecaría. Aquesta missió fou comanada al Síndich de la Ciutat, qui n'adreçà oportuna instancia al jutge competent, segons s'havía fet en altres ocasions.

* *Documents justificatius*, n.º 26.

** Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1651, foli 247.

pre subministrà medicaments ab puntualitat y cura, lo qual li valgué que la ciutat se dignàs enviar al pare Prior y comunitat, expressiu missatge, donant-los-hi repetides gracies per semblant finesa.

Aquests foren los fonaments en que s'apoyà la Comunitat de Sant Domingo de Santa Caterina màrtir, de Barcelona, per a demanar la continuació de sa Apotecaría.

A 7 de Novembre de 1680 se donà compte de l'escrit formulat per lo lletrat micer Francisco Rius y Bruniquer; però com la junta no estava facultada per a deliberar, acordà: «quant los S.rs Concellers sien seruits» ho comunicassen al Concell, recomanant a dit superior Consistori «que per part del Collegi dels apothecaris se fassan totas diligencias en procurar saber si Sa Mag.t (Deu lo guarde) ha enuiat lo informe sobre la materia al S.r Virrey y si ha respost Sa Ex.a a ell, y que en cars Sa Ex.a sie estat seruit respondrer a dit informe que en tal cars poria assentir la present Ciutat en scriurer a sa Mag.t pera que sie de son Real seruey sobre lo informe fet pendrer aquella resolucio que sie de son major Real seruey y benefici publich y quant acars dit informe no sie anat que quant vaje lo acompanye la ciutat ab dita carta» [1].

Fins a 29 d'Abril de 1681 no fou llegit en Concell de Cent lo lluminós y important estudi o informe redactat per dit micer Rius y Bruniquer en mèrits de l'encàrrech que li confiaren sos companys de junta, verídica exposició de fets y al·legat de prova en que fonamentaven sa defensa les parts litigants [2].

Durant aquest lapso de temps, los Apotecaris no cessaren de demanar se'ls apoyés en sa pretensió, sens poder conseguir lo tancament de la botiga tantes vegades esmentada. Com les suplicacions eren redactades, poch més, poch menys, en iguals termes que les anteriors, deixem de consignar-les.

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1680, foli 333.

[2] *Documents justificatius*, n.º 27.

Ara bé: ¿quin fi podía induhir als frares Dominichs a desatendre la veu paternal dels magistrats populars y la dels séus superiors jeràrquichs? ¿Lo d'atresorar riqueses?

«Proprietat inseparable de la Religio es la Pobresa — deyen los Cònsols del Col·legi d'Apotecaris en lo ja indicat *Discurs demostratiu presentat als Consellers y savi Concell de Cent* l'any 1679. — Esta ha de ser per los Religiosos tan exquisida, y indispensablement observada, que no sols no han de desijar riquesas, ni thesors, pero encara los han de fugir, y despreciar ab generositat y constancia.

Y ningu negara, que en vn Ecclesiastic, lo vendrer Medicinas (quant no la realitat) per lo manco no done vna vehementissima suspicio de cobdicia. Perque quin altre fi pot obligar a vn Ecclesiastich, y mes Religios a vendrer Medicinas, sino la Negociacio? No lay obliga son Institut; ques totalment opposat a tan Secular exercici. No la necessitat; que te de sa Religio, y de son Convent lo congruo pera passar la vida. No la Charitat; que aquexa sols tindria lloch en part ahont noy hagues Apotecaris, y estiguessen privats, ò necessitats de remey los malalts; y no en vna Ciutat populosa, ahont hi ha trenta Botigas de Apotecaris tan abundants de Medicinas. Luego la suspita sols resta per la negociacio...»

* * *

Triaca. — La fretura de triaca magna que's notava en Barcelona y en tot lo Principat de Catalunya, coincidí ab la qüestió que's debatía.

Essent de gran conveniencia per a la salut pública prevenir-se ab temps de remey tan eficaç, qual confecció, además de la salvia imperial y mitridat, incumbía al Col·legi d'Apotecaris per haver-ho així estatuit y ordenat lo Concell ordinari de l'any 1559, aquell se vegé en lo cas de posar en coneixement dels Consellers, per medi de memorial [1], la manca de dit remey «que apenas se podia prometrer abastar per espay de pochs mesos en subvenir a las malaltías ordinarias dels habitants de la present Ciutat, quant y mes a les ques podien esdevenir, y molt menos als de tot lo

[1] *Documents justificatius*, n.º 28.

Principat que nos proveheix de altre Triaga que de la que acostuma fer lo Collegi... » [1].

Mes, trobant-se impossibilitat d'empendre sa confecció per falta de diner, empenyat en mólt y ab obligació de tenir que pagar més de cent lliures cada any de rèdits y pensions establertes, tant per haver acudit al servey del Rey les vegades que se li manà fer soldats per a augmentar los tercis — en lo manteniment de dues lleves, dins un any, gastà més de 130 dobles en or, — com per les continuades despeses que importava la defensa dels Estatuts y Ordinacions de son Gremi, de les quals, ab apariencia de rahó y justicia, n'abusaven los pares Dominichs, persistint en tenir Apotecaría pública y vendre medecines a tothom, lo primer que als Cònsols se'ls hi ocorregué, fou intentar manllevar la quantitat necessaria (dues mil lliures) per a atendre a

[1] Com era cosa d'importancia y beneficiosa al comú dels ciutadans, a proposta dels Consellers lo Concell estatuí y ordenà (junta tinguda a 2 de Setembre de 1559) que d'aquell dia en avant sols poguessen fer la confecció de la triaca los Prohoms dels Apotecaris, en la Casa de la Ciutat o en altre lloch públich per ells elegible, ab intervenció de dos Metges y dos Droguers experts en drogues, a fi de que'ls Especiers les poguessen vendre en llurs botigues.

En contra de la designa dels Droguers recorregueren los Apotecaris, demanant fossen remoguts, no tant per no ésser necessaria sa presencia en aquell acte, estant mancats, com ho estaven, d'examen que'ls capacités per a conèixer si les drogues eren bones o no, com per a evitar tota classe de disgusts que's podíen seguir, atès l'estat d'ànim que entre uns y altres existía, causa dels plets en curs.

Informat lo Concell de que, efectivament, no era necessaria la intervenció de tals Droguers, y convenint que les confeccions se portassen a cap promptament y ab quietut, a 5 d'Octubre resolgué fossen abrogats y remoguts de la deliberació y acort abans pres.

En quant a la «nobilis», vulgarment coneguda per «alquermens», s'acordà fos feta en igual forma davant de les persones anteriorment indicades.

De manera que la elaboració de la triaca començà a fer-se en Barcelona l'any 1559 ab gran pompa y solemnitat.

Després d'exposats en la plaça de Sant Jaume tots los ingredients que entraven en la composició d'aquella, se procehía a sa prova y visura, a qual acte hi assistiren, la primera vegada, los Consellers y Prohoms de la ciutat acompanyats dels trompeters y ministrils ab ses cotes, lo senyor Bisbe, los Apotecaris y'ls Doctors en Medecina ab llurs insignies y borles doctorals, tenint càrrech, un d'aquests, de donar allí meteix conferencia sobre Medecina.

A 17 d'Octubre de 1581, sota'l porxo de Sant Jaume, los Apotecaris tornaren a fer parada de les drogues y «altres preparatoris» ab igual objecte, assistint-hi també'ls Consellers, mólts Doctors de l'Estudi general (Universitat) y gran nombre de gent.

aquell considerable estipendi; però tingueren de desistir per no haver-hi qui volgués deixar-les, carregada d'obligacions com estava la Corporació que representaven.

En vista d'aquest fracàs, s'acudí als col·legiats per a veure si per son compte voldríen empendre's lo fer la triaca, oferint-los la ganancia que pogués deixar després de venuda; però no hi hagué qui's trobés ab coratge ni cabals per a aytal empresa, essent tots tan freturosos, « que teníen prou feyna — deyen — en acudir a les precises obligacions de ses cases desque la predita Apotecaria dels Pares Dominicos los lleva lo pa de la ma ».

Ab viu sentiment, per no poder executar son desig, y passant « per lo major desconsuelo », lo Col·legi proposà als Consellers cedir la prerrogativa que gosava, nascuda, com s'ha dit, de reyals disposicions y Estatuts de la ciutat, pertanyents a que no's pogués vendre altra triaca que la feta per ell, a cambi de que cap habitant de Barcelona ni de tot Catalunya, estigués privat de remey tan important, « acontentantse que puix los Pares Dominicos presumen tenir lo Administrador de sa Botiga tant provecte en la art de Apotecari, y aquella diuen que tenen per consuelo dels ciutadans assistint los ab Medicines en sas majors necessitats, per exercitar ab sos proxims la gran charitat a que lo estat Religiòs y Christià los obliga, y no per interès ni lucro », la poguessen fer y vendre.

Tres foren, no obstant, les coses que demanaren: consistía la primera en que s'haguessen d'exposar en un lloch públich tots los ingredients indispensables a la confecció de dita triaca, a fi de que'l Col·legi de Doctors en Medecina y'l d'ells poguessen examinar-los, donant satisfacció als dubtes que s'oferissen respecte sa bondat, com s'acostumava fer en la plaça de Sant Jaume; la segona, que s'hagués d'elaborar tota aquella quantitat de medicament que correspongués a la necessaria provisió de la ciutat y de tot lo Principat; y la tercera, que's vengués a tots los comprofessors al preu que sortís lo just valor dels components y cost de la confecció.

«Ab aquest medi — deya'l Col·legi als Consellers — apar que podria lograr V. S. vn fi tant important; perque no apar creible que recusassen los Pares Dominicos empendrer esta operacio tant en servey de V. S. y benefici del proxim, que altrament apar se podrie traurer en consequencia que, ò no tenen lo Administrador de sa Botiga de aquella pericia y hablitantat (sic) que blasonan, ò no son tant servidors de V. S. com diuhen, ò no exercitan vers lo proxim la charitat de ques jactan, ò no tenen lo desinterès que pintan, y finalment que a la millor ocasiò à V. S. el desamparan.»

No havent acceptat los frares la oferta que se'ls féu com especial gracia, al sol efecte d'omplenar lo buyt que deixaven los Apotecaris per no comptar ab medis per a compondre l'al·ludit medicament, lo Consistori celebrat a 10 de Maig de 1681, deliberà que, «attesa la necessitat se te de ferse la Triaga magna y lo esser precis avansar tots instants per passar lo temps de ferse», se cometés lo fet als Consellers y junta anomenada, a fi de que obrassen y avençassen tot lo convenient per a sa efectuació, no excedint de mil lliures lo préstech que la ciutat otorgàs a dit Col·legi, mitjançant obligació de tornar-les dels primers diners procedents de la venda, y de fer fer aquelles fermances necessaries y convenients «tant de persones y bens dels particulars de dit Collegi, com dels bens del comu de dit Collegi».

Lo terme demanat per aquest per a la reintegració de les mil lliures, fou de deu anys; emperò després accedí a rebaixar-lo a quatre, pagant en cada hu d'ells, doscentes cinquanta lliures.

Resoltes totes les dificultats que's presentaren, abans de donar compliment a l'acort del Concell de Cent Jurats anteriorment vist, a 20 de Maig de 1681, los Consellers deliberaren pagar als Cònsols y Col·legi d'Apotecaris la referida quantitat de mil lliures per a la efectuació de la triaca magna, de qual suma aquell meteix dia, per acte rebut en la Escrivanía major de la Casa del Concell, ne firmà debitori als Consellers y Clavari de la ciutat, l'Apotecari Pau Troch, en nom propri y en qualitat de Procurador y Síndich del Col·legi, consignant-se les mil lliures «de compte dels sis sous imposats sobra quiscuna carrega de vi claret».

Armari de la Apotecaría de Montçó

Col·lecció de pots. *(Museus Artístichs de Barcelona)*

Als cinch mesos (16 d'Octubre de 1681), s'efectuà per fi en la plaça de Sant Jaume, la operació de la expressada triaca magna.

* * *

Objectes arqueològichs d'Apotecaría. — En lo ja avuy dia riquíssim Museu Artístich y Arqueològich de Barcelona, que tan encertadament dirigeix nostre respectable amich En Carles de Bofarull, hi figuren notables exemplars de ceràmica y altres curiosos objectes farmacèutichs, essent entre ells dignes d'atenció especial l'Armari y pots procedents de la Apotecaría de Montçó, los quals la Junta de Museus adquirí d'un fill del senyor Porta, qui la havía tinguda a son càrrech.

Dit moble — del que oferim la reproducció gràfica, — degué utilisar-se com herbari, contenint substancies y herbes medecinals, de les que s'ostenten les representacions y'ls noms en los quaranta cinch calaixos o compartiments en que's divideix. Segons sa contextura y pintat al tremp, correspòn a un període mólt avançat del segle XVII. En son pla superior hi estàn col·locades les balances, ab lo calaix dels pesos y'ls sustentacles per a les mans de matraç, de les que encara n'existeixen tres.

Los pots pertanyents a la esmentada Apotecaría (números 2, 8, 10, 11, 13, 14, 15 y 16) són quelcòm posteriors a l'Armari, excepte'l 15, que és coetani del meteix. Certament fóra mólt curiós y interessant l'estudi de la decoració representativa d'aqueixos vasos, apropriada a la substancia que conteníen; mes com això entraría de ple en lo camp de la crítica artístico-arqueològica, de la que'n som profans en absolut, deixem íntegra aquesta tasca a fer a la competencia y erudició dels mestres en tan complexa especialitat.

Los altres pots, que ensems ab los damunt esmentats se conserven també en lo Museu y reproduhim aquí, són los següents:

Números 1, 3, 4 y 6, exemplars vidriats, decorats en blau, de fabricació catalana (segle XVIII). Lo 3 y'l 4 probablement provenen de la Apotecaría del Convent de la Mercè, segons s'infereix de les armes heràldiques d'aquella Orde redemptora de catius, que abdós ostenten.

Lo 5 y'l 19 — si bé no se'n té una seguretat completa — semblen fabricats a Catalunya.

Los de nombre 12, 18 y 21, policromats, són catalans y pertanyen a les darreríes de la centuria XVIII.ª

Lo 20, policromat, y'l 22, decorat en blau, són del segle XIX.

Ademés dels objectes enunciats, en lo nostre Museu hi figuren també diversitat de morters de coure de distints tamanys y formes, dels que se'n servíen los antichs Apotecaris per a moldre especies y altres coses pertanyents a la sua professió. Vegi's la fotografía que publiquem.

* * *

L'advocat En Josep María Soldevila, col·leccionista de coses antigues y possehidor d'interessant documentació de les disoltes corporacions gremials, especialment de la d'Argenters, ha tingut la bondat — que li agrahim — de deixarnos traure copia de varis pots y matraços dels segles XV, XVI, XVII y XVIII, de procedencia catalana uns y desconeguda altres, sumament curiosos per sa antiguitat y valor decoratiu. Mercès a aquesta galantería, podem donar-los a conèixer.

* * *

Apotecaría antiga. — Tal com avuy se troba (excepció feta d'alguna petita reforma que no li treu son típich y primitiu caràcter, com per exemple, la sotstitució de la clàssica llumanera de quatre brochs per un modern aparell

Morters de coure per a moldre especies

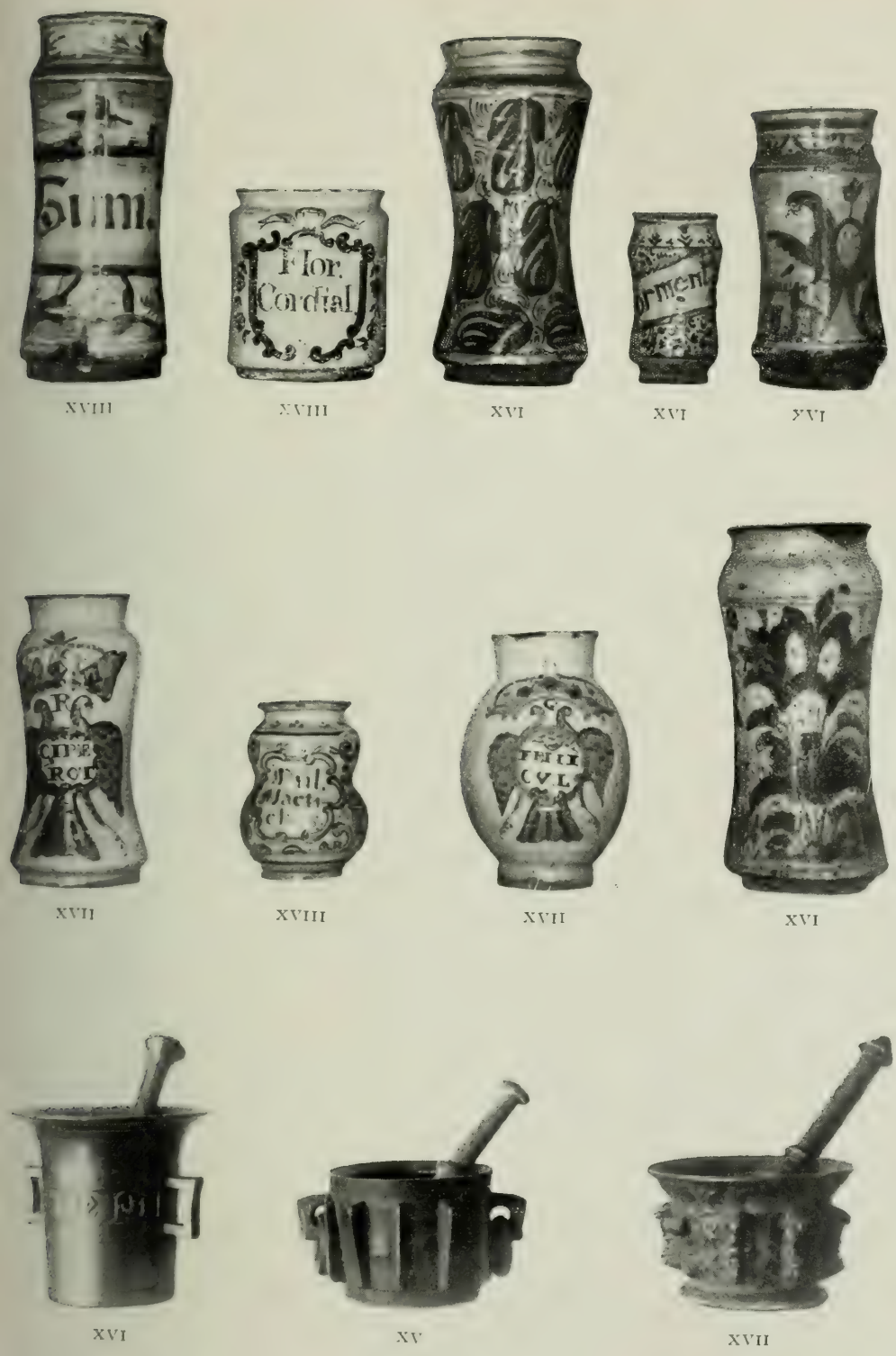

XVIII XVIII XVI XVI XVI

XVII XVIII XVII XVI

XVI XV XVII

Pots y morters de la col·lecció Soldevila

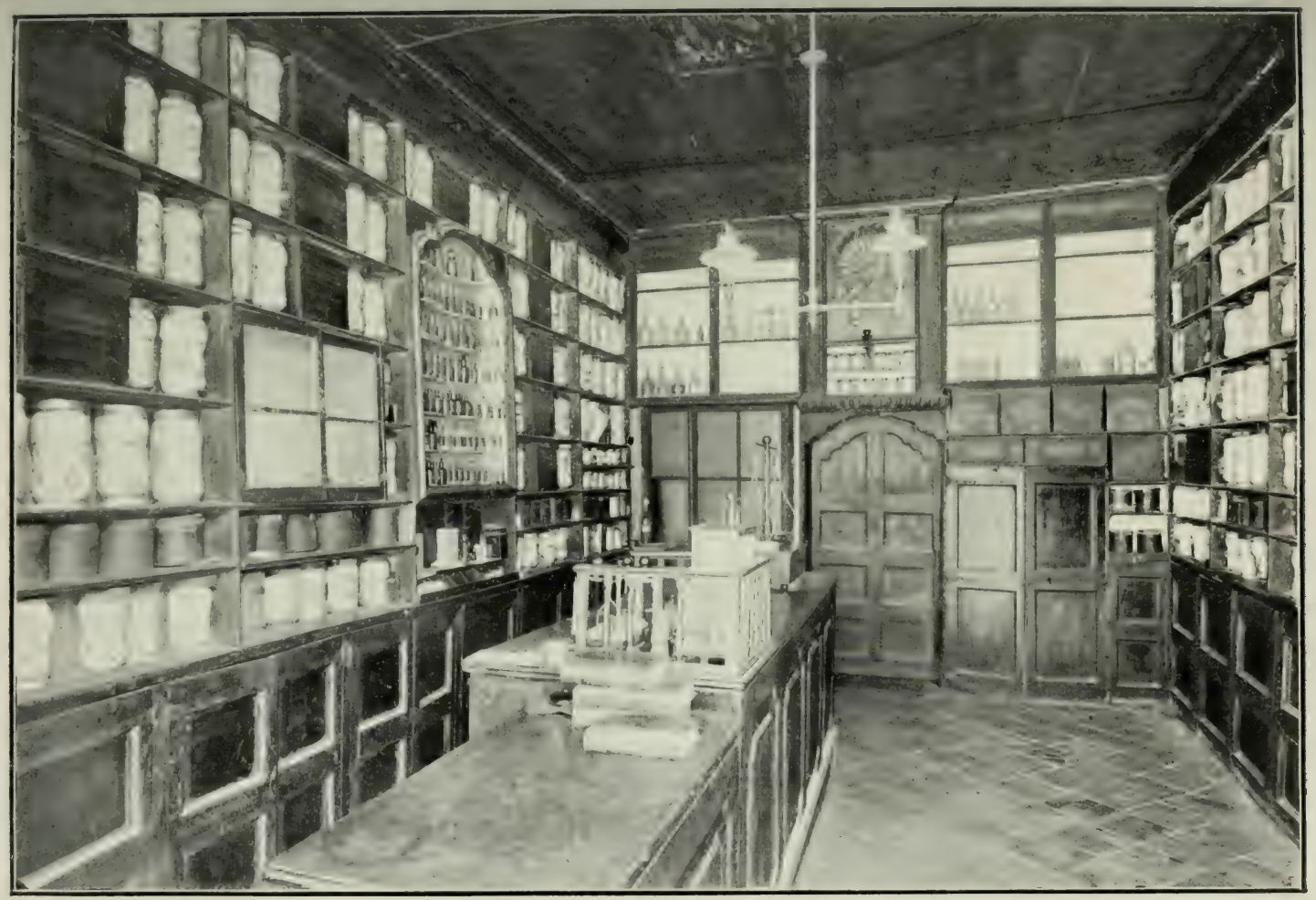

Apotecaría antiga

de gas,) la Farmacia que'ns ocupa, tan coneguda en lo carrer Baix de Sant Pere y altres circumvehins, fou establerta per En Leopold Padrell, beneficiat de Santa María de la Mar, en lo desaparegut barri de Ribera, hont Felip V manà aixecar-hi la Ciutadela, també derruida.

La notable col·lecció de pots y gerretes de pisa de color blava y blanca decorats ab temes mitològichs y històrichs (mitjans del segle XVI), és mólt curiosa. Ho és igualment la dels pesos.

Decoren la botiga — qual mostra fotogràfica reproduhim aquí — senzills prestatges de tons color de xacolata, taulell, tauleta destinada a anotar les fórmules despatxades, y banchs per al públich. Tot revela sa antigor.

Al fons de la botiga s'hi veu una capelleta ab la Verge del Roser, a la peanya de la qual, en lletra manuscrita, s'hi llegeix: «El Ill.mo S.r D.n Rafael de Muzquiz, Arzobispo de Seleneia Abad de S.n Ildefonso, Confesor de N.tra S.ra la Reyna concedió a todos los q.e devo.te resa.n una Salve Regina delante esta S.ta Imagen 80 dias de Indulgencia y otras tantas por cada uno de los S.tos resando un Padre N.o dia 30 N.bre 1797.»

Altrament, en la rebotiga, especie de laboratori, entre varis objectes s'hi troba un gros morter de coure, que porta la data de 1622, ab la següent inscripció: «Jesvs Maria Ioseph,» y una prempsa per extraure'l such de les herbes en maceració que, per sa estructura, denota ésser d'origen mólt primitiu.

Foren successors del nomenat Leopold Padrell, sos nebots, encarregant-se més tart de la Farmacia En Joaquim Escuder. Actualment la posseheix un parent d'aquest, En Pere Escuder y Duch.

* * *

Plets. — Los plets sostinguts davant la Reyal Audiencia de Catalunya per los Cònsols y Administradors del Col·legi

d'Apotecaris contra'ls Droguers, Sucrers, comerciants y revenedors que veníen herbes [1] en detriment del bon nom d'aquells, foren de llarga durada.

Lo primer que's fallà en dit tribunal, ab la aprovació d'En Joan Fernández Manrique, marquès d'Aguilar, conceller major de Castella, Lloctinent y Capità general del Principat y dels Comtats de Rosselló y Cerdanya, porta la data del 17 de Desembre de l'any 1546 [2].

En altre litigi, la meteixa Audiencia condemnà a dits Droguers, Sucrers, comerciants y revenedors d'herbes, essent publicada la sentencia en lo carrer de la Cucurulla a 16 d'Octubre de 1586 [3]. A instancies del Col·legi, per orde del Lloctinent general, a 20 de Març de 1599, fou notificada la referida sentencia a les autoritats de Catalunya, per a que surtís los efectes consegüents [4].

Intervenció en la Administració Municipal.

Representació dels Apotecaris en lo Concell de Cent. — Les corporacions gremials teníen solemnement regoneguts per la Corona llurs drets polítichs, y de manera especial lo d'intervenir en l'Administració pública de la ciutat, en la que'ls hi foren assignats gayre bé prop de la meytat dels llochs representatius.

Lo rey Ferràn lo *Catòlich*, per son ja citat Privilegi dit del *Regiment* ab lo que vingué a sotstituir l'antich sistema electiu dels càrrechs municipals per lo d'insaculació, fixà en 144 lo nombre total dels Jurats que, d'aleshores en avant, devíen compondre aquell magne Consistori establert per Jaume I, distribuhint-los en la forma que segueix, entre'ls quatre estaments socials que l'integraven.

---

[1] Fins a l'any 1600, les herbes medecinals se veníen en los patis del savi Concell y no en altres parts.

[2] Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 4247, foli 239.

[3] Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 4348, foli 281.

[4] Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 4348, foli 295, girat.

Ciutadans [1], 48; *Mercaders*, 32; *Artistes* [2], 32; *Menestrals* [3], 32.

Als Especiers, Droguers y Botiguers los assignà deu llochs en la esmentada Assamblea deliberant, renovables cascún any per meytat.

Com en lo Consell de prohomenía del Col·legi, tingut a 19 de Novembre de 1573, fou proposat «que com en dies passats los Consellers havian feta insaculació en la bossa de conseller quint de artistes per lo lloch de apotecari», insaculant alguns Droguers-mercaders revenedors fòra de la forma y tenor dels Privilegis otorgats, corresponent aquell any fer extracció de bossa de quint artista, s'acordà, «que si aixia algu dels dits drogues species que si fasse contrari y que se ligie la suplicatio [4] per en asso deputada y ordenada pera que antenguen — lo Concell de Cent Jurats — quant gran justicia tenen los dits apotecaris en asso y quant poca justicia y mirament en asso se a tingut per los passats qui en semblants coses an enteruengut».

Nòmina d'Apotecaris Consellers. — Los individuus del Collegi, que a partir del segle XVI fins a les darreríes de l'antich regiment municipal autònom foren extrets per al càrrech de Conseller artista, y consegüentment vestiren la honrosa gramalla, són los següents:

[1] Ab ells s'hi comprenien també'ls Militars — que des d'aquell any tingueren ingrés en lo Concell, — los Juristes y'ls Metges.

[2] Constituíen aquesta classe'ls Argenters, Apotecaris, Droguers, Cerers, Notaris — públichs y reyals — y Barbers-cirurgians.

[3] Dins d'aquest grupu popular, senyalava'l Privilegi als Blanquers, Boters de fusta grossa y prima, Ballesters y Viraters, Beyners, Calçaters, Candelers de cera, Candelers de sèu, Cotoners, Fusters caixers, Fusters bosquers, Ferrers, Freners, Fustaniers, Gerrers y Ollers, Mariners, Mestres de cases, Hortolans, Payers, Pellicers, Perayres, Rejolers, Sabaters, Sastres, Teixidors de llana y Teixidors de lli.

Ab lo transcurs dels anys, la classificació y'l nombre dels oficis menestrals que tingueren representació en lo Concell Municipal, sofriren, naturalment, notables cambis, car a conseqüencia del constant avenç y transformacions de la industria, se n'extingiren alguns y se'n crearen mólts altres de nous, conseguint també sa deguda participació en los càrrechs polítichs y administratius de la ciutat.

[4] *Documents justificatius*, n.° 29.

Jaume Ballet.....	Any consular [1]	1513-14
Pere Gomar.....	—	1525-26
Joan Bosquí.....	—	1533-34
Miquel Çafont.....	—	1537-38 y 1541-42
Pau Vila.....	—	1539-40 y 1565-66
Joan Gomis.....	—	1543-44
Francesch Joan.....	—	1563-64
Antoni Roure.....	—	1579-80 y 1585-86
Pere Prats.....	—	1583-84
Miquel Querol.....	—	1591-92
Jerònim Roig.....	—	1601-02
Jaume Hernandes.....	—	1603-04
Joan Bonavent.ª Ponsich.	—	1617-18
Gabriel Benet Padrol....	—	1619-20
Joan Vilarubia.....	—	1627-28
Joseph Martí Miró.....	—	1662-63 y 1671-72
Pere Tagell.....	—	1663-64
Rafael Roca.....	—	1685-86
Jerònim Troch.....	—	1695-96
Jaume Salvador.....	—	1697-98
Joseph Saurina.....	—	1704-05
Joan Vilardaga.....	—	1706-07

A seguit de la precedent relació, entrava en nostre propòsit donar, íntegra, la llista dels qui exerciren lo títol, no menys honrós, de Jurats del savi Concell de Cent. Emperò, com semblant claricia tindría bastant més de curiosa que de substancial, y no compensaría de bon troç lo temps y la tasca immensa, pacientíssima, que caldría esmerçar en la confecció de dita nòmina, creyem oportú desistir-ne.

* * *

Existencia activa y laboriosa, vida de lluyta y tenacitat, tingué'l Col·legi d'Apotecaris de Barcelona durant les Edats Mitjana y Moderna.

Guardador del concepte de la propria estima, inspirada en principis professionals, sos Cònsols lluytaren ab ardor

[1] Començava en 1.er de Desembre y finava'l 30 de Novembre de l'any següent, en qual dia se feya nova elecció o extracció dels Consellers y de la meytat dels Jurats del Concell de Cent.

per a sostenir los Privilegis y Estatuts al Col·legi concedits, fins que aconteixements polítichs vingueren a privar-li, com a les demés corporacions gremials, les prerrogatives que disfrutava.

Res escapà a llur vigilancia de tot quant, més o menys, podía afectar a l'interés y prestigi de la classe que representaven. Així'ls veyem acudir als Consellers demanant-los marcassen la ruta a seguir en les delicades funcions de la Farmacia al trobar-se orfa de tota mena de legislació; que posassen remey als abusos que's cometíen en l'exercici de la art, y cessàs l'escandalós negoci dels compra-títols que, ademés de burlar la lley, ocasionaven ab son desatentat procehir, greus perjudicis al vehinat y força descrèdit a la professió farmacèutica; y sostenir, durant mólts anys, sorollós litigi contra'ls frares de Sant Domingo de Santa Caterina — emperò, sens cap resultat positiu, — per efecte de la competencia que sa botiga feya a les dels col·legiats, portant-los al major dels *desconsuelos* — com textualment deyen — per no poder atendre a les necessitats més apremiants de llurs families, a causa dels pochs guanys que obteníen sos establiments.

Finalment, pertorbada de soca y arrel la basa en que's movíen los Gremis de la ciutat, ab la abolició dels furs de Catalunya, el dels Apotecaris fou dels qui majors danys ne sofriren, augmentats en terç y quint quan la ensenyança oficial y la acció centralisadora de la Administració vingué a acabar ab la antiga vida y poixança de les corporacions científiques.

D'aquí que, a l'establir-se en la cort, al costat dels monarques, lo Protomedicat, ab l'exclusiu propòsit d'absorbir les poques aventatges que aquells Col·legis encara disfrutaven, deixant-los a la simple condició de còssos consultius, lo de Barcelona lluytés ab fermesa y dignitat, oposant-s'hi.

Emperò, tot fou debades. De res serviren les rahons que al·legà en son favor per a sostenir sos furs y son dret, davant d'aquella corrent que tot ho avassallava.

No obstant, lo Col·legi no's donà per vençut, y per

medi d'un esforç suprem, intentà evitar l'anihilament de ses preeminencies y facultats.

Coneixent, per llarga experiencia, que no n'hi havía prou ab la instrucció tècnica que rebíen los joves aspirants al títol d'Apotecari, mólt més en mig de l'extraordinari moviment científich que despuntava en totes parts, tractà de convertir-se en Corporació docent, y ab aquest fi, prengué la iniciativa de sotsmetre al Govern un projecte complet d'ensenyança facultativa, oferint-se sos individuus a donar les lliçons necessaries segons los darrers avenços de la ciencia.

Sens dubte a això's degué que Carles IV, ab ses Reyals Cèdules de 24 de Març de 1800 y 28 de Setembre de 1801, reorganisés los estudis farmacèutichs, creant una Junta superior governativa de Farmacia, y declarés que les tres facultats de Medecina, Farmacia y Cirurgía, fossen considerades d'igual categoría, ab les meteixes prerrogatives y distincions, governant-se ab absoluta independencia les unes de les altres. D'aquest regoneixement oficial parteix, en rigor, la Farmacia veritablement científica.

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS

N.º 1

De Apotecaris, e Candelers de cera.

1 Ara hoiats tot hom generalment per manament del honorable en Miquel falco mostaçaff lany present de la present ciutat de Barchinona Ordonaren los honorables Consellers e prohomens de la dita Ciutat per vtilitat de la cosa publica de aquella, e per posar en degut orde los arts dels apothecaris, e Candelers de cera de la dita Ciutat, e per euitar molts fraus quis seguexen en lo obrar de la cera, e per auant se seguirien si prouehit noy era, Que daciauant los dits apothecaris candelers, e altres qui obreran de la dita cera haien, e sien tenguts obrar aquella neta, e pura sens mixtura, e frau, e qui fara lo contrari pach per cascuna vegada que será contrafet Sexanta solidos de ban, e de perdre la cera la qual sia cremada a les portes del qui haura contrafet, e fet frau en lo dit obrar de cera, o en aquelles altres parts que sera vist al dit mostaçaff, e consols del art de dita cera.

2 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que los apothecaris, e candelers de cera, e missatgers lurs qui obreran cera blancha en la present Ciutat haien e sien tenguts fer lo ble de coto bo, e lo ble dels ciris haie esser proporcionat segons lo pes del dit ciri, e que no sia licit ne permes mesclar en dita cera blancha altra manera de sera sino sols reffus tot blanch, e no sera groga si donchs lo qui aquell faria fer nol volia de refus de altre cera, e que los blens dels dits ciris de cera blanca se haie a metre fil de canem que millor se pugue tenir lo dit ciri sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari de Sinch solidos.

3 Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que cascuna vegada que los dits Consols dels apothecaris, e candeles de cera volran congregar Consell per coses concernents interes de la art de la dita cera de continent que per lo andador sera denunciat als dits apothecaris, e candeles, aquells de continent saluo just impediment a coneguda dels dits Consols haien esser en lo loch quels sera manifestat sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera contrafet de una liura de cera noua, o de la valor de aquella.

4 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que los dits apotecaris Candeles de cera, e altres qui obreran de la dita cera haien, e sien tenguts sagellar los ciris, e antorxes que obreran de vna liura en sus per que sia vist qui haura obrats aquells sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari de Sis diners.

5 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que en cascun ciri de cera de pes de vna liura se haie a metrer e hauer vuyt fils de borres, e de vna liura, e mige onze fils, e de dues liures dotze fils, e de tres liures quatorze fils, e de quatre liures setze fils, e de sinch liures deuyt fils, e de sis liures vint fils, E de set liures vint e dos fils E si los dits fils de borres seran grossos, o prims aquells se puguen diminuir, o afegir a coneguda del apotecari, o candeler, o altre qui aquells obreran, o obrar faran sots ban a caschu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari de .x. solidos.

6 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que daciauant en vna antorxa de cera de pes de sinch liures haie hauer en la cama setze fils de borres doblats, e de sis liures deuuyt fils sots ban de x. solidos a cascu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari.

7 Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que qualseuol apothecari, e candaler de cera qui tindra botiga parada en la present Ciutat no li sia licit ni permes parar ne altre sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera contrafet de LX solidos.

8 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que no sia licit ni permes a qualseuol apotecari candeler de cera, o altre qui obrera de cera en la present Ciutat metre blens qui haien seruit en qualseuol obra de cera sots ban de vint solidos a cascu e per cascuna vegada que sera contrafet.

9 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que no sia licit ni permes a qualseuol apothecari candeler de cera, o altres qui obreran de cera en Barchinona obrar candeles de beneficiat passades de refus negre sino de cera noua, o de paradures sots ban de xx. solidos a cascu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari.

10 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que los Consols qui seran elegits per los apotecaris per la cera, e per los Candeles de cera, que aquells ans de entrar en possessio de exercir llur offici de consolat haien, e sien tenguts jurar en poder del mostasaff de la dita Ciutat de be e leyalment hauer se en lo dit offici de consolat, e en seruar les ordinacions fetes per la dita obra de cera, e fer cerques tres vegades lany per les botigues dels apotecaris, e candelers de cera, ço es la festa de nostra dona de Febrer, a sanct Johan de Juny, e a la festa de tots sancts per que sia vist si los qui la dita cera obreran sera be degudament, e com se pertany obrada, e de bona cera, e no fraudulosa sots ban, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari de vint solidos.

11 Item mes ordonaren los dits Consellers, e prohomens que no sia licit ni permes a persona alguna parar botiga de candeler ni de obrar de cera sens licencia, e voluntat demanada, e obtenguda dels Consols dels apothecaris, e de la art de la cera. Si donchs lo qui volra parar dita botiga no haura stat ab apothecari, e candeler per temps de

sinch anys, e que sia examinat, e que tal examinat haie tenir tapit tenda, e segell liurant quiscu dells lo dit sagell als dits Consols cascuna vegada que per ells sera feta la cerca sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera contra fet de LX. solidos.

12 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que no sia licit ni permes a qualseuol apotecari, o candeler de cera mullar los blens de candeles de coto sino ab bona cera noua neta e colada sots ban de xx. solidos a cascu, e per cascuna vegada que sera contrafet.

13 Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que los ciris qui daciauant seran fets, e obrats, a obs de cremar deuant lo cors precios de Jesucrist lo die del dijous sanct haien esser fets, e obrats de refus blanch, o de bona cera noua, e neta, e no de altre cera sots ban a cascu, e per cascuna vegada que sera contrafet de LX. solidos.

14 Ultimadament los dits Consellers, e prohomens ordonaren que deffallint qualseuol candeler de cera de la dita Ciutat sens fills mascles, dins sis mesos apres lo obit del dit candeler de cera se haie plegar la botiga de aquell, o aquella se haie a tenir per home abil, e sufficient per exercir dit offici a coneguda de Consellers, e consol del dit art E si per ventura lo dit candaler defalra, e lexera fills la botiga del dit candeler deffunct se puxe tenir per temps de hun any, e no mes auant, e si mes la volran tenir se haie a regir e administrar per home abil, e sufficient del dit offici a coneguda dels dits Consellers, e Consols sots bant de CC solidos a cascu, e per cascuna vegada que sera fet lo contrari.

Del qual ban sien fetes tres parts eguals la vna de les quals sia del mostaçaf laltre dels Consols de la dita art, e laltre restant part de les obres dels murs e valls de la dita Ciutat.

Retenen se empero los dits Consellers, e prohomens poder de interpretar corregir, e smenar si coses algunes hi hauia obscures, o duptoses tantes vegades com los sera vist faedor a llur coneguda.

Foren fetes, e publicades les presents ordinacions, a x. del mes de Nohembre del any Mil CCCCLXXXXVIJ.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Registre de Crides y Ordinacions*, any 1481 fins a 1499, folis 188 a 189 girat.)

N.º 2

Constitucio facta super facto apothecariorum.

Sit cunctis notum. Quod cum Nos Petrus dei gratia Rex Aragonum valentie Maioricarum Sardinie et Corsice. Comesque barchinone Rossilionis et Ceritanie. Illustrium dominorum predecessorum nostrorum leges et vestigia sequentes, mandavissemus quod bono statu et reformacione Cathalonie principatus, generalem curiam Cathalanis in villa perpiniani ut moris est fieri celebrandam. Convenissentque ad easdem Curiam et villam prelati, Religiosi, et procuratores Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium, Richi homines, Milites, procuratores Civitatum et villarum, Cives, et homines villarum dicti principatus Cathalonie, quarum nomina inferius sunt inserta. Ideo tractatu super infrascriptis habito cum eisdem preter alias constituciones perpetuales, quas ante diem presentem, et die presenti in dicta generali curia condidimus sive fecimus, approbante et consenciente dicta curia generali, ad supplicacionem et de consilio, approbacione, et assensu predictorum et inferius nominatorum, constitucionem duraturam usque ad instantem primo celebrandam generalem curiam Cathalonie fecimus subsequentem. Quia rerum experiencia nos docuit quod ex malis confeccionibus et medicamentis que ut plurimum ex impericia avaritia vel malicia apothecariorum eveniunt, egritudines longæ et mors etiam insequitur aliquando. Ideo hiis remedium adhibere volentes ordinamus et statuimus quod vicarius vel baiulus cuiuscumque Civitatis vel ville, cum consilio et assensu, consiliariorum, paciariorum et juratorum ac Consulum eiusdem Civitatis vel ville eligant annis singulis, tres probos viros, quorum unus sit mercator, alius medicus phisicus, et alius apothecarius, qui curam gerant recognoscendi et exquirendi, an exeropia, et alia medicamenta medicinalia, ac confecciones, et alia que ad officium apothecarie spectant, sint bone apte et legaliter ut decet et expedit confecta. Et si qua minus bene vel legaliter repererint esse facta, ea denuncient dicto vicario vel baiulo aut alii officiali ad cuius officium predicta spectent, qui super eis faciat et exequatur, quod dicte tres persone duxerint consulendum. Adiecto quod dicte tres persone adminus semel in Septimania predicta recognoscere et exequi teneantur. Et si super precio predictorum inter apothecarios et ementes contentio oriatur stetur dicto dictarum trium personarum, cuius dictum seu arbitrium appellacione remota ordinarius exequatur. Quarum trium personarum salarium pro eorum labore habendum per universitatem Civi-

tatis vel ville in qua electi fuerint persolvatur. Et predicte tres persone, antequam predictis utantur, sacramentum et homagium in posse ordinarii facere teneantur, quorum virtute promittant, quod in predictis se habebunt legaliter atque bene. Quam constitucionem durare dumtaxat volumus, usque ad primam Curiam Cathalonie generalem. Et hanc constitucionem ad supplicacionem subscriptorum omnium in generali curia die presenti constitutorum facimus, sancimus, statuimus, et volumus per Nos, et successores nostros, usque ad dictam primam curiam inconcusse servari. Mandantes omnibus supradictis, ac vicariis, Curiis, et universis officialibus nostris et prenominatorum et eorum locatenentibus et subditis etiam nostris presentibus et futuris quod omnia predicta et singula teneant et observent, et omnibus faciant teneri et observari inviolabiliter, et in aliquo non contraveniant, nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Et ad maiorem cautelam promittimus bona fide omnibus et singulis infrascriptis qui ad dictam generalem curiam convenerunt et omnibus etiam aliis de Cathalonia qui absentes sunt et notario subscripto a nobis pro eis et pro aliis quorum interest et interesse potest et poterit legitime stipulanti paciscenti et recipienti, et etiam juramus in anima nostra per deum et crucem domini nostri Jhesuchristi, et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt tenere et complere et inviolabiliter observare et observari facere et teneri usque ad dictam primam Curiam ut superius continetur. Prelati vero et persone Ecclesiastice et Religiose que presentes sunt nomine suo et aliorum, de Cathalonia ad predicta consenciunt in quantum status et earum dignitates sive ordo sustineant, et salva libertate Ecclesiastica et jure Ecclesie. Acta sunt hec in Capitulo Monasterii fratrum minorum perpiniani die lune, die quartadecima Marcii anno a Nativitate domini .M°.CCC.°L.° primo. Exa. Regens.

Signum. — PETRI dei gratia Regis Aragonum, valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitisque barchinone Rossilionis et Ceritanie. Qui hanc constitucionem duraturam, usque ad dictam primam curiam Cathalonie de consilio, approbacione, et consensu tocius dicte curie generalis laudamus, sancimus, solvemus, firmamus et juramus, et huic instrumento nostrum in pendenti sigillum mandamus apponi.

Sig ✠ num [1] fratris berengarii abbatis Monasterii Arularum. Signum fratris Arnaldi abbatis Monasterii balneolarum Signum Eximini Sancii de Ribavellosa procuratoris venerabilis fratris Johannis ferdinandi de heredia Castellani Emposte. Signum fratris Petri Guillermi de Ulmis comendatoris de bajolis procuratoris venerabilis fratris Petri Arnaldi de parietibus tortis prioris Cathalonie ordinis hospitalis sancti Johannis Jherosolimitani. Signum Leonis de binato procuratoris venerabilis fratris bosonis abbatis Monasterii Amerien-

[1] Entre el *Sig* y el *num* hi ha en totes les signatures que segueixen aquesta senyal, que suprimim per la brevetat.

sis. Signum Petri de fonolleto vicecomitis de Caneto e de insula. Signum Bernardi surdi procuratoris Incliti infantis Petri Rippacurcie et Montanearum de prades Comitis. Signum Guillermi de bellera. Signum Petri de Cervaria actoris seu procuratoris Egregie Cicilie Comitisse Urgelli, et vicecomitisse Agerensis, matris et tutricis Egregii Petri Comitis Urgelli et vicecomitis Agerensis. Signum Ademarii de Mosseto. Signum poncii de sancta pace. Signum Raimundi de pallars. Signum bernardi guillermi de fuxano. Signum berengarii de ulmis. Signum ffrancisci de pulcro castro. Signum Thome de marzano. Signum berengarii de sancto vincencio de Mogoda. Signum ffrancisci togores. Signum Arnaldi de perapertusa. Signum berengarii de Minorisa. Signum Jacobi Cavallerii. Signum Petri çarovira legum doctoris. Signum Petri busseti. Signum ffrancisci burgesii junioris Civitatis barchinone. Signum Jacobi de solerio. Signum Petri de Podio jurisperiti junioris Civitatis Ilerde. Signum Jacobi de prato. Signum Guillermi de urriols Civitatis Minorise. Signum ffrancisci bover. Signum Petri mir Civitatis. Signum Guillermi luppi. Signum Johannis deu aldiarts. Signum Petri Alayanni ville perpiniani. Signum Arnaldi de meciora. Signum bernardi egidii ville Cervarie. Signum Petri de augularia ville Montisalbi. Signum Petri poncii. Signum ferrarii gilaberti villefranche penitensis. Signum ffrancisci p... ville berge. Signum Raimundi portapa ville Tarrage. Signum Jacobi Marquesii senioris ville podiiceritani. Signum Jacobi Tholose. Signum Petri vaucerii ville franche Confluentis. Signum Arnaldi vitalis. Signum Anthonii granelli ville Aqualate. Signum berengarii bleda. Signum bernardi bleda eius filii ville Apiarie. Signum Arnaldi martina. Signum Petri durandi ville Coquiliberi procuratorum et sindicorum, qui dictam constitucionem duraturam usque ad dictam primam curiam Cathalonie factam in dicta generali curia, dictis nominibus approbamus, eique consentimus, et eamdem juramus.

Testes sunt qui predictis presentes fuerunt, nobilis bernardus de capraria, bernardus de ulzinellis legum doctor Tesaurarius, Jacobus de faro jurisperitus Consiliarii, Guillermus de uxerio, Garsias luppi de çetina uxerii, bertrandus de pincis (?), bernardus de bonastre scriptores, et Jaufridus de ortigus de domo dicti domini Regis.

Dominus Rex mandavit Matheo Adriani in cuius posse dictus dominus et tota curia firmarunt.

(Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 556, foli 85.)

N.º 3

Consulum Apothecariorum Barchinone.

Nos Joannes etc. Etsi consules et administratores collegii artis aromatariorum sive apothecariorum et cere huius civitatis barchinone quasdam ordinaciones et statuta a multis citra temporibus eis concessa hactenus inter se servaverunt Quia tamen ipsa docente rerum omnium magistra experiencia quedam ex ordinacionibus et statutis huiuscemodi arti ipsi et eorum exercicio minus in presencia conferunt quibusdamque indigent ob hoc consules et administratores memorati ac eorum collegium ne illorum ars periclitetur et detrimenti aliquid paciatur nonnulla capitula et ordinaciones in scriptis posuerunt easque nobis presentare curarunt que sunt seriei sequentis.

Sacra Maiestat veent per experiencia los consols e administradors e collegi de la art dels apothecaris e de la cera de la present Ciutat de barchinona que les ordinacions a ells en temps passat atorgades axi per beneffici del dit collegi com encara per interes de la cosa publica han mester alguna refformacio e abilitacio e que de nou los ne sien atorgades altres han posats los capitols davall contenguts los quals presenten a vostra reyal maiestat suplicant aquella humilment vulla aquells als dits consols e collegi en via de privilegi perpetual atorgar E primerament que placia a la vostra maiestat voler donar e atorgar en privilegi perpetual als consols e administradors e collegi de la art dels apothecaris e de la cera de la dita Ciutat de barchinona de poderse aiustar lo dimenge apres la festa de tots sants per fer eleccio de dos consols e hun consol a la cera en la forma ja per ells acostumada ço es fahent set elegidors e aquells elegidors hagen carrech de elegir dos de la dita art pus no sien dels dits set elegidors los quals dos elegits sien haguts per consols e administradors aquell any e per lo semblant lo consol per la cera E encara se puxen auistar tantes vegades alla hon los dits consols e administradors plaura ço es o ab tot lur collegi e o ab aquella part que ells conexeran sens demanar ni haver licencia del veguer e o regent la vegueria de barchinona ne de qualsevol altre official reyal per tractar comunicar e ordenar entre ells totes e qualsevol coses concernents a utilitat de lur collegi e encara fer entre ells qualsevol tall o talls. E voler mesavant en privilegi perpetual atorgar, loar e confirmar totes e qualsevol ordinacions fetes per los consellers de la dita Ciutat en e per lo dit collegi dels apotecaris si et inquantum sien vistes al present privilegi en res no derogar

Item senyor com les medicines fetes per los dits apothecaris sien mijans conservatius de la Sanitat humanal tant en perlongarlos la vida com totalment curar la divinal gracia mijançant en tant que per lo prolongament se aconseguex curacio en la anima havents mes temps en regonexer lurs consciencies e fer orde de chrestia qui es cosa de molta stima. E si moren veuen los creedors axi com la muller e o altres qui preferexen als dits apothecaris qui hauran lurs medecines fiades ab les quals tan grandissimo beneffici aconseguit hauran. Excepto les medicines servints a la lur ultima malaltia de la qual moren les quals senyor de dret e bona consuetut preferexen als dits creedors e son collocades en lo segon grau quant mes aquelles medecines servints a les malalties de les quals guarexen deuen esser privilegiades. Per tant supliquen a la dita vostra maiestat li placia atorgar en perpetual privilegi als dits consols e administradors e collegi de la dita art dels apotecaris que daquiavant totes les medecines ques fiaran a qualsevol persones de qualsevol ley stat o condicio sien vulles servesquen per fills mullers e o per lurs families en qualsevol malaltia o malalties encara sobrevisquen o reten lo deute de natura sien privilegiades com les medecines servints per la ultima malaltia de la qual moren En tal manera que lo dit deute de medecines preferesque a qualsevol altre credit o credits e sien apres les funeraries en acte de graduacio collocades les quals medecines e deute sia executat per aquell official o officials als quals tal execucio se pertanyera tota excepcio remoguda. E mesauant senyor per quant se pot seguir tant per ignorancia com per qualsevol altres respectes los apothecaris e droguers e altres tenir materials no bons sophisticats e alterats E aço sia cosa venint en grandissimo dampnatge a vostra maiestat e a vostra cosa publica e als malalts axi per no fer bones medecines com en altres coses en que dits materials servirien dels quals se abusaria si provehit noy era. Per tant et alias es per lo dit collegi suplicat placia a la dita vostra maiestat donar poder e facultat als dits consols e administradors de la dita art, qui ara son e per sdevenidor seran que axi com ja han acostumat ço es tots anys una vegada que una vegada e moltes e tantes quantes ells conexeran e volran puxen anar e regonexer tant los apothecaris com altres qualsevol persones que tinguen materials de apothecaria droga o drogues E que aquells sien tenguts de amostrarho als dits consols e administradors e denunciar les quantitats que tendran migençant jurament fet en poder dels dits consols e administradors E si mostrar no ho volran e a lur obediencia no staran encorreguen en e per cascuna vegada en ban de .C. sous aplicadors en la forma acostumada E si per los dits consols e administradors sera vist que tal material o materials droga e o drogues no sien bons en servir en fer medecines simples o compostes. E axi matex si tals medecines tant simples com compostes se atrobaran no esser bones en qualsevol cas de aquells los dits consols e administradors lo dit material o materials droga o drogues medecina o medecines tant simples com compostes hagen facultat de pendre aquelles e lançar e totalment alienar com ja han acostumat e aço façen una vegada e moltes e tantes com seran atrobats. Si empero per algun o alguns dels

dits apothecaris e o altres persones los sera fet contrast En aquell cas los dits consols e administradors hagen e sien tenguts en pendre e demanar sis prohomens de la dita art ab los quals hagen a reveure e ben examinar los dits material o materials medecina e o medecines. E si a ells sera vist fahedor ho puxen denunciar, segons es acostumat al mustaçaff de la dita Ciutat per fer la execucio tal com aparega als dits consols e administradors e prohomens migençant jurament prestador en aquest cas al dit mustaçaff. E aço faça e sia tengut executarlo dit mustaçaff tota favor dilacio e excepcio apart posada sens algun comport. E semblantment se haia fer en la cera en la qual se fa molt frau e se obra molta cera falsifficada e no bona Entes empero e declarat que lo consol de la cera no puxe exercir sino en la cera tantum e no en la medecina com axi sia acostumat: Si donchs per los dits consols e administradors dels apothecaris demanat no era. Nobis humiliter suplicando ut preinserta capitula ac in illis et unoquoque eorum contenta acceptantes ea prout jacent consulibus et collegio supradictis concedere et indulgere de nostra solita benignitate dignaremur atque nos ipsis capitulis et ordinacionibus diligenter inspectis et consideratis quoniam nobis visum est contenta in eisdem ad conservacionem et augmentum ipsius modi artis quippe que et hominum saluti et divino cultui maxime confert quamplurimum accedere suplicacionem eandem tanquam racioni consona benigne exaudita Tenore presentis privilegii cunctis temporibus firmiter valituri deque nostra certa sciencia deliberate et consulto capitula suprainserta omniaque et singula in eis contenta acceptamus dictisque consulibus ac administratoribus ac collegio artis aromatariorum sive apothecariorum cere dicte Civitatis barchinone prout jacent concedimus ac plenarie elargimur et indulgemus. Quo circa serenissimo ferdinando Regi Castelle legionis Sicilie etc. primogenito et gubernatori generali ac post nostros longevos dies in regnis et terris nostris indubitato successori nostro intentum nostrum declarantes dicimus vicesgerenti quoque in dicto gubernatoris generalis officio in Cathalonia vicarioque baiulo ac subvicario consiliaris ac probis hominibus et mustaçaffo barchinone et demum aliis quibuscumque officialibus et subditis nostris ad quos spectet et dictorum officialium locumtenentibus presentibus et futuris precipimus et mandamus firmiter et expresse sub incursu regie nostre indignacionis et ire ad penam Trium mille florenarum auri aragonum de bonis eius qui contrafecerit irremisibiliter exhigendorum et regiis inferendorum erariis quod acceptacionem concessionem elargicionem et indultum huiusmodi omniaque et singula in memoratis capitulis contenta ad unguem teneant firmiter et observent exequanturque et compleant tenerique et observari ac exequi et compleri faciant prout supra continetur. Et non contraveniant neque quempiam contraire permittant quavis racione vel causa quanto ipse rex filius noster nobis obedire suaque jussa pariter observari gliscit officialesque ac subditi nostri prefati iram et indignacionem nostram ac dictam penam cupiunt non incurrere. pro huiusmodi concessione vos dicti consules Regie nostre Curie exolvistis centum sexaginta solidos barchinonenses quos de

nostro mandato recepit magnificus et dilectus consiliarius et generalis thesaurarius noster guillermus de peralta. In quorum testimonium presentem fieri jussimus nostro comuni sigillo pendenti munitam. Datum Barchinone die XII.° octobris anno a nativitate domini Millessimo CCCCLXXVIII.° Regnorumque nostrorum scilicet Navarre anno LIII.° aliorum vero vicesimo primo

REX IOANNES.

Dominus Rex mandavit michi Joanni Peyro visa per vicecancellarium cui fuit comissum et per thesaurarium generalem ac bartholomeum lamdrach pro conservatore. — Prothonotarius.

(ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — Registre 3380, foli 169.)

N.º 4

Apothecariorum Barchinone.

Nos Ferdinandus, dei gratia Rex Aragonum Sicilie citra et vltra farum etc. Ea que bonum publicum et vtilitatem rei publice concernunt nedum libenter confirmamus et concedimus sed etiam totis viribus totoque conatu amplecti desideramus exhibitis. Itaque Maiestati nostre reverenter presentatis pro parte vestri fidelium nostrorum consulum administratorum ac etiam confratrum et collegii confratrie apothecariorum civitatis nostre Barchinone supplicacione et capitulis bonum artis apothecarie et utilitatem rei publice dicte Civitatis concernentibus seriei sequentis.

Sacra real Maiestat Si los officis machanichs de manestrals experts en aquells en la vostra Insigne Ciutat de Barchinona son decorats de priuilegis reals consentits per vostra Real Maiestat e per los reys antipassats de vostra excellentissima senyoria molt mes es condecent que los apotecaris de la dita Ciutat per la necessitat de la expertura de la dita art inmediadament supposada a la sciencia e doctrina de Medicina sia decorada de priuilegis per vostra real Maiestat per lo be public de dita Ciutat e de la salut humana e de la conseruacio e augmentacio de dita art en tota expertura, legalitat e faeltat de aquella. E per tant com fins aci dita art de apotecaria es estada regida e gouernada en la Ciutat ab soles ordinacions dels consellers de dita Ciutat publicades com es acustumat e per les mutacions del temps e qualitat humanas e de necesitat de pratiques e consuetuts la conseruatio de dit art e augmentacio de aquella nos pot sostenir ni adquirir en les necessitats humanes sens aprobacio validacio e confirmacio de les ordinacions dessus dites en quant seran vistes salutifferas e noua concessio fehedora per vostra real magestat de ordinacions necessaries per lo be estament de la salut humana e publica e per la conseruacio del stament de dits apotecaris qui vltra les facultats humanes e necessaries per exercir dita art principalment deuen entendra en sciencia e doctrina de lur art tant acostada a la medicina perço no apartantse de les ordinacions demunt dites en quant son necessaries e vtils per la dita art Suppliquen a vostra Real Maiestat li placia consentir e atorgar als dits apothecaris de la dita Ciutat e tots los successors llurs qui ara son o per temps seran als consols administradors e collegi dells los Capitols seguents en forma e auctoritat de priuilegis de vostra real magestat E primerament que li placia a vostra real Maiestat que si algun temps se sdeuenia que cessas la

forma de les bosses per extraccio dels consols de la dita art de apotecaria la qual se serua entre los altres arts e officis de la dita Ciutat en virtut del priuilegi nouament consentit per vostra Maiestat a dita Ciutat lo qual es sobra la inseculacio dels officis de dita Ciutat En tal cars que dits apotecaris o la maior part de aquells puguessen elegir dos consols solament lo dimenge vinent apres de la festa de omni sanctorum quiscun any los quals juren en aquell cars en poder del veguer o del balle o del mostasaff de Barchinona axi com antigament era acustumat per les ordinacions dels consellers de barchinona. *Plau al senyor Rey* E per quant los apotecaris nos podrian abans ajustar sens licencia de algun official de vostra real Maiestat per coses de dita art lur de la apotecaria sino solament quant elegien consols com fonch ordenat antigament per los consellers de Barchinona e los altros officis de manestrals e confrarias per lurs priuilegis atorgats vuy en dia se poden ajustar tostemps que volran per ço suppliquen dits apotecaris e lo collegi de dita art que placia a vostra real Maiestat consentir en perpetual priuilegi a dits consols ques puguen aiustar e congregar liberament e sens hauer de manar alguna licencia de algun official tantes voltes e en aquell loch, o lochs hont volran quantes los plaura e ab tot lo dit collegi o la maior part de aquell puixen tractar e ordonar entre ells totes e qualseuol coses concernents la vtilitat de dita art e collegi de apotecaris e de la cosa publica e encara per les necessitats de dita art e collegi puguen fer e ordenar qualseuol tall e talls entre ells per qualseuol despeses hagen afer ara, o en sdeuenidor per raho e conseruacio de dita art e collegi llur E encara puguen fer entre ells tariffa per limittar corregir e agraduar los preus de les medecines axi simples com compostes a fi que los apotecaris no puguen demanar preus demesiats sino lo que sera just en virtut del jurament per ells prestat en lo principi de lur offici E que dites ordinacions se hagen a fer ab tot lo consell e collegi de dits apothecaris o la maior part de aquells E que dits talls o talles sien executades per los consols de dit art e collegi ab asistencia de aquell official que dits consols de dits apotecaris volran e elegiran per inferior o minimo que sia. *Plau al senyor Rey* E mes senyor molt excellent los dits apotecaris desijant tota puritat synceritat e veritat de les coses de lur offici per quant seguirse pot tant per ignorancia quant per molts altres respectes los apotecaris e encara droguers e mercaders e qualseuol altres persones tant ecclesiastiques com militars tenir materials o drogues sofisticats e sufisticades e no bons ni vertaders, o encara alterats o alterades per alguns respectes o accidents. E aço sia cosa vertent o concernent grandissim dan de la cosa publica e de qualseuol estament de homens tant constituyts en sanitat com en malaltia e tant ecclesiastichs com seculars, e venints e declinants en la vostra dita Ciutat de Barchinona e subdits e vassals de vostra real Maiestat de ques porien seguir si noy era degudament prouehit molts inconuenients e parill de mort e de malalties accidentals tant per los malalts com per los sans per tant es supplicat humilment a vostra real Maiestat per part dels dits apothecaris del collegi de dita lur art de apotecaria que sia de sa merce donar y atorgar poder e facultat als dits consols e als adminis-

tradors de dita art qui ara son per temps sdeuenidor seran e no altres persones que axi com ja han acustumat quiscun any vna vegada y moltes y tantes quantes ells conexaran y volran puguen anar e regonexer les botigues dels apotecaris droguers e mercaders e qualseuol altra stament de persones qui tinguen drogues o materials necessaris a la dita art de apotecaria E aço puguen fer executar com es dit tostemps que volran sens intervencio de algun official ordinari o comissari de la dita Ciutat, E que en aquesta tal regonexença no puguen esser impedits ni inhibits per algun de qualseuol officials ordinaris comissaris o delegats E si per ventura aquells tals apothecaris droguers o mercaders o altres persones de qualseuol stament o ley qui seran trobats tenir drogues o materials sufisticats e no bons mudats o altarats per qualseuol accident se fahian dificultoses demostrar dits materials, o drogues tant com ne tenguessen que en tot cars los dits consols dels dits apotecaris per lo benefici public com es estat dit puguen forçar e compellir aquells o aquelles tals persones necligents e inhobedients en virtut del present priuilegi e per la auctoritat de aquell com delegats executadors en dites coses per vostra real Maiestat ab bant de cinquanta solidos que migensant jurament prestador en poder de dits Consols com ja es acustumat denunciaran e amostraran al vll a dits consols e administradors tots quants materials e drogues tindran tant bones com sofisticades e no bones altrament en quiscun cars de necligencia o inobediencia o frau o dol que cometessen en tal denunciacio o per quiscuna vegada encorreguen en ban e pena de cinquanta solidos del quals se hagen a fer tres parts eguals la vna sia adquirida als cofres reals de vostra Maiestat laltra part sia del mostasaff qui demanat per dits consols o administradors fara la execucio de dita exaccio de bans y penes hu y molts bans e la restant terça part sia de la dita art e collegi dels apotecaris. *Plau al Senyor Rey* E si per los consols y administradors sera vist e trobat que algun material o materials droga o droguers sien sufisticats e no bones per seruir e compondre e fer madecines simples e compostes les quals seran vistes e conegudes no esser bones ni saludables per algun cors huma per esser no bones per qual seuol respecte o raho natural hagen facultat los dits consols e administradors per virtut del present priuilegi a ells consentidor per vostra real Maiestat de pendra aquelles drogues o materials o altres coses sufisticats e no bons en tant simples com compostes e lensar totalment e alienar aquelles en aquell loch o lochs tals que nols puguen cullir ni seruir en alguna cosa axi com ja es acustumat per dits consols e administradors en virtut de les ordinacions fetes per los consellers de Barchinona e publicades en lany Mil CCCCxxxxv. *Plau al Senyor Rey* Si empero per algu o alguns de dits apotecaris o altres persones no sera fet contrast e dits consols e administradors executant e volent executar lo que demunt es dit e supplicat en tal cars los dits consols e administradors del art dels apotecaris sens intervencio de algun oficial real ni comissari encara de mostasaff puguen pendre aquells tals materials droguers o medicines simples o compostes segellar aquell o aquelles e apres conuocar e demenar sis prohomens de la dita art en loch dels tres qui

ab les premencionades ordinacions del any Mil quatracents quaranta e cinc en tal cars y deuian entreuenir ab los quals sis prohomens los dits consols e administradors hagen regonexer e encara exhaminar los dits materials droguers e medicines simples, o compostes e si a els sera vist fehedor puguen lansar aquelles en loch que no puguen seruir en presencia de tots los qui haura feta dita exhaminacio no obstants qualseuol contraris que axi per qualseuol officials com per altres persones priuades o publiques se puguessen fer e si en tal cas la part qui tendra tals materials o medicines encara contradira a la execucio dels dits metarials droguers, o medicines simples o compostes los dits consols sien tenguts denunciar tal contradicio al mostasaff de la dita Ciutat segons ja es acustumat lo qual mostasaff fassa la execucio de aquell en tal cars trobara esser estat declarat o judicat per los dits consols y administradors del dit art de la apotecaria e per les dites sis persones de la dita art o per la maior part de aquells la qual execucio fassa e sia tengut fer dit mostasaff tota fauor dilacio e qualseuol excepcio o excepcions no obstants, e apart posades. *Plau al Senyor Rey* E mes excellentissimo senyor suppliquen los dits consols e administradors de la art dels apotecaris molt humilment que placia a vostra real Maiestat consentir y atorgar en priuilegi perpetual vna ordinacio feta per los dits consellers de la vostra Ciutat de Barchinona entre les altres qui foren fetes en lany desus dit Mil quatracents quaranta y cinc la qual es del tenor seguent Item ordenaren los dits consellers e prohomens que si sera debat o questio entre algu de dits apotecaris e altra qual seuol persona o persones per raho de medicines species o altres coses de la dita art de apotecaria per raho dels preus de aquelles que los dits apotecaris demanaran Que en tal cars los dits consols agen a jutjar la dita questio e debat e donar a quiscuna part son dret de la qual declaracio feta per los dits consols alguna de les dites parts no sen puxa appellar reclamar ni hauer ne algun recors ans pus per ells ne sera feta relacio al honorable Veguer de Barchinona o altra official al qual se pertanyera que encontinent sia feta la execucio tota exepcio remoguda E com dita ordinacio sia estada seruada des que fonc feta en aquesta forma per lo apotecari a qui es degut per medicines o per compta de la sua botiga acustuma fer citar deuant lo Veguer o balla de Barchinona los assidents sentmaners sens lo deutor o deutors seus per la primera monicio e judicial interpellacio e porta del compta copia e demana que sia pagat E si lo deutor no vol pagar o concordar se ab dit apotecari crehador no obstant qualseuol rahons o excepcions lo veguer o lo balle ab consell dels assidents doctors del juy o cort o los qui seuran en la cadira qui son los setmaners en absencia del veguer o balle remeten lo dit compte o comptes de dit apotecari o apotecaris als consols de dits apothecaris Per taxar e indicar aquells dins alguns dies e apres quen fassen relacio en escrits a la dita Cort hont es comensat lo juhi e dita prouisio judicial se acostuma continuar en lo libre de la cort e es intimat aqui mateix a la part qui deu si es personalment present sino en casa sua que dins lo terme prefigit comparegue deuant dits consols per ueura exhaminar indicar e taxar dit Compte o comptes E si comparent personalment o

algu per ell o no comparent los dits consols dels apotecaris acustumen fer diligencia deguda en mirar, e examinar dits Comtes dels apotecaris en lo libre de comptes e manuals lurs e les receptes e partides e altres legitimes proues segons los es vist fahedor E apres se continua la dita taxacio e judicacio per dits consols a la fi de dits comptes e axi es portat dit Compte ab dita taxacio e judicacio per lo apotecari demanant a la cort hont es començat lo juy e presentat dit Compte ab dita judicacio es prouehit que sia feta la execucio, Perço placia a vostra real Maiestat loar e aprouar e confirmar dita ordinacio e pratica de aquella resultant en la forma expecificada desus dita. *Plau al Senyor Rey* E per quant los deutors volent souynt scusar la paga e satisfaccio de dit deuta venen a oposar moltes rahons frustatories contra justicia e equitat poch recordantse del benefici rebut com los fou estades fiades les medicines ab les quals hauran recobrada la sanitat e alargada la vida encara que sien morts per tant dits consols administradors e collegi de dits apotecaris suppliquen humilment a vostra excellencia que encara que los deutors allegassen suspita contra dits consols o altre dells que placia a vostra real Maiestat que dits consols se puguen associar quatra o sis apothecaris ab los quals o la maior part dells migensant jurament judiquen e taxen dits comptes la qual judicacio pugue esser continuada en lur libre e de aquella ninguna de les parts sen puxa clamar ni appellar per molt que lo compte munta ans dit veguer y balle com comensat sera lo juy hagen a deduir degut e complit efecte de execuccio lo que sera judicat e tatxat lo dit compte havent dita declaracio per judicacio e condemnacio feta per jutges compatents repellint tota appellacio recors o reclamacio e restitucio in integrum. *Plau al senyor Rey.* Si empero los dits deutor o deutors de les medicines o del compte de la botiga oposara que lo compte del apotecari en tot o en part sia multiplicat o lo recepta per frau o dol del apotecari e per almentar mes lo compte que de tal excepcio sia conegut sumariament y de pla sens proces ni scriptures per lo veguer de Barchinona o son consistori ab consell de dos sentmaners seus doctors e no per ningun altra oficial maior ni menor qui hagen les parts y los prohomens del offici o algun dels si esser hi volran e prenguen les proves de paraula e sens proces e que dit veguer ab consell dels dits doctors sentmaners seus hi hage a declarar en scrits dins quinze dies primer vinents apres la dita excepcio e passats los dits XV dies si noy era declarat ques pugue fer la execucio en la forma demunt dita en dit priuilegi e si prouera lo dol o la falsadat opposada contra lo apotecari que demanara dit compte que sia dit apotecari en pena de CCC solidos y que perdia lo deuta E si lo dol o falsadat apposada no sera aprouat per lo opposant en tal cars dit oposant sia condemnat per lo dit veguer e dos setmaners seus en pagar les despeses e los dans que haura sostenguts lo apotecari qui demanara lo compta feta deguda extimacio de dits dans ab Jurament e que sien taxats ab les despeses per dit veguer, e dos setmaners sens proces algu lo die mateix que fara la declaracio o apres dins tres dies. *Plau al senyor Rey.* E mes suppliquen humilment los dits consols administradors e collegi de dits apotecaris ha vostra

real Maiestat que li placia loar e confirmar e en perpetual priuilegi consentir e atorgar una ordinacio feta per dits consellers de la Ciutat de Barchinona en lany M.° quatrecents cinquanta e nou la qual es primera de les altres aquell any la qual disposa e dona forma de parar botiga e dels examinats y dels nouels apotecaris y es de la tenor seguent: Ordenaren los consellers e prohomens de la dita Ciutat que de qui hauant alguna persona qui volra parar y tenir botiga en Barchinona de apotecaria no gos ni li sia licit ni permes ferho si dons no haura primer stat vuyt anys en lo dit art ço es cinc anys en la dita Ciutat ab apotecari e tres anys en qualseuol part usant dit art Lo qual temps de vuyt anys com dit es hage aduerar a qui lauors seran consols de la dita art dels apotecaris e apres se hage a exhaminar en la forma seguent ço es los qui seran consols hagen hauer vuit apotecaris dels quals ni hage quatre qui los dos anys propassats seran estats consols de la dita art e altres quatre aquells que los dits consols conexaran e volran de los dits vuyt ab los dos consols qui lavors seran hagen interrogar lo quis examinara de simples medecines y daltres de compostes tant y tant longament fins los vuyt examinadors conexaran sian assats interrogats E apres facen dispensar al quis exhaminara una medicina o dues o tantes com los plaura en presencia dels dits consols e examinadors e fer aquella triturar compondre e confeccionar e si la dita medicina o requeria fer aquella fermentar en tal manera que sia vist o conegut lo quis examinara esser suficient e ydoneu a parar y tenir botiga o obredor de apotecaria en la present Ciutat e axi de la part intellectual com de la obra manual y apres fetes y complides les dites coses en la forma desusdita los dits vuyt prohomens e examinadors hagen a votar sacretament per via de excrutini migensant sagrament de dir si tal examinat los porra esser idoneu y sufficient per regir la dita art o no y per tant nos pugue seguir paritat entre los vuyt exhaminadors hage facultat de poderse asociar hu de dits consols trahent aquell a sort e cullits los vots si lo dit examinat sera trobat bo e sufficient per exercir la dita art ladons li sia donada licencia e facultat de poder parar e tenir obredor, exercir dita art de apotecaria e que par botiga de apotecaria e si sens examinarse en dita forma volia parar botiga quiscu qui tal volria fer pach per quiscuna vegada bant de cent solidos los quals sien la mitat del mostasaff qui lauors sera e laltra mitat de la dita art de la apothecaria e per les necessitats de la dita art e collegi. *Plau al senyor Rey.* E mes suppliquen humilment a vostra real Magestat los dits consols e collegi de apotequaris que li placia atorgar e consentir per special e perpetual priuilegi que tots los apotecaris que fins aci son estats examinats e han parada botiga en la present Ciutat la puguen tenir com fins aci an tenguda sens contrast de persona alguna e que dits consols tant solament sen interuencio de ningu altri official hagen facultat de donar licencia en aquell qui sera examinat e trobat sufficient de poder exercir la dita art de apotecaria de parar botiga en la present Ciutat de Barchinona ni en qualseuol part de la veguaria e ballia de dita Ciutat, e aquell tal sia continuat en lo libre del collegi de dita art e lin pugua esser consentida carta publica en poder de aquell

notari que volran. *Plau al Senyor Rey.* E mes Senyor molt excellent placia à vostra real Maiestat consentir dits consols de apotecaris que puguen exhigir jurament de qualseuol que exhaminaran per exercir la dita art de ypotecaria y aquell tal examinat jura en poder lur que be e degudament se haura en lo exercici de dit art e que estara en dites coses la dita art als manaments e correccio dels dits consols seruant tostemps les ordinacions de la dita art dels apotecaris y totes coses contengudes en lo present priuilegi. *Plau al senyor Rey.* E mes excellentissimo senyor com les medicines fetes per los dits apotecaris sien mitjans conseruatius de la senitat humana tant en lo prolongar la vida com totalment curar la diuina gracia migensant, en tant que per lo prolongament se aconsegueix curacio en la anima hauent mes temps de regonexer lurs consiencies e fer orde de crestia que es cosa de molta extima e si moren venen les mullers o altres creadors qui volen esser preferits als dits apotecaris, qui hauran fiades en cars de malaltia e paril de mort lurs medicines les quals tan grandissim benefici aconseguit hauran e son preferides dites mullers o altres creadors a tots los credits dels dits apotecaris e encara de medicines exceptades aquelles medicines que trobaran fetes per la lur ultima malaltia de la qual moren e com les dites medicines sien fiades a forma o semblança de prestech de gracies o de comanda feta o fet en temps de necessitat urgent per la malaltia corporal e per bon custum los dits apotecaris qui en tal cas son moguts e conuidats per caritat e pietat e altres virtuts de bon crestia e catolic pertanyents per les quals no gossen en tal temps de necessitat e tristor de malalties qui manassant la mort als passients demanar penyores ni encara fermances E si tal volien fer o praticar molt sovint morrien los malalts abans que no serien socorreguts del auxili humenal e natural de medicines per ço no es digue cosa que a tants benificis e subuencions donades en temps de tanta necessitat per econseruacio de la vida a ells deguda ne reportan damnatge e que per les diligencies de les mullers e altres creadors qui de lurs credits se an fetes fer cartes e obligacions agen a preualer a tants benificis ab tanta amor fraternal prestats e exhibits per dits apotecaris e que les mullers qui per lo sagrament del matrimoni e unitat de voluntat ab lurs marits per la qual son obligats en donar la vida la hu al altra ab lurs opposicions de dots vullen frustar de rebre e enganar dits apotecaris en lurs credits de dites medicines ni altres creadors tenen maiors rahons de obligacions per les quals puguen rahonablement esser preferits als dits apotecaris en dites medicines de altres malalties e de temps de sanitat com sia maior util dels creadors que lurs deutors visquen que si morien per tant suppliquen dits consols e administradors y collegi de dita art de apotecaris que dequiauant totes les medicines que faran per qualseuol persones de qualseuol ley stat e condicio que sien vulla seruesquen per fills o filles en qualseuol malaltia o malalties curtes o largues e apres moran per algun accident sobrevinint sien totes priuilegiadas com a medicines seruints per la malaltia larga o curta de la qual moren. *Plau al Senyor Rey.* Declarant e ajustant vostra real Maiestat al precedent capitol que lo dit deuta de medicinas qui hauran seruit per la muller per ella

ni per sos hereus no pugue esser impedit per alguna opposicio de dot ni altres credits de ella e si hauran seruit per lo marit e per los familiars e seruidors de casa qui continuament serueixan als marit e a la muller (en tal cars si los bens del marit no abastaran e la muller) ho hereus seus hauran fet inuentari dels bens y que no hagen fraudats ni ocultats alguns bens del defunt en tal cas la muller e los bens seus resten obligats per la mitat de la quantitat o credit de dites medicines e no mes e aço segons disposicio de hun capitol del Recognoverunt proceres de Barchinona que en effecte obliga los bens de la muller en prestechs o fiances fetes al marit del deuta demanat e no mes La qual meytat sia de la quantitat a la qual seran taxades les medicines e drogues per dits consols segons forma de les ordinacions desus dites e del present priuilegi si empero la dita muller ho hereus del marit o de la muller defunts o altres creadors en res no hauran fet Inuentari algu o ne hauran fet e sera fraudalos e ocultacio de bens en tal cars la execucio dels dits deutes de medicines e compta de la botiga de apotecaria pus sia estat taxat com es dit sia fet per tot lo deuta com si noy hagues opposicio alguna. *Plau al Senyor Rey.* Et deinde fuerit eidem Maiestati nostre humiliter supplicatum ut pro utilitate et bono prefate artis apotecarie et rei publice prefate Ciuitatis Barchinone dicta preinserta Capitula et unumquodque eorum vobis dictis consulibus administratoribus et collegio prefate Confratrie apotecariorum dicte civitatis Barchinone et confratribus ac apotecariis et vestre confratrie presentibus et futuris confirmare auctoritzare decretare et concedere de nostra solita benignitate dignaremur Nos itaque subditorum nostrorum supplicacionibus bonum et utilitatem rei publice concernentibus benigne annuentes visisque et perlectis capitulis ipsis et unoquoque ipsorum tenore presentis de nostra certa sciencia deliberate consulto dicta capitula et omnia et singula in eis contenta sic et prout et juxta decretaciones positas in fine uniuscuiusque Capitulorum ipsorum vobis prefatis consulibus administratoribus et collegio seu apotecariis seu aromatariis et vestrum (sic) confratrie presentibus et futuris perpetuo confirmamus auctoritzamus decretamus et concedimus volentes et concedentes dicta Capitula et unumquodque eorum juxta sui seriem et tenorem pleniores et sic et prout per Nos in fine cuiuslibet decretata existunt teneri et observari Qua propter serenissime Joanne ragine Castelle Legionis Granate etc. Principis Gerunde Archiducisse Austrie Ducisse Burgundie etc. filie primogenite nostre Carissime Gubernatricique Generali ac post felices et longevos dies nostros Deo propitio In omnibus Regnis et terris nostris inmediate heredi et legitime successori mentem nostram aperientes sub paterne benediccionis obtentu dicimus et rogamus Spectabili preterea nobilibus magnificis consiliariis dilectis et fidelibus nostris futuro locumtenenti generali gerenti vices nostri generalis Gubernatoris In Principatu nostro Cathalonie vicariis baiulis subvicariis et subbaiulis et signanter vicario baiulo subvicario et subbaiulo Consiliariis consilio et probis hominibus dicte nostre Civitatis Barchinone ceterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris et in dictis Principatu et Civitate presentibus et futuris dici-

mus et distincte precipiendo mandamus sub iræ et indignacionis nostre incursu penaque florenorum auri aragonum mille a bonis contra facientis vel venientis irremisibiliter exhigendorum nostrisque inferendorum erariis quatenus preinserta Capitula et unumquodque eorum et in eis contenta juxta decretaciones in fine appositas perpetuo teneant firmiter et observent et faciant per quos deceat Inviolabiliter observari et Caveant diligenter a contrario faciendo si dicta Serenissima Regina Princeps et filia primogenita nostra Carissima nobis morem gerere ceteri vero officiales et subditi nostri predicti gratiam nostram caram habent Iramque et indignaciones nostras ac penam preapositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus nostro comuni sigillo impendenti munitam. Datum In oppido Montissoni die vicessima nona mensis augusti anno a Nativitate Domini M.° D.° decimo, Regnorumque nostrorum videlicet Sicilie ultra Farum anno quadragesimo tercio Aragonum et aliorum XXXII° Sicilie autem citra Farum et Hierusalem octavo. — Yo el Rey.

Dominus Rex mandavit michi Michaeli Velasquez Climent Visa per Vicarium et per Thesaurarium et conservatorem generales.

(Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 3657, folis 218 a 226.)

N.º 5

De examen de medicinas.

PHILIP *en la Cort de Montso*, Any M.D.LXXXV.

Per quant es necessari per la salut corporal, proveir a las bonas medicinas, statuim, y ordenam ab loatio, y approbatio de la present Cort, que tots los Concellers, Paers, Jurats, Consols, Procuradors, y altres Administradors de las Ciutats, Vilas, y altres Vniversitats, axi del Principat de Cathalunya, com dels Comtats de Rossello, y Cerdanya, pugan nomenar vn Metge cada any, y vn Apothecari, los quals ab lo Prothomedic, o son substitut pugan regonexer junctament ab dits Administradors de las Ciutats, Vilas, y altres Vniversitats, sils aparra assistirhi, las botigas de tots los Apothecaris, y miren las drogas, y ayguas, y altras cosas de medicinas, y tingan facultat de lansar las quals aparra esser dolentas, no obstant qualsevol privilegis a dits Apothecaris, y a lur Collegi concedits.

(*Constitucions de Cathalunya*, foli 177.)

N.º 6

De examen de medicinas.

FHELIP *Quart en la primera Cort de Barcelona, Any M. DCCIJ.* Com lo mes principal per la curació dels malalts, sia, que las medicinas sels aplican, tingan las qualitats de que necessitan, y sian compostas, segons las verdaderas reglas de la art, y facultat de Apothecaris; y perço sia convenient à la publica vtilitat, que aquells que tenen botiga de dita Art, tingan la verdadera coneixensa de las medicinas, è intelligencia cabal per llur composició; lo que nos pot atquirir, sino ab molta practica, per esser Art, y facultat tant extesa, y la mes apreciable per la salut corporal; y per assegurar que los Privilegis de Mestres Apothecaris, concedeix lo Prothomedich à diferents personas de aquest Principat, recaygan en las que tingan las qualitats de la verdadera coneixensa de las medicinas, y de sa verdadera composiciò: Perço placia à V. Magestat, ab consentiment, lloaciò, y aprobaciò de la present Cort, estatuhir, y ordenar, que de aqui al devant perpetuament, lo Protomedich de est Principat, no puga, ni dega donar Privilegi de Apothecari a persona alguna, per lo present Principat, que primerament aquell, qui voldrà obtenir dit Privilegi, no hage practicat realment, y de fet per lo espay, y termini de sinc anys, havent de esser alomenos de dos anys y mitg, en casa de vn dels Mestres Apothecaris de esta Ciutat, o de altre Ciutat, ò Vila del present Principat, ahont hi hage Collegi de Apothecaris, podent fer los altres dos anys y mitg, en casa de Mestres Apothecaris de est Principat, de parts que noy hage Collegi; y que semblantment, ans de obtenir dit Privilegi, hagen de esser examinats per los Consols del Collegi de esta Ciutat, ò de altres tingan Collegi, ab assistencia del mateix Protomedich, ò de orde seu; Y que no observantse en la dita forma, lo Privilegi sia nullo, y de ningun efecte; y que lo Protomedich de tres, en tres anys dega fer tarifa per las medicinas, havent rahò dels preus dels simples, segons la ocurrencia del temps. Plau à sa Magestat.

(*Constitucions de Cathalunya,* foli 177.)

N.° 7

Ordinacions nouement fetes sobre los Speciers.

Diuendres a xxvij *de Noembre del any* MCCCCxxxiij. *fou feta la present crida per en Saluador rouiredech corredor publich de la dita Ciutat loctinent den Bernat cadireta preconis publici de la dita Ciutat detengut de malaltia ab dues trompetes per los lochs acustumats de la dita Ciutat.*

Ara hoiats de part del honorable en Jachme ros Mostaçaf de la Ciutat de Barchinona, Que com per posar en degut estament e orde lo offici o art dels apothecaris o dels speciers de la dita Ciutat sie necessari quels dits Apothecaris sien persones elegides sauies e discretes, e en la praticha e exercici de la dita art aprouades com se sguard molt a la salut de la cosa publica e a la reparacio e conseruacio de sanitat sie encara molt necessari que ab gran studi e cura se vegen es regoneguen les medicines e materials lurs si seran axi substanciosos elets e bons que sen puxe sperar e seguir benefici, E no sien axi in vtils e alterats que en alguna manera no conplissen ne donassen Remeys alsguns Per ço ordonaren los Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daci auant los honorables Consellers de la dita Ciutat cascuns anys en la setmana primera dels mes de Janer elegesquen en la manera deius scrita Quatre prohomens ço es .j. metge phisich e vn mercader droguer E ij speciers los quals metge fisich e mercader droguer sien indistinctament elegits mesos e posats per los dits honorables Consellers E los dits speciers sien elegits en aquesta manera ço es quels dits Especiers ne elegesquen quatre los quals presenten e hagen a presentar als honorables Consellers los quals ne prenguen aquells dos quels plaura los quals sien adjunts als dits phisich e droguer E axi en la dita forma sien cascuns anys en la dita primera setmana de Janer elegits los dits quatre prohomens los quals dins vj dies apres que sien elegits e apres de tres en tres meses sots ban de .D. solidos per cascu e per cascuna vegada que contrafaran haien carrech de regonexer e entreguar e de fet regoneguen e entreguen be e legitimament e ab sobirana diligencia ensemps ab lo honorable Mostaçaf de la dita Ciutat e ell present tots los Exerops axi simples com composts e totes medicines e materials los quals sien en poder dels speciers e encare dels mercaders e botiguers de Barchinona los quals Exerops medicines e materials los dits speciers mercaders e botiguers migençant sagrament per ells fahedor a deu e als sants quatre Euangelis en lurs bones consciencies e sens engan

hagen e sien tenguts denunciar exhibir e mostrar als dits Mostaçaf e quatre prohomens E los dits Mostaçaf e IIIJ.E prohomens vegen regoneguen e judiquen si los dits Exerops medicines e materials son bons abils e suficients per metrels en medicines E si no seran trobats bons abils e suficients e aquells que esser deuen los dits Mostaçaf e quatre prohomens hagen e sien tenguts lançar aquells en loch o part hon no puxen seruir prohibint e vedant a cascu qui tals materials tendra de de no tenir los, E si ho fayen encorreguen cascu e per cascuna vegada que contrafaran en ban de cccc solidos, E si per ventura los dits quatre prohomens nos podien tots ensemps concordar de e sobre les dites coses en tal cas se haie a seruar ço que tres dells concordablement diran e judicaran de e sobre los materials dessus dits E si per ventura los dos eren de vna oppinio E los dos de altra en tal cas hi sie acustumat lo Mostaçaf de la dita Ciutat lo qual ab aquell[s] dos dels dits prohomens ab los quals se pora concordar prouehesquen sobre les dites coses E per ço que aquelles ab maior efficacia sien exequides los dits quatre prohomens dins VJ jorns continuus apres que seran elegits hagen a jurar en poder del honorable Mostaçaf de Barchinona de fer la dita cercha e de tenir e exequir les dites coses be e leyalment segons dessus se conte.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daciauant no sien venudes en la dita Ciutat termens e territoris de aquella algunes medicines compostes axi com Triaga matridat e altres qualseuol confeccions vulles que hic vinguen e sien portades e meses de qualseuol parts vulles sien fetes e compostes dins Barchinona nes puxa vsar de aquelles tro atant sien realment regonegudes e prouades per los dits Mostaçaf e quatre prohomens ço es .J. phisich .J. droguer e dos speciers E si sobre aço los dits IIIJ.E prohomens nos podien concordar sie fet e seruat segons dessus en la pus prop precedent ordinacio es contengut, E qui contrafara pach per ban cascuna vegada .D. solidos.

E per ço quels dits quatre prohomens sien pus diligents en exequir les dites coses los dits Consellers e prohomens constituexen a cascun dells salari annual de X lliures barchinoneses les quals los assignen specialment e expressa de e sobre los bans dessus dits e deius scrits en aquesta manera ço es que dels dits bans tro a tant quel dit salari sie haut per les dites IIIJ.E persones se hagen a fer tres parts eguals E la terça part romangue quitia al dit Mostaçaf E les dues parts sien dels dits IIIJ.E prohomens en paga prorata de lur salari E aquesta partio sie seruada tro que cascun dels dits IIIJ.E prohomens sien entegrament pagats cascu en les sues X lliures de son salari Mas pagades les dites X lliures a cascu lauors tots los bans cometadors sien adquirits al dit Mostaçaf o ço quin sobrera si dels bans volra fer algunes gracies departidors per ell segons acostume partir los altres bans dreçats a son offici.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daciauant solament los speciers los quals tenguen obradors en la dita Ciutat hagen e puxen vendre Exarops composts e simples letonaris Emplanstres vnguents olys e aygues distillades e altres

medicines compostes e simples axi que alguna altra qualseuol persona qui specier no sie no gos vendre en neguna manera sots ban de cc solidos per cascuna vegada que contrafara E de perdre les coses en les quals contra faran Exceptat pero e declarat que qualseuol persona encara que no sie de la dita art puxe vendre axi a Especiers com a altres qualseuol persones ayga ros ayga naffa ayga de mumfar ayga de Eufrasia ayga ardent.

Exceptat encara que cascu per aprouisio de sa casa puxe fer e vsar de totes e sengles coses dessus dites no contrastant la prop dita ordinacio.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daciauant cascuns apothecaris hagen e sien tenguts donar a cascuns de lurs parroquians lurs albarans dels deutes en los quals seran tenguts e aço hagen a fer dins .j. any continuu apres quels deutes se començaran a fer e aço per cessar questions les quals moltes vegades se causen per caure la cosa en oblit. E si per ventura algunes questions o debats exien entre ells sobre les coses en los dits albarans contengudes axi per raho dels preus de les medicines com en altra manera en tal cas les dites questions haien esser prestament determinades per los dits quatre prohomens E segons lur determinacio la cosa haia a passar E si segons la determinacio dels dits IIIJ.E prohomens lo deutor no volra pagar sie feta ordinacio per los ordinaris de aquells E en cas de discordia dels dits quatre prohomens sie fet segons en altres casos es dessus contengut.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daciauant algun apothecari no gos ne li sie legut emparar e tenir obrador de apothecaria dins la dita Ciutat, si donchs primerament no ha stat en la dita art per x anys continuus axi en la dita Ciutat com en altres parts e que de aço haien a donar clara informacio E que vltra la dita pratica dels dits x anys haien esser exeminats be e diligentment per los dits quatre prohomens presents e interuinents los honorables Consellers de la dita Ciutat, E qui contra fara pagara per cascuna vegada .DC. solidos barchinonesos.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daciauant alguna dona qui tenga botiga de speciaria no gos fer ne vendre medicines algunes de neguna ley si donchs no te en casa per regir la dita botiga persona la qual haia stat en la dita art per x anys axi dins la dita Ciutat com en altres parts segons es dit en la prop precedent ordinacio E qui contrafara pagara cascuna vegada per ban .DC. solidos barchinonesos.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat Que daciauant algun apothecari no gos fer ne qualseuol metge no gos ordonar algun Exerop ne porga ne confeccio de qualseuol medicina si donchs la recepta no li es donada ordonada e scrita o lo specier mateix dictant lo metge la hage scriure en Romans E quels materials haien esser specificats en la recepta ab aquells vocables que volgarment poden esser nomenats ço es per eximpli que si .j. dels materials es fulzia que diguen fulzia e no diguen Capilli veneris E axi dels altres materials nomenant aquells per vocables vulgars e cone-

guts e no ab noms peregrins e no coneguts a les gents E ans que dels dits materials se face confeccio alguna hagen esser vists e regoneguts per lo metge qui ho ordonara, E cascuns dels dessus nomenats qui contrafara pagara cascuna vegada per ban .D. solidos barchinonesos.

Dels quals bans qui restaran pagats primerament los dits IIIJ.E prohomens en lur salari sien fetes tres parts eguals les dues de les quals sien del Mostaçaf E la restant terça part sie del acusador.

Retenen se empero los dits Consellers e prohomens que si en les presents ordinacions haura res scur o duptos que ells e lurs successors en la Consellaria ho puxen interpretar e declarar corregir e esmenar tota vegada que sera vist fahedor etc.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Lligam de Bans y Ordinacions* de darrers del segle XIV y primera meytat del XV, folis 50 al 52 girat.)

N.º 8

Ordinacions fetes sobre lart dels Apotecaris o, Speciers.

Diuendres a IIJ. *de Noembra del demunt dit any* (MCCCCXLV) *fou feta la present crida per en Bernat cadireta ab dues trompetes per los lochs acostumats.*

Ara hoiats tot hom generalment per manament del honorable mossen Bernat splugues caualler Regent la vagueria de Barchinona de Agolada de Valles de Moya e de Moyanes e del honorable en P. des Torrent Batle de la dita Ciutat Ordonaren los honorables Consellers e prohomens de la Ciutat demunt-dita per vtilitat de la cosa publica de aquella e repos e benauenir del art dels apothecaris o speciers per cessar inconuenients qui per les coses deuall contengudes sen porien seguir si no hi hera prouehit ço es que daqui auant los dits apothecaris ab licencia empero del honorable vaguer o regent la vagueria de la dita ciutat se haien aplegar en lo Monastir deles penedides lo primer digmenge apres omnium sanctorum primer uinent e axi quescun any en semblant die e que elegesquen quatre dells aquells que a ells o ala maior part sera uist fahedor los quals apres seran presentats als honorables consellers qui de aquells ne pendran dos los quals per lany ladonchs primer uinent seran Consols del art dels dits apothecaris los quals seran tenguts de iurar en poder del honorable mostaçaff de la dita Ciutat que be feelment e leyal se hauran en lo dit offici e en la dita forma sien elegits cascun any los dits Consols e aquell dels dits apothecaris qui no complira la dita ordinacio encorregua per quescuna vagada en ban de V. solidos.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que los dits Consols migençant sagrament que haien aprestar en poder del dit Mostaçaff dues vagades o al menys vna quescun any sien tenguts de regonexer los obradors de tots los apothecaris de la Ciutat los quals haien a jurar en poder dels dits Consols quels mostraran tots los materials dels quals los dits consols los requerran e si per uentura atrobaran en poder de alguns apothecari o apothecaris alguns materials qui no sien bons per metre en medecines que de continent los dits Consols los facen lençar deuant ells en loch que aquells material o materials no puxen seruir ares E si per uentura aquell apothecari en poder dequi seria lo material qui a juy dels dits Consols no seria bo en medecines ametre volia contrestar o defendre als dits Consols que aquell material seria bo que en aquell cas lo dit material sie reseruat per los dits Consols los quals appellen tres prohomens de la dita art de

apothecaria e que los dits Consols ab los dits tres prohomens de la dita art present lo Mostaçaff e migençant sagrament haien a jutiar lo dit material si sera bo o no E si sera jutiat esser auol depresent los dits Consols laien afer lençar en loch on no puxe seruir e aço per utilitat del publich e aquell qui fara o vindra contra la dita ordinacio e encara qui no sera obedient als dits Consols encorregue per cascuna vagada que sera fet lo contrari en ban de .L. sous.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que daqui auant alguna persona qui volria tenir o emperar de nou botigua da apothecaria en Barchinona no gos ni li sia licit ni permes de fer ho si donchs no haura stat per VIIJ. anys en la dita art de apothecaria e pus hi haura stat per los dits VIIJ. anys ladonchs que puscha tenir botigua de apothecaria en la dita Ciutat del qual temps de VIIJ. anys haie a constar als dits Consols qui la hora quen seran raquests sen haien de enterar entremetre deligentment e la donchs aquell qui haura stat per VIIJ. anys en la dita art puxe metre e tenir la dite botiga e no en altra forma sots ban per quescuna vagada e per quescu que fos fet lo contrari de .X. lliures.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens per squiuar perills al publich que daqui auant alguna dona qui tengua botigua de speciaria no gos ni li sia licit ni permes fer ni vendre medecines de qualseuol ley si donchs no te en casa per regir la dita botigua persona qui haie stat en la dita art de apothecaria VIIJ. anys per ço com aquella tal persona pot usar de la dita art de apothecaria segons es dit e qui fara lo contrari encorregua per cascuna vagada en ban de .C. solidos.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que si sera debat o questio entre algu dels dits apothecaris e altres qualseuol persona o persones per raho de medecines o species o altres coses dela dita art de apothecaria o per raho dels preus de aquelles que los dits apothecaris demanaran que en aquell cas los dits Consols haien a iutiar e declarar la dita questio o debat e donar a cascuna part son dret de la qual declaracio feta per los dits Consols alguna de les dites parts no sen puxe appellar reclamar ni hauer ne algun recors ans donchs pus per ells ne sera feta relacio al honorable Vaguer o regent la uagueria de Barchinona o altre official al qual se pertanyera que de continent sia feta la exequcio tota excepcio remoguda.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que dels bans damunt dits sien fetes tres parts aguals deles quals la vna sia de la cort quin fara la exequcio e laltra terça part deles obres dels murs e valls de la dita Ciutat E dela restant terça part sien fetes dues parts aguals la vna sia del acusador E laltra terça part de les obres del Monastir de les penedides.

Retenentse empero, etc.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Llibre d'Ordinacions y Bans*, anys 1445 a 1458, folis 8 al 9 girat.)

N.º 9

Ordinacions dels Apothecaris.

Ara hoiats tot hom generalment per manament dels honorables mossen Arnau guillem pastor caualler Regent la vagueria e den pere Johan serra batle de la Ciutat de Barchinona ço es de quescun dells tant com se pertany a sa jurediccio, Per vtilitat dela cosa publica dela dita Ciutat e repos e benauenir dela art dels apothecaris o speçiers de aquella e per cessar fraus dans e inconuenients qui per les coses deuall scrites se porien seguir sino hi era prouehit no derogant ne preiudicant a altres ordinaçions en lo passat per reho dela dita art fetes sino en quant les presents seran vistes a aquelles contrariar e anedint e en millor comutant a les dites ordinacions, Ordonaren los honorables Consellers e prohomens de la dita Ciutat que daquiauant alguna persona qui volra tenir o parar botigua en Barchinona de apothecaria no gos ne li sia liçit ne permes fer ho si donchs no haura stat primer vuyt anys en la dita art ço es .v. anys en la dita Ciutat ab apothecari vsant de medicines e tres anys en altre qualseuol altre part vsant de la dita art, Lo qual temps de .viij. anys com dit es haie aduerar als qui lauors seran Consols de la dita art dels apothecaris, E apres se haie exhaminar en la forma seguent Ço es que los qui seran consols haien hauer .viij. apothecaris dels quals ni haien .iiij. qui los dos anys prop passats seran stats consols de la dita art e altres .iiij. aquells que los dits consols conexeran e volran e los dits .viij. ab los dos consols qui lauors seran haien interrogar lo quis exhaminera la vn de simples medicines e laltre de compostes tant, e ten longament fins los dits .viij. exhaminadors coneguen que sia assats interrogat, E apres façen dispensar al quis exhaminara vna medicina o dues o tantes com los plaura en presencia de tots los dits Consols e exhaminadors e fer aquella triturar compendre e confeccionar E si la dita medicina ho requerra fer aquella fermentar en tal manera que sia vist e conegut lo quis exheminera esser suffiçient e ydoneu a parar e tenir obredor de apothecaria en la present Ciutat E axi dela part intellectual com en la obre manual E apres fetes e complides les dites coses en la forma dessus dita, los dits .viij. promens exhaminadors haien a votar secretament per via de scrutini migentçant sagrament de dir si tal exhaminat li apparra esser ydoneu e suffiçient per exerçir la dita art o no, E per tant que nos puxe seguir paritat entre los dits .viij. exhaminadors aquells haien facultat de poder se assoçiar vn dels dits Consols trahent aquell assort E cullits

los vots si lo dit exhaminat sera trobat bo e suffiçient per exercir la dita art ladonchs li sia donada licençia e facultat de poder parar e tenir obredor e exercir la dita art de apothecaria E qui contrafara pach per ban quescu e per quescuna vegada .c. solidos [1].

Item ordonaren los dits Consellers e promens que tots los apothecaris qui vuy tenen obredor o botigua en la dita Ciutat es volran exhaminar que ho puxen fer pero que non sien forçats ne compellits ans sia en lur facultat e voler si fer ho volran.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que daquiauant alguna dona viuda que sera stada muller de algun apothecari dela dita Ciutat no gos ne li sia permes tenir obredor per fer ne vendre medicines algunes si donchs no tenia en lo dit obredor algun joue suffiçient qui hagues stat en la dita art de apothecaria aconaxença dels consols de aquella, E aço haie affer e complir la dita viuda dins .vj. mesos apres que son marit seria passat de aquesta vida en no gos mes auant tenir obredor contra forma de la present ordinaçio sots ban de .c. solidos.

Entes empero e declarat que si lo dit apothecari mort lexera algun fill qui volra esser per lo semblant apothecari o speçier de la dita Ciutat e no sera stat exhaminat o no sera encara de edat de exhaminar se que en tal cas li sia permes tenir algun joue abil segons dit es aconexença del dits Consols, fins lo dit fill del dit apothecari mort sia de edat de exhaminar se, la qual edat sia fins a .xxiiij. anys e no pus E si passada la dita edat de .xxiiij. anys, exhaminat nos sera no puxe ne li sia licit ni permes tenir obredor ne exercir la dita art en la dita Ciutat fins sia exhaminat sots lo prop dit ban aquescu e per quescuna vegada que sera contraffet.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que daquiauant alguna persona no gos molre algunes spiçias per a vendre en la dita Ciutat ab molins sino tensolament ab morters de coure com en lo passat sen sia molt abusat en gran dan del publich sots ban aquescu e per quescuna vegada que sera contrafet de .c. solidos e de perdre e dirruhir los moli o molins en los quals haurien moltes les dites speçies.

Item ordonaren los dits Consellers e promens per esquiuar molts e diuerses abusos quis son seguits per les coses deuall scrites es seguirien per auant si noy era prouehit que daquiauant alguna persona no

---

[1] Per lo concell de xxxij. celebrat, a viiij.ª de Agost any MCCCCLxxiij. fonch lohada la dita ordinacio aiustant en aquella les paraules seguents

Entes empero e declarat que daquiauant aquell tal qui obtendra e haura obtenguda licencia de tenir o parar botiga o obredor per exercir la dita art de apothecaria non puxe parar ne tenir sino vna, e en aquella haie affer continua residencia ne gos prestar lo nom a altre per tenir, o parar altre obredor o botigua E aço per remoure, e euitar molts molts (sic) scandols, e fraus qui per necligencia en tal obredor o botigua se porien seguir, en gran dan de la cosa pnblica sens incorriment en, e per quescuna vegada de dita pena de c. solidos, E si trobat sera algun o alguns qui vuy tenguen dues botigues, o obredors de apothecaria, que aquell o aquells les puguen tenir e no puixen esser compellits ne forçats de plegar la vna de aquelles ans sie en facultat e voler si ferho volran e sens incorriment de la dita pena.

gos ne li sia liçit ne permes fer o fer fer neules torrons ne clarea per a vendre en la dita Ciutat, si donchs no sera speçier o apothecari o persona que tengua casa e muller en aquella, o sera vertader ciuteda de la dita Ciutat e que no gosen metre de sobre los torrons neules ne algunes altres semblants coses E aximateix no sia permes a alguns dels dessus dits permetre ne sostenir en cases botigues o altres lochs juguar o riffar torrons neules ne clarea sino tensolament durant lo temps que es permes per constituçions de Cathalunya E que los Consols de la dita art de apothecaria haien e sien tenguts de veure, e regoneixer les cases dessus dites si seran bones e tals com se pertanyen axi torrons neules clarea com encara confits sucres Espiçies, e totes altres coses emergents dela dita art de apothecaria en qualseuol cases e lochs de la present Ciutat de Barchinona termens e territori de aquella A fi que totes les coses dessus dites sien tengudes e seruades segons serie e tenor de les presents ordinaçions E qui contrafara pach per ban per quescuna vegada que sera fet lo contrari .c. solidos.

Dels quals bans encas que fossen comesos sien fetes IIJ. parts eguals la vna deles quals sia del official quin fara la exequçio, laltre terça part del acusador o denunçiador e la restant terça part sia de les obres dels murs e valls dela dita Ciutat.

Retenense empero los dits Consellers e promens poder de interpretar corregir e esmenar tot ço e quant los apparra scur o duptos en les dites coses tota vegada quels sera ben vist a lur coneguda.

Fforen publicades les dites ordinaçions a IIJ. de noembre .M.CCCC LVIIIJ.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Llibre d'Ordinacions y Bans*, anys 1456 a 1462, folis 101 girat a 103 girat.)

N.º 10

Copia d'una deliberació del Col·legi.

Die decima octaua mensis octobris anno a natiuitate Domini Millessimo sex.mo sexagessimo nono Barcinone.

Conuocats y congregats los Consuls y collegiats del Collegi dels apothecaris de la present Ciutat en la qual conuocatio han entreuingut y son estats presents los collegiats seguents

Joachim Fontana	Consuls	Mariano Fontana
Domingo Castellet		Antoni Joan Castellet
Joan Saluador		Rafel Riu
Rafel Coma		Joan Pradell
Miquel Saluador		Pau Troch
Pere Tagell		Joseph Fontana
Rafel Roca		Joan Vilardaga
Joseph Borrell		Jaume Saluador

Tots collegiats de dit Collegi conuocats y congregats en la Iglesia dita de Sancta Agata de la present ciutat a hont per semblants y altres negocis de dit Collegi se acostuman de conuocar y congregar aguda raho dels absents impedits y que en dit collegi no han pogut entreuenir

Fonch proposat per lo dit honorable Joachim Fontana Consul en cap de dit Collegi de voluntat de son company Que en dies passats lo Ill.re y molt R.nt Senyor Canceller del present Principat de Catt.a y comptat de Cerdenya enuia acercar a ells dits Consols y los notifica que gustaria que lo present Collegi passas m.e collegiat de dit collegi al d.r Joan Pradell fill de Joan Pradell collegiat de dit y present collegi no obstant no arribas a la edat de diuuyt anys attes sabia ell hi hauia altres exemplars y axi mateix dit Joan Pradell collegiat de dit Collegi se es alsat y ha donat al notari de dit Collegi vna suplica per que aquella ab llicencia de dits Consuls llegis al present Collegi la qual es del thenor seguent «Ill.res S.rs Consuls y Collegi. Joan Pradell apothecari representa a Vm.s com desitjant que lo D.r Joan Pradell son fill obtingues lo ser collegiat de dit collegi procura instar se auisassen y conuidassen les persones y collegiats a qui tocaua com de fet se conferiren les dites persones en casa de Joachim Fontana Consol en cap ahont se sucita entre los collegiats differencia y aquella occasiona que lo dit negoci se reportes al consell lo que fou lo die dels primers del present mes de octubre se tingue dit Concell lo die de dos de dit mes y en aquell

fou deliberat de que per quant y hauie alguna ordinacio que disposaua que los fills de collegiat ques voldran examinar hagen de tenir diuuit anys de edat y que no tenintne dit Pedrell sino quinse y deu mesos que perço los Consols ab dos collegiats examinassen dites ordinacions y que no poguessen conuidar per lo examen que antes nos reportes a dit Concell donantne de tot ra*o* al S.r Canceller y si be en dita deliberacio y hague moltes protestes y contradiccions per*a* aparexer que nos tenian noticias indiuiduadas de tal ordinacio ni que ordinatio expressament lo sobre dit disposant nos trobarie ni tampoch Priuilegi Real ans be la obseruansa era en contrari puix se hauia a examen fill de collegiat no tenint mes edat de la que te dit D.r Pedrell concorrent axi mateix a mes de les sobredites coses que segons dispositio de dret pera obtenir vna dignitat no hauenthi lley ni statut que coartia la edat aquella no se atten si sols la idoneitat y legalitat de la persona la qual se creu se trobara en dit D.r Pedrell fets los examens Perço y altrament los dits Joan Padrell y D.r Joan Padrell Pare y fill ab totes les summissions degudes a vn collegi de tanta suppositio y a personas de tanta auctoritat Supplican sie de seruey de Vm.s (dexades apart les rahons iudicials y medis litigiosos) ferlos merce de admetrer a dit D.r Pedrell a dits examens attenent ques creu que per llur part no tenen desmerescut que se vse ab ells singularitat no acostumada que fentlos la merce se suplica restaran sempre al comu y particular de Vm.s en nouas obligacions y ab memorias perpetuas de tant greu benefici y axi *o*, speran de la ma de Vm.s Lo off. &c. = Altissimus &c. = Hieronymus Ferrer.» Tot lo que se dona a Vm.s per proposicio pera que deliberen lo fahedor. — E lo dit Collegi oyda y entesa dita proposicio y suplica per la major part dels Collegiats de dit Collegi fou feta la deliberacio y conclusio seguent Ço es que los fills de collegiats se pugan passar y examinarse a qualseuol temps tenint sufficientia attes que lo Priuilegi no cota cosa en contrari y que la present deliberacio se hage de fer decretar y passar per lo saui Concell de trentasis lo mes prest sie possible y que nos puga posar en ex.o la present deliberacio que com es dit no sie decretada per dit Concell de trenta sis per que en ningun temps tingan differencias ab dits fills de collegiats y que los que per auant se passaran no pugan ser insiculats a, consuls de dit collegi ni votar a collegi que no tingan la edat de vint anys. — E encontinent Rafel Coma y Rafel Roca mestres collegiats de dit Collegi se alsaren y protestaren dient que no concentian a dita deliberacio per serlos prejudicial la qual requesta requeriren fos continuada al peu de dita deliberacio al que foren presents per testimonis Joseph Oliua y Antoni Mas fusters ciutadans de Barcelona y Joan Coll scriuent de Barcelona.

De Præmissis aliena manu scriptis fidem facio, Ego Raymundus Vilana Perlas apostolica et Regia auctoritatibus notarius publicus Barcinone hac propria scribens manu.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1669, sense foliar.)

N.° 11

Acta manada aixecar pels Consellers, referent a l'examen fet per Pau Llansas, natural de Vich.

Nosaltres Pere Aylla Francesch de Aguilar Jaume Aymerych y Gabriel Rius consellers lo any present de la ciutat de barcelona ensemps ab lo mag.ch m.° Galceran Francesch calopa conseller Quint absent del present acte Attenents y considerants que vos pau lansas natural de la ciutat de Vich apres de hauer praticat la art de apothecari per mes de vuyt anys de que nos ha constat ab prouisio o declaratio feta en casa de la ciutat a quinze de setembre del any prop passat haueu demanat e instat moltas vegadas als consols dels apothecaris vos donassen plaça per a poder vos examinar de apothecari collegiat de bar.a y ells han recusat sempre donar vos loc a dit examen ab motiu que vista la plica dels testimonis ministrats a instantia de dit collegi sobre lo linatge vida y costums de vos dit pau lanses lo dit collegi ha deliberat que segons dits testimonis no deuiau ser admes de que vos recorrent a nosaltres com a iutges superiors per nosaltres fou manat a dits consols rebessen altra informatio la qual en renitentia de ells es estada rebuda a instantia del syndic de la ciutat per orde nostra ab letres subsidiaries de la cort del Veguer e Vists per nosaltres tots los dits testimonis axi los rebuts a instantia del Collegi com los rebuts a instantia del syndic de la ciutat y considerades les depositions de aquells y consultat aquest fet ab los mag.cs aduocats de la ciutat y assenyaladament ab lo ma.ch micer Hieronym fiualler altre de dits aduocats nos ha paregut y som estats aconsellats per dit micer Hieronym fiualler que las rahons de dits consols no subsystian en dret y que axi nosaltres los deuiem manar com de fet los hauem manat vos examinassen y trobant vos habil vos admetessen y iatsie que nosaltres los ho haiam manat vna y moltes vegades de paraula y en scrits sempre han recusat fer ho en menyspreu de nosaltres y de nostra iurisdictio de que en estes coses per priuilegis reals usos y stils antichs usam y podem usar ans en emulatio nostra lo pretes syndic de dit collegi ha fet y fa alguns proceyments pretenent impedir y perturbar nos en nostra iurisdictio que en aquestas cosas tenim E per ço nosaltres en renitentia de dits consols hauem deliberat examinar vos en lo modo que millor fos possible y attenents que per dita raho nengu dels apothecaris de dit collegi volia venir a fer dit examen segons que de asso nosaltres som estats informats proceynt en asso ab parer y consell del dit mag.ch micer Hieronym

fiualler aduocat de la ciutat hauem deliberat a supplicatio vostra proceyr a fer dit examen en lo modo deuall scrit per al qual examen hauem assignat a vos dit pau lanses lo dia present y deuall scrit a tres hores passat miig die y hauem assignats dos celebres doctors en medicina y dos apothecaris deuall scrits tots persones doctas y habils en sa professio y hauem assenyalat per loc de dit examen nostra casa de nos lo conseller en cap seguint en asso lo Us y stil dels apothecaris que fan los examens en la casa del consol en cap los quals examinadors foren ço es lo doctor Joan Francesch rosell y lo doctor ioan raphel moix doctors en medicina ciutadans de barcelona y miquel simon apothecari de la ciutat delna natural de la ciutat de Gerona y Hieronym mallol apothecari del collegi de la ciutat de Vich vuy residint en barcelona los quals venint al loch y hora assignada y nosaltres presents y venint vos en companyia de matia pisa apothecari de la vila de prada de conflent quius ha padrinaiat y presentat a dit examen vos han examinat ço es los dits apothecaris en lo que es pratica y theoterica y los dits mag.chs doctors en lo que es theorica de la dita art de apothecari fent vos molts e diuersos quesits en lo qual examen vos sou hagut be y agudament responent a totas las demandas vos son estadas fetas y acabat dit vostro examen y exigit per nosaltres iurament dels dits examinadors de fer bona y verdadera relatio de vostra habilitat y sufficientia nos referiren tots que ereu habil y sufficient per esser apothecari de barcelona y que en dit vostron examen hauiau respost y satisfet deguda y bastantment a las demandas vos eran estadas fetas Per tant nosaltres los dits consellers attesa la dita relatio y vostra sufficientia e attentent (sic) que en vos concorren las parts e qualitats requisidas y necessarias per a ser apothecari collegiat de barcelona per ço Volent nosaltres a vostra habilitat y sufficientia retribuhir condigne premi prestat primer per vos Jurament a nostre Señor Deu y als seus sancts segrats quatre Euangelis corporalment per vos tocats de guardar la concordia y ordinations del collegi dels apothecaris de barcelona fetes y fahedores per la ciutat y de haueruos be y lealment en dit vostron offici y seruar lo que los altres apothecaris de dita ciutat son tenguts y obligats a tenir y seruar per Executio de dites nostres verbals prouisions y declarations ab tenor de la present cream y elegim a vos dit Pau llansa mestre apothecari de la present Ciutat com aben merexent y condigne de exercir dita art donant vos plenissima facultat de obrir y tenir axi en la present Ciutat com termens y vegueria de aquella botiga publica o, obrador y en aquella exercir publicament la dita art de apothecari e tenir jouens y aprenents pera queus seruesquen y exerciten en la dita art als quals jouens y apranents volem y concedim que lo temps estaran y praticaran en vostra casa o, botiga los correga e valega per bona e legitima pratiga pera la admissio de llur examen E generalment vos atorgam totes aquelles perrogatiues de les quals tots los altres e qualseuol apothecaris del collegi dels apothecaris de la present Ciutat poden y deuen gosar y fruir Manant als consols y collegi de dita art vos tingan y reputen per altre dels collegiats de dit collegi y en aquell y en llurs aplechs y consells y en tots los altres

negocis y affers de dit collegi vos criden e conuiden car nosaltres ab thenor de la present a major cauthela vos agregam y asociam a dit Collegi y com a tal volem goseu de totes y qualseuol propines y perrogatiues quals los altres collegiats de dit collegi gaudexen e gosar poden e deuen En testimoni de les quals coses auem manat esser vos expedides les presents en forma de priuilegi per lo notari y scriua major del consell y casa de la dita ciutat secretari nostre deuall scrit Dat en Barcelona ab lo sagell de la dita Ciutat diuendres a sinch del mes de Setembre any Mil sis cents y vuyt presents en aço cridats per testimonis los mag.chs m.o batista Cassador donzell y micer Pere Aymerich doctor en drets Ciutedans de bar.a y altres molts de differents staments en multitut copiosa

Pere Aylla conseller en cap. Fran.ch de aguilar conseller segon.
Jaume Aymerich conseller ters. Gabriel rius conseller quart.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Llibre de Prouisions, Patents y Examens,* anys 1607 a 1650, folis 14 a 15 girat.)

N.° 12

Acta d'examen del jove Miquel Clascar.

Die lune XIIJ *mensis Augusti anno a nativitate domini* MDCXXVIIIJ.

Los mag.chs senyors Consellers de la present Ciutat de Barcelona lo cap absent ajustats en la sala del Consell ordinari de les Cases de la dita Ciutat enuiaren a sercar a Joachim Querol y Joan vilarubia apotecaris Ciutedans de dita Ciutat pera que examinassen a Miquel Clascar joue apotecari natural de dita Ciutat y vingut dit Joan vilarubia dits senyors Consellers li digueren y ordenaren examinas de apotecari a dit Miquel Clascar lo qual vilarubia respongue que li fessen merce tenirlo per excusat de hauer de fer semblant examen per la controuersia hauria de tenir ab son collegi de apotecaris e de continent entra Jaume Balles seruint lo offici de verguer lo qual referi a dits senyors Consellers que ell era anat de part de sas mag.cias a dir a dit Joachim Querol apotecari que vingues en la present Casa de la Ciutat pera examinar a dit Miquel Clascar y que dit Querol li hauia respost que de ninguna manera ell vindria a fer dit examen per ocasio de la controuersia hauria de tenir ab dit son collegi E de continent dits senyors Consellers inseguint la sententia y prouisio feta de consell dels mag.chs micer Joseph Gilabert y micer Joan Pau Xammar assessors ordinaris de la Casa de dita Ciutat attesa la renitentia de dits Querol y Vilarubia proceyren en fer nominatio de dos doctors en medicina y dos apotecaris y axi nomenaren Joan Francesch Dalta y Jaume Beulo doctors en medicina ciutedans de barcelona Miquel simon natural de Gerona ara habitant en la apotecaria de S.ta Catherina martir de dita Ciutat y Joan vallalta habitant en la vila de Caldes de Monbuy apotecaris los quals en continent foren tramesos a sercar y dits senyors Consellers los ordenaren fessen examen de la habilitat y sufficientia de dit Miquel Clascar y mijensant Jurament fessen relatio los quals quatre examinadors procehiren en presentia de dits senyors Consellers ha fer dit examen y fet aquell feren relatio mijensant Jurament a dits senyors Consellers que hauian trobat habil y sufficient a dit Miquel Clascar axi en la theorica com en la pratiga en la dita art de apothecari Y axi dits senyors Consellers attesa la relatio de dits examinadors conferiren a dit Miquel Clascar lo magisteri de apotecari hil crearen apotecari de la dita Ciutat Concedint li tots los Priuilegis perrogatiuas y llibertats de que gaudexen los apothecaris de dita Ciutat ordenant als Consols del dit Collegi quel tingan per apothecari y quel admetan en dit Collegi y actes de aquell en testimoni de les quals coses han manat esser li despedidas les presents dadas en Bar.a a tretze de agost mil sis Cents vint y nou presents per testimonis los verguers de dits senyors Consellers.

(Arxiu Municipal.— *Deliberacions*, any 1629, foli 128.)

N.° 13

PER RAHO REPOS Y BEN AUENIR DEL COLLEGI, E ART DELS SPECIERS, O APOTHECARIS Y BOTIGUERS DROGUERS Y VTILITAT DE LA REPUBLICA.

Ara hoiats tothom generalment queus notifiquen y fan asaber per manament dels honorables regent la vegueria, e balle de Barcinona ço es de quiscun dels tant quant se sguarde, e pertany a sa jurisdictio per euident vtilitat de la cosa publica de la dita Ciutat repos y benavenir del collegi, e art dels speciers, o apotecaris y botiguers droguers Que com per Priuilegi real y ordinacions de la Ciutat per benefici de aquella sia disposat y ordenat que algu no puga tenir ni parar botiga ni obrador de apothecaria per compondre medecines sino que primer sie examinat segons en dit priuilegi y ordinacions mes largament es expressat y alguns tenint intencio de compondre y vendre medecines no essent examinats prenien lo nom de algun apothecari ab lo qual componien y venien medecines lo que era en dany de la republica per so fonch statuit, e ordenat per los honorables Consellers a VIIIJ.° de agost del any M.CCCCLXXIIJ que algun apotecari no gosas ne gos prestar lo nom, a altre no examinat volent tenir aquel, aquell excercici de compondre y vendre medecines segons en dita ordinacio se conte E com apres se sie seguit que alguns botiguers droguers, o, mercaders que venen drogues per que aquelles puguen millor vendre, e altrament se posen algun apothecari examinat en casa dient los han logat part de la botiga, o alguna cambra en llur casa y axi venen y componen medecines dient que ells no componen dites medecines sino lo dit apotecari y aço offerexen jurar los dits botiguers droguers, o mercaders qui venen drogues y axi matex lo dit apotecari y per so compren y venen medecines que se administren als malalts en gran dany de la republica y manifest frau de la dita ordinacio tant saludable al be publich: per tant los honorables consellers e prohomens de la dita ciutat volents y desijants prouehir a les dites coses y obuiar que deaci auant tals abusos no sien fets a peticio, e instancia dels consols y collegi dels speciers y apotecaris de la dita ciutat y en virtut de la deliberacio, e conclusio y comissio, a ells feta per lo consell ordinari de la dita ciutat celebrat a XVIJ. del present mes de noembre y any M.DXXXIIJ Statuiren y ordenaren que de aci auant no sia licit ni permes, a algun specier, o apotecari de la present ciutat de parar ni tenir botiga de medecines ni aquelles vendre palesament ni amagada en casa de algun boti-

guer droguer, o mercader qui venen drogues, o altres persones qui tinguen drogues, o excercici de vendre aquelles, ans si dita botiga volra parar y tenir la haia de tenir y parar en sà casa, o botiga hont tingue sa continua, e propria habitacio Car per obseruansa de la dita ordinacio no sols se deuen y es raho lleuar lo mal exercici mes encara la occasio del mal obrar y facilitat de comettre aquell en frau de la dita ordinacio y dany de la cosa publica y del dit collegi, e art de apotecaria y aço sots ban, o pena de cent solidos axi com en la dita altre ordinacio de la dita Ciutat es stada imposada a quiscu, e per quiscuna vegada que sera fet lo contrari Del qual ban, o pena sien fetes tres iguals parts la vna sie del official executant laltre sie del accusador si ni haura, e la restant tersa part de les obres dels murs y valls de la dita Ciutat.

Retenent se empero los dits honorables Consellers e prohomens poder de interpretar corregir declarar smenar y de nou ordenar en, e sobre les coses desus dites y quiscuna de aquelles tos temps, e quant ben vist los sera a lur bona coneguda. — Jaume de nauel Regent la vegueria.

Fonch publicada la present crida per Jacme Canals trompeta y corredor publich de la present ciutat per los locs acostumats de aquella ab quatre Trompetes a XXVIIIJ° de noembre M.D.XXXIIJ.

Jo Joan cortales notari Regent la Scriuania de la cort del balle fas la present sotascrita de ma propria de voluntat den Pere yserench sot balle e Regent la vallia de Barcinona per absencia del balle.

= Registrata. =

(ARXIU MUNICIPAL.—*Cridas y Ordinacions*, anys 1530 al 1538, folis 109 a 110.)

N.° 14

Suplicació dels Cerers.

«Molt Ill.res S.ors y Saui concell:

Considerant lo real Consell la precissa necessitat tenian los apotecaris y candalers de cera de nouas ordinacions en la sententia proferí lo magnifich micer Joan Sabater seguint la conclusio de dit consell entre ditas parts als .26. de octubre del any 1590. Posa en ella las saguents paraules: Entenent que sie saluo lo dret compateix als consallers y proms de la Ciutat de Barcelona en virtut de Reals priuilegis sols apparra conuenir al benefici publich de reuocar y commutar la predita ordinacio en tot, o, en part per la impericia que los candalers de cera assereixen tenir los apotecaris aserca de la fabrica y exercici de la cera Perço que ha moltissims anys que no exerceixen dita art y no fabrican ni obran cera, o, altrament. Axi que de dita Real Sentencia resulta molt clar que si be los Magnifichs Consallers en virtut de reals priuilegis poden ordenar lo que millor apar conuenir al benefici publich tant en las confrarias com collegis de la present ciutat en particular dit Real Consell salua dit dret a dits Magnifichs consallers y promens de ordenar reuocar o, conmutar dita ordinacio declarant en dites paraules la necessitat vrgent veyan militaua de fer ordinacions en dit Collegi.

Per hont com la experiencia mare de totas las cosas ab lo discurs de dit temps des del any 1590 fins lo dia present aia plenament ensenyat la gran necessitat de dit collegi per lo benefici de la cosa publica de posarlo en son degut assiento perque cessan tants litigis continuament militan entre dits apotecharis y candalers de cera Per los quals euitar V.s M.s lo any present ab lo zel tenen de aquietar a ditas parts y que cessan tants litigis fins lo dia present suscitats pregaren a ditas parts se acontentassen de dexar ditas pretencions en mans de personas nomenadores per ditas parts com realment fonch fet y venint vna y moltas vegades ditas personas a tractar lo que staria be a dits Apotecharis y candalers de cera may dits Apotecharis an volgut se posas dita concordia en principi ans be an sempre dit que no volian ques fes sino lo que a ells los aparia conuenir Perço y altrament dits candalers de cera ventse destituts de tot remey axi de dita concordia com de poder star en pau ni quietut alguna ab dits Apotecharis y sia molt cert que en virtut de reals priuilegis a dita Ciutat concedits es licit y permes vnir dos confrarias y desunir aquellas militant lo mateix ab los collegis de la present Ciutat.

Perço y altrament dits cand*a*lers de cera eo lo syndic de aquell a V.s Mag.s y merces supplica sien seruits per ditas causas legitimas vrgents y necessar*i*s ordenar que dit collegi de Apotecharis y cand*a*lers sia desunit diuidit y separat axi que los cand*a*lers de cera no tingan vnio alguna ab dits Apotecharis ni dits Apotecharis ab dits cand*a*lers attes lo numero dels Apotecharis es sufficient pera tenir vn collegi de part.

Y axi mateix ordenar que en cada collegi se seru*a*n las ordinacions tenen fetas declarant que dellas no sia lleuat tot lo que tocara a dita vnio tenian perque cess*a*n dits litigis y millor puga cada collegi acudir al que tocara al seruey de la present Ciutat. — Altissimus etc. — Montaner.

V.t Fiualler ad.us Ciuitatis.»

(Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1612, foli 280.)

N.° 15

Carta dels Consellers dirigida al Papa Urbà VIII.

S.mo ac Beatissimo dn̄o. nr̄o. pape Urbano || Rome.

Beatissimo pater:

In hac amplissima ciuitate, que Barcino dicitur, est collegium (sic in ea societas tabellionum, chirurgicum, et horum de quibus nunc scribimus ad vestram sanctitatem, nominatur Pharmacopolarum, quod jam hinc multis temporibus florentissimum, circunspectissimum que est in suo genere, atque ideo ex eo, seu ex eorum aflicimi, qui ni id eo optati sunt, ciuis medicamenta probatissima petunt: et ex eo tanquam ex equo troiano ociuntur homines, qui diffusi per totum principatum Cathalonie, vbi sub aliquo collega diligenter ei arti studium suum dederint summa fide et magno mortalium commodo medicamenta conficiant. Que res quantum conducat Rei publice nemini dubium esse potest. Qua propter maioris nostri ei collegio cujus optima constitutio vtilissima hominibus esset, optime cautum esse volentes, id firmissimis priuilegiis muniri, ac stabiliri curarunt consiliarii enim eius ciuitatis anno dominico 1459 constitutione id muniuerunt, quam alii deinceps 1510. 13 kalendas septembris auctoritate serenissimi Regis Ferdinandi confirmari effecerunt qua prohibentur omnes, qui eam artem sub aliquo collega octennium non didiecunt, et medicamenta confecerint, et examinati ab octo ex collegis fuerint pharmacopolium habere, et medicamenta vendere. Item consiliarii anni 1531 cum proceribus altera constitutione facta ornarunt dictum collegium, ad quam stabiliendum IJ qui consules fuerunt anno 1537 auctoritatem imperatoris Caroli quinti adhiberi curarunt: qua vendere medicamenta in ea nominata, Barcinone pœna peccuniaria proposita, vetatur omnis, qui pharmacopolium probatus eo, quo diximus modo, in dicta non haberet ciuitate. Nunc triacoenobia sunt, duo franciscana, et tertium diui Dominici, quorum vnum est extra muros alia uero intra, in quibus est Pharmacopolium, et IJ qui ei præpositi sunt medicamenta ciuibus et aliis omnibus tenere vendunt, cum magno dampno dicti collegii. Consules qui diuina sorte modo huic presumus ciuitati, maiorum nostrorun vestigiis insistentes et bono publico proscipere cupientes, summa animi de missione pedes de osculantes, vt par est, S.tis vestre, petimus ab ea, vt dignetur ei collegio Diploma concedere, quo prohibeatur omnibus vendere, et emere medicamenta extra pharmacopolium eorum, qui fuerint in

dictum collegium eo optat eo, quo dictum est modo, id que censuris aut aliis pœnis S.ti vestre visis incurrendis tam a vendentibus, quam ementibus, insuper eadem animi submissione possimus conseruatorem assignari diplomati quod concedendum fore a V. S.e dicto collegio, et ipsi collegio vel Archidiaconum S.te Marie de mari. Id si san.tas vestra nobis vt speramus concesserit, habebimus et agemus gratias immortales dum vita superstes erit, ac si facultas daretur nobis, cumulate gratiam referremus, interim oramus et orabimus Deum optimum maximum, cujus vicem in terris gerit S.tas vestra vt eam saluam et incolumem, ac prospera valetudine fruentens etare conseruet.—Barcinone XVIIJ augusti MDC.XXXV.

S.tas vestre pedes humiliter osculantes obedientie filii

Consules Barcinonenses.

Agramunt Secretarius.

(ARXIU MUNICIPAL.—*Registre de letres missiues*, anys 1635 a 1637, foli 45.)

N.° 16

DECRETUM SACRÆ CONGREGATIONIS VISITATIONIS APOSTOLICÆ S. D. N. URBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII. CONSTITUTÆ CONTRA RELIGIOSOS, ET ECCLESIASTICOS QUOSCUNQUE QUÆSTUOSAS ARTES EXERCENTES PRO SECULARIBUS.

Cum non deceat eos, qui divino Ministerio adscripti sunt, in Secularibus negotiis nimium esse implicatos quæstuosas Artes exercendo, Sacra Congregatio Apostolicæ Visitationis, ad tollendos varios abusus, qui in diversis Urbis, eiusque districtus Monasteriis irrepserunt, dum iidem Religiosi per se, vel à Communitatibus, aut aliis Secularibus requisiti, diversas mechanicas, seu venales Artes exercere student, quod omnino ab Ecclesiastica disciplina alienum esse debet, cum præsertim in grave hoc Artium, et pauperum Artificum, eorumque familiarium in Urbe, eiusque districtu existentium, præjudicium cedat.

Statuit, decrevit, atque inhibenda mandavit omnibus tam superioribus quorumcunque ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium in Urbe, eiusque districtu existentium; quam particularibus Religiosis, et Ecclesiasticis quibuscumque, ne in posterum, sive Religionis nomine, sive particulari audeant, et præsumant per se, vel alios exercere in suis Conventibus, aut alibi in quocunque loco ullam venalem Artem, sive Aromatariam, Pistoriam, Lanificum textrinum, aut aliam quàlibet præterquam pro suis Religiosorum, aut Alumnorum usibus nec ullo modo Secularibus, aut aliis Religiosis, et Ecclesiasticis Pharmaca, panem, carnes, aut alia quælibet Opificia quomodocunque elaborata, et ornata vendere, etiam prætextu amiciciæ, et familiaritatis, absque speciali licentia in scriptis obtinenda etiam ab iis Religiosis, quibus ex particulari suæ Religiosis instituto id alias liceret.

Si quis vero ipsorum aliquid contra hoc Decretum quomodocunque faceret, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam suspensionis a divinis, privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque active, ac passive, absque alia declaratione incurrat.

Et nihilominus contra eos Generalis Thesaurarius procedat tamquam contra Illicitos Negociatores, confiscando omnia lucra, et capitale ad dictas Artes, et Opificia spectantia.

Non obstantibus quod suprascripta omnia, et singula in præsenti Decreto contenta, Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, sive Congregationis Casinensis; Fratrum PREDICATORUM, Societatis Iesu, Minimorum, aut aliorum quorumcunque, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationum, Societatum, ad cuiuslibet alterius instituti, etiam necessario, ac individuo exprimendi, Ecclessiarum Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, et aliorum quorumcunque Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, etiam inmemorabilibus, privilegiis quoque, tindultis, et litteris Apostolicis, quibus quo ad ea, quæ præsentibus adversantur, illis alias in suo robore permansuris, Sacra Congregatio Sanctitatis suæ auctoritate specialiter, et expresse derogat, cæterisque contrariis quibuscumque.

Et ne præmissorum ignorantia à quoquam prœtendi possit, voluit eadem Sacra Congregatio, ut presentes Ordinationes in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, et Principis Apostolorum de urbe, et in acie Campi Floræ, ut moris est affixæ, omnes ad quos pertinet ita arctent, et afficiant, ut si unicuique personaliter intimatæ fuissent, utque earundem præsentium transumptis etiam impresis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ die 29. Augusti 1637. — J. B. Episc. Cam. Vicesger. et Secret.

Odoardus Tibaldescus eiusdem visitationis Apostolicæ Not.

Die et anno supradictis affixum, et publicatum fuit supradictum Decretum ad valuas Cam. Apost. et in Acie Campi Floræ, et aliis locis solitis, et consuetis, ut mos est, per me Petrum Paulum Desiderium Apost. Cursorem.

Pro D. Magistro Cursorum Andreas Scalmanus Cursor.

(De l'abans referit folletó *Cordial* || *hvmil y affectvosa* || *supplicacio* &c., planes 6, 7 y 8.)

N.° 17

DECRET DE LA REYNA GOVERNADORA MANANT A SON LLOCHTINENT Y CAPITÀ GENERAL DE CATALUNYA, DUCH DE SESSA, CONSERVÉS LO ESTABLERT EN PRIVILEGIS REYALS Y DECRETS APOSTÒLICHS EXPEDITS EN FAVOR DELS APOTECARIS.

La Reyna Gobernadora.

Illustre Duque de Sessa, Soma, y Baena, Primo, mi Lugartiniente, y Capitan General. En nombre del Collegio de Boticarios de la Ciudad de Barcelona se me ha representado, que ha muchos años fue eregido por la buena administracion de la Medicina, con diferentes Estatutos, y Ordinaciones, que estan confirmadas por Privilegios Reales, y en particular del Señor Rey Don Fernando en 29. de Agosto 1510, otro del Señor Emperador Carlos quinto y Señora Reyna Doña Juana en 31. de Otubre 1537. uno de los Estatutos, que nadie pueda tener Botica sin aver practicado ocho años antes, y despues sea examinado, y admitido por los Consules, y Boticarios del dicho Collegio, y que solo ellos puedan vender Medicinas, y impedir à otras personas assi Ecclesiasticas como Seculares el venderlas, excepto agua rosada, de azar, de eufrasia, y aguardiente. No obstante lo qual, aviendose introducido en vender todo genero de Medicinas el Convento de Santa Catalina de la Orden de Predicadores, el de la Observancia de San Francisco, y el de los Minimos de S. Francisco de Paula, por ser esto en perjuisio de los suplicantes, y de la utilidad publica, por faltar el examen, y no estar expuestos à la visita de los Consules, y demas personas à quien toca las vezes ques necessario, y tienen jurisdicion para ello: y como son exemptos de derecho de algunas drogas, con esta comodidad daban mas baratas las Medicinas, los particulares acudian à estos Conbentos, sin atender à la bondad dellas, con que tambien se menoscabavan los derechos de la Ciudad, y se les prohibiò vender estas Medicinas por Decreto Apostolico de la Santidad de Vrbano octavo de 29. de Agosto de 1637. Con que se han abstenido de venderlas los Conventos de S. Francisco de la Observancia, y Minimos de San Francisco de Paula, haviendose persistido, como persiste el de Santa Catalina de la Orden de Predicadores. Por no entrar en vn juicio Ecclesiastico los Suplicantes para impedirlo me suplican mande no se de lugar à ello, ni que otro alguno venda dichas Medicinas excepto las aguas referidas en dichos Privilegios Attento à la vtilidad publica, à la Regalia que se interessa à esto, y à la fineza

con que este Collegio ha acudido con levas à sus costas, y dar como da de limosna por sus turnos las Medicinas para los Pobres de las Carceles Reales. Y aviendose visto en mi Consejo Supremo, ha parecido, que siendo cierto lo que refiere, es justo, y combeniente se les conserve en lo establecido, y dispuesto por dichos Privilegios, y Decreto Apostolico. Y assi os encargo, y mando, que reconociendoles muy exactamente, tengays la mano en que se les conserven los derechos que tienen, no permitiendo se vendan estas Medicinas por dicho Combento de Santa Cathalina publica, ni secretamente, ni por otros algunos, en perjuisio de los Suplicantes. Y caso que sobre esto se ofresca reparo, que obligue à suspenderlo, me aviseys de lo que huviere con vuestro parecer, para que entendido, mande lo que convenga. Dat. en Madrid à 6. de Deziembre 1669. — Yo la Reyna. — Al Virrey de Cathaluña.

(*Ibidem*, planes 14 y 15.)

N.° 18

Breu del Papa Innocenci XI.

Ad futuram rei memoriam: Aliàs emanuit à Congregatione, tunc existentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentine interpretum, Decretum thenoris, qui sequitur, videlicet. Barchinon. Aromatariæ instantibus Aromatariis Barchinon. prohiberi Patribus Ordinis Prædicatorum, aliisque Regularibus ne vendant secularibus Medicinas, citatis Procuratoribus Generalibus Ordinis Prædicatorum, et Ordinis S. Francisci de Observantia quæritur, Primò, an prohibenda sit dictis Regularibus facultas exercendi publicè Aromatariam universaliter pro secularibus. Secundo, an concedenda tantum pro Religiosis, pauperibus, et benefactoribus. Die XII. Novembris M.DC.LXXII. S. C. Eminen. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, auditis Procuratoribus partium, ad primum respondit affirmativè, ad secundum itidem affirmativè, non solum pro prædictis, sed etiam pro aliis, dummodò vendantur iam parata bona fide, et non lucri causa. I Cardinalis Columna Præfect. I. Archiepiscopus. Brancatius Episcopus Viterbien. Secretarius. Loco † Sigilli. Cum autem sicut pro parte dilectorum filiorum Aromatariorum Civitatis Barchinon. nobis nuper expositum fuit, ipsi Decretum hujusmodi, quo firmius subsistat, et servetur exactius, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri summopere desiderent. Nos specialem ipsis exponentibus gratiam facere volentes, et eorum singulares personas, à quibusvis excommunicationis, suspens, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis à iure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt ad effectum præsentium dumtaxat consequen, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes; supplicationibus eorum nomine, nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præincertum auctoritate Apostolica thenore præsentium approbamus, et confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robore adjicimus; salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium. Decernentes easdem præsentes litteras semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore spectabit, plenissimè suffragari sicque in præmissis per quoscunque Iudices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, iudicari, et diffiniri debere, ac irritum, et inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel igno-

ranter contingerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datt. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die x. Maii M.DC.LXXVIII. Pontificatus nostri anno secundo. — I. S. Niesens. — Loco † Sigilli.

(Al·legat en dret redactat pel Dr. Jerònim de Ferrer y Vinyals, advocat del Convent de Santa Caterina Màrtir, imprès en casa de Rafel Figueró, carrer dels Cotoners, Barcelona, any 1679, folis 15 a 17.)

N.° 19

Votum celeberrimi Collegii Medicinæ Doctorum in inclita Universitate literaria Barchinonen.

In Christi nomine, eiusque Matris purissimæ, et inmaculatæ semper Virginis Mariæ sine labe in sue primo instanti conceptæ Amen. Nos Franciscus de Amigant V. I. D. ac Dignitate Perillustris Cathedralis Barcinonen. Canonicus offic. et Vic. Gener. in spiritualibus, et temporalibus pro Illustrissimo, et Reverendissimo D. D. Fr. Ildefonso de Sotomajor Dei, et Sanctæ Sedis Apostolicæ Archiepisc. Episc. Barcino. Conciliario suæ Magestatis etc. Rector Universitatis literariæ Barcinonen. Nostra tamen Rectorali auctoritate qua fungimur, convocavimus semel, ac pluries cæleberrimum Collegium Medicinæ D. D. in nostra alma Universitate, in qua pro factis ad statum literaturæ, ac scientiæ Collegiorum convocare assuemur. Et ibi Perillustris, Providusque D. Bernardus Boria Artium, et Medicinæ Doctor Decanus Collegii et Pro Cancellarius pro admodum illustri, et Reverendissimo Dño. Archiepiscopo Episcopo Barcinonen Cancellario dignissimo præfatæ Universitatis: atque ibi assistentes omnes dicti Collegii Medicinæ Domini Doctores. Attendentes, prævidentesque quandam MINARI RUINAM PUBLICÆ UTILITATI, ac amabili Saluti, ex variis suscitatis abusibus, qui in hac Civitate ac districtu in diversis Monasteriis, et Conventibus Religiosorum, Religiosarumve irrepserunt, et præsertim in MONASTERIO SANCTÆ CATHERINÆ MARTIRIS ORDINIS SANCTI DOMINICI præsentis Civitatis, in quo, et quibus, quidam Religiosi, et Religiosæ illeges, exercent Pharmaceuticam Artem, ac publice Pharmaca vendunt omnibus, et singulis absque vlla exeptione quin subierint examen, ac præbuerint testimonium suæ peritiæ, et quin etiam dicta Pharmaca sint approbata. Et esse contra expressum dictamen dicti Medicinæ Collegii, ac Regiorum Privilegiorum Collegio Pharmaceutico præsentis Civitatis concessorum. Ac aliter attendentes iuxta D. D. scientiam Pharmacopœum esse dexteram Medici manum, et in eius manibus vitam, aut mortem experiri, quam incompræhensibilem, et irreparabilem esse fatemur. Ulterius attendentes ex vsu Medicinæ ab IMPERITIS elaboratæ, quamplurima oriri damna, ut quotidie in nostra Civitate, ac districtu MULTA EXPERIMUR INCOMMODA CONTRA UTILITATEM PUBLICAM, ET SALUTEM HUMANAM. Attendentes etiam in nostra Barcinonen Civitate florere, ac floruisse Collegium Pharmacopolorum, seu Pharmacopæorum probatæ doctrinæ, ac

peritiæ, uti experimurex vsu suorum Pharmacorum. Ideo omnibus his attente perspectis ægreferimus dictos Religiosos, ac Religiosas extendere manus ad Artem Pharmaceuticam absque doctrina, ac peritia, saltem examinata, et approbata, vnaque vendant publice dicta Pharmaca. PUBLICA SUADENTE SALUTE sentimus, ac nemine discrepante scribimus omnia, et singula superius descripta. Ad cuius rei testimonium præsens Votum dicti celeberrimi Medicine Collegii, in publicum pandere volumus, ne hominibus lateat incomprehensibile, et irreparabile damnum quod contingere potest. Datum Barcinone die 24. Mensis Maii anno Dñi: 1671.

De Amigant Rec. Uni. et Vic. Gen. et Offic. — Bernardus Boria Collegii Medicinæ Barcin. Decanus.

Locus Sigilli.

Sig † num Petri Trelles aucte. Dñi: Nostri Regis Notarii pub. et de Collegio Notariorum Civitatis Barcinone scribæ maioris, et Secretarii domus, et Concilii prælibatæ Civitatis Barcinone, ac Universitatis litterariæ, et sttudii generalis eiusdem etiam Secretarii, qui subscriptum votum per Illustres Rectorem iam dictæ Universitatis, et Decanum celeberrimi Collegii Doctorum sacræ Medicinæ firmatum, et subscriptum, descriptumque, ac continuatum in libro negotiorum dicti Illustris Collegii in posse mei existenti, licet calamo alieno scriptum, cum Sigillo præfatæ Universitatis munito, et affixo scribere fecit, rogatus que, et requisitus clausit die, et anno supscriptis.

(De l'abans referit folletó *Cordial* || *hvmil y affectvosa* || *supplicacio* &c., planes 22 y 23.)

N.° 20

REPRESENTACION = HECHA EN ESCRITOS A LOS MUY ILUSTRES SE = ÑORES CONCELLERES DE LA NOBILISSIMA CIUDAD DE BARCELONA, À LOS = 17 DE MARÇO 1679.

Muy Ilustre Señor:

Aviendo llegado à noticia del Colegio de Dotores en Medicina de la Universidad Literaria desta Ciudad, que en diferentes Conventos de aquella, y singularmente en el de Santa Cathalina Martir del Orden de Predicadores se preparavan, y vendian medicinas publicamente à qualquier persona que iva à comprarlas, sin que aquellas preparàsse ni administrasse persona examinada, ni aprobada, y sin que aquellas fuessen expuestas à las visitas, y censuras de las personas à quienes V. S. lo tiene cometido, y encomendado: Considerando los inconvenientes que desto resultavan, contra la salud publica, y beneficio comun, y queriendo prevenir la ruina, que amenaçava à la Republica; manifesto con vn voto que sobre esta materia hizo à los 24. de Mayo 1671. quan dañoso, y peligroso era el vsar de aquellas medicinas, de las quales no se tenia algun genero de satisfacion, que estuvissen hechas segun las reglas de la Arte, ni por persona Perita, lo que redundava en grandissimo peligro de la salud comun, creyendo que con este desengaño, se abstendrian los Ciudadanos de valerse de aquellas medicinas tan sospechosas, o los Religiosos de vender, y preparar aquellas, y no seria necessario passar à otros medios, que positivamente impidiessen la venta de dichas medicinas. Pero aviendo experimentado, que de entonces acà, no solo no ha avido emienda, antes bien con mayor publicidad, y copia se vendan en dicho Convento de Santa Cathalina medicinas, teniendo en el patio de aquel, Botica publica. Ha procurado dicho Colegio inquirir sobre la bondad de aquellas, y pericia del Artifice, y Administrador de dicha Botica, *con el mayor modo que ha sido possible*, para assigurarse si pueden los Dotores en Medicina, en consciencia valerse para curar los enfermos, de semejantes medicinas. *Y precediendo llena, y verdadera informacion, y noticia*, que dichas medicinas (alomenos algunas dellas) no se preparan segun la regla de la Arte; Que no se ponen todos los ingredientes ordenados por los Dotores en Medicina, en algunas recetas; Que en otras se substituyen algunos medicamentos en lugar de otros, sin mas fundamento, que el arbitrio de dicho Administrador, sin consulta, ni beneplacito del Dotor que las ordena; Que sin reparo alguno se componen, y dispensan medicinas perni-

ciosas, que tomadas, matarian, lo qual arguye manifiesta ignorancia, è impericia del Artífice; Que se admiten ordinatas, y recetas, aunque no sean de Dotor en Medicina, ni de Cirujano examinado, sino de qualquier Empírico: faltas todas tan notables, y errores que trahen en consequencia grandissima ruina, y estrago de la publica salud. Ha parecido ser de la obligacion de dicho Colegio (precediendo en esto consulta, y voto de Magnificos, y dotos Abogados) de tan considerable daño dar razon à V. S. para que como vigilantíssimos Padres de la Patria, à quienes esta cometida, y tan encaridamente recomendada la salud publica pueda V. S. poner remedio oportuno à tan imminente peligro, qual se espera de la grande, y acostumbrada prudencia de V. S.

Por tanto, dicho Colegio de Dotores en Medicina, representa à V. S. que el dispensar, y venderse medicinas en qualquier parte, ò Convento por personas no examinadas, ni aprovadas, ni visitadas, ni examinadas las dichas medicinas, por las personas à quienes toca, es contra la salud, y conveniencia publica. Y que en dicha conformidad, *y segun la informacion, y noticia* arriba referida, la Botica publica que tienen los Venerables Padres del Convento de Santa Cathalina de la Orden de Predicadores, vendiendo à qualsquier personas todo genero de medicinas, es à la salud publica perniciosa, nociva, y enemiga, &c.»

«*De las cosas susodichas, aunque escritas de mano agena, sacadas de su original, recondidas en el libro de las Deliberaciones de la Universidad Literaria y Estudio General de la presente Ciudad de Barcelona, haze fé Pedro Trelles Ciudadano honrrado de Barcelona, Notario, y Secretario de dicha Ciudad, y Universidad, etc.*»

(Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1681, inserta n.° 2—impresa—entre'ls folis 147 y 148.)

N.º 21

Suplicació del Col·legi.

«Molt Ill.e Senyor:

Los Consols y Collegi de Apothecaris diuhen. Que ha molts anys que V. S. fonch seruit erigir son Collegi en la present Ciutat de Barcelona, ab bones y saludables Ordinacions (les quals son confirmades per Reals Priuilegis) consernents a la bona administracio de la medicina, a la salut y vtilitat publica de sos Ciutadans, al bon regimen, y conseruacio de dit Collegi, vna de las quals es en los anys 1445, y 1459, que ningu puga dins la present Ciutat tenir botiga de Apotecari ni vendrer publich ni secretament medicines que primer no sia examinat y aprobat per los Consols y collegiats de dit Collegi. Y tant es estat V. S. seruit ab son bon zel interessarse a las Ordinacions y estatuts de dit Collegi, que com son totas concernents a la vtilitat, y salut publica te deliberat (per cosas concernents a la dita Ordinacio) estatuhit, y ordenat en lo saui Consell de Cent Jurats en lo any 1490 que las Ordinacions dels Apotecaris, avent aquelles per saludables, é bones a la Republica de la present Ciutat, que perço de aqui en auant no sien alterades, perjudicades, ó habilitades en manera alguna, ni per altres Concells, sino per lo saui Concell de Cent Jurats, a qui sols es reseruada la facultat, é potestat de ditas cosas. Y encara lo s.r Emperador Carlos Quint de gloriosa memoria, y Senyora Reyna D.a Juana en lo any 1539 en concideracio de Reals Priuilegis, y Ordinacions de V. S. concedits al dit Collegi, Attenent ser axi conuenient a la vtilitat, y salud publica de la present Ciutat concediren de nou, y amplificaren dits Reals Priuilegis, y Ordinacions de V. S. no duptan diferents Religiosos y Religiosas de la present Ciutat, y molt assenyaladament los del Conuent de s.ta Catherina Martir del Orde de Predicados tenir en son Conuent y al lloch mes publich, prop lo portal major de la Iglesia, Apotecaria publicha, venent dits Religiosos, y fent vendrer per seculars tot genero y specia de medicines axi simples, com compostes, á tot genero de persones, fent axi publica negociacio prohibida, y lucro, lo que es formal, y directament oposarse a la disposicio de Reals Priuilegis, en menoscabo de las Ordinacions, Autoritat, y Estimacio de V. S., en ruina de la salut publica en detriment de la comuna vtilitat, en gran dany, y perjudici del dit Collegi, Y altrament porta tants y tals inconuenients que los menos se representan á V. S., Y entra que en lo particular de dit Collegi danyan los dits Pares Predicados tenint Apotecaria, y fent allí

publica negociacio prohibida, y lucro; Es hauer reduit lo dit Collegi à tant miserable estat que sos Collegiats estan en proxim estat de no poder sustentar llurs obligations, ni fer lo seruey del Rey nostre S.r (que Deu g.e) ni lo de V. S. ni fer las moltas caritats que fan á pobres; que tot resulta de la pocha venda fan dits Apotecaris de llurs medicines, portantsen tot lo comersi la dita Apotecaria de santa Catharina, la qual no se eximeix en aquexa part de la jurisdictio de la politica, a la conseruacio de la Republica, a la vtilitat, y salut de tots, y benefici publich; los quals danys tant considerables, y los mes que sebra V. S. ponderar ab sa discreta sabidura, no es poderos lo dit Collegi poderlos euitar sens la protectio, y amparo de V. S. Per tant y altrament a V. S. Suplica lo dit Collegi sie de son servey concedirli per lley en forma de Ordinacio (confirmant en quant menester sie la Ordinacio dita del any 1459) que de aqui al devant sots las penas a V. S. ben vistas, no sie licit ni premes a persona alguna, o, algunes, tenir botiga de Apotecari dins la present Ciutat, y son territori, venent publich, o, amagadament ningun genero, ni spetia de medicinas tant simples, com compostes, que primer no sie examinat, y approbat per los dits Consols y Collegi, seruant en tot los Priuilegis Reals, y Ordinacions del dit Collegi; perque fent al contrari es manifesta la negociacio prohibida y danyosa a la vtilitat, y salut publica, y essent V. S. seruit axi manaro consedir, sie iuntament manat publicar en la forma acostumada Esperant sera VS. seruit valersa de aquella disposicio y medi que sera proporsionable pera fer constar de la notoria negociacio prohibida, y danyosa a la vtilitat, y salut publica que fan alguns venent medicines que no son Apotecaris del dit Collegi, a effecte que constant de aquella puga V. S. honrar lo dit Collegi en donarli medi y disposicio per la obseruancia, y exsecucio de la Ordinacio contra los contrafahents y violaders per medi dels officials que V. S.a tindra gust sens restrictio de valerse de altres atesa la negociacio y dany de la vtilitat y salut publica es lo delicte que dona motiu per la execucio y en aquexa conformitat en diferents casos de las administracions de V. S.a es estat ab tota prudencia aconsellat y per V. S.a resolt, ho disposat aquell medi que la prudent sensura y alta comprehensio de V. S.a ab lo acostumat assert y directio sera seruit ponderar y resoldrer per alcansar y de tot obuiar tants inconuenients que de lograrse lo contrari ne resultan y serian majors en lo esdeuenidor a la vtilitat y salut publica si lo poderos medi de V. S.a no preuenía los medis que sentira esser de major conueniencia y assert que a mes que sera fer vna obra molt digna de la gran prouidencia de V. S.a los dits Consols y Collegi ho rebran a singular gracia y merce de V. S.a — Altissimus &c. — J. Costa. — Molins. — V.t Asprer Ad.tus Ciu.tis — V.t Joffreu Ad.tus C. sub.us

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1679, inserta entre'ls folis 143 y 144.)

N.º 22

Nova suplicació dels Apotecaris.

«Molt Ill.e S.r

Los Consols, y Collegi de Apot.is rendits humilment a la obediencia de V. S., y per justificacio de qualseuols quexas que qualseuols comuns, ni particulars pugan donar a V. S. en orde als preus, o, pagas dels compt*a*s de med.es diuen. Que sempr*a* que sie gust de V. S. stablir, y ordenar que los comptes de medicines creats de assi en auant sien trets, y posats los preus y pagas de medicines al just, y moderat valor, y no al inueterat, y immemoriable vs del aument del ters del compt*a*, que se obseruará si, y conform*a* V. S. ho disposerá; y que tambe se posa a la prudent censura, y alta comprensio de V. S. vna realitat de veritat que tots anys, y entr*a* any, y sempr*a* que conue ordena lo dit Collegi als Consols vn nou aduertiment en orde al tatxar los comptes de med.es, justificantse ab jurament (vltra del que prestan al Mag.ch veguer de B.a al ingrés del Consolat) llurs conciencias, y moderacio de tal manera que se tariffan y tatxan los comptes segons las concurrensas dels temps; Y se pot asegurar V. S. que se fan las tariffas en virtut de Reals priuilegis, y que no vsan mes de dits Reals priuilegis, del que se vsa en los altres Collegis, y Confrarías sens priuilegi, en orde en tatxar, y tarifar obras de las arts, y officis. Y es ben cert que *h*a V. S. ho amostra la experiencia, y lo temps present per lo barato se fa vui per las botigas de Apot.i de B.a dels exerops simples y composts que se venen sens addicio de nou artifici que per rao de la comoditat del sucre se obserua, lo que no es permanent, com tambe nou es los preus de las Drogas, y altres cosas preciosas; per lo que es imposible tenir inuiolable stabliment dels preus de las medicinas: axi que per exemple se representa a V. S. y *h*a sa alta comprehencio, com en lo any de 1653 los ministres de Sa Mag.d (que gose de Gloria) ordenaren, y manaren publicar tariffas de las cosas vendibles, y artificiades de tots los Collegis y Confrarias de B.a, y conciderant prudentment aquells S.rs presehint plena y sana informacio de las medicinas, y regonexent lo extrauiat fora tariffar les medicines, y axi mateix conciderant quant fora ple de perills en officials que sels fía liberament la vida, dexaren aquells dits S.rs de posar tariffa a les medicines, quant no dexaren de posarne a tots los Collegis, y Confrarias de Bar.a regonexent que en les medicines lo important era la bona approbacio del Artifice y de las medicines. Y no obstant tot lo sobre dit posat a la prudent censura

de V. S. Offereixen de nou los dits Consols y Collegi que en las tatxas dels comptes de med.es se tindrá tota aduertencia, y moderacio en satisfaccio dels Ciutedans de V. S. prometent donar a V. S. la satisfaccio de qualseuol quexa que a V. S. puga donar ningun comu ni particular, del que dits Consols y collegi suplican a V. S. sie seruit acceptar aquest degut rendiment, que ho rebran a singular merse de V. S. com dona las gracias del paternal amparo que V. S. es estat seruit deliberar en honrra dels suplicants. — Altissimus &c. — Los Consols y Collegi de Apot.is de V. S. en cosa propria. V.t Asprer Ad.tus Ciu.tis — V.t Joffreu Ad.tus C. Sub.us »

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1679, inserta n.º 7, entre'ls folis 147 y 148.)

N.º 23

Contestació del Prior y Convent de Sta. Caterina.

«Molt Ill.e S.r

El Prior, y Convent de S.a Catarina M.r de la present Ciutat orde de Predicadors, responent a V. S.a acerca de lo que se dignà V. S.a participarnos, que se havía de proposar en lo Savi Concell de Cent algun fet acerca la Apotecaría, que lo Convent de molts anys en esta part posseheix, y té dins lo dit Convent, y Pati de aquell, instant lo Collegi de Apotecaris, y si tenia alguna cosa que dir ó manifeste V. S.a; Diu, y representa: que en quant als merits de la iusticia, te donat lo Convent vna publica satisfacció, de la qual resta notori, que lo dit Prior, y Convent vsa de son dret. Y que en quant lo resoldrer, y tractar la materia sobredita participa à V. S.a per noticia, que per dit fet *à* acudit lo dit Collegi als reals peus de Sa Mag.t (Deu lo g.de) y Sa Mag.d *à* manat informar à Sa Ex.a lo S.r Virrey, qui ha ordenat fer informe, y que axi sobre lo mateix fet penja consulta devant Sa Mag.d, instant lo mateix Collegi, la qual pendencia de consulta obra los efectes que V. S.a ab sa gran comprehensiò sabrà considerar; y lo referit es lo que se ofereix dir, salvant sempre la millor censura de V. S.a — Lo ofici. — Altissimus &c.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1679, inserta entre'ls folis 143 y 144.)

N.º 24

Resposta del Convent de Santa Caterina.

«M. Ill.e Senyor.

Responent lo M. R. P. Supprior y Conuent de S.ta Catarina mar. de Bar.a orde de Predicadors Al que V. S.a [es] estat seruit de paraula participarlos, inseguint la resolucio del Saui Concell de Cent a cerca de preuenir que en la Botiga de Apotecaria que te dit Conuent no se vengan medicinas a tot genero de personas, diu y representa a V. S.a que es molt de sa estimacio lo aduertiment fet per V. S.a y que fara obeir los ordes de V. S.a en tot allo que sera no faltar ni apartarse de las declaracions de la Sacra Rota, y decrets Apostolichs; se aplicara ab tot cuydado tota la prouidencia que se conciderara proporsionada, ab que V. S.a reste seruit, assegurant que no menos se es preciat lo Conuent de seruir à V. S.a en las mayors ocurrencias que al Collegi dels Apotecaris, y que estas atencions las tindrà sempre lo Conuent per eser molt degudas a V. S.a y al Saui Concell de Cent que afectuos venera y obsequios rendeix sos mayors anhelos y desitxs al vtil y conueniencia publica y seruey de V. S.a»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1679, inserta n.º 6, entre'ls folis 147 y 148.)

N.° 25

Suplicació del Síndich.

«Molt Ill.e Senyor.

Lo Sindich de V. S. diu, que essent estat V. S. servit manarli que en nom de V. S. asistis y afavoris al Collegi de apothecaris a fi y effecte de fer tancar la apothecaria del Convent de Sancta Catherina martir desta Ciutat, que perço, y perque constàs ab vnivers lo just y recto procehir de V. S. ha procurat ab vot y parer dels Magnifichs Advocats de la present Casa, y quatre doctors consulents publicar una justificacio juridica y politica [1] que demonstra las justas causas que te V. S. de conservar y defensar los Reals Privilegis y Ordinacions de dit collegi de apothecaris per lo benefici comu de V. S. Y, com lo dit collegi ab repetidas instancias demana la execucio y extinctio de la dita apotecaria de Sancta Catherina per alivio de sos desconsuelos, y per la publica vtilitat de V. S. Perço lo dit Sindich suplica a V. S. sie servit per major assert en la materia manar y ordenar lo que sie de servey de V. S. pera lograrse lo fi de la execucio pera que en tot puga obehir los ordes de V. S. — Offitio &c. — Altissimus.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1680, foli 164.)

---

[1] S'estampà l'any 1679 en casa Jacinto Andreu, carrer de Sant Domingo. N'existeix un exemplar en la secció jurídica catalana de la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Dita justificació — en la que's repeteixen y glosen los arguments aduhits per les parts litigants — fou firmada als 27 dies del mes d'Octubre de l'indicat any pels Doctors Francisco d'Asprer, advocat ordinari de la Ciutat; Benito Joffreu, advocat subrogat de la Ciutat; De Valentià, Costa, de Valda, y Molins, consultors.

Les conclusions en ella desenrotllades, foren les següents:

§. I. *Que à los Eclesiasticos es prohibida la negociacion, y assi el exercicio de Boticarios, en la forma, que se practica en Santa Cathalina, de esta Ciudad.*

§. II. *Que aunque les fuera permitido, quedaron privados de exercerla, en el caso que nos hallamos, en los terminos que proponen la conclusion.*

§. III. *Que en la materia sujeta, no puede considerarse Reliquo.*

§. IV. *Que la razon politica dicta. Que no se deve permitir, continuen los Padres Dominicos en tener Botica abierta, vendiendo Medicinas, con los pretextos de Pobres, Bienhechores, y Devotos, ni sin ellos.*

N.º 26

Vot y parer dels Advocats de la Ciutat.

✠

Jesus cum Maria sine macula peccati concepta.

Die 20 Maij 1651 en lo fet consultat per los molt Ill.es S.rs Concellers als Aduocats ordinaris de casa la Ciutat y altres baix firmats resultant de la deliberatio en lo saui concell de cent feta a 16. de Maig 1651 sobre ques pot y deu fer contra los Apotecaris ques son absentats en aquest temps de contagi y an dexada la Ciutat: Vista la dita deliberatio feta dit dia de 16. de maig: Vista altra deliberatio del mateix saui concell contra los metjes y Chirurgians que en lo mateix temps an dexada la Ciutat: Vist lo vot fet per los Aduocats de la casa y altres aplicats contra los dits metjes y Chirurgians: Vist un memorial en dret per los dits Aduocats fet en respecte dels dits metjes y Chirurgians: Vist lo que se auia de ueurer y attes lo que se auia de attendrer, y particularment attes y conciderat que lo que sta dit y discorregut en lo dit memorial contra dels dits metjes y Chirurgians milita tambe en los Apotecaris particularment per lo ques diu en dit memorial versiculo *Extende idem esse dicendum* etc. y en lo vers. *Et inde certum est circa finem* y la raho es igual en uns y en altres es aseber *que opera illorum est necessaria* per que poch importaria tenir metjes y Chirurgians si faltan los medicaments ab que an de curar y los officials qui fan y acustuman de fer la compositio de las medecinas necessarias per la curatio. De hont y altrament los DD. baix firmats son de uot y parer que los molt Ill.es S.rs Concellers y saui Concell de cent poden y deuen usar ab los Apotecaris lo mateix remey, y prosehiments que an usats ab los metjes y Chirurgians citant aquells pera que tornen en la Ciutat y obren sas botigas en la matexa forma que las tenian abans de absentarse y dexar la Ciutat ab cominatio que altrament seran priuats dels officis, y beneficis de la Ciutat y declerats inabils de poder obtenir aquells en ningun temps y los qui stan inciculats seran trets de las bossas y aborrats del llibre de la Anima y publicadas las ditas Cridas executada la dita pena y cominatio contra aquells qui no auran comparegut dins lo termini a ells prefigit en ditas cridas et hæc saluo semper etc.

Cellers ad.tus ciuitatis
Mir ad.tus Ciuitatis.

(Arxiu Municipal. — *Dietari*, n.º 35 original, 1.er Desembre 1650 a 12 Octubre 1652.)

N.º 27

Informe de Micer Rius y Bruniquer.

« Molt Ill.e Senyor.

Hauent lo Saui Consell de Cent ab deliberacio de 11 de Juliol 1679. y altres subseguents ordenat; que lo Sindich de la present Ciutat en nom de ella assistesca al Collegi dels apotecaris, y fasse part ab ell en tot allo que sie en conseruacio y obseruança de las ordinacions que per la present Ciutat los son estadas concedidas: Y Hauent VS. resolt ad deliberacio de 27 de 7.bre passat ques fes aueriguacio de las rahons en que dit Collegi funda la pretentio de que los religiosos de S.ta Catarina de la present Ciutat extinguescan la botiga de apotecari que diuen tenir publicament en son Conuent com, a, prejudicial a ditas ordinacions, y las que dits religiosos allegan en apoyo de que deuen conseruarla: Se ha vist vn proces en que ab Sententia proferida en lo officialat ecclesiastich de B.a als 5 de maig *1648* y ab decret de execucio della als 20 de Juliol del mateix inseguint la Decisio feta en Congregacio de eminentissims Cardenals als 20 de no.bre 1635, instant lo dit Collegi foren condempnats los religiosos de S.ta Catarina y altres religiosos en dita Causa citats; a que no poguessen tenir medicinas *nisi ad proprium vsum eorum, et benefactorum, et pauperum gratis, et non ad efectuu vendendi;* fundantse dita Sententia en certas ordinations donadas per la Ciutat per lo bon regiment de dit Collegi confirmadas ab dos R.s Priuilegis vn de 29 de Agost 1510 y altre de 21 de 8.bre 1537 en ques disposa que ningu puga vendrer publicament medicinas sino lo Collegi de apotecaris y la forma ab que deuen ser examinats los Collegiats pera poderlas publicament vendrer. Axi mateix se ha vist vn decret Apostolich de Urbano octau de feliz recordacio Datum als 29 de Agost 1637. en que prohibeix als Regulars *in vrbe, et etiam religiosis & ecclesiasticis quibuscunque* que no puguen tenir Apotecarías, flecas, ni Perayrías; *propter quem pro suis religiosorum aut alumnorum vsibus, nec vllo modo secularibus aut aliis religiosis, et ecclesiasticis Pharmaca panem, aut alia similia vendere possent absque speciali licentia in scriptis obtinenda* entenent estar compresos ab dit decret prohibitiu, etiam aquells regulars *Quibus id alias liceret ex suo instituto.*

Tambe se mentiona en apoyo del dit la R.l Carta de la Reyna nostra S.ra de *6.* dez.bre 1669 en que mana al S.r Virrey Duch de Sessa obserue al Collegi; *los Privilegios no permitiendo se vendan medicinas por el Convento de S.ta Catalina publica ni secretamenta Y caso que sobre esto se ofresca reparo que obligue a suspenderlo, se le auise.*

Ultra dels sobredits tres fonaments que son sententia, decrets Apostolichs y Real Carta; allega lo Collegi de apotecaris en dos memorials impressos formats de diferents textos de scriptures Canonichs y Ciuils auctoritats de SS. PP. y DD, las rahons de congruencia seguents: Que als ecclesiastichs los es prohibida la negociacio y ab ella lo exercici de Apotecaris en la forma que la pratican los Pares en S.ta Catarina per no ser *in re modica sed graui, et magni valoris;* Que encaraquels fos permesa la negociacio *vt cumque,* restarian priuats de exercir la apotecaría en la present Ciutat per ser negociacio spetiatim prohibida per ella, a, tots los habitants en Bar.a menos, a, certas personas que son lo Collegi de Apotecaris estant restrets los religiosos, o, directiue, o, coachtiue, a, obseruar dita prohibitio com, a, lley justa; Que tenir los religiosos publica apotecaría fent ab ella sas ganancias es negociacio illicita, indecorosa, estranya, prejudicial, y danyosa; Que nos pot considerar reliquo en semblant negociacio; que la raho politica dicta que nos deu permetrer continuen en vendrer medicines los PP. Dominicos ab pretexto, de Pobres Benefectors, y deuots, ni sens ell per ser majors los inconuenients quen resultan al estat dels Religiosos que las ven*an*, que las conueniencias que logran los seculars que las compran; Que la Ciutat en forsa de Priuilegi del Rey Don Jayme de *10* de febrer 1319 y tambe de dret comu pot fer ordinacions per lo bon regimen de la republica *ob publicam vtilitatem; Que Clerici* & religiosi qui sunt vere Ciues ligantur his ordinationibus; Que la Ciutat en forssa del sobredit te jurisdictio en tot genero de personas etiam Ecclesiasticas *maxime in eo quod ad valetudine adtinet* com se experimenta en la jurisdictio del morbo; Que la botiga de apotecari que tenen los religiosos Dominicos en la present Ciutat es contraria a la salut publica lo que apoyan ab vot del Collegi de medicina de 24. de maig 1671.

Que no esta be a la Ciutat ni Ciutadans que los Apotecaris sien pobres per ser vn estament molt ocasionat, a, causar irreparables danys ab la pobresa; Que lo pagar los apotecaris los drets a la Ciutat de totas las drogas, y mercaderias que gastan (dels quals la prejudican en las que consumeixan los PP. Dominicos en la ganancia questuosa de sa botiga) y lo hauer dits Collegiats de sustentar gasto de casa, fadrins, y familia es causa que nos venan tan baratas las medicinas; Que la Ciutat reporta de dits Collegiats la comoditat de dits drets que li pagan, dels soldats que fan, de las medicinas de las Caputxinas que passan de 400 ℔ ℘; de las dels pobres malalts de la preso, y que van per Ciutat, de la Ad.io de la Apotecaría del hospital g.l y llegat de 50 ℔ ℘ fet per vn particular Collegiat, a, ella, y finalment de la assistencia en temps de Peste de alguns dells voluntaris, o, dels necessaris a la sort los quals en dit temps tenan las medicines que son menester sens alteracio de son preu.

Per part dels pares Dominicos en dos memorials vn impres y altre manuscrit formats tambe de textos [dels] SS. PP. y DD. se ponderan los motius seguents. Que dits religiosos ten*an* vna Botiga tancada dins sa Clausura en que se preparan medicinas per 150. personas de familia, per religiosos pasatgers de Italia, a, Espanya per lo Capitol

Prouincial de la Corona, per molts pobras que acudan a ella, y per los benefactors que noticiosos que sols se cobra lo valor intrinsech de las medicinas escusan lo comprarlas als apotecaris, tot lo que bona fide computan à numero de 500. personas; Que es licit al Conuent de S.ta Catarina preparar medicinas per Conuentuals, Pasatjers, Benefactors, y Pobres y vendrer lo reliquo que nos pot conseruar sens detriment de sa virtut, pues de dret diuino ni humano no es prohibida la negociacio que no es mersimonial ni questuosa sino que se encamina a la Caritat del proxim y al sustento dels ecclesiastichs; Que dita intelligencia se conforma ab la sententia del officialat ecclesiastich de Bar.a de 5 de maig de 1648. y decret de Congregacio de Cardenals de 20 de 9.bre 1635 alt referit; Que axi mateix resta apoyada ab decret Apostolich de 12 de 9.bre *1672* confirmat ab altre tambe Apostolich del SS.m Pare Innocencio Papa onsè de 12 de maig 1678. instant lo Collegi de Apotecaris; Hont se diu: *Prohibendam regualaribus ordinis Predicatorum et S.ti Fran.si de obseruancia Bar.bu facultatam exercendi publice Aromatariam vniversaliter pro Secularibus, et concedendam tantum pro Religiosis, Pauperibus, et Benefactoribus, et pro aliis dummodo vendant jam parata bona fide et non lucri causa;* Que la negociacio es de dret comu prohibida als Nobles, y soldats y que per tal sols se enten la questuosa y lucrosa, y no la altra que igualment es licita, à, nobles, soldats, y ecclesiastichs; Que la de tenir botiga de apotecari la vsan los Ecclesiastichs en Roma, Napols, Madrid, Catt.a y altres pars; que esta costum la faría licita quant hi hagues algun dupte de queu fos, y que axi noy ha estat ni pocessio contra dita botiga dels PP. Dominicos ni disposicio de dret comu ni Municipal, decret Apostolich Sententia de SS. P. P. ni DD. que la contradigan: axi mateix allegan que encara que comprar vna specie per vendrerla despres es propria negociacio pero que lo conprarla per reduirla à altra forma no ad finem lucri sed honestum es licit als ecclesiastichs com lo lucro vinga secundario y no deper se primario; que lo sobredit ho podan fer los ecclesiastichs segons ho diuen alguns DD. en termens de Apotecaría: Que lo decret de Urbano octau de 29 de Agost 1637. allegat per los Apotecaris no es estat obseruat vt sonat y que la generalitat de aquell resta derogada ab la specialitat del decret de 12 de maig 1678. proxime referit; Que los Priuilegis dels Serenissims Rey Don Fernando y emperador Carlos quint de 29 de Agost 1510 y 31 de octubre 1537. no comprenen als ecclesiastichs et eorum bona, y en tot cas se deuen entendrer de la negociacio y venda vniuersal questuosa y excessiua y no de la del reliquo limitat, a, cert genero de personas et non lucri faciendi gratia y que per axo la Reyna n.a Senyora ab sa R.l Carta de 6. de dez.bre 1669 prouidament mana al Duch de Sessa que en cas tinga reparo en fer tancar dita botiga lan auise saluant ab dita clausula lo dret dels religiosos en sa venda regulada: Que las medicinas de dita Apotecaría tenen tots los requisits pues las vsen homens doctes, las receptan metges perits, y perque son visitades per ells com consta ab acte en poder de Joseph Guell notari de Bar.a a 22 de mars 1679.

Que al Comu dels Ciutadans conue se conserue d.ª Botiga pera que, a, causa de la emulacio los apotecaris aniran mes remirats y perque vendran las medicinas, a, preu mes acomodat: Que esta causa esta decidida en Roma contra lo Collegi y la te en sa ma s. mag.d ab orde que ha donat al S.r Virrey de que informe y que axi no es just quey hage en ella nouedat: Que lo Conuent de S.ta Catarina es propria casa de la Ciutat molt frequentada y afauorida della y solar de S.t Ramon Patro y tutelar seu; Que en tots temps han fet los religiosos grans serueys al Comu de la Ciutat singularment en la Peste del any 1589 y en la del any 1651 assistint dit Conuent als malalts ab medicinas lo que obligà a la Ciutat que lin fes gracias.

Estos son los fonaments en que solida vna y altra part sa justicia en orde á dita Apotecaría, pretenent lo Collegi que deu extinguirse, allegant los religiosos que deu conseruarse; Sobre ells elegira VS. lo expedient que li aparega millor conuenir.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1681, inserta n.º 1, entre'ls folis 147 y 148.)

N.° 28

Memorial publicat pel Col·legi d'Apotecaris.

«Molt Illustre Senyor.

Lo Collegi de Apotecaris de V. S. diu. Que conciderant que lo faltar la Triaga magna en la present Ciutat, y Principat de Cathalunya avía de esser tant perjudicial à la cosa publica, y que podía importar tals inconvenients, que no serían reparables: li paraguè ser molt de sa obligaciò lo posar en la noticia de V. S. la falta de aquella, que apenas se podía prometrer abastar per spay de pochs mesos en subvenir a las malaltías ordinarias dels habitants de la present Ciutat, quant y mes à les ques podíen esdevenir, y molt menos als de tot lo Principat que nos proveheix de altre Triaga que de la que acostuma fer lo Collegi, fiant V. S. ha ell tant gran cuydado, de la legalitat, doctrina, y pericia de sos Collegiats. Iuntament representa à V. S. lo Collegi la impossibilitat en ques trobava per fer dita Triaga perque V. S. manàs donar à tant imminent dany aquella providencia que de son acostumat acert, zel, y vigilancia se podía esperar.

Es estat V. S. servit fer entendre al Collegi que en consideraciò de ser tant gran conveniencia per la publica salut la prevenciò y provisiò de remey tant singular, y efficàs, se alentàs lo Collegi à empendrer aquella ab lo cuydado que sempre ha acostumat. Y essent tant prudencial la resoluciò de V. S. y tant natural en lo Collegi la obligaciò, y desig de servir à V. S. y de obeir à sos mandatos, ha conferit entre sos Collegiats la materia, y discorreguts los medis que podíen conduir al cumpliment de son desig.

Lo que te constituit al Collegi en la impossibilitat representada, es la falta de diner pera gasto tant considerable com ha de aportar lo fer la dita Triaga. Naix esta falta, de trobarse lo Collegi empenyat en molt, y ab obligacions de haver de pagar mes de 100 lliu. ss. cada any de reddits, y pensions stablertas, axi per haver acudit al servey del Rey N. Senyor (Deu lo guarde) en les ocasions que V. S. es estat servit manar al dit Collegi fes Soldats per aumentar sos Tercios, puig sols en las dos vltimas llevas dins vn any gastà per dit effecte mes de 130. dobles en or. Com també per los continuats gastos que suporta en defensar los statuts, y Ordinacions de V. S. que ab apariencia de raò, y de iusticia abusan los Pares Dominicos, proseguint en tenir Apotecaría publica, y vendrer Medicines a tothom, com en altres ocasions se ha representat à V. S. los quals gastos son tant grans, que an portat al Collegi al present estat tant miserable.

Lo primer medi que se ha offert al Collegi es estat intentar manllevar la quantitat del diner necessaria per lo gasto de la Triaga, no reparant en carregar ab novas obligacions, sols per donar gust, y servir à V. S. Però se li es desvanescut aquest medi per no haver trobat que haja volgut fer semblant esmers per considerar al Collegi tant carregat de obligacions anteriors.

En segon lloch se ha pres per expedient pregar ha sos Collegiats si voldrien per son compte empendrer la factura de dita Triaga restant per ells la ganancia, y lucro despres al vendrerse axi als Apotecaris de la present Ciutat, com als de tota Cathalunya. Però noy ha agut Collegiat algu que se haje trobat ab alientos per tant gran empresa, perque tots se troban tant menesterosos que tenen prou quefer de acudir à las precissas obligacions de sas casas desque la predita Apotecaría dels Pares Dominicos los lleva lo pa de la ma, venent en ella sola mes Medicines que en totas las Botigas de la Ciutat, y sens esperança de millorar de estat mentres dura dita Apotecaría dels Pares Dominicos. Y també perque lo fer la prevenciò, y provisiò de Triaga magna, sempre lo menos es interès pecuniari, y lo mes zel, y assistencia à la publica salut, De haont ha desesperat lo Collegi de poder obehir als ordens de V. S. en la factura de la Triaga.

Llastimosa cosa sería que per aço restassen los Ciutedans de V. S. y tota Cathalunya privats de vn remey tant important. Ni pot dexar lo Collegi de tenir viu sentiment de no poder executar son desitg de servir à V. S. ab tot lo cumpliment que voldríe, y axi ha discorregut vn medi com reste V. S. servit, y sos compatricis consolats, encaraque lo Collegi haje de passar per lo major desconsuelo.

Ofereix lo Collegi en fet de Triaga magna tant solament cedir per aquesta vegada à la prerogativa de son major credit, y estimaciò, que es cedir à las disposicions Regias, y de V. S. en lo statuit, per ella, que nos puga vendrer en la present Ciutat altre Triaga sino aquella que serà feta per lo Collegi, ab aquella satisfactio, y examen publich que fins vuy ha acostumat; acontentantse que puix los Pares Dominicos presumen tenir lo Administrador de sa Botiga tant provecte en la Art de Apotecari, y aquella diuen que tenen per consuelo dels Ciutedans de V. S. assistintlos ab Medicines en sas majors necessitats, y per exercitar ab sos proxims la gran charitat à que lo estat Religiòs, y Christià los obliga, y no per interès ni lucro pugan fer, y vendrer dita Triaga. Però perque V. S. tinga della cumplida satisfaciò, haje de fer en la forma seguent.

Primo que se haje de fer dita Triaga fent ostenciò de tots los ingredients de aquella en vn lloch publich, y exposantlos à la censura, y examen del Illustre Collegi de Doctors en Medicina, y del Collegi de Apotecaris, donant satisfaciò als duptes que sobre ells se proposaràn, com ho acostuma fer lo Collegi en la Plaça de S. Jaume, y seguidament fins à tot lo cumpliment de la confectura, à la qual acostuman sempre assistir los Apotecaris pera satisfer à quisvulla en tot; que axi mateix, y perque nos done escusa assistiran sens salari.

Secundo que se haje de fer tota aquella quantitat de Triaga que acostuma fer lo Collegi perque sie suficient, y correspondent à la

necessaria provisiò de la present Ciutat, y de tot lo Principat de Cathalunya.

Tercio que de aquella se haje de vendrer à tots los Apotecaris de dita Ciutat, y Principat al preu que correspondrà al just valor, y cost de aquella en la mateixa conformitat que blasonan que venen les demès Medicines per lo valor intrínsech dellas, y sens fer ab ellas negociaciò, ni ganancia alguna; assegurant à V. S. que sabrà lo Collegi traurer lo compte exquisidament del cost, ò bastreta del diner, à la vsanca, y costum del Collegi que no comta lo estudi, ni lo treball.

Ab aquest medi apar que podrie lograr V. S. vn fi tant important; perque no apar creible que recusassen los Pares Dominicos empendrer esta operaciò tant en servey de V. S. y benefici del proxim, que altrament apar se podrie traurer en consequencia que, ò no tenen lo Administrador de sa Botiga de aquella pericia, y hablitantat (*sic*) que blasonan, ò no son tant servidors de V. S. com diuen, ò no exercitan vers lo proxim la charitat de ques jactan, ò no tenen lo desinterès que pintan, y finalment que à la millor ocasiò à V. S. el desamparan.

Aço es lo que lo Collegi segons la impossibilitat del estat present pot oferir à V. S. que ha trobarse los Collegiats millorats de fortuna, no repararían en las expensas de sos propis bens, encara que se troban per tants acontexements deteriorats, sols perque restàs V. S. servit sens detriment ni extinctiò de vn de sos necessaris, y principals Collegis ques pot temer dins breu termini segons los influxos poch favorables que predominan à aquest Collegi de V. S.

V. S. serà servit manar considerar lo estat del Collegi que te representat à V. S. y provehir de aquell remey que necessita per sa conservaciò, y en orde à la Triaga donar los ordens que seràn mes del servey de V. S. y se dona noticia que la dilaciò sols de aquest mes de Abril es bastant per lo impediment de la exacuciò, y que en tot lo que cabrà en los limits de la possibilitat obeirà gustòs lo Collegi com ha acostumat, y te obligaciò, y ho rebrà a singular mercè de V. S. — Altíssimus, &c. — Lo Collegi de Apotecaris en causa propia.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1681, inserta n.° 2, entre'ls folis 145 y 146.)

N.º 29

COPIA DE LA SOPLICATIO Y MEMORIAL QUE SEA DELIGIR EN PUBLICH CONSEL DE C.T JURATS EN LA CASA DE LA CIUTAT DE BAR.A Y QUE EN CONTINUA MEMORIA SEA DE TENIR.

Senyors de Molta mag.a y saui Concell

Lo honorable Collegi dels Apotecaris o, speciers de la present Insigne Ciutat de barcalona ab la deguda humilitat suplica a vostras mag.as y al present saui Concell ab la present suplicatio per uia de memorial los sia de merce tenir lo degut mirament en la extractio delas personas dels succres de la present Ciutat per ha Conceller quint Artiste com sia cosa molt deguda y conuenient cada hu stiga en son loch segons a son, estament toca y nos consenta ocupar los llochs deles enseculations persones aqui semblants llochs de justicia nols toca y per prouanca deles sobredites coses los sia de merce mirar, o, fer legir en lo present ple concell les coses deuall scrites per aque mes clarament conste de la justicia desta part restant molt confiats del bon zel y gran mirament en lo present Concell se acostuma tenir de la reputatio conseruatio y politia dels priuiligis pratiches y consuetuts antigues de la present casa com be fins assi tenen acostumat per que millor y mes degudament cada qual en lo uotar se puga auer:

Primerament los sia de merce mirar, que lo present any ha de esser extret per lo conceller quint vna persona que sia constituit en lo stament dels artistes: Que per los artistes sempre son stats tinguts y reputats sols los Notaris de Barcalona Notaris reals Apothecaris o, speciers Candelers de Cera y chirurgians y no altres persones fora de aquestes

Perque clarament les preteses coses se ueian los sera de merce mirar quant en la present Ciutat se son offerides despeses per obs dels murs y ualls les quals se han acostumat le partir per staments y confrarias quines persones han contribuit en dites despeses per la portio ne toca al stament dels Artistes y trobaran en dit stament sols han contribuit los dit notaris de barcalona notaris reals apothecaris o, species Candelers de Cera y chyrurgians y no altres persones y als predits sucres trobaran han contribuit part dels ab lo stament mercantíuol los altres cada hu ab la Confraria del offici de que era examinat y may ningu dels contribui ab dites despeses ab lo stament dels dits Artistes.

Que per quant ses offerit anar a mostres Generals y a, guardes lo que tambe estaua compartit per staments y Confrarias trobaran ab los artistes son anats los sobre dits y no altres persones y los dits sucres part ab lo stament dels mercaders y los Altres cada hu ab la confraria del offici que era examinat de haont clarament se preferex que si ab les despeses y trebals de la Ciutat ells en lo stament de

lurs officis y no com Artistes no han contribuit ni may la Ciutat los ha tingut per tals no es de justicia que ab los profits y honors artistes se vullen ingerir:

Los sia de merce ueure hun bon y degut horde hia en la present Casa en y sobre lo seure a Concell de cent y ueuran que entre los altres uolent posar degut orde en la forma se auja de tanir en lo seure lestament dels Artistes trobaran primer los notaris de Barcelona notaris Realls Apothecaris o, species Candalers de Cera chirurgians tant solament y no Altres persones fora destes. De hont clarament se pot inferir que may la Ciutat a, tingudes altres persones fora de aquestes per artistes per que sin aguera donarels forma en lo seure entre los artistes. Que abans y apres de una pretesa desliberatio de Concell de Cent ab ques preten se auien mesos per artistes veuria clarament que ab les despeses de murs y valls y ab les mostres y guardes y seure al Concel de cent sempre dits sucres son anats hian contribuit y seguit del modo dalt dit y may ab lo stament dels artistes.

Los sia de merce fer legir lo priuilegii sobre la enseculatio dels Concellers disponent a hont clarament se ueura quines persones uol dit priuilegi sien inseculades per artistes:

Los sia de merce mirar lo ultim priuilegi sobre las enseculations ala Ciutat atorgat vulgarment dit de llibertats y beniplassits per la magestat del nostre Rey y senyor Don fferrando en lo Any .1498. en lo qual disposa que durant dita sa uida tingues el dit senyor Rey facultat de poder entotes y sengles coses posar a fegir y remoure los que ben uist li fos pero finits los seus beneuenturats dies los concellers tant solament seninteruentio de persona alguna de quatre enquatre anys regoneguessen en dites bosses un Any de concellers altre de officis y quey poguessen possar y en secular sols per los quey trobaran morts y de aquel stament:

Que durant lo dit beneplacit del senyor Rey per priuilegi particular ensecularen a m.º Fransech Duran Apothecari e, com deles Causes predites endit priuilegi clarament se inferesca que si durant lo beneplacit tenia lo dit senyor Rey de sauida de poder affegir y lleuar a sa uoluntat que dura del any .1498. fins lo Any .1515. que mori lo dit senyor Rey Don ferrando los dits pretesos sucres no eran estats en secullats lo ques nega ni Apres de saguida la sua mort del dit senyor Rey don Ferrando los Concellers ni Aguessen enseculats algu, o, alguns les dites enseculations serien nulles y axi matex la pretesa possesio com seria estat contrafer ala uoluntad del dit priuilegi per quant uol que lo poder affigir tocas a dit Rey durant la uida pero que apres se agues de seguir la mateixa forma dela enseculatio feta y que dits Concellers no poguessen uariar sino ensecular per los morts y de aquel stament:

E mes los sera de merce fer mirar la anima deles primitiues in seculations fetes durant lo dit beneplacit del dit senyor Rey a hont clarament ueuran lo dit senyor Rey may ni ensecula algu sino sols species y endita anima se ueura per mort dels dits los qui son stats en seculats per que fa mensio dita anima dels que son morts y dels que

per ells son stats enseculats y axi se mostrara la pretesa mala enseculatio quant se saria feta la qual quant se uulla se fos feta pus durant lo beneplacit noy fossen entrats seria estat contra fer al dit priuilegi com dit es

E mes seran seruits voller ueure unes ordinations consedides per la present Ciutat al collegi dels dits apothecaris o, speciers a XVII del mes de Nohembre del any .1433. desponent en sobre la regonexensa de les botigues Abans noy agues examen a, hont clarament veuran la dita Ciutat en dites hordinations anomenar als dits Apothecaris ab los noms de apotecaris primerament y apres spesices y discorrent per dites hordinations ab los noms de spasies drogues indistinctament ara ab lo un nom ara ab lo altre y als dits sucres ser anomenats ab dites ordinations ab lo nom de mercaders drogues de modo que la differentia fa la Ciutat dells a, nosaltres es que als apothecaris anomena species drogues y a, ells drogues mercaders com en dites ordinations clarament se mostra:

E mes lo sera de merce voler entendre que si per cas durant lo dit beneplacit algu o, alguns se serien stats enseculats ab lo dit nom de droguers lo que spresament se nega serien estats apothecaris examinats y no drogues com clarament sels mostra ab lo dit llibre dels examens del dit Collegi:

E mes notaran que sis pretenia esser stats extrets ab alguna uinticotrena pere Camps spesier y un altre pere Camps droguer com axi fos eran tots dos Apothecaris examinats y per que fossen entesos y diuersificats la hu del altre per ser tots en un temps los ensecullaren la hu ab nom de droguer y laltre ab nom de spassier com clarament se ueura en lo dit libre de examens entenent o, asso si acas dita uinticotrena era stada durant lo dit temps del beneplacit per que sent abans o, apres faria molt poc al cas per fer se contrafet al dit priuilegi disponent que seguida sua mort Aguessen sols de ensecullar per los morts y de aquel stament:

De las quals çobredites Coses clarament se infereix los dits apothecaris ser los spasiers droguers anomenats en lo priuilegii dels officis y Consel de la dita Ciutat y los dits sucres esser Anomenats en y ab nom de mercaders droguers y que si durant lo beneplacit del dit senyor Rey no foren enseculats dedits mercaders droguers que finit dit beneplacit de iusticia sen uiolatio del dit priuilegi no poden ser stats enseculats y en cas ni agues aguts lo que spressament se negua noni podia auer sino tans quants ni possa dit senyor Rey y no lo que vuy se fa que per qualseuol apothecari mort en seculen droguer e, que mirant dita anima trobaran may en dit temps del beneplacit, hauer, ni lo dit senyor rey enseculats y axi de justitia no ser poguts ser enseculats sens la dita uiolatio del dit priuilegi lo que no es podia donar possesio alguna:

E per que entems esdeuenidor y ara de present entengua tot lomon quant poc ste muda la iusticia de deu en los homens per los grans abusos que ueyem.

(ATENEO BARCELONÉS. — *Llibre d'Actes del Gremi*, anys 1531 a 1574.)

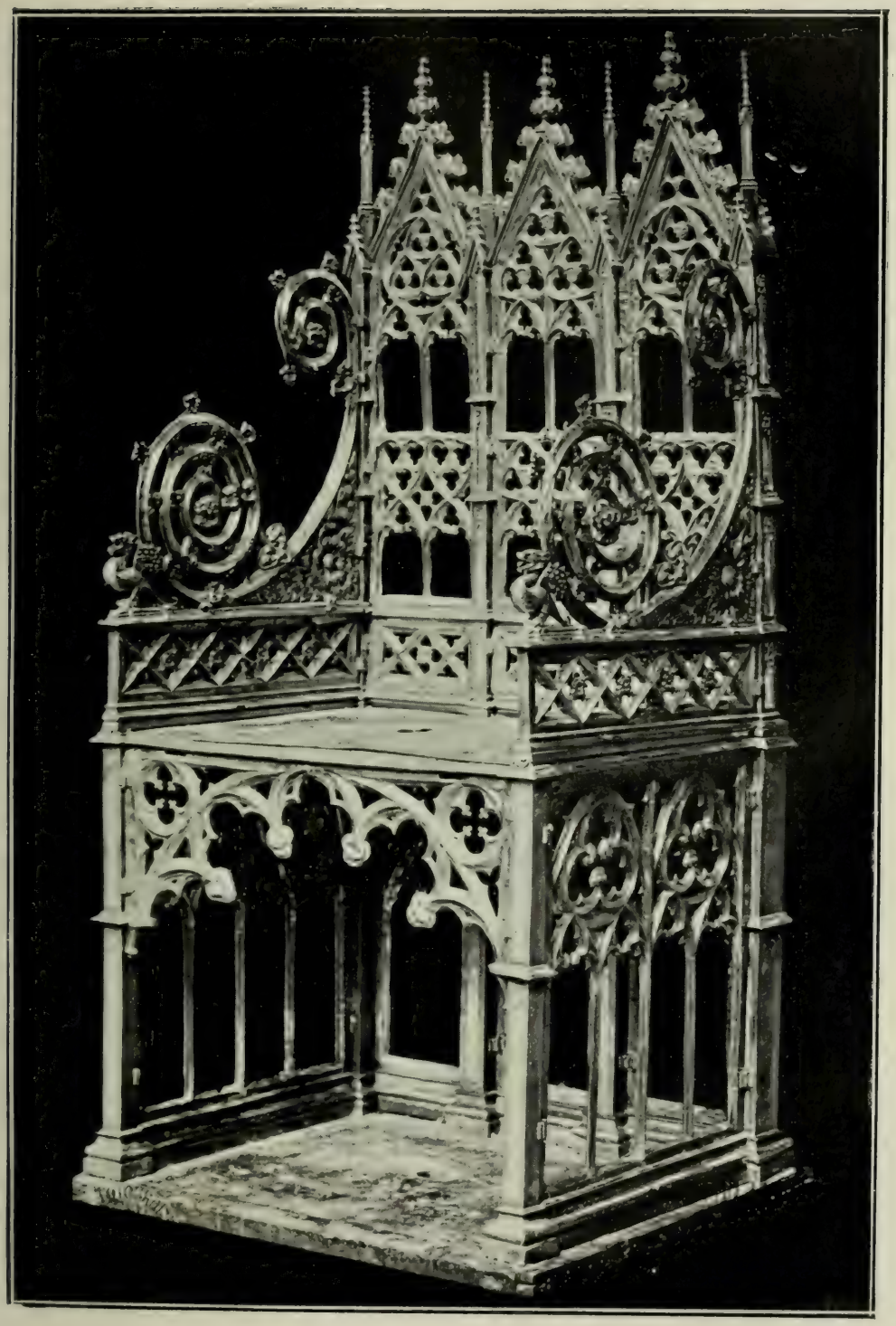

Cadira del Rey En Martí

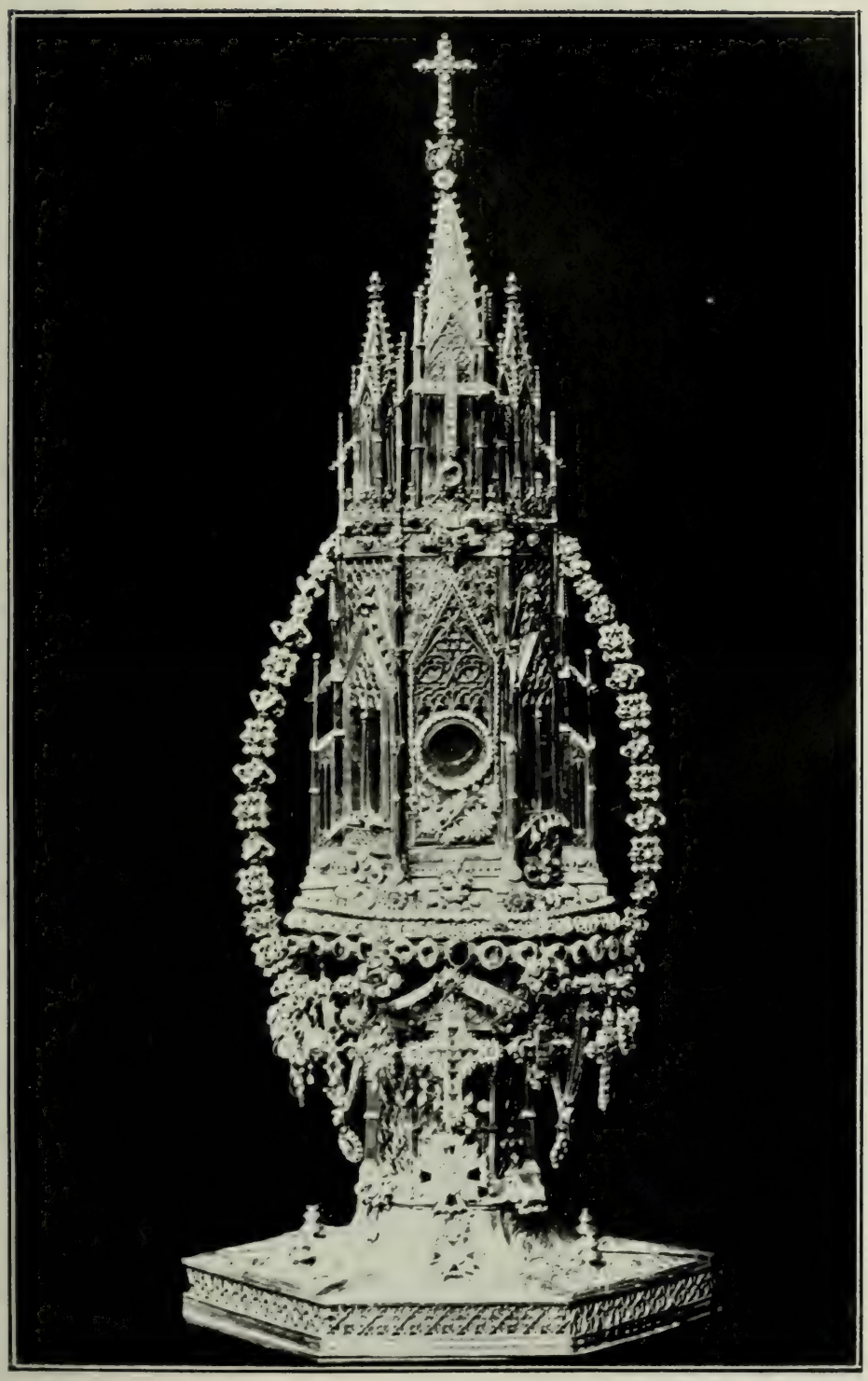

Custodia de la Sèu de Barcelona

ARGENTERS

Estava tan íntimament unit a la Orfebrería l'ofici d'Argenter en les èpoques grega y romana, que bé pot dir-se eren una meteixa cosa.

A l'arribar la Edat Mitjana, abdúes industries se reintegraren a sa especialitat peculiar, ocupant lloch mólt distingit la argentería, no sols pel desenrotllo que prengueren los treballs mercès a les grosses quantitats de plata vingudes d'Amèrica, com per haver-hi aleshores a Barcelona « mestres de tan saber y subtil ingeni », que les obres per ells executades sigueren conegudes y judicades fòra regne ab no poch honor y reputació de la ciutat y endreça de l'ofici.

Entre les móltes que poden citar-se, reputades veritables joyes d'art, figuren la famosa cadira de plata daurada que pertenesqué al Rey En Martí d'Aragó, la qual serveix de trono a la custodia de la Sèu de Barcelona [1]; altra custodia de la catedral de Vich, « ... costejada l'any 1413 pel generosíssim Canonge sacrista Bernat Despujol, que pot consi-

---

[1] D'un article titolat *La Custodia de la Catedral de Barcelona*, que aparegué en la «Pàgina Artística» de *La Veu de Catalunya* del dia 11 de Juny de 1914, sots la firma de mossèn Joseph Gudiol, n'extrayem lo següent paragraf:

«La cadira que actualment soporta la custodia és ben possible sigui la primitiva o una que's feu per reemplaçar aquesta. Per sa superba elegancia és digna dels bons temps de la orfebrería gòtica catalana, de finals del segle XIV. La tradició, vigent ja al segle XVI, vol que sigui també ofrena del rei Martí. Es de totes maneres una joya d'argent daurat, obrada pels orfebres barcelonins, tota desmontable i per tant fàcilment possible de trasportar en el bagatge d'un monarca. Hi van tants pocs anys entre la construcció de la cadira que hi havía a l'altar major i fou robada i els temps del monarca

derarse com a model lo més perfecte d'orfebrería barcelonina [1] »; lo sepulcre de Sant Bernat Calvó, en la meteixa catedral vigatana, hermós treball executat per l'orfebre En Joseph Matons; lo reliquiari que per encàrrech del P. Prior dels Agustins de Barcelona, mitjançant contracte [2] firmat a darreríes del segle XIV, s'obligà fer lo juheu Salomó Barbut, argenter, ciutadà barceloní [3]; y altre reliquiari, també de plata daurada, d'estil Renaixement, construit l'any 1611 per lo mestre En Felip Ros a despeses del Concell de la ciutat, contenint dita joya sagrades reliquies dels sants màrtirs Sebastià y Fabià [4].

---

anomenat per antonomasia «l'Humà», que tant pot admetres l'hipòtesi de la conservació després del furt, com de una reproducció o nova construcció. Lo cert és que, ben poc després del robo, una cadira d'argent daurat tornà a l'altar major, servint de peanya a la gran creu que entre 1412 i 1421 construí en Francesc Canyes i fou posada per presidir tot el cerimonial de la Seu barcelonina.»

[1] JOSEPH GUDIOL Y CUNILL, prebere. — *Nocions d'Arqueología Sagrada Catalana*, plana 459.

[2] «Die martis XI Kalendis madii anno Domini M.° CCC.° XC.° nono. Ego Salomo barbut judeus argentarius civis barchinone. Ex certa sciencia per firmam et solempnen stipulacionem convenio et promitto vobis venerabili et religioso fratri bernardo de sala priori domus fratrum heremitarum beati Augustini barchinone, quod ego meis proprius sumptibus et expensis operabor et faciam unum reliquiarium sub forma per vos mihi tradita et quod vos et successores vestri teneamini mihi done pro precio cuiuslibet marche argenti dicti reliquier novem libras barchinonenses. De quo precio ego a vobis confiteor habuisse et recepisse decem libras barchinonenses. Renunciams etc. Dictum vero reliquier debet esse de argento marchato barchinone et desuper auratum. Et quod ipsum vobis ita operatum vobis traslendum sit ad festum sancti Johannis mensis junii proxime venturum. Et quod restituam siqua dampna etc. Et..... etc. Et obligo me etc. Et ego dictus bernardus sala prior predictus promitto [etiam] dicto Salomoni quod cum tradidens mihi dictum reliquier dabo et solvam tibi residuum dicti precii computando operis precium ad novem libras barchinonenses pro qualibet marcha argenti dicti reliquier. Et obligo etc.» *(Arxiu de protocols de Barcelona.* — Manual de Jaume Ferrer, notari.)

[3] En lo meteix segle vivía a Barcelona l'Argenter Pere Moragues — ja mort en 1388, — a qui lo Rey Pere III li tenía encomanada la construcció de «una custodia dargent a obs dels sants corporals de Daroqua». (ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — Registre 1946, foli 81.)

[4] Aquest darrer y interessant exemplar de la argentería barcelonina, se troba exposat en la Sala de les Vitrines de l'Arxiu Municipal.

«A 28 de Maig 1643, lo Concell de 36 deliberá pagar 28 ₶ 14 ß â Joan Perutxena Argenter per adobar lo Reliquiari de la Reliquia de S.t Sebastiá, y altres cosas.» *(Rúbrica de Bruniquer,* capítol XLIII, volum 3, estampat, plana 173.)

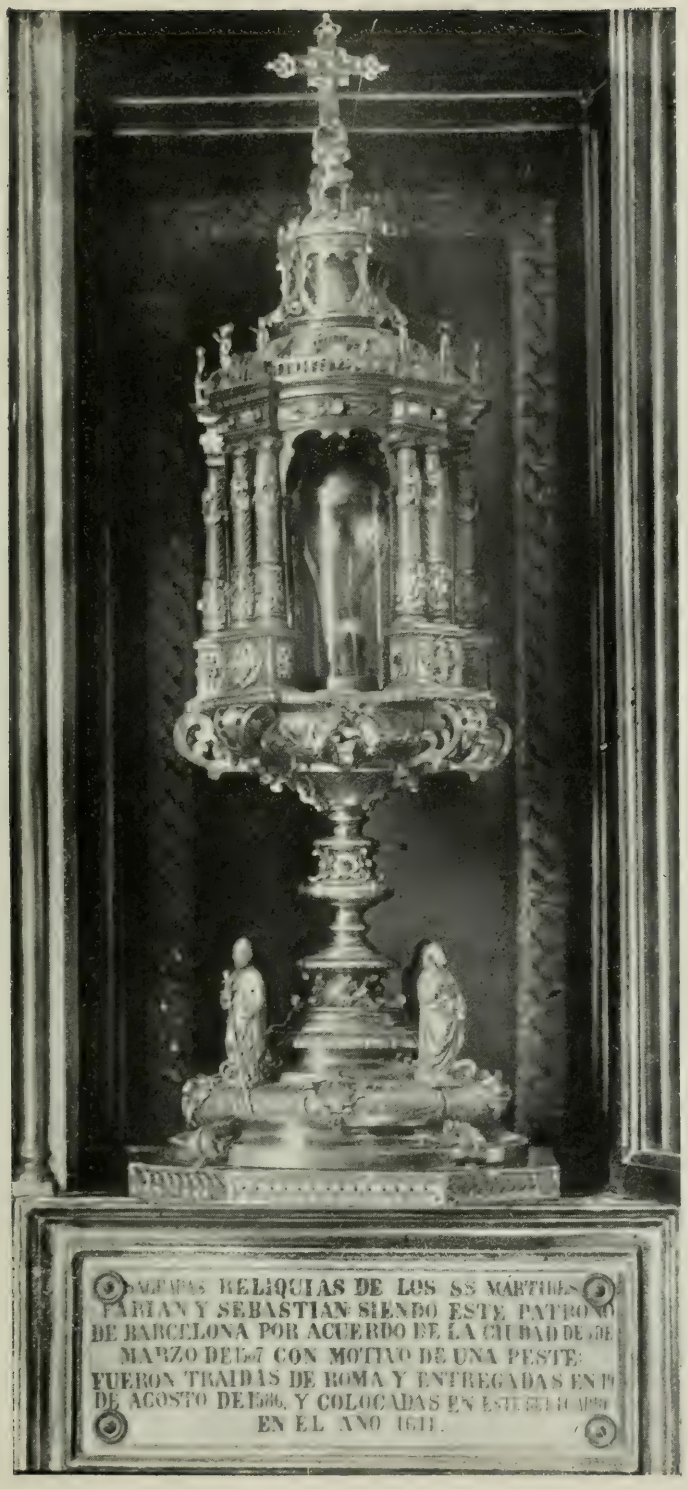

Reliquiari dels Sants martres Fabià y Sebastià

Y no sols havem de senyalar los hermosos exemplars d'orfebrería litúrgica, sinó les esplèndides vaixelles d'argent daurat y esmalts que en los segles XV y XVI los Consellers manaren fabricar per servir lo primer dinar ab que eren obsequiats los monarques o llurs primogènits a l'arribar a Barcelona per a jurar ses Lleys y sos Privilegis y los Privilegis y Lleys d'altres llochs de Catalunya. De les vaixelles, un colp estrenades, se'ls ne feya ofrena en nom de la ciutat.

Heus aquí les que trobem consignades en nostre Arxiu Municipal:

Vaxella dargent presentada per || part de la Ciutat al Illustra don || Karles primogenit darago &c. *fill || del Serenissimo senyor lo .S.or || don Johan Rey de Arago* &c.

Pri[mo] vna bacina dargent deurada qui pesa VIIIJ° marchs / V onzes VJ argenços e mig a.° (a rahó) de VIIJ ₰ V ₰ lo march E mes vnaltre bacina dargent deurat qui pesa VIIJ marchs VIJ onzes al dit for qui per ab dues les dites bacinas pesaren — XVIIJ marchs IIIJ onzes VJ argenços e mig qui a la dita raho prenen la suma dela quantitat fora posada / e feu les dites bacines Nanthoni dies argenter — CLIIJ ₰ ₰ VIIJ

Item den barthomeu Serda argenter vna copa cobertorada dargent deurada qui pesa .IIIJ. marchs IIJ onzes X argenços e mig a.° de VIIJ ₰ X ₰ lo march E mes un baci de barber dargent tot blanch ab senyal de Ciutat pesa VJ marchs VIJ onzes XIIJ argenços a.° de — VJ ₰ lo march E mes vn scalfador dargent tot blanch ab son cobertor pesa — IIIJ marchs IIJ onzes XIII argenços e mig a.° de — VJ ₰ X ₰ lo march E mes vna caldereta de argent blanch per tenir aygue beneyta ab vn salpasser gornit dargent pesa — IIIJ marchs IIIJ onzes XJ argenços a.° de VJ ₰ lo march munta tot — CXXXVJ ₰ VIJ ₰ XJ

Item den .P. nabot argenter / quatre tasses dargent deurades qui pesen — VIIJ marchs XIIIJ argenços a.° de VIJ ₰ XV ₰ E mes un lot dargent blanch pesa — VII marchs VII onzes XV argenços a.° de — VIJ ₰ lo march E mes quatre cetres dargent blanch pesen — X marchs VIIJ argenços e mig a.° de VJ ₰ lo march valen per tot — CLXXVIIIJ° ₰ IIJ ₰ X

Item den .P. pons cambiador vna arqueta dargent tota deurada pesa — V marchs IIJ onzes IIJ argenços a.° de VIIJ ₰ X ₰ lo march E mes vn plat gran de tallar dargent blanch pesa —

VIIIJ marchs onzes VIIJ argenços e mig a.° de V ₶ XV ß E mes altre plat gran de tallar pesa — VIIJ marchs IIIJ onzes VIIJ argenços a.° de / V ₶ XV ß lo march val per tot — CXXXXVIJ ₶ V ß

Item den Ramon Costa argenter vn confiter dargent deurat ab senyal dela Ciutat qui pesa XV marchs V onzes XIIIJ argenços a° de X ₶ lo march — CLVIJ ₶ VI ß X

S[um].ª de tot lo demunt dit argent — CIIJ marchs VIJ onzes IIJ quilats J argenços

S[um].ª lo cost de tot lo dit argent DCCLXXIIJ ₶ IIIJ ß IIJ. [1]

Vaxella dargent presentada al senyor || Rey en Ferrando segon per part || de la Ciutat

Primo vn saler fet sobre vna rocha e demunt la roca vn castell e en la torra mestra era lo saler tot dargent deurat qui pesa: VIIIJ.° marchs IIIJ onzes IIIJ argenços a° de XIJ ₶ lo march — CXV ₶ VJ ß IIJ

Item .IJ. bassines dargent deurades dins e deffora ab diuerses obratges ab smalt en mig ab senyal de la Ciutat pesaren XXIJ marchs IJ onzes IIJ quilats a° de XIJ ₶ lo march — CCLXVIIJ ₶ II ß VI

Item .IIIJ. gerros dargent deurats dins e deffora e vna tassa de la salua dargent deurada qui pesa tot XVIIIJ marchs VJ onzes IIIJ argenços a° de X ₶ lo march — CLXXXXVIJ ₶ XVJ ß IIJ

Item .XIJ. scudelles dargent deurat dins e deffora qui pesaren XXX marchs IIJ onzes IJ argenços a° de VIIIJ ₶ X ß lo march — CCLXXXVIIJ ₶ XIIIJ ß IJ

Item .XIJ. plats dargent deurats dins e deffora qui pesaren — XXX marchs IJ onzes a° de VIIIJ ₶ X ß — CCLXXXVIJ ₶ VIJ ß VI

Item .IJ. plats grans de tallar dargent deurat dins e deffora qui pesaren XX marchs IIIJ argenços a° de VIIIJ ₶ X ß —CLXXXX ₶ XV ß

Item una copa dargent cobertrada deurada dins e deffora qui pesa — VIJ marchs V onzes VIJ argenços a° de XJ ₶ lo march — LXXXIIIJ ₶ VIIIJ ß VII

Item XIJ. taças dargent deurades de pes de XXXVIJ. marchs J onza a° X ₶ X ß lo march — CCCLXXXX ₶ XV ß X

Item vn leo dargent deurat fet sobre vna tanca de tronchs forma de tanca de cabana ab vn scut que te ala ma dreta ab senyal de la Ciutat e bandera ab corona al cap qui pesa — XXXIIIJ marchs VJ onzes XV argenços a° de XIJ ₶ lo march — CCCCXVIIJ ₶ VIIJ ß J

---

[1] ARXIU MUNICIPAL. — *Quart libre de solennitats e altres actes dignes de memoria quis fan en la Ciutat de Barchinona* (anys 1457 a 1546), foli XVIJ.

S[um]ª vniuersal del argent — CCXIJ marchs J onza IJ argenços.
S[um]ª total del cost — IJ^M CCXXXXJ ℔ XIIIJ ß VIIJ [1]

Vaxella dargent presentada e donada || a la demunt dita senyora Reyna || Elizabet.

Primo dues bassines dargent deurades dins e deffora ab smalt del senyal de la ciutat al mig gallonades e picades ab diuerses fullatges e alguns bestions han pesat — XXV marchs IIIJ onzes que aº de XIJ ℔ lo march valen — CCCVJ ℔

Item dos plats de tallar dargent deurat dins e deffora tots lis — XX marchs J onza VIIJ argenços

Item altres dos plats de tallar dargent deurat semblants los prop dits — XX marchs J onza IIIJ argenços

Item .XIJ. plats dargent tot deurat han pesat — XXX marchs — onzes XII argenços

Item .IIIJ. tasses ab peu baix dargent tot deurat han pesat XJ marchs — onzes IIIJ argenços

Item .IIIJ. gerros, o cetrots dargent deurat dins e deffora qui han pesat XIJ marchs IIJ onzes XIIIJ argenços

Los dits plats, scudelles, tasses e gerros han pesat per tot — CXXIIJ marchs V onzes X argenços que aº de VIIIJº ℔ X ß han valgut — MCLXXV ℔ IIJ ß V

E mes vn saler dargent ab VJ torretes en lo peu ab tres smalts ab senyal de la ciutat releuats ab se capse e cobertor ab vn pinacle en dit cobertor tot dargent deurat dins e deffora e lo deius qui han pesat — VIJ marchs V onzes IJ quilats que aº de ..... [2]

S[um]ª vniuersal de tot largent — CLVJ marchs VIJ onzes IJ argenços

S[um]ª tot — MDLXXXJ ℔ IJ ß IJ. [3]

Vegella de argent tota deurada dins & defora presentada a la || cesarea Magestat del Senyor Emperador don Carlos Rey & || senyor nostre per part dela present Ciutat per los honorables mossen || miquel Setanti maior caualler & mossen Galceran Fiualler || ciuteda & clauari dela dita ciutat elets per lo consell ordinari || celebrat a XXIIJ *del mes de agost del any Mil cinch cents || y denou a* XXVJº *del dit mes & any*

PRIMO vn saler de argent deurat fet sobre vna copa llauorada de massoneria & de letonets & sobre lo dit saler era feta vna

[1] *Ibidem*, folis XCVIJ girat y XCVIIJ.

[2] En blanch.

[3] ARXIU MUNICIPAL. — *Quart libre de solennitats e altres actes dignes de memoria quis fan en la Ciutat de Barchinona* (anys 1457 a 1546), foli CIIIJ.

pimentera ques hobria ab caragol & sobre dita pimentera era la beneue[n]turada madona Sancta Eularia cors Sanct de la present Ciutat fet per nasteue dalmau argenter pesa XIIJ marchs VIJ onzes XIJ argensos a° de XV liures per lo march ço es per argent or & mans val CC VIIIJ° ₶ X ß VIJ

Item dues bassines *ho* fonts de argent deurades & defora lauorades ab diuerses obratges ab smalt al mig ab senyal de la Ciutat pesaren ço es la huna sobirana que es cubertora de la font XIIJ marchs feta per en Gabriel comolada argenter & laltre que es la font pesa XIIJ marchs V onzes feta per en Franci vidal argenter que per tot son XXVJ marchs V onces a° de XIIJ ₶ per march valen CCC XXXXVJ ₶ XVIIJ ß VIIIJ.°

Item quatre jarros de argent deurats dins & defora octauats pesen ço es los dos fets per en miquel planes argenter VIIJ marchs J onça IIIJ argenços & los altres fets per en Joan nebot argenter VIJ marchs VJ onces XV argenços es per tot XVJ marchs onces IIJ argenços que a° X ₶ per lo march valen CLX ₶ IIIJ ß VIJ

Item quatre tasses grans y planes de argent daurat dins & defora lisas pesa ço es les dues fetes per dit miquel planes VJ marchs J onça, e les altres dues fetes per dit Joan nebot VJ marchs que per tot son XIJ. marchs J onça que a° de VIIIJ° ₶ X ß per march valen CXV ₶ IIJ ß VIIIJ.°

Item dos plats grans de tallar de argent daurats dins & defora lisos pesaren fets per en rafel pelegri argenter XVIIIJ° marchs IIIJ onçes XIIIJ argenços a° de VIIIJ° ₶ X ß per marc valen CLXXXVJ ₶ V ß XJ.

Item dotze scudelles gresalenques de argent deurat dins & defora fetes per en miquel bleda argenter pesaren XXIIIJ marchs IIJ onçes a° VIIIJ ₶ X ß per march valen CCXXJ ₶ XI ß IIJ

Item dotze plats petits de seruici de argent lisos deurat dins & defora fets per en Joan balaguer argenter pesen XXIIIJ marchs onçes IJ argensos a° VIIIJ° ₶ X ß per march valen CCXXVIIJ ₶ IIJ ß

Item dos flasquos gallonats ab les cadenas y les armes de la Ciutat ales dues parts quasi al mig dels costats de argent deurat dins & defora fets per en Joan montiro argenter pesen XVIIIJ° marchs VIJ onçes VIIJ argenços a° X ₶ ß per march valen CLXXXXVIIIJ° ₶ VIJ ß VJ.

Item dos canalobres grans y lisos de argent deurat dins & defora fets per en gabriel rabaça argenter pesen X marchs J.ª onça a° X ₶ per march valen CJ ₶ V ß

Item una copa de argent deurat dins & defora ab sobre cop tota llauorada de massoneria & alt hun home armat qui tenia lo scut ab les armes de la ciutat feta per en Joan moragues argenter

de la ciutat pesa VIIJ marchs J.ª onça VIIJ argenços a° XIJ ₩ per march valen LXXXXVIIJ ₩ V ₰

Item vna tassa dela salua lisa y plana de argent deurat dins & defora feta per en steue dalmau argenter pesa IJ marchs IIIJ onçes a° VIIIJ° ₩ X ₰ valen XXIIJ ₩ XV ₰

Item vna ossera feta sobre vn bell peu quadrat tot ab smalts de rugichles & smaragdes & vn letonet sobre ell del qual sen puiauen quatre grossas branquas fetes amanera de vna S ques venien a juntar ab vn pern gran rodo & cayrat tot smaltat de rugicles & al mig vn letonet & del dit pern partien quatre branques de fullatges sobre les quals staue assegut vn baci gran rodo y gallonat ales vores del qual hauia coronetes tot de argent deurat dins & defora feta per en miquel barril argenter pesa XXVIIIJ° marchs IJ onçes IIIJ argenços que a° XV ₩ per march valen CCCC XXXVIIIJ° ₩ IIIJ ₰ V

S[uma] vniuersal del argent } CCVJ marchs VJ onçes XJ argenços

De la qual suma deduits VJ. marchs IIIJ onçes que han pesat la tassa de la salua & vna scudella & vn plat de seruici que foren leuats de ordin[aci].° dels honorables consellers per no tenir facultat de donar sino CC marchs de argent E axi restarian CC marchs IJ onçes XJ argenços que valen } IJ^M^CCLXXVIJ ₩ XVIIIJ° ₰ VIIIJ° [1].

« ¡Oh, que lluny ne som d'aquelles daurades èpoques! — exclama lo distingit crítich d'Art En Joaquim Folch y Torres, en son interessant article titolat *Los Argenters de Barcelona* [2]. — Ara els nostres argenters, els artistes i els que no ho són, venen classificats en una igual categoría d'industrials, d'artistes del « arte aplicado ». La dama escassament encomana el projecte i vol una creació per a enjoiar son pit. Es més estimada la joia feta, i sols uns poquets benemèrits, honor de l'art nostre, han lograt salvar aquell vell honor de l'ofici, fent de les joies una creació, i sols unes quantes families, honor de la nostra aristocracia, saben estimar el valor d'això, i compendre les diferencies que van de l'obra de remesa a l'obra d'art.

---

[1] *Ibidem*, foli CXLIX a CL.

[2] *Pàgina Artística* de « La Veu de Catalunya » del dia 12 de Juny de 1913.

» I és devant d'aquestes consideracions que, fullejant els Llibres de Passantía, sentim plorar la veu del nostre cor, i veiem tremolar en les tenebres del passat, com un friç sobre el camp de «lo que fou», les imatges d'aquells mestres barcelonins, ab els seus noms familiars: en Jaume Almerich, que fou conceller de la ciutat com Pau Berenguer, a les derreríes del segle XV; en Pere i en Gabriel Nebot, en Jaume Pelegrí, i en Toni Joan Campmajor, en Perot Fortuny i en Alfons Gujat, en Joan Amat i en Joan Fuster, en Miquel Soquerats, i tants i tants que formen les llistes dels Gremis, patronat per Sant Eloi, el gloriós argenter bisbe, la vida del qual un pintor del segle XVI conta meravellosament en els retaules que guarda el nostre Museu, com una joia escassa de l'Art d'aquells temps, en que l'estel del pervenir de Catalunya anava a pondre's fins a l'actual resurrecció.

» I l'obra d'aquests homes no era pas una gloria local; no ho cregueu. La seva fama se troba prou escrita en els inventaris de les grans cases franceses. Com a catalans són designats en l'any 1457, els dos argenters que el Sant Pare Calixte III crida al seu costat (Aurifabri cathalani); aquells dos argenters que forjaren y enriquiren de filigranes d'or i amb tocs d'esmalt les espases que el Pontífex regalava anyalment als Reis cristians, o les joies, com la rosa d'or destinada al Rei de França Carles VIII. Catalans foren els qui anaren a Nàpols a treballar en la Cort d'Alfons, el Rei amador de les bagues, i ho foren els que en la mateixa ciutat treballaren sota el regnat de son fill, Ferràn I.

» En aquell temps, i de molt abans ja, els nostres artistes feien un gran comerç de pedres fines amb l'Orient, lluminós encara; perque el Gremi d'argenters és dels més antics i millor organitzats. L'historia llarga que és signe de gloria, comença documentalment en el segle XIV, permetent-nos constatar abans d'ella l'existencia de la corporació. Es el document un privilegi de l'infant D. Joan d'Aragó, citat per Campmany en ses « Memories Històriques », concedint a la corporació el dret de nomenar els seus membres, cada any, per la diada de Sant Eloi. I aqueixa antiguitat

de l'Art, de la qual ens resten com a mestres les solemnes custodies de Girona i Barcelona, les nombroses creus parroquials — com la de Solsona, que un document trobat per mossen Serra y Vilaró ha permès datar i afiliar a un argenter barceloní — els calzes que guarden els tresors ignorats dels nostres temples, si és que'ls guarden, i tantes altres belleses que allargaríen massa el nostre treball, és una prova dels esplendors que la nostra argentería alcançà, en el moment de l'apogeu de la cultura catalana, quan el nostre país tenía de sí prou força per a adaptarse i fer catalana una fòrmula d'art que creuava el món d'aquell moment... »

* * *

Quan la plata abundava, los objectes que's fabricaven eren del tot massiços, contrastant ab los sortits avuy dels obradors, d'un valor intrínsech mólt inferior al d'aleshores. De manera que actualment, lo estimable d'una joya no és ni l'or ni la plata, sinó lo treball, l'art, lo bell de sa confecció.

Les denominacions ab que's classifiquen los actuals Argenters, són quatre: *Argenters* propriament dits, *Argenters* joyers, *Argenters* diamantistes y *Argenters* lapidaris.

Los primers s'ocupen en fabricar ornaments per a esglesies y tot quant constituheix lo decorat de les cases dels potentats.

Los segons, en construir alhajes de totes classes, destinades a servir d'adorno de les persones.

Los tercers, treballant en lo montatge de les pedres precioses sobre les joyes, fent ressaltar la hermosura de sos colors.

Y'ls quarts, dedicats a la fabricació y col·locació d'esmalts.

Com ni l'or ni la plata poden emplear-se en estat de puresa perquè les joyes així fabricades se deformaríen breument, convé lligar dits metalls ab coure per a que tinguen la duresa y resistencia necessaries.

Lo metall que més s'usa és la plata, ab una lley de 800 a 950 milèssimes. En cada mil grams de lliga n'entren de

800 a 950 d'or y plata, y'l restant de coure, tenint l'Argenter la obligació d'estampar la lley expressada en quilats, en tots los objectes que fabrica.

* * *

Associació de l'ofici a Barcelona: antiguitat. — Si havem de creure lo que'ls Cònsols y Confraría de Sant Eloy afirmaren en una súplica dirigida al Virrey o Lloctinent d'En Carles II y Capità general de Catalunya, En Jordi Langrave (últims del segle XVII), ab lo propòsit de recabar la confirmació de les Ordenances ab que's governaven, la reforma de varis de sos capítols y la adició d'alguns altres, dita Confraría portava, aleshores, més de cinchcents anys d'existencia, època igual o aproximada a la en que aparegueren les d'Italia y Alemanya.

Com totes les d'aquells temps, sa finalitat no fou altra que la prestació d'auxilis entre'ls associats d'una meteixa art o ofici, conseguir los beneficis del reso y consegüentment de la Iglesia.

D'aquí que no's preocupessen poch ni mólt d'organisar lo treball, fonament de tot progrés y benestar dels pobles.

Tant és així, que en les primeres Ordenances que's redactaren, tot roda baix un meteix pensament, o sía, «... Per ço com confraria engenra amistat e moltes obres piadoses sen seguexen e moltes almoynes sen fan, qui nos farian... », sens que en elles aparegui un sol capítol referent a la reglamentació y tècnica de l'ofici. Això vingué més tart.

Privilegis y Cèdules reyals.

Placet de l'infant En Joan d'Aragó. — Portades les expressades Ordenances a la aprovació de l'infant En Joan d'Aragó, primogènit d'En Pere IV y Governador general de sos regnes y terres, dit infant, abans d'otorgar-les, manà fer averiguació per a conèixer lo que'ls Argenters perseguíen al reunir-se tan sovint sense coneixença d'ell ni dels oficials

reyals. Emperò convençut que sa finalitat no era altra que tractar de la reforma y millorament d'alguns capítols de llurs Estatuts, no posà cap objecció en concedir-los lo que humilment li demanaren, ordenant a sos oficials los tinguessen per ferms, servant tots y cada hu de sos particulars, fent-los inviolablement complir sens contravenció alguna.

Aquest Privilegi o Carta confirmatoria fou expedit a Barcelona als 17 dies del mes de Març de 1381, després d'haver entregat los Argenters a l'Expensori (¿pagador?) de l'infant 150 florins d'or d'Aragó, suposem en concepte de drets de cancellaría [1].

Confirmació. — El Rey En Ferràn lo *Catòlich*, a qui aquells també acudiren en sol·licitut de que's dignàs confirmar dits capítols acompanyant-li lo trasllat o copia d'ells [2], després d'escoltada benignament la súplica que se li féu y de veure que la Confraría tant sols anava encaminada a la honestitat de les costums, al major culte de la religió cristiana, a la expiació de la mort y remissió dels pecats, graciosament lloà, aprovà, ratificà y confirmà los expressats capítols, a qual efecte digué a l'infant En Joan, príncep d'Asturies y de Girona, fill y Governador general séu mólt estimat, y en tots sos regnes y terres, després de sos dies, hereu y llegítim succesor, significant-li son intent; y al qui feya les vegades de general Governador en lo Principat de Catalunya, als Veguer, sots-Veguer, Batlle y sots-Batlle de Barcelona, y a tots y cada hu dels oficials y persones de dita ciutat, presents y futurs, los manà complissen, observassen y fessen complir y guardar per tots la confirmació y ratificació del Privilegi y cada hu dels extrems en ell contenguts, si volíen obtenir sa gracia y no incórrer en pena de dos mil florins d'or per a son Erari, y que per cap rahó o causa ho contravinguessen ni permetessen fos contravingut, si son

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 1.

[2] Foren comprovats per En Pere Miquel Carbonell y son fill Francisco, Arxiver y sots-Arxiver de Sa Majestat, ab l'original obrant en lo Registre del predit infant, en lo marge de la primera ratlla del qual hi havía escrit de propria mà lo títol de sa realesa.

caríssim fill estimava sa paternal benedicció, y'ls demés oficials séus no volguessen incórrer en la sua ira, indignació y pena esmentada. La ratificació, de la qual penjava son segell ordinari, fou extesa a Barcelona a 4 de Novembre de 1493, en quina data feya 25 anys que regnava en Sicilia; 20, en Castella y Lleó; 15, en Aragó y altres, y 2, en Granada [1].

Revocació del Privilegi anteriorment confirmat. — Segons lo trasllat bé y fidelment pres a Barcelona de cert reyal Privilegi otorgat en la ciutat de Burgos pel Rey En Ferràn als onze dies del mes d'Agost de mil quatrecents noranta cinch, Privilegi extès en pergamí ab lo segell gros de cera vermella y altre segell penjant en penyora d'ésser registrat ab les degudes solemnitats de costum, emanades de la regia Cancellería, no tarat, ni romput, ni sospitós de part alguna y sense cap vici ni suspicacia, lo Síndich de la ciutat, en nom dels magistrats municipals y de la major part dels Argenters, acudí a dit monarca fent-li present que la ratificació y confirmació del Privilegi per ell dat als 4 de Novembre de 1493, o sia dos anys abans, fou demanada subrepticiament per alguns particulars confrares contra la voluntat de l'ofici, ja que ni'ls Cònsols d'aleshores ni'ls que posteriorment exerciren, teníen esment de tal pretesa suplicació, tan sols encaminada a pertorbar lo bon estament, orde y quietut de la Confraría, la qual tenía altra forma d'elegir Cònsols y Majordoms que des de llarch temps venía observant, inseguint les Ordinacions de la ciutat dictades y fetes per Privilegi a ella concedit per als casos indicats. Y com entre dits particulars y la Confraría — afegía — s'hagués mogut plet o controversia, en la qual per los qui aleshores eren Consellers fou dictada sentencia arbitral provehint y declarant en ella que la Ordinació respecte la forma d'elegir los predits oficials « fos observada a la ungla » no obstant lo al·legat en contrari, sentencia que les dues parts lloaren y aprovaren, humilment li suplicava que la

[1] *Documents justificatius*, n.º 2.

al·ludida ratificació y confirmació fos revocada y tinguda per no feta, dignant-se provehir sobre dites coses.

« Nos — respongué'l Rey, — perçò, admesa benignament la dita suplicació com a justa y rahonable, per que de totes y cascuna de les coses abans expressades a Nos llegitimament consta per instrument públich fet lo dit die 1.er de Juliol prop passat, com se manifesta, rebut, clos y sotsignat per en Barthomeu Costa, notari públich de Barcelona, y d'altra part consta per cert acte públich clos y sotsignat per en Joan Faner, per autoritat reyal notari públich y Escrivà del Concell de Barcelona, que los llavors Consellers de Barcelona, ab la seva sentencia arbitral provehiren y declararen que la ordinació sobre la elecció dels predits oficials, per la meteixa o'ls seus Consellers y Concell feta, fos observada a la ungla, y que dits Argenters, segons serie d'aquella, deuhen procehir a la elecció fahedora de Cònsols y altres, no obstant lo al·legat en contrari. Per lo tant, ab tenor de la present, de nostra certa ciencia, deliberadament y consulta, haguda en primer lloch per revocada y nul·la la ratificació y confirmació del avant referit privilegi per dits pochs Argenters en nom de l'esmentat ofici a Nos subrepticiament, com s'ha dit, impetrada, Nos, a major cautela, aquella revocàm y anul·làm, y volèm y manàm que no tinga cap eficacia ni valor. Atès, majorment, que açò's fa de voluntat dels dits Argenters o de la major part d'ells, a vosaltres, dits Consellers y Concell ordinari de Barcelona, presents y esdevenidors, y a l'ofici dels esmentats Argenters, concedim, que vosaltres, dits Argenters, pugàu y valgàu, tot obstacle remogut, fer y continuar la expressada elecció en la forma de costum, segons fins aquí consuetudinariament s'es practicada, segons les ordinacions de dita ciutat sobre açò dictades y fetes, en virtut del dit privilegi, y vosaltres, dits Consellers y Concell, també pugàu y valgàu de qualsevol manera fer, estatuir y ordenar en y sobre dit ofici y Confraría y en la elecció dels Cònsols o Majordoms y totes altres coses que per lo bon y útil estament, orde y quietut dels dits ofici y Confraría a vosaltres us paregués estatuidor y ordenador, segons los plens pensament, serie y tenor del privilegi reyal concedit a la meteixa ciutat de Barcelona. Perçò, significantlos la intenció nostra, dihèm a l'Ill.m Joan, Príncep d'Asturies y de Girona, fill y primogènit nostre, caríssim, als nostres Lloctinent General y Portant-veus de General Governador en lo Principat de Catalunya, als Veguer, Batlle, Sots-Veguer y Sots-Batlle y demés oficials nostres en dita ciutat de Barcelona constituits y constituidors, y altres als qui pertoca, y als lloctinents de dits oficials, presents y esdevenidors, dihèm, prevenim y manàm, si la amor y

gracia nostres los son cares y ab pena de tres mil florins d'or d'Aragó, exigidors irremisiblement dels béns de quisvulla contrafahents, aplicadors als nostres cofres, que bé y diligentment vistos y entesos la serie, lo contingut y tenor d'aquesta carta nostra, totes y cada una de les coses en ella compreses tingan fermament y observen y fassan tenir y observar inviolablement per quisvulla y lo contrari no fassan ni permetan que de cap manera sia fet, per quant lo dit Ill.m Príncep fill nostre caríssim nostra paternal benedicció y la preposada pena desitjàm no soportar. En fè de lo qual manàrem fer la present, enfortida ab nostre comú segell penjant, dada en la ciutat de Burgos lo dia 11 del mes d'Agost de 1495, de nostres regnats, a saber: de Sicilia l'any 27, de Castella y Lleó lo 22, d'Aragó y dels altres lo 17, més de Granada, lo 4. — Yo el Rey. — De la Cavalleria, Vice-Canceller, V.t lo Tresorer general, etc. etc. »[1]

Nou Privilegi. — Havem dit al començament d'aquesta Monografía, que'ls Cònsols y Confraría de Sant Eloy acudiren a En Jordi Langrave d'Alessia, príncep de Darmstad y Virrey o Lloctinent y Capità general de Catalunya, pregant-li se servís aprovar los capítols que li presentaren concernents al bon govern de la Confraría[2].

Per a conseguir-ho, los suplicants invocaren los actes prestats per ells al Reyal servey y a la ciutat, no sols en fer soldats pagats de sos diners per a anar a socórrer la població de Girona (any 1653)[3], y enviar ajuda al Virrey y Capità general del Principat En Joan d'Austria (any

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 3.

[2] *Documents justificatius*, n.º 4.

[3] *Los confrares argenters fan soldats a llurs despeses, per al socors de Girona, etc.* — En efecte: encara que la epopeya catalana contra l'esperit unitarista de Castella, coneguda per *guerra dels segadors* y començada a Barcelona en 1640, acabà ab la nova sotsmissió d'aquesta ciutat a Felip IV en 12 d'Octubre de 1652, la lluyta entre Espanya y França prosseguí sense interrupció fins a 1659, any que s'inicià la pau dels Pirineus.

En 1653, un gros exèrcit a les ordes d'En Joseph de Margarit — un dels pochs capdills catalans que no volgué sotsmetres a Castella — devallà fins a Girona, qual plaça atacà en lo mes de Juliol; però fou lliberada en Octubre per En Joan d'Austria, *gracies, en part, als socors y nombrosos contingents que en armes y homes donà Catalunya, com ho féu des de llavores constantment.*

La lloctinencia d'En Joan d'Austria acabà en 1656, venint-lo a sotstituir lo marquès de Mortara.

1655), aleshores en campanya, y fer lo meteix ab lo Virrey y Capità general marquès d'Olies y Mortara (any 1657), sinó per a les campanyes continues motivades per los sitis de Puigcerdà y de Girona, per francesos (anys 1678 a 1684) [1], y per a acudir a servir a Sa Magestat ab tercis supernumeraris (anys 1693 a 1694) [2]. A més, li feren present, que la Confraría y confrares, a sos gastos, assistiren a la defensa de la ciutat (any 1697) [3], ocupant los llochs que'ls assenyalà la Coronela, donant cada dia, durant lo setge, a quiscún soldat, tres rals, sens pendre cap socors dels qui donava la ciutat a les altres Confraríes, y expedint, men-

---

[1] *Setges de Puigcerdà y Girona.* — En 1678, lo mariscal de Noailles, ab 20,000 homes, posà setge a la vila de Puigcerdà, que's defensà des del 27 d'Abril fins al 31 de Maig, en que's vegé obligat lo poble a rendir-se al veure que també ho feya la guarnició y que'l Lloctinent, comte de Monte-Rey, s'havía retirat sens ajudar-los, ab tot y haver estat a una llegua y mitja de la vila, ab un fort exèrcit.

En virtut de la pau de Nimega firmada entre l'Emperador d'Alemanya y'l Rey de França — en la que entrà aximeteix Carles II, — fou restituida Puigcerdà a Espanya.

Mes al cap de 5 anys de repòs, esclataren de nou les hostilitats en 1684, que cessaren en Setembre, per haver firmat una treva de 20 anys. Los francesos, manats pel marquès de Bellefonds, assetjaren Girona ab 15,000 homes. Lo setge sols durà del 12 al 30 de Maig. La guarnició, governada per En Carles Sucre, rebutjà l'assalt que a 24 donaren los francesos, als qui feren 3,000 baixes.

[2] *Auxili al Rey, per als tercis supernumeraris.* — Lo darrer período de les lluytes sostingudes, en lo segle XVII, entre'ls dos regnes vehins, durà 9 anys (1689 al 1697), sofrint los exèrcits espanyols una llarga serie de derrotes, *que sols pogué fer menys calamitoses l'esforç dels naturals.*

En 1693, lo duch de Noailles invadeix Catalunya, apoderant-se de Roses. Decidit lo govern a fer un esforç suprem, obliga a tota Espanya a una lleva y a una contribució crescudíssima, exigida a tothom, des dels títols de Castella als plebeus. Ab aquest recurs extraordinari, pogué, en 1694, reunir-se un còs armat de 20,000 homes, que's confià al nou Virrey marquès de Villena. Aqueix exèrcit, reclutat a correcuyta y mancat d'instrucció, va sofrir un total esmicolament a les riberes del Ter, enfront de Torroella de Montgrí, pels 25,000 homes que comandava En Noailles. *Aguantà únicament la retirada'l brau militar català En Joseph Boneu, ab dos tercis, lo de catalans de la Diputació y lo de castellans, anomenat dels* morados.

[3] *Los confrares argenters ajuden a la defensa de Barcelona assetjada per les tropes franceses.* — Lo setge començà'l dia 5 de Juny de 1697.

L'exèrcit de França, ab lo duch de Vendôme al cap, lo componíen 18,000 infants y 6,000 cavalls, ajudat d'una esquadra de 14 navilis, 30 galeres, 3 balandres per a tirar bombes y 80 vaixells menors.

Dins la ciutat — que'l Virrey Velasco havía abandonat sense esperar l'enemich, anant a situar-se a Sant Feliu, sobre'l Llobregat, ab part de les tro-

tres aquell durà, considerable quantitat de carbó per a la fàbrica de les bales en les Dreçanes del Rey, y redreçant les armes y demés coses que s'ofería, entregant a la vegada centenars de quintars de carbó «... tan del que se trobaue del comu de dita Confraria, com dels particulars de aquella pues anaren los dits Consols de casa en casa de dits confrares ajustant y replegant aquell y aportarlo en ditas Atarazanas, donant axi mateix vna ajuda de costa per la olla que se feya de regalo als soldats de sa Mag.t durant lo siti...»

Cerciorat dels damunt dits serveys, y informat per lo Conseller reyal En Joan Miquel de Taverner y Rubí, Bisbe de Girona y Canceller en lo Principat de Catalunya y en los Comtats de Roselló y Cerdanya, del contengut de la referida suplicació y capítols, l'anomenat Virrey, ab la autoritat reyal que ostentava, regoneixé, lloà, aprovà, ratificà y confirmà dits capítols ab les resolucions al peu de cascún d'ells continuades, concedint nou Privilegi.

A l'efecte, expressament ordenà que aquesta concessió, lloança, aprovació, ratificació, confirmació y Privilegi fos perpetuament durable, real, vàlida y ferma per a dits Cònsols y tots y sengles artistes Argenters de la Confraría de Sant Eloy, presents y esdevenidors, y que ningú intentàs son detriment, oposició o minva, així en juhí com fòra d'ell, si no volía incórrer en la ira y indignació reyal y en pena de mil florins d'or d'Aragó. Fou otorgat a Barcelona als 22 dies del mes de Febrer de 1700.

Cèdula reyal. — Ab motiu de la Pragmàtica de 28 de Febrer de 1730, en la que lo Rey En Felip V disposà que d'allí en avant no's poguessen fabricar ni vendre en sos regnes cap classe de joyes d'or de menys de vintidós quilats,

---

pes, especialment cavallería,—restà de quefe'l comte de la Corzana, ab 10,000 infants y 1,300 cavalls, entre'ls que hi havía'l regiment alemany del Príncep de Darmstad. *Contribuía aximeteix a la defensa, la Coronela de la ciutat, ab sos 4,000 vehins armats.*

Malgrat la ferma decisió dels barcelonins a no rendir-se, per capitulació dels quefes militars — que obraven ab assentiment de les altes esferes de la Cort, — caygué Barcelona'l dia 10 d'Agost, restant Catalunya en poder de França per espay d'uns quants mesos.

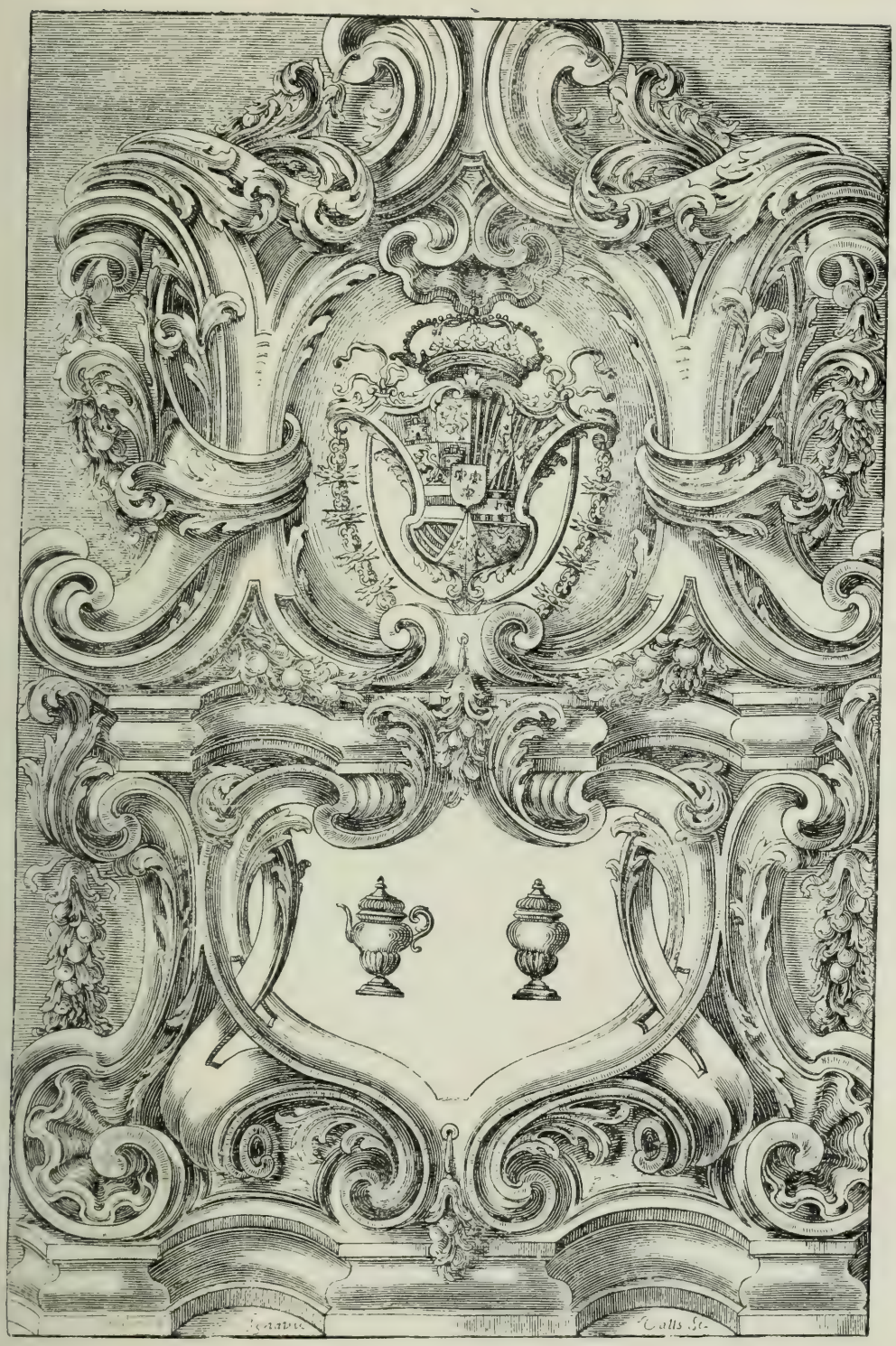

Facsímil de la Portada de les Ordenances aprovades per Felip V

ni de plata de menys d'onze diners, lo Gremi d'Argenters de Barcelona, per mediació dels Diputats per Catalunya, acudí fent-li present los perjudicis que se'ls originava inutilisant-los la venda de les que teníen fabricades, encara que en part petita, de lleys inferiors a les indicades abans de la publicació de la esmentada Pragmàtica, suplicant-li los concedís llicencia per a poder vendre-les al preu que tinguessen y mereixessen segons la lley que conteníen.

En posteriors memorials li feren present la deplorable introducció de diferents artífexs sens examen ni aprobació, que treballaven en distints llochs del Principat les obres d'or y plata, en oberta contravenció de les Ordenances que des de l'any 1401 fins lo de 1705 havía obtingut lo Gremi per al millor règim y acert en lo govern de sa comunitat y perfecció de les manufactures d'abdós metalls, en que havíen sigut, per sa habilitat, l'esmer d'Europa; y que desitjant esmenar-ho, y continuar sos avenços, baix les regles corresponents a l'estat del temps, y conforme a lo disposat en la repetida Pragmàtica y ordes posteriors, s'havíen desprès de la major part de les joyes de lleys inferiors, y breument passaría altre tant ab les que restaven. En darrer terme li demanaren tingués a bé honrar-los ab la denominació de Congregació, Col·legi y Art, en lloch de la que teníen de Gremi, Comú y Confraría.

En vista de lo exposat y d'altres particulars, Felip V, previ informe de la Reyal Audiencia del Principat, de l'Ajuntament de Barcelona y de son Corregidor, y de la Reyal Junta de Comerç y Moneda, concedí al Gremi y Confraría dels Argenters (8 d'Agost de 1732), «la facultad de que de oy en adelante, para siempre jamás», se titulassen Congregació, Col·legi y Art d'Argenters de la ciutat de Barcelona, y que sos Cònsols se denominassen Cònsols marcadors d'or y plata, qual exercici, casos, funcions y paratges hont l'havíen d'exercir, se determinava en unes Ordenances [1] que manà

[1] Foren reimpreses a Barcelona, Baixada de la Presó, per Francisco Genéras, l'any 1796. Van precedides d'una bella portada ab l'escut reyal y'ls atributs de la art d'Argentería. Vegi's lo facsímil que donem a conèixer.

fer ab 71 capítols, havent-se d'observar inviolablement [1]. La major part d'ells reprodueixen lo estatuit en anteriors segles.

Ordinacions dictades pel Concell Municipal.

Com per certes Ordinacions antigues, la obra de plata grossa's marcava a lley de torneses [2], que, en lo transcurs del temps, los moneders a França la convertiren en incerta, ja que algunes d'elles eren d'onze diners y malla, altres d'onze diners solament, altres de més y altres de menys, de qual incertitut se'n seguíen mólts inconvenients, qüestions y debats que a tota costa convenía evitar [3], los Argenters de Barcelona, que encara's regíen ab aquelles antiquades Ordenances, acudiren al Rey En Martí en súplica de que's dictassen mides per a acabar ab semblant estat de perturbació. Accedí lo monarca al prech que se li féu, y en Carta datada en dita ciutat a 3 de Febrer de 1401, digué y manà als Consellers que, haguda madura deliberació y acort, fessen quantes Ordinacions y Estatuts que en bé de la cosa pública y salvació de l'ofici los aparegués ésser més profitoses, degudes y rahonables, per a que, respecte'l marcar, tinguessen los expressats Argenters lley certa, y'ls compra-

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 5.

[2] Moneda antiga de plata, que valía tres quarts de ral o vinticinch maravedissos. La paraula *tornés*, s'aplicava a la moneda fabricada en altre temps en la ciutat de Tours (França).

[3] La confusió que regnava entre'ls Argenters d'últims del segle XIV y començos del XV, ja que mólts d'ells encara treballaven la plata grossa a lley de torneses, a pesar d'haver sofert algunes alteracions que la convertiren en dubtosa, fou motiu per a que la cort del Veguer se vegés obligada a dictar mides que aquells consideraren atemptatories a l'exercici de son ofici y contra forma de Privilegis y llibertats de la ciutat.

Així ho consignaren en una suplicació dirigida al Concell de Cent en demanda de que se'ls defensés de les vexacions y inquietuts de que eren víctimes; súplica que fou atesa per dit Concell, ja que, a 13 d'Abril de 1400, deliberà y acordà «quels aduocats de la Ciutat vegen e regoneguen lur fet, E si atroben quels priuilegis de la Ciutat o vses de aquella sien leses, quels Consellers los defenen tant com justicie sofira». (ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1399 a 1412, foli 14 girat.

dors y venedors de plata fossen certificats d'ella, si saber-la volguessen. A l'efecte manava al Governador de Catalunya y al Veguer de Barcelona, qui aleshores eren y per temps a venir fossen, y a tots sos oficials a qui correspongués, que les Ordinacions esmentades, després de fer-les públiques en la forma acostumada, les observassen y fessen observar, y no les contravinguessen ni les deixassen contravenir a ningú per cap manera o rahó [1].

Assessorats pels Cònsols y «altres homens de be del ofici», los Consellers deixaren del tot llesta la redacció de dites Ordinacions als 24 dies del mes de Novembre del meteix any. Constituíen un veritable Còdich que perdurà mólt temps.

Foren pregonades ab gran solemnitat per disposició d'En Jacme Vallseca, Regent la Veguería, a 11 de Maig de 1402, llegint-se en sa capçalera:

«En nom de Deu per be de la cosa publica y per donar regla deguda y orde de offisci de argentaria y a les persones qui aquell vsaran de asi auant en la ciutat de Bar.na y termes de aquella y per obuiar a molts duptes que son estats fets a fins lo dia de vuy y en esdeuenidor se podria fer en la obra de argent quisses obrada y de asciauant se obrara en les dites ciutats y termens de aquella per que obra grossa se deuia marcar a la lley de bons tornesos vells qui son vuy ay tant minuits de lley per mudaments y baxaments de monedes que casi la llur lley es vista incerta segons seamostra per experiencia y la lley del dit argent deuia esser perpetualment en certa lley la qual en la forma deuall escrita esta donada per los conselles de la dita ciutat ab la Real prouesio de susescrita per so ordenaren los concelles y promens de la dita ciutat de Bar.na con sentiment de alguns promens argentes de Bar.na deuall anomenats los capitols deual escrits y les ordinacions en aquells conteguts tenedores complidores y observadores per tot lo dit offisci y singulas de aquell en la dita ciutat y termens de aquella perpetualment los quals capitols y ordinacions per orde son quis seguexen no derogant als capitols sobra aso ya fets sino en quant per los presents son declarats y obseruats.»

Los capítols y Ordinacions mencionats son vintisset. Uns referents a la lley a que s'havía de treballar la plata

[1] *Documents justificatius*, n.º 6.

grossa y petita; marca y senyal d'ella; quilats que havía de tenir l'or obrat y penes en que incorríen les persones que de fòra portaven peces obrades més baixes de lley de la ordenada. Los restants se contrauen al regiment intern de la agremiació y a coses d'interès públich [1].

A 2 d'Octubre de 1433, per manament de l'honorable mossèn Joan Ça Plana, Regent la Veguería, se féu pública altra *Crida* contenint sis capítols ordenats pels Consellers y Prohoms de la ciutat, quasi tots relatius a la manera com s'havía de daurar [2].

A 29 de Novembre de 1443, l'honorable mossèn Bernat Splugues, cavaller, Regent les Vegueríes de Barcelona, d'Igualada, del Vallès, de Moyà y de Moyanès, y l'honorable En P. Dez Torrent, Batlle de la ciutat, cada hu d'ells com pertanyía a sa jurisdicció, manaren donar a conèixer, també per *Crida*, quatre Ordinacions, la primera referent al daurar obres menudes de plata; la segona, prohibint encunçar o encastar en or, cristalls, vidres, doblets ni altra classe de pedra falsa en talla o forma de pedra fina; disposant en les tercera y quarta, que tot cristaller y encunçador de diamants o de pedres fines y no fines, havía de presentar-se als Cònsols abans de posar-se a treballar, jurant en poder d'ells la observança de dites Ordinacions [3].

A 1.er d'Abril de 1475, lo Concell de XXXII estatuí que cap home, jove o vell, de qualsevol lley, estament, nació o condició fos, podía parar o tenir botiga u obrador, ni ésser cap de taula, que primerament no justificàs als Cònsols haver practicat l'ofici dins o fòra Barcelona al menys per espay de sis anys seguits, devent aquells informar-se de quina era la vida y costums del sol·licitant [4].

A 31 d'Agost de 1476, lo propri Concell, en vista dels innombrables fraus y desordes comesos per persones obrants

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 7.
[2] *Documents justificatius*, n.º 8.
[3] *Documents justificatius*, n.º 9.
[4] *Documents justificatius*, n.º 10.

coses d'or y plata, igualment disposà que les que's trobassen en aquest cas, se sotsmetessen als Cònsols de l'ofici y en poder d'ells jurassen les Ordinacions de la Confraría; que'ls tals funcionaris regoneguessen, quan bé'ls aparegués, les cases, obradors y habitacions, no sols dels Argenters, sinó de qualsevol altra persona que treballàs or o plata, podent decomisar los furts y fraus que trobassen; que com mólts, per no ésser descoberts, portaven los furts a fondre per a fer-ne riells que entregaven després als Corredors per a vèndrels públicament y a la segura, a aquests los fos prohibit fer-ho, com també no poder vendre rajoles ni altre or o plata fusa o en llimalla que primer no ho mostrassen als Cònsols, y si resultàs haver sortit lo gènere de mà sospitosa, se n'apoderassen; que tots aquells Argenters habitants en la ciutat que haguessen jurades les Ordinacions, lliurement poguessen vendre or y plata mentres fos obrada o en fayçó, ab lo ben entès que si algú d'ells sabía o presumía que los metalls comprats eren destinats per portar-los fòra regne, ho havíen de denunciar al qui cullía lo dret del General; y finalment, que si algún mestre ab botiga oberta sospités que l'or y plata que se li entregava per a fondre era furtat, lluny de fer-ho, ho denunciàs als repetits Cònsols [1].

A 30 de Maig de 1489, los honorables Consellers y Concell ordinari de XXXII, a instancia y petició dels Cònsols de l'ofici deliberaren y estatuiren, que per conservar la fama de saber y subtil ingeni dels mestres quals obres eren judicades en no poch honor, reputació de la ciutat y benefici de la República, y conseguir que'ls qui volguessen usar d'Argenter fossen més diligents en treballar y saber lo que corresponía fer a les obres a ells confiades, dits Cònsols, a l'examinar-los, estiguessen segurs de que havíen estat, practicat y complert los sis anys ordenats per apendre, y a l'ensems coneguessen llur fama y bondat, interrogant-los de les coses que menester fossen respecte lo ben obrar y exercici de l'ofici, fent-los pintar y dibuixar; y si'ls trobassen en bona

[1] *Documents justificatius*, n.º 11.

y pertinent suficiencia, los aprovassen, y en cas contrari, se'ls donàs temps suficient per a practicar y apendre per poder-se examinar [1].

A 15 d'Octubre de 1498, de part dels honorables Veguer y Batlle, fou publicada altra *Crida* a l'objecte de fer saber als batifullers de fil d'or y de plata la obligació en que estaven de batre les fulles de aquests metalls a lley d'onze diners, ja que alguns, abusant de lo que en passats temps s'havía ordenat, les batíen a menys de la indicada lley y així meteix se negaven a mostrar la obra als Cònsols dels Argenters, ab gran y evident dany de la cosa pública; afegint a continuació, que noticiosos los Consellers y Prohoms de la ciutat que a causa de dits abusos en móltes parts fòra de Catalunya se desestimava la bona mercadería creyent ésser dolenta y falsificada, provehiren y ordenaren quels batifullers se subjectassen a lo disposat en los vuyt capítols continguts en la *Crida* mencionada, sots les penes en ella consignades [2].

A 4 de Desembre de 1510, per manament dels honorables mossèn lo Regent la Veguería, Batlle y Mostaçaf, sigué publicada nova *Crida* reproduhint les Ordinacions de l'any 1443 referents a l'encastar doblets y pedres falses en coses d'or, per haver sigut inobservades per alguns mercaders y altres persones [3].

A 24 de Novembre de 1578, convocat y congregat lo Concell ordinari de la ciutat a petició dels Cònsols y Confraría dels Argenters, per a llevar mólts abusos que s'originaven y cometíen a l'arribar la època d'elegir aquells, s'estatuí que cap confrare podía ésser Cònsol major ni menor que primer no hagués desempenyat lo càrrech de Majordom y donat bo y lleyal compte de son comès, y si de la respectiva bossa eixía algú que no reunís les expressades condicions, fos considerat com no extret, prosseguint

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 12.
[2] *Documents justificatius*, n.° 13.
[3] *Documents justificatius*, n.° 14.

lo sorteig fins ne sortissen dos que les tinguessen. També s'ordenà que'ls que cessaven, no podíen tornar al consolat fins transcorreguts tres anys complets, comptadors des del dia que acabaven lo temps de dit ofici [1].

A 24 de Novembre de 1584, lo Concell ordinari acordà fer reviure les Ordinacions manades observar per los Consellers y Prohoms de la ciutat de l'any 1401, les quals, a causa del llarch temps transcorregut y de la negligencia dels Cònsols de l'ofici en fer-les complir, eren inobservades. A l'efecte s'estatuí, que aquelles en res fossen derogades ni perjudicades, ans restassen en sa força y valor, introduhint-n'hi de noves que la experiencia demostrà ésser necessaries, tals com obligar als Argenters y a quantes persones treballaven coses d'argentería, comprant y venent or y plata, portassen los pesos que tinguessen en lo lloch y a la persona que la ciutat designà per a afinar-los y marcar-los ab los originals antichs, havent d'ésser de llautó los de pesar or, y'ls de pesar plata d'aquest metall o color de plata, per a que lo comprador ab facilitat pogués conèixer los pesos de què eren [2].

A 27 d'Agost de 1588, a petició de la Confraría, los Consellers y Concell ordinari feren y ordenaren vintitrès capítols, tots o quasi tots, reproducció de les Ordinacions publicades anteriorment, relacionats ab la forma de fer los Cònsols y fermances que havíen de donar abans d'exercir lo càrrech; elecció de quatre examinadors, dos d'ells dedicats a fer obra d'or y'ls altres dos obra de plata; nombre de sol·licitants que durant l'any podíen examinar-se, no admetent als qui deixassen d'acreditar haver complert en Argenter o Argenters los sis anys d'aprenentatge ordenats y gosar de vida intatxable, bona fama y llinatge; com s'havíen de practicar los exàmens y preguntes y respostes a fer respecte quina cosa era or, què era quilat y quant valía, què era diner y quants grams tenía un diner, què eren

[1] *Documents justificatius*, n.° 15.
[2] *Documents justificatius*, n.° 16.

diamants, robins, espinelles, balax, esmeragdes, perles y altres classes de pedres fines; que cap fadrí ni fill de confrare no examinat pogués empendre feyna alguna, tant d'or com de plata, sinó per mestre aprovat, ni que se n'hi donàs a peces fins transcorreguts dos anys després dels sis d'aprenentatge; que cap Argenter examinat, ni fadrí, ni aprenent, pogués fer ni posar dins les peces d'or, fossen de la varietat que's volgués, ni en anells, joyells, ni engasts de collars, ni cintes, ni altra mena de pedres, coses fraudulentes, sots ban de deu lliures; que cap Argenter pogués vendre ni entregar feyna d'or, de mitja onça de pes en amunt, que primer no fos vista, regoneguda y tocada pels Cònsols y donat son just preu conforme'l quilat; que de dos en dos anys, en Consell general de l'ofici, se fes elecció de tres confrares, homes hàbils, per a ésser presentats als Consellers a l'objecte de que n'escullissen un per a desempenyar l'ofici de Contrast; que per evitar mólts fraus que's podríen cometre en lo fet de les vendes de l'or per los Corredors de coll, cap Argenter confrare, o examinat, o fill de confrare jove, o aprenent, podía pesar peça alguna, tant d'or com de plata per Corredors, havent d'acudir aquests al qui tenía'l Contrast; que ningú portés a les fires ni mercats fòra de Barcelona, gènere de cap classe que primer no'l mostràs y manifestàs als Cònsols per a que poguessen examinar-lo si era obrat a lley o no, havent de fer lo meteix al retornar de dits llochs, a fi de saber lo que havíen comprat y baratat y lo no venut, per millor escatir si algunes d'aquelles peces podíen haver sigut robades, tant d'esglesies com de seculars [1].

Ab motiu d'haver-se promogut debat y controversia entre'l Comú de la Confraría y alguns fadrins, pretenent aquests que la Ordinació feta per lo Concell de Trentasís tingut a 31 d'Agost de 1693 fos modificada, ja que estatuía que l'examen a mestre s'augmentàs en vuytanta lliures a més de les seixanta que s'acostumaven pagar, important així dit examen cent quaranta lliures y les despeses que

[1] *Documents justificatius*, n.° 17.

s'oferíen, lo qual consideraven ésser-los perjudicial y gravatori, tant més pretenent los mestres fossen privats de treballar a peces com feyen, a 25 d'Abril de 1695 s'estatuí y ordenà que a partir del dia 1.er de Novembre de 1696, no fos lícit ni permès a cap mestre confrare donar feyna d'or y plata ni de qualsevol altre metall a peces, als fadrins joves, ni jove fill de mestre, sots pena de deu lliures barceloneses per cada vegada que contrafessen. Igualment fou prohibit a dits fadrins y joves fills de mestre, poder comprar ni concertar ningún gènere de joyes tant de plata com d'or, perles, diamants, esmeragdes, pedres fines ni comunes, ni altres coses de les que acostumaven comprar y contractar los mestres per son estament y ofici, ni vendre per sí ni per interposada persona semblants coses, si no era per compte del patró per a qui treballaven. La contravenció d'aquestes Ordinacions era punida ab la indicada pena [1].

* * *

Ordinacions aprovades per lo Consell general de la Confraría y ratificades per lo Concell ordinari de XXXVI. — Desitjosa la Confraría de conservar y augmentar lo llustre que sempre havía sostingut, no tant per tractar-se de coses de gran estima y valor « ... en les quals — deya — moltas vegadas se afiansan los mes crescuts patrimonis y iziendas dels homens », com per la acurada execució de les obres sortides de mans de sos artífexs, presentà súplica als Consellers y savi Concell ordinari de XXXVI, exposant « ... diferents consideracions, motius y causàs ha regonegut dita confraria importar » per a que se li concedissen les Ordinacions acompanyades en la expressada suplicació. D'ella se'n donà lectura en Consistori celebrat lo dia primer de Juliol de 1705, essent acceptada com a proposició. L'acort recaygut fou lo següent:

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 18.

«Que oida la suplica presentada per part de la Confraria dels Argenters de la present ciutat en execucio del resolt y deliberat per lo Concell General de dita Confraria tingut als 30. de Janer proppassat del present y corrent any 1705. junt ab ella copia autentica de la deliberacio y resolucio per dit concell General de dita Confraria feta [1] En y ab la qual suplica demanan y suplican

[1] Vegi's son contengut literal:

«Certifico y fas fe Jo Geronim Borrás y Vinyals Nott. publich de Barcelona auall escrit com ab un Consell General tingut y celebrat per los Consols y Confrares de la Confraria de S.t Aloy de Argenters de la present Ciutat de Barcelona als trenta de Gener proxim passat y del corrent any Mil Set Cents y Sinch entre altres deliberacions, y Rosulucions en dit Consell fetas presas y continuadas se troban las seguents

En tercer lloch fonch Proposat per dit honorable senyor Consol en Cap de voluntat y parer de son company com per apartar tots los disturbis y debats entre los confrares de la present Confraria per que ara Sempre y en tot Temps estiguen en vna bona vnio Pau y quietut apar que per posar en execucio lo Contengut y Sentenciat ab la Sentencia arbitral feta per los arbitres y tercer anomenats per la present Confraria y Confrares que litigauen contra de ella firmada ja per totas las ditas parts seria de gran Conueniencia que lo present Consell per donar forma al sentenciat y posar en execucio son contengut y axi mateix per que se regoneix que algunas ordinacions de la present confraria necessitan de algun redres ja per que lo temps ho aporta com tambe del que se pot regonexer ser de vtilitat y seruey de la present Confraria per so que per v.ms se podria passar anomenar algunas personas per que aquellas donassan forma, a, la total execucio de dita Sentencia y del demes que regonexeran ser de vtilitat de redressar del que deliberen lo fahedor.

E lo dit Consell ohida y ben entesa dita proposicio feu la Deliberacio seguent que lo dit fet proposat y lo possar en executio lo contengut ab dita Sentencia arbitral eo be lo quels aparega de ella en tot o, dexantne part com millor se puga conuenir y ajustar ser de conueniencia de la present Confraria y dels Confrares que se trobauan litigant a, les hores y axi mateix per redressar algunas ordinacions de la present Confraria que apar son de ninguna conueniencia per la present Confraria que Perço lo dit fet sia Comes com lo present Consell Comet als Senyors Consols de la present Confraria y vuyt personas anomenadoras per lo present Consell ço es, quatre dels que Componian lo cos de la present Confraria, y altres quatre dels que se trobauen antas litigar contra la present Confraria donant facultat y poder, a, dits S.rs Consols y vuyt personas per fer y obrar y posar en Execucio tot lo quels aparexara ser de Conueniencia tant lo contengut ab dita Sentencia Arbitral en tot, o, en part y axi mateix redressar las ordinacions que regonexeran ser de vtilitat, a, la present Confraria y del que trobaran ser de conueniencia per la dita Confraria y Confrares de aquella ho posen totalment en executio donantlos axi mateix facultat, y poder de presentar qualseuols Suplicas y memorials, a, la Ex.ma Ciutat y sos Ex.ms Senyors Consellers y Consell de trenta sis per que lo que resoldran y regonexeran ser de vtilitat y conueniencia se posse en forma de ordinacio Donantlos facultat y poder de gastar per dit effecte lo conuenient y necessari y fet y obrat tot lo sobre dit y executat sia reportat al present Consell per intelligensia.

En continent en virtut de dita Deliberacio foren anomenats los deuall

esserlos concedidas de nou algunas ordinacions y ratificarlos-ne de altres ja concedidas y otorgadas, llegida dita suplica y resolucio eo, deliberacio al present concell tot insertat en la proposicio; Y attes lo molt que expressa y conte dita suplica que es digne de tota premeditacio antes de pendrersi la final resolucio y conclusio, Que perço y per lo major acert en la subjecta materia sie comes, com lo present concell comet als Ex.ms S.rs Concellers y a quatre personas del present concell per dits Ex.ms Señors Concellers anomenadoras lo premeditar, censurar, y discorrer sobre lo expressat y suplicat ab dita suplica y si de concedirse y atorgarse en la conformitat se demana ne pot resultar prejudici algun aixi a altre comu, com altrament y poder esser ocorria algun reparo en lo tocant a punts juridich, que dits Ex.ms S.rs Concellers y personas seran anomenadas tinguen facultat en cas se offeresca de consultarho ab los Mag.chs Ad.ts Assessors ordinaris de la present casa, Y de llur parer y sentir formen y disposen vn paper ab tota expressio e, indiuiduacio lo qual format y disposat sien seruits dits Ex.ms S.rs Concellers reportarlo al present concell per poder en vista de son contengut ab major acert resoldrer y deliberar lo fahedor» [1].

Responent los Consellers y quatreta per aquests nomenada a la facultat concedida per lo dit Concell, després de meditat lo contingut en la súplica; escoltats los Cònsols de la Confraría recorrent y'ls dels Corredors de coll; y vist y examinat lo que disposaven los Privilegis y Ordinacions pertinents a cada una de dites Confraríes, la al·ludida comissió redactà l'informe o parer demanat, sometent-lo a la aprovació de sos companys. Aquests, en sessió tinguda a 11 d'Agost del propri any, acordaren fos tot posat en forma d'Ordinacions [2].

A 21 de Novembre de 1705, los Cònsols Bernat Fornés y Joseph Cerdà, acompanyats dels mestres confrares Francesch Vilar, Jaume Carreras, Joan Nadal y Coll, Joseph

---

escrits y seguents Francesch Vilar, Jaume Carreras, Joan Nadal y Coll, Joseph Arno, Miquel Rigalt, Aleix Bransi, Joan Ros, Saluador Gibert

De Premissis aliena manu scriptis fidem fatio Ego Hieronymus Borrás et vinyals App.ca atque Regia auctoritatibus notarius publicus Bar.ne hæc propria me subscribens manu.» (ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1705, inserta n.º 2, entre'ls folis 220 y 221.)

[1] ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1705, folis 121 y 121 girat.

[2] *Documents justificatius*, n.º 19.

Arnó, Aleix Bransi, Joan Ros, Salvador Gibert y Miquel Rigalt, comparegueren, per medi de súplica, davant del Regent la Veguería de Barcelona y de la seua cort, a fer-li entrega d'un Projecte d'Ordinacions que per encàrrech del Col·legi ells meteixos redactaren per a redressar lo regiment econòmich de la corporació, ab súplica de que l'aprovàs ab son decret y autoritat [1].

Organisació de la Confraría.

Nombre d'oficis. — En sos primitius temps, la Confraría — en la qual hi podía entrar, lliurement, qualsevol, fos o no de l'ofici, — tant sols era governada per dos Cònsols o Prohoms y dos Majordoms de la plaça, los més antichs de mestría.

En lo decurs de les centuries, la direcció y expedició dels negocis d'ella anà a càrrech d'una Prohomenía, de la que'n formaven part, a més de dits Cònsols y Majordoms, lo Clavari, lo Contrast, l'Arxiver, l'Almoyner y'l Fusiner.

Antiga forma electiva: duració dels oficis: jurament. — Reunits y concordats tots los confrares o la major part d'ells en la esglesia del reyal Convent de nostra Senyora de la Mercè, se procehía a la elecció de quatre bons homes de la plaça dels Argenters, los noms dels quals eren portats als Consellers per a que, a llur arbitre, n'escullisen dos pera'l càrrech consolar.

Tantost anomenats, los Cònsols juraven en poder d'ells usar bé y lleyalment son comès «tot amor oy o favor foragitada» [2].

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 20.

[2] A partir de 1402, lo jurament de que desempenyaríen bé y lleyalment lo càrrech y mantindríen los capítols de la Confraría, y tot quant en ells se contenía, s'efectuava en poder de l'honrat Veguer. Acte seguit, los Cònsols s'incautaven de la caixa en que s'hi guardava la Escriptura o Acta dels capítols dels Estatuts de la Confraría, los marchs, los borins y la coca. Dita caixa tenía dues claus; una per a cada Cònsol, a fi de que no's pogués obrir sens estar los dos presents a l'acte. Si's donava'l cas que algún d'ells no podía assistir-hi, l'altre prenía per companyó a un dels Argenters reputat per home de bé, al qui entregava la clau que'l Cònsol absent havía deixat al marxar.

La elecció de Majordoms y demés oficials, s'efectuava directament pels agremiats. Prestaven lo jurament en poder dels Cònsols.

La duració dels oficis era d'un any.

Los nomenaments requeyen en persones de mólta prudencia, experiencia, autoritat y maduresa. Així la art restava més afiançada y assegurat l'acert dels exercicis y operacions que's practicaven.

Per a mantenir la pau y unió de la Confraría, sensiblement alterada pel procehir d'alguns confrares afanyosos de calçarse ab lo govern, en 1486 fou reformada per lo Consell general de l'ofici la precedent forma electiva, estatuint que'ls Cònsols vells ab lo Clavari y Majordoms, certa jornada de l'any nomenassen vuyt bons homes que, juntament ab ells, fessen designa de quatre noms per a ésser portats als Consellers, ab les claus de la caixa dels marchs, a l'objecte de que n'escullissen dos pera regir lo consolat l'any següent; y en altra jornada y ab igual forma, se fés elecció de Majordoms que tinguessen càrrech de «... exhegir e distribuir les pecunies del dit offici e fer altres coses preeminents de la dita Confraria».

Mes com sia que aquestes reformes no eren confirmades per la ciutat, restant, per consegüent, sens força ni valor, s'acordà acudir al Concell ordinari de XXXII en súplica de que fossen «passades y corroborades».

Coneixent lo Consistori «... que la forma e manera per dit offici en dites eleccions de Consols e maiordomens fins assi e sempre com dessus es specificat es estada a gran repos del dit offici feta e seruada», després de lloar-la y aprovar-la, a 10 de Juny de l'indicat any ordenà que la elecció de Cònsols y Majordoms en la forma demanada, «... sia daciauant feta seruada e praticada e en aquella no sia feta mutatio o alteracio en alguna manera» [1].

Nou procehiment electiu. — Vingué a modificar la elecció de càrrechs a més veus, la insaculació per bosses, manada

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, anys 1481 a 1499, folis 71 y 71 girat.

observar en lo Privilegi dit del *Regiment*, del que n'havem donat una petita referencia en la Monografía anterior.

Ab aquest nou sistema electoral ¿se posà terme als abusos y extralimitacions comeses per los *cacichs* dels Gremis?

Per lo que als Argenters se refereix, nos ho diuhen prou les Ordinacions fetes per la ciutat a suplicació dels meteixos Cònsols y Confraría (24 de Novembre de 1578), en la primera de les quals consta, «... per llevar tots abusos que fins avuy se son seguits...», determinant fos estatuit que cap confrare podía ésser Cònsol major ni menor que primerament no hagués desempenyat la majordomía «... y rendit bo y leal compte y deffinitio obtinguda»; y si's donava'l cas que de les bosses sortís algú que no reunís les expressades condicions, havía d'ésser tornat a la seua, respectiva, fins conseguir n'eixissen dos que las tinguessen, admetent-los a l'exercici del consolat si altre impediment no teníen; entès, emperò, y declarat, que tots los que fins aleshores havíen sigut Cònsols sens exercir dita majordomía, no hi anassen compresos.

A més, per esquivar mólts dubtes que's seguíen y podríen seguir, s'ordenà que a partir d'aquella data, los qui acabassen lo temps de son consolat no poguessen exercir-lo de nou, «... y si eixía — diu la Ordinació — no puga tornar a concorrer que no haia purgat per spay de tres anys complits comptadors del dia que finira son consolat en auant ni al tal, o tals qui en lo dit trienni en la forma propdita purgat no hauran nols sia donada possessio de dit consolat...» [1] cassant «... ab aquella tots y qualseuols abusos y usos y pratiques y costums fins assi en dits cassos y quiscu de aquells fets e seguits, o admesos los quals no puguen esser trets en consequentia...» [2].

Cert que de moment los transcrits acorts tornaren la pau y quietut perduda en lo sí de la art; emperò, temps

---

[1] Lo que avuy coneixem per *Lley Mellado* y que tanta cridoria aixecà al publicar-se en 1889, ja estava en observança no sols en lo segle XVI, sinó en centuries anteriors.

[2] ARXIU MUNICIPAL. — *Ordinacions*, anys 1575 a 1583, folis 107 girat y 108.

a venir, les coses variaren per complert a causa de les *trapissonderíes* de que's valíen los Argenters de més cabals per a apoderar-se del timó de la Confraría, falsejant la voluntat dels demés a l'arribar la època d'elegir Majordoms. Sempre'ls homes han sigut los meteixos. ¡És tan llaminer això de poder remenar les cireres!

De tal manera s'enardiren los ànims, que les disputes y faltes de respecte entre abdós bàndols — los qui consideraven encertada aquella mida y'ls qui ab estridencies la criticaven, — los portaren a promoure varies causes y costosos plets, ocasionant fonda perturbació. Més enllà ne parlarem.

Excepció a favor d'un Conseller. — En Trentenari celebrat a 9 de Janer de 1651, va llegir-se la següent suplicació dels Cònsols que actuaven, demanant pogués ésser insaculat en la bossa consolar lo Conseller sisè a pesar de no haver exercit may lo càrrech de Majordom. Diu així:

«Molt Ill.es S.rs Los Consols de la confraria dels Argenters de la present Ciutat diuhen que a 15 de Octubre 1619 per los molt Ill.es S.rs concellers y los S.rs del saui concell de trenta y sis se ordena y statuy per lo bon gouern y policia de dita confraria no pugue esser insiculat a consol que primer no sie estat majordom de aquella ho que actualment se troba majordom y com lo Molt Ill.e S.r Michael Llargues argenter vuy conceller sise de la present Ciutat aje demanat a dits consols que se dispense ab sa S.a el poder ser insiculat a consol no obstant que no sie estat majordom y com dits consols hajan congregat y ajustat Promenia per satisfer a la pretencio de dit S.r conceller y dita Promenia aje resolt que essent feta dita ordinacio per dit saui concell y a dit saui consell toque y specte dita dispensatio y aixi que per part de dita confraria se supplique dita dispensatio Perço y altrament inseguint lo determinat en dita confraria dits consols a V. S. ab la humilitat que poden supplican sie servit manar dispensar en dita ordinacio y statuhir y ordenar que dit S.r Conceller pugue esser insiculat a consol de dita confraria no obstant que no sie estat majordom de aquella y dita dispensatio se fasse per ara tant solament romanent dita ordinacio de 15 de octubre 1619 a cetero en sa força y valor y que tal dispensatio nos pugue traurer en consequencia ni perjudicar pugue en manera alguna a dita ordinacio: Que dits supplicants ho rebran a singular gracia y merce. — Lo offici &c. — Altissimus &c. — Lauger».

Vist lo transcrit recurs y explicada verbalment per dit Conseller sa pretensió, lo Trentenari deliberà concedir-li «per esta vegada» poder ésser insiculat en la bossa de Cònsol a pesar de no haver exercit abans lo càrrech de Majordom de la Confraría, «... a la qual seruitut de majordom nol puga obligar en ningun temps la dita confraria», no obstant la Ordinació en contrari aprovada en 15 d'Octubre de 1619, «... restant dita deliberacio quant en los de mes en sa força y valor lo qual per aquesta vegada suspen lo present concell» [1].

Funcions consulars. — Des de començos del segle XV, los Cònsols podíen, quan los semblés bé, convocar y reunir l'ofici y singulars d'ell, sens incorriment de pena, allà hont los hi aparegués, una vegada y móltes, y allí tractar, comunicar y resoldre tots los actes y negocis que'ls fos vist fahedor, tant per a mantenir y defensar les Ordinacions de la Confraría [2], com qualsevulla altres actes fets pertanyents a l'ofici; regonèixer un dia o dos a la setmana, o més si volíen [3] — podent associar-se dos companys perquè'ls ajudassen [4], — los obradors, cambres y habitacions hont s'hi obrava plata u or, prenent-ne una mostra, a fi d'examinar-la si's treballava a lley [5]; vigilar los aparadors dels Argenters y demés persones qui teníen y veníen objectes de dits metalls sens ésser

---

[1] Arxiu Municipal.—*Deliberacions*, any 1651, folis 61 y 62.

[2] Eren llegides al començar les juntes perquè ningú pogués ignorar lo que conteníen, y fos rigorosament observat. Los confrares que sense motiu justificat no hi assistíen, se'ls comminava al pago de sis sous.

[3] Per Ordinació de 31 d'Agost de 1476, se'ls autorisà per fer-ho sempre que volguessen.

[4] Los designats a fer lo regoneixement no podíen negar-s'hi, a no mitjançar justa causa, baix pena de cinch sous.

[5] Per a que tots los Argenters estiguessen en una meteixa igualtat de pes, se'ls obligà a portar los marchs, tant de pes d'or com de plata, als Cònsols per a comprovar-los ab los originals que guardaven en la caixa de la Marca. Aquests originals al temps de fer-se elecció de pesador y tocador, eren confrontats ab los que estaven recondits y guardats a la casa de la ciutat, «... y asso — se llegeix en la Ordinació de Consellers y Concell ordinari celebrat a 27 d'Agost de 1588 — se fassa quiscun any dins tres mesos comptadors del principi del Consolat y que se tinguen descriure cascu lo dia que aura acabat de afinar y que lo qui no aura aportat dins los tres mesos que sían executats en bant de sinch sous per cascun any...»

de l'ofici, per a que no's cometés cap falsetat mesclant-los ab altres y tinguessen lo degut quilat; rompre o esclafar la obra falsificada, impossibilitant-la que's pogués vendre; marcar, no sols les peces que's construíen per encàrrech, sinó les destinades a la venda, així com les coses d'or y plata que'ls Corredors portaven a l'Encant públich; regonèixer les botigues dels Estanyers y veure si l'estany que veníen reunía les condicions degudes, posant a tot la marca segons la qualitat y'l quilat de cada especie d'estany, tant obrat com sens obrar; rebre jurament als de l'ofici abans d'exercir-lo, fossen o no naturals de la senyoría del senyor Rey, a qual efecte havíen de prometre la observança dels capítols de la Confraría; lliurar albarans als aprenents o macips qui cambiaven de mestre, fent constar los motius o causes del cambi; intervenir en los exàmens de passantía; expedir permisos per a establir-se; administrar les causes pies de les donzelles a maridar; y, finalment, imposar bans als qui's fessen mereixedors d'alguna punició.

També se'ls facultà per a regonèixer « tota vegada quels plaura », les cases, obradors y qualsevols habitacions, tant dels Argenters com d'altres persones, siguessen de l'estat o condició que's volgués, a l'objecte d'inspeccionar si lo que foníen, aleanaven o cimentaven « en fornals, fornells, fogons o altres artefactes », era or o plata, cosa furtada o monedes falses; y si algún d'ells era trobat en frau sens haver jurat les Ordinacions de la Confraría, « ... encontinent los dits consols los haien enderrochar les dites fornals, e leuarlos totes eynes, e artellaries abtes, e pertanyents al dit offici de argenters ».

Com convenía averiguar si'ls mestres, fadrins o joves fills de confrare contraveníen algunes de les coses contengudes en les expressades Ordinacions, igualment los fou donada y concedida facultat y poder per a que una vegada al mes poguessen pendre'ls jurament « ... y que lo Clauari de la mateixa Confraria tinga aximateix facultat y poder pera pendrer de Jurament al Consols de aquella ». Si algú no volía jurar lo que se li preguntava, incidía en pena de deu

lliures, cayent en igual càstich los meteixos Cònsols y Clavari « ... que seran omissos y renitents, en fer prestar dits Juraments ».

Altrament, los Cònsols eren los custodis de la caixa dels marchs y tochs de l'or y de la plata, de la sola de la Marca, dels punxons, de la plata que possehía la Confraría — entre ella la del Sant Misteri — y demés coses d'interès. Dita caixa's tancava ab quatre claus, distribuides entre'l Cònsol en cap, lo Clavari, lo Majordom major y'l Majoral del Misteri del Sant Ecce-Homo [1].

Inhàbils per a exercir l'ofici consular y qualsevol altre càrrech. — En les Ordinacions fetes y manades observar per lo Consell ordinari celebrat a 27 d'Agost de 1588, s'estatuí que no podía ésser Cònsol major ni menor cap Argenter que no tingués casa y habitació en lo carrer de la Argentería [2]

---

[1] Havent cridat als Cònsols dels Argenters per coses que conveníen a la ciutat, manant-los portassen la caixa hont hi havía'ls marchs y tochs de l'or y de la plata a ells comanada, lo magnífich micer Franquesa, advocat de la Confraría, acudí a presencia dels Consellers reunits en la casa nova dita de Trenta (8 de Març de 1569), als qui digué que ells, com a fills d'obediencia y bons ciutadans, havíen tingut concell y dat part a la Confraría de dit fet « ... y que ab deliberatio del dit consell staven prests y aparellats de aportar y fer portar dita caxa tota hora y quant ses magnificenties manaran », a qual oferiment respongueren los Consellers se trobaríen servits si ho feyen. Acte seguit la caixa « ... fou aportada y per dits consols liurada als dits magnifichs consellers y per ells los fou dit que per lo sendema demati tornassen davant ells quels dirien lo que se havia de fer en presentia del magnifich micer f. Puig doctor y de francesch guamis notari de Barcelona ». (ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1569, foli 32.)

[2] *Carrer de la Argentería.* — Sigué una de les vies de major trànsit y animació de la ciutat, per estar situada al bell mig entre les places de Santa María y de l'Angel. Parlem en temps passat, perquè d'ella, ab motiu de la reforma interior de la urbs, n'ha desaparegut una importantíssima part.

L'insigne cronista barceloní En Víctor Balaguer, de bona memoria, en sa interessant obra *Las calles de Barcelona*, diu que foren cinch los noms ab que's batejà dita via, entre'ls quals hi figura el de la *Mar*, per haver sigut construit sobre l'arenal que les aygües de la platja deixaven al descobert al retirar-se mar endins; donant-nos a conèixer lo senyor Carreras y Candi en *La Via Layetana*, que per un document de l'any 1083, se sab que'l carrer de la *Mar* anà formant-se a mitjans del segle XI, prenent la actual denominació en lo segle XV, ab motiu d'haver acudit allí per a establir-se varis artífexs, juheus de natura, dedicats a batre or, fondre metalls y fabricar coses propries de la art d'Argentería.

Se conta que, per efecte d'aqueixa circumstancia, mólts barcelonins refusaren al principi habitar-hi, al·legant, com a rahó suprema, ésser poch deco-

o travessíes y confins d'ell, y no hagués practicat durant sis anys la art ab botiga y obrador obert [1], «... axi per respecte del marcar e regonexer pesses, pesar, tocar or, e lo argent», com per altres funcions, ni tampoch aquell que no sapigués llegir y escriure.

Estava prohibit possessionar-se del càrrech que primer «... no aia donades dues fermansas cada qual dells tant lo maior com lo menor a contento de la Confraria», per a assegurar les quantitats de les causes pies corresponents a les filles de confrare, y les caritats a distribuir conforme les voluntats dels testadors [2]. Aquells que no reuníen aquestes condicions, *ipso facto* eren declarats inhàbils.

En 1700 s'ordenà que l'Argenter que pledejàs voluntariament ab lo Comú de la Confraría «en gran dany de aquella», y ho fés sobre materies tocants a Privilegis y Ordinacions, o contrafés algún de sos capítols, *ipso jure* se'l declarés, fos o no confrare, inhàbil per a obtenir y exercir cap càrrech o ofici; y si era extret «... per sort de Rodoli o, altrament elegit en algu o, alguns dels dits officis sie lícit als Consols lo suffocarlo e, inhabilitarlo per lo exercici del tal offici» [3].

---

rós alternar ab un ofici que, per a exercir-lo, usava *davantal*. Al desaparèixer aquesta preocupació, la major part de les botigues foren ocupades per industrials Argenters, havent-hi conseguit en nostres dies les dels germans Carreras, Macià, Masriera, Cabot, Pomar y altres que fóra llarch enumerar, les quals, una avuy, altra demà, foren traslladades a altres indrets de Barcelona, instalant-se les més renomenades en l'aristocràtich carrer de *Fernando*, tantost lo Govern aprobà'l projecte de Reforma interior de Barcelona traçat pel senyor Baixeras.

En quant als obradors, estaven situats en carrerons vehins al de la Argentería, a causa de les males condicions que reuníen les cases, totes elles escasses de llum y de ventilació, y, sobre tot, de mólt limitada capacitat.

[1] Los fills de mestre bastava que'n portessen quatre.

[2] «A 20 de Abril 1553, en poder de Miquel Cellers Not[ari] de Barcelona es lo Testament de Llorens Mallol Argenter Ciutadá de Barcelona ab lo qual institueix certa Pía Causa de Donsellas a maridar, la Administració de la qual ha deixat al Conseller en Cap, y als Consols dels Argenters de dita Ciutat.» * (*Rúbrica de Bruniquer*, Cap. XLIV: Beneficis, y pías causas, y rectorias, â presentaciò, ô distribuciò de Consellers. Vol. II, manuscrit, fol. 158 girat.)

[3] Ordinacions aprovades per lo Virrey o Lloctinent y Capità general de Catalunya En Jordi Langrave d'Alessia.

* Lo testament de referencia no's troba en l'Arxiu de Protocols del Col·legi Notarial.

Funcions dels Majordoms. — A l'establirse la Confraría, teníen càrrech de sostenir-la y fomentar-la; atendre als malalts o desvalguts d'ella per a que no'ls freturàs res; ordenar l'enterrament dels qui morissen; distribuir les almoynes; imposar penyores que no passassen de sis diners [1]; portar lo llibre de caixa hont s'hi anotava tot lo ingressat en concepte de caritats, bans y deixes, y lo que'n sortía per auxilis donats y almoynes fetes als pobres de l'ofici, pagament de sufragis, etc., etc., devent donar bon compte de sa gestió als qui'ls succehíen, un mes després d'ésser fòra de la majordomía.

Altres funcions se'ls confià temps a venir, entre elles les de juntar Prohomeníes y Consells generals que durant l'any se celebrassen. Per a convidar disposaven d'un Andador.

Com los demés oficials, teníen salari, per no ésser just que'ls qui s'empleaven y ocupaven en servir al Comú no disfrutassen estipendi. Los qui no volíen exercir, si justa causa no ho impedía, havíen de pagar sis diners.

Càstich imposat als qui'ls injuriaven. — Ningú, fos de la condició, lley o estament que's volgués, podía dir ni fer dir de paraula ni de fet, coses injurioses als Majordoms, obrant y exercint l'ofici, baix pena de cinquanta sous barcelonesos per cada vegada que delinquís [2], y si no podía pagar-los, havía d'estar cinquanta dies al castell. Bastava la simple paraula dels Cònsols per a que la punició assortís efecte.

Contrast. — Segons la *Crida* publicada per manament del Mostaçaf a 11 de Febrer de 1355, les funcions d'aytal ofici eren desempenyades indistintament per ell y per un tal Guillem Despont, qual obrador estava situat prop la Capella d'En Marcús. Allí, per Ordinació de Consellers y Prohoms de la ciutat havíen d'acudir-hi, sots ban de vint sous, tots

---

[1] Per a no fer difícil y costós que cada vegada que un confrare queya en ban de sis diners o menys, s'hagués de penyorar ab saig (algutzir), se donà llicencia y autoritat als Majordoms per a que poguessen fer-ho sens intervenció de dit funcionari.

[2] En les Ordinacions de 1401, pregonades en 1402, la pena fou pujada a cent sous.

los Argenters y tota altra persona que tingués pes de march per a vendre o per a comprar, a l'objecte de que dit Mostaçaf o lo nomenat Guillem Despont, pogués afinar y contrastar los pesos de march ab los originals que ell guardava [1].

La duració del càrrech de Contrast era la d'un any. Després s'allargà a dos, essent, per consegüent, biennal.

Sa principal missió consistía en mirar pel bé del públich, marcant les alhajes d'or y plata ab especial cura per a que ningú resultés enganyat.

Artífex de regoneguda competencia, la fama d'honradesa que gosava no sols a Barcelona sinó en lo restant de Catalunya y fòra d'ella, era ben notoria.

De manera que per evitar fraus que's poguessen cometre en les vendes d'or y plata realisades per Corredors de coll [2], per Ordinació de l'any 1401 fou manat que tan sols la persona encarregada del Contrast podía pesar y tocar dits metalls, fent relació del quilat d'or y march de plata que trobàs ésser de conformitat ab son preu, a fi de que ni'l Corredor ni'l comprador sortissen perjudicats. Per son treball, se li assignaren quatre diners per onça d'or y altres tants per march de plata. Si algún Argenter, a instancies del Corredor, pesava or o plata, cosa que no podía fer, queya en pena de vinticinch lliures.

Entre les varies Ordinacions manades observar per lo Concell ordinari celebrat a 24 de Novembre de 1584, quasi totes referents a la contrastació de marchs y pesos, n'apareix una que demostra l'interès dels magistrats populars en sostenir lo crèdit de l'ofici, y a la vegada inspirar confiança als compradors y venedors.

En ella s'estatuí « ... que tots los argenters y persones que fan art de argentes comprant y venent or y plata a pes aien de aportar sos pesos en lo lloch y a la persona devall

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions y Bans*, vol. 1349 a 1356, folis 88 y 88 girat.

[2] Eren los que subastaven los gèneres en l'Encant públich.

scrita fent y tenint los marchs y pesos ab esta forma ço es lo de argent que sie de argent, o color de argent y lo del or sia de leuto y color de or perque lo comprador ab facilitat conega cada pes de que es com sien molts que vehent los pesos y marchs de vn mateix color se enganyen y no sapian la ventatja quey ha del vn pes al altro », sots ban de tres lliures y de perdre los marchs y pesos.

A la persona a qui's refereix la transcrita Ordinació, la ciutat li assenyalà lloch o botiga « ... que es a la plassa del Rey deius la casa dels frares de la merce tenen en dita plassa » — dessobre la llinda d'ella hi havía col·locat l'escut de la ciutat, — a la que tenía obligació de permanèixer quatre hores al dematí y altres tantes després de dinar, « ... perque tinguen recapta tots los qui mester lo haian y alli tinga sa fornal taulell y pesos balansas y tot lo que mester aura y alli haian a venir a pesar tocar y marcar sempre y quand volran y seran obligats tots los argenters batifulles corredors y altres personas que compresos seran en les demunt dites ordinacions ».

Per a millor realisar sa tasca, també se li donaren a guardar los originals dels pesos y tochs, y conforme a ells, havía de tocar y afinar una vegada a l'any, y tantes voltes com s'oferís, rebent de salari per cada pesada d'or y plata dos diners del comprador, « ... empero del tocar ni afinar ni regonexensas ni altras cosas que offerir se poguessen non haia cosa alguna com per ditas cosas la Ciutat li assenyala lo dit salari » [1].

Relacionat ab lo meteix, en Concell ordinari tingut a 27 d'Agost de 1588, s'estatuí novament que cap Argenter confrare o examinat, o fill de confrare, jove, o aprenent, pogués pesar peces d'or y plata per Corredors de coll, havent d'acudir aquests al qui en la ciutat tenía càrrech de pesar, tocar y traure lo compte per totes les parts « conforma aura muntat », entenent y declarant que si comprador y Corre-

---

[1] Arxiu Municipal. — *Registre de Crides y Ordinacions* anys 1583 a 1589, folis 56 a 59.

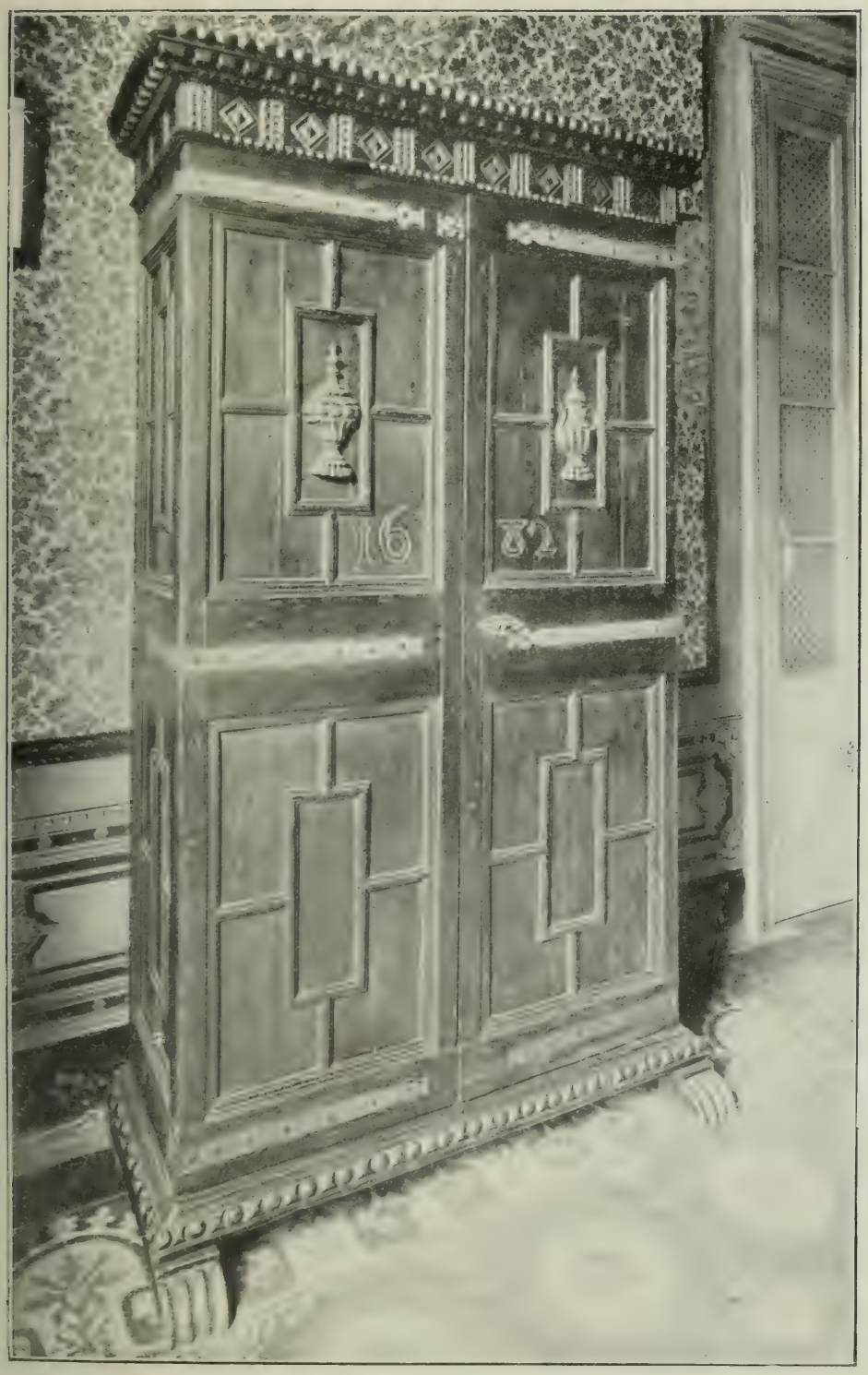

Armari-arxiu del Gremi d'Argenters

dor estaven acordes en pagar «... la tal cosa al preu del or y del argent», dit pesador ho comptàs de conformitat ab lo quilat del primer metall y preu del segón, devent lo Corredor fer verídica relació al pesador de la manera com efectuà la venda, a l'objecte de donar lo dret a cada qual. De tocar y pesar, l'al·ludit funcionari rebía tres diners per onça d'or y altres tres per march de plata, quedant-se'n tan sols dos per son treball, destinant l'altre diner a la conservació de les puntes y toques. Tota contravenció queya en ban de vinticinch sous.

Igualment s'ordenà que cada dos anys, en Assamblea general de l'ofici se fés elecció de tres confrares, homes hàbils, los noms dels quals s'havíen de presentar als Consellers per a que n'escullisen un destinat a exercir l'ofici de Contrast de la ciutat ab encàrrech de pesar, tocar y donar lo dret a cada hu.

Clavari. — Vingué a substituir part de les funcions que antigament estaven confiades als Majordoms, tocant a les entrades y sortides de la caixa comunal. De consuetut lo nomenament requeya en confrare de mólta confiança y d'honorabilitat a tota prova. Dit ofici era considerat com un dels més importants, seguint en jerarquía a la que ostentaven los Cònsols y Majordoms.

Entre altres coses, tenía obligació de portar un llibre en el que hi anotava la data de l'ingrés dels aprenents que volíen practicar l'ofici, ab llurs noms y cognoms, de qui eren fills y hont havíen nat, així com lo nom del mestre que'ls admetía en sa casa. Quan l'aprenent pretenía pujar a examen o jurar per fadrí, lo manifestat per dit Clavari tenía força d'Acta o Certificació.

A 27 de Janer de 1532 s'ordenà que'l Cònsol jove fos credencer del Clavari.

Arxiver. — L'Arxiver, càrrech també d'absoluta confiança, era lo custodi de la documentació de la Confraría.

L'Armari-arxiu manat construir l'any 1682, qual reproducció fotogràfica acompanyem, conté dotze calaixos, un per cada mes, hont s'hi guardaríen los Privilegis, les Ordina-

cions, los llibres d'Actes y demés incidencies del Gremi. La part baixa del moble — treball d'una execució perfecta, tant en sa part esculptural com en la de fustería y cerrallería — estava destinada a guardar los pergamins.

Almoyner. — Ab aquest nom era conegut lo confrare encarregat d'acaptar pels pobres de l'ofici. Diariament feya entrega al Clavari de les almoynes recullides, lliurant-li aquest, cada cap de mes, rebut de les quantitats ingressades.

Fusiner. — Tenía confiada la conservació de les oficines per a que'ls confrares poguessen rentar les escobilles. Estava autorisat per a gastar lo necessari y convenient. Si altres despeses s'oferíen, ja fossen de mestre de cases, de fuster, o per «embelliments», no podía fer-les sens previa deliberació dels Cònsols y demés oficials.

Prohomenía. — Especie de còs consultiu, d'ella ne formaven part los oficials abans indicats y cert nombre de mestres dels més antichs, regoneguts com homes de seny y millors artífexs de l'ofici. Per això ses opinions o dictamens, si alguna vegada se'ls consultava, pesaven mólt en lo sí de les juntes.

Lo meteix als Cònsols que als demés oficials, en l'acte de pendre possessió se'ls entregava un llibre en el que hi havía copiades les Ordinacions o disposicions corresponents a l'exercici de llur respectiu càrrech, ja que, en èpoques pretèrites, per falta de cabal intel·ligencia, se cometeren mólts abusos.

Los oficis eren irrenunciables. Si algún dels elegits no'l volía servir, se'l sotstituía per altre mestre, no podent ésser proposat per cap més càrrech fins haver satisfet lo gasto que per sa culpa s'ocasionàs.

Juntes de l'oficialat. — En lo Consell general de l'ofici tingut a 31 de Janer de 1705 s'acordà, que cada any se celebrassen sis juntes de govern, de dos en dos mesos, tractant-se en elles lo que fos de major utilitat a les coses tocants a la art, podent-se'n celebrar d'altres sempre que precisés y convingués.

ARTE MEA BIS JUSTUS
HIS JUSTA PROBATUR
B
A

Les reunions teníen lloch en la sala de la casa gremial, exceptat lo cas que la necessitat o conveniencia obligava a congregar-se en altra part.

Patró de la Confraría: esglesia hont se venerava: actes religiosos. — Fou designat Patró dels Argenters lo benaventurat Sant Eloy [1]. Sa imatge's venerava en una de les capelles de la esmentada esglesia conventual dels frares mercenaris, actualment parroquia de Sant Miquel Arcàngel y de Nostra Senyora de la Mercè, hont, com havem dit, s'aplegaven aquells per a celebrar capítol y alguns actes religiosos.

Lo dia de la festa, això és, l'endemà de Sant Joan de Juny — així consta en lo Privilegi de l'Infant En Joan d'Aragó, — s'efectuaven dits actes ab gran pompa, no podent-hi faltar ningú, si justa causa no ho impedía.

Tampoch podíen deixar d'acudir a la missa *defunctorum*, celebradora l'endemà de Sant Andreu, altra festa patroní-

---

[1] En un llibre intitolat *Vida, y Muerte de San Eloy, Obispo de Noyons, abogado, y patron de los Plateros*, imprès a Madrid l'any 1773, s'hi troben datos mólt curiosos referents a la vida d'aquest Sant. Va precedit del gravat que aquí reproduhim.

Per dit llibre sabem que Eloy, fill de pares de lloables costums verament cristianes, en sa joventut fou d'ingeni viu y d'una activitat asombrosa, sempre atent a lo que corría de son càrrech y gelós complidor de ses obligacions; que a poch d'haver començat l'ofici d'argenter, sortí tan consumat mestre que, qui l'ensenyava, no sabía què admirar més, si la prodigiosa memoria en retenir los noms de tants y tan variats instruments com necessitava la art de la argentería, o la destresa en executar los treballs que se li confiaven; que desitjant lo Rey de França, Clotari, fer construir una sella d'or de mólt artifici y pedrería y no trobant mestre argenter que s'atrevís a fer-la, ell s'oferí a executar-la, trayent-la tan perfecta, tan curiosa y acabada, que's veya ben bé que regía sa mà la de Deu, y son enteniment la Divina gracia; emperò no sigué lo més admirable que en tota la obra no hi faltés cap detall, per petit que fos, de quants lo Rey li proposà, sinó que havent rebut solament la quantitat d'or necessaria per una, ne fés dues del meteix tamany y pes que se li demanà tingués la primera, causant la admiració de tot-hom, y essent reputat de miracle semblant fet; que fou gran pare dels pobres, primer apòstol de Flandes y pasmós obrador de miracles; que s'exercità en redimir catius y en dar hostatge als pelegrins, etc., etc., y finalment, que expirà lo dia primer de Desembre a les sis de la tarde, de l'any del Senyor 665 *, nit la més trista que tingué la població de Noyons, d'hont n'era bisbe, no sentint-se sinó plors, dolors y clams llastimosos dels pobres per ell auxiliats y d'aquells malalts a qui tornà la salut.

* Segons lo *Petit Larousse Illustré*, Sant Eloy nasqué l'any 588 a Chatelac, prop de Limoges (França), y morí en 659.

mica, dedicada a pregar a Deu per les ànimes dels associats morts y vius.

Als frares que cantaven y absolvíen — los quals guardaven la caixa ab drap d'or que s'exposava durant la celebració de la indicada missa, així com los dos ciris que cremaven a abdós caps de la caixa, y feyen «moniment» davant de l'altar hont absolvíen, — se'ls donava alguna cosa per caritat per a que Deu perdonés als morts y conservés en bona vida als vius. Los assistents a l'acte resaven deu parenostres y deu avemaríes per les ànimes dels confrares que havíen deixat d'existir.

Quan en l'últim segle lo temple del Convent de la Mercè passà a ésser parroquia, la imatge de Sant Eloy y una representació del cap de Sant Anastasi que's veneraven en la capella dedicada pels Argenters al seu tutelar — situada a mà esquerra de l'esglesia, propera al creuher, — foren trets d'allí y relegats a l'obscur exil de les golfes, sotstituint-se dites imatges ab un grupu esculptòrich de l'Arcàngel Sant Miquel vencent al dimoni. Això, segons se'ns diu, succehí pels voltants de l'any 1880.

D'aquest inexplicable fet ne protestaren alguns Argenters per no haver sigut respectada la proprietat de son Col·legi — en les parets laterals de la capella s'hi troben encara, esculpits en pedra, los escuts de la Corporació, — conseguint, després de mólts debats, que llur Patró fos reintegrat, no a sa primitiva estada, sinó a la capella de San Serapi, primer martre mercenari, qui — com vulgarment se diu — pagà los plats trencats, ja que fou tret de son altar per a enviarlo a ocupar lo lloch que Sant Eloy deixà en aquell seti destinat a guardar coses inútils o fòra d'ús.

En uns *Anuaris* publicats en los anys 1849 y 1851 apareix que entre les festivitats consuetudinaries barcelonines, la dels Argenters encara's celebrava en la tantes vegades anomenada esglesia de la Mercè.

Per efecte de les qüestions esdevingudes, lo Col·legi de dits artífexs deixà de celebrar allí la de son Patró, efectuant-la ab gran solemnitat en la de Sant Just, mitjançant

ofici, sermó y cant dels Goigs [1]. La imatge d'aquell antich orfebre — treballada en argent, de mida quasi natural y en actitut d'èxtasis, — era col·locada en l'altar major, posada sobre un núvol, donant idea de les esculptures que estigueren en voga en la segona meytat del segle XVIII.

Encara que obrada en fusta y pintada, la de Sant Eloy — que continúa ocupant lo lloch de la de Sant Serapi, — és més artística que la de plata. Aquesta passà a ésser proprietat d'un dels germans Macià, Argenters barcelonins de gran nom y fama, al disoldre's la antiga corporació gremial.

Quotes a satisfer per a cobrir los gastos de la festa. — Per a poder atendre a les despeses que ocasionava la celebració de la festa y la missa de *Requiem*, a partir del dia en que començà a funcionar la Confraría, tots los associats, a honor de Deu y del sant Patró, pagaven dos sous, dos diners, o més si era menester, a criteri de quatre Prohoms de l'ofici, y una malla o tretze diners, de present, cada dissabte, los qui en dites diades volíen menjar en la casa dels frares de la Mercè [2].

A més de la festa principal, o sia la de Sant Eloy, se'n

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 21.

[2] L'import de la festa celebrada lo dia primer del mes de Desembre de l'any 1736, segons nota que havem trobat, fou lo següent:

« Primo per la sera, vuelta la que quedo segun constara de la quenta del Receptor.....	23 ₤ » ₰
Item por la musica del oficio y oratorio consta del rezibo que se hace presente.....	36 ₤ 8 ₰
Item por la limosna al Predicador un Doblon en oro..	7 ₤ » ₰
Item para gratificar a dos sugetos, que trabaxaron para el lucimiento de dicha fiesta, se les ha regalado a los dos en cosa que costo dos doblones en oro.....	10 ₤ » ₰
Item para imprimir 500 oratorios consta de la quenta del librero dado a Joseph Domenech, que es quien ha pagado el importe de dichos oratorios.....	18 ₤ » ₰
Item por componer el Altar se debe al P. Sacristan....	1 ₤ 8 ₰ »

Lo total d'aquests gastos lo sufragaren los mestres y fadrins.

A últims de l'expressat segle, en Consell general fou proposat que per a la festa se gastessen cada any fins a quaranta lliures de fondos comunals, cuydant de son lluhiment y esplendor los Majordoms, ab obligació de passar per totes les botigues, vuyt o quinze dies abans de celebrar-la, a demanar a sos respectius amos donassen alguna cosa.

celebraven d'altres durant l'any, entre elles la de Sant Anastasi (22 de Janer) [1], la de Sant Bernabé (11 de Juny), y la de Sant Francesch (4 d'Octubre), dies escullits pels Argenters, que conseguiren de Sa Santetat lo Papa Innocenci XII *Jubileu plenissim* concedit ab ses Lletres Apostòliques en forma de Breu, sots l'anell del Pescador, despedides a Roma en Santa María la Major als 10 del mes de Desembre de l'any 1697 [2].

---

[1] *Festa de Sant Anastasi, en lo monastir de la Mercè.* — « Diumenge à 22 de dit [Janer de 1651] los Senyors Consellers ab sas insignias consulars anaren al monastir dels Pares de la Mercè pera assistir a la festa que la confraria dels argenters feyan del glorios Sanct Anastasi y arribats en dit monastir pujaren al presbiteri ahont segueren a la part del euangeli ab los banchs de vellut per estar lo sanctissim Sagrament patent y aixi assentats ohiren lo offici lo qual acabat sen anaren ab la mateixa forma eran vinguts. » (ARXIU MUNICIPAL. — *Dietari*, volum 30 original.)

[2] « *Jubileu plenissim, concedit per la Santedat de nostre Santissim Pare Papa Innocencio dotzé als Confrares de la Confraria del gloriós Sant Aloy, fundada en la Iglesia del Real Convent de nostra Senyora de la Mercé de la presen Ciutat de Barcelona.*

Nos Don Lluis de Josa, y de Peguera Prevere en Drets Doctor, Ardiaca, y Canonge de la Santa Iglesia de la Seu de Barcelona, en lo Espiritual, y Temporal Vicari General, y Oficial, per lo molt Ilustre Capitol de Canonges de la Santa Iglesia de Barcelona, la Sede Episcopal vacan: ab tenor de las presens notificam; y fem à saber à totom generalment, com la Santedat de nostre Santissim Pare Innocencio Papa dotzé, ab sas Lletras Apostolicas en forma de breu, sots lo Anell del Pescador, y demes solemnitats requirint; despedidas dadas en Roma en Santa Maria la Major als deu del mes de Desembre del any 1697, de son Pontificat lo any seté; concedí misericordiosament en lo Senyor.

Primerament à tots los faels Christians, que verdaderament penits, y confessats, y havent rebut lo SANTISSIM SAGRAMENT de la Eucharistia; entrarán per Confrares de la Confraria de S. ALOY, que los Collegials Argenters de la present Ciutat tenen eregida, y fundada en la Capella, de la mateixa invocació, en la Iglesia, y Convent de nostra Senyora de la Mercé de la present Ciutat de Barcelona, en lo dia primer de son ingrés, Indulgencia Plenaria, y remissió de tots sos pecats.

Item, concedí dita sa Santedat als Confrares de dita Confraria, y als demés, que per temps esdevenidor ho serán, que aixi mateix verdaderament penedits, confessats, y combregats, si comodament podrán, y sino à lo menos contrits invocarán de boca, o sino de cor devotament en lo Article de la Mort lo Santissim nom de JESUS, altre Indulgencia Plenaria, y remissio de tots sos pecats.

Item, concedí dita sa Santedat à tots los dits Confrares que aixi verdaderament penedits, confessats, y combregats, en lo dia de la Festivitat de Sant ALOY, que se celebra tots los anys al primer de Desembre, desde las primeras Vespras, fins lo endemá al Sol post del dia de la mateixa Festivitat; visitarán tots anys la Capella de dit Sant ALOY, constituída, y fundada en la Iglesia, ó Convent de Nostra Senyora de la Mercé, en la qual dita Confraria

Llantia. — Cremava constantment en la capella de Sant Eloy. Lo cost anyal per a alimentar-la, pujava a onze lliures quatre sous.

Episodis de la vida de Sant Eloy. — Los trobem explicats meravellosament en lo retaule pictòrich procedent del Gremi d'Argenters, que vuy guarda nostre Museu Artístich en qualitat de dipòsit fet per la Diputació Provincial.

És una de les escasses joyes de la art del segle XVI, d'artista anònim pertanyent a la escola italiana. Se compòn de

---

está eregida, y alli devotament pregarán à DEU NOSTRE SENYOR per la Pau, y Concordia dels Princeps Christians, extirpació de heretgias, y exaltació de nostra Santa Mare la Iglesia, altre Indulgencia Plenaria, y remissió de tots sos pecats.

Item, als Confrares de dita Confraria, que aiximateix verdaderament penedits, confessats, y combregats visitarán la dita Capella en lo dia de festa de Sant ANASTASI, que se celebra à vint y dos de Janer, en la festa de Sant BERNABE, que es als onse de Juny, en la festa de Sant ALOY, que es lo endemá de Sant JOAN de Juny, y en lo dia, o festa de Sant FRANCESCH, que es als quatre de Octubre, dies per los Confrares de dita Confraria, elegits, los quals ab tenor de las presents aprobám, y així devotament pregará à DEU NOSTRE SENYOR per las cosas sobreditas, los concedeix sa Santedat set anys, y altres tantas quarantenas de perdó.

Y finalment totas las vegadas, que dits Confrares entrevindrán en las Missas, ò altres Divinos Oficis, que se celebrarán en dita Capella, ò asistirán en las Congregacions, ò juntas, aixi públicas, com privadas, haont se vulla que se tingan, per lo bon govern de la dita Confraria, ò acullirán pobres en sas casas, ò compondrán amistat entre enemichs, y tambe los qui acompanyarán à la Sepultura los Cadavers, y cosos dels Confrares, ò Confraresas, o de altres qualsevols Personas, ò anirán en las Profesons, que se farán de llicencia del Ordinari, ò acompañarán lo Cos preciosissim de CHRISTO NOSTRE SENYOR, aixi com anirà à qualsevols Profesons, com també quant lo aportarán à casa de algun malalt, ò altrament impedits recitarán un Pare nostre, y una Ave Maria, quant sentiran tocar la Campana per lo dit effecte, y totas las vegadas que diran sinch Pare nostres, y sinch Ave Marias per la anima de algun Confrare, ò Confraresa difunts, ò reduiràn al camí de la salut espiritual als qui van fora de aquell, ò ensenyaràn als ignorants los preceptes de la Lley de Deu, y demés cosas à la salut espiritual necessarias, ò se exercitaràn en altre qualsevol obra de pietat, ó de charitat, per totas las vegadas, que en cada una de las ditas obras esmerarán, los relaxa dita sa Santedat sexanta dias de las penitencias, à ells, y à cada hu de ells injungidas, ò altrament de qualsevol manera degudas. Vol emperó dita sa Santedad, que las presents Indulgencias sien per tot lo temps esdevenidor perpetuament duradoras. En fé de las quals cosas avem manat despedir les presents firmadas de nostra ma, &c. Dadas en Barcelona als 28 del mes de Maig de 1698.

Guanyanse las sobreditas Indulgencias tenint la Butlla de la Santa Crusada. — Locus ✠ Sigilli. — De Josa V. G. et Off. — Per manament de dit Illustre Sr. V. G. y Oficial — Dr. Franc. Rifos Pre. Nott. Esc. del Vic. Eccl. de Barcelona.» (Extret d'un folletó imprès per Francisco Genéras, Baixada de la Presó.)

sis taules, que donem a conèixer, representant los fets següents:

N.e 221: Lo naixement de Sant Eloy.

N.e 262: La presentació que dit Sant féu al Rey Clotari II, de dues selles, en lloch d'una que li encarregà, de les quals havem feta menció en la nota de la plana 227.

N.e 202: L'acte de consagrar-lo bisbe de Noyons y Tournay, celebrat en Rouen.

N.e 222: Sant Eloy administrant lo sagrament del baptisme a un personatge.

N.e 230: La traslació de les reliquies d'altre Sant tancades en una urna d'or y argent, cisellada y treballada per Sant Eloy meteix, qui presideix la cerimonia.

N.e 226: La Reyna Batilda venerant lo cadavre del Sant, mentres la alta clerguecía resa les oracions litúrgiques de rúbrica.

Casa Gremial. — L'erudit historiayre En Francesch Carreras y Candi, al parlar en sa obra *La Via Layetana* del derrocament de carrers y cases per a obrir aquest primer carrer de la Reforma interior de nostra ciutat, diu: «... altres venerables alberchs, situats en lo carrer de Manresa n.º 8, o al carrer de Baseya n.º 9, un jorn casa gremial dels Argenters...», com volent indicar que'l primitiu hostatge social d'aquests, estigué situat en dit carrer de Baseya. Se suposa que la casa l'aixecaren a mitjans del segle XIV.

En 1671 la trobem en lo carrer o placeta coneguda per la dels Argenters [1], actualment desapareguda ab motiu de la esmentada Reforma.

Més tart la traslladaren al carrer de la Fenosa, hont perdurà fins que la Corporació fou disolta.

Ingrés de confrares: condicions, quotes a pagar. — Los qui

[1] *Cases de la Confraría: situació.* — «Conuocada y congregada (15 d'Octubre de 1671) la promanía de la Confraría sots inuocatio de S.t Aloy dels argenters de la present Ciutat en vna sala de las Casas de dita Confraría situadas en la present Ciutat en lo carrer, o, placeta dita dels argenters ahont altres voltes per semblants y altres negocis se acostuman de conuocar y congregar tant per Concells generals com per promanías...» (ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, 1671, inserta entre'ls folis 192 y 193.)

221

222

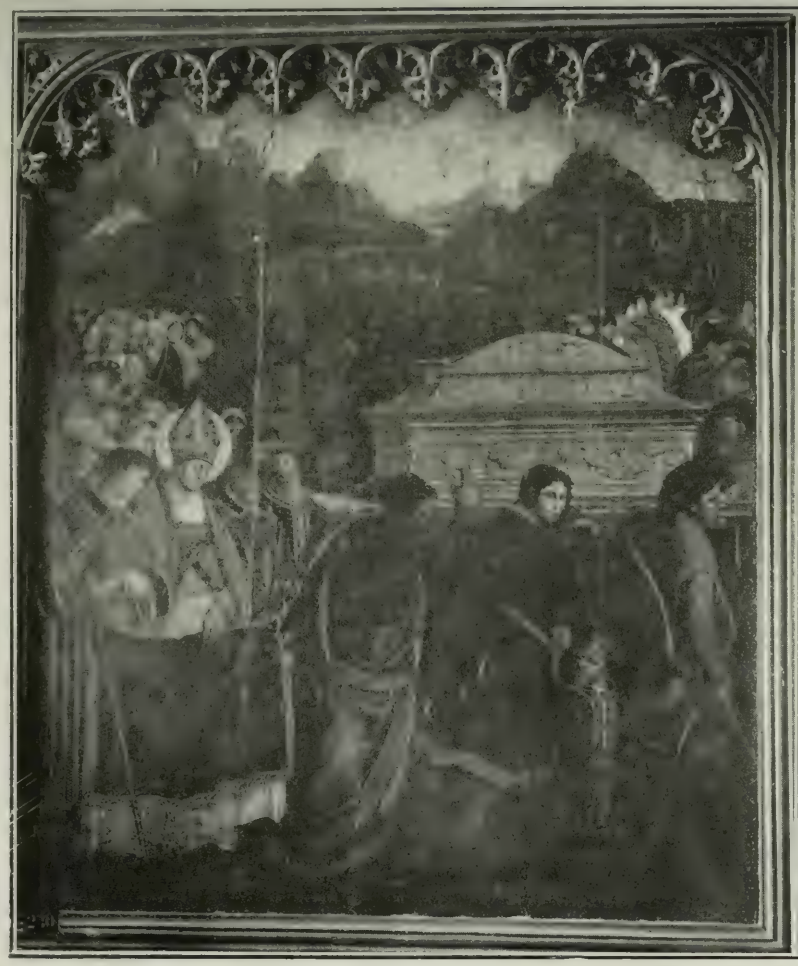

preteníen entrar a la Confraría, havíen de prometre, jurar y mantenir los capítols consignats en les Ordenances — que previament los hi eren llegits, — y pagar cada dissabte un diner o dos sous y dos diners de present. Los de l'ofici qui's negaven a entrar-hi, si teníen necessitat d'alguna almoyna, no se'ls ne feya ni en vida ni en mort de lo que ingressava a la caixa en concepte de quotes satisfetes pels associats; emperò, si algú volía ajudar-lo de ço del séu, podía lliurement fer-ho.

En 1402 s'ordenà que tot jove o qualsevol altra persona usant de l'ofici en la ciutat y sos térmens, encara que no fos confrare, havía de pagar anyalment lo que pagaven los que ho eren, y, de negar-s'hi, després d'ésser requerit per los Majordoms, se'l privava de treballar. Tampoch podía exercitar l'ofici, aquell qui negant-se a jurar, tan sols prometía tenir y observar los capítols de la Confraría.

L'Argenter que no essent natural de la senyoría del senyor Rey arribava a Barcelona per a obrar, se l'obligava a jurar, com als demés, la observança dels capítols abans dits y a pagar vint sous a la caixa comunal per a fer les almoynes de costum. Fins que tot això s'havía complert, cap mestre podía donar-li feyna, baix pena de vint sous per cada vegada que's fés lo contrari.

Actes de beneficencia. — Si algún confrare venía a menys, o fos catiu, o estigués malalt, o pres, los Majordoms, acompanyats de quatre Prohoms de la plaça, a son arbitre y segons la condició y necessitat d'aquell, o la malaltía ho requerís, o la rahó perquè estigués pres o catiu ho demandàs, l'havíen d'ajudar tan prompte ne tinguessen noticia. Si's donava'l cas que'l malalt queya en perill de mort y no hi havía qui'l vetllàs, dits Majordoms designaven cada dia quatre bons homes joves de l'ofici per a fer-ho, tant de nit com de dia, repartint-se a llur albir lo servey fins que'l pacient se trobava fòra de perill; emperò, si moría y en la casa no hi havía per a pagar la sepultura, aleshores era aquesta sufragada de diners de la caixa social, y de no haver-n'hi, de la almoyna de dos diners o més, per amor

de Deu, que cada confrare estava obligat a fer per a atendre a la expressada necessitat. Si'l malalt socorregut ab cabals de la Confraría, curava, havía de restituir les quantitats rebudes tan prompte comptàs ab medis per a fer-ho. Si moría, y se li trobaven alguns béns actius o passius, d'aquests dita caixa devía reintegrar-se de les ampres a ell fetes.

Olla de sopa. — Ademés dels consignats, altres actes benèfichs, dignes de tota lloança, efectuà lo Col·legi dels Argenters. Nos referim a la olla de sopa que repartí als pobres de l'ofici des del dia 1.er de Febrer de 1799 fins a 3 de Janer de 1802, a causa de la guerra marítima que ab Anglaterra hagué de sostenir Espanya per espay de cinch anys, portant la ruina a nostres manufactures y sumint a la classe treballadora en un estat de veritable indigencia [1]. Ab aytal motiu se distribuiren 36,605 raccions que importaren 3,343 ₰ 3 ₰.

Altre piadós acte exercità lo Col·legi l'any 1834 a l'aparèixer en nostra ciutat lo *còlera morbo*. Lo repartiment de la sopa començà a 21 d'Octubre y acabà a 31 de Desembre. Les raccions distribuides foren 2,601, important son valor 539 ₰ 1 ₰ 3 diners.

Vegi's l'adjunt facsímil d'un quadro d'aquelles commovedores escenes, que galanament nos ha facilitat lo senyor Carreras y Candi.

Assistencia obligatoria a l'enterrament dels confrares. — En 1401 s'estatuí que quan un confrare Argenter, marit o muller, o fill o filla d'aquell, o qualsevol altra persona qui aprengués l'ofici, morís, los demés «hagen anar e venir e tornar a fer honor al cors o albat», a qual efecte rebíen

[1] A l'ocuparnos d'aquest fatal període en nostre treball titolat *Mendicidad y Beneficencia en Barcelona*, plana 40, dihem: «La guerra marítima que con Inglaterra hubo de sostener España por espacio de cinco años (1796 a 1801), sumió a Barcelona en un estado verdaderamente aflictivo.

»En razón a haberse paralizado poco a poco el comercio, la industria y toda clase de labor, por no poder recorrer los mares las naves catalanas, permanecieron inactivos millares de brazos, sufriendo todos, obreros, artesanos y familias hasta entonces acomodadas, privaciones indecibles, llegando al extremo de pedir se las sustentase antes de perecer de hambre en sus casas, llenos de miseria, de confusión y de vergüenza.»

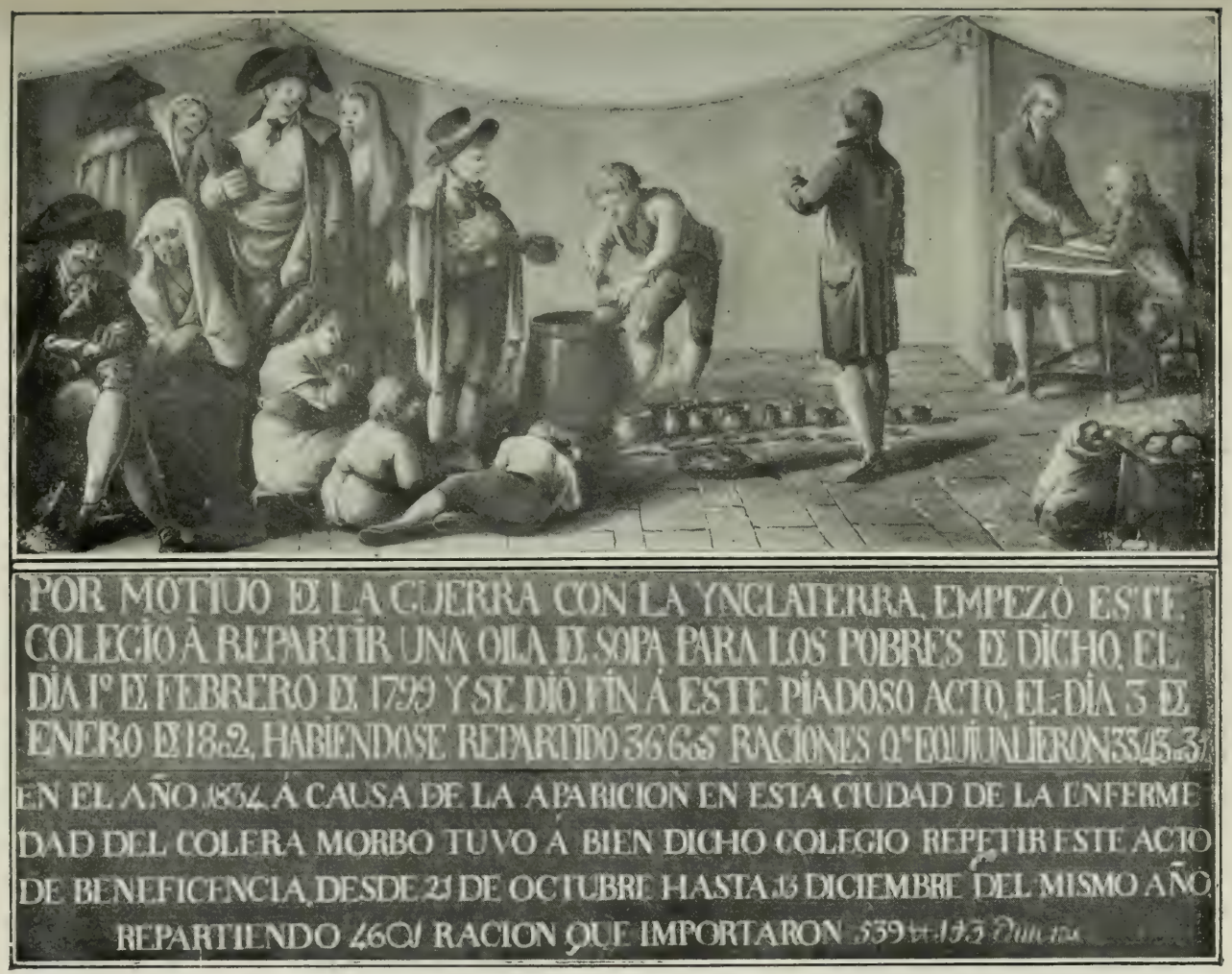

Repartiment de sopa als pobres del Col·legi d'Argenters en 1799-1802 y en 1834

avís dels Majordoms per a que no poguessen al·legar que ho ignoraven. Cap associat podía eludir semblant obligació, a menys que aquells los donguessen per excusats. Tampoch podíen negar-se a portar lo còs o albat y fer los demés exercicis ordenats, los qui's trobaven en la casa del difunt per a assistir a l'enterrament. Les contravencions eren penyorades ab sis diners de ban.

De consuetut los Majordoms assistíen als enterros, coberts ab roba de dol, possehint la Confraría, per dit acte, dos vestits de bayeta negra. Si algún d'ells se negava a concorrehi, era privat de la majordomía y del caràcter de confrare.

Semblant càstich s'aplicà alguna vegada, portant als perjudicats a entaular plet o causa que, després de durar mólt temps, fou acabada ab sentencia reyal, declarant en ella ésser vàlida dita consuetut.

Com la Confraría desitjava evitar tota ocasió de sostenir plets per los perjudicis que li ocasionaven, acudí al Trentenari en súplica [1] de que confirmàs la Ordinació per ella feta en Consell general celebrat a 11 de Maig de 1658 respecte dit assumpte, «... y en quant menester sie de nou statuhirla y ordenarla imposant ademes la dita pena pecuniaria de sinch lliures per quiscu de dits majordoms y per quiscuna uegada ques contrafera...»

En Consistori celebrat a 8 de Janer de 1659, lo Trentenari deliberà executar y posar en forma d'Ordinació lo anteriorment suplicat.

Donatiu de blat per al pa de morts. — En la Promenía tinguda pel Gremi lo dia 15 d'Octubre de 1671, al final de la acta's consigna:

«Mes fonch proposat per dit Consol segon que la diada dels morts se acosta y axi vegian quantas corteras de blat volen dar per lo pa de morts. E la dita Promanía ha deliberat *nemine discrepante* ques donen duas Corteras y mitja de blat per lo pa de morts» [2].

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 22.

[2] ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, 1671, inserta entre'ls folis 192 y 193.

Caixa comuna. — De les quantitats que en ella ingressaven procedents de multes, deixes, quotes, drets imposats als Argenters forasters, etc., se n'ajudaven móltes persones miserables de l'ofici y se'n feyen abundoses caritats, sacrificis y altres oferiments per a remey de les ànimes dels feels difunts.

En les postrimeríes de la Confraría, les almoynes se distribuían ab mólta desigualtat, ja que a certs pobres se'ls donava mólt y a altres poch, «... y lo que pitjor es — diu un document solt dels que posseheix lo senyor Soldevila, — que quan un Pobre demana caritat se li trahuen tots los pedassos al sol, los que té, y los que potser no ha tingut», lo qual determinà que en Consell general de l'ofici celebrat a 12 de Març de 1737, fos proposat donar a cada hu dels que acudissen a la almoyna, deu sous diaris als mestres confrares; set, si era muller d'algún d'aquells, y altres tants als fadrins. L'acort recaygut fou afirmatiu, emperò obligant-los a presentar als Cònsols «llegitima fe de metge», certificant l'estat de pobresa del peticionari.

Al demanar un confrare algún socors de la bossa dels pobres, los Cònsols juntaven vintiquatrena, de la que'n formaven part dotze mestres de la Promenía y altres dotze dels més antichs, per a deliberar si calía concedir-li o denegar-li la almoyna sol·licitada.

Deixes. — Tot confrare, al disposar de sos béns, havía de deixar per a la esmentada caixa vint sous, si'ls tenía, per ésser això obra de gran caritat y de misericordia.

Dels que promovíen qüestions. — Los qui movíen brega, o baralla, o contrast per qualsevol rahó, així entre'ls confrares com entre altres persones, los Majordoms, a honor de Deu, tractaven y procuraven posar pau, y això a càrrech de la sua ànima; y si no ho conseguíen, havíen de denunciar lo fet al Veguer per a que capturés al causant de la qüestió fins conseguir la pau desitjada, a fi de que no se'n pogués seguir major dany.

Reglamentació de l'ofici.

Aprenentatge. — Durava sis anys complerts, en casa de mestre Argenter de la ciutat «y no ab altres», temps necessari per a conseguir la pericia que la art d'Argentería requería als qui volguessen exercitar l'ofici, y sortissen de les seues mans obres del tot perfeccionades, per a conservar en l'esdevenidor lo crèdit que gosava'l Gremi.

La indicada duració fou ratificada en les Ordinacions fetes pels Consellers y Consell ordinari de XXXII, a instancia y petició dels Cònsols (any 1489), per lo Consell general de l'ofici (5 de Setembre de 1695), y per Reyal Cèdula de Felip V de 8 d'Agost de 1732.

Tan obligat era l'esmentat temps, que no hi havía instrument públich de contracte d'aprenentatge en que no s'hi fessen constar les paraules «deura estar sis anys continuus y enterament cumplerts en la casa del mestre...»

Emperò si s'esdevenía que en lo decurs dels sis anys aquest «no volra tenir o no volra stigues en sa casa», aleshores, los Cònsols havíen de buscar-li altre mestre ab qui pogués estar, practicar y complir lo temps ordenat per apendre.

Era costum antiquíssima ministrar, de franch, menjar y beure als aprenents. Vulgarment se'n deya «estar a despesa».

Estava prohibit admetre segón aprenent fins haver transcorregut quatre anys des de lo dia de la admissió del primer.

Les freqüents fugides d'alguns xicots de la casa hont apreníen l'ofici, anant-se'n a altra, determinà que en 1401 s'estatuís que cap mestre gosàs admetre ni acullir en son obrador per a treballar, a jove algún que havent estat ab Argenter de la senyoría del senyor Rey, no portàs albarà dels Cònsols del lloch en que obrava, o carta de l'amo del taller d'hont sortía, en la que constés estar content d'ell.

La admissió tampoch podía efectuar-se sens llicencia o voluntat dels Cònsols, sots pena de vint sous de ban.

Com sia que mólts mestres, portats per la cobdicia del lucre y profit que podíen traure dels aprenents que ja portaven tres anys d'ofici los sol·licitaven ab diferents promeses, dihent-los que donassen ocasió a sos amos per a que'ls treguessen de sa casa que ells los pendríen y tractaríen ab llibertat, quasi com a fadrins, guanyant lo corresponent salari, varis de dits joves *picaren* lo temptador *esqué* sens madir les conseqüencies de son mal procehir, arribant a ésser descortesos y inobedients a tot quan se'ls manava per a donar motiu al llençament que desitjaven, com així ho feren alguns mestres per no poder aguantar tantes faltes de respecte y impertinencies, per més que tal *despido* los portés aparellat lo consegüent perjudici. Això acasionà tal *rebombori* en lo sí de l'ofici, que hi hagué necessitat de reunir-lo en Consell general; la primera vegada lo dia 19 d'Agost de 1695, del que'n resultà lo nomenament de sis confrares que, junt ab los oficials de la Confraría, « mirassen lo de mes convenient per lo fet dels aprenents »; y en la jornada de 5 de Setembre del meteix any, per a donar compte del dictamen emès per la sisena, qual parer, després de consultat ab l'advocat de la Confraría, fou convertit en proposició, que sigué acceptada, ab l'aditament « ... que per quiscun any lo die del Consell de redres sia llegida la present deliberació al consell pera que de aquella no pugan allegar ignorancia ningun mestre de la present Confraría ». La acta d'aquesta sessió fou aixecada per lo notari de Barcelona En Geroni Borràs y Vinyals, escrivà de la Confraría [1].

A causa de que mólts joves, per no poder acreditar degudament haver practicat los sis anys d'aprenentatge, trobaven dificultats per examinar-se de fadrí, en 1705 s'ordenà quels mestres, al admètrels en sa casa per a exercir l'ofici, ho manifestassen, dins lo terme d'un mes, al Clavari,

[1] *Documents justificatius*, n.° 23.

a l'objecte de que aquest, quan se'l requerís, lliuràs Certificació y donàs fè de que l'aprenent havía exercit l'ofici durant sis anys en casa de mestre examinat.

Per acort del Consell general de l'ofici tingut a 25 de Febrer de 1694, quan un aprenent sol·licitava pujar a fadrí, havía de jurar en mà y poder dels Cònsols, ab assistencia del Clavari, Majordoms y notari o escrivà de la Confraría, qui donava fè de l'acte, que aquell reunía les qualitats d'haver estat y practicat l'ofici per espay de sis anys ab mestre examinat; que prestaría obediencia a tots los preceptes, ordes y requeriments de la Confraría; que no empendría cap feyna, tant d'or com de plata, ni fondría ni compraría res de dits metalls, sinó per compte de son mestre o per Argenter confrare examinat, jurant igualment la observança de les Ordinacions tocants als fadrins, concedides per la ciutat, lo meteix les de 27 d'Agost de 1588, com totes les altres, y també les aprovades en Consells generals y Prohomeníes.

Drets que havíen de pagar los mestres quan admetíen en sa casa un aprenent. — Per a atendre a l'atràs en que's trobava la Confraría, en Consell general de l'ofici celebrat a 17 de Maig de 1709 s'acordà «que los mestres per quiscun aprenent pendran en sa casa hagen de donar y pagar a la Confraria quatre doblas en or dins dos mesos de tenir-los» [1].

Fadrinatge. — Quan un jove sol·licitava examen per a

---

[1] Per decret de la Reyal Audiencia de 29 d'Agost de 1805, tots los expòsits sortits de l'Hospital de Santa Creu que volguessen apendre ofici, havíen d'ésser admesos per aprenents «en tots los Col·legis y Gremis de la ciutat sens paga de dret algun, directa ni indirectament».

A 14 de Janer de l'any 1835, En Pau Iglesias, mestre Argenter, acudí en súplica a l'Ajuntament, manifestant que'ls Cònsols de son Col·legi tractaven d'exigir-li la excesiva quantitat de dotze duros per drets d'inscripció del séu aprenent Agustí Elías, no obstant tenir la qualitat d'expòsit de l'Hospital general de la Santa Creu, per qual rahó y atesa sa pobresa, demanava se'l declarés exempt del referit pago.

Passada a informe dels Cònsols la expressada súplica, evacuat que fou, s'acordà, «que'ls Cònsols procehissen a la inscripció de Agustí Elías ab abono del temps que hagués guanyat», sens perjudici del dret que creguessen assistir-los. (Arxiu Municipal. — Carpeta de papers solts referents a Gremis.)

pujar a fadrí, havía de justificar, «ab datos autentichs» [1], hont y en quina casa practicà y acabà de complir lo temps reglamentari d'aprenentatge. Abans de firmar y procehir al examen, los Cònsols y Consell de Promenía ordenaven se li llegissen les Ordinacions de la Confraría, qual observança havía de jurar. Si s'hi negava o de la informació que'ls Cònsols feyen resultava que sa vida, fama y llinatge no eren satisfactoris, no podía examinar-se, y per tant li estava prohibit acceptar feyna per a fer, d'or ni de plata, fondre ni comprar dits metalls, tenir botiga oberta en la ciutat y sos suburbis, ab aparadors o sense, en nom d'algún mestre confrare, ni administrar botiga en companyía ni ab altre nom suposat, baix pena de vinticinch lliures per cada vegada que fés lo contrari, exigidores també, al qui li manllevés son nom, per a evitar que ab la poca experiencia de les obligacions de la art, no encobrís coses robades, furts, ni fer treballs fraudulents ab mixtura de metalls, y no redundàs en dany del públich y de la estimació que gosava el Gremi.

D'aquestes últimes prohibicions ne quedaven exceptuades les viudes de mestres confrares, les quals, conservant lo nom del marit, podíen tenir companyía ab altre Argenter «... mentres que lo tal habite en llur casa y fasse continua residencia en aquella y no altrament» [2].

---

[1] Consistíen en les Certificacions que'ls mestres lliuraven baix jurament. Les úniques que havem trobat, expedides a Lleyda y a Vilafranca del Panadès, les donam a conèixer tal com resulten redactades. Diuhen així:

«Lo Baix firmat Certifico que Franc.co Bigons ha pasát lo Aprenentatge en ma casa y â Cumplert bé y lealment, donantme per Content y Satisfet; hames del tems de aprenent, â estat per fadrí en la mia casa vuit anys, Cumplint com â home de bé, y lleál del que fas fé y es que per aqueixa Part nos eli posie la menor dificultat haje de Posarse mestre, ô qualsebol altra cosa que seli oferesque; lleyda y febrê. 28 de 1787. — Anton Serret, Argenter de lleyda — Rúbrica.»

«Certifico jo lo Infrascrit que ytingut per lo espay de sis añys á Anton Rius y Bertran Natural de vila seca per aprenent Argenter y avent Complert ve y Llealment com correspon fas lo pressent abono y Sertificasio en Vilafr.ca de panades als 20 de Mars del any 1795 — Joseph Anton Noguera Argenter.» (Col·lecció de documents solts del Gremi d'Argenters, que posseheix lo senyor Soldevila.)

[2] Per Ordinació de Consellers y Concell ordinari de XXXII de 30 de Maig de 1489, s'estatuí que si algún mestre Argenter, al morir, deixava fill exercint l'ofici, aquest pogués continuar l'obrador que tenía son pare encara

Los fadrins tampoch podíen concertar per son compte joyes d'or ni de plata, perles, diamants, esmeragdes, ni altres pedres fines o comunes, ni res de lo que acostumaven comprar ni concertar los mestres per son estament y ofici, essent-los igualment vedat vendre per sí ni fer vendre semblants coses, a no ésser que ho executassen per encàrrech de l'amo de l'obrador hont treballaven y habitaven, sots pena de deu lliures.

En igual càstich queyen los mestres que'ls encarregaven feynes d'or, plata y altres metalls per a que les fessen a peces, « ... que no aia dos anys que aya acabat lo temps dels sis anys de aprenent », com així s'afegí en una de les Ordinacions de 27 d'Agost de 1588.

Les condicions que s'estipulaven entre el mestre y'l fadrí quan se tractava de treballs de certa importancia, se feyen constar en carta pública [1].

---

que no s'hagués examinat; emperò que'ls Cònsols li donguessen temps suficient de practicar-lo y apendre'l per a poder-se examinar « hauent sguard a la edat e habilitat d'aquell, e altres coses que conexeran pus prengua lo carrech de la casa segons lo pare la tenía », y si eren més germans usants de l'ofici, a aquests no'ls fos permès exercir-lo, fins haver conseguit lo examen en la forma ordenada.

[1] Copia d'un borrador d'escriptura, sens data, però de lletra del segle XV, que amablement nos ha facilitat lo senyor Moliné y Brasés.

« En nom de nostre senyor deu sia e de la humil verga mare sua amen.

Capitols fets e concordats entre lo senyor en Jacme Palau argenter e ciutada de Barchinona de una part e lo senyor en Johan de Castell nou argenter habitant en Barchinona de part altre un angell dargent lo qual lo dit en Johan de Castell nou promet lauorar e obrar ab ses propries mans de argent e or del dit en Jacme Palau en la forma deius posada.

Primerament lo dit Johan de Castell nou promet al dit en Jacme Palau de fer lo dit angel de pes de vint e sinch marchs fins en trenta.

Item lo dit Jacme Palau ha de present a liurar al dit Johan Castell nou per comensar e principiar lo dit angel XVIII marchs dargent. E apres tres mesos seguents lin ha.ª liuurar sis marchs per les ales del dit angel. E a cap de altres tres mesos altres sis marchs per la peanya del dit angel e per ço que necessari sera al dit angel.

Item lo dit Jacme Palau ha a liurar bon compliment dargent al dit Johan de Castell nou per obrar lo dit angel. E daltre part lo dit Jacme Palau ha a liurar al dit Johan de Castell nou tot compliment dor per daurar lo dit angel e axi mateix argent viu e aço lo dit.

Item lo dit Johan de Castell nou promet acabar lo dit angel e la dita spiga perfetament e be e segons demunt e deuall se conte dins spay de un any comensador la jornada que ell rebra los dits deuuyt marchs dargent.

Item lo dit Johan de Castell nou promet fer mollos e acabar la spiga del

Als que obraven per compte propri, se'ls obligava a entregar a la caixa de la Confraría deu sous, si eren naturals de la senyoría del senyor Rey, y altres tants per a invertirlos en obres piadoses. Si no'ls pagaven, havía de satisfer-los lo mestre que'ls donava feyna.

Los mólts abusos comesos per negligencia dels Cònsols y demés oficials encarregats de fer complir lo ordenat — ja que varies persones practicaven l'ofici sens reunir les condicions degudes, — obligaren al Concell ordinari de XXXII

---

dit reliquiari dor qui ja es fet empero lo dit Jacme Palau ha a adonar dos obrers al dit Johan de Castell nou qui li ayden a complir e acabar la dita spiga, axi mateix ha a donar lo dit Jacme Palau al dit Johan de Castell nou compliment dor e de tot ço qui necessari sia an guisa e forma que lo dit Johan de Castell nou pusque complir la dita spiga dor a cost e messio de totes coses qui necessaries hi sien del dit Jacme Palau exceptat de les sues mans propries.

Item es conuengut entre les dites parts que lo dit Johan de Castell nou no fassa alguns altres obratges fins hage fet e acabade la dita espiga e lo dit reliquiari e altres obratges demunt dits.

Item que lo dit argent que lo dit Jacme Palau ha a donar al dit Castell nou per langel que sia argent de sendrada e lo dit Castell nou es tengut (obrar) tornar lo li de semblant ley.

Item lo dit Castell nou ha a fer en lo dit reliquier dor un corpus mort e quatre homens darmes defora lo moniment e mes la acabar perfetament e fer hi ço quey sia necessari saluat que lo dit Castell nou no sera tengut de encastar pedres ne perles ans o haura a fer lo dit Jacme Palau a son despens.

Item es conuengut entre les dites parts que com los dits obratges sien fets que sien regoneguts per quatre bons manestrals del dit offici elegidors dos per cascuna part. E si a conaguda de aquells la cosa stara be que lo dit en Jacme Palau sen hage a contentar. E si hi falra res a coneguda dels dits quatre homens que lo dit Johan de Castell nou lage acabar e fer tot ço que necessari sera a coneguda dels dits quatre menestrals.

Item lo dit Jacme Palau es tengut dar e pagar al dit Johan de Castell nou per salari de ses mans per raho de tots los dits obratges cent sexanta florins dor darago los quals li es tengut pagar en aquesta manera.

Item promet lo dit Johan de Castell nou al dit Jacme Palau que en les dites coses se haura be felment e leyal e dira e scriura de totes coses veritat. E que dins lo dit temps sots la pena deuall scrita dara los dits obratges be acabats sots pena de cent liures. E lo dit Jacme Palau promet pagar lo dit preu per la forma demunt dita sots la dita pena la qual sia comesa tota vagada e tantes quantes per les dites parts o per alguna daquellas sera contrafet, de la qual pena sia guanyada la tercera part en aquella cort quin fara exequcio e les dues parts a la part obedient. E per aço obliguen la una part al altre e endescemps renuncien largament e o juren. E lo dit Johan de Castell nou doan per fermances ..... qui ab ell e sens ell sien tengudes al dit Jacme Palau de totes e sengles coses per ell dit Johan de Castell nou demunt promeses. E per aço obliguen tots lurs bens renuncian largament a tot dret e o juren.

Item es conuengut que dels presents capitols sien fets una e moltes cartes a cascuna de les dites parts per lo notari deuall scrit.»

(sessió celebrada lo dia primer d'Abril de l'any 1475) a estatuir de nou que no fos lícit ni permès a cap home jove o vell « de qualseuol lley stament naçio o condicio sia » parar o tenir botiga, obrador o cap de taula d'Argenter, en la ciutat o suburbis d'ella, si primerament no demostrava als dits Cònsols haver-lo practicat, dins o fòra ciutat, ab Argenter o Argenters, al menys per espay de sis anys continuus, y que un colp feta la tal demostració, los Cònsols, ab sis bons Prohoms per ells escullits, inquirissen si la vida y costums del pretendent eren bones, així com si tenía suficiencia bastant per a usar públicament de la art d'Argentería; y si'ls informes resultaven satisfactoris, se li donàs llicencia per a tenir botiga, obrador o cap de taula, havent, abans de fer-ne ús, de pagar a la caixa los mencionats deu sous si era nadiu de la senyoría del senyor Rey, y si no ho era, vint, incorrent en pena de cinquanta aquell que intentàs fer lo contrari.

Mestría. — Los aspirants a la mestría havíen de justificar tenir complerta la edat de vinticinch anys y haver-ne estat sis d'aprenents ab Argenter o Argenters.

Tan sols se'n podíen examinar « vn, dos, fins en tres » cada any; emperò los fills de confrare no hi anaven compresos.

En les Ordinacions abans esmentades y manades observar per los Consellers y Concell ordinari tingut a 27 d'Agost de 1588 consta, que quan un fadrí demanàs plaça als Majordoms per a examinar-se, aquests ho comunicassen a la Promenía « ... y apres los dits maiordoms se ajen de informar de llur vida y fama y llinaie », devent ademés provar ab actes autèntichs [1], hont practicà y acabà de complir lo temps dels sis anys ordenats « a ses costas y despesas »; que'l qui's volgués examinar, després de demanada la plaça d'examen, hagués de fer en presencia de la Promenía « ... alguna demostratio de llur habilitat en debux, en paper volant allur voluntat », y que, conforme a la mostra, executàs la

[1] Certificacions jurades lliurades per los amos dels obradors.

obra en or o plata en casa d'algún dels Cònsols o allí hont aquests li donassen lloch o llicencia per a fer-la; que acabada la peça treballada en dits metalls, los Majordoms la presentassen a la Prohomenía, y si's veya estar obrada conforme ab lo dibuix, se l'interrogàs, per los examinadors, de totes les coses tocants a la art dels Argenters, o sia « ... que cosa es or ques quilat quant val un quilat que cosa es lley de or y totas cosas tocants a or y axi per lo mateix que cosa es argent y ques lley de argent y dineral y ques diner y quants grans es un diner y totas cosas tocants al argent y per lo mateix ques pes y deont proseex y per lo mateix de pedras finas com son diamants robins espinellas balax y esmeraldas y perlas y tots altros generos de pedras finas »; que havent respost bé y degudament a les dites preguntes, los tals examinants estiguessen a tota correcció dels Cònsols y examinadors y Promenía, y si a aquests los apareixía que havían respost a la major part de les demandes fetes tenint suficiencia per a poder exercir dita art d'Argenter « misericordia reservada », los fos donada llicencia de posar la mostra en lo llibre [1]; y per últim, que examinada la del paper volant ab la del llibre dit dels examens y la peça en obra « ... estar tot conforme la hu del altro be y degudament aconeguda dels consols y promenia los sia donada una exortacio y corectio », que bé y lleyalment se portarían en lo dit art d'Argenter y estarían a tota obediencia de la Confraría. Després d'haver satisfet al Clavari l'import dels drets d'examen — cinch lliures — se'ls donava llicencia per a establir-se [2].

---

[1] Les reproduccions fotogràfiques que acompanyem, han sigut extretes dels *Libros de Pasantía del Colegio, Gremio y arte de los Joyeros y plateros* — propris avuy de la Ex.ma Diputació Provincial, — que existeixen en los Museus Artístichs de la ciutat. Daten de l'any 1401.

Lo dibuix que porta la firma d'Amador Belloch, y'l de Rafel Ximenis pertanyen al segle XVI, y'l d'En Francesch Cardó als començaments del XVIII.

[2] Inseguint lo ordenat no's podía tenir més d'una botiga u obrador. Si arribava a noticia dels Cònsols que algún mestre Argenter ne possehís dos o més, dits Cònsols, de propria autoritat, li espatllaven les fornals y altres coses necessaries per a l'exercici de la art, comminant-lo, ademés, a pagar vinticinch lliures de penyora.

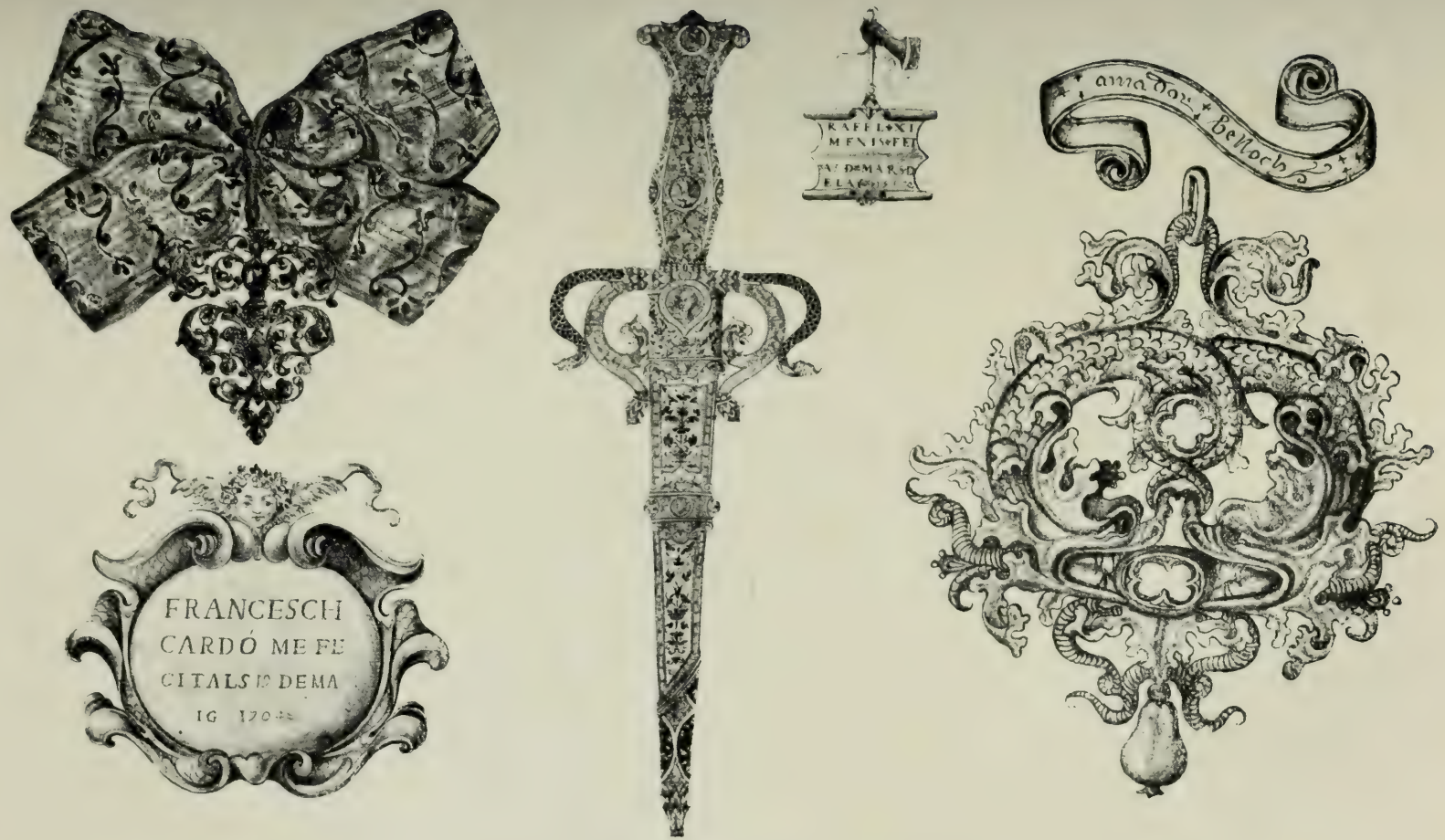

Mostra de dibuixos dels Llibres de Passantía

Marca o senyal. — De mólt antich, lo mestre habilitat, abans d'obrir botiga, acudía al Gremi en demanda de que se li fés entrega de la marca o senyal que havía d'usar en les peces d'or y plata que anàs fabricant, lliurant-ne la corresponent rebuda en un llibre, al marge del qual hi anava cosida la planxeta de zinch o llautó ab l'encuny del duplicat. En totes les joyes s'hi marcava la lley a que estaven obrades y lo segell de l'Argenter, qui responía de la exactitut de les meteixes.

Per lo vist, en lo transcurs del temps, això caygué en desús, per quant trobem que Felip V manà restablir-la [1].

Examinadors. — Teníen aquest càrrech los Cònsols, los Majordoms y alguns mestres pertanyents a la Prohomenía.

Per ordinació de Consellers y Consell ordinari de XXXII de 30 de Maig de 1489, que anteriorment havem citat, los examinadors havíen d'investigar y saber si aquells que preteníen pujar a examen, gosaven de bona fama y bondat, interrogant-los en dit acte «de les coses que mester son en ben obrar e exercir lo dit ofici», fent-los-hi pintar o dibuixar y posar dites coses en obra, si així ho creyen convenient, y si'ls trobaven ab «bona e pertinent sufficiencia los passaran, E sino los donaran temps condescent per mes praticar e apendre dit offiçi, E axi quescu se dispondra en donar la millor reho que pora en les dites coses».

A 27 d'Agost de 1588, s'estatuí que de dos en dos anys, per tot lo mes de Janer, se fés elecció de quatre

---

[1] Així ho dóna a entendre un *Llibre de Marcas* o *Senyals* que havem vist, lo qual va encapçalat de la següent manera: «Libro del Colegio Congregacion y Arte de Plateros de S.t Aloy titular patron de dicho Colegio de la Ciutat de Bar.na en donde van Registradas y Continuadas las Marcas o Senyales para poner en las Alhajas de Plata que se fabricarán de Oy en Adelante Cada vno de los Plateros del Principado de Catalunya por orden de Su Magestat que dios G.de Oy alos 8 de Julio anyo 1735.»

La última senyal registrada en dit llibre, porta la data de 12 de Desembre de 1834.

Vegi's ara un dels primers models dels Rebuts que s'exteníen: «Fulano de tal, de la vila tal, Rebo del Conlegi de Argenters dela Ciutat de Barcelona la Senyal distintiva que ba Cosida al Marge per posar en las pessas de Plata que treballara del dia present en abant y axis ho firmo vuy als 10 de Juliol de 1735. — Firma y rúbrica.»

mestres per a desempenyar lo càrrech d'examinadors, « ... ço es dos de argenters que façen obra de or y dos que façen obra de argent », ab obligació de preguntar tot lo pertinent a la art de la argentería.

Drets d'examen. — Augmentaven o disminuíen segons les despeses que s'oferíen y les lleves de soldats que la ciutat manava fer « per los socorros de guerra ».

Abans de 1646 tan sols s'exigíen vinticinch lliures. D'aquesta data en avant lo Consell general de l'ofici (junta tinguda a 18 de Maig de l'expressat any) se vegé constret a augmentar-les fins a quaranta; en altre Consell (27 d'Agost de 1653) se pujaren a vuytanta; y finalment, en altre, s'abaixaren a seixanta. A 8 de Juliol de 1654 s'acordà que los fills de confrares y los qui emmaridassen ab filles d'aquests, tan sols pagassen sis lliures.

Per no haver sigut passats per Trentenari dits acorts, la Confraría fou penyorada y condemnada a pagar cent lliures y seixanta « per averies »; y perquè en lo successiu s'evitessen tals inconvenients, los Cònsols y Síndich d'ella acudiren a dit Trentenari (22 de Novembre de 1656) suplicant-li manàs abonar y autorisar aquelles deliberacions que, « a mes ques just — li deyen — dits supplicants *o* rebran a singular gracia y merce » [1].

Prohibició d'ensenyar l'ofici als juheus, moros franchs, etc.— « Per esquivar fraus — diu la Ordinació — qui per presents infaels se porien seguir en lo dit offici lo qual principalment deu esser apres per persones leyals e naturals del senyor Rey com molt hi vaia a tota la terra », en 1402 fou prohibit ensenyar l'ofici d'Argenter a cap juheu, moro franch, esclau, ni a altra qualsevulla persona de nació que estigués sotsmesa a cautiveri. Lo Mestre que ho contravenía, queya en ban de deu lliures, y a l'ésser requerit pels Cònsols, havía de despedir-lo de son obrador.

Los sarts y'ls grechs, per ésser cristians de natura, així com los fills de Catalunya redimits, estaven exceptuats

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1656, sens foliar.

d'aquest rigorós *veto*. No obstant, pel sol fet d'haver sofert cautiveri, no'ls era lícit tenir obrador ni ésser caps de taula d'Argentería en la ciutat ni en sos térmens, baix pena de cent sous; emperò se'ls facultà per a poder treballar per altri en lo carrer públich de la Argentería. No hi anaven compresos los qui ja teníen obrador establert.

Procediments tècnichs.

Obra de plata grossa: lley a que s'havía de treballar. — En 1401 s'estatuí que la plata obrada en la ciutat y sos térmens, així en anaps, taces, escudelles, platers, pitxers, culleres y tota altra que s'acostumava marcar, havía d'ésser de lley d'onze diners y sis grams, poch més o menys [1], qual coneixença corresponía als Consellers o a les persones per ells designades « on questio ne fos » [2].

Marca: extracció de borins. — Après de regoneguda, la plata's marcava, treyent-ne abans los Cònsols tres borins; emperò si algún d'ells no eixía hermós a la indicada lley y l'Argenter que la hagués obrada los requería perquè'n treguessen un altre, no s'hi podíen oposar; y si tampoch sortía bell, aleshores aquella obra era trencada, y l'Argenter castigat a pagar una malla [3] si la peça era de menys pes d'una onça, o bé un diner barceloní, si pesava més; ara, si'l borí sortía bonich, la plata's podía y devía marcar.

Confecció d'un riell patró. — En 1402 s'ordenà fer un riell [4] de plata de quatre onces de pes y de lley onze diners y sis grams, donant-ne tres parts als Cònsols y la quarta restant als Consellers. D'aquesta porció, després d'aplanada,

---

[1] En lo Concell ordinari del 24 de Novembre de 1584 s'hi agregà: « ... per mes claritia y facil examen haia de ser de ley de onse diners y malla ».

[2] Los Consellers no podíen ésser jutges de la obra feta ni marcar-la, si no hi eren presents dos bons homes de l'ofici que la regoneguessen, segons costum.

[3] Moneda que valía mig diner.

[4] Barra d'or o plata sense treballar.

los Cònsols ne treyen tants patrons com bastar se'n podía, sempre que no s'arribés al trench, a fi de no trobar-hi diferencia si's volía comprovar.

Lley a que's treballava la plata menuda. — La plata destinada a guarnir espases, estochs, dagues, coltells, cintes, corretges, cadenes, taxells y tota obra menuda, així gitadiça com altra, havía d'ésser de lley d'onze diners poch més o menys, qual coneixença també corresponía als Consellers o a les persones per ells cridades. Acabada d'emblanquir o emblanquida, dita obra era portada als Cònsols que teníen lo march «... e ells degen fer vna resadura de la dita obra en aquella part ques volran e aquella resadura recoure, e guardar segons lus sera viares»; y si a son parer no la trobaven blanca, hermosa y a la expressada lley, aleshores se trencava davant d'ells, pagant, aquell que la havía feta, dos diners barcelonesos de ban. Los objectes de plata dolenta, o sia la de menys pes d'onze diners, eren destinats a fondre.

Estava prohibit clavar cap guarniment que abans los Cònsols no l'haguessen vist y regonegut. Si algú portava cintes guarnides a l'Argenter per a que les desclavés y tornàs a clavar a altres cintes, tal guarniment podía fer-se, però ab claus y reblons de plata bona, salvat lo cas que no's pogués emblanquir ni afegir-hi res. Los contraventors incorríen en ban de deu sous.

Or y plata de procedencia sospitosa: fosa prohibida. — Com los furts d'or y plata sovintejaven, quedant quasi sempre en la major impunitat, per valdre's, los qui'ls cometíen, dels Ferrers, Courers y altres persones coneixedores de la art de la Argentería a les quals portaven a fondre los metalls robats per a fer-ne riells, «... e fusos son aportats al corredor per vendrels publicament e segura», los Consellers y Concell ordinari celebrat a 31 d'Agost de 1476, estatuiren y ordenaren no ésser lícit ni permès a cap persona extranya o privada, fondre or ni plata per a obrar «sots qualseuol specia, o manera de obra ne per fer ne riells ne altres coses si donchs argenter no sera, e mestre que tinga botiga», baix pena de deu lliures.

Si la peça portada a fondre no era del qui suposava ésser son proprietari, se li prenía y depositava en la caixa hont s'hi guardava lo march de la Confraría, y si apareixía lo possehidor o son hereu, prestament li era retornada, mitjançant justificàs ésser de sa pertenencia. De no trobar-se de qui era lo furtat, a pesar de la *Crida* que a tal efecte's manava fer per a que arribés a noticia de tothom, l'or o plata apresa's guardava en dita caixa durant tres anys, finits los quals se procehía a la venda, y de son producte se'n feyen tres parts: una, per al oficial executant, altra destinada a les obres dels murs y valls de la ciutat, y la restant terça part, ingressava en la caixa comuna. Lo fadrí Argenter que contravenía lo ordenat, incorría en ban de deu lliures, y si no les tenía o no les volía satisfer, se l'empresonava per lo temps que'ls Cònsols deliberaven.

Ajustant-se a les Ordinacions velles referents a prohibir obrar riells o plata fosa que primer no's mostràs als Cònsols, fent-los relació de hont y de qui procehíen, prohibint a la vegada als Corredors de coll encantar ni vendre palesa ni secretament cap riell d'or o plata que primer no relacionassen als Cònsols «... de qui y de que es proseit lo tal argent, o or fus tant en riells com en regalos quant en altres qualsevol maneras», per Ordinació de 27 d'Agost de 1588 s'ordenà que lo meteix observassen los Argenters, Batifullers o altres persones, y si de les explicacions o referencies per ells donades, los Cònsols ne quedaven satisfets, «ne pugan fer son exercici»; de lo contrari, los riells y coses fuses havíen de quedar decomisades y tancades en la caixa de la Marca fins que aquells «ne tingan llarga claricia». Los que deixaven de complir-ho, incorríen en pena o ban de cinch sous per march de pes.

Obra d'or: quilats. — Tot anell o qualsevol obra d'or que's treballés dins ciutat y sos térmens, per mínima que fos, havía d'ésser d'or de tarí [1], això és, de setze quilats, portant-la aquell que la hagués feta, abans d'entregar-la, a

[1] Moneda.

visura dels Cònsols per a que la vegessen y regoneguessen; « ... e si la troben a la dita ley que la passen e sino la troben a la dita ley que la trenquen », devent pagar l'artífex, cada vegada que això succehís, dos diners per peça, y sis si no la mostrava y'l valor d'ella no passava de cinch florins d'Aragó; emperò, si era de més, cent sous.

De l'engastar pedres falses en or. — Igualment s'estatuí en 1401, que la pedra que no fos fina no podía ésser engastada en or, incloent entre les prohibides, los doblets [1], pedres de vidre, crestalls y les d'apariencia de fines o sia les tallades en forma de diamants, a fi d'esquivar tot frau. Al contraventor se l'obligava a pagar cinquanta sous de ban ab pèrdua de la obra y la pedra, que'ls Cònsols trencaven.

Aquesta Ordinació fou reproduhida l'any 1443, ab la sola variant d'augmentar la pena al cristaller o engastador que deixava de complir-la, al qui, a més de penyorar-lo ab doscents sous de ban, se'l privava d'exercir l'ofici y se'l desterrava perpetuament a Sardenya sense esperança de remissió.

Per haver sigut inobservades en lo decurs del temps les anteriors Ordinacions, lo meteix per part dels engastadors com dels Cònsols dels Argenters, essent això causa dels fraus que's cometíen engastant en or pedres falses en lloch de pedres bones, en 1510 se féu saber per medi de *Crida*, que havent demostrat la experiencia que per part d'alguns Mercaders, Mercers y altres importadors de doblets y pedres falses y contrafetes, les encastaven en or y algunes acunçades com a diamants sens ésser-ho, les veníen en joyells fets y obrats a França, en gran dany de la cosa pública, per hont era vist consentir als estrangers lo que « als poblats y habitants de la ciutat los estave prohibit », desitjant corretgir semblants anomalíes, los Consellers y Prohoms de la ciutat, al lloar, aprovar y confirmar « ... les dites ordinations sobre lo dit offiçi en lo passat fetes y a aquelles enquant

[1] Pedra falsa que imita les bones.

sie mester anadins y aiustants», estatuiren y ordenaren no ésser lícit ni permès a dits Mercaders, Mercers o altres qualsevol persones, així ciutadans y habitadors de Barcelona, com estrangers, «... o tenints lur domiçili, e habitatio fora la dita Ciutat», portar o fer portar per a vendre, doblets ni altres pedres que no fossen fines si eren encastades en anells o joyes d'or, ni tampoch les fines acunçades com a diamants si no ho eren, ni pedres contrafetes, sots ban de seixanta sous; facultant als Cònsols, assistits d'algún oficial reyal, si presumíen trobar algunes pedres encastades contra ordinació, per a entrar en les cases, botigues o estades dels qui acostumassen comprar y vendre les tals pedres y joyells, prenent y trencant les trobades fraudulentes, y penyorant y executant ab lo dit ban tot lo que «... a ells sera vist faedor sens empaig, o contradictio de qualseuol Cort, o persona»; essent no obstant lícit y permès als qui no's dedicaven a les dites compres y vendes, tenir les al·ludides pedres y joyells per son propri ús o pel de ses mullers o fills y filles, mitjançant declaració y jurament prestador en poder de l'oficial reyal que assistís als regoneixements, de que així era efectivament.

Cristallers y engastadors de diamants y altres pedres: jurament fahedor. — Tot encunçador de diamants o pedres fines y no fines que volgués treballar en la ciutat, territori y térmens d'ella, s'havía de presentar als Cònsols dels Argenters y jurar en son poder servar les Ordinacions fetes corresponents a son ofici, ab obligació de pagar lo meteix que satisfeya qualsevol altre Argenter, ja fos estrany o privat, sots ban de cinquanta sous sens esperança alguna de remissió.

Prohibició de posar coses frauduloses en les peces d'or. — Per ordinació de Consellers y Concell ordinari, cap Argenter examinat, ni fadrí, ni aprenent, podía fer ni posar, ni fer posar dins les peces d'or, fossen de la varietat que's volgués, res fals «... en ninguns anells ni joells ni en gasts de collars ni sintas ni sota ninguna manera de pedres», sots ban de deu lliures. Si l'infractor era mestre examinat, ultra la dita

pena, se l'obligava a tancar la porta de sa botiga o obrador per espay de tres dies. De no reunir la expressada condició, també incorría en lo ban pecuniari ordenat, y a més se'l privava d'examinar-se y de treballar de l'ofici «... fins que lo contrari parexera a la Confraria». Si contra lo estatuit algún mestre donava feyna a fer a algún dels infractors, era tingut per falsari, aplicant-li les meteixes penes abans senyalades.

En igual data s'ordenà que cap Argenter, ni altra persona per ell, podía vendre ni entregar feyna alguna d'or, de pes de mitja onça en amunt, que primer no fos vista, regoneguda y tocada per los Cònsols y donat son preu conforme lo quilat que tingués. La de menys pes, podía vendre-la, cobrant per ella lo just de son valor. Tota contravenció era castigada ab cinquanta sous de ban.

Los que feyen cadenes, manilles o qualsevol altra obra d'or y plata «axi toues com macissas», abans de vendre-les o entregar-les havíen de portar-les a regonèixer y tocar a casa dels Cònsols, y si en elles se trobava cosa fraudulosa, tant per contenir móltes soldadures com per altres motius, encontinent aquests cridaven y congregaven alguns mestres y fadrins per a que emitissen son parer o dictamen, ja que ells per sí sols no podíen ésser vehedors; y si de l'examen resultava que efectivament en la obra hi havía frau, se trencava y esclafava tant si era d'or com d'argent.

Del daurar. — En la *Rúbrica de Ordinacions* de l'any 1290 a 1472, s'hi troba que en lo *Llibre de Mostaçaf intitolat* 1395 [1], se publicà un Ban, en el que los Consellers ordenaren «Que algu no gos deurar ab color vermella ques feya de caparros cremat, e salmoniach, e salgema, ans haie a deurar be e leyalment, e que los Consols dels argenters haien a regonexer tot[e]s coses deurades e judicar aquelles etc.»

Del daurar y colrar. — Per a evitar los mólts fraus que's cometíen en los objectes de plata y altres metalls daurats, los Consellers y Prohoms de la ciutat ordenaren que tot Argenter, Frener, Esperoner o qualsevol persona que prac-

[1] No existeix en l'Arxiu municipal.

ticàs o exercís l'ofici de daurar, ho havía de fer bé y lleyalment ab color vermell fet de caparròs cremat, sal amoníach y sal gema, colrant la dauradura en reliquiaris, copes, taces, anaps [1], pitxers [2], cetres [3], culleres y demés vaixella, en corretges, fivelles, caps y platons de les meteixes, paternostres, collars y collarets, manilles y tota especie o forma de plata, així com en frens, xapes y esperons de dit metall o d'altre; y si dites coses fossen d'or, tan sols les colrassen ab color vert y de cap manera ab «sofre encortra» ni ab bulliments d'aygües fines, perfums ni altra especie de cosa que fés o pogués donar ajuda per a il·luminar algún color fals o sofisticat, sots ban de trescents sous y de perdre l'objecte platejat. Si la colradura era feta per Freners o Esperoners, los Cònsols dels Argenters no podíen judicar-la per sí sols, sinó que havíen de cridar algú dels oficis anomenats que tingués costum de daurar.

Dites obres o coses daurades y colrades contra lo disposat, de qualsevol forma o especie que fossen, son proprietari tan sols les podía tenir «per lur empriu e vs», no poguentles vendre ni comprar ningú dins ciutat, son territori y térmens, a no ser que les desdaurassen y tornassen a daurar de bona y lleyal dauradura, colrades, com s'ha dit, ab color vermell, les de plata, y les d'or, ab color vert. Les sofisticadament colrades, havíen d'ésser tretes de Barcelona y sos suburbs dins curt termini, per a que ningú s'enganyés al comprar-les, baix pena de trescents sous y pèrdua dels treballs. Los Cònsols dels Argenters, per autoritat de son ofici de consolat, teníen càrrech, si trobaven ésser venudes y comprades algunes de les dites coses, ab fals o sofisticat color colrades, de trencar-les y esclafar-les desseguida.

Poch temps després d'haver aparegut la precedent Ordinació, lo Mostaçaf féu publicar una *Crida* (porta la data de 17 de Novembre de l'any 1433), confirmant lo estatuit

---

[1] Copes o gots per beure.

[2] Gerros per distints usos.

[3] Comunament se coneixen per son diminutiu, *cetrills*.

en aquella, y ampliant-la ab altres capítols que a la lletra diuhen:

« E apres per alguns sie stat mogut en dupte si deu esser totalment prohibit als dits Ffreners, o, Speroners, Que les dauradures per ells faedores, en ffrens, xapes, e, sperons no puxen Colrar solament ab sofre per lo qual alguna frau, segons dien nos pot seguir a la dauradura que per ells se fa sino solament per illuminar per ço com la llur dauradure se fa sobre coure, e, lo dit Coure reeb en si mes Or, e ha esser mes llealment daurat que Argent e altre qualseuol metall e, no si pot fer frau alguna que no hage esser ben daurat. Sie stat encare mogut en dupte si los Consols dels Argenters deuen entreuenir en judicar alguna colradura faedora per ffreners, e, speroners, ne hi hagen appellar algu qui acostum de daurar del offici dels dits ffreners, o, speroners, pretenent que vn offici de la dita Ciutat no deu esser subiugat a altre offici, E com cascun offici hage ja sos Maiorals, attes quels dits ffreners, e, speroners qui han offici de daurar son pochs en nombre, e, nos poria praticar vn dels esser apellat a tal judicatura. E mes auant sie posat en dupte que dins tampoch temps, com ere lo dit mes de Octubre, los ffrens, e, xapes, e, sperons poguessen hauer tretes de la Ciutat territoris, e termens de aquella, a les quals coses no han pogut prouehir dins lo dit temps, perço com fins aci nos hauia saguida alguna interpretatio o, declaratio de les dites coses, Perço Interpretant e declarant les coses desus dites, Ordenaren los dits Consellers, e promens Que daciauant los dits ffreners e speroners hagen facultat de daurar los ffrens, xapes, e sperons, que faran ab la dita color vermella, o sens aquella e altra qualsevol color, Pero que en nenguna manera no gosen colrar de sofre ne de nengunes de les altres coses en les dites Ordinations prohibides e vedades per illuminar ne en altre qualseuol manera, sots ban de CCC sous, e de perdre la cosa en que haurien contrafet. »

Que los Judicis de les Dauradures sie fet per lo Mostaçaf ab altres.

« Item Interpretant e declarant segons que desus ordenaren los dits honorables Consellers e promens Que en cars que alguna colradura feta per los dits freners o Speroners se hage Judicar, tal Judicatura sie feta solament per lo Mostaçaf de la dita Ciutat: apellant hi aquells, que a ell sera vist appelladors, aixi que los consols dels Argenters no entrevinguen ne entrevenir puixen en tal Judicatura.

Que les coses suffisticades fossen tretes de la Ciutat, termens e territori de aquella.

Item, en semblant forma, Ordenaren los honorables Consellers e promens que los freners hagen e sien tenguts haver trets de la dita Ciutat e de sos termens e territoris tots frens e xapes e altres coses de llur offici sofisticadament colrades les quals nos poden nes deuen vendre en la dita Ciutat dins un Any continuo apres les presents Interpretations, Declaratio e Ordinatio, E los dits Speroners hic hagen a traure semblantment de la dita Ciutat tots Sperons contra forma de les dites Ordinations colrats daci per tot lo mes de Janer primer vinent, sots ban per cascu e per cascuna vegada quels dits freners e speroners contrafaran de CCC sous. Totes empero e sengles altres coses en les dites Ordinations contengudes volgueren los dits honorables Consellers e promens que romanguessen en llur forsa e valor... » [1]

A 29 de Novembre de 1443 se féu saber que'ls Consellers y Prohoms havíen ordenat que, sens perjudici y derogació d'altres Ordinacions en temps passats fetes, d'aquell dia en avant los Argenters poguessen, y'ls fos lícit, colrar ab sofre qualsevol obra menuda de plata daurada de la que no s'acostumava marcar, devent, després de donat color vermell y abans de colrar-la de dit sofre, mostrar-la als Cònsols de l'ofici, y si a coneixença d'ells era suficient, poguessen fer-ho y no abans. Tota contravenció havía d'ésser castigada ab cinquanta sous de ban sens esperança de gracia.

Prohibició de platejar ni daurar coses de llautó y altres metalls. — Per les maldats que freqüentment se cometíen, fou prohibit platejar ni daurar anells, corretges, ni cap classe de vaixella de llautó, de coure, ni d'altre metall, ni fer-ne portar per a vendre en la ciutat y sos térmens, ab pedra o sense pedra, «... ab segell o sense segell o de qualseuol altra fayço». Si tal obra era trobada per los Cònsols, encontinent la havíen de trencar, incidint los contraventors en deu sous de ban.

Tampoch se permetía daurar planxes de plata per a fer fulletes, ab panys d'or, sinó ab or mòlt ab argent viu o ab

[1] Arxiu Municipal. — *Llibre del Mostaçaf*, foli 209.

or partit, ni brunyir copes o qualsevol altra vaixella de plata vella per a cobrir les soldadures d'estany. Les contravencions eren castigades ab cent y doscents sous de ban y pèrdua dels objectes.

Batifullers y tiradors d'or.—Inseguint lo establert l'any 1395 referent a que los batifullers batessen les fulles d'or y plata a lley de vintidós quilats y onze diners, mostrant als Cònsols dels Argenters la obra feta per a que la regoneguessen y examinassen a l'objecte de conservar fòra regne lo crèdit del fil d'or y plata que a Barcelona's treballava, s'estatuí que al ser presentats los riells daurats, aprés de passades dues caldes, los Cònsols se'n quedassen una burilada per a comprovar si estaven arreglats a lo ordenat, y que'ls tals batifullers y tiradors d'or no poguessen vendre llur obra abans d'ésser examinada, quedant per sempre privats de l'ofici los qui no la treballassen conforme a lley. Tampoch podíen exercir-lo los de procedencia d'esclaus [1].

Y com la experiencia demostrà ésser algunes de les expressades batidures « ... de molt dolent argent essent lo frau de molta quantitat y valor ço es de deu ducats passats per cada batidura en molt gran dany del be comu y de la

---

[1] « *Concell de* XXXIJ. *per donar poder a misser Arnau dez Mas com a Sindich de la Cort, e per vn batifulla qui demanaue poder obrar de son offici.*

»... E feta dita conclusio (24 de Juliol de 1476) fonch proposat per lo dit mossen Rejola *, com vn batiffulla appellat Johan ... ** es stat esclau, e per ordinacio de la Ciutat no pot esser admes en lo exerciçi del dit offiçi per la qual reho algu no li vol dar fahena, de ques segueix que la muller, e sos infants pereixen de fam com altra cosa no sapia fer, Per tant demane lo dit Johan que plaçia al present concell dispensar que sia dada licençia a qualsevol mestre del dit offici que en se casa puxe donar fahena al dit Johan no obstant la dita ordinacio, e que aquell puxe exercir e fer fahena sens incorriment de la pena en dita ordinaçio aposada car lo dit Johan no vol tenir obredor ni fer fahena per si mas per altre affi que ab sos treballs puxe donar vida assi matex a se muller, e a sos infants.

»E proposades les dites coses, e legida la ordinacio en lo passat feta per la Ciutat sobre lo exercici del offiçi de batiffulles, e signantment vn capitol qui prohibeix que home qui sia, o sia stat sclau no puxe esser admes en dit exercici sots pena de D. solidos, Lo Concell fa conclusio, e delliberaçio que la dita licencia demanada no sia donada, mas que les dites ordinacions sien seruades. » (ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1476-77, foli 55.)

* Jerònim Rejola, Conseller terç.

** En blanch.

cosa publica no respectant ni tenint temor a les ordinations en asso disposades y ordenades», igualment s'estatuí fossen aquelles confirmades, declarant que les batidures s'havíen de portar als Cònsols per a que vegessen y provassen si eren a onze diners de lley poch més o menys y, de ser-ho, «... se aturen en la caxa de la marca lo tal argent que auran provat conforme es pratica», a fi de fer la comprovació ab les que's treballaven. Lo batifuller que deixava de complir lo ordenat, incorría en ban de cinch lliures, tancament de sa casa y obrador, y privació perpètua de l'ofici, per falsari.

Les feynes obrades per encàrrech d'Argenters forans, no podíen sortir de ciutat sens ésser regonegudes pels Cònsols de la Confraría, a l'objecte de veure si eren o no fetes a deguda lley o quilat. En cas de no trobar-les conformes, les esclafaven. Lo mestre que deixava de portar-les a regoneixement, era castigat ab vinticinch lliures de ban.

Filadors d'or. — En lo Concell de Cent Jurats tingut a 25 de Novembre de 1458, lo Conseller segón exposà «... que IIIJ o V casats de Valencia qui saben filar or se volrien mudar en aqueste Ciutat ab intencio de mostrar lo dit offici a molts pero volen quels sien prestades CCCC lliures, les quals prometen tornar dins IIIJ anys». Lo Consistori remeté y someté l'assumpte als Consellers y a vintiquatre Prohòmens, sis de cada estament [1].

Gravadors de segells. — En la Edat Mitjana, los Argenters de major anomenada per son enginy y habilitat artística, reberen dels Comtes-Reys de la dinastía catalano-aragonesa, la comanda de gravar en plata les matrius dels segells ab que aquells monarques autorisaven solemnement llurs diplomes, cartes y privilegis reyals.

Algunes de dites peces, per la esplèndida sumptuositat de la composició, la gràcil elegancia de linies y afiligranada pulcritut del *métier*, verament constitueixen inestimables joyes de l'Art ogival, que ab sobirana eloqüencia palesen

[1] *Dietari del antich Consell barceloní*, volum segón, estampat, plana 295.

lo bon gust, la traça esquisida dels artífexs que les elaboraren.

Qui vulga esbrinar més claricies relacionades ab aquesta especialitat dels nostres orfebres migevals, podrà recórrer a la *Sigilografía Catalana*, notable obra llorejada en lo darrer Concurs Martorell, d'Arqueología — avuy en curs de publicació — en la que'l séu erudit autor y bon amich nostre D. Ferràn de Sagarra y de Siscar, tracta per peces menudes aquesta materia y'n dóna datos curiosíssims que, malgrat haver-los recollits en camps d'investigació documental explorats també per nosaltres per a la confecció del present llibre, de cap manera'ns creyem autorisats a fer-ne ús. Nos ho vedan justificats escrúpols de conciencia literaria, car al cometre la indelicadesa de desflorar-los, atemptaríem a la vegada contra'l dret de prioritat en la recerca y troballa de noticies històriques, dret que considerem mólt llegítim, y per lo tant, mereixedor de tot lo nostre respecte.

* * *

Qüestió de competencia entre la ciutat y'l Virrey. — Per haver aquest manat publicar certes *Crides* reyals de policía, que afectaven a les Ordinacions dictades pels Consellers en materia de Gremis, y en part al d'Argenters, tota vegada que'l capítol 43 d'aquelles disposava «... que tot Paller, Remendo, ferroveller, *argenters*, tingan obligatio de tenir un llibre pera sentar lo dia la persona de qui hauran comprat y lo preu y la cosa comprada y per espay de sis dies ho hayen de tenir patent en sos aparadors sots graves penas»[1], hi hagué necessitat de fer-li present, per medi de *Memorial* que li entregà la embaixada tramesa de part dels Consellers (21 de Juny de 1633), que en la *Crida* que la ciutat manà publicar a 2 de Maig de 1590, ja hi havía un capítol referent a lo que ell ordenava, lo qual venía concebut en los següents termes: «Item que tots pallers o, ropavellers (sic)

[1] *Dietari del antich Consell barceloní*, volum onzè, estampat, plana 139.

argenters y altres qualsevol persones que compraran or plata robes joells, e aines de casa, hajen de la mateixa manera que compraran sens desfer ni mudarlos per espay de sis dies tenirho penjat en un parador, o, perxa en lo enfront de sa casa ben descubert y vistos ab un retol que diga parador, o, perxa de coses comprades. Sots pena de perdrer lo comprat y vint y sinch lliures» [1]. A lo qual digué lo Virrey, «... que el lo mandaria ver — referint-se al *Memorial* — y se haria justitia en todo y bolveria respuesta a la ciudad» [2]. Aquesta era la resposta ambigua y dilatoria ab que aquells alts representants de la política centralista de la corona, acostumaven amagar les seves autoritaries decisions.

Imposicions de la Generalitat.

Dret de la bolla. — La bolla era un segell que's posava en les peces de roba y altres articles per a garantir sa procedencia y protegir la seva circulació dintre del regne y fins fòra d'ell.

Dita imposició fou creada per a atendre a les despeses ocasionades pel sosteniment de l'exèrcit y esquadra de la Diputació o Generalitat de Catalunya y per a pagar los subsidis que'l Rey tot sovint demanava al Principat.

En la primera Cort general celebrada per Ferràn II lo *Catòlich* en lo Capítol de la Sèu de Barcelona, a 8 d'Octubre de 1481, y ab assistencia dels tres braços Ecclesiàstich, Militar y Reyal, foren aprovades les tarifes que, per drets d'entrades y eixides, havíen de pagar les diverses mercaderíes consignades en los *Capitols dels drets del General del Principat de Cathalunya, y Comtats de Rosselló, y Cerdanya,* entre les quals hi figuraven los joyells, pedres fines y joyes.

També s'aprovà en dita Cort lo Jurament a que estaven obligades prestar, sempre que'n fossen requerides, les per-

---

[1] *Dietari del antich Consell barceloní,* volum onzè, estampat, plana 607.

[2] *Ibidem,* plana 141.

sones interessades en les mercaderíes subjectes a l'indicat tribut, «... per custodia e interes dels drets de la bolla de plom e segell de cera del General de Cathalunya».

Lo Jurament prestador pels Argenters, conté'ls extrems següents:

«Item que no vendran ni consentiran esser venudes joyes ni perles ni pedres fines encastades o no encastades ni fil dor sino que abans de desexir sen de les dites coses que venudes o donades o baratades o donades en paga haurien, ho denunciaran als cullidors o cullidor de la bolla del general de la taula de aquella ciutat, vila o loch e alli pagaran lo dit dret pertanyent a la bolla.

»Item que denunciaran als dits cullidors o cullidor lo vertader preu per lo qual hauran venudes, baratades o donades en paga les dites coses.

»Item que manifestaran als dits cullidors o cullidor totes les joyes, perles e pedres fines encastades o no encastades que tindran en lurs cases e poder, e aquelles posaran en manifest.

»E finalment per lo jurament que fet hauran prometran que directament ne indirecta no faran ni permetran esser fet frau algun en los drets del general, ara estiguen arrendats o no arrendats sots les penes en los capitols de cort e ordinacions dels deputats contengudes.» [1]

Resultant un greu y onerós perjudici a la art de la Argentería, als poblats de la ciutat y adhuc a tot Catalunya, que'ls arrendadors dels drets del General exigissen que'ls joyells, joyes y pedres fines satisfessen l'impost de la bolla cada vegada d'ésser venudes o transferides d'una mà a altra sens sortir del Principat, lo qual implicava que dits arrendadors, per les freqüents transaccions que's feyen, veníen a cobrar mólt més de lo que les propries joyes valíen, essent així que les robes y altres mercaderíes subjectes a aquell impost tan sols pagaven una vegada, los Cònsols y Prohoms de l'ofici — segle XVI — acudiren als Consellers suplicant-los fessen Memorial als Síndichs de la ciutat enviats a Montçó per assistir a les Corts convocades pel Rey, a

[1] *Capitols e ordinacions dels drets de la Bolla de plom e segell de Cera del General del Principat de Catalunya.* Edició gòtica, impresa a Barcelona entre'ls anys 1530 a 1540, en casa de Pere Mompezart.

l'efecte de que, sobre l'esmentat perjudici, tractassen ab los altres braços o estaments per a que fos degudament provehit que per dites joyes e pedres fines no s'hagués de pagar dret de bolla sinó per la primera venda efectuada, com així's feya en les altres coses y mercaderíes, y's practicava a Aragó y Valencia.

La suplicació dalt referida — que si bé de data inconeguda, pel caràcter de la lletra indubtablement pertany al segle XVI — diu així:

« Molt magnifichs e honorables S.ors

Los Consols e promens del offici dels argenters de la present Ciutat manifesten a vostres mag[nificen].cies vn gran preiudici qui redunde no solament en dan del dit offici de argenters mes encara dels poblats en aquesta insigne Ciutat e de tot lo principat de Cathalunya ço es que com de dret e justicia les robes e merquedaries qui son tengudes a pagar bolla, o dret al general pus vna vegada es pagar lo dret de la bolla al dit general no son tengudes ni obligades pagar altre vegada lo dit dret o bolla y lo semblant se deuria praticar en los joyells pedres fines e joyes que pus vna vegada han pagat lo dret de la bolla no deurien pagar altra vegada lo dit dret pus aquelles no ysquen del dit principat Empero los arrendadors del dit general han introduhit que no solament vna vegada se pague lo dit dret per los dits joyells pedres fines e joyes Mas tantes vegades com se venen es transposten de Senyor, o se transfereixen de vna ma, a altre De manera que molt mes se paga al dit general, o als arrendadors de aquell que no valen les dites joyes E tantes vegades se porien vendre ques porie dir que lo general es Senyor de totes les joyes e pedres fines qui son en Cathalunya, y com sia raho que en totes coses sie seruada egualtat suppliquen per ço los dits Consols e promens del dit offici que vostres mag.cies facen memorial als mag.chs Sindichs de la present Ciutat tramesos a Monço a la celebracio de les Corts per lo rey nostre S.or conuocades en la dita vila que sobre dit preiudici tracten ab los altres brassos, o staments de la dita Cort E suppliquen que sobre dit preiudici sie degudament prouehit E que per dites joyes e pedres fines daci auant no se hage de pagar lo dret de la bolla sino vna vegada segons ques pratica en totes les altres coses e merquedaries De les quals se acustume pagar lo dit dret Maiorment que semblant praticha se obserue en Arago y en Valencia que de les joyes e pedres fines nos pague lo dret al general sino vna vegada per la primera venda E tornant se vendre nos

paga lo dit dret per moltes vegades ques vene E si paria be que fos comutat segons ques fa en lo dret de la canamasseria pagant lo dret a la entrada a raho de deu per cent, o en aquella manera que seria vist esser expedient de manera que lo dit general no sie preiudicat en son dret ni tan poch los poblats en dita Ciutat e principat sien agrauats de pagar lo que no es degut, Y jatsia prossehesca de raho e justicia encara los dits Consols e promens ho tindran a vostres mag.cies a benefici singular.» [1]

A causa d'ésser inconeguda, com abans havem consignat, la data en que fou produhida la transcrita petició dels Argenters, no'ns ha sigut possible comprovar en los Processos corresponents a Corts de Montçó, si aquestes aprovaren o denegaren lo demanat en aquella. De totes maneres, més aviat nos decantem a creure lo segón, fundant nostra inducció en que de les notes o decrets marginals del document se'n desprèn que la justa demanda dels Argenters sols obtingué'l *placet* del Braç Reyal, havent sigut declarada sa improcedencia pels altres dos Estaments.

Qüestions y plets.

Dissentiment de varis mestres sobre la nominació de Majordoms y Cònsols. — L'estat de disgust que de llarch temps regnava en lo Gremi per la desigualtat ab que tots los anys se procehía a la designa y elecció de dos Majordoms, ja que mestres joves y d'examen recent eren afavorits ab aytal càrrech, deixant preterits als qui portaven vint y més anys de mestría, l'exteriorisà un tal Isidro Remendol, Argenter, lo qual, en nom propri y en lo d'altres interessats a qui's perjudicava ab la esmentada nominació, acudí en instancia al Trentenari demanant-li fos estatuit y ordenat que los Majordoms elegidors en l'esdevenidor fossen dels mestres més antichs d'examen y de bon nom, fama y costums, per ésser això ajustat a la igualtat y a la justicia.

La instancia de referencia diu així:

[1] Arxiu Municipal. — Lligall de papers solts concerments a Gremis, carpeta n.º 113, rotulada *Plateros*.

«Molt Ill.e S.r

Los dos Consols de la Confraria dels Argenters, lo clauari, y dos majordoms, juntament ab altres sinch mestres argenters anomenats per dits Consols, Clauari, y Majordoms acostuman tots anys als 11 de Juny fer nominatio y electio de majordoms elegint dos mestres, los quals per raho de dit carrech de majordom tenen obligacio durant dit offici anar a casa de quiscun confrare per conuidar los lo dia se ha de tenir Consell, y *a*n de fer tot lo demes que sels mana per los Consols per seruey de la Confraria; E com en dita nominatio no se sèruia la igualtat, que entre los Confrares y mestres examinats se deu seruar; Perque essent mes equo y just fer nominatio de dos confrares, que fossen los mes vells de examen de mestres argenters, se fa la electio moltas vegadas de confrares que son molts jouens, y de poch temps de examen, com se experimenta en los majordoms presents, un dels quals lo dia lo anomenaren sols tenía alguns tres o quatre anys de ser mestre examinat, essent axi, que podian anomenar mestres de mes de vint, vint y vuyt, y trenta anys de examen tots de bon nom, fama y costums; Y no sia just que sian remunerats y premiats los mestres jouens de pochs anys de examen, y que *a*n suportat poch la carrega de dita Confraria, dexant de remunerar y premiar los mestres vells que per espay de tants anys *a*n sustentat la carrega de aquella pagant molts talls y impositions, privantlos de tots los carrechs officis y emoluments de dita Confraria, com es de ser Consols, Clauari, Contrast, fusiner y altres carrechs, los quals carrechs y officis nols pot obtenir ningun mestre examinat, que primer no sia estat majordom; Perço y altrament Isidro Remendol argenter tant en nom propri, com tambe en nom dels demes interessats a qui se es fet perjudici en dita nominatio de majordoms, Suplican a V. S. sia de son seruey manar statuir y ordenar que de aqui en auant los Consols, Clauari, y majordoms que auuy son y per temps seran, y demes que concorran en la nominatio de majordoms, *a*jan y degan anomenar dos personas que sian los mes antichs de mestres examinats de bon nom, fama y costums, que a mes es ajustat a tota equitat y justicia ho rebran dits suplicants a singular merce de la ma de V. S. — Officio & que licet &c. — Altissimus &c. — Fornaguera.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.» [1]

D'ella se'n donà compte en Consistori de 22 d'Agost de 1669, juntament ab lo parer o dictamen de la quatreta nomenada als 6 de Juny per a entendre del meteix negoci.

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1669, inserta n.º 1, foli 176.

L'acort recaigut sigué: «... Que la dispositio feta per les quatre persones aqui ere estat comes lo fet dels argenters sie posada en forma de ordinatio si y conforme en ella se conte.» [1]

Lo parer o dictamen de la quatreta fou lo següent:

«Molt Ill.e S.r

La quatreta anomenada per los molt Il.res S.rs Concellers en ex.o de la delliberatio presa per V. S. ab lo concell de trenta sis celebrat a 6 de Juny Diu en quant a la Supplicatio donada per alguns argenters que es n.o 4. Que per euitar los debats y questions ques solen succehir alguns anys entre dits argenters per ocasio de la Electio de majordoms ques fa cada any a 11 de Juny die de S.t Bernabe seria be V. S. statuhis y ordenas que cada any dit die de S.t Bernabe los consols y demes personas que diu la ordinacio de la confraría de S.t Aloy dels argenters tinguessen obligatio de proposar al concell general de confrares de dita confraria los dos mes antics mestres de examen de dita confraria que no serian estats majordoms lo hu apres lo altre y lo dit concell general de confrares per scrutini los hagues de votar ab botons blancs y negres de la vida y costums de aquells precehint primer jurament per tots los ques trobarian en concell en ma y poder dels consols de votar be y llealment y no per malicia ni mala voluntat ni per soborn algu y tenint totas las veus o, al manco de las tres parts las duas y hu mes dels ques trobarian en concell fossen aquell o, aquells tinguts per habilitats y poguessen aquells tal, o, tals axi habilitats pendrer encontinen possessio del dit offici de majordom Y no tenint ditas veus fos repellit per aquell any sens poderne recorrer appellar ni supplicar y en lloch de aquell o, de aquells repellits haguessen de proposar los altres dos confrares apres seguents mes antics de examen, o, lo altre confrare ques seguiria his trobaria mes antic de examen que no seria estat majordom y axi mateix haguessen de esser votats o, votat per scrutini conforme esta dit ab los primers y axi fos sempre obseruat fins fossen trobats dos de habilitats per las dos parts y hu mes dels del concell y que lo mes antich de examen dels dos axi habilitats fos majordom major y lo altre fos menor de dita confraria y lo mateix fos cada any ad imperpetuum obseruat fins altra cosa fos per V. S. deliberada y ordenada los quals Majordoms axi anomenats y habilitats tingan lo mateix poder que tenen los majordoms de dita confraria.» [2]

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1669, folis 175 y 175 girat.

[2] Arxiu Municipal. — *Ibidem*, inserta n.o 1, foli 180.

A pesar d'haver-se consignat en lo precedent dictamen que les votacions de Cònsols y Majordoms se fessen bé y leyalment «... y no per malicia ni mala voluntat ni per soborn algu», los capitosts del Gremi continuaren fent tota classe de pressió als confrares, singularment ab los més necessitats, obligant-los, mitjançant certes promeses, a votar los noms que ells proposaven. De manera que lluny de desaparèixer los odis y apassionaments, augmentaren en grau assombrós, creant a la Confraría un estat de violencia intolerable. D'aquí que'l Conseller en cap proposàs al Trentenari (junta tinguda a 20 d'Agost de 1670), «... que com los S.rs Consellers en los demes collegis y confrarias de esta Ciutat tingan la facultat libera de ensicular los que judican esser conuenients sens estar restrets a tenir attendencias si han obtingut ninguns carrechs de dits collegis y confrarias y no aparexer milita major raho en la dels argenters que en las altres, ademes que fentse de la manera que ab les demes, se pot tenir per cert ha de resultar en beneffici pau y tranquilitat de la mateixa confraria, y confrares de aquella», se deliberàs si la insaculació de Cònsols s'havía de fer ab la forma acostumada, o si convenía revocar lo estatuit l'any 1578.

La conclusió del Trentenari sigué:

«Que les ordinations fetas per lo present consell en fauor de la confraria dels argenters en jornada dels vint y quatre de noembre mil sinc cents setanta y vuyt y altres contenint que no poguessen esser ensiculats a consols majors ni menors de la confraria dels argenters ningun confrare que primer no fos estat majordom de dita confraria per raho de les quals ordinations la experientia haja ensenyat y ensenye ocasionarse algunas controuersias entre los matexos confrares y altres debats y poch respectes y desijant la pau y quietut de dita confraria y publica Que perço ditas ordinations sien reuocades y de ninguna forsa y valor y com si fetas no fossen, y que de aqui al deuant fassen los s.rs Consellers las insiculations de consols a la dita confraria com es costum ferse per los Senyors Consellers en altres confraries» [1].

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1670, foli 140.

Transcorreguts deu dies, lo propri Conseller representà a l'al·ludit Trentenari si li semblava ésser convenient posar en execució lo deliberat lo dia 20, respecte a insacular alguns confrares en las bossas de Cònsols, dispensant per aquella vegada qualsevols Ordinacions fetes en contrari encara que no fos lo temps acostumat, a qual consulta contestà'l Consistori: «... que los senyors Consellers fassen dita insiculacio de las bolsas de consols de dita confraria suspenent y dispensant qualseuols ordinacions en cars no fos lo termini competent y disposat per ditas ordinacions y asso per esta vegada tant solament quant a la dita dispensatio» [1].

Fent ús d'aquesta facultat, reunits los Consellers en junta celebrada a 31 de Janer de 1671, acordaren efectuar la insaculació ab subjectes Argenters «... en lloch dels deffuncts o, que hauran mudat de offici», pujant d'una bossa a altra los llochs vacants y procehir després a la extracció en la forma acostumada. Resolgueren també demanar al Regent la Veguería donàs possesió als afavorits per la sòrt per a regir lo consolat, mitjançant jurament, manant se'ls fés entrega de la marca de la Confraría y requerint als Majordoms, junts y a soles, per a que, sots pena a ell ben vista, «... conuiden y conuidar fassen pera tots los consells y promenias que tindran tant dins la casa de la confraria com fora de aquella a tots aquells confrares argenters ques trobaran insiculats en las bolsas de consols» [2], com si pressentissen lo que havía de succehir.

Acte de rebeldía. — Y efectivament, lo primer acte d'oposició que'ls agavelladors de la Confraría demostraren per lo anteriorment resolt, fou la incompareixença de sos oficials a casa de la ciutat, donchs a pesar d'haver sigut expressament citats per un dels verguers per a que's conferissen a la junta de Consellers — se celebrà a 14 de Febrer de l'any esmentat, — hont se'ls havía de demanar fessen entrega de dos draps de mort y lo llibre de les Ordinacions origi-

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1670, foli 147.

[2] Arxiu Municipal. — *Idem*, any 1671, foli 40 girat.

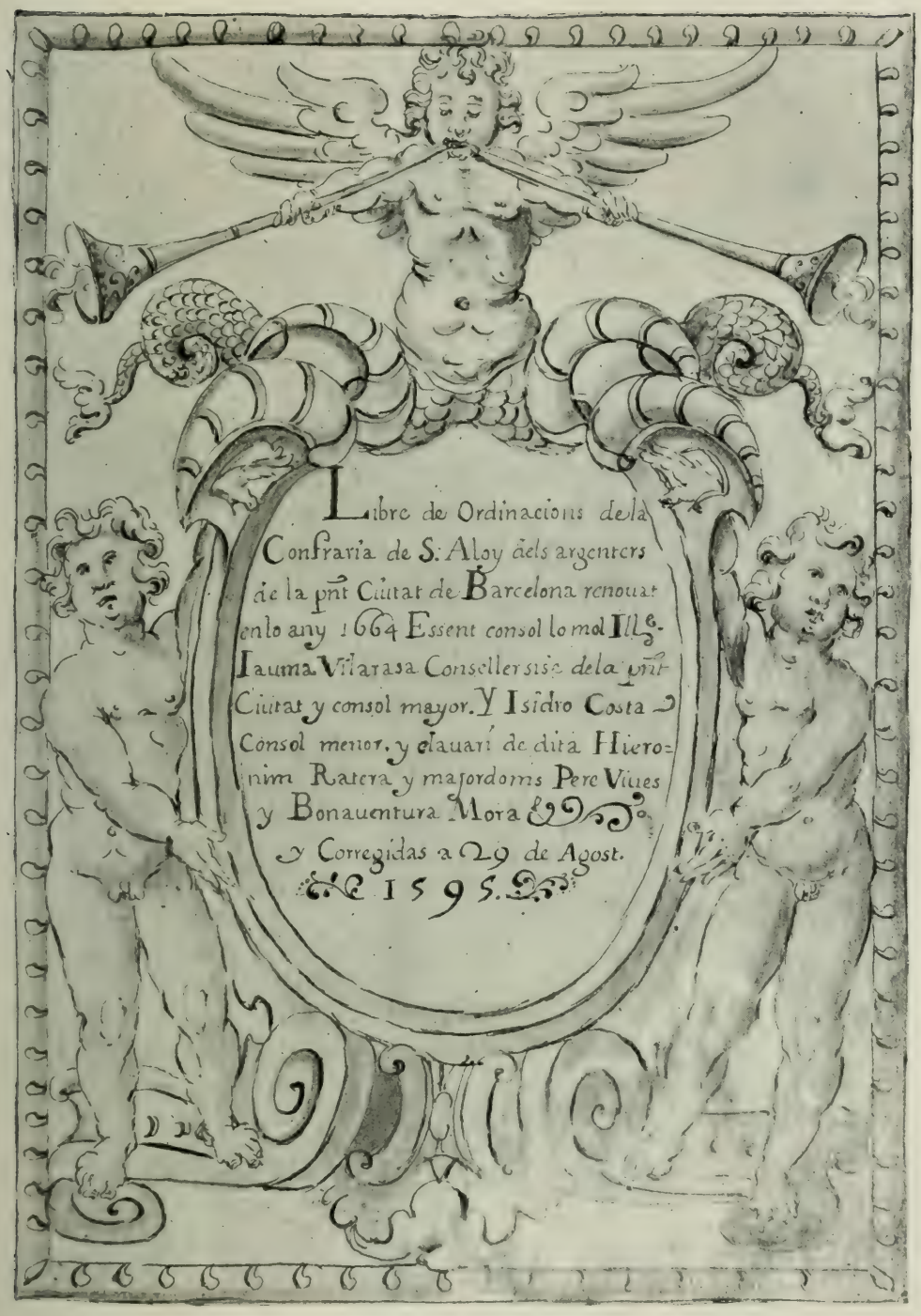
Libre de Ordinacions de la
Confraria de S. Aloy dels argenters
de la pnt Ciutat de Barcelona renouat
en lo any 1664 Essent consol lo mol Ill.e
Iauma Vilarasa Consellersise de la pnt
Ciutat y consol mayor. Y Isidro Costa
Consol menor. y clauari de dita Hiero-
nim Ratera y majordoms Pere Viues
y Bonauentura Mora &
y Corregidas a 29 de Agost.
1595.

nals [1], deixaren d'assistir-hi. Aquesta desconsideració portà a aquells magistrats a ordenar «... que no obeint sien executats per ditas deu lliures quiscu de bens propris exigidores» [2].

Lo Comú de la Confraría insisteix en sa pretensió. — Per més que'ls Cònsols a l'acudir al Trentenari demanant que trobant-se la Confraría en particular «desconsuelo» per tenir que soportar excessius gastos ocasionats per lo litigi de llarch temps sostingut davant la Reyal Audiencia [3] ab motiu de la nova Ordinació respecte la manera com s'havía d'insacular en les bosses de Cònsols, y li pregassen s'apiadés d'ella y la reconciliés ab los particulars confrares — ab qui pledejava — «a son carinyós tutamen», fent-li gracia d'ordenar

---

[1] Acompanyem aquí una reproducció de l'escayent dibuix de la portada.

[2] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, foli 43.

[3] Contra forma de les Constitucions de Catalunya y especialment de Privilegis reyals a la ciutat concedits per a que tan sols ella conegués de les causes d'arts, oficis, Col·legis, Confraríes y altres coses devallants d'extraccions d'oficis, y contravenint també les Ordinacions fetes pels Consellers y Prohoms, la Reyal Audiencia s'entremetía en les diverses causes y plets d'aquella naturalesa que allí s'evocaven, tant de primera com de segona instancia.

Aquests agravis y perjudicis inferits a la exclusiva competencia jurisdiccional del Concell barceloní, foren llargament exposats en una súplica presentada als «molt R.d noble y mag.chs Diputats del General del Principat de Cathalunya» (any 1561), pel Síndich de la ciutat a requeriment dels Consellers, fent lo meteix lo Síndich de dit General als Doctors del Reyal Concell—que eren los qui cobraven los salaris dels litigis y causes.—D'altra banda, los Magistrats populars, per varies embaixades fetes al Virrey en queixa de semblants abusos, li demanaren que la Audiencia no s'inmiscuís ni entengués en causes de Confraríes ni d'extraccions. Tot fou debades.

L'esperit absorbent y cesarista que en aquella època's desenrotllà, ofegant ab sos tentacles les institucions polítiques y socials de vida autònoma, impossibilitava que les coses se reformessen. Tant és cert això, que en una de dites visites (26 de Maig de 1594), havent-se queixat lo Conseller en cap «... com cadaldie se evocaven causas de confrarias en la real audientia, y que los doctors del Real consell se feyan pagar salari lo que era contra dels privilegis concedits a la present ciutat», li respongué ab altanería'l Lloctinent «... que ells fessen per lur part lo quels tocave, que ell per la sua faria lo que tenia obligació y queu manaria mirar» *.

De manera que les transgressions denunciades seguiren cometent-se pels magistrats del Consell Reyal, a ciencia y paciencia dels Virreys, que'l presidíen, a pesar de l'acte de justicia fet pel Visitador Reyal, Regent Diego Clavero, qui a 10 de Janer de 1605 dictà sentencia a favor de la ciutat contra aquells Doctors, condemnant-los a que, sense salari, «restituhescan als Consellers les causes de les Confraries» **.

* *Dietari del Antich Consell barceloní*, volum sisè, estampat, plana 488.

** Arxiu Municipal. — *Diversorum* 6.us, foli 142.

y manar al Síndich de la ciutat que ab dits confrares feya part en les causes, s'apartassen a seguir-les, oferint ells fer lo meteix, sa finalitat no fou altra que intentar conseguir la revocació de lo novament estatuit y confirmar lo antich, a qual efecte li deyen, «... per quant los Consols de dita Confraria qui tenen offici tant honros y a qui sels encomana la marcha de la plata, y or de V. S., la averiguacio dels quilats, y bondat dels metalls, importa se fasse primer experiencia de dits Confrares, y que aquells passen per officis menors». Y, aprés, afegíen, «... empero los mes son jouens — referint-se als insaculats sens haver desempenyat la majordomía, — y en la Confraria se troban molts confrares mes vells, que los dits, qui son estat majordoms, y no son insiculats a Consols» [1].

Compareixença dels particulars confrares. — Per sa part los particulars confrares també acudiren al Trentenari oposantse, per escrit y de paraula, a lo que pretenía la Confraría; això és, que dels Argenters insaculats per virtut de la reforma abans indicada, tan sols dos gaudissen de la insaculació y'ls demés restassen com si insaculats no fossen, «... perque aixo — al·legaven — ademés de esser contrari a tota equitat y justicia, per no existir diferenciacio alguna entre uns y altres, de ferse, se seguiria tornar a la observança de les ordinacions velles anullades y derogades, causa de tantes inquietuts rixas enemistats y odis entre los mestres Argenters per les parcialitats y diligenties que entre ells se feyen per arribar a dit offici, *gastant llurs isiendes prodigament, y atropellant totes conueniencies tant propias com de dita Confraria...*», acabant per suplicar-li que, «... en cas que sobre ditas cosas se haje de fer deliberacio, deliber sian conseruades les ordinacions fetas, als 20 y 30 de Agost del any 1670, y axi be mantinguts los dits mestres en sa insiculacio, gaudint de tot lo que per ella gaudir se pot, sens prejudici de cosa alguna...» [2]

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 24.

[2] *Documents justificatius*, n.° 25.

En mèrits de lo al·legat per les parts, lo Trentenari deliberà (consell tingut als 12 d'Octubre de 1671), que vistes les referides instancies y oides les Ordinacions fetes per ell a 20 y 30 d'Agost de 1670 y lo demés explicat de paraula, desitjant en quant fos possible lo major benefici per a la Confraría y particulars confrares, així com la pau y quietut de tots, «...que perço las ditas ordinacions de vint y trenta de Agost mil siscents setanta se obseruen si y de la manera en ellas se conte restant en sa forsa y valor ajustant a ellas que los senyors Consellers en las insiculacions faràn en las bolsas de consols de dita confraria de argenters no pugan insicular ningun mestre que no tinga sis anys de mestria y los fills de mestre quatre anys, com axi lo present consell o ordena posantho en forma de ordinatio» [1].

Aquest acort fou també desatès per l'oficialat de la Confraría, que confiava seríen revocats y privats de la extracció los confrares insaculats. Y tant ho creya així, que'ls Majordoms deixaven de cridar-los a les juntes de Prohomenía, contravenint a lo taxativament manat en 31 de Janer de 1671.

Altra compareixença. — Coneixedors de la oposició que se'ls feya, los Argenters insaculats acudiren al Trentenari en súplica de que novament fos manat als Cònsols y Majordoms, ab les penes a ell ben vistes, que en lo esdevenidor los cridassen a les Promeníes, fent-los participants de tot lo que gaudíen los demés insaculats, y ordenés al Síndich de la ciutat «... passe auant ab tot cuidado lo proseguiment de la causa fins la total declaracio de aquella attes en ella defensa VS.ª vn priuilegi Real» [2].

De dita suplicació se'n donà compte en Consistori celebrat a 30 de Novembre de 1671, el qual acordà:

«...quels Consellers manassen executar als argenters oficials de la Confraria que contravingueren y dexaren de cumplir lo manament que sels va fer de convidar en tots ajusts concells y promenias, a tots los insiculats en las ditas bolsas de consols argenters

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, folis 50 girat a 51 girat.

[2] *Documents justificatius*, n.º 26.

y que sots noua pena de dos centes lliures sie manat als consols y majordoms de dita confraria de argenters que en tots los consells juntas y promenias que tindran en la dita confraria dels argenters del dia present en auant tingan obligatio de fer conuidar y conuidar respectiuament a tots los deu insiculats per lor S.rs Consellers y demes insiculats en ditas bolsas de consols y als que per auant ho seran pera que asistescan si voldran en dits consells juntas y promenias que tindran executadoras a quiscun contrafahent y per quiscuna vegada contrauindran al sobredit; y que sots las ditas penas de dos centes lliures hajen de gosar dits insiculats en ditas bolsas de consols y los que per auant ho seran en ditas bolsas de tots los honors preheminentias y prerogatiuas que tenen y gosan y han acostumat tenir y gosar en qualsevol temps los demes argenters ques trobauen y troban insiculats en aquellas executadora dita pena a quiscu y per quiscuna uegada contrauindran a la present deliberatio. Y que sie ordenat com ab la present se ordena al subsindich de la present Ciutat per ma de qui corra la causa se aporta entre la confraria de argenters y la present Ciutat que ab tota diligencia vigilancia y cuydado proseguesca aquella pera alcansarse lo fi ques desija com axi tot lo present consell o, delibera y ordena» [1].

No per això deposaren sa actitut de resistencia.

Segueixen los debats. — En sessió tinguda per lo Trentenari a 24 de Març de 1672, se donà novament compte de dues suplicacions: una de la Confraría y altra de sis confrares.

Aquella's planyía dels litigis esdevinguts per haver-se mudat, ab noves Ordinacions, l'estil y la forma antiga de nomenar Majordoms y insacular Cònsols; regoneixía — com no podía menys de fer-ho — la facultat lliure y absoluta del Concell de la ciutat per a estatuir, disposar, corretgir y esmenar les Ordinacions y Estatuts de les Confraríes, fent de pas protestes d'obediencia a la autoritat municipal y acatant ses decisions *com a lleys inviolables;* excusava sa actitut dihent que a l'entaular les causes contra dit Concell, se proposava demostrar que si'ls particulars confrares havíen instat les noves Ordinacions pretextant fer-ho en bé de la utilitat pública, en cambi «... la realitat era molt al

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, foli 193.

contrari, y que de la obseruança de las nouas ordinacions se podian seguir danys irremediables» ; feya present que'l Virrey tingué noticia de les esmentades causes, y plenament informat de lo deduhit y pretès en elles, declarà que li plauría se reduhissen a concordia, a qual efecte les pretensions de la Confraría se deposaren a la lliure disposició del Canceller, y les del Síndich de la ciutat a la del D.r de la Reyal Audiencia micer Joseph Aleny, quals àrbitres — després de varies conferencies y d'haver exposat lo D.r Aleny tot lo tractat en aquestes al Consistori, — ajustaren de conformitat dites causes y pretensions als capítols continguts en un paper firmat per un y altre, trobant-se l'original en poder dels Consellers; suplicant, per últim, la reconciliés a sa carinyosa tutela per medi de l'ajust capitulat en lo referit paper, «... y encara que en lo derrer extrem de aquest — deya — se expressa hauer de renunciar la Confraria a les causes pendents, ab tot, *ante omnia*, ofereix renunciar a aquelles, deposant totes ses pretensions a la acertada deliberació del Trentenari» [1].

En son recurs, los sis confrares sol·licitants [2] expressaven tenir noticia que la Confraría havía suplicat que'ls Consellers abdicassen totalment de les insaculacions de les bosses de Cònsols sense que poguessen insacular a cap Argenter *encara que fos amich o parent ni fill*, sinó que en l'any d'insaculació estessen obligats a haver d'insacular «als que la Confraria hagues fet majordoms», y que'ls insaculats per dits Consellers fossen desinsaculats o privats de la extracció fins que ho haguessen sigut; que'l Trentenari ja havía resolt en sentit denegatiu, respecte aquesta petició, ratificant les insaculacions fetes pels Consellers y confirmant de nou les Ordinacions deliberades a 20 y 30 d'Agost de 1670, qual resolució aplaudíen y teníen per justa y prudent en atenció a que'ls Consellers «... tenen la insaculatio de promens

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 27.

[2] Eren Francesch Bosch, Francesch Via, Joan Roig, Joseph Ros, Bonaventura Fornaguera y Salvador Ponsgem.

y Consols de totas las demes Confrarias y Collegis y es molt just tingan tambe la de dita Confraria dels argenters »; que la pretensió de sos oficials obehía a tenir ells les insaculacions y que'ls Consellers se concretassen a insacular los que haguessen fet Majordoms, « ... de manera — deyen — que no tingan arbitre algu pera beneficiar a parent, germa ni fill, y aixi restar dita Confraria tant senyora que no haje menester a VS.ª ni estarli sobjecte, ni sots la obedientia de VS.ª y dels Consellers » [1].

En demostració de lo asseverat, citaven lo fet, que desitjant lo Trentenari posar remey a alguns abusos comesos pels que usufructuaven la Confraría en dany dels pretendents al càrrech de Majordom — abusos que resultaren provats en un testimonial o informació rebuda per l'assessor de la ciutat D.r micer Joan Palmarola, — sentint-se aquella culpable, « ... per defugir y impedir al Concell la facultat de administrar justicia », entaulà la causa que llavors s'aportava en la Reyal Audiencia contra la ciutat, negant al Concell la jurisdicció que tenía d'estatuir y ordenar lo que li aparegués respecte la nominació de Majordoms, fundant-se en un privilegi reyal, revocat per altre, concedit per lo Rey En Ferràn [2], donant a la ciutat especial poder d'estatuir y ordenar en dita nominació.

Les móltes ingratituts y inobediencies comeses per la Confraría — continuaven dihent, — oposant-se a la autoritat del Concell y dels Consellers, s'experimentaven també, no sols en fer despedir manaments reyals, sinó en l'obrar ab excessiva llibertat ab los que aquells dictaven sens temença de penes, lo que esdevingué en gran dany y vilipendi de la jurisdicció del Concell y desprestigi y minva de la autoritat dels Consellers passats, obrint lo camí per a que altres Confraríes y Col·legis fessen lo meteix, com ja s'havía experimentat, especialment en la dels Sabaters. Y en quant a la petició de que'ls insaculats per los Consellers fossen

---

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1672, folis 69 a 70.

[2] Vegi's en la plana 198.

desinsaculats o privats de la extracció, feyen veure lo poch rahonable de lo que's pretenía, « ... ates que el Concell no ha acostumat may ni deu desinsacular a ningu sino ab llegitima causa, per recaure en agravi del insaculat, y seria establir un mal exemplar, perque aixis com lo Trentenari privaria avuy de la sort als dits argenters, dema podria ferse lo mateix dels insaculats en les bosses de prohoms de sastres, sabaters, fusters y altres Confraries y Consols dels Colegis ».

Per tot lo exposat, los nomenats recorrents pregaren al Trentenari denegués la petició de la Confraría y confirmés la deliberació de 30 de Novembre de 1671, acordant algún medi per a que les referides ordinacions de 12 d'Octubre y 30 de Novembre de dit any fossen literalment observades [1].

Com a última resolució, lo Trentenari deliberà que'ls Consellers nomenassen quatre individuus del meteix Concell, « ... los quals prengan intelligencias per si de quiscuna de las parts y de llurs pretentions », y en vista d'elles discorressen los medis ajustables — restant sempre la ciutat ab sa autoritat y poder, — estudiant los antecedents de la qüestió y l'estat en que's trobava, resumint-ho tot en un informe, y que aquest los Consellers lo proposassen al Consistori per a resoldre lo convenient [2].

Inseguint lo disposat en aquest acort, en junta celebrada pel repetit Trentenari a 30 de Maig de 1672, lo Conseller en cap referí que ell y sos companys nomenaren als noble D. Joan Amat y Despalau, magnífichs Jacinto Sagrera y Xifré y micer Francesch Bru y Olzina, ciutadans honrats, y Joan Guiu, notari públich de Barcelona, per a portar a terme l'encàrrech que se'ls féu, los quals, després de ben premeditada y ventilada la materia subjecta a llur estudi, considerat lo de major acert segons la conveniencia, poder y autoritat de la ciutat, atenent les intel·ligencies preses d'unes parts y altres y en vista de lo actuat fins aquella

[1] *Documents justificatius*, n.º 28.

[2] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1672, folis 69 a 70.

data, resumiren llur criteri en un informe o parer, ab lo que, per a donar fi a totes les qüestions y debats suscitats entre'l Comú de la Confraría y particulars d'ella, y establir la pau y unió entre'ls agremiats « peral present y peral sdeuenidor », proposaren al Concell estatuís y ordenàs:

Primer, que a pesar d'haver, per Ordinació de 20 d'Agost de 1670, sigut revocades les de 24 de Novembre de 1578 y 15 d'Octubre de 1619, les quals disposaven la prohibició d'insacular a les bosses de Cònsols a cap mestre de l'ofici que no hagués exercit lo càrrech de Majordom, y que per virtut de dita revocació, confirmada a 30 del meteix Agost de 1670, sigueren insaculats en la bossa de Cònsol menor cinch mestres, los qui en la extracció de 1671 — fou any d'insaculació — foren pujats a la de Cònsol en cap, y en lloch d'ells se'n insacularen altres cinch, sens que ni un dels deu hagués desempenyat lo ministeri de Majordom; desitjant que la Confraría « ... tinga algun medi, y vingan a passar per lo medi de ser majordoms tots deu », proposaven: que aquell any, des del dia de Sant Bernabé fossen Majordoms los quatre primers dels proposats; los tres segons per al any següent, y'ls tres darrers per al altre any aprés vinent, des del meteix dia de Sant Bernabé, ab idèntica jurisdicció tots deu a la que teníen los altres Majordoms; que la Confraría, lo dia 11 de Juny de 1672, festa de dit Sant, pogués presentar dos confrares, los qui, juntament ab los quatre abans nomenats, acceptats que fossen pel Concell, exercissen l'ofici de Majordoms fins l'any 1673; que en igual data també's fés elecció de dos confrares que, en unió dels tres indicats, fossen Majordoms la anyada següent, y que'ls tres restants, junt ab dos confrares designats per la Confraría, ho siguessen l'any esdevenidor; que dits deu Argenters no poguessen ésser de nou Majordoms, «... sino que pera en endevant siguen idoneos y aptes pera exercir qualsevol ofici de dita confraría »; que cap confrare pogués ésser insaculat en la bossa de Cònsols « ... que primer no haja exercit carrech de Majordom per temps d'un any quant menys »; que'l nomenament de Cònsol major se fés a majoría de vots davant lo

notari de la Confraría [1] y de tres Argenters confrares fills de mestre, los més antichs de mestría; y finalment, que trobant-se vuyt Argenters sens haver sigut insaculats en les bosses de Cònsols, a pesar de sa qualitat de ex-Majordoms, «... per aquesta vegada fossen insiculats en la bossa de consol menor», y que d'ella ne pujassen tres a la de Cònsol en cap, emperò que per lo esdevenidor «... en las bossas de consols en cap ne sien insiculats dotze y en las de menor vint», havent-se de fer insaculació de quatre en quatre anys, la primera en 1675.

Aquest parer o dictamen fou aprovat en totes ses parts per lo Concell [2], y rebut ab agrado pels litigants, que'l consideraren «equo y rahonable», atesa la ocasió en que sigué dictat.

De manera que per espay d'un quart de segle la lluyta cessà per complert, després de gastades móltes energíes y no pochs cabals.

Aparagué novament, si bé despullada de les violencies d'abans, l'any 1699, en que'ls mestres examinats no fills de mestre acudiren ab instancia al Trentenari [3] — acompanyant-hi una «Relació verdadera del fet pel qual presentaven la súplica» [4], — exposant-li varies rahons per a que fos modificada la Ordinació nascuda del mencionat parer o dictamen de 30 de Maig de 1672, respecte la manera y forma d'elegir Majordoms, ja que, de no augmentar-se'l nombre d'aquests, entre'ls mestres que ja existíen y'ls fadrins que cada any pujaven a mestres y'ls casats ab filles de mestre, «... fóra quasi impossible — deyen — que la major part d'ells poguessen tenir esperansa de la ditxa de ser elegits en lo carrech y ofici de Majordom menor de dita Confraría, y axi

---

[1] A 29 d'Abril de 1733 s'elevà una suplicació a la Reyal Audiencia per a que ordenàs que'ls Argenters, a l'emetre'l vot, ho fessen a l'orella de dit funcionari, a fi d'evitar que aquells que procuraven treball a altres no poguessen influir en les votacions.

[2] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1672, folis 111 y 112.

[3] *Documents justificatius*, n.º 29.

[4] *Documents justificatius*, n.º 30.

casi totalment imposibilitats de poder gosar dels honors y prerrogatives, que gosan los que han exercit lo carrech de Majordom ».

Semblant pretensió fou impugnada pels Cònsols — també per medi d'instancia, — al·legant, que d'accedir-se a lo sollicitat per los mestres confrares no fills de mestre, sería pertorbar la quietut de la Confraría [1].

Vistes les dues suplicacions, lo Concell de Trentasís celebrat a 7 de Maig de 1699, deliberà, « ... que attes no poderse pendrer prompta deliberacio per recaurer sobre materia que requereix alguna major premeditacio », lo contengut en una y altra súplica fos comès als Consellers y quatre persones del meteix Consistori, « ... los quals vejan premediten y practiquen tot lo suplicat en ditas resp[ectiu].e suplicas ohint totas las parts respectiuament y delque sobre vn fet y altre los aparexera poderse disposar per major vtil del benefici publich » [2].

En compliment d'aquest acort, los Consellers y les quatre persones nomenades per a entendre de lo suplicat per los confrares mestres no fills de mestre y per los Cònsols de la Confraría, citaren a una part y altra per a que, així junts com separats, exposessin les rahons que tinguessen per convenient aduhir en defensa de sa pretensió, efectuat lo qual aquells discorregueren diferents medis per a concordar les controversies sostingudes y sossegar los ànims: cinch foren les proposicions o medis iniciats per a arribar a una concordia, y en cap d'elles se pogué conseguir la uniformitat, perquè lo que a uns los apareixía bé, als altres no, obligant als referits Consellers y quatreta a declinar la missió que se'ls confià, manifestant-ho per escrit al Trentenari en los següents termes: « ... Per ço las referidas quatre personas son de sentir y se inclinan que V. E.a sie seruit pendrer lo expedient que aparexera millor y mes convenient per la major tranquillitat y quietut de dit estament y benefici

---

[1] *Documents justificatius*, n.° 31.

[2] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, foli 107 girat.

publich de dita confraria, que procehint de la alta comprehensio de V. E.ª sera lo mes acertat y proporcionat medi, y axi ho sentim saluo semper, &c.» [1]

D'aquesta resolució se'n donà compte en Concell de Trentasís celebrat a 22 de Setembre de 1699. Després de llegida y abans de passar a votar-la, lo Conseller en cap, en veu sua y dels séus companys, manifestà que després d'entregat al Consistori l'escrit de la ponencia a qui's cometé dit fet, foren novament presentades tres suplicacions, una dels confrares no fills de mestre [2], altra, impresa, dels Cònsols y Confraría de Sant Eloy [3] y altra per part dels mestres Argenters gendres no fills de mestre [4], ab una copia autèntica d'un Reyal Privilegi, tot sobre la materia subjecta a dita resolució [5]. A l'efecte, proposà si's llegiríen les expressades súpliques y Reyal Privilegi o si's deliberaría lo que aparegués fahedor.

L'acort del Concell sigué: «... Que attes apar inescusable lo llegir totas las suplicas y demes papers donats per part de vns y altres dels Argenters pera poder medurament discorrer y deliberar sobre la subjecta materia, y esser la hora tarda y incomoda pera poder tractar materia tan graue y que necessita de llarch temps y discusio, Que perço se prorrogue lo dit negoci per altre concell, seruintse los Ex.ms S.rs Concellers manar conuocar lo present concell per lo dimecres o, dijous de la semmana vinent en que nos propose altra cosa que lo fet dels Argenters, y se llegescan ales hores ditas suplicas y tots los demes papers son estats donats per los Argenters, y que los Ex.ms S.rs Concellers no pugan admetrer ni proposar en dit Concell de dits Argenters altres mes papers dels que fins vuy tenen donats pera que ales hores ab major acert se puga deliberar lo fahedor.» [6]

---

[1] *Documents justificatius*, n.º 32.
[2] *Documents justificatius*, n.º 33.
[3] *Documents justificatius*, n.º 34.
[4] *Documents justificatius*, n.º 35.
[5] Deixem d'extractar-les per repetir los arguments ja coneguts.
[6] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1699, folis 214 girat y 215.

Mentres tant, los confrares que's trobaven ésser fills de mestre, acudiren a la Reyal Audiencia promovent causa de «posessori sumarissim», conseguint fossen expedits als Consellers cartells inhibitoris. ¿Què'ls movía? ¿Temíen per ventura no poder arribar a la majordomía primer, y al consolat després, y gaudir de les consegüents *gangues*?

Tan bon punt foren tramesos a dits magistrats los referits cartells d'inhibició, someteren lo cas als Assessors y Advocats de la casa, los quals manifestaren per medi de vot escrit, «... que en res obstant la inhibició als Ex.ms S.rs Concellers presentada», podíen passar a fer la ordinació que millor los aparagués, «... encara que sie reuocar, corregir, o, dispensar la ordinacio per lo Concell ordinari de 36. feta als 30 de Maig 1672. y de nou statuir, ordenar, y disposar acerca lo modo, y forma se ha de obseruar en elegir, y anomenar dits Majordoms major, y menor, seruada empero en la eleccio, y nominacio de aquells tota proporcio, e, igualtat». Dit vot y parer fou sotscrit a 24 d'Octubre de 1699 [1].

Convocat y congregat en la forma acostumada lo Concell ordinari vulgarment dit de Trentasís (sessió de 26 del meteix mes y any), lo Conseller en cap digué y referí los motius y causes ocasionals de lo ocorregut, y que, segons lo vot y parer dels Advocats ordinaris de la casa, no obstant la inhibició decretada, lo Concell podía passar a estatuir y ordenar lo que convingués per la pau y quietut de la Confraría. Manats llegir tots los papers, súpliques y altres documents presentats, lo que ells conteníen, fou admès com a proposició:

«E lo dit Concell feu la deliberacio seguent Que vistas y ohidas las suplicas donadas, vna per part dels Consols y Confraria de S.t Aloy dels Argenters de la present Ciutat de Bar.na y las dos per los Mestres Argenters gendres y no fills de Mestres, y copia de vn Real Priuilegi de la Mag.tat del Rey Don Fernando .Dats en la Ciutat de Burgos a 11 de Agost 1495. concernents al numero y eleccio de Mayordoms de dita Confraria, llegit tot al present

[1] *Documents justificatius*, n.º 36.

concell insertat en la proposicio. Y Attes lo contengut en ditas suplicas y Priuilegi respectiuament, y que en altre concell tingut y celebrat a 22 de Setembre proppassat fou llegit vn paper disposat y fet sobre la subjecta materia per los Ex.ms Señors Consellers y quatre personas del present concell per comissio donada per altre concell tingut y celebrat a 7 de Maig proppassat en lo qual paper foren discorreguts differents medis acerca lo numero de Majordoms forma de la eleccio de aquells, y per dit concell fou deliberat prorrogarse pendrer deliberacio sobre dit fet per altre concell. Que no se augmente lo numero dels Majordoms de dita confraria continuantse en que sien dos tant solament, empero que se mude la forma de la eleccio de ells, la qual de qui al deuant se dega fer de esta manera, Ço es que se formen dos Bolsas de tots los Confrares de totas classes o Gremis, com son fills de Mestres, Casats ab fillas de Mestres, y no fills de Mestre, ni casats ab filla de Mestres comunament y sens distincio: Y que tinguen lo menos deu anys de Mestria de igual numero quiscuna de ditas bolsas la vna de las quals sie y se anomene Bolsa per Majordom Major, en la qual concorren los mes Antichs de mestria, exceptuantne los que son estats ja Majordoms Majors, Y la segona dita per Majordom menor, en la qual concorren los mes moderns de mestria com la tinguen de deu anys, y no menos, no podent concorrer en esta los que son estats Majordoms menors, pero puguen pujar y concorrer a la de Majordom Major, Y que quiscun any en sa acostumada jornada se fasse extraccio de vn subjecte de cada Bolsa per majordom, Y que de quatre en quatre anys se fasse insiculacio de ditas Bolsas muntant de la de Menor ala de Major, y de nou enseculant en la de menor tots los Confrares se trobaran esser de mes de deu anys de Mestria fentse y conseruantse las Bolsas sempre iguals en numero, Y que ditas insiculacio y extraccio se fassen en la present Casa en la forma acostumada, posantse lo sobredit en sa viril obseruansa y en forma de ordinacio, Commutant en millor y en quant menester sia reuocant qualseuols ordinacions y disposicions que fins vuy fossen estades fetes, axis per lo present Concell, com altrament en asso contrariants, Retenintse lo present Concell la facultat de reuocar, corregir y esmenar sempre, y en tot cas que li aparega conuenir.» [1]

Ab aquesta resolució lo Gremi tornà a la normalitat — ¡ja era hora! — després de gastar en plets abundancia de diners que'l portaren a la ruina.

---

[1] ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1699, folis 242 a 244.

Plet injustificat. — Fou promogut per un tal Tomàs Ramis — germà de mestre Argenter, ab qui convivía, — per pretendre li fos computat tot lo temps que havía estat ab ell — essent així que allí treballà de lapidari per compte propri, — y consegüentment se'l tingués per complert respecte haver practicat durant sis anys l'aprenentatge y se l'habilités per a la mestría. Com no li fou possible probar que hagués exercit d'Argenter, ni com aprenent, ni com a fadrí, ni menys justificar la pràctica de sis anys seguits en casa de mestre examinat, conforme disposaven les Ordinacions de la ciutat y'ls acorts del Consell general del Gremi, per això aquest se negà a accedir a lo pretès per aquell, qui entaulà plet contra dita Corporació (any 1720), lo qual durà més de tres anys.

Per més que ignorem la resolució definitiva dictada en aquest afer per la Reyal Audiencia, davant la formidable lògica dels arguments y la plena prova documental que'l Gremi aduhí, refutant la falsa al·legació d'En Ramis, no vacilem en afirmar que en estricta justicia degué ésser del tot desfavorable a n'aquest.

* * *

Pàs o Misteri dels Dolors: qüestions. — La Confraría dels Dolors, fundada en lo Convent de Religiosos Servites l'any 1621, manà construir a despeses seves lo Pàs o Misteri de dita Verge, per a que assistís, com los d'altres Gremis, a la professó del Diumenge de Rams que tots los anys sortía de la esglesia del Bonsuccés.

Fou entregat a seixanta persones de diferents estats y condicions, ab encàrrech que cuidassen de son esplendor y lluhiment. Entre elles hi figuraven mólts Argenters, devots fervents de la Mare Dolorosa, los quals se donaren bona manya, tan bon punt vegeren refredar-se la devoció d'algunes de dites persones, a que ocupassen les places vagants companys séus de treball.

Per aquest medi, al rodar del temps, arribaren a apo-

derar-se de la direcció del nomenat Misteri, adornant-lo tots los anys ab sumptuosos empolaynaments y costejant los gastos del Guió, Sibil·les e Improperis, així com los del Pali y demés connexes. Ab tal magnificencia era acompanyat lo majestuós Pàs, que meresqué les lloances y aplaudiments de la gent de la terra y dels estrangers, lo qual motivà s'encenguessen los ànims de varis artesans per a formar part d'ell.

Trenta foren los qui pretengueren ingressar en la Congregació sens conseguir-ho, entre ells alguns confrares numeraris de la al·ludida Confraría, no tant per no pertànyer a l'ofici d'argenter com d'antich venía fent-se, com per témer que sa admissió fos foment de continues discordies.

Aytal negativa engendrà debats apassionadíssims y sorollosos plets, entre'ls Majorals y Obrers de la Confraría dels Dolors y'ls agregats Argenters.

Lo promogut pels primers en Desembre de 1720, per no haver accedit los segons a lo declarat en la Sentencia arbitral de l'any 1709 y a lo previngut en varies Ordinacions, qualificades per aquests últims de parcialitat — ja que en ella se'ls obligava a assistir a la professó ab seixanta antorxes, cosa a la qual may s'hi negaren com era públich y notori, y a admetre en lo Pàs a quantes persones ho sol·licitassen encara que fossen d'altres oficis, ab exclusió, dels fadrins de la seua respectiva art, — fou de llarga durada.

L'objecte perseguit pels Majorals y Obrers no era altre que apoderar-se novament del Misteri, pretextant que d'aquesta manera s'asseguraría mellor la brillantesa d'ell, com si no haguessen presenciat, com los demés ciutadans, que per espay de 50 anys los Argenters s'emportaren la gloria d'haver excedit als demés *Passos* que assistíen a les tres professons de Setmana Santa.

Semblant argument enrobustí més la decisió dels Argenters en sostenir lo *Misteri*. De manera que en Consell general celebrat a 9 de Desembre de l'any 1721, s'acordà, *nemine discrepante*, continuar la assistencia a les professons ab tant o major fervor y pompa que abans.

Així seguiren les coses fins l'any 1729, data en la qual s'arribà a la unió, pau y tranquilitat entre'ls contendents, convenint amistosa *Concordia* [1], que tan sols durà sis anys, ja que als 19 del mes de Maig de 1735, fou inobservada o rompuda per aquells Majorals y Obrers, los quals, actuant en nom propri y en lo dels demés confrares de nombre, reunits en Consell general, — no eren altres que'ls trenta pretendents abans indicats, — requeriren al Majoral, Clavari y Credencer de la Agregació, per a que fossen immediatament admesos al sant Misteri.

Inútil esforç. Escudats ab la referida *Concordia* y ab altres motius, los Argenters no donaren son braç a tòrcer.

D'aquí que'ls desahuciats promoguessen nova instancia judicial davant la Curia diocessana, demanant fos manat als Agregats Argenters admetessen sens altra dilació en dit sant Misteri als suplicants, baix la pena a dita Curia ben vista, en cas d'inobediencia.

Lluminosos foren los escrits que'ls advocats de cada una de les parts presentaren en defensa de la pretensió de llurs clients, essent mólt de notar l'aduhit en nom del pretès síndich dels Majorals y Obrers de la Confraría dels Dolors, demanant fos manat « que siempre y quando se ofresca vacar algun lugar, devan los Agregados participarlo à los Ilustres Mayorales, y Obreros, con el nombre del Sujeto que avrà instado al ser Agregado; y que no aviendo Sujeto que no sea Platero que pretenda ser Agregado, devan buscarle los Mayorales, y Obreros; y que devan tener vn libro en el qual queden notados los nombres de los actuales Agregados, y de los venideros que se agregaràn, y que en consequencia de lo referido, sean declaradas nulas todas las Agregaciones que se han executado desde el año 1709. en el cual fuè movida la Causa, y que en los lugares que les pertenesca, deven ser admitidos Sujetos que no sean Plateros, segun lo declarado en la mencionada Sentencia; y que en caso de renitencia de los Plateros Agregados, sea licito

[1] *Documents justificatius*, n.° 37.

à los Ilustres Mayorales precisar à dicha Agregacion en dimitir el Santo Misterio, y sus adornos, en la conformidad lo prometieron con el Instrumento ante Buenaventura Galí Notario Publico de Barcelona en 12. Abril 1726»; o lo que es lo meteix, pretenía fos anul·lada la *Concordia* firmada, com havem dit, l'any 1729, essent en ella pacte exprés que'l Còs de la Agregació s'havía de compondre de seixanta *agregats Argenters* y no d'altres oficis. Per més que aquest pacte tancava de colp, los Majorals y Obrers de la Confraría dels Dolors continuaren ab ferma tossudería lo plet, qual fallo definitiu desconeixem.

Sia perquè'ls fos advers o per altres causes ignotes, lo cert és que a començos del segle XVIII trobem als Argenters possessionats del Misteri del «Sant Ecce-Homo», decorat ab atributs de la Passió, de plata, que'ls Cònsols guardaven en la caixa del Gremi. Al Majoral que cuidava d'ell, se li assignaren vint lliures per ajuda de cost del refresch que donava abans d'anar a la professó.

* * *

Professons: assistencia obligada. — Les professons foren establertes per a solemnisar les festes dels sants; per a demanar a Deu remey a les necessitats dels pobles; per a implorar son auxili divinal, y per a exercitar la devoció y pietat dels fidels.

Entenent-ho així la ciutat, autorisada com estava per Privilegis reyals, posà tot son empenyo per a que cap Gremi faltés a aquells actes religiosos.

La observança d'aytal costum perdurà mólts anys, fins que, avuy un, demà altre, alguns deixaren d'assistir-hi.

Això motivà que'l Síndich de la Confraría de Sant Esteve dels Freners acudís per escrit als magistrats populars, planyent-se de que mentres la que ell representava complía escrupulosament lo ordenat, les de Sant Eloy dels Argenters, de Sant Julià dels Mercers y Botiguers de teles, dels Velluters, dels Velers y altres, refusaven concórrer a les profes-

sons de pregaries y de gracies, y a la que tots los anys se celebrava en honor de l'«Ineffable y Augustissim Sagrament del Cos preciosissim de Nostre Senyor Deu Jesuchrist dita del Corpus». Portada la queixa al Concell ordinari de Trentasís tingut a 11 d'Octubre de 1690, féu aquest la deliberació: «... que en orde al fet proposat totas las confrarias que no van a las professons de la present Ciutat sels ordene vajen a ellas attes la present Ciutat te la facultat de ferlas hi anar en virtut de sos Reals priuilegis» [1].

D'aquesta decisió'ls Argenters se n'apel·laren, perquè se'ls obligava anar a les professons ab lo penó, com les altres Confraríes.

Precedencia de l'Argenter del Capítol de la Sèu en la professó del Corpus: qüestió. — Era costum la assistencia de dit artífex a les professons del Corpus per si durant la carrera esdevenía algún desperfecte a la custodia.

En la professó celebrada la tarde del 20 de Juny de 1647, se suscità qüestió entre'ls canonges y obrers «... a causa que los S.rs Canonges hauian manat al argenter de la Iglesia que asistís en dita professo, lo qual anaue dintre la escala de la Custodia a la part de deuant y en lo mig dels s.rs sagristans ab sa verga y ventall lo que aparegue als s.rs obrers nos podie fer per tocar aqueix puesto tant solament als s.rs sagrestans y lo demes del dauant de la Custodia als s.rs promens dels senyors Concellers...» Mes com sia que dits canonges, a pesar de la reclamació dels Obrers, insistiren en voler que l'Argenter ocupàs lo mencionat lloch, lo fet se posà en coneixement dels Consellers, portants les vares del tàlem, y del Governador, que anava darrera del gremial, «... pera que se ves si podían assentar ditas cosas hauenthi sobre de ellas molt grans questions y debats en tant que estigue la custodia parada dauant lo portal de la Inquisitio serca de mitja hora o, mes». Després d'haver sigut cridat lo Notari Francesch Sala per a que aixecàs acta de les coses succehides y de les protestes formulades per cada una de

[1] Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1690, foli 229.

les parts, la professó passà avant, fent sa via acostumada fins tornar a la Sèu.

Lo dilluns següent, o sia lo dia 24 a la tarde, arribà a la Casa de la ciutat lo noble Don Francisco Sala, qui de part del Governador anà a parlar ab los Consellers « ... pera que ses senyoríes tinguessen a be de concordar la Contentio entre lo Ill.e Capitol y la present Ciutat en materias de anar lo argenter a la professo que dit s.r Gouernador o estimaria molt », contestant aquells, agrahint mólt la mercè que se'ls feya, « ... que per llur part estauen promptes y aparellats pera fer tot lo que en raho de dita materia se pogues fer ».

En compliment d'aquesta promesa, a la matinada del dijous, dia 27, los Consellers « tingueren una copiosa Junta de persones de consell de cent de tots staments » per a que'ls aconsellassen lo que devíen fer en orde a la pretensió que teníen los canonges de que anàs a la professó del Corpus lo Argenter del Capítol, per quant aquell meteix dia s'havía d'efectuar la de cap d'octava, y desitjaven evitar « tots encontras » entre dit Capítol y ells, resolent la junta enviar, com de fet enviaren, a l'al·ludit Capítol, dos cavallers ab la embaixada del tenor següent :

« ✠ = Molt Ill.re Senyor = En raho de las differencies suscitades en orde a la asistencia del Argenter del molt Ill.re Capitol de la Cathedral desta Ciutat en les professons del Corpus y la del dia de vuy los molt Ill.res Senyors Consellers han manat ajuntar una copiosa junta de Persones de tots staments del Saui Consell de Cent, en la qual batuda diligentment la materia en una conformitat se ha acordat se representas a V. S.a manas considerar que en la professo de vuy en ningun temps ha asistit lo argenter y que així pus lo fet de la professo de Corpus requereix major discussio tingue a be que la professo de vuy se fasse sense asistencia de dit argenter desitjant los senyors Consellers se euite tot encontre y se acuda a la celebritat de tant gran festa ab la ostentacio acostumada. »

La resposta que'ls canonges donaren a la transcrita embaixada, diu així :

« ✠ = Molt Ill.tres Sors. = A la embaxada que per part de vossa senyoría han reportada Don Hieroni de Gauer y Fran.co Vila en la qual nos diu tingam a be que en la professo del s.im sagrament que sie alabat pera sempre acostuma de fer aquesta s.ta Iglesia no vaja en ella lo argenter acostuma de anar y no obstant ques us y costum anar lo argenter per los perills que han succehit y poden succehir te lo capitol tan gran gust de seruir a V. S. an resolt que per auuy noy vaja argenter pero suppliquen a V. S. y en quant poden protestan que V. S. sie seruit nomenar persones per aqueix juntament ab los anomenadors per la Iglesia prenguen la resolutio se creu se pendra atesa la justitia tant clara y manifesta per la Iglesia y perque en ningun temps se puga dir que en cosas tocants al seruey de Deu y culto diuino y hage agut debat entre capitol y ciutat lo que se spera de persones tan christianes tan calificadas com V. S. » [1]

Festes reyals y actes públichs.

Entrades y jures reyals: assistencia obligada. — En los actes solemnes de la vinguda y jurament dels Comtes-Reys y de llurs mullers y hereus a la corona, era aximeteix obligatoria y de tot punt inexcusable la assistencia corporativa de les associacions gremials.

Després d'haver jurat solemnialment servar los Privilegis, Constitucions y llibertats de Catalunya, davant los Consellers y'l poble congregats en l'antich Pla de Fra-menors o de Sant Francesch — avuy Plaça de Medinaceli, — lo sobirà s'assentava en sa reyal cadira dalt del cadafalch aixecat *ad hoc* en dit lloch, y a sa presencia desfilaven tantost, en corrúa pintoresca, los oficis y confraríes ab llurs entremesos, dances y representacions, ostentant cascún d'ells son respectiu penó [2].

---

[1] *Dietari del antich Consell barceloní*, volum catorzè, estampat, planes 242 a 244.

[2] Del curiosíssim *Libre de algunes coses asanyalades*, compilat en 1583 per En Pere Joan Comes y tret a llum per la Estampa « La Renaixensa » l'any 1878, n'extrayem les següents noticies relatives al cerimonial d'entrada d'alguns reys a Barcelona:

Don Joan II. — (Dimarç 22 de Novembre de 1458.) En la plaça de Fra-menors « ... jura los priuilegis [e] constitutions e vingueren los officis e confraríes ab llurs entremesos e balls. » (Plana 155.)

En ocasió de la entrada de Felip I (II de Castella), los Argenters exteriorisaren ja, baix un pretext pueril y mal dissimulat, la seva renitencia a concórrer en corporació a les cerimonies oficials de caràcter públich, així fossen civils com religioses. Al descriure En Comes lo pàs de la consuetudinaria professó cívica de les Confraríes davant d'aquell monarca, explica dit incident ab aquests breus y expressius mots: «...Argentes los quals no aportauen peno per no tenirne y los quals per no tenir dit peno se volían scusar de anarhi empero no obstant llurs rahons los fonch manat per dits honorables consellers quey anassen e axi y anaren ab ses capes abrigats ab molta grauetat sens fer joch algu passant feren son degut acatament.» [1]

Parades o exposicions d'argentería. — Ab motiu de la vinguda de personatges de la reyal familia, magnats o altres prohoms d'enlayrada categoría, los Consellers de Barcelona segles enrera, y en temps no tan llunyans l'Ajuntament, acostumaven ordenar als mercaders y als oficis menestrals de més significació y importancia, que per al major esplendor y embelliment de la ciutat y com a mostra eloqüent del grau de perfecció y avenç de les arts y industria locals, durant la estada d'aquells en ella, fessen en llurs establiments pública exhibició dels séus peculiars articles, productes y manufactures.

Príncep Don Karles de Viana, primogènit de l'anterior. — (29 de Març de 1460.) Prestà son jurament en la esmentada plaça, en la que «... sahent e stant, vingueren fent llur ball e yoch deuant ell cascun offici dels manastrals de la dita ciutat ab llur pannó...» (Plana 156.)

Príncep Don Ferràn, primogènit del mateix Don Joan, per mort de Don Karles. — (21 de Novembre de 1461.) Entrà ensemps ab sa mare D.ª Joana Enríquez. Com de costum, anaren abdós al cadafalch bastit en lo Plà de Framenors, hont «... los officis que alli foren venguts ab llurs pannons e alguns ab entramesos feren reuerencia als dits Senyora Reyna e primogenit passant hu apres altre deuant lo dit cadafalch exint de la dita plassa metentse la vía del carrer Ample sots lorde acostumat.» (Plana 196.)

Don Ferràn II. — (23 d'Agost de 1479.) Efectuà sa entrada y anà a jurar en igual lloch, «... e fet lo dit jurament lo dit senyor rey se assech en la cadira e passaren las confraríes en la forma acostumada.» (Plana 288.)

Carles I. — (15 de Febrer de 1519.) Entrada y jurament. «... E stant lo dit senyor en la cadira passaren totes les confraríes de la ciutat ab llurs pannons e alguns entremesos.» (Plana 394.)

[1] *Libre de algunes coses asanyalades*, plana 558.

Així veyem que entre altres honors y festes dedicades per aquells antichs Magistrats del Concell barceloní a Don Joan de Cleves, germà de la Princesa de Navarra, disposen als Obrers «... *que fassen parar tota la ciutat mentre lo dit Don Joan hi sia ço es draps botigues argentes e altres menestrals*» [1]. Y lo dia que, al visitar la Casa del Concell, li donaren en la històrica Sala de Cent Jurats una sumptuosa col·lació o refresch (14 Janer 1440), «... en lo claustro que es sobre lo portal major al mig de les duas finestres fou posat un tinell de molt argent e molt bell lo qual hauia prestat en Bernat Blasco argenter e apres de aquell vers lo claustro pus ensa fou posada vna gran taula hont estaua lo argent que hauría de seruir» [2].

Notes estadístiques.

Relació personal dels mestres y fadrins Argenters presentada a la Reyal Audiencia. — Per una Certificació lliurada a 19 de Janer de 1729 pel Notari de Barcelona y Escrivà dels negocis del Gremi d'Argenters, En Miquel Cabrer, deduhim que la Reyal Audiencia d'aquell temps ordenava als Cònsols de totes les organisacions socials aleshores establertes, li presentassen, cada any, una *llista de la relació personal* aprovada per les Assamblees o juntes de llurs respectives arts o oficis, en la que s'hi fés constar lo nombre dels confrares existents, sans y impedits, los ingressats de nou, los qui havíen causat baixa per mort, absencia de la ciutat o exempció manada per la lley; clasificant-los per categoríes, y especificant llur edat, estat social, treballs en que s'esmerçaven y aptitut per a practicar-los, etc., etc.

L'interessant contengut de la *Llista* inclosa en la dalt referida Certificació, és com segueix:

---

[1] *Libre de algunes coses asanyalades*, plana 97.

[2] *Ibidem*, plana 100.

Maestros que tienen Casa, y Botiga

	años
Joseph Moragull	46
Gaspar Farran	46
Juan Guardia	47
Mathias Janer	51
Jayme Nadal Creus	58
Jayme Massiques	33
Pedro Juan Sanpere	56
Ignasio Clará	50
Pablo Rodes	52
Francisco Trias	43
Joaquin Cuadras	44
Anthonio Matheu	59
Salvador Gibert	61
Lucian Xuriguer	42
Joseph Tremullas	49
Juan Matons	62
Pedro Costa	63
Francisco Domenech	62
Balthesar Bartran	40
Juan Gasset	46
Joseph Rodoreda	40
Pedro Torroella	40
Miguel Monner	52
Jayme Riera	52
Jayme Soliveras	55
Francisco Ramis	52
Francisco Pons, y Arenas	24
Pablo Vilallonga	36
Joseph Vilarrubia	50
Joseph Arnau	57
Geronimo Elias	41
Joseph Cots	58
Antonio Serra	47
Vicente Lloreda	35
Joseph Domenech	40
Joseph Morató	24
Thomas Ramis	40

Maestros que no tienen Tienda, y trabajan Como Mancebos

	años
Juan Bautt.ª Delaseca	39
Joseph Trias	45
Enrique Costa	46
Geronimo Delaseca	34
Joseph Triador	47
Pablo Montaner	41
Pedro Capella	29
Francisco Pujol	35
Lorenzo Dader	32
Francisco Minguella	40
Francisco Pagés	50
Magin Sanmartí	37
Sebastian Armangol	31
Miguel Orriols	30
Isidoro Caminal	29
Francisco Casas	30
Feliciano Trias	33
Joseph Juliá	35
Francisco Cortada	35
Buenaventura Pla	47
Jayme Bessa	30
Jayme Sanpere	33
Juan Mas	37
Ermanter Lluch	30
Joseph Remiendo	30
Joseph Salvat	34
Joseph Cardó	30
Estevan Fauria	30
Joseph Estella	36
Francisco Mas	26
Antonio Mora	29
Aloy Mas	28

Maestros que no tienen Tienda, y son impedidos o Inhabiles para trabajar

	años		años
Jayme Altimiras	59	Francisco Vilar	75
Joseph Vallbona	62	Francisco Capalá	69
Francisco Canovas	57		

Maestros que estan atolidos que se son ferits

	años		años
Joseph Costa	65	Pedro Puig	56
Joseph Casamitjana	44		

Maestros Pobres de solemnidad

	años		años
Joseph Cerdá	81	Bernardo Fornes	54
Antonio Ros	63	Antonio Vicente Llunell	54
Jayme Rovira	46		

Hijos de Maestros que trabajan en Casa de sus Padres

	años		años
Gabriel Nadal	33	Juan Bautt.ª Matons	27
Jayme Rodoreda	27	Joseph Tremullas	25
Pedro Costa	25	Jayme Soliveras	22
Joseph Rossell	45		

Maestros que no tienen Tienda, y solo hazen de Mercaderes

	años		años
Joseph Ros, y Juliá	60	Francisco Roig, y Vives	60

Maestros Pobres, y su Trabajo se puede Conciderar como de vn Mancebo

	años		años
Joseph Plana	53	Pedro Sorts	48
Joseph Riera	48	Pedro Andreu	53
Pablo Masades	49	Pablo Lledó	41
Pedro Valls	56	Pablo Cot	27
Francisco Arnaudias	46	Francisco Estancla	27

Mancebos que trabajan actualmente del Oficio

	años		años
Jayme Guimerá	27	Juan Mora	25
Francisco Mandrí	33	Ignasio Puiguriguer	24
Francisco Sanpere	25	Estevan Barnigó	31
Matheu Cerdá	33	Carlos Penyó	21

Maestros que se han passado en el año proximo antecedente, y estes no tienen Casa, ni Botiga

	años		años
Honofre Vilar	22	Francisco Martorell	27
Joseph Ros	21	Joseph Pol	24
Joseph Soliveras	20	Manuel Roure	—

Dicho Roure es Soldado, y esta el Reximiento en Berga

Maestros que han muerto en el año proximo antecedente

	años		años
Francisco Tremullas	59	Joseph Rossell, y Gabaldar	42

Maestros ausentes de esta Ciudad que se ausentaron en el año mil setecientos veinte, y ocho

En el mes de Agosto se ausentó Antonio Barthomeu
En el mes de Setiembre se ausentó Antonio Cuadrás
En el mesmo mes se ausentó Salvador Verivol
En el mes de Noviembre se ausentó Joseph Vilar.

Mancebos que se han ausentado de esta Ciudad en el año mil setecientos veinte, y ocho

En el mes de Mayo se ausentó Juan Pablo Gasset.
En el mes de Octubre se ausentó Felis Reó

Individuos que han tenido exempcion por ser del S.to Tribunal de La Inquisicion

Miguel Rigalt — Juan Gerona — Antonio Riera

* * *

Nòmina d'Argenters que vestiren la honrosa gramalla. — Los Argenters que formaren part de la Consellería de Barcelona a partir del segle XV fins a les darreríes de l'antich regiment municipal autònom, foren los següents:

Jaume Bertràn	Any consular	1454-55
Antoni Bells	—	1458-59
Franci Clotes	—	1464-65
Sebastià Spano	—	1475-76
Jaume Aymerich	—	1481-82
Berenguer Palau	—	1488-89
Mathia Canalias	—	1522-23
Jaume Roget	—	1540-41
Miquel Buigues	—	1552-53
Jerònim Claramunt	—	1584-85
Joan Riber	—	1596-97
Miquel Oliveres	—	1632-33
Jerònim Borràs	—	1634-35
Joseph Vilella	—	1644-45
Miquel Llargues	—	1650-51
Jaume Vilarasa	—	1663-64
Joseph Many	—	1665-66
Joan Nadal	—	1701-02
Miquel Rigal	—	1710-11
Antòn Mateu	—	1711-12

En la composició del Savi Concell de Cent de l'any 1301, hi entraren o hi figuraven 3 Argenters.

Decadencia y extinció del Col·legi.

S'inicià'l decandiment de la vida corporativa dels Argenters en lo segle XVII, influint a determinar-lo, no sols les fondes dissensions esclatades entre'ls col·legiats, que feren afluixar los lligams de llur bona germanor y feriren de mort la marxa econòmica de la Art, sinó també la crisi que de retop sofrí aquesta, ab lo malestar y empobriment general de Catalunya, que vegé minvar sa industria y son comerç a conseqüencia de les tràgiques convulsions polítiques originades per la tendencia abasegadora del principi

unitarista, representat en los monarques que residíen en lo centre de la Península ibèrica.

Augmentà'l mal quan la organisació dels Gremis fou disolta en nom de la llibertat, llançant a una lluyta desesperada als petits industrials forçats a batallar a costa de la mà d'obra, que tècnicament desmeresqué mólt, comparada ab la d'aquells homes hàbils en l'ofici y d'esperit refinat, les glorioses obres dels quals encara admirem avuy en los llibres de *Passantía* que's guarden en nostres Museus Artístichs.

Conservant les seues prerrogatives y pràctiques, si bé faltant-li l'ambent de solidaritat d'altre temps, lo Col·legi d'Argenters continuà vivint, emperò una existencia treballosa, de pochs resultats positius, per haver caygut en desús la observança de les lleys reguladores del treball, única garantía per a que aquest no fos falsejat per l'afany del lucre.

Quedà del tot extingit entre'ls anys 1870 al 73, en qual data varis mestres fundaren una nova entitat denominada *Asociación de Artífices en Joyería y Platería*, ab l'únich y exclusiu propòsit d'entaular plet per a que l'immoble del disolt Col·legi, situat en lo carrer de la Fenosa, n.º 10, no passàs a poder de l'Estat. En los darrers díes de sa existencia, aquesta Associació sostenía classes de dibuix en lo carrer de Vigatans, desapareixent l'any 1893, per haver portat als Tribunals, un dels séus individuus, certa qüestió personal, que fou fallada a son favor.

Ab alguns dels antichs col·legiats y altres nous socis, en Octubre de 1898 s'establí la actual *Asociación Artística de Joyería y Platería* [1], proposant-se'ls següents fins: 1.er, foment de la art de Joyería y Platería y oficis anexes; 2.ón, lo socors dels artífexs joyers, argenters y sos similars, en cas de malaltía, falta de treball, invaliditat per acci-

[1] Les precedents noticies relatives a la disolució de l'antich Col·legi, fins a la data en que fou creada la actual *Asociación*, en sa major part no'ns ha sigut possible constatar-les documentalment, havent-les recullides d'una persona de competent autoritat en l'ofici.

dents del meteix o vellesa; 3.er, procurar per tots los mitjans, que la Associació sia Centre de contracte, d'ensenyança professional y de mutual ajuda entre'ls associats, així en les qüestions de caràcter particular com en les que afectin a la colectivitat en general; 4.^{rt}, contribuir a tot lo que signifiqui foment y avenç de l'ofici, creació de classes de dibuix y d'ensenyança en sos diversos caràcters, formació d'una Biblioteca social y adquisició de Revistes y obres tècniques, a fi de que aquell ocupi'l lloch que li pertany atesa sa importancia.

Dita Associació se regeix per un Reglament — que conté catorze Capítols, dividits en 124 articles, — aprovat a 1.er de Febrer de 1904. Té son hostatge corporatiu en lo carrer de la Boria, n.º 17, principal.

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS

N.° 1

Privilegi de l'infant En Joan d'Aragó.

Nos Infans Johannes etc. Attendentes quod argentarii seu utentes officio Argentarie Civitatis barchinone prout noviter nostro pervenit auditui mandato licentia seu consensu a dicto domino Rege seu nobis minime obtentis de quibus alias per rescripta seu privilegia valeat apparere usque quam annis singulis confratriam celebrantes congregarunt cuius occasione ex nostro officio inquiri fecimus Et quare reperimus quod ratione dicte congregacionis seu celebracionis confratrie predicte nullum malum inde fuit sequtum licet aliqua in capitulis ipsius confratrie essent in melius comutanda propter quod pro parte dictorum argenteriorum fuit nobis nunc humiliter supplicatum ut cum ipsi jamdicta capitula confratrie predicte per predecessores eorum facta de novo in melius commutaverint ipsa capitula de solita clemencia confirmare deberemus Nosque visis dictis capitulis quorum tenor sequitur in hunc modum En nom de deu e de la sua beneyta mare e del beneventurat sant Aloy Per ço com confraria engenra amistat e moltes obres piedoses sen seguexen e moltes almoynes sen fan, qui nos farien los argenters devall scrits ab autoritat e decret del molt alt senyor Infant en Johan del molt alt senyor Rey primogenit e de sos Regnes e terres general Gobernador ordonaren los capitols seguents: I. Primerament que en la festa de sant Aloy qui es landema de sant Johan de Juny tots los Confrares se deien ajustar en la Casa dels frares de Sancta Maria de la merce de barchinona e aqui tots concordants o la maior partida dejen elegir dos bons homens del dit offici qui haien noms de Maiordomens qui mantenguen la dita Confraria e distribuesquen les almoynes deius scrites E qui esser noy volra si donchs just empatxament no haura a coneguda dels dits Maiordomens qui lavors seran pach cascuna vegada sis diners que sien meses en la caxa de la dita confraria.— II. Item que encontinent quels dits dos Maiordomens seran elegits dejen jurar en poder dels Consols del dit offici qui lavons seran presents los altres argenters que ells be e leyalment usaran de la dita

Maiordomia tota amor Oy e favor foragitada.—III. Item que si negu confrare marit o muller o fill o filla daquell o alcun qui aprenga lo dit offici mor que tots los dits confrares haien anar a fer honor al cors o albat e que per alguna raho daço nos puguen scusar si donchs los Maiordomens nos tenien per scusats E si ells nols tenien per scusats que haien a pagar cascuna vegada quey falliran sis diners los quals vaien en la caxa de la confraria Pero quells Maiordomens ho fassen assaber als dits confrares, o a lurs cases a cascun per ço que no pusquen allegar ignorancia. E que sobre aço sien creeguts los dits Maiordomens. — IIII. Item que com los dits confrares sien ajustats a algun cors, o albat que tots aquells qui sien requests per los Maiordomens o per aquells a qui ells ho diran haien aportar lo cors o albat e fer tots altres exercicis ordonats e que no sen pusquen scusar si donchs scusa justa no havien, que los Maiordomens los tenguessen per scusats, e sino que haien a pagar sis diners los quals haien anar en la dita caxa. — V. Item ordonen que landema de sant Johan de Juny que es la festa de sant Aloy e landema de sant Andreu que semblantment es altra festa de sant Aloy tots los Confrares se dejen ajustar en la Esgleya del dit monestir de madona sancta Maria de la merce en la capella de sant Aloy e dejen Oyr una misa solemnial lo dia de sant Aloy landema de sant Johan de Juny e que tenguen la casa del dit orde e aquells confrares qui menjar hi volran quey menjan E landema de sant Andreu dejen axi mateix oyr una missa solemnial defunctorum ab representacio de una caxa ab drap dor E aqui tots los Confrares preguen deu per les animes dels confrares morts e vius E que tots los frares dejen cantar e absolre e que als dits frares sia donat alcuna cosa per caritat per tal que deu perdo als morts e conserve los vius en bona vida E daço negu puxa scusar de no esser sots aquella pena de pagar dessus dita de Sis diners E quells senyors frares dejen haver la dita caxa e lo drap dor e dos ciris qui cremen la un al un cap de la caxa e laltre al altre cap e facen moniment dauant laltar on absolven tots los confrares finats. E que tot confrare deja dir deu pater nostres e deu ave maries per les animes dels deffunts. — VI. Item que tot hom qui volra entrar axi del offici com altres daqui avant en la dita confraria deja prometra e jurar de manthenir aquests capitols axi com los altres confrares han fets E que aquells qui en la dita confraria no volran entrar ni esser qui del offici sien e hauran mester almoyna que nols ne sia feta dels diners de la dita caxa en vida ne en mort per ço com hi son meses los diners que cascun confrare pague Pero si alcu li vol fer be de lur propri que ho façe mas no dels diners de la dita caxa. — VII. Item ordonen que cascun confrare a honor de deu e de sant Aloy deja pagar tots dissaptes un diner, o dos solidos dos diners de present e altres dos solidos dos diners lo dia de sant Aloy que es landema de sant Johan de Juny o mes si mester sera a coneguda de Quatre prohomens del offici aquells empero qui menjar volran al dit Monestir e qui menjar noy volra que pach cascu dissapte una Malla o Tretze diners de present e altres Tretze diners la dita festa o mes a coneguda dels dits Quatre homens E que cascun confrare com se morra deja jaquir a la

dita confraria vint solidos sils ha ne son poder hi sera bastant a honor de deu e per complir les almoynes quis han a fer segons que devall se conte. — VIII. Item ordonaren que per ço com daqui avant la confraria ses crescuda es crexera deu volent axi dalmoynes com de lexes com de penes que daquiavant se facen dels diners de la caxa les caritats e almoynes quis seguexen. — VIIII. Primerament que si alcu confrare ve a menys o sera catiu o malalt o sera pres quells Majordomens ensemps ab Quatre prohomens de la plaça a lur bon arbitri segons la condicio e necessitat daquell qui mester ho haura o la malaltia requerra o la raho que per sera pres o catiu li dejen ajudar en ses necessitats com ne sien requests E si alcu confrare se aprohismave a la mort e no havia quil vetlas Quels dits Maiordomens dejen elegir cascun dia quatre bons homens jovens del offici quil vetlen de nit e de dia e que aquells Quatre so partesquen a lur bon arbitri tro que sia millorat per ço que deu haia merce dells e si lo dit confrare de la dita malaltia moria e no havia de que li pogues esser feta la sepultura que dels diners de la caxa li sia feta E com non hagues en la caxa que cascu hi degues donar dos diners o mes per amor de deu ab que li fessen la dita sepultura Declaran empero que si aytal confrare morra qui fos stat provehit de les almoynes axi com dit es que de tot so que li fos trobat o li fos degut sia satisfet a la dita confraria en ço que bestret li haura E si guarra lo dit malalt que haia esguart a la dita confraria si deu li dona de que E per aquesta almoyna deu esser feta consciencia a cascu confrara qui haia de quen puixa fer que faça lexa a la dita confraria com sera a la mort per ço com es obra de gran caritat e de misericordia. — X. Item ordonaren que si negu dels confrares ha brega ne baralla ni contrast per qualque raho axi entre ells com ab altres persones quels dits Maiordomens a honor de deu dejen tractar e procurar que pau sia feta entre ells e aço sia carrech de lur anima e si pau noy volien fer queu dejen dir al vaguer quells deja pendra e tenir preses tro que sen sia seguida pau per ço que major dan no sen puga seguir. — XI. Item quells Maiordomens daqui avant dejen tenir un libre en que scriven tot ço quis metra en la caxa ultra la caritat ordonada de fer cascun dissapte ço es tot ço que reebran daqui avant per los dits bans e de ço que cascu dara com comensara usar del offici o de lexes E axi matex tot ço que despendran paguaran per raho dalmoynes o de menjaro per altra manera E que cascun any reten bon compte als Maiordomens novells apres un mes que sien fora de la maiordomia E que aço haien a jurar en temps de lur eleccio. — XII. Item suppliquen al senyor Duch que placia a la sua altesa que per ço com seria difficil cosa e de messio que cascuna vegada que cascu confrare fos caygut en los bans demunt dits de sis diners se hagues a penyorar ab saig que deja donar licencia als Maiordomens e auctoritat de penyorar tots aquells qui cauran en lo dit ban pus que sia ban de sis diners o avall.

Tamquam juste et ad opus pium factis jam dicta capitula laudamus approbamus et confirmamus et auctoritatem nostram prestamus Mandantes tenore presentis universis et singulis officialibus dicti domini Regis et nostris quatenus predicta omnia et singula in dictis

capitulis apposita et contenta firma habeant et observent et ab aliis faciant inviolabiliter ob servari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Pro huiusmodi vero laudacione approbacione et confirmacione quos fideli Expensori nostro Perpinyano Blan tradidisti Centum Quinquaginta florenos auri de Aragonie integere exolvestis In cuius reitesti monium presentem cartam nostram fieri jussimus nostro sigillo pendenti munitam. Datum Barchinone septima decima die Madii anno a nativitate domino Millesimo .CCC.° octuagesimo primo. — PRIMOGENITUS.

Marchus Castanyerii mandato domini Ducis facto per locumtenentem expensorem. — Prothonotarius.

(ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ.—Registre 1685, foli 169.)

N.º 2

Confratrie Argenteriorum Ciuitates barchinone.

Nos ferdinandus etc. Oblato coram Ma.te nostra per aliquos probos homines confratrie vestri fidelium nostrorum argenteriorum Ciuitatis barchinone translato quodam, auctentico per illustrem Johannem Serenissimi Regis petri primogenitum et gubernatorem generalem recolende memorie dicte confratrie concessit vna cum capitulis in eodem priuilegio insertis cuius tenor sequitur et est talis. «Nos infans Johannes, Serenissimi domini Regis primogenitus ac in omnibus Regnis et terris suis generalis locumtenens dux gerunde et Comes Ceruarie. Attendentes quod argentarii seu utentes officio argentarie Ciuitatis barchinone prout noviter nostro peruenit auditui mandato licencia seu consensu a dicto domino Rege seu nobis minime obtentes de quibus vel per rescripta seu priuilegia valeat apparere usquequam annis singulis confratriam celebrantes congregarunt cuius occasione ex nostro officio inquiri fecimus. Et quia reperimus quod racione dicte congregacionis seu celebracionis confratrie predicte nullum mallum inde fuit sequtum set licet aliqua in capitulis confratrie essent in melios comutanda, propter quod pro parte dictorum argenteriorum fuit nobis suplicatum vt cum ipsa jam dicta Capitula de solita clemencia confirmare deberemus Nosque visis dictis capitulis quorum tenor sequitur in hunc modum. «En nom de deu e de la sua beneyta mare, etc.»

Exemplum preinserte confirmationis confratrie argentariorum Ciuitate barchinone ab regestro prefati Illustris Infantis Joannis in Regio archivo barchinone recondito sumpsi ego quidem petrus michael carbonellus regius archivarius una et in solidum cum francisco carbonello filio et coarchivario nostro scribique feci et veridice comprobavi cum supraposito in margine prime linee in quo est scriptus manu propria titulus prefati domini Infantis: ut igitur fides plenior impendatur meum quo vtor in publicis hic appono sig † num Dicti probi homines nomine et pro parte eorum et maioris parte vestri argenteriorum confratrum dicte confratrie dicte Maiestati nostre humiliter supplicarunt vt dictum quidem priuilegium una cum in eo insertis capitulis vobis confirmare et ratificare dignaremur Cui quidem supplicacioni tanquam juste ac racioni consone benigne annuentes presertim quia dicta capitula ad honestatem morum optimumque religionis christianæ cultum ac laudabilem vite vestre ritum et consuetudinem ac mortis expiacionem vestrorumque remissionem pec-

catorum vertunt, Tenore presencium et de nostra certa sciencia priuilegium ipsum et omnia et singula in eo inserta vobis dictis argentariis et vestre confratrie graciose laudamus approbamus ratifficamus et confirmamus ac nostre huiusmodi laudacionis et confirmationis munimine seu presidio validamus et roboramus juxta eorum tenorem et seriem pleniorem. Illustrissimo proptera Joanni principi Asturiarum et gerunde filio et generali gubernatori nostro carissimo ac in omnibus Regnis et terris nostris post felices dies nostros heredi ac legitimo successori intentum nostrorum significantes dicimus gerenti uero vices nostri generalis gubernatoris in principatum Cathalonie vicario subuicario baiulo subbaiulo barchinone ceterisque vniuersis et singulis officialibus et personis dicte Ciuitatis ad quos spectet presentibus et futuris dicimus precipimus et mandamus ad obtentum nostri amoris et gracie incursumque pene florenorum auri duorum milium nostris inferendorum erariis quod nostram huiusmodi confirmacionem et ratificacionem preinserti priuilegi et Capitulorum in eo contentorum et omnia et singula in eis contenta teneant firmiter et obseruent tenerique et obseruari ab omnibus faciant inconcusse juxta seriem et tenorem eorum pleniorem Et contrarium non faciant seu fieri aliquomodo permittant aliqua racione seu causa si dictus Illustrissimus princeps filius noster carissimus paternam benedictionem caram habet Ceteri vero officiales nostri iram et indignacionem nostram ac preapositam penam cupiunt non subire. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro comuni Sigillo inpendenti munitam. Datum barchinone die quarto mensis nouembris anno a natiuitate domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. Regnorumque nostrorum videlicet Sicilie anno vicesimo sexto Castelle et legionis XX.° Aragonum et aliorum xv.° Granate autem secundo. — Yo el Rey.

Dominus Rex mandavit michi Joanni de Coloma visa per generalem thesauriarum et philippum pont Regium cancellarium cui fuit comissum. — Protonotarius.

(Arxiu de la Corona d'Aragó.—Registre 3552, foli 254 girat.)

N.º 3

Revocació del precedent Privilegi.

Hoc est Exemplum bene et fideliter Barcinone sumptum a quodam Regio priuilegio in pregameneo exarato cum magno sigillo cera vermilia intus quandam capsulam ligni cum vetis ceritii in pendenti signo de Registrato et aliis debitis solempnitatibus more Regiæ Cansellariæ expeditis non visiato non cancellato nec in aliqua ejus parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carentibus cujus thenor talis est Nos Ferdinandus Dei gratia Rex Castellæ Aragonum Legionis Scisiliæ Granatæ Toleti Galesiæ Mayoricarum Ispalis Sardiniæ Cordubæ Corcice Murciæ Gennis Algarbii Algeciræ Gibaltaris et Insularum Canariæ Comes Barcinone Dominus Viscayæ et Molinæ Dux Athenarum et Neopatriæ Comes Rosilionis et Ceritaniæ Marchio Oristani Gotiani Ratificauimus et Confirmauimus superibus nominibus priuilegium quoddam per Ill.m Infantem Joannem officio et Confratriæ argentariorum Ciuitatis Barcinone super eligendis Consulibus siue Mayordomibus concesum datum Barcinone decimo septimo die Maii anno a Natiuitate Domini Millessimo trecentessimo octuagessimo primo prout in ea ratificatione et confirmatione quæ data fuit in dicta Ciuitate Barcinone die quarta mensis Nouemb[r]is anno a Natiuitate Domini Millessimo quadringentesimo nonagesimo tertio ad quam nos referimus latisime continetur quæ quidem ratificatio et confirmatio cum per Guillermum Soler et Gasparem Vallmany argentarios dictæ Ciuitatis nomine eorum proprio et nomine etiam et pro parte ut dixerunt Francisci Ponç et Michaelis Barcil argentariorum ejusdem Ciuitatis fuisset oblata et presentata Clementi Urgell et pluribus aliis Argentariis in actu dictæ presentationis Die vigessima quinta Junii proxime lapsi confecto contentis et novantis Tandem conuocato Generali Consilio offitii dictæ Confratriæ per Raymundum Valls et Petrum Joannem Salui Consules dicti offitii et Confratriæ die prima mensis Julii proxime preteriti in quod omnes fere argentarii dictæ Ciuitatis concurrerunt et conuenerunt et tamquam mayor et sanior pars et plusquam due partes dictorum offitii et Confratriæ Consilium Generale fecerunt et celebrarunt per dicti Consules pro exoneratione eorum proposuerunt dicentes in efectu quod cum in dicta nostra confirmatione inter alia expresse contineatur ipsam confirmationem fuisse factam et concessam ad suplicationem dictorum offitii et Confratriæ et quod..... [1]

[1] Paraula il·legible.

Consules nec alii qui tunc temporis Consules erant de ejusmodi pretensa suplicatione nec de dicta confirmatione notitiam aliquam unquam habuerunt per consequens asseruerunt illam surreptice contra voluntatem eorum et dicti offitii *per alicos paucos particulares dictæ Confratriæ fuisse impetratam ad perturbandum bonum statum, ordinem et quietem dictæ Confratriæ cum jam alium habeant* modum eligendi Consules quem tanquam utilem a multis citra temporibus obseruauerunt juxta ordinationes Ciuitatis jam dictæ editas et factas per priuilegium concessum dictæ Ciuitatis per predicta cum inter dictos particulares et dictum offitium jam alias super prefato priuilegio fuerit mota lis quedam seu controuersia super qua per tunc Consiliarios Barcinone quedam arbitrali sententia fuit lata et per dictas partes emologata propterea sindicus dictæ Ciuitatis nomine et pro parte vestri dilectorum nostrorum Consiliariorum ac majoris partis Argentariorum ejusdem Ciuitatis Ma[jesta]ti nostræ humiliter suplicauit ut predictam ratificationem et confirmationem contra voluntatem dicti offitii surreptice per aliquos paucos Argentarios a nobis impetrata reuocare et pro non facta habere ac alias pro bono statu ordine et quiete dictæ Confratriæ in et super p.tis prouidere dignaremur: Nos vero dicta suplicatione tanquam justa et consona rationi pro benigne admisa quoniam de prenarratis omnibus et singulis nobis legitime constat instrumento publico dicta Prima Julii proxime preteriti confecto ut prefertur receptoque clauso et subsignato per Bartholomeum Costa noth[arium] pub[licum] Bar[cino].ne et ex alia parte constat per quemdam Actum publicum per Joannem Faner Regia autoritate nott. pub. et Scribam Consilii Barcinone clausum et subsignatum quod prefati tunc Consiliarii Barcinonenses cum dicta sua Arbitralis sententia prouiderunt et declararunt ordinationem circa electionem predictorum officialium per Ciuitatem eamdem seu ejus Consiliarios et Consilium factam ad unguem esse obseruanda et dictos Argentarios secundum seriem ejusdem ad electionem de Consulibus et aliis faciendam debere procedere non obstantis in contrarium allegatis. *Idcirco thenore presentis de nostra certa scientia deliberate et consulte habita in primis pro reuocata et nulla ratificatione et confirmatione prefati priuilegii per dictos paucos a[r]gentarios nomine dicti offitii a nobis subreptice ut predicitur impetrata prout ad mayorem cautelam nos illam revocamus et annullamus ac nullius eficaciæ seu valoris amodo esse volumus et jubemus.* Attento premaxime quia ita procedit de voluntate dictorum Argentariorum seu mayoris partis eorumdem vobis dictis Consiliariis et Consilio ordinario Barcinonense presentibus et futuris ac offitio dictorum argentariorum concedimus ut vos dicti Argentarii positis et valeatis omni obstaculo quiesente electionem prefatam facere et continuare more solito et prout hactenus est fieri consuetum *juxta ordinationes dictæ Ciuitatis super his in vim dicti priuilegii editas et factas et vos dicti Consiliarii et Consilium etiam positis et valeatis quecumque facere statuere et ordinare in et circa dictum offitium et Confratriam ac Consulum siue Mayordomorum* electionem et alias que pro bono et utili statu ordine et quiete dictorum offitii et Confra-

triæ vobis statuenda et ordinanda videantur juxta dicti Regii priuilegii eidem Ciuitati Barcinone concessi mentem... [1] tenorem pleniores. Ill.mo propterea Joanni Principi Asturiarum et Gerundæ filio et primogeniti nostro carissimo intentum nostrum significantes dicimus Locum tenenti vero Generali nostro Gerentique vices nostri Generalis Gubernatoris in Principatu Cathaloniæ Vicario Bajulo Subuicario et Subbajulo Barcinone certisque [2] officialibus nostris in dicta Ciuitate Barcinone constitutis et constituendis ac aliis ad quos spectat et ipsorum oficialium locumtenentibus presentibus et futuris dicimus precipimus et jubemus sub obtentu amoris nostri et gratie ac pena trium millium floronorum auri de Aragonia ex bonis cujusbi eorum contrafacientis irremisibiliter exhigendorum nostrisque inferendorum erariis ut seriæ continentie et tenore hujusmodi cartæ nostræ bene et diligenter inspectis et intelle[c]tis omnia et singula in ea contenta teneant firmiter et obseruent ac teneri et obseruari faciant inuiolabiliter per quoscumque et contrarium non faciant seu fieri modo aliquo permittant pro quanto dictus Ill.mus Princeps filius noster carissimus Paternam nostram benedictionem nostras ac preapositam penam cupiunt non subire in cujus rei testimonium presentem fieri jusimus nostro comuni sigillo in pendenti munitum datum in Ciuitate Burgorum die undecimo mensis Augusti anno a Natiuitate Domini Millessimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Regnorumque nostrorum videlicet Scisiliæ anno vigesimo septimo Castellæ et Legionis vigesimo secundo Aragonum et aliorum decimo septimo Granatæ autem quarto. Yo el Rey. — De la Caualleria vice cancellarius. V.t Generalis Thesaurarius, etc. — Segueixen les firmes dels Consellers reyals.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.º 4, entre folis 242 y 243.)

---

[1] Espay en blanch.

[2] Ceterisque.

N.° 4

Consulum & Confratriæ S.ti Alodii argenti fabrorum presentis Ciuitatis

Nos Carolus, etc.

Nos Georgius Landgraue de Alassia etc. Regalis fauor ac beneuolentia tanto magis ac propensior et amplior, quanto cum Justis vassallorum suplicationibus imploratur. His precipue quæ communem utilitatem respiciunt in economicum gouernium suorum oficiorum et artium, et signanter illis qui in seruitis Regie Magestatis magno cum amore et conatu attentissime se incumbunt et dicantur. — Hinc est cum pro parte vestrorum consulum et confratriæ argenti fabrorum presentis Ciuitatis Barchinone fuerit nobis humiliter presentata suplicatio quædam et Capitula seriei sequentis

Ex.m Sr.

Los Consols y Confraria dels Mestres argenters sots inuocacio del Glorios S.t Aloy de Bar.a ab lo degut rendiment postrats, als peus de V. E. diuhen que de mes de sis cents anys á esta part se troba erigida sa Confraria en dita Ciutat afauorida de Molts y differents R. Priuilegis concedits y atorgats per los Serenissims S.rs Progenitors de sa Mag.t (que Deu guarde) per la conseruacio y augmentacio de aquella: hauent procurat ab tot feruor (com es de sa obligacio) senyalarse en lo tocant al Real seruey y singularment quant per los moderns serueys en lo any mil sis cents sinquanta tres feu á fins en numero de vint soldats pagats per dita Confraria per anar a socorrer a la Ciutat de Gerona y als sinch de setembre de dit any continuaren en ferne quinse mes als vint y hu de Juny mil sis cents sinquanta sinch trobantse lo Serenissim S.r D. Joan de Aaustria a les hores Virrey y Capitá General de est Principat y en campanya contribui dita Confraria en fer vint y sinch soldats tambe pagats de son diner als catorse de setembre mil sis cents sinquanta set, trobantse Virrey y Capitá General de est Principat lo Ex.m S.r Marques de Olies y Mortara y en campanya continua dita Confraria en fer a fins en numero de quinse soldats hauent per dit effecte de hauer de buscar diner per lo gasto tant considerable se offeri y ab vn crescut interes que vuy encara ne corresponen part; com en los de mil sis cents setanta vuyt, mil sis cents vuytanta quatra que foren los sitis de Puigcerdá y de Gerona per francesos y no menos en los de mil sis cents noranta tres, mil sis cents noranta quatra hauent la present Ciutat de Barcelona

acudit a seruir asa Magestat ab tercios supernumeraris dita Confraria per ser la ques trobaue y se troba vuy ab mes numero que ninguna altre de la present Ciutat fou la que assisti y pagá major numero de soldats agregant aquells a dits tercios com tot apar en las Certificatorias de la Veheduria, y en lo de mil sis cents noranta set assisti dita Confraria y confrares a sos gastos y donant cadal dia durant lo siti á quiscun soldat tres reals no prenent ningun socorro del que donaue dita Ciutat a las demes Confrarias essent com eran y foren sempre en numero de mes de cent seixanta y en los llochs y puestos sels senyalaren en la Coronela o, tercio que se formá de ellas per la defensa de dita Ciutat donant la satisfacio que es ben notoria y expendintse durant dit siti com se expendi en tant gran numero y considerable quantitat de carbo per la fabrica de las balas que se anauen treballant en las Atarazanas del Rey nostre S.r y redressar las armas y demes se offeria entregá dita Confraria a centenars de quintars de carbo tant del que se trobaue del comu de dita Confraria, com dels particulars de aquella pues anaren los dits Consols de casa en casa de dits confrares ajustant y replegant aquell y aportarlo en ditas Atarazanas, donant axi mateix vna ajuda de costa per la olla que se feya de regalo als soldats de sa Mag.t durant dit siti, com tot es ben notori a V. E. y demes generals ques trobauen ab V. E. en lo dit siti, y no obstant de trobarse dita Confraria afauorida ab R. Priuilegi del Serenissim S.r Rey D. Joan dat en la ciutat de Barcelona als diset de maig mil tres cents vuytanta hu y dels Serenissims Señors Rey Don Fernando y altres ab les ordinacions concedidas per la mateixa ciutat de Barcelona Suplican los Consols y Confraria del Glorios Sant Aloy de la present ciutat sie del seruey de V. E. que en consideracio del sobredit sels concedesca per Real Priuilegi los Capitols y ordinacions seguents

E Primerament per quant de antiquissim e, immemorial temps se troba en la present ciutat eregida la Confraria de mestres argenters sots inuocacio del Glorios S.t Aloy que sia aquella confirmada per Real Priuilegi y concedint que de assi al deuant los Consols y demes officials de aquella que fins vuy han acostumat ajuntar Concell General, particular, o, Prohomenia de mestres confrares de dita Confraria los sie licit y permes ajuntar los dits Concells General, particular, o, Promenia en la forma acostumada. — Plau a sa Ex.a

Item que de assi en auant lo Concell general de dita Confraria haja de fer eleccio per tot lo mes de Janer y de dos, en dos anys, de quatre mestres argenters per examinadors, ço es dos mestres argenters que fassen obra de or, y dos que fassen obra de plata o, argent, y que aquells tingan carrech de preguntar y demanar totas cosas tocants al art y offici de argenter als examinats. — Plau a sa Ex.a

Item que nos pugan examinar quiscun any per mestre argenter en la dita Confraria, sino vn, dos, fins en tres y no mes examinants del dit art de argenter, declarant expressament que en la dita prohibicio no quedan compresos los fills de mestres argenters, confrares y casats ab fillas de mestres. — Plau a sa Ex.a

Item que de assi en auant, que ningun joue, argenter puga esser

examinat, ni admes al examen de mestre argenter que no haja estat y habitat primer sis anys continuos ab mestre argenter habitant en la present ciutat per apranent de la dita art o, offici de argenter, y quant lo examinant demanara la plaza del examen als majordoms, los dits ne hajan de donar paraula a vna promenia y apres los Consols de dita Confraria se hajan de informar de lur vida, fama y llinatge fent las prouas de tot lo que fins vuy se ha acostumat fer y si haura acabat lo temps dels sis anys y que dit examinant haja de aportar y prouar ab actes autentichs, aont y en quina casa ha apraticat y acabat de cumplir lo temps dels sis anys pera que la experiencia ha ensenyat esser lo dit temps necessari per la pericia se requereix en la dita art y que los qui casaran ab filla de mestre confrare degan axi mateix per ser admesos al examen, tenir la dita qualitat de hauer de estar sis anys per aprenent ab mestre confrare de dita art de la present ciutat y axi mateix antes de admetrerlo al examen tingan obligacio los dits Consols y Confraria de pendrer informacions de ses costums, vida, fama, y llinatge axi mateix com está disposat respecte dels demes, y volent ser admesos al dit examen de argenter. — Plau a sa Ex.ª

Item que de assi en auant qui si voldrá examinar de la dita art apres de hauer demanada la plassa del examen y sera admes á aquell haja de fer en presencia de la Promenia que resoldrá admetrerlo alguna demostració de sa habilitat en dibuix y despres aja axi mateix de fer una mostra en paper volant á lur voluntat y que conforme aquella haja de fer la obra o, en or, o, argent, y que la dita pessa la hajan de fer en casa de algun dels Consols o, alli ahont los dits Consols li assenyalaran o, donaran lloch y que feta dita pessa la haja de presentar en la Promenia per los Majordoms, elegidora junt ab lo dibuix de aquella y que vista y visurada dita pessa estar conforme al dibuix la pugan los Majordoms presentar en presencia de dita Promenia y examinadors y alli deu ser preguntat y interrogat per dits examinadors o, per la maior part de aquells de totas cosas tocants al art de argenter, tenint facultat los Consols y Promenia lo poderlos preguntar tambe fentlos las preguntas que fins vuy sels ha acostumat fer en virtut de ordinacions y en cas aparega als Consols y Promenia que los dits examinants han respost a la major part de las demandas o, preguntas los seran fetas sie votat per la Promenia si se deu o, no admetrer en la forma y modo que fins vuy se ha acostumat y que tenint la suficiencia necessaria pera poder exercir la dita art de argenter les sie donada llicencia de posar la mostra en lo llibre y que la dita pessa del examen no se li dega restituir al examinat que primer no haja cumplert en donar tota satisfacio respecte de tot allo que fins vuy se ha fet y obseruat á dita Promenia y despres los sie donada vna exortacio de la obligacio ha de tenir per rao de la dita art y de la obediencia deuhen prestar a la Confraria y satisfet que hajan la quantitat se obserua ara y deu pagar per lo examen al Clavari de dita Confraria per dita Promenia los sie donada llicencia pera obrir botiga. — Plau a sa Ex.ª

Item que ningun jove ni fill de confrare que vuy son y per temps

seran que no sie examinat en la conformitat dalt dita de assi al deuant puga enpendrer de fer feyna alguna tant de or com de argent pera fer, de persona alguna sino es per mestre argenter examinat ni puga fondrer or, ni argent de ninguna persona sino es per argenter examinat ni puga comprar ningunas cosas de or ni argent sino per compte de son amo ni altrament pugan los dits fadrins tenir botiga vberta ab aparadors o, sens ells en la present ciutat y sos suburgs en nom de algun mestre argenter de la dita Confraria ni administrar botiga de argenter en nom de companya ni en altre nom suposat sots pena y ban de vint y sinch lliuras per quiscuna vegada que será fet lo contrari exigidoras tant dels mestres prestaran lo nom als dits fadrins o tindran companya ab ells com dels fadrins que administraran la botiga o, companya y asso per euitar que dits fadrins ab la poca experiencia tenen de las obligacions de dit art no pugan encubrir ningunas cosas robades ni furts ni fer per cosas fraudulosas ab mixtura de metalls que tot redundaria en gran dany del be publich y de la estimacio de dita Confraria, expressant que auegadas se pot prossehir tant cautelosament per part de dits contrafahents a dit Real Priuilegi que no es facil per testimonis ferse la aueriguacio lo hauer incidit en la dita pena que perço pugan los Consols manar als tals que acuden en hora certa en la casa de dita Confraria a fi de poderlos pendrer de jurament de lo que per dits Consols se los sera interrogat, assistint en asso lo nutari y en cas de recusassio pugan penyorarlos per la inobediencia quiscuna vegada sots las mateixas penas y que la dita pena sie repartidora en sinch parts iguals ço es vna per lo official executant, altre per lo hospital general de la present ciutat, altre per los Consols altre per las obras pias de dita Confraria y altre per lo acusador, de la qual disposicio volen sian exceptuadas las viudas de mestre confrare, las quals conceruant lo nom del marit les sie licit tenir companya ab mestre argenter mentres que lo tal habite en llur casa y fasse continua residencia en aquella y no altrament. — Plau a sa Ex.ª

Item que qualseuol argenter mestre examinat jouens, fadrins o, apranents de aquells que de assi al deuant faran cadenas, manillas o, altres qualseuols obras de or y plata axi toues com macissas, ans de vendrer ni lliurar las tals feynas tingan obligacio de aportar aquellas a regoneixer y tocar en casa dels Consols de dita Confraria y si en ditas feynas y obras se trobara cosa fraudulosa aixi de desmasiadas soldaduras y com altrament; En tal cas los consols hajan y tingan obligacio de cridar y congregar alguns officials y mestres, y si als tals apareixara esser cosa fraudulosa ditas obras pugan aquellas trancar, no podent los Consols per si sols esser Vehedors de las tals cosas, y obra ans be tingan obligacio de conuocar alguns officials de la dita Confraria pera que les regonegan y que per quiscuna vegada que sera trobat frau en ditas cosas pugan dits Consols esclafar totas ditas obras tant de or com de plata. — Plau a sa Ex.ª

Item per euitar los molts fraus que se podrian fer en lo fet de las vendas del or o, argent per los Corredors de Coll en gran dany de la cosa publica que ningun argenter confrare o, examinat o, fill de con-

frare joue, o, aprenent de argenter ni altre per ell de assi en hauant puga ni li sie licit pesar ningunas pessas tant de or com de argent á ninguns corredors ni cosa que dits Corredors hajan, ans be tingan obligacio dits corredors de anar a pesar al qui tindra lo contrast de pesar y tocar y que dit pesador y tocador los haja de pesar y tocar y traurer lo compte per totas las parts conforme haura muntat Entenent y declarant que si seran ajustats los compradors ab dits Corredors de pagar la tal cosa al preu del or o, del argent que en tal cas lo dit pesador los haja de comtar conforme son quilat sera trobat esser, y lo argent conforme son preu y que los Corredors tingan obligacio de fer relacio verdadera de la manera de la venda hauran feta a dit pesador pera que dit pesador done son dret á cada qual y que per la satisfacio del treball de dit pesador se li dega donar per onsa de or quatra dines y axi mateix quatra dines per march de argent Y lo tal argenter qui al contrari fara sie caigut en pena de vint y sinch lliuras per quiscuna vegada Y que la tal pena sie aplicada per los gastos de la obra pia de la Confraria. — Plau a sa Ex.ª

Item perque es justa cosa que tots los argenters estigan ab una igualtat de pes que de assi en auant tots los argenters tingan obligacio de aportar tots los marchs tant de pes de or com de argent a casa dels Consols y alli se tingan de comprobar ab los originals que están en la Caixa de la Marca y dits Consols de dos en dos anys ço es al temps ques fara noua eleccio de pesador y Tocador hajan de aportar los dits marchs y originals que tenen en la dita Caixa de la Marca en casa de la present Ciutat y comprobar aquells ab los que estan recondits y guardats en casa de la Ciutat y que asso se fasse quiscun any dins tres mesos contadors del principi del consolat y que se tingan de escriurer quiscu lo die que hauran acabat de afinar y que lo qui nol haura aportat dins tres mesos que sie executat en ban de vint y sinch sous per quiscun any y que los majordoms tingan de esser los rebedors de la mitat per las obras pias de la Confraria y laltre mitat per los Consols de aquella. — Plau a sa Ex.ª

Item que de assi en auant ningun argenter ni altre per ell puga ni los sie licit aportar ningunas maneras de obras tant de or com de argent ha ningunas firas ni mercats ni ha ninguna part fora de Barcelona a vendrer que primer no haja amostrat y manifestat als Consols dels argenters y si sera trobat algu no hauerho amostrat y ensenyat sia la obra tant de or com de argent que aportara esclafada y trencada y tornant lo tal argenter de las firas o, mercats tinga obligacio altre vegada de amostrar y manifestar als dits Consols tot lo que haura comprat y baratat y tota la obra que no haura despedit y asso perque millor puga venir a noticia dels dits Consols y per poderne fer ab mes prestesa la aueriguacio hagen y degan pendrerlos de Jurament tant a la anada com a la tornada si aportan mes o, no del que los tals hauran denunciat y asso a fi de que podria succehir que algunas pessas podrian esser estadas robades, tant de Iglesias com de seculars perço caygan en las penas de esser esclafada la tal obra tant a la anada com a la tornada y que dits Consols pugan fer ditas regoneixensas alli ahont be los aparega sots pena y ban ames del

demunt assenyalat per quiscuna vegada que contrafara ningun argenter de vint y sinch lliuras compertidoras en sinch parts iguals com dalt está dit comprenent tant la anada com la tornada. — Plau a sa Ex.ª

Item per quant se experimentan alguns abusos en lo treballar los Mestres de la present Ciutat per argenters que habitan fora de ella los quals ab la esperança de que llur obra no sera regoneguda poden cometrer molts frau que perço de assi en hauant sie statuhit y ordenat que qualseuol argenter que treballara o fara treballar en la present Ciutat qualseuol obra axi de or com de plata per argenters que habitan fora de la present Ciutat tinga obligacio antes de entregar la tal obra o, feyna al dit argenter de fora, de amostrar aquella als Consols de dita Confraria pera que se puga fer la aueriguacio si es o, no a la deguda lley o, quilat y que dits Consols tingan facultat en cas de trobar dita obra no esser a la deguda lley y quilat de esclafarla y en cas de trobarse algun argenter que no haura ensenyat y amostrat dita feyna o, obra als dits Consols incidesca y cayga en la pena de vint y sinch lliuras per quiscuna vegada que sera trobat fer lo contrari aplicadora dita pena com dalt esta dit. — Plau a sa Ex.ª

Item que de assi en hauant no sie licit ni permes a ningun argenter Mestre confrare de dita Confraria ni altre per si ni per interposada persona directa o, indirecta donar feyna á pessas á ningun fadri o, fadrins jouens argenters de la present Ciutat y ningun joue fill de mestre argenter pugan ni los sie licit ni permes treballar ningun genero de feyna á pessas de or ni de argent ni de altre qualseuol metall per quiscun Mestre argenter ni altre qualseuol persona sots pena y ban de deu lliuras per quiscun fadri, Mestre, o, fill de confrare respectiuament y per quiscuna vegada que contrafara, la qual pena sie aplicadora a obs de la festiuitat que tots anys acostuma fer dita Confraria del Glorios S.t Aloy Patro de ella. — Plau a sa Ex.ª

Item que de assi en hauant no sie licit ni permes á ningun fadri o, fadrins joues argenters de dita Confraria ni tampoch á ningun joue fill de confrare comprar ni concertar ningun genero de joyas tant de or com de plata, perlas, diamants, esmeraldes, ni altres pedras finas ni comunas ni altres cosas de las que acostuman comprar y concertar los Mestres argenters per son estament y ofici y que tampoch pugan ni sie licit ni permes á dits fadrins, jouens, apranents, ni fills de Mestre vendrer per si ni fer vendrer per interposadas personas semblants cosas si no es per compte dels Mestres argenters ahont treballaran y habitaran dits fadrins, jouens argenters, per compte dels quals tantsolament pugan comprar y vendrer ditas cosas sots pena y ban de deu lliuras per quiscun fadri joue argenter o, joue fill de Mestre de dita Confraria y per cada vegada que se contrafara aplicadora dita pena á obs y festiuitat del Glorios S.t Aloy. — Plau a sa Ex.ª

Item per quant en les demes arts, officis, y Col-legis de la present Ciutat se trobe estatuhit y ordenat que ningun Mestre, o, collegiat puga tenir sino tantsolament vna Botiga o, obrador que perço de

assi en hauant sie estatuhit y ordenat que ningun mestre argenter puga tenir dins la present Ciutat sino vna Botiga y obrador de argenter y que en cas de contrafaccio sie licit als Consols de la dita Confraria dels argenters encontinent tindrán noticia que algun Mestre tindra dos o, mes Botigas o, obrados lo espallar de propria autoritat los fornals y demes necessari de la art de argenter que lo tal tindra y ames de dita pena incidesca en la de vint y sinch lliuras per quiscuna vegada repartidora com dalt está dit de las sinch parts. — Plau a sa Ex.ª

Item per quant la dita Confraria de S.t Aloy dels argenters sempre ha acostumat tenir sos Consols que perço sie estatuhit y ordenat que de assi en hauant ningun Mestre confrare puga esser Consol mayor ni menor de la dita Confraria que primer no sie estat majordom y que no tinga primer casa y habitacio en lo carrer de la argenteria o, a trauessias y confins de dit carrer y fasse del art del argenter tenint Botiga y obrador obert y que los dits Consols hagen de saber de llegir y escriurer per poder entrar en lo exercici de dit offici de Consol altrament sien tinguts ipso facto per inhabils. — Plau a sa Ex.ª

Item que qualseuol argenter que sera extret en lo offici de Consol mayor o, menor de la dita Confraria no puga jurar ni posarse en pocessio del dit offici y exercici de Consol que primerament no haja donat dos fianças a coneguda de la Confraria axi per lo ques desitja la seguretat de las quantitats que costuman cobrar de las causas pias tocants a las fillas de confrares de dita Confraria, com per altres charitats que per rao de dit offici han de distribuir conforme las voluntats dels testadors. — Plau a sa Ex.ª

Item que per quant en la dita Confraria de moltissims anys a esta part ha observat que per esser insiculats de la Bossa de Consols de dita Confraria es precis que primer hajan exercit per espay de un any lo carrech o, offici de mayordom mayor o, menor, que perço de aqui al deuant ningu puga esser insiculat en la Bossa de Consol que primer no haja exercit lo dit carrech de majordom per lo dit temps de un any. — Plau a sa Ex.ª

Item per quant ab R.l Priuilegi concedit a la dita Confraria dels argenters per lo Serenissim Senor Infant Don Joan sots diada de diset de maig mil tres cents vuytanta hu se troba concedit que quiscun any per los Confrares de dita Confraria se degan elegir dos bons homens del dit offici o, art y que estos hagen nom de majordom lo qual R.l Priuilegi ha tingut viril obseruansa per hauer la dita Confraria elegit dits dos majordoms, que per ço sie dit R.l Priuilegi confirmat assaber es que conuocat lo Concell general de confrares de dita Confraria lo die de S.t Bernabe, la festiuitat del qual se celebra als onse del mes de Juny, sien per los Consols de aquella proposats per majordom mayor tres mestres argenters confrares fills de mestres argenters los mes antichs de Mestria y de ells ne sie elegit vn ames veus per lo dit Concell general de confrares votant per escutrini en ma y poder del Notari que sera de dita Confraria y acabat que hauran de votar regoneguts per dit Notari los vots aquell que sera trobat dels tres tenir mes veus sie hagut per elegit y anomenat per majordom major y

exercesca lo dit offici per lo temps de vn any, y cas que vingues la ocasio de que noy hagues fills de mestre pera fer dita terna o, part de aquella suplesca lloch vacuo de dita terna vn mestre que sie estat majordom menor lo mes antich sempre empero seruant lo orde del qui sera y haura exercit primer lo dit offici de mayordom menor y ab la mateixa conformitat tinguda ya eleccio de mayordom mayor se prossehesca per los mateixos Consols de fer nominacio de mestres confrares argenters que no sien fills de mestres, los mes antichs ques trobaran de Mestria dels ques hauran demanat per majordom menor y axi proposats se prossehesca per tots los del dit Concell General de Confrares a votar per escutrini en la mateixa forma y sie elegit y anomenat per mayordom menor lo qui sera trobat tenir mes veus y exercesca per lo temps de vn any lo dit offici y que lo mateix se obserue y dega obseruar en qualseuol cas que per mort de algun mayordom o, mutacio de estament se hagues de fer eleccio per lo residuo del any de aquell tal mort o, que haura mudat de estament y que ningun argenter puga esser posat en terna que primer no sien confrares de dita Confraria y que tots los que hauran de entrar en terna de mayordom menor encara que sien los mes antichs mestres argenters y confrares de aquella tingan obligacio vuyt dies abans de la eleccio de mayordoms de demanar als Consols de dita Confraria vullan posarlos en terna altrament los que no hauran fet dita demanda sien haguts per inhabils per esser posats en terna y en eix cas los Consols de dita Confraria proposen los altres confrares mestres mes antichs que hauran demanat esser posats en dita terna y que no hauenthi mestres confrares que hagen demanat en dit termini esser posats en terna de mayordom menor pugan los dits Consols deliberament anomenar per la terna tres mestres confrares los que mes conuenient los apareixara y ab la dita conformitat contenguda en lo present Capitol y no altrament se fasse y se obserue quiscun any en mayor explicacio del disposat en dit Priuilegi. — Plau a sa Ex.ª

Item que de dos en dos anys se haja de fer y tenir en la dita Confraria vn Concell General y que en aquell se haja de fer eleccio de tres confrares argenters homens habils y que sien dels de promenia y los tres elegits los hajan de presentar y que en dit Concell, despres de feta la eleccio dels tres sen hage de elegir vn y que se anomene Contrast y dels restants ne anomenen altre la Promenia per abjunt en la forma y manera que fins vuy se ha acostumat a fi de pesar, regoneixer, tocar, y donar lo dret y pes a cada qual. — Plau a sa Ex.ª

Item que per aueriguar si algu o, alguns mestres o, fadrins jouens argenters, o, jouens fills de confrares contrafan o, han contrafet en alguna de las cosas contengudas y expressadas en los precedents y subseguents capitols sie donada y concedida facultat y poder als Consols de dita Confraria dels argenters que vna vegada quiscun mes pugan pendrer de jurament als mestres fadrins y jouens fills de confrares de dita Confraria y que lo Clauari de la mateixa Confraria tinga axi mateix facultat y poder pera pendrer de jurament als Consols de aquella Y en cas que hi hagues algu o, alguns mestres fadrins o, jouens fills de confrares que fossen renitents y no volguessen jurar

lo que sels preguntara per dita aueriguacio tant lo mestre com lo fadri joue, fill de mestre confrare y cada hun en particular incidesca en pena de deu lliuras per quiscuna vegada que reusara lo jurar y en la mateixa pena incidescan y caygan los Consols y Clauari que seran omissos y renitents en fer prestar dits juraments per cada tres mesos seguents que faltaran exigidora dita pena dels bens propris de aquells aplicadora per lo effecte sobredit. — Plau a sa Ex.ª

Item per quant se experimenta molt ordinariament que alguns confrares de la dita Confraria voluntariament pledejan ab lo Comu de dita Confraria en gran dany de aquella que perço sie estatuhit y ordenat que de assi al deuant qualseuol argenter o, confrare de dita Confraria sobre materias tocants a Priuilegis y ordinacions de aquella, o, contrafara á ningun dels sobredits capitols sie ipso jure inhabil pera obtenir y exercir ningun carrech ni offici de la dita Confraria y que en cas que sie extret per sort de Rodoli o, altrament elegit en algu o, alguns dels dits officis sie licit als Consols le suffocarlo e, inhabilitarlo per lo exercici del tal offici. — Plau a sa Ex.ª

Nos itaque cerciorati de gratis et acceptis seruitiis supra enarratis magno cum effectu obsequio et expensis Regiæ Mag.ti per Consules et dictam Confratriam sub inuocatione Diui Alodii argenti frabrorum presentis Ciuitatis impensis et quæ deinceps prestare Speramus et Informati quippe de contentis in memorata Suplicatione et Capitulis per Reverendum in Cristo Patrem ac dilectum Conciliarium Regium Don Joannem Michaelem de Tauerner et Rubi Eppiscopum Gerundensem et Cancellarium in presenti Principatu Cattaloniæ et Comitatibus Rossilionis et Ceritaniæ, nedum bonum Gouernium dictæ Confratriæ et singularium eiusdem concernere. Verum etiam tranquilitatem et pacem respicere eorum suplicationibus inclinati thenore presentium de nostra certa scientia deliberate et consulto ac Regiæ qua fungimur auctoritate Dicta Capitula cum decretationibus in calce cuius libet Illorum appositis Concedimus laudamus, approbamus, rattificamus et confirmamus ac de nouo Priuilegium elargimur Nostræque Imo Regiæ huiusmodi concessionis laudationis, approbationis rattificationis confirmationis et nouæ Priuilegii elargitionis munimine roboramus auctoritatemque nostram Regiam interponimus pariter et decretum Volentes et expresse decernentes quod huiusmodi nostra Concessio laudatio approbatio, rattificatio confirmatio et Priuilegium sit et esse debeat dictis consulibus et Confratriæ Diui Alodii siue de S.t Aloy argenti fabrorum presentis Ciuitatis et singularibus euisdem presentibus et futuris perpetua Stabilis, Realis Valida atque firma nullumque in inditio et extra censeat dubietatis objectum deffectu aut noxe cuiuslibet detrimentum. Quo circa Reverendo, Spectabili, nobilibusque et Magnificis et dilectis consiliariis et fidelibus Regiis carissimo Regenti Cancellariam DD. Regiæ Audientiæ Gerenti vices generalis Gubernatoris Magistro Racionali, Bajulo Generali Regenti Regiam Thesaurariam, Advocatis et procuratoribus fiscalibus et Patrimonialibus Bajulis, Algutziris, Vicariis, Portariis et aliis officia ipsorum Regentibus ad quos spectet cæterisque denuo universis et singulis officialibus et subditis Regis

majoribus in minoribus in dictis Principatu et Comitatibus constitutis et constituendis ipsorumque officialium locatenentibus sive subrogatis presentibus et futuris Dicimus præcipimus et jubemus ad incursum Regiæ Indignationis et ire pœneque florenorum auri Aragonum Mille regiis inferendorum erariis quatenus presentem nostram imo regiam Concessionem, laudationem approbationem rattificacionem confirmacionem et Privilegium omniaque et singula in preinsertis Capitulis juxta decretacionis in calce cuiuslibet illorum oppositas contenta teneant firmiter et observent tenerique et observari faciant inviolabiliter per quoscumque et non contrafaciant vel veniant nec aliquem contrafacere vel venire permittant ratione aliqua sive causa, si gratiam Regiam charam habent et preter ire et indignationis Regiæ incursum pœnam preappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus Regio communi sigillo impendenti munitam. Data Barchinone die vigessima secunda mensis februarii anno a Nativitate domini Millesimo septingentessimo Regnorumque regiorum trigessimo sexto. — Jorge Landgrave de Alassia.

Excellentissimus dominus Locumtenens Generalis mandavit michi D. Joanni Baptistæ de Aloy; visa per Reverendum in Christo Patrem Episcopum Gerunde, Cancellarium et per nobilem Jacobum Descallar, Regentem Regiam Thesaurariam.

(Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 5937, folis 48 al 62.)

N.° 5

✠

Reyal cedula atorgada per Felip V.

Don Phelipe, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jerusalén, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdeña, de Cordova, de Corcega, de Murcia, de Jaen, de los Algarves, de Algecira, de Gibraltar, de las Islas de Canarias, de las Indias Orientales, y Occidentales, Islas, y Tierra-Firme del Mar Occeano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brabante, y Milán, Conde de Abspurg, de Flandes, de Tiról, Rosellon, y Barcelona, Señor de Vizcaya, y de Molina, &c. Por quanto con motivo de la Real Pracmatica de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta, en que fui servido mandar, que de alli adelante no se pudiesen fabricar, ni vender en mis Reynos alhajas algunas para el Culto Divino, y usos profanos, de Oro de menos ley que la de veinte y dos quilates, ni de Plata de menos de la de once dineros, se me presentò por parte del Gremio de Plateros de la Ciudad de Barcelona, en el Principado de Cathaluña, por medio de sus Diputados, los perjuicios que se seguian à sus Individuos de inutilizarseles la venta de las que tenian fabricadas antes de la publicacion de la referida Pragmatica, de inferiores leyes, aunque en pequeña parte, por lo primoroso de sus hechuras: suplicandome, fuese servido concederles licencia para poder vender las citadas obras de Oro, y Plata, arreglandose al precio que tuviesen, y mereciese la ley que contenian. Y en posteriores Memoriales me hicieron presente la lamentable introduccion de diferentes Artifices sin examen, ni aprobacion, que trabajan en los Lugares del Principado las obras de Oro, y Plata, en contravencion de las Ordenanzas, que desde el año de mil quatrocientos y uno, hasta el de mil setecientos y cinco havia obtenido dicho Gremio para el mejor régimen y acierto en el govierno de su Comunidad, y perfeccion de las manufacturas de ambos Metales, en que havian sido, por su habilidad, el esmero de la Europa; y que deseando enmendarle, y continuar sus adelantamientos, baxo de las reglas correspondientes al estado de los tiempos, y conforme à lo dispuesto en la mencionada Pragmatica, y Ordenes mias posteriores, en las quales no podia haver dispensacion, y por esta razon se havian desecho de la mayor parte de las alhajas de inferiores leyes, y en breve sucederia lo mismo

de las que restaban: Me suplicaban asimismo, tuviese à bien honrarles con la nominacion de Congregacion, Colegio, y Arte, en lugar de la que havian tenido hasta ahora de Gremio, Comun, y Cofadria; y que en quanto à lo demás, diese las providencias que tuviese por conveniente. Y vistas estas instancias en la Junta de Comercio, y de Moneda, con lo que se ofreció decir à mi Fiscal en ella, teniendo presente lo dispuesto en las referidas Ordenanzas dadas à esta Comunidad de Plateros en el mencionado tiempo, la Provision expedida por el Consejo de Castilla en su aprobacion en quatro de Diciembre de mil setecientos veinte y ocho: los Autos, y expedientes, que paraban en dicho Consejo, con ocasion de haver pretendido Don Pedro Juan Vinals, se le aprobase el nombramiento de Marcador, y Visitador de Plata, y Oro del Principado de Cathaluña, hecho à su favor por Don Antonio Martinez de Ochoa, Ensayador Mayor, y Visitador General del Reyno de Aragon, y Don Geronymo Herias, pidiendo aprobacion, del que tambien le dió para el mismo Principado D. Joseph Garcia Cavallero, Ensayador, y Marcador Mayor de los Reynos de Castilla, cuyas pretensiones se denegaron por la expresada Provision de quatro de Diciembre de mil setecientos veinte y ocho: Otras diversas pretensiones de Pablo Villalonga, y Joseph Planas, à que se les nombrase por Marcador, y Visitador, y Revisor del Oro, y Plata, que se trabaja en dicho Principado, con informes executados por la Audiencia de Barcelona, la misma Ciudad, y su Corregidor, y justificaciones que acompañan, lo que disponen las Leyes de estos Reynos, y Ordenes mias, y está acordado en diversas Ordenanzas de Ciudades, Villas, y Lugares de ellos, para el adelantamiento de las maniobras de Oro, y Plata, habilidad de sus Maniobreros, legalidad de ellos, y seguridad del Comun en las leyes, y peso de los que compraren, y vendieren, y responsabilidad para en los casos de contravencion, y defecto: He venido en conceder (como por la presente concedo) à los dichos Gremio, Comun, y Cofradia de Plateros, la facultad de que de oy en adelante, para siempre jamás, se titulen, y nombren Congregacion, Colegio, y Arte de Plateros de la Ciudad de Barcelona: Que sus Consules se titulen, y nombren Consules Marcadores de Oro, y Plata; cuyo exercicio, casos, funciones, y parages en que le han de exercer, como el que han de tener la referida Congregacion, Colegio, y Arte, sus Oficiales, y demás Individuos, se expresa por menor en las Ordenanzas, que con reflexion à todas las antecedentemente dadas à la misma Comunidad, lo prevenido en las referidas Leyes, y Ordenes, practica de Castilla, y otras consideraciones dirigidas al beneficio comun, he mandado reglar en setenta y un Capitulos, que adelante se diràn, los quales se han de observar inviolablemente, sin perjuicio de mi Real Patrimonio, y de las ordenes, y providencias, que en general, ò particular se dieren por mi referida Junta de Comercio, y de Moneda, derogando, ò alterando estas Ordenanzas, y con la precisa calidad de que cada Platero Individuo de la Congregacion, Colegio, y Arte, en conformidad de las Leyes primera, y segunda del titulo veinte y quatro, libro quinto de la Recopilacion sea obligado à tener una señal conocida para poner en las piezas que

labrare, à fin que se distinga el Artifice de quien es, la qual señal han de recibir de la Congregacion, donde ha de quedar registrada en un libro separado para que en todo tiempo conste, y se hallen las comprobaciones, à cuyo fin no la han de poder variar; y las Ordenanzas que he reglado, y han de observar la referida Congregacion Colegio, y Arte de Plateros de la Ciudad de Barcelona son las siguientes.

I. Primeramente se ordena, y manda, que toda la obra de Plata, que se obráre en la dicha Ciudad, y Terminos de Barcelona, asi como son Vasos, Escudillas, Platos, Jarros, Cucharas, y toda qualquier otra forma de obra de Plata, haya de ser precisamente de la ley de once dineros, conforme à la Real Pragmatica de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta, y demas Reales Ordenes expedidas à este fin. Y para seguridad de los que compran piezas de Plata, y que siempre tengan su intrinseco valor: Se ordena, que en todas, pasando de una onza, se haya de marcar por los Consules Marcadores; y antes de marcar dicha pieza, puedan los referidos Marcadores tomar tres buriladas de ella, probando una despues de otra; y si de dichas tres buriladas no saliere ninguna à la ley conforme el Parangon, y no obstante esto, el Artifice que hubiere hecho la dicha obra requiriere à los Consules Marcadores para que tomen de ella quarta burilada, si de dicha quarta burilada no saliere à la debida ley ajustado al Parangon, segun el juicio practico de dichos Consules Marcadores, incontinenti debe ser la tal obra rompida; pero si la dicha quarta burilada saliere conforme al Parangon, no obstante las tres buriladas antecedentes, podran los Consules Marcadores marcar dicha pieza, à pedimiento, y requirimiento del Artifice que la hubiere hecho: y que por dicho trabajo, asi de las que fueren de ley, como de las que no lo fueren, deben cobrar dichos Consules Marcadores à razon de siete maravedis por marco, y de las piezas que no llegaren à dicho peso de un marco, solo podran percibir à razon de tres maravedis por pieza.

II. Item, que todo Anillo de Oro, y toda qualquier otra obra de Oro, que se trabajáre en la dicha Ciudad, y Terminos de ella, debe tener la ley de veinte y dos quilates, como se manda por la citada Real Pragmatica de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta: Y los Artifices antes de exponerla à la venta, ò entregarla à sus dueños, serán obligados à manifestarla à los Consules, para que la vean, y reconozcan; y si la hallaren de la dicha ley, la tolerarán; y si no la hallaren, la romperán: y por el trabajo en su reconocimiento, y toque, deben haber los Consules Marcadores à razon de un maravedi por pieza; y por cada vez que dexaren de manifestar à los dichos Consules Marcadores la referida obra de Oro, incurra en la pena de mil y ochocientos maravedis, repartidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Arca de las Limosnas de la Congregacion.

III. Item, que ningun hombre Estrangero se atreva a traer para vender dentro de dicha Ciudad, y sus Terminos obra alguna de Oro, ni de Plata, si no fuere de ley, ò que exceda; esto es, la Plata à once dineros, y el Oro de veinte y dos quilates: Y si alguna obra se ha-

llare mas baxa de las dichas leyes, los dichos Consules Marcadores la deberán, y podrán romper. Y qualquier hombre, de qualquier condicion, Nacion, ò estado que sea, que tuviere alguna obra de la forma dicha para vender, que no llegue à la dicha ley, sea obligado dentro de diez dias proximos à sacarla de dicha Ciudad, y Terminos, so pena de mil y ochocientos maravedis, repartidos en la forma dicha, y de romper la dicha obra.

IV. Item, que incontinenti que los Consules Marcadores hayan jurado en poder del Escrivano Mayor del Corregidor, les sea entregada la Arca, en la qual deben estar las presentes Ordenanzas, los Marcos, los Buriles, y las Puntas, y Piedra del Toque, la qual Arca tiene dos llaves, de que cada Consul tenga una: y no se podrá abrir esta Arca sin la concurrencia de entrambos Consules Marcadores, los quales por sí mismos, y no otro por ellos deben marcar las piezas que les fueren llevadas, y presentadas para marcar; y en caso de ausencia, ò impedimento de dichos Consules, solo podrán marcar aquellas personas, que fueren annualmente nombradas por Ayudantes en un Consejo de *Promenia;* y que estas personas que fueren nombradas para Ayudantes de Marcadores, hayan de ser del Numero de los de Promenia: y se haya de hacer dicha nominacion en el primer Consejo de la Promenia, que se celebrare, despues de haverse hecho la nominacion de Consules Marcadores; declarandose, que uno de los dos Plateros, que fueren nombrados por Ayudantes de Marcadores, debe precisamente, à lo menos, asistir en la Casa de la Congregacion todos los dias de marca, como son, Miercoles, y Sabado: y que los tres juntos deben reconocer las pruebas, y no de otra manera; y que deben estar presentes hasta que esté todo marcado, y cerrado el Punzón en el Arca: Y que por dicho trabajo debe el Colegio gratificar à cada uno de los Consultores, à lo menos con cosa equivalente à tres mil y seiscientos maravedis en cada un año, valor estilado hasta el dia de oy. Y asimismo se ordena, que atendiendo à lo que demuestran las antiguas alhajas, en orden à estilarse en la Plateria de Barcelona, à mas de la Marca publica, la del año que se hacia aquel artefacto, como se han visto en ellas inscripciones de mil seiscientos y diez, mil seiscientos y doce, y mil seiscientos y trece, segun consta de los papeles, cuya practica se supone se havria dexado, por el perjuicio, que los Individuos Plateros experimentaban en la venta de las alhajas de Plata, que asi nuevas, como renovadas, al ver los compradores inscripcion de años antecedentes, las desestimaban, redundando en grave perjuicio de los Plateros, el qual se subsanó no poniendo en los artefactos mas que la Marca publica; peró como faltaba, y ha faltado en ellos señal distintivo, por el qual, en caso de algun fraude, no se puede venir en conocimiento del Consul Marcador, que la ha marcado, como responsable de ello, por el motivo que en todos es una misma la Marca; cuya practica, à mas de ser perniciosa, es contra lo practicado, y que practican los Marcadores de los demás Reynos, y Provincias de la Corona de España, y dispuesto en la Nueva Recopilacion; por lo que, en consequencia de lo referido, se dispone, que de oy en adelante los Consules Marcadores, que de presente son,

y en adelante fueren, baxo la pena de veinte mil maravedis, no se atrevan, ni les sea licito marcar pieza alguna de Plata, que no pongan en ella, además de la Marca publica hasta oy estilada, la del nombre del Consul Mayor, à fin de que como à responsables de lo que marcan, en el Caso de hallarse en el tiempo venidero algun fraude en la ley, sepa el posseedor de la alhaja à quien ha de acudir para el recurso, y la Justicia para el castigo, si el caso lo mereciere, y que la referida pena de veinte mil maravedis, en caso de contravencion, debe ser repartida por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Obras Pias de la Congregacion.

V. Item se ordena, que los dichos Consules Marcadores de dichos Plateros, qualesquier que sean, aora, ò de aqui adelante, con la Junta, ò parte de ella, deban todas las semanas reconocer los Obradores, Quartos, ú otros lugares en donde se trabajare Plata, ù Oro, y tomar de dicha Plata, ù Oro que hallaren para reconocerlo, aunque sea un dia, ò dos de la semana, ò mas, ò menos, si quisieren, y juzgaren por conveniente: y que por esto no se atreva Platero alguno à decir, ni hacer injuria à los dichos Consules, baxo de la pena de mil y ochocientos maravedis, repartidos como queda dicho; y que sobre ello sean creidos los dichos Consules por su simple palabra: Y que qualquier de los dichos Oficiales Plateros, que fueren llamados por los dichos Consules para acompañarles à hacer el reconocimiento dicho, sea obligado à acompañarles, baxo la pena de noventa y un maravedis, los quales hayan de ser puestos en dicha Arca de la Congregacion, menos que estos tales tengan justa escusacion conocida de dichos Consules: Y que estos no pueden ser Jueces de su obra, ni marcar aquella, la qual debe ser reconocida, y probada por los Ayudantes Marcadores, que en la pasada Ordenanza se han mencionado; y que en dichos reconocimientos no solo deben romper las piezas que hallaren faltas de ley, sino es tambien las que tubieren mas soldaduras de las que dichas piezas necesitaren, que se conozca ser arbitrio, en cuyo caso seran semejantes piezas rompidas, y deberá pagar el dueño de ellas trescientos maravedis para las Obras Pias de la Congregacion, y Colegio.

VI. Item, que los Consules de la presente Congregacion, y Colegio, quando vayan à hacer las visitas à las casas de los Plateros aprobados, tengan obligacion, una vez cada año, de llevarse consigo todos, y qualesquier Marcos à la Casa de dicha Congregacion, à fin, y efecto de comprobarlos con los Originales; y los que se hallaren no conformes con dichos Originales, los retengan para enmendarlos, satisfaciendoles el salario que se expresa en otra Ordenanza; y que por el trabajo que los Consules, y Oficiales tendran en dicha comprobacion, deben cobrar diez y ocho maravedis por cada Marco, asi grande, como pequeño, y que lo resultante de dichos maravedis, sea para conservacion de los Originales, y el resto sea de los Consules Marcadores, y demas Oficiales de la Junta, por remuneracion de su trabajo: Y que en las quatro Visitas Generales hayan de asistir todos los Oficiales de la Junta, y el Contraste, ò su Adjunto, no embargante lo referido, el que todos los Plateros hayan de traer todos los Marcos,

asi grandes, como pequeños, en casa de los Consules Marcadores, y alli se comprueban con los Originales, que estan en la Arca de la Marca: Y dichos Consules, de dos en dos años, esto es, al tiempo, ò de hacer nueva eleccion de Pesador, y Tocador, hayan de traer los dichos Marcos Originales, que tenian en la dicha Arca de la Marca en la Real Audiencia del Principado de Cataluña, y comprobar aquellos con los que estan recondidos, y guardados en la dicha Real Audiencia: y esto se haga dentro de tres meses, contaderos del principio del Consulado; y que se haya de escrivir en un libro el dia que acabaren de afinar; y que el que no los hubiese traído dentro de los tres meses, sea executado en pena de cien maravedis, aplicados por mitad à Obras Pias de la Congregacion, y la otra mitad à los Consules: Y para mayor seguridad del exacto cumplimiento, se dispone, que ademas de la Marca de las Armas de la Ciudad, hasta oy acostumbrada poner en los Marcos, deba poner al lado de ella el tal Consul Marcador, que afináre los Marcos, la de su nombre, como queda dispuesto en los artefactos de la Plata que marcáre. Y los derechos que deberan percibir los Consules Marcadores por hacer piezas nuevas à los Marcos, afinarlos de nuevo, y conservarlos cada un año, es como sigue:

	Mrs.
Primero, por un tomin nueve maravedis	9
Por dos tomines nueve maravedis	9
Por tres tomines diez y ocho maravedis	18
Por una ochava veinte y siete maravedis	27
Por dos ochavas treinta y seis maravedis	36
Por quatro ochavas quarenta y cinco maravedis	45
Por una onza cinquenta y quatro maravedis	54
Por las dos onzas sesenta y tres maravedis	63
Por las quatro onzas setenta y dos maravedis	72
Por las ocho onzas, ò la caxa, ciento y ocho maravedis	108

PARA SUBIR DOS MARCOS

Las ocho onzas valen ciento y ocho maravedis	108
Las diez y seis onzas valen doscientos y diez y seis maravedis	216
Las treinta y dos onzas valen trescientos y sesenta y quatro maravedis	364

PARA AFINAR LOS MARCOS NUEVOS

Para un marco nuevo de ocho onzas, ciento y ochenta y dos maravedis	182
Para un Marco de diez y seis onzas, doscientos y cinquenta y cinco maravedis	255
Para un Marco de treinta y dos onzas, trescientos veinte y siete maravedis	327

	Mrs.
Para un Marco de sesenta y quatro onzas, trescientos sesenta y quatro maravedis	364
Para un Marco de ciento y veinte y ocho onzas, quinientos y diez maravedis	510
Y para mantener afinados los Marcos viejos cada año, asi grandes, como pequeños, solo haya de pagar cada uno setenta y dos maravedis	72

VII. Item, en atencion que los Consules Marcadores de la presente Congregacion acostumbran hacer diferentes reconocimientos, tanto en la calle de la Plateria, como en los Encantes, ò lugar donde los Corredores hacen sus almonedas, y otros parages, y llevarse consigo qualesquier piezas, asi de Oro, como de Plata, para reconocer si el Oro ò Plata está à la debida ley, y perfeccion, y romper las que se hallaren defectuosas: y que en todas las ocasiones, que en dichos reconocimientos, en los casos que à dichos Consules seran manifestadas Joyas de Oro, y Plata para reconocer y marcar, se necesitará romperlas, que dicha funcion de rompimiento se haya de executar en el Salon de la Casa de la presente Congregación; y que si para ello se necesitáre llamar algun Platero aprobado, de quien sean dichas Joyas, manden dichos Consules à los Mayordomos de la presente Congregacion, y Colegio, que le avisen para que acuda à ella, y alli le digan y reconvengan los Consules lo que fuere necesario, y conveniente: Y que los referidos rompimientos no se puedan hacer en otra parte sino en el Salon de la Congregacion; por ser justo, y puesto en razon, que los actos juiciales no se executen en casas particulares, si solamente en lugar destinado, capaz, y secreto: Y atendiendo à la poca observancia de lo referido hasta el dia de hoi, y quan impropio es, que los Consules Marcadores hayan marcado, y marquen en sus propias casas, y asimismo hayan rompido, y rompen en ellas aquello, que por no ser de ley deben romper, siendo una, y otra cosa mui impropio del lugar donde se executa; siendo el mas proporcionado para ello uno de los Salones de la Casa de la Congregacion, y Colegio: Se dispone, y ordena, que de hoi en adelante los Consules que son, y en adelante fueren, deben marcar precisamente en la Casa de la Congregacion, en los dias asignados, poniendo en esta Casa la Arca de la Marca, y lo demas necesario à la operacion de marcar: Y la Congregacion, y Colegio debe poner en practica desde luego lo arriba dispuesto, baxo la pena de veinte mil maravedis en caso de contravencion, repartidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Hospital General. Y en las referidas visitas, que los dichos Consules Marcadores hacen en qualquier casa, y habitación, en la qual labran, ò sospecharen que se obra en ella Oro, ò Plata, aquel fundiendo, ò cimentando en Fraguas, Hornillos, Forjas, ù otros parages en qualquier forma, los quales, sin ser Artifices aprobados, ni del Numero de la Congregacion, en cuyo caso los dichos Consules les hayan de derribar las dichas Fraguas, llevandose todas las Herramientas aptas, y pertenecientes al dicho Arte de Platero; y à mas

de esto incurran en la pena de tres mil y seiscientos maravedis, partidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Limosnas de la Congregacion.

VIII. Item, por quanto la Ciudad de Barcelona es Metropoli, y Cabeza del Principado de Cataluña, y se halla su Plateria con Privilegios, y Ordenanzas Reales, con que se govierna, y asegura la mejor fabrica, y surtimiento mas acendrado, como Oficina destinada para todo el Principado, y se ha advertido, que de algunos años à esta parte en otras Ciudades, Villas, y Lugares de él se han establecido Plateros, sin examen, ni aprobacion, porque trabajando fuera de Barcelona se reconocen sin dependencia, y con libertad perniciosa al publico, y descredito de tan Noble Arte, asi por los errores que cometen en la perfeccion de las piezas, como por la poca legalidad que observan en la calidad, que, segun ley, debe tener el Oro, y la Plata que trabajan: siendo necesario ocurrir á tales perjuicios: Se dispone, que pueda el Colegio junto, ò Junta de la Plateria compeler à los que abrieren puerta, y fabrica, ò tubiesen Tienda de piezas de Plata, y Oro, en qualquier Ciudad, Villa, y Lugar de este Principado, à que primero se examine del Arte, y Profesion de Plateros, con la mitad de gastos de los que hubiesen de ser de Barcelona; y à los que ya lo fueren, y tubieren las Tiendas abiertas, haya de embiar un Congregante, sin mas salario que el de quatro pesos por cada Tienda que visitáre, para que examine, y reconozca sus obras; y siendo fabricadas segun ley, las marque, ò selle; y hallando no ser conformes à ella, las quiebre, y deshaga: apercibiendole, para en caso de reincidir, en las penas prevenidas por Leyes Reales, y Ordenanzas del Colegio, y Plateria de Barcelona, como Matriz de todas las del Principado.

IX. Item, que respecto de experimentarse, contra la utilidad publica, y en perjuicio de los Vasallos mios, que de Reynos Estrangeros se traen à este, y ponen en venta Vagillas, Alajas, y Piezas de Plata, y Oro mui defectuosas, vendiendose como de buena calidad, haciendoles parecer de tal el mentiroso artificio, que ha fingido la ambicion, è industria de las Naciones, siendo de mui baxa, ò ninguna ley, y perjudicando publicamente en su precio, se llevan el correspondiente à la de mejor quilate, y continuan su engaño, permitiendo algunas Vagillas, y Piezas, con otras trabajadas en estos Reynos, ù otras que tienen la ley necesaria, llevandose estas, y dexandose aquellas que intrometen; y para evitar semejantes daños: Estatuimos, y ordenamos, que el Visitador nombrado por la Plateria, ò qualquier otra Persona, que èsta nombráre pueda visitar las dichas Vagillas, Piezas, y Alajas de Plata, y Oro, en qualquier parte que las encuentre; y hallandolas defectuosas sin la correspondiente ley, las ocupe, y valiendose de la Justicia, las embargue: y se prohibe su introduccion, y despacho, tomando las cauciones necesarias para que las retiren, y negandose à ello, proceda la Justicia à lo que hubiere lugar en derecho, pero hallandolas que son legitimas, aunque trabajadas fuera del Reyno, las marque, y selle, sin mas derecho, que el de doce maravedis por pieza.

X. Item, que respecto de que en el examen de Platero Visitador,

ó Diputado para el Partido, puede haber algun exceso, asi por lo que mira à sus salarios, como à la satisfaccion de sus reconocimientos: Estatuimos, y ordenamos, que tenga el dueño de la obra reconocida recurso à la Junta de la Plateria, del agravio que pretendiere haberle hecho el Visitador, ò Diputado, antes que llegue à la Justicia, y à sus Tribunales, para que sin los gastos precisos en ellos, consiga el desagravio, ò desengaño del procedimiento del Visitador, y se otorguen las apelaciones à la Real Audiencia, de la resolucion de dicha Junta.

XI. Item, que por quanto se ha experimentado, en conocido agravio de la Justicia, y perjuicio de la publica utilidad, el permitirse Revendedores de Oro, y Plata en las Ciudades, Villas, y Lugares de este Principado, y Ferias que en ellas se celebran: lo que es ocasion de que sean tan frequentes los robos en las Iglesias, Conventos, y Casas Particulares, Caminos, y otras partes, por tener los que los cometen facil despacho de lo que roban en las Personas de esta Ciudad, asi porque estas no estan advertidas por los interesados en su recobro, como lo está la Plateria de Barcelona, pues luego que suceden, asi en el Principado, como fuera de él, se le da el aviso, por si la Plata, y Oro robado se fuese à vender à ella, como porque no tienen conocimiento del genero de las piezas, por donde pueden inferir son, ó no hurtadas, cuyos perjuicios no pueden evitarse de otra suerte, sino prohibiendo semejantes Revendedores: Por tanto, estatuimos, y ordenamos, que ninguna persona, que no sea Platero examinado, pueda hacer oficio de vender en las Ciudades, Villas, y Lugares de este Principado, y en las Ferias, y Mercados que en ellas se tienen, Oro, ni Plata, asi en piezas labradas segun Arte, como transformadas en Rieles, Barras, ù otra masa, y forma, pena de perdimiento de dicha Plata, y Oro, aplicando la mitad à la Real Camara, y la otra mitad, por iguales partes, Denunciador, y Obras Pias de la Congregacion, y de ser acusado criminalmente ante la Real Justicia, resultando algun indicio de que dicha Plata, y Oro es hurtado.

XII. Item, por obviar muchos fraudes, y malos hechos, que se han cometido por Personas Estrangeras, y otros: Se ordena, para evitar fraudes, que en Laton, en Cobre, y otros metales se suelen hacer, que ninguna persona, de qualquier estado, ley, condicion, ò nacion que sea, no sea osado, ni se atreva à platear, ni dorar ningunas piezas de Laton, Cobre, ni de otro metal, ni hacer traer para vender en la dicha Ciudad, y Terminos, de ninguna hechura que sea; y que la tal obra, si fuere hallada por los dichos Consules Marcadores, la deben incontinenti romper; y que quien contraviniere, por cada vez que haya contravenido, pague cien maravedis, los quales sean puestos en la dicha Arca de las Limosnas de la Congregacion.

XIII. Item, que qualquier Platero que compráre algun genero de obra, asi de Oro, como de Plata, de qualquier forma que sea, estè obligado à deshacerla, y fundirla, si no tubieren la ley, y quilates en la Real Pragmatica prevenida, baxo la pena de mil maravedis por pieza: Y no pueda remendar ninguna obra vieja con Plata, ù Oro de menos ley que la que está prevenida, baxo la misma pena, la qual entre en el Arca de las Limosnas de la Congregacion.

XIV. Item, que de aqui en adelante Platero alguno no se atreva à dorar ninguna obra con hojas de Oro batidas, sino con Oro molido, y Azogue, so pena de tres mil y seiscientos maravedis por qualquier vez que contraviniere à lo referido, y de perder la cosa que se halláre contrahecha: No entendiendose comprehendido en esta Ordenanza, dorar con hojas de Oro batidas Guarniciones de Espadas, Caxas, y otras cosillas à este tenor, que en el presente tiempo se practíca, y usa en toda la Europa: bien entendido, que antes de dorarse las referidas cosas, deban llevarlas à los Consules para que las reconozcan si son à la debida ley que su Magestad manda, y marcar aquellas que se pudieren, sin menoscabo de la pieza, la qual pena arriba referida sea repartida por quatro partes, Juez, Camara, Denunciador, y Arca de las Limosnas de la Congregacion.

XV. Item, atendiendo à que de algunos años à esta parte se experimenta, que muchas piezas de Plata las sueldan con soldadura de Peltre, debiendolo hacer de Plata: Ordenamos, que ningun Platero pueda soldar las dichas piezas con soldadura de Peltre, sino que lo hayan de hacer con soldadura legitima de Plata: Ni asimismo se atrevan à bruñir dichas soldaduras, con el fin de ocultarlas, baxo la pena de mil y ochocientos maravedis, y de perder las piezas que fueren aprehendidas, la qual se reparta en la forma antecedentemente prevenida.

XVI. Item, que ningun Platero, ni otra qualquier Persona no se atreva à engarzar en Oro alguna Piedra, que no sea fina; esto es, Dobletes de Vidrio, Cristales, ni otras qualesquier Piedras falsas, ni aun alguna Piedra fina, que sea hecha, y trabajada à talle, y forma de Diamante, so pena la primera vez que contraviniere de tres mil y seiscientos maravedis, y de perder la cosa en que contraviniere; y por la segunda, sea privado perpetuamente del exercicio de Platero, sin ninguna esperanza de remision, la qual pena sea repartida en la forma prevenida en los dos Capitulos antecedentes, y que incurra en la misma pena de los tres mil y seiscientos maravedis, y de perder la cosa, qualquiera persona, del estado, ley, y condicion que sea, que tenga para vender en la dicha Ciudad de Barcelona, y sus Terminos alguna obra de Oro, en la forma arriba explicada, ya sea trabajada en estos Reynos, ò fuera de ellos; para cuyo efecto los Consules Marcadores, con asistencia de un Alguacil Real, por la Real Audiencia à ellos dado, puedan reconocer todas, y qualesquier casas, y habitaciones de la dicha Ciudad, que sospecharen tienen para vender semejantes obras, executando, en caso de hallarlas, lo arriba prevenido, y dispuesto.

XVII. Item, que si à algun Platero aprobado, que tenga Tienda abierta, se le traxese Oro, ò Plata para fundir, y el dicho Platero supiere, ò sospecháre, que el tal Oro, ò Plata ha sido hurtado, no sea licito al tal Platero, aunque tenga Obrador por sí, fundir el tal Oro, ò Plata, ò hacer obrar alguna cosa, ó Rieles; y si hiciere lo contrario, incurra en la pena de diez y ocho mil y trescientos maravedis, repartidos, y aplicados segun es dicho.

XVIII. Item, que Platero alguno examinado, Mancebo, ni

Aprendiz no pueda hacer, ni poner, ni otro por él, dentro de ningunas piezas de Oro, los engastes, ni baxo ningunas Piedras demasiados esmaltes, ni otras qualesquier cosas fraudulentas, baxo la pena de tres mil y seiscientos maravedis, y de tenerlos cerradas las puertas à los examinados por espacio de tres dias; y à los que no son examinados, ultra la dicha pena, no les puedan examinar hasta que lo contrario parezca al Colegio: y que examinado alguno, no le pueda dar al tal obra que trabajar en su Casa, antes sea tenido por falsario, baxo las mismas penas; y las puertas del Obrador, ó Casa en donde se cometa el tal fraude, sean asimismo por tres dias cerradas: y las dichas penas repartidas en el modo, y forma arriba dicho.

XIX. Item, que Platero alguno, ni otro por él, no pueda llevar ninguna obra, tanto de Oro, como de Plata, en algunas Ferias, ni Mercados, ni otra parte alguna fuera de Barcelona à vender, que primero no las haya enseñado, y manifestado à los Consules Marcadores; y vistas, y reconocidas por dichos Consules, y haberlas hallado buenas, y arregladas à la ley, conforme previenen las Ordenanzas antecedentes, segun las Reales Pragmaticas, las puede llevar; y si se halláre alguno que no las haya enseñado, manifestado, ni reconocido, que en tal caso, y constando no haber sido la Plata, ù Oro, de ley, la tal obra sea rompida, y deshecha; y bolviendo el tal Platero de las Ferias, ó Mercados, haya de bolver à mostrar, y manifestar à los dichos Consules Marcadores todo lo que hubiere comprado, y vendido en ellas, dando cuenta de toda la obra que hubiese expendido; por cuyo medio vendrá tambien à noticia de los díchos Consules, si algunas piezas fueron hurtadas, asi de Iglesias, como de Seglares: y esto baxo las mismas penas de ser rompida, y deshecha la tal obra, que à la buelta el tal Platero no manifestáre: Y que dichos Consules Marcadores puedan hacer dichos reconocimientos, asi dentro de Barcelona, como en todo el Territorio de ella, ó en donde les pareciere, baxo la pena por cada vez de mil y ochocientos maravedis, asi comprehendida de ida, como de buelta, y repartidos en quatro iguales partes, como queda arriba dicho.

XX. Item, que de dos en dos años, en el Ayuntamiento General, que elegirán los seis Plateros para las dos ternas de Consules Marcadores, elijan asimismo otra terna de tres, y en la misma conformidad se presenten al Capitan General, y Real Audiencia, para que hagan eleccion de uno de los tres Plateros por Contraste de la Ciudad, y Plateria de Barcelona, para pesar, y tocar el Oro, y dar el derecho debido à cada uno. Y que por quanto es de grande conveniencia, que las personas que ocupan el oficio de Contraste, y su Adjunto, tan importantes à la utilidad publica, esten desocupados para el exercicio de dichos cargos, que qualquier Platero aprobado, que exerciere el oficio de Contraste, ò su Adjunto, no pueda à un mismo tiempo ocupar, y tener el oficio de Mayordomo de Propios, ò Clavario, de la dicha Congregacion, y Colegio: Y que dichas personas que acabaren el tiempo de dicho oficio de Contraste, y su Adjunto, no puedan obtenerle otra vez, hasta que hayan pasado dos años: Y que quando las personas que hubieren exercido de Contraste, y su Adjunto aca-

baren su biennio, den las cuentas en el dia que se les acostumbra oír, y tengan obligacion de entregar todas, y qualesquier libretas, y anotaciones de Albaranes, ó tasas, que tendran en su poder los dichos Consules, para el fin, y efecto de que sean guardadas en la Casa, y Archivo del Colegio.

XXI. Item, considerando que los oficios de Contraste, y su Adjunto son mui necesarios, utiles, y convenientes à la publica utilidad, y que se requiere toda legalidad en las personas que los obtuvieren, consistiendo el exercicio, y obligacion de dichos oficios, y cargos en pesar, y tasar todas las Joyas, y Prendas de Oro, y Plata, y hacer los Albaranes del peso, y valor que tienen dichas Joyas, y Prendas, y continuarlas en los libros (cosa, y hecho tan conveniente como se dexa considerar) para todas aquellas personas que han de comprar, ò vender Prendas, ò Joyas de Oro, y Plata: Por tanto, no obstante lo hasta hoy practicado, atendiendo à la operacion de dicho Contraste, segun, y como lo practican los de la Plateria de la Villa, y Corte de Madrid, en conformidad de ello, se dispone, que los Contrastes deban tocar el Oro, y Plata, pesar aquel, y dictar el Albaran à un Pasante, que à este fin pueden tener, asi para esto, como para notarlo en el libro, sin que sea necesario otra cosa para dar à aquel Albaran, ò tasa toda fee, y credito, que la sola firma legitima del tal Contraste, como en otras Artes de mayor entidad, que no la referida de Contraste en dicha Ciudad se practica.

XXII. Item, considerando los muchos fraudes que se cometen, y pueden cometer en las ventas de Oro, y Plata que hacen los Pregoneros, en grave perjuicio, y daño del Publico: Ordenamos, que Platero alguno, Congregante, Colegial, Hijo, Mancebo, ò Aprendis de Platero, ni ellos, ni otro por ellos, no puedan pesar, ni pesen piezas algunas, tanto de Oro, como de Plata, à Pregoneros algunos; antes bien, que dichos Pregoneros hayan, y tengan de acudir al Oficio del Contraste, por la dicha Real Audiencia elegido en Pesador, y Tocador, sin que puedan vender cosa alguna dichos Pregoneros, que no sea llevada al dicho Contraste, el qual les haya de pesar, y sacar la cuenta por ambas partes; entendiendo, y declarando, que si fueren acordes los Compradores con dichos Pregoneros en pagar la tal cosa al precio del Oro, ù de la Plata, que en tal caso el dicho Pesador haya de contarlos conforme el quilate se halláre ser, y la Plata conforme à su ley: Y que dichos Pregoneros tengan obligacion de hacer relacion verdadera de la forma de la venta que hicieren à dicho Pesador, para que este dé su derecho à cada uno, satisfaciendo al Pesador de su trabajo; esto es, que por onza de Oro debe percibir quatro quartos de pesar, y tocar, los dos sean del dicho Contraste, y los otros dos para la conservacion de las puntas, y toques; y asimismo por pesar el marco de Plata quatro quartos, en la misma forma repartido: y que el tal Platero, y Pregonero, si hicieren lo contrario à lo que va referido, incurra en la pena de mil maravedis, la qual sea para los gastos de las Obras Pias del Colegio.

XXIII. Item, habiendose experimentado de algunos años à esta parte, haberse cometido muchos hurtos, así de prendas de Oro, y

Plata consagradas, y dedicadas al Culto Divino, como de las profanas, y destinadas à los usos particulares, y no ser facil poderse encontrar dichos hurtos, de que se ocasionan dichos delitos, pues muchas personas, sin necesidad de operacion de Platero, funden, ò derriten dichas Prendas de Oro, y Plata hurtadas, haciendolas trabajar de nuevo fuera, y dentro de la presente Ciudad: y en otras ocasiones renuevan dichas Prendas, dandoles nuevo lustre, y color al Oro, y emblanqueciendo, ò bruñiendo de nuevo la Plata; y despues de mudada la forma de dichas Prendas hurtádas con la renovacion disimulada, las entregan à los Plateros de la Ciudad, ù à otras personas para que las vendan publica, ò privadamente, y el moderado precio facilita la venta, dando esta mayor impulso à la malicia humana para cometer tantos enormes delitos; por esto, deseando evitar los referidos daños, é inconvenientes tan nocivos, y perjudiciales à la publica utilidad: Estatuimos, y ordenamos, que no sea licito, ni permitido à ningun Pregonero de la dicha Cíudad vender publica ni privadamente dentro de ella, sus limites, y distritos, ningunas Joyas, ó Piezas de qualquier genero, y especie que sean, nuevas, ò renovadas; entendiendose por renovadas, quando sea dado nuevo lustre al Oro, y quando sea bruñida, y emblanquecida la Plata de nuevo: Y que à dichos Pregoneros no les valga el pretexto de decir que las expresadas Prendas las han hecho trabajar por su cuenta, y à su gasto, lo que tampoco puedan hacer: Y que asimismo ningun Platero Congregante, y Colegial, Hijo, Mancebo, ó Aprendiz de Platero, ni qualquier otro que tenga manufactura de dicho Arte de Platero, y en mejor declaracion, ninguno de aquellos que estan notados en los libros de la Congregacion, y Colegio, por si, ni por interpuesta persona pueda dar, ni entregar ninguna Joya de Oro, ó Plata, asi nueva, como renovada à ningun Pregonero, ni à otra persona para venderlas dentro de la dicha Ciudad, y sus distritos, baxo la pena de incidir cada una de dichas personas, que contraviniere à la presente Ordenanza, de tres mil y seiscientos maravedis por cada una vez que se encontráre contravenir, aplicadera dicha pena por quartas partes como dicho es: Entendiendose empero, que quando constáre que ha sido entregada la tal Prenda al Pregonero por tercera persona, ignorandolo dicho Pregonero, no caerá este en la referida pena, si solamente la persona que la hubiere entregado al Pregonero, y al Platero que la hubiere fabricado, renovado, bruñido, ò emblanquecido; no entendiendose por lo dispuesto en la presente Ordenanza venir comprehendido, ni que sea prohibido à ningun Pregonero el poder pregonar, subastar, vender, y librar al mayor postor qualesquier Prendas de Oro, y Plata, asi nuevas, como renovadas, bruñidas, é ilustradas, de qualesquier persona que sea, fuera de dicha Congregacion, y Colegio de Plateros: Y por quanto la dicha Congregacion, y Colegio de Plateros, en virtud de diferentes Ordenanzas tiene concedida facultad de poder hacer en ciertos casos aprehensiones de Joyas de Oro, y Plata, que se encontraren en manos de Pregoneros, ú otras personas para venderse, y romper aquellas: Por esto igualmente estatuimos, y ordenamos, que en los casos de practicarse aprehensiones por los Consules Marcadores de Joyas de

Oro, y Plata nuevas, ò renovadas, si les pareciere caer en pena de ser aquellas rompidas, no puedan los dichos Consules executar su rompimiento hasta pasar el termino de quince dias, contados desde el de la aprehension en adelante, notificandolo al Pregonero, ò persona à quien fueren aprehendidas, ya sean dichas Joyas de Oro, ù de Plata à fin y efecto de que pueda el referido Pregonero, ò particular dar noticia al propio dueño de quien fueren las tales Joyas aprehendidas, para que pueda hacer las diligencias, y justificaciones de ser propias; y encontrandose ser dichas Joyas de personas esemptas de sospecha, y reputadas de buena vida, y fama, bastará prestando el solo juramento en mano y poder de dichos Consules Marcadores: como tambien el Platero que haya renovado, emblanquecido, ò bruñido las tales Joyas por el dicho particular, y hecha relacion despues de declarado el sugeto por el Pregonero, que es aquella la persona que le ha entregado las tales Joyas; y siendo la venta por mano de algun particular, ò tercera persona, deba aquella prestar asimismo el juramento de ser aquella por aquella la persona que se habrá encargado las tales Joyas, ò Prendas de Oro, ó Plata para vender; y en el caso (segun lo que se dispone en esta presente Ordenanza) de hallarse ser de persona ó personas de la calidad sobredicha, no sospechosas, no puedan los citados Consules pasar à romper dichas Joyas, ò Prendas, sino restituirlas à sus propios dueños, para efecto de que puedan venderlas publica, y libremente, ò bien retenerselas si les pareciere. Y que el dia que los Consules Marcadores de dicha Congregacion, y Colegio de Plateros prestan su juramento, hayan de jurar, que no revelarán, ni nombrarán cosa alguna, ni las personas y dueños de las Prendas de que hicieren aprehension, para hacer las susodichas diligencias, en orden à si se deberan romper ò no; entendiendose empero el no revelar quando sean personas de graduacion, buena fama, y costumbres, à las quales se les restituiran las tales Prendas aprehendidas, à fin que no conste que tales personas esten tan necesitadas, que hayan llegado al extremo de vender sus Prendas para poderse subvenir.

XXIV. Item, considerando que en la venta de los Rieles, ò Barras de Oro, y Plata, y de qualquier otra especie de Oro, ò Plata fundido, ò en limalla, pueden provenir algunos daños, e innovaciones mui perjuiciales à la publica utilidad, ya por ser contingente hállarse dicha materia falsa, ò ya por salir tal vez de mano sospechosa: Por tanto estatuimos, y ordenamos, que qualquier Platero aprobado de la dicha Ciudad, Hijos, Mancebos, y Aprendices de dicho Arte, à quien fueren dados, y entregados Rieles, ò Barras de Oro, y Plata fundido, ò en limalla, no pueda, ni sea licito, ni permitido obrar, ni admitir dichas cosas, menos que primero las haya enseñado à los Consules Marcadores de dicha Congregacion, y Colegio de Plateros, haciendoles relacion de donde, y de que son procedidos dichos Rieles, y Barras de Oro, y Plata, y Panes fundidos, y limalla: Y que asimismo ningun Pregonero de la dicha Ciudad no pueda pregonar, ni vender publica, ni secretamente dichos Rieles, y Barras de Oro, y Plata, ó Panes fundidos, y limalla, sin que primero las haya ense-

ñado à los referidos Consules Marcadores, y hecho relacion de quien, y de que proceden dichas cosas: Y que lo mismo haya de observarse por qualquier Platero, Batidor de Oro, ú otra qualquier persona que sea de la dicha Ciudad, no pudiendo vender, ni comprar dichas cosas, sin preceder el hacer relacion à dichos Consules Marcadores, de que, y de donde son procedidas: y que à costa de dicha Congregacion, y Colegio se haga un Sello, en el qual sean esculpidas las Armas de la dicha Ciudad, y de dicha Congregacion, y Colegio, para que los expresados Consules marquen con dicho Sello aquellos Rieles, Barras, ò Panes fundidos, los quales se averiguará si tienen todos los quilates, y requisitos, à fin, y efecto de que se sepa de que se ha hecho relacion; y que si las informaciones no fueren suficientes, puedan los dichos Consules Marcadores retenerse dichas cosas, y cerrarlas en una Arca, donde queden guardadas, y en custodia en la Casa de dicha Congregacion, y Colegio, hasta que tenga bastante satisfacion, y claridad; y que el que contraviniere à lo dispuesto en la presente Ordenanza, incida por cada una vez en la pena de tres mil y seiscientos maravedis, aplicada en la forma expresada en la Ordenanza antecedente.

XXV. Item, por quanto en las ventas, y subastaciones que los Pregoneros de la dicha Ciudad hacen de las Piezas de Oro, y Plata viejas, asi en los Encantes, ò Almoneda publica, como en la calle de la Plateria, y otras partes de la dicha Ciudad, se experimentan muchos abusos, y monipodios en el modo de vender, y pregonar dichas Prendas: Por tanto, para precaver estos abusos, monipodios, daños, y perjuicios, estatuimos, y ordenamos, que ningun Pregonero de la dicha Ciudad pueda, ni le sea licito, ni permitido retenerse, ni comprar por si, ni por medio de interpuesta persona ningunas Prendas, Joyas, ò Piezas de Oro, ò Plata viejas, de qualquier genero, ò especie que sean, que se le hubieren entregado para vender, ni hacer que se haga postura por interpuesta persona; antes bien deba subastarlas publicamente, y tomar la mayor postura que se hiciere, y no pueda rematarlas à otra persona, sino à aquella que hubiere hecho la ultima postura: Y que asimismo dicho Pregonero tenga obligacion de traer dichas Prendas, Joyas, y Piezas de Oro, y Plata al Oficial Contraste, ò su Adjunto para pesarla, y sacar la cuenta del precio, y valor de dichas cosas, expresando dicho Pregonero su nombre, y apellido, y el de las personas que las hubieren comprado: Y que dicho Oficial Contraste, y su Adjunto tengan obligacion de escrivir dichos nombres, y apellidos en el libro en que continuan, y escriben los Albaranes, ò Tasas; y que el Pregonero, y dicho Oficial Contraste, ò su Adjunto que contravinieren respectivè à lo dispuesto en la presente Ordenanza, incidan en la pena de tres mil y seiscientos maravedis por cada una vez de las que fuesen contra lo referido, aplicados en el modo y forma que está expresado en el Capitulo antecedente.

XXVI. Item, atendiendo, como es justo, à que cada uno execute lo que toca privativamente à su Arte, y ministerio, y que el que no es Platero no se entrometa à exercer, tratar, y comerciar en cosas de la Plateria, como se practica, y sucede en todas las demas Artes,

y en los Gremios (como es notorio) siendo razón, que cada uno se mantenga en los terminos, y limites del ministerio que profesa: Se ordena, que el que no sea Platero aprobado, no pueda enjoyelar, ni dar à enjoyelar, negociar, obrar, ni tratar en cosa que toque à la Plateria, y su Arte, vendiendo, y comerciando con piezas, ni alhajas labradas de Plata, Oro, Piedras, ni Perlas, aunque esten hechas por Artifice aprobado; y solo pueda dar, enjoyelar, y labrar para el uso de su casa, y familia, ò para regalar con ellas graciosamente, de forma, que no sea por via de comercio, y trato pena de que las que se hallaren (siendo como va referido) para comerciar con ellas, las pierdan, y se denuncien ante la Justicia Ordinaria de dicha Ciudad, para que las apliquen por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Obras Pias de la Congregacion, y Colegio: y el Platero que las labráre sea multado por este hecho en diez mil maravedis, con la misma aplicacion: lo qual no se ha de entender con las alhajas de Oro, y Plata, y Joyas que por necesidad, ò por otra razon vendiere qualquier particular, porque en estos casos todos lo han de poder hacer libremente, sin que esta Ordenanza los comprehenda.

XXVII. Item, que ningun Cristalero, ò Lapidario, ni otra qualquier persona no se atreva à trabajar Cristales Vidrio, Dobletes, ni otras Piedras falsas en talle, ò forma de Piedra fina, ni se atrevan, ni puedan trabajar algunas Piedras finas en talle, ò forma de Diamante, so pena de perder el oficio, y de ser denunciado ante la Justicia, para que en vista del delito, le sea impuesta la pena prevenida por Leyes. Y que todo Estrangero Lapidario, Encunzador, ò Abrillantador de Diamantes, ò de Piedras finas, que las dichas Piedras quisieren trabajar en la referida Ciudad, y Terminos de ella, se hayan de presentar ante los Consules Marcadores, y sean obligados de jurar en sus manos de mantener, y cumplir las presentes Ordenanzas, y que pagará todo lo que qualquier otro Platero paga, ò acostumbra pagar si es Estrangero, baxo la pena por qualquier vez que contravenga, de novecientos maravedis, aplicados la mitad à la Real Camara, y la otra mitad para las obras Pias del Colegio. Y para precaver muchos fraudes que se podrian cometer en el sentar de las Piedras, haciendo à un mismo tiempo de Artifice Platero, y Lapidario, los que no se facilitarán habiendo de acudir à otro Artifice para los betunes, y asientos de las Piedras: Se dispone, que exerciendo dicho oficio de Lapidario, asi por si, como por Mancebos que tenga obrador, y operacion en su casa, no pueda usar, ni operar del Arte de Platero, en caso que sea uno, y otro, baxo la pena de privacion de entrambos oficios, siendo empero de ello primeramente requirido por los Consules de dicho Arte.

XXVIII. Item, estando obligados los Batiojas de la Ciudad de Barcelona por Ordenanzas à batir la hoja de Oro, y de Plata à las leyes de veinte y dos quilates, y once dineros, la experiencia ha mostrado de algun tiempo à esta parte, que los dichos Batiojas no cuidando de observar las dichas Ordenanzas, y abusando de ellas, han batido, y hecho batir la hoja de Hilo de Oro, y Plata à menos de las dichas leyes, no enseñando la obra que hacian à los Consules Marca-

dores de dicho Arte de Plateros, para ver y examinar si aquella llegaba à la ley de once dineros, ó no, en grande, y evidente daño de la causa publica de la dicha Ciudad, de donde se ha seguido, y sigue, que en muchas partes fuera del Principado de Cataluña, habiendo tenido noticia del dicho abuso, han disfamado, y desestimado la buena mercaduria, y obra de Hilo de Oro, y Plata que se trabaja en la dicha Ciudad, creyendo ser mala, y falsificada, como de algun tiempo à esta parte ha acontecido: Por tanto, deseando precaver los dichos abusos, y daños, y evitar que estos no se sigan en lo venidero, estatuimos, y ordenamos, que de oy en adelante ningun Batioja de la dicha Ciudad, y Terminos de ella se atreva, ni le sea licito, ni permitido batir, ni hacer batir hoja de Hilo de Oro, ni Plata, que antes de batir aquella, dorados los Rieles, y dadas en ellas à lo menos dos caldas, los hayan de llevar à los dichos Consules Marcadores à reconocer si aquellos llegan à las dichas leyes segun la citada Real Pragmatica de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta, y tendran el cumplimiento, que por las dichas Ordenanzas se dispone, baxo la pena de mil y ochocientos maravedis por qualquier vez que se contravendrá, repartidos en la forma que en la antecedente queda dispuesto.

XXIX. Item, que los dichos Consules Marcadores, quando los dichos Rieles les fueren presentados por los Batiojas para reconocerlos, deban tomar en su poder una burilada de qualquier de dichos Rieles, para ver si estan conformes á lo que se dispone en las antedichas Ordenanzas: Y que los dichos Batiojas, luego que hayan acabado de batir las batiduras que salieren de los dichos Rieles, deban bolver à presentarlas ante los dichos Consules Marcadores, para que vean, y reconozcan si llegan à la dicha ley, concordandolas con las buriladas de los Ríeles que han quedado en su poder en la primera diligencia, y de esta forma cese todo fraude, y engaño: y esto baxo la pena de mil y ochocientos maravedis por qualquier vez que se hiciere lo contrario, repartida en la forma dicha.

XXX. Item, que los dichos Consules Marcadores, para escusar todos los desordenes, que en esto se podrian seguir, velen mucho en que los dichos Batiojas no vendan, ni buelvan la obra que hubieren hecho, ò mandado hacer, ni desapropiarse de ella, hasta que primero se haya hecho dicho reconocimiento; y si el dicho Batioja, ó Tirador de Oro hiciere lo contrario, incurra en la pena de mil y ochocientos maravedis por qualquier vez; y que ademas de la dicha pena, las batiduras que no llegaren à la dicha ley, sean desechas, y cortadas por los dichos Consules Marcadores, incontinenti, ò sin ningun impedimento; y si la tal batidura fuere hallada no ser de la ley de once dineros la de la Plata, y veinte y dos quilates la del Oro, antes bien, diese muestras de mas baxa ley: en tal caso los Consules Marcadores hayan de hacer ensayo de la tal batidura; y si fuese hallado, que la de la Plata es de la ley de diez dineros, y doce granos, y el Oro de veinte y un quilates, la dicha batidura sea rompida, ya esté en ojuela, ò ya en hilo tirado, ò en plancha; y la hecha en obra, sea cortada, y incurra en pena por cada una vez, de tres mil y seiscientos maravedis;

y si en dicho ensayo se hallaren dos batiduras de Plata de diez dineros de ley, ò de menos, y respectivamente en el Oro, incurran en las dichas penas de tres mil y seiscientos maravediz, y las Casas, y Obradores de los tales Batiojas sean cerradas, y no puedan exercer mas de tal oficio, como falsarios, y defraudadores. Y porque es cosa digna, que los que trabajan sean satisfechos de sus trabajos, y las dichas cosas sean mejor, y mas cumplidamente puestas en la execucion que se requiere: Ordenamos, que los dichos Consules Marcadores, que hicieren dichos reconocimientos, perciban por su trabajo veinte y quatro maravediz por cada batidura.

XXXI. Item, que de aqui en adelante, en obrage alguno que se haga de Hilo de Oro, ò Plata, no se pueda poner, ni mezclar, ni hacer mixtura de Hilo, ni de Follage de Oro Barberino, ni de Hilo, ni Follage de Oro de Luca, ni de otro Oro mixturado, contrahecho, ni de ninguna especie de Plata falsa, baxo la pena de mil y ochocientos maravediz por qualquier vez que se contrahiciere: Y en la misma pena incida el que de aqui en adelante en el obrage que hiciere de Hilo de Oro Barberino, ò de Oro de Luca, ò de otro Oro contrahecho, se atreva à poner, ni mezclar, ni hacer mixtura alguna de Plata blanca.

XXXII. Item, que los dichos Batiojas, y Tiradores de Oro que batieren, y hicieren batir, y obrar de la dicha obra de Hilo de Oro, y Plata, quando los dichos Consules Marcadores hagan el reconocimiento por las Tiendas, y otras partes en donde se batiere, y obráre la dicha obra, hayan, y sean tenidos los que la obraren, ò hicieren obrar, de manifestar á los dichos Consules, mediante juramento, todas las batiduras, y otras cosas que tuvieren de la dicha obra, para ver, y reconocer si son buenas, ó no; y si por ellos, ò por qualquier de ellos fuese hecho lo contrario, incurran en la dicha pena de mil y ochocientos maravedis por cada vez que en esto se contraviniere: Y que por razon de lo arriba dicho, puedan entrar los dichos Consules Marcadores en qualesquier Tiendas, Casas, y lugares en donde se hiciere la dicha obra, para hacer el dicho reconocimiento.

XXXIII. Item, que de oy en adelante los Maniobristas del Peltre, vecinos, y habitadores de la dicha Ciudad puedan obrar de dos maneras de Peltre, esto es, Peltre comun, y Peltre fino; declarando empero, y entendiendose, que la obra de Peltre comun haya de ser de esta ley; esto es, que en un quintal de Peltre se pueden poner diez libras de plomo: De Peltre de clase, solamente dos libras, y de Laton quatro libras, que son diez y seis libras por quintal de Peltre, y no se puede poner otra mezcla: Y que el dicho Peltre comun sea señalado, para poder ser vendido, con la letra *M.* Y que de otra parte el Maestro que lo hubiere obrado, haya de poner en èl su señal, à fin que se sepa quien obra dicho Peltre; y qué el que contraviniere en las dichas cosas, ò en alguna de ellas, pague por cada una vez mil y ochocientos maravedis; y caso que el dicho Peltre comun no llegue á dicha ley, segun reconocimiento de dichos Consules Marcadores (los quales tendran las Marcas, con las que seran marcados dichos Peltres) incontinenti sean rompidos por los dichos Consules, que gozarán el salario que se asignarà, asi del fino, como del comun, y

mercantible; y si rompiesen la obra, asimismo lleven dicho salario: Y que de las dichas leyes, asi del Peltre fino, como del comun, se hagan dos Patrones, ò Parangones, el uno del fino, y el otro del comun, para hacer dichos Consules Marcadores las pruebas.

XXXIV. Item, que de oy en adelante, si alguno quisiere comprar del dicho Estaño Comun, lo pueda hacer; y los Peltreros, vecinos, y habitadores de la dicha Ciudad lo puedan vender á todas aquellas personas que lo quieran comprar, sin incurrir en pena alguna; pero que los dichos Peltreros hayan de vender el dicho Peltre Comun nueve maravedis menos por libra del precio que tuviere el Peltre Fino: Y que los dichos Peltreros sean obligados de decir, y manifestar à los compradores qual es el Peltre fino, y qual es el Comun, y vendible, à fin que los compradores que no lo conocerán, no puedan quedar engañados; y que qualquiera de los dichos Peltreros que hiciere lo contrario, incurra en la pena de tres mil y seiscientos maravedis.

XXXV. Item, que de oy en adelante, todo Peltre obrado de nuevo, que fuere traído de otra parte á la dicha Ciudad, no lo puedan vender en ella sin que primero sea visto, y reconocido por los dichos Consules Marcadores del Arte de Plateros; y hallado que sea bueno, y suficiente, y que llega à la ley del Peltre Comun, se pondrá en èl la señal de la *M.* dicha por los dichos Consules, baxo la pena por qualquiera vez que fuere hecho lo contrario, de mil y ochocientos maravedis, y de perder el Peltre, y si acaso la dicha obra no se halláre buena, y suficiente segun la dicha ley del Peltre Comun, será rompida por los dichos Consules Marcadores, pagandoseles por el dueño el salario mismo que si lo hubiesen marcado; y si aquel de quien fuere el Peltre es Estrangero, pague quatro maravedis por cada una Marca.

XXXVI. Item, à fin de evitar fraudes, que se cometen, y pueden cometer por algunos que venden Peltre, y ellos mismos lo señalaren de la Marca de la dicha Ciudad, y fuere hallado que el tal Peltre en verguilla no es bueno, y Fino, vendiendolo por tal, en grave daño de la causa publica: Se dispone, que de oy en adelante persona alguna de qualquier ley, ò condicion que sea, no pueda, ni se atreva à tener Marca, ni Señal de la dicha Ciudad para marcar qualquier Peltre, sino los Consules Marcadores de dicho Arte de Plateros, los quales puedan marcar dicho Peltre, y no otra qualquier persona, baxo la pena de diez y ocho mil maravedis por cada vez que fuere hecho lo contrario; declarandose, como se declara, que si alguno quisiere marcar, ò vergar Peltre, lo haya de llevar á los dichos Consules Marcadores, quienes reconocerán si es Fino; y si es hallado tal, dichos Consules lo deberán marcar con la Señal, y Marca de la Ciudad; y aquel de quien fuere el dicho Peltre, deberá pagar por la dicha Marca à razon de cien maravedis por quintal; y si el dicho Peltre no fuere bueno, y Fino, los dichos Consules Marcadores no le podrán marcar, en virtud del juramento que han prestado por razon de sus oficios, antes bien, le harán fundir en su presencia, bolviendole en pasta interesado, para que como tal lo venda, y no en verga.

XXXVII. Item, que de oy en adelante, qualquiera persona de qualquier ley, estado, y condicion que sea, no se atreva, ni le sea permitido vender Peltre vergado, esto es, que esté en verguilla, si no es bueno, y Fino, y de ley Doce, y que llegue à la dicha Marca de Barcelona: lo qual sea marcado por los dichos Consules Marcadores, baxo la pena por qualquier vez que sea hecho lo contrario, de mil y ochocientos maravedis, y de perder el Peltre. Y asimismo, por evitar qualesquier fraudes, que se puedan seguir en lo prevenido, los que se seguirian si no se precaviese, que todo Peltrero, vecino, ò habitador de la dicha Ciudad, y Terminos de ella, incontinenti que haya acabado qualquier obra de Peltre: Ordenamos, la deba llevar à los dichos Consules Marcadores, para reconocerla, y marcarla segun las dichas Ordenanzas; y que quien hiciere lo contrario, incurra por cada vez en la pena de quinientos maravedis, repartidos en la forma sobredicha.

XXXVIII. Item, como aprovecharia poco haber hecho Ordenanzas sobre el exercicio de dicho Peltre, si aquel no es por dichos Consules Marcadores, segun pertenece, reconocido: Por tanto se dispone, que puedan los Consules Marcadores, tantas veces como les pareciere, reconocer dentro de dicha Ciudad, y Terminos de ella qualquier Casa, Obrador, Tienda, Quarto, ù otro qualquier lugar, en el qual se obráre ò se presuma que se obra algun genero de obra de Peltre, ò en donde hubiere, ò se presuma haber Vagilla de Peltre, que sea para vender, aunque tal obra, ò Vagilla haya sido hecha fuera de la dicha Ciudad, y Terminos de ella; y sea asimismo licito, y permitido à los dichos Consules Marcadores tomar juramento al dueño de dichos Peltres, Obras, y Vaxillas, y à qualesquier otras personas que en dichas cosas hayan y puedan en qualquier forma tener participacion, de enseñar, y denunciar integramente, à toda verdad, à dichos Consules la dicha Vagilla, y obra de Peltre que tengan, ò sepan, nueva, y acabada, la qual Vagilla, y Obra los dichos Consules se puedan llevar consigo, esto es, toda, ò parte de ella, segun les pareciere mejor, à fin de reconocerla, y ver si hay fraudes, ó faltas, segun las leyes puestas en dichas Ordenanzas: Y no sea licito à los dichos Peltreros, ò à su familia, ni à otra qualquier persona, por causa de las dichas cosas, hacer, ò decir de palabra injuria alguna à los dichos Consules, ò alguno de ellos, ò à las personas que llevaren consigo, so pena de novecientos maravedis, y de ser denunciados ante la Justicia Ordinaria; y que de dichas injurias sean creidos los dichos Consules por su simple palabra: Y que à todos, y qualesquier Colegial Platero, que los dichos Consules llamaren para que les acompañen en reconocer, y hacer executar las dichas cosas, sean obligados, sin contradicion alguna, de seguirles, y acompañarles; y si fuere menester aconsejarles segun lo que les sea pedido, baxo la pena de cien maravedis por cada vez que se escusaren, si no es que tengan justo impedimento, reconocido por dichos Consules, los quales cien maravedis deben ser de la Arca de las Limosnas de la Congregacion, y Colegio.

XXXIX. Item, se ordena, en conformidad de lo practicado, que dichos Plateros, en Capitulo General, cada un año deben elegir

seis Plateros en dos ternas del numero de los que son de *Promenia*, los quales los debe proponer al Capitan General, y Real Audiencia, para que de ellos elija dos, el uno para Consul Mayor, y el otro para Menor, los quales dos electos sean Consules Marcadores del dicho Arte, y incontinenti deben jurar en mano, y poder del Escrivano Mayor del Corregidor de dicha Ciudad de Barcelona, que bien, y legalmente usarán del dicho oficio, y mantendrán, y guardarán las presentes Ordenanzas, y todo lo en ellas contenido, desapasionadamente, y todas las Ordenes Reales, y Decretos de la Real Junta de Moneda expedidos, y que se expidieren en adelante.

XL. Item, por lo que tanto conviene al bien publico, y à la buena administracion, y conservacion de la Congregacion, y Colegio de los Plateros de la Ciudad de Barcelona, y por quitar todos abusos que hasta oy se han seguido: Ordenamos, que desde ahora en adelante ningun Platero pueda ser Consul Mayor, ni Menor de dicho Colegio, que primero no haya sido Mayordomo Mayor, ò Menor, y de la dicha Mayordomia haya dado buena, y legal cuenta, teniendo finiquito de ella. Y atendiendo à los graves perjuicios que ha padecido la Congregacion, y Colegio, en lo poco, que de algunos años à esta parte se ha observado lo que va referido; à fin de precaver dichos daños: Se dispone, que con inviolable observancia se cumpla, y guarde lo que en esta Ordenanza va dispuesto: y asimismo de no poder ser de *Promenia* ningun Platero de qualquier estado, ni graduacion que se halle, si no ha sido Mayordomo, y dado cuenta con pago de dicha Mayordomia, sin que para esto puedan valerse, ni utilizarse de los exemplares, con los cuales se ha vulnerado lo que va dispuesto: Y que no sea facultativo al Consejo de Promenia, y Capitulo General el dispensar en ninguno de los casos, que se opongan à lo que va referido; y de hacer lo contrario, incurra la Congregacion, y Colegio en pena de veinte mil maravedis, aplicados por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Hospital General.

XLI. Item, por evitar muchas dudas que se han seguido, y se pueden seguir de aqui en adelante: Se dispone, que ninguno que sea Consul de dicha Congregacion, y Colegio, no puede bolver à ser propuesto hasta que hayan pasado dos años cumplidos del dia que feneció su Consulado en adelante, ni à el tal, ò tales les sea dada posesion de dicho Consulado, hasta que hayan pasado los referidos dos años, segun va dicho, sin que sea de ningun valor qualquier uso, ò costumbre, hasta oy practicada en contrario en dicha Congregacion, y Colegio, constando à la presente Ordenanza todos, y qualesquier abusos, practicas, y costumbres hasta aqui en dichos casos, y qualquier de ellos hechos, seguidos, ò admitidos, los quales no pueden ser alegados en consequencia, por convenir asi à la buena administracion del Colegio. Y por quanto es cosa muy dañosa, que sea Consul de dicho Arte, alguno que no tenga Casa en la Calle de la Plateria, tanto por respeto del marcar, y reconocer piezas para tocar el Oro, y Plata, como por otros muchos exercicios, que han de hacer necesariamente: Por tanto, se dispone, que no pueda ser Consul Mayor, ni Menor, alguno que no sea del Arte, y exercicio de Platero, y que no

tenga Obrador, ò Tienda, asi como oy se usa, y se practica. Y que ningun Platero pueda ser Consul Marcador, ni jurar, ni ser puesto en posesion, que primero no haya dado dos fiadores, cada uno de ellos, tanto el mayor, como el menor, à satisfacion del Colegio, y esto por seguridad de las cantidades de las Causas Pias, tocantes à las hijas de Plateros aprobados de dicho Colegio, y por las otras limosnas que deben distribuir, conforme las voluntades de los Testadores: y asimismo por la responsabilidad de qualquier cosa perteneciente al Oficio de Marcadores, à que sean condenados por dolo, ò impericia.

XLII. Item, que los Consules Marcadores, que oy son, y en adelante fueren, puedan, quando les pareciere, sin incurrir en pena alguna, mandar juntar el Capitulo, y los Particulares de èl, una vez, ò muchas en el lugar, ò lugares que quisieren, y alli tratar, comunicar, y determinar todos los actos, y negocios que à ellos pertenecerán deberse hacer, asi para mantener las presentes Ordenanzas, como tambien qualesquier otros actos, tocantes, y pertenecientes à dicho Arte: Y que los Plateros de la dicha Ciudad, toda la vez que sean requeridos por los Mayordomos, de orden de los Consules, se hayan de juntar, y comparecer en el lugar, ò lugares para donde fueren convocados, y que el que hiciere lo contrario, no teniendo justa escusa conocida de los Consules, y de los Mayordomos de dicho Arte, incida en la pena à dicho fin puesta, la que sea à beneficio de la citada Arca; y que por razon de la dicha pena, los dichos Consules Marcadores, ò Mayordomos los puedan apremiar, sin concurso de otro, procurando que estos Capitulos se hagan en dias, y horas, que no se cause perjuicio à los trabajos.

XLIII. Item, que los Consules Marcadores de la presente Congregacion, y Colegio tengan obligacion de observar la antigua disposicion, en que se prevenia, hubiesen de hacer un Estado, ó Relacion llamada Testamento en el fin del año de su Consulado: y que en el referido Testamento, dichos Consules hayan de continuar en escritos, no solo las cosas tocantes à los negocios de la Congregacion, y Colegio, sino tambien los de las Causas Pias, individuando el estado en que se hallan dichas Causas Pias en sus cobranzas, las personas que deben cobrar año por año dichas Rentas: Y que dicho Testamento se haya de entregar por dichos Consules en una Junta de Oficiales, antes de acabar el año del Consulado. Y asimismo se dispone, que dentro de pocos dias despues dichos Consules Marcadores hayan jurado, y dado posesion, tengan un Capitulo General, dicho de *Redreso*, en que en presencia de todo el Capitulo se lean todas las presentes Ordenanzas, á fin de que nadie ignore lo que debe guardar, y observar: Y si por la variedad de los tiempos, y abusos de los hombres, ù otra causa, fuere necesario alterar, enmendar, ò corregir alguna, ò algunas de estas Ordenanzas, ò establecer otras de nuevo; deberán acudir à representarlo à la Real Junta de Comercio, y de Moneda, expresando todas las razones, y motivos que tuvieren, para que, enterada de todo, resuelva, con reflexion à ello, lo que mas convenga.

XLIV. Item, habiendo mostrado la experiencia en el tiempo

passado, y aun muestra de presente, que en la Ciudad de Barcelona ha habido, y hay Artifices Plateros tan cientificos, y de tan sutil ingenio, que las obras de ellos, no solamente en la dicha Ciudad, y fuera de ella, mas aun por Reyes, y Grandes Señores, y otras Personas es conocido ser aquellas obradas con grande y sutil ingenio, y universalmente juzgadas con grande honor, y reputacion de la dicha Ciudad, beneficio, y lustre de dicho Arte; porende, por conservacion de tan grande, y loable cosa, y porque en adelante los que exercerán, y usarán de dicho Arte, sean mas diligentes en trabajar, y saber lo que se requiere para la operacion, y perfeccion de las obras que se hicieren: Ordenamos, y estatuimos, que de aqui en adelante los Consules, y aquellos que examinarán à los que de dicho Arte, ó Exercicio, en la dicha Ciudad, querrán usar, hayan de cumplir integramente el tiempo de seis años, que han de estar, y practicar con un Platero aprobado de la dicha Ciudad, y no con otro: Empero que qualquier Platero aprobado de la presente Congregacion, y Colegio, que tomáre algun Aprendiz para practicar el dicho Arte de Platero, tenga obligacion, dentro de un mes de el dia que lo habrá tomado, de manifestar al Clavario del dicho Colegio, como ha tomado en su Casa dicho Aprendiz, para practicar dicho Arte, por el espacio de seis años: y que el referido Clavario tenga obligacion de escrivir, y continuar en un libro el nombre del Patron, y del Aprendiz, y de quien es hijo, y de que lugar es nativo: y que el tiempo de su aprendizage empiece à correr solo desde el dia que fuere escrito en el libro, ò del dia en que su Patron manifestase al Clavario, haber tomado dicho Aprendiz: y que la fee del libro del Clavario tenga fuerza de Auto, ò Certificatoria, para quando venga el caso que dicho Aprendiz quiera jurar por Mancebo, ó examinarse: y que no pueda tomar otro segundo Aprendiz nuevo, que no haya quatro años que el primero esté en la Casa de un Platero aprobado; y en caso que dentro del espacío de dichos seis años el tal Aprendiz se fuese de la Casa de su Patron sin causa alguna, ò que sin motivo alguno el Patron lo echáre de su Casa, ningun otro Platero aprobado lo pueda tomar, sin hacer prímero averiguacion con los Consules de dicho Colegio, y Junta de Oficiales, si puede, ò no tomarle; y hecha dicha averiguacion, lo pueda tomar, y no de otra manera; y que el que contraviniere à todo lo dispuesto en la presente Ordenanza, incida por cada una vez en las penas dispuestas en el Capitulo General, tenido por dicho Colegio en cinco de Setiembre del año de mil seiscientos y noventa y cinco, que son quinientos y treinta y siete reales y treinta maravedis.

XLV. Item, atendiendo à la gran fidelidad que debe concurrir en las Personas que exercen el Arte de Platero, por los muchos inconvenientes que se originan de lo contrario, asi en el quilatar el Oro, y poner en su justo valor la Plata, y que de ellos se elijan de todos los Reynos personas para las Casas de Moneda, Ensayadores, y Contrastes, que dán reglas, y la orden precisa que se debe guardar en el labrar el Oro, y Plata, y descubren los fraudes que se cometen, por cuyo motivo es justo el conocer la vida, y costumbres de los Aprendices, y de sus Padres; y atendiendo à los inconvenientes, que de lo

contrario se han experimentado, tanto en haverles fiado (como es preciso) las Casas, y Obradores de sus Patrones, como las de los demás Artifices Plateros, de que se originan daños publicos, y particulares: Se ordena, que ningun Artifice Platero, asi de Oro, como de Plata, reciba Aprendiz, sin que primero, y ante todas cosas dé quenta à los Mayordomos, y Consules del dicho Arte, los quales tengan obligacion de informarse dentro de un mes de la vida, y costumbres de los Pretendientes, y de sus Padres, asi en dicha Ciudad, como fuera de ella; y siendo hijos de buenos, y honrados Padres, les dén Cedula para que el Artifice Platero los pueda admitir, y hacer el asiento, y contrato con ellos: y esto se observe inviolablemente, aunque sea hermano de Platero el Pretendiente, el que haya de saber leer, y escrivir, lo bastante à dar quenta de su persona: Y los Mayordomos, y Consules de la resulta, en una Junta sobre esto tenida, hagan esta averiguacion sin interés ninguno: Y el Platero que lo recibirá sin observar lo prevenido en esta Ordenanza, incurran en la pena de veinte mil maravedis para las Obras Pias de la Congregacion, y Colegio, á aplicacion de sus Mayordomos, y Consules, y se execute inviolablemente, sin recurso alguno, y se le eche el Aprendiz de Casa del Artifice, haciendo estas diligencias con mucho secreto, para que no pierda el tal la conveniencia, que por otra parte pueda tener: y en la forma referida proceda en los informes, arreglandose á lo literal de esta Ordenanza, sin que se pueda estender à otra cosa alguna.

XLVI. Item, que por quanto muchos Mancebos, y Aprendices, que están con los Plateros para aprender el Arte, huyen de su Patron, y pasan à otros Lugares, para afirmarse con otros del mismo Arte: Ordenamos, que ningun Platero no se atreva à admitir en su Casa, ni en su Obrador para obrar, ni en otra forma, Aprendiz, ni Mancebo alguno, que haya estado con otro Platero de los Dominios de su Magestad, para aprender el Arte, si no trae permision de los Consules del Lugar en donde habrá trabajado para aprenderlo, ò acontentamiento del Patron con quien habrá trabajado, baxo la pena el que à esto contraviniere de quinientos maravedis, aplicados en la forma antecedente prevenida.

XLVII. Item, se ordena que si algun Platero, que no sea natural de los Dominios de España, que llegare à la Ciudad de Barcelona, y quisiere obrar de dicho Arte, que antes de obrar en ella, y sus Terminos, se haya de presentar à los dichos Consules Marcadores, y hacer juramento en poder de ellos, de tener, y observar los dichos Capitulos, los quales les sean leidos, y que pague primeramente quatrocientos maravedis, los quales sean puestos en la dicha Arca del Colegio para las Limosnas que se deben hacer: Y que Platero alguno no dé à obrar á los tales Plateros, hasta que le conste que han sido presentados à los dichos Consules, y hayan hecho el juramento en poder de ellos, y pagado cada uno los dichos quatrocientos maravedis; y que el Platero que à esto contraviniere, pague por cada una vez quatrocientos maravedis, aplicados en la forma dicha en las dos antecedentes Ordenanzas.

XLVIII. Item, que ningun Platero aprobado de la Congregacion, y Colegio del Glorioso San Eloy, de Artifices Plateros de la dicha Ciudad de Barcelona, que oy son, y por tiempo fueren, por sí, ni por interpuesta persona, directa, ò indirectamente, puedan dar que obrar piezas à ningun Mancebo, ò Mancebos jovenes Plateros de la dicha Ciudad, ni que dichos Mancebos, ò jovenes Plateros de la dicha Ciudad, que oy son, y por tiempo serán de dicho Colegio, y asimismo ningun joven, hijo de Platero aprobado, que oy son, y por tiempo fueren, puedan, ni les sea licito, ni permitido tomar para trabajar ningun genero de obra, piezas de Oro, ni de Plata, ni de otro qualquier Metal, de ningun Platero aprobado, ni de otra qualquier persona, baxo la pena de tres mil y seiscientos maravedis por cada un Platero aprobado, Mancebo, ò Hijo de Congregante, y Colegial, respectivamente, y por cada vez que contravendrá à la presente Ordenanza, cuya pena se aplique en obsequio de la Festividad, que todos los años acostumbra hacer dicha Congregacion, y Colegio al Glorioso San Eloy, Patron de ella.

XLIX. Item, que desde el dia de oy en adelante, no sea licito, ni permitido à ningun Mancebo, ò Mancebos jovenes Plateros, que oy son, y por tiempo serán de dicha Congregacion, y Colegio, ni à ningun joven hijo de Colegial, que oy son, y en adelante fueren de la misma Congregacion, y Colegio, comprar, ni concertar ningun genero de Joyas, asi de Plata, como de Oro, Perlas, Diamantes, Esmeraldas, ni otras Piedras Finas, ni Comunes, ni otras cosas de las que acostumbran comprar, y contratar los Plateros aprobados por su ocupacion, y Arte: Y que no puedan, ni sea licito, ni permitido à dichos Mancebos jovenes Plateros, ni hijos de los aprobados, vender por sí, ni hacer vender por interpuesta persona semejantes cosas, menos que sea por quenta de los Plateros donde trabajaren, y habitaren dichos Mancebos jovenes Plateros, por quenta de los quales puedan comprar, y vender dichas cosas, mediante la presente Ordenanza, pero no por sí propios, ni por otras diferentes personas, baxo la pena de tres mil y seiscientos maravedis por cada un Mancebo joven Platero, ò Hijo de Colegial de dicho Colegio, y por cada vez que contraviniere en alguna de las cosas expresadas en la presente Ordenanza, la qual dicha pena sea aplicada en la forma arriba expresada.

L. Item, que para averiguar si alguno, ò algunos aprobados, Mancebos jovenes Plateros, Hijos de Colegiales, han contravenido, ò contravienen en alguna de las cosas expresadas en las dos antecedentes Ordenanzas: Ordenamos, que en virtud de la presente Ordenanza, tengan facultad, y poder los dichos Consules Marcadores, que oy son, y en adelante fueren, para que una vez en cada mes puedan tomar juramento à los aprobados, Mancebos, y jovenes, Hijos de Congregantes de dicho Colegio: y que el Clavario de él tenga asimismo facultad, y poder para tomar el juramento à los Consules; y en caso de encontrarse alguno, ò algunos aprobados Mancebos, ò jovenes, Hijos de Congregante, que suelen estár tenaces en no querer jurar lo que se les preguntase para dicha averiguacion, asi el aprobado, como el Mancebo, y joven, Hijo de Congregante, y cada

uno en particular, incida en la pena de tres mil y seiscientos maravedis por cada vez que rehusasen jurar: y en la misma pena incidan los Consules, y Clavario, que oy son, y por tiempo fueren de dicho Colegio, en el caso que sean omisos en hacer prestar dichos juramentos, por cada tres meses consecutivos, que faltaren en hacer prestar dichos juramentos: y dicha pena salga de sus propios bienes, y sea aplicada para el efecto arriba expresado.

LI. Item, que de dos en dos años se haga eleccion por todo el mes de Enero de quatro Plateros por Examinadores; esto es, dos Plateros que hagan obra de Oro, y dos de obra de Plata, y que estos tengan el cargo de pedir todas cosas tocantes al Arte de Platero à los que quisieren examinarse, ò aprobarse: Y que no se puedan examinar cada un año sino es hasta tres Mancebos, y no mas de la dicha Arte de Plateros, no comprehendidos los Hijos de Congregantes Colegiales en este Capitulo: Y que ningun Platero no pueda ser examinado, que no haya estado seis años por Aprendiz de dicho Arte con Platero aprobado de la misma Ciudad, como queda dicho.

LII. Item, que quando algun Mancebo pidiere la plaza del Examen à los Mayordomos, tengan estos obligacion de dár parte de ello à una *Promenia;* y despues los dichos Mayordomos se informarán de su vida, fama, y costumbres, y si han acabado el tiempo de los seis años con Platero, ò Plateros: Y que los Consules tengan asimismo obligacion de advertir á los Mancebos à quienes se concedieren las plazas de Plateros, que hagan su examen dentro del mismo año; y quien no se examinare, y aprobare dentro de él, haya de bolver á pedir de nuevo la plaza; y que el que quisiere examinarse del Arte de Platero, despues de haver pedido la plaza de Examen, y de lo que quisiere examinarse, tenga de hacer, en presencia de la Promenia, alguna demonstracion de su habilidad en dibuxo: y que el tal haga una muestra en papel volante, à su voluntad; y que conforme à esta, haya después de hacer una pieza de Oro, ò de Plata, la qual hará en casa de alguno de los Consules, ò en donde estos le darán lugar, ò licencia para hacerla; y que hecha la dicha pieza de Oro, ò de Plata, la presenten los Mayordomos en la Promenia, vista en ella estár conforme en obra con el dibuxo, que havrá dado en papel volante, puedan los dichos Mayordomos presentar al dicho, examinandole delante la Promenia, y alli sea preguntado por los Examinadores, ò la mayor parte de ellos, de todas las cosas pertenecientes al Arte de Platero.

LIII. Item, que dichos Examinadores los hayan de preguntar qué cosa es Oro, qué es quilate, quanto vale este, qué cosa es ley de Oro, y todo lo demás perteneciente à él: y asimismo, qué cosa es Plata, qual es su ley, y dinerál, qué es dinero, y quantos granos tiene, y todas las otras cosas concernientes à la Plata: y tambien, qué es peso, y de donde procede, haciendo division, y separacion de sus partes: y lo mismo de Piedras finas, como son, Diamantes, Rubies, Espinelas, Balax, Esmeraldas, Perlas, y todos los otros generos de Piedras Finas; y haviendo respondido bien, y debidamente los tales Examinados à lo que les fuere preguntado, han de estár à toda correccion de los Consules, Examinadores, y Promenia; y si les pareciere

à los Consules, y Promenia, que los dichos Examinados han respondido à las mayores partes de las demandas que los hayan sido hechas, y conociendo tendrán suficiencia para poder exercer dicho Arte de Platero suficientemente, (misericordia reservada) los sea dada licencia de poner la muestra en el libro; declarando, que de aqui en adelante deben los mismos Examinados hacer el dibuxo en el libro de su propia mano, y en el Salón donde se junta el Capitulo General, y Promenias, en presencia de los Mayordomos: Y asimismo, que à los Examinadores no les sea licito, ni permitido dár en un papel à los Examinados lo que les preguntarán, y lo que ellos han de responder, baxo la pena de tres mil y seiscientos maravedis, y de privacion de su empleo, los quales sean partidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Obras Pias del Colegio: Y vista la muestra del papel volante, la pieza en obra, y la muestra, y dibuxo en el libro dicho de los examenes, estár todo conforme el uno con el otro, bien, y debidamente, à contentamiento de los Consules, y Promenia, les sea dada una exhortacion, y amonestacion, que bien, y fielmente se portarán en la dicha Arte de Plateros, y estarán à toda obediencia de la Congregacion, y Colegio; y dada la satisfaccion de los cien pesos de ocho de plata, por razon del examen, à los Mayordomos del Colegio, les será dada licencia de abrir su Tienda, y Obrador.

LIV. Item, que de oy en adelante todos, y qualesquier Plateros, que pusieren su domicilio fuera de la dicha Ciudad, en caso que buelvan à ella, no puedan, ni deban ser admitidos, sin que primero à sus costas embien los Consules una averiguacion al Lugar donde han tenido su domicilio, en la qual conste haver cumplido bien, y lealmente su obligacion; y conforme haya jurado en el acto de su aprobacion, y constando de ello, debe ser reexaminado, y visto de que permanezca en la suficiencia debida para exercer dicho Arte, y pagado lo que debia pagar al Colegio todo el tiempo que estuvo fuera de dicha Ciudad, como si huviese habitado en ella, segun prometió, y juró el dia de su aprobacion, se le dé permiso para poder abrir Tienda, y no en otra manera: Y si dicho Platero ausentado de Barcelona no bolviese à ella, y sus hijos quisiesen gozar de las exempciones, que gozan como hijos de Plateros aprobados, no sean en nada atendidos, sin que primero paguen, y satisfagan al Colegio lo que su Padre debia pagar, y satisfacer desde el dia que se ausentó, hasta el dia de su muerte: Y los Consules que oy son, y en adelante fueren, si permitieren contravencion alguna à lo referido, caygan en la pena de diez y ocho mil maravedis, pagados de sus bienes propios, executandolo el Clavario; y hechas quatro partes de ello, las aplicará en la forma dicha en la antecedente Ordenanza.

LV. Item, que en lo venidero, toda la vez que se siga la muerte de algun Colegial Platero, y quedare algun hijo exerciendo dicho Arte, que el tal pueda tener el Obrador que tenia su Padre, aunque no se haya aprobado, y se le dará tiempo limitado, y suficiente por los dichos Consules para practicar, y aprender, para que se pueda aprobar, tomada razon de su edad, habilidad, y otras cosas que se necesiten, pues toma el cargo de la Casa segun la tenia su Padre; y si fueren

mas hermanos, no les sea permitido obrar, hasta tanto que sea aprobado en la forma dicha, observando el tiempo, y otras cosas à dicho fin estatuidas, y al dicho Arte otorgadas; y si viniere el caso, que quedase la Viuda con hijas, y no con hijos, que en tal caso, si la pareciere, pueda mantener la Tienda; declarandose, que en ella no se puede fundir Metal, ni trabajar, sino que la obra que necesitare para su comercio, la dé à trabajar à Platero aprobado, y no à otro alguno, ni de otra manera, baxo las penas à los Consules, y Junta bien vistas.

LVI. Item, por lo que tanto conviene al bien publico, que los empleos, y oficios, que de preciso han de exercer los Plateros de dicha Plateria, de cuyas operaciones depende la publica utilidad, y en atencion, y segun las Ordenanzas hasta oy dia practicadas, se han hecho los Mayordomos por antiguedad de aprobacion, sin atender à que dicho empleo es la llave para entrar à ser del Consejo particular de la *Promenia*, de cuyo numero solamente se escogen los sugetos mas benemeritos, que exercen, no solo los cargos que miran al publico, sino tambien todos los demas del govierno economico de dicha Plateria, y Colegio; y como la experiencia haya mostrado, que dicha practica sea perniciosa al bien publico, pues con ella pueden tener los demás empleos, sin residir en ellos las debidas calidades, por lo que es justo, à fin de precaber dichos daños, que desde aora en adelante solo sean elegidos por Mayordomos aquellos Plateros que fueren idoneos, legales, y de toda satisfacion, para que despues puedan exercer todos los demás oficios de la Promenia, y que se les puedan encargar, sin ser necesario otras circunstancias, à mas de las referidas, que las de ser Platero aprobado, y con Obrador publico en la calle de la Plateria, los quales Mayordomos se harán en la forma siguiente.

LVII. Item, que en once de Junio, dia de San Bernabé, como es costumbre, se tenga un Capitulo General, para el fin de hacer Mayordomos, los quales no han de ser mas que dos todos los años, y se deberá hacer en esta forma; es à saber: En dicho Capitulo General se hará una terna de tres sugetos los mas benemeritos, y inteligentes, que en dicho numero Capitular se encuentren, la que ha de ser hecha de mayor numero de votos, la qual terna asi hecha, se elegirán dos sugetos para dichos empleos de Mayordomos à la mayor parte de votos, como de la terna arriba se ha dicho; y el que tuviese mas antiguedad de aprobacion, será Mayor, y el otro Menor, sin que para concurrir, y hacer dicha eleccion sean necesarias otras circunstancias, que las de legalidad, idoneidad, y pericia para exercer los demás oficios, que à ser de Promenia pueden exercer, y de ser Plateros aprobados, y con Obrador publico en dicha Calle de la Plateria: lo que se observe segun, y como vá expresado, baxo la pena de diez mil maravedis, repartidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Hospital General.

LVIII. Item, que no obstante que por antigua costumbre, y Ordenanzas establecidas, practica dicho Arte el encargar todos los empleos de la Congregacion, y Colegio à los Plateros aprobados, con la sola circunstancia de mas antiguos de aprobacion, sin atender à otras muchas, que para dichos oficios en ellos deben residir, de la

qual practica se han seguido algunos menoscabos à dicha Congregacion, y Colegio; à fin de que en los venideros queden precavidos: Se dispone, que de oy en adelante todos, y qualesquier oficios de dicho Colegio se deban proveer, haciendo en Capitulo General terna, y eleccion, en la forma que vá expresado en la antecedente Ordenanza; esto es, en los respectivos tiempos que tiene dicha Plateria costumbre de hacerlos, segun que en estas Ordenanzas queda dispuestos, ni que tampoco, para todos ellos, se atienda à otras corcunstancias, que à la aptitud, legalidad, y idoneidad de los propuestos, y de ser Platero aprobado, y con Obrador publico en dicha Calle de la Plateria; y si lo contrario hicieren, incidan por cada vez en la pena en la antecedente Ordenanza contenida, y en la misma forma aplicada. Y atendiendo à que los empleos referidos en las dos antecedentes Ordenanzas deben ser obtenidos, y exercitados por Plateros benemeritos; Por tanto, se dispone por esta, que de oy en adelante no puedan obtener, ni ocupar dichos empleos ningun Platero, que haya sido apremiado con segundo apremio, en estas Ordenanzas dispuesto, por haver faltado à su obligacion en cosa grave, tocante à la operacion de los Metales, y Piedras, segun está precavido en las Ordenanzas del Arte, y Reales Pragmaticas: Y que en el Capitulo General, en el qual se harán las elecciones de los referidos oficios, en el caso que los Consules no adviertan las referidas excepciones, si algunas tienen los concurrentes, puede qualquier de los que concurriesen en dicho Capitulo advertirlo; y si en vista de dicho aviso, los Consules no excluyen à aquellos de concurrir à la eleccion referida, caygan por cada vez en pena de tres mil maravedis, pagados de sus bienes propios, repartidos la mitad al Hospital General, y la otra mitad para las Festividades de San Eloy, à los quales les pueda el Clavario executar, con asistencia de un Alguacil, dado por la Real Audiencia.

LIX. Item, atendiendo que en el tiempo venidero en el Concejo Particular de la *Promenia* de dicho Colegio, se podria aumentar tanto el numero de sugetos, que pareceria ser Capitulo, y no Particular de Promenia: Por tanto, estatuimos, y ordenamos, que el dicho Consejo Particular de Promenia de dicho Colegio, no pueda componerse de mas, que el número de sesenta Plateros aprobados, que hayan sido Mayordomos; y que por muerte de alguno, ò algunos, que compondrán el Concejo de dicha Promenia, haya de entrar el mas antiguo, ò antiguos de Mayordomía; y que quando se hallare concurrir dos Plateros, que hayan sido elegidos Mayordomos en un mismo año, haya de entrar à componer dicho numero aquel que fuere mas antiguo de aprobacion.

LX. Item, que los Mayordomos deben jurar, que bien, y legalmente usarán de la Mayordomía, destituido de todo amor, favor, y odio, y continuarán en el libro de recibos, y datas todo lo que recibieren por la dicha Congregacion, y Colegio, asi los apremios, como los quatrocientos maravedis que pagan los que principian à usar de dicho Arte, y todas otras cosas que recibieren: y además serán obligados, en cargo de su alma, de tratar, y procurar paz entre los Plateros, que se hallaren discordes entre ellos, ò con otros, y à que darán buena,

y legal quenta de todos los dineros que huvieren recibido, y pagado, dentro de tres meses de fenecida su Mayordomía.

LXI. Item, por quanto el primer fundamento del buen régimen, y govierno de una buena Congregacion, y Colegio, consiste en que los Oficiales de ella tengan entera noticia, y cabal inteligencia de los Reales Privilegios, Ordenanzas, Costumbres, y demás disposiciones de ella, y se experimentan muchos abusos, por falta de dicha inteligencia, y noticia: Ordenamos, que los Consules de dicha Congregacion, y Colegio tengan obligacion de tener cada un año seis Juntas con los Oficiales de ella, como son, Clavario, Fusineros, Almoyneros, Mayordomos, y Archiveros, à fin, y efecto de tratar en ellas lo que sea de mayor conveniencia, en las cosas tocantes al Arte de Platero, y para que dichos Consules puedan obrar con mayor acierto, y asistencia en los hechos tocantes à los Privilegios, y Ordenanzas; que de dos en dos meses lo menos se ha de tener una de dichas Juntas: y que dichos Consules, y Oficiales puedan tener, à mas de dichas seis Juntas, todas las que fueren precisas, y convenientes. Y por quanto los negocios que se tratan, tocantes al dicho Arte de Plateros, son de mucho peso, é importancia, y necesitan de grande premeditacion, y zelo, y asi se requiere se traten en lugar secreto, que todas, y qualesquier Juntas, que tengan los Consules Marcadores, y demás Oficiales, se congreguen en la Sala de la Casa de la Congregacion, y Colegio, y no en otro lugar, ni parte, excepto en los casos que la precisa necesidad, ò conveniencia del Colegio dictare, que dichas Juntas se hayan de tener, y congregar en otro parage, ò lugar: y que à mas de los Oficiales referidos, puedan los dichos Consules llamar, y hacer combidar a qualquier Platero aprobado, que les parecerá ser conveniente.

LXII. Item, atendiendo à que la Plateria de Barcelona, en Capitulo General, que en el mes de Julio de mil setecientos y treinta tuvo, eligió à doce Plateros, dandoles todo poder, y facultad de establecer, y practicar todo lo que les pareciese conveniente para la puntual observancia de las Reales Ordenes de su Magestad, de la qual acertada eleccion, y formacion de Junta se han experimentado utiles efectos, asi à dicha Plateria, como al publico, dando à la Real Pracmatica de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta exacto cumplimiento; y à fin de que esto tenga perseverancia, como es debido: Se dispone, que la referida Junta sea mantenida en la misma conformidad, con la facultad, y poder, que en dicho Capitulo General se le dió, cuidando, y zelando, como hasta el dia de oy ha hecho, el que se cumpla, guarde, y execute lo dispuesto, y prevenido en las Reales Ordenes dadas, y que en adelante se dieren: Y que por la muerte de alguno de dicha Junta, al primer Capitulo General que se tuviere, despues de la muerte, sea elegido otro, ocupando su lugar, à fin de que perpetuamente dicha Junta se mantenga, para cuidar lo que arriba vá expresado; y que de hacer lo contrario, incidan en la pena de veinte mil maravediz, repartidos por quartas partes, Juez, Camara, Denunciador, y Hospital General.

LXIII. Item, que antes de hacerse eleccion alguna de quales-

quier Oficiales de la Congregacion, y Colegio, tengan obligacion los Consules, y Junta de Oficiales de tener prevenidas, y premeditadas las excepciones que podràn obstar contra alguno de los que podràn concurrir para ser excluidos: Y que qualquier Platero aprobado, que fuere nombrado para algun oficio, o cargo de la Congregacion, y Colegio, si no quisieren servirle, y exercerle, puedan los Consules hacerle exercer por otro Platero, à costas de aquel que no huviere querido admitir dicho cargo: y que no pueda ser propuesto en otro, hasta que haya satisfecho las costas, que por su culpa se huvieren ocasionado.

LXIV. Item, que à el pasamiento de quentas, que en el dia del Glorioso Archangel San Miguél se dán à los quatro Revisores de Quentas, (que antiguamente se nombraban Oídores de Quentas) deban asistir, è intervenir los Consules de dicha Congregacion, y Colegio; y que quando se vean las quentas de uno de dichos Oficiales, debe este apartarse, y dár lugar, hasta tanto sean vistas sus quentas; y pasadas estas, deba bolver à asistir, è intervenir en el pasamiento de quentas de los demás Oficiales.

LXV. Item, que todas las suplicaciones, que por algunos Plateros aprobados, y qualquier otra persona, que se presentaren à los Consules, para ser leídas, ò qualquier otras cosas, havrán de ser propuestas en el Capitulo General, ò de la Promenia, no puedan ser leídas, ni propuestas, sin que primeramente sean vistas, y reconocidas por la Junta de los Oficiales de dicha Congregacion, y Colegio, menos en el Capitulo General llamado de *Redreso*, que cada uno puede hacer proponer lo que le pareciere, en quanto no sea contrario à lo que vá dispuesto en las presentes Ordenanzas.

LXVI. Item, que los *Fusineros* de la dicha Congregacion y Colegio solo puedan gastar lo necesario, y conveniente para la conservacion de las Oficinas, à fin de que puedan los Plateros labar las Escobillas; y que en caso que se ofrecieren otros gastos, en que hayan de intervenir Albañiles, ò Carpinteros, ò hacer otros gastos voluntarios, no puedan gastar cantidad alguna, sin deliberacion de los Consules, y demás Oficiales de la Congregacion, y Colegio: y que dichas deliberaciones sean anotadas en escrito por el Clavario de dicho Colegio: Y que dicha Junta solo pueda deliberar hasta la cantidad de tres mil y seiscientos maravedis, por gastos precisos, y necesarios cada año: Y que el Consejo de Promenia no pueda deliberar tampoco por gastos necesarios, sino hasta la cantidad de siete mil y doscientos maravedis cada año; y que en caso sea necesario gastar mas cantidad de la dicha, se haya de solver con deliberacion del Capitulo General.

LXVII. Item, que todos, y qualesquier Oficiales dichos, en mano, y poder de los quales entran dineros pertenecientes al Comun de la Congregacion, y Colegio, tengan obligacion incontinenti de entregarlos al Clavario de ella: Y que qualquier Platero aprobado, que fuere deudor à dicho Colegio, no pueda ocupar, ni exercer cargo, empleo, ni oficio alguno de la Congregacion, y Colegio, hasta que haya satisfecho la deuda: Y que el Platero aprobado, que se hallare mas

antiguo de aprobacion, tenga la inmunidad, y franquicia de todas las cargas, ò imposiciones de la Congregacion, y Colegio, excepto el derecho de Fusina.

LXVIII. Item, que si huviere algunos Mancebos Plateros, que no pagaren el derecho, vulgarmente dicho el Quarto Sueldo, y Almoyna, y los dexaren trabajar en ellas, estén obligados por ellos à pagarlo sus Patrones: y que à las mismas cargas estén obligados los Mancebos Estrangeros, que fueren à trabajar à la Plateria de dicha Ciudad de Barcelona, baxo la misma pena à los Patrones que le admitieren en su Obrador.

LXIX. Item, que quando algun Platero Colegial, ó aprobado de dicho Colegio, pidiere algun socorro de la bolsa de los Pobres, tengan obligacion los Consules de juntar una Veintiquatrena, para deliberar si se le ha de conceder dicho socorro: Y para dicha Veintiquatrena hayan de llamar dichos Consules doce Plateros aprobados de la Promenia; entendiendose, que se han de comprehender en el numero de estos doce, los Oficiales, y doce Plateros aprobados, que no sean de la Promenia, los mas antiguos de aprobacion, y que no se pueda hacer de otra manera: Y que si dicho Platero es enfermo, y se agravare la enfermedad, deban los Mayordomos elegir cada un dia quatro buenos hombres, Mancebos de dicho Arte, para asistirle, y se lo repartan à su alvedrio, hasta que sea mejorado; y si el referido Platero muriere de la dicha enfermedad, y no tuviere medios para hacersele el Entierro, se le haga de los dineros de la Arca; y si en esta no los huviere, que cada uno de los Profesores de dicho Arte le dé doce maravedis, à lo menos, por amor de Dios; y si el dicho enfermo sanare, y Dios, con el tiempo, le dá medios, en su ultima voluntad sea reconocido con alguna manda à la Arca de las Limosnas de donde fué socorrido.

LXX. Item, forma del Juramento de los Congregantes Oficiales Plateros: Primeramente, prometen, y juran, que mantendrán las dichas Ordenanzas con toda honestidad, y lealtad: Que irán con los demás à el Real, y Militar Convento de Nuestra Señora de la Merced, las dos Fiestas que se hacen al Señor San Eloy, à los Oficios Solemnes, y à la Fiesta el dia siguiente de San Andrés: Y asimismo son obligados de oír la ultima Misa, que se dice por las Almas de los Congregantes Colegiales difuntos, y rogar à Dios por ellos, y hayan de decir diez Padre-Nuestros, y diez Ave-Marias mientras se celebra la dicha Misa de Requiem: Mas tengan de decir diez Padre-Nuestros, y diez Ave-Marias por el Alma de cada Colegial Platero, y de su muger, el dia de sus muertes, y el dia de su Entierro: Y asimismo tengan de dexar en el Arca de las Limosnas de la Congregacion, y Colegio, en su postrera voluntad, trescientos maravediz: y todas las dichas cosas hayan de prometer, y jurar de guardar, y observar.

LXXI. Item, como entre los otros Artes, y Oficios Mecanicos de la Ciudad de Barcelona, el que en sus operaciones requiere mayor industria, y ingenio, es el de los Plateros, del qual, no solamente en la dicha Ciudad, pero en todas las partes del mundo se hace toda estimacion, y recomendacion, y esto cede en honor, aumento, y servicio

de la causa publica de la misma Ciudad, y sea cosa digna, y correspondiente, que dicho Arte sea singularmente favorecido, mantenido, y conservado en su buen orden, y sea cierto, que por Privilegios Reales, y Ordenanzas, para el buen estado del dicho Arte dadas, y otorgadas, que son santas, y muy loables, hasta aqui pacificamente entre los Artifices de dicho Arte obedecidas; pero no obstante, la experiencia ha enseñado, que algunos las han contravenido, en mucho daño, y contra dichos Privilegios, y Ordenanzas tan saludables, dirigido à perturbar el buen orden, y practica de dicho Arte: Por tanto, queriendo que los Privilegios, y Ordenanzas mencionadas, y los casos en ellas contenidos, y para que sean de aqui adelante cumplidas, y observadas, pues poco aprovecharian las Leyes, y Estatutos, si no fuesen mantenidas, y favorecidas en los tiempos, y casos ordenados, y permitidos: Ordenamos, y estatuimos, que de aqui en adelante, todos, y qualesquier Plateros del dicho Arte, Congregacion, y Colegio, hayan y sean obligados en tener, y observar al pie de la letra los Privilegios, y Ordenanzas otorgadas à favor de dicho Arte, Congregacion, y Colegio, segun su tenor, y intencion, sin que por nadie, en forma, y manera alguna se contravenga à ello: Y porque los dichos Privilegios, y Ordenanzas mejor sean observadas, y que en adelante por alguno, ò algunos no se intente hacer lo contrario: Ordenamos asimismo, que los Consules, y Mayordomos que oy son, y en adelante fueren de dicho Arte, no queriendo los Plateros mantener, y guardar los dichos Privilegios, y Ordenanzas, antes estén, y perseveren en lo contrario de lo en ellas contenido; en este caso tengan facultad, y poder de privarlos, echarlos, y expelerlos à aquel, ò aquellos de la dicha Congregacion, y Colegio, oficios, beneficios, y exercicios de ella, por aquel tiempo, modos, y formas que les será bien visto, à fin que el orden, y loable estado del dicho Arte no sea alterado, ò turbado por personas malevolas, é inobedientes à las cosas, que à tan buen orden, tranquilidad, y utilidad de la Republica de la dicha Ciudad, beneficio, y orden del dicho Arte, y exercicio de èl son estatuidas, y ordenadas: Y declarando dicha Ordenanza, se dispone, que de oy en adelante qualquier Platero que faltáre à la ley de los metales, segun lo que por su Magestad está mandado en la Real Pragmatica referida de veinte y ocho de Febrero de mil setecientos y treinta, por primera vez incida en la pena de tres mil y seiscientos maravedis, como se practica en el dia de oy; y por segunda vez, en la misma pena, y de perder la cosa, y de hacerles asentar en el banco, como se ha practicado con algunos semejantes contraventores; y por tercera vez, expelidos, y privados del exercicio de dicho Arte, y borrado del numero de los Congregantes, y Colegiales, como se ha hecho con otros, en fuerza de la presente Ordenanza.

Por tanto, mando al Governador Capitan General del Principado de Cataluña, Presidente de mi Real Audiencia, que reside en la Ciudad de Barcelona, Regente, y Oídores de ella, y à todos los Corregidores, Governadores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros qualesquier Jueces, Justicias, Ministros, y personas de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de èl, y de estos mis Reynos, y Señorios, à quien to-

cáre la observancia de esta su Real Cedula, y Ordenanzas referidas, que luego que les sea presentada, ò su traslado autentico, signado de Escrivano en manera que haga fee, la vean, guarden, cumplan, y ejecuten, hagan guardar, cumplir, y ejecutar en todo, y por todo, como en ellas se contiene, sin contravenir, ni permitir se contravenga en todo, ni en parte alguna, con ningun pretexto, causa, ni motivo que tengan, ó pretendan tener, baxo de las penas de quinientos ducados, y demas, à arbitrio de la referida mi Real Junta de Comercio, y de Moneda, en las quales incurra igualmente la referida Congregacion, Colegio, y Arte, siempre que falte à la observancia de todo lo contenido en esta mi Real Cedula, è incertas Ordenanzas, que asi es mi voluntad. Dado en Sevilla à ocho de Agosto de mil setecientos y treinta y dos. — YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor, Don Casimiro de Ustariz — Don Francisco Ossorio — Don Manuel Martinez de Carvajal — Don Joseph Bentura Guell — Don Bentura de Pineda. = Registrada: Don Juan Antonio Romero, Theniente de Chanciller Mayor — Don Juan Antonio Romero.

Al final d'aquestes Ordenances, va continuada la instancia següent:

M. I. S.or

Joseph Espinás, y Pablo Rodés Consules del Colegio de Plateros de la presente Ciudad, obsequiosamente à V. S. exponen: Que en el Capitulo primero de las Reales Ordenanzas que S. M. y su Real Junta General de Comercio y Moneda dió à dicho Colegio con Real Cedula, fecha en Sevilla à 8 de Agosto de 1732. se manda: Que qualquiera Obra de Plata, pasando de una onza, se haya de marcar por los Consules Marcadores, segun parece del exemplar impreso que acompañan.

En este Item ó Capitulo no se puso pena à los contraventores, siendo asi, que en todos los demas fue establecida, cuya diferencia puede ser que previno de la mayor importancia en la observancia de aquel Capitulo, queriendo que viniese comprehendido en el ultimo de las mismas Ordenanzas, en que se manda: Que los Consules, y Mayordomos, no queriendo los Plateros mantener y guardar estos Privilegios y Ordenanzas, tengan facultad de privarlos, y expelerlos de la Congregacion, y Colegio, Oficios, beneficios, y exercicios de ella, por aquel tiempo modo, y forma que les sea bien visto.

Esto sin embargo, se observa un abuso bastante considerable entre algunos Individuos de este Arte, especialmente con las Evillas, que no cuidan de hacer marcar aunque pasen del peso de la onza, y de aqui se siguen gravisimos perjuicios en el conocimiento de la marca del Oficial que las ha trabajado, y en la calidad y ley de la Plata, no solo en la presente Ciudad, si tambien en las demas del Reyno, originandose repetidas disputas en descredito de la buena fama, y opinion que se ha grangeado el Colegio, quando si son marcadas por los Consules Marcadores, con las tres marcas, tienen los metales

su valor indubitadamente en todas partes: poner en execucion la pena establecida en el ultimo Item, ya en la primera contravencion, se tendria tal vez por demasiado rigor, y seguramente se disputaria si este Item deve asi entenderse; con que mientras tanto no se lograria el laudable fin de la fee publica y estimacion del Colegio: Y pareciendo à los exponentes que estos inconvenientes quedarán subsanados poniendo alguna pena pecuniaria, lo que toca à V. S. en conformidad à lo prevenido en la citada Real Cedula, y Ordenes posteriores de S. M. ò de su General Junta de Comercio y Moneda del Reyno.

Rendidamente suplican à V. S. se sirva disponer y mandar que el indicado primer Capitulo de dichas Ordenanzas se cumpla exactamente baxo la pena pecuniaria à V. S. bien vista, y con arreglo à lo prevenido en los demás Capitulos. Gracia que afianzan en la notoria justificacion de V. S. Barcelona 4. de Agosto de 1784. — Joseph Espinàs. — Pablo Rodés.

Decret del Governador capità General, president de la Reyal Audiencia. — Barcelona 6. de Agosto de 1784. Arregle el Señor Asesor D. Antonio Sicardo las providencias que estime correspondientes, ó informe lo que se le ofreciere y pareciere. — Linde.

Informe de l'Assessor. — Supuesto el abuso, que los suplicantes exponen por la grave contravencion de algunos Individuos de su Colegio à la primera de las Reales Ordenanzas de 8. de Agosto de 1732. por las que debe governarse el mismo Colegio: Y conviniendo cortarlo de rahiz, y evitar los perjuicios, y daños que de el se siguen, y pueden aumentarse en adelante; me parece, que se está en el caso de que V. S. como Subdelegado de la Real Junta General de Comercio, y Moneda del Reyno debe disponer, y mandar, que la contravencíon, y falta de observancia de la citada Ordenanza primera, se corrija, y castigue con la misma pena de mil ochocientos maravedizes impuesta en la Ordenanza segunda, debiendose repartir por quartas partes, à saber, Juez, Camara, Denunciador, y Arca de las Limosnas de la Congregacion, y publicar la disposicion de V. S. en Colegio pleno, para que llegue à noticia de todos sus Individuos, y nadie pueda alegar ignorancia. No obstante, V. S. podrá servirse determinar lo que fuese de su mayor agrado. Barcelona 11. de Agosto de 1784. — Sicardo.

Aprovació del precedent informe. — Barcelona 11. de Agosto de 1784. Me conformo con el antecedente dictamen del Señor Asesor General de esta Intendencia, y procedase à la practica de lo que en èl se propone. — Linde.

N.° 6

Pro argenteriis civitatis Barchinone.

En Marti per la gracia de Deu etc.

Als amats e feels nostres los Concellers e promens de la Ciutat de Barchinona Salut e gracia Com sobre certa ley donadora als argenters de la Ciutat de Barchinona per marchar obra dargent appellada grossa en sdeuenidor faedora en la dita Ciutat la qual obra grossa en virtut de certas ordinacions per vostres predecessors gran temps ha fetes ses marchada en la dita Ciutat a ley de torneses veyls los quals per los mudaments de los monaders que dins aquell temps se son fetes en françа son vuy en ley incerta car alcuns dels dites torneses son aley de .xi. diners e malla e altres a ley de .xi. diners e altres ames e altres amenys de ques son seguits molts inconuenients questions e debats e en sdeuenidor sen seguirien mes si prouehit noy era en altra manera e per be de la cosa publica sia nessesari declarar les dites ordinacions e fer ne de nouelles, per ço asupplicacio per part del offici dels argenters sobre aço a nos feta a uosaltres dehim e manam expressament y de certa sciencia que hauda primer sobre aço medura deliberacio y degut acort façats aquellas ordinacions y statuts que abe de la cosa publica e saluacio del dit offici dels argenters vos parran profitoses degudes e rahonables de manera quels dits argenters haien sobrel dit marchar ley certa e que cascun qui comprara e vendra del dit argent sia certificat de la dita ley si saber la volra Car nos manam al Gouernador de Cathalunya e al veguer de Barchinona qui ara son y per temps seran e tots altres officials nostres aquis pertangua presents e sdeuenidors que les dites ordinacions e statuts apres que la forma acustumada publicades seran tinguen e obseruen e tenir e obseruar façen e noy contrauenguen ney lexen algun contrauenir per alguna manera o raho Dada en Barchinona a tres dies de ffebrer en lany de la nativitat de nostre senyor MCCCCI.

Berengarius de Busquets mandato regio facta per Thesaurarium qui eam vidit et fecit tradi in hac forma. — Prothonotarius Canet.

(Arxiu de la Corona d'Aragó. — Registre 2195, foli 20.)

N.° 7

Dels Argenters.

Die Jovis vndecima mensis Madii Anno a nativitate domini Millesimo CCCC° secundo. Jacobus rouira preco publicus Ciuitatis Barchinone dixit quod ipse de mandato honorabilis Jacobi de Vallesicca, Regentis vicariam Barchinone preconitzauit palam et publice per Ciuitatem Barchinone sono duarum tubicellarum primitus emisso preconitzationem sequentem.

Ara oiats tot hom generalment per manament del honorable en Jacme de vallsecca Regent la vegueria de Barchinona per vtilitat del ben publich de la dita Ciutat e per bon regiment del officii dels argenters que tot argent quis obrara en la dita Ciutat e sos termens axi com son anaps, taçes, escudelles, platers, pitxers, culleres e tota altre obra qui sia acostumada de marcar sia dita obra grossa e haia esser dargent de ley de XI. diners e VI. grans poch mes o menys e que aquesta conexença de poch mes o menys sia e haia esser dels dits Consellers qui lauos seran o de aquells que ells appellar hi volran on questio ne fos.

Item que tot argent quis obrara en les dites Ciutat e termens de obra grossa axi com dit es se aja a marcar e senyar, E primerament ques pusquen leuar per los Consols del dit offici qui ordonats seran Tres borins e si algun dels dits Tres borins no exira bell a la dita ley e aquell argenter qui haura obrat lo dit argent requerra als dits Consols que sen leu vn altre bori que los dits Consols ho hagen afer, E si aquell quart bori no exira bell a la ley demunt dita a conexença dels dits Consols que aquella obra sia trencada e vltra lo dit trencament pach cascun argenter qui haura obrada la dita obra per cascuna vegada e per cascuna pesa qui sera trencada malla pus sia menys de pes de vna onza, E si es de mes pes de vna onza que pach vn diner barchinones per cascuna peça, E si lo dit quart bori exira bell a conexença dels dits Consols que aquell argent se puxa es deia marchar la qual pena damunt dita en cas ques cometa sia dels damunt dits Consols.

Item que tot argenter aqui sera dat argent fus per a obrar laia de present amostrar abans de obrar als Consols sens requesta e que haia amanifestar lo nom daquell qui lo dit argent li haura dat per obrar sots pena de V. solidos barchinonesos per cascun march de la qual pena hajen afer execucio los dits Consols del dit offici, E que los dits V. sous sien mesos en la caxa de la almoyna del dit offici.

Item que tot gorniment quis obrara dins la dita Ciutat, e sos termens ço es despases estochs dagues coltells cintes correges cadenes taxells e tota altra obra menuda axi gitadiça com altra sia e haia esser de ley de .XI. diners poch mes o menys E que la conexença de poch mes o menys sia e haia esser on questio ne fos dels dits honorables Consellers, o de aquells que ells appellar hi volran segons es dit e que la dita obra acabada per en blanquir, o en blanquida sia portada deuant los dits Consols qui tendran lo march, e ells degen fer vna resadura de la dita obra en aquella part ques volran e aquella resadura recoure, e guardar segons lus sera viares, E si a lur parer no la troban blancha e bella segons a la dita ley deu esser que dauant ells se deia trencar, E no res menys pach aquell qui haura feta la dita hobra per cascuna vegada dos diners barchinonesos, E que algun no guos clauar gorniment algun entro que los dits Consols lo hagen vist, e regonegut sots ban a cascun ço es per cascun gorniment e per cascuna veguada a raho de march .IIII. solidos barchinonesos, Es entes empero que los dits argenters no sien tenguts de portar la dita obra deuant los dits Consols pus ells hagen regoneguda la dita obra fahent la cercha per los obradors, empero que los dits Consols la hagen vista, e prouada.

Item ordonaren, que tot anell dor e tota altra obra dor quis faça en la dita Ciutat e termens de aquella lo pus minua sia obrat dor de tari ço es a XVI. quirats encara quels dits Consols degen tenir tota de XVI. quirats ab que tota obra danells e altra qualseuol obra daur sia regoneguda e que abans quels argenters qui obraran la dita obra la liuren hagen aquella aportar, e mostrar als dits Consols qui aquella vegen e regoneguen, e si la troben a la dita ley que la passen e sino la troben a la dita ley que la trenquen, E que per cada vegada, que sera trencada obra daur pach cascun del dit offici ço es aquell qui la haura obrada per peça .II. diners e per cada vegada, que no la mostrara .VI. diners pus la dita obra no sia de valor de mes de .V. florins, E si la dita obra sera de valor de mes de .V. florins darago e la liura sens que no sia mostrada segons es dit pach per cada vegada que la liurara Cent solidos la qual pena sia partida segons lo capitol prop seguent.

Item que alguna pedra qui no sia fina no sia mesa ne encastada en aur axi com son doblets pedres de vidre crestalls ne encara alguna altra pedra posat que sia fina qui sia acunçada a forma de diaman pus no sia diaman per esquiuar frau qui sen poria fer, E qui contra fara pach per bau cascuna vegada .L. solidos, guanyadors la terça part al veguer o batle segons ques pertanya a lur jurediccio, E la terça part al accusador e la romanent terça part sia mesa en la caxa de la confraria dels argenters per fer les almoynes quis contenen en la dita confraria e vltra la dita pena sia trencada per los dits Consols tota la dita obra e la pedra.

Item per esquiuar moltes fraus e maluestats quis son seguides per persones estrangers e altres en les coses deuall escrites ordonaren que algun hom estrany ne priuat de qualque condicio ley estament o nacio sie no gos alguns anells correges ne alguna vexella de lauto

ne de coure ne daltre matall argentar ne daurar ne fer ne portar per vendre en les dites Ciutat e termens ab pedra o menys de pedra ab segell, o menys de sagell, o de qual seuulla altra feyço, E que aytal obra si trobada sera los dits Consols la degen encontinent trencar, E qui contra fara per cascuna vegada que sera contra fet pach .x. solidos los quals sien mesos en la dita caxa.

Item que algun hom estrany ne priuat no gos dins los dites Ciutat e termens aportar per vendre algun anell dargent o daur si donchs no es de ley o mes auant ço es dargent axi diners e daur a ley de .xvi. quirats, E si alguna, obra sera trobada minua de la dita ley que los dits Consols la degen e la puxen trencar, E no res menys que tot hom de qualque condicio nacio o stament sia, que haja alguna obra de la dita fayço per vendre que no bast a la dita ley que dins .x. jorns primer uinents la hagen atraure de les dites Ciutat e termens sots pena de Cent solidos barchinoneses partidors axi com dit es e de trencar la dita obra.

Item per ço com dels diners qui prouenen per raho de la dita confraria en la caxa de aquella se prouehexen moltes persones del dit offici miserables, e de aquelles se fan moltes caritats, e sacrificis e altres ofertes per remeys de les animes dels feels defuncts, E no resmenys alguns dels confrares de aquella han carrechs de procurar e metra pau entre los altres maiorment confrares de la dita confraria quis troben barallants de que se seguex molt be a la cosa publica del dit offici per bon estament de totes les dites coses ordonaren que tot joue o altra persona de qualseuulla ley o condicio sia qui daci auant vsara del dit offici en les dites Ciutat, e termens encara que no sia confrare de la dita confraria pach cascun any que vsara del dit offici en les dites Ciutat e termens ço que paga e pagar deu vn dels confrares de la dita confraria, E en cas que pagar no vulla, que no gos vsar del dit offici en les dites Ciutat e termens empero pus queu sien requests per los majordomens del dit offici.

Item ordonaren que los Consols dels dits argenters quals que sien ara e daquiauant puxen pendre dos companyons del offici per ajudar los e que degen totes setmanes regonexer los obradors cambres e altres lochs on se obrara argent o or e pendre del argent e aur e obra que trobaran e regonexer aquell en que sia vn dia o dos de la setmana o, mes, o menys sis volran, E que per aquesta cosa afer procurar ne tenir aprop negun argenter ne altre no gos fer ne dir injuries ne paraules vilanes a aquells sots pena de .c. solidos partidors axi com dit es, E si pagar nols [pot] que estigua .xx. dies al Castell, E que sobre aço sien creguts los dits Consols de lur simpla paraula, E que cascun dels dits argenters qui sera enparat per los dits Consols a acompanyar los per fer lo regoneximent dessus dit sia tengut acompanyar los sots ban de .v. solidos qui hagen esser meses en la dita caxa si donchs no hauien justa escusa aconexença dels Consols.

Item ordonaren que los dits Consellers no puxen esser jutges de la lur obra ni marchar aquella sens que noy sien presens dos bons homens del offici, o mes qui la dita obra regoneguen segons que es acustumat.

Item ordonaren que tot hom qui comprara obra menuda pus sia de bon argent axi com damunt es contengut la puscha pendre e si era la obra de pus minue dargent que damunt es dit ques deia fondre, E axi matex sia entes de tota obra de cintes e de correges que aquella qui sera de auol argent ço es a menys de la ley de .XI. diners nos torn clauar en alguna cinta, E si per uentura algun hom portaua cintes gornides per desclauar e tornar en altres cintes que aquell gorniment se puxa ab claus e ab reblons de bon argent clauar e tornar en les dites cintes que portades seran al dit argenter saluat que la dita obra nos puxa deurar ne en blanquir ne [res] als se puxa afegir, E qui contra fara pach de ban .X. solidos los quals sien de la caxa de la almoyna.

Item que algun argenter cristia juheu ne altra qualseuulla de qualque ley que sia no gos algun argent acolorar si donchs primerament no acolora ab color vermella e puys acolor de quina color se volra E si fan lo contrari que aytal obra si[e] per los dits Consols trencada e aço sots pena a cascun qui contra fara de .VI. diners per cascuna vegada.

Item ordonaren aixi com ja es acustumat que los dits argenters ensemps concordans, o la major partida daquells com a ells plaura degen elegir, e puxen mudar .IIIJ. bons homens de la plaça dels Argenters e aquells IIIJ. homens ço es saber los noms daquells degen donar als honrats Consellers de Barchinona, qui de aquells degen triar dos a lur bon arbitre los quals dos elets sien Consols del dit offici e en continent degen jurar en poder del honrat Veguer de Barchinona que be e leyalment vsaran del dit offici e mantendran los presents capitols e ço que en aquells se conte tant com en ells sia tota oy fauor e amistat foragitades.

Item que encontinent que los dits Consols hagen jurat en poder del dit Veguer los sia liurada la caxa, en lo qual deia estar la carta dels presents capitols, e los marchs e los borins e la coca la qual caxa ha dues claus e que cascun Consol tenga vna clau e la dita caxa nos puxa obrir sino per ab dosos ensemps, E si per uentura lo vn Consol no pora esser al marchar quen puscha pendre laltre Consol vn argenter per companyo o dos qual o quals se volra qui sien homens de be e quel companyo li puscha dar la clau en aquell cas.

Item ordonaren que si algun argenter qui no sia nadiu de la Senyoria del senyor Rey vendra en la Ciutat de Barchinona e volra obrar en la dita Ciutat que abans que gos obrar en les dites Ciutat e termens se haia apresentar als dits Consols e fer sagrament en poder dels dits Consols de tenir, e seruar los presents capitols los quals li sien legits, e que pach primerament .XX. solidos los quals sien mesos en la dita caxa de la confraria per fer les almoynes qui dels diners de aquella fer se deuen, E que algun argenter de qualque condicio ley o estament sia no gos a tals argenters dar ahobrar fins que sia certificat quels dits argenters estrangers seran presentats als dits Consols e hagen fet lo dit sagrament en poder lur e hagen pagats cascun dells los dits XX. solidos, E qui contra fara pach per ban largenter qui li dara a obrar per cascuna vegada .XX. solidos partidors per ters

axi com demunt es dit Empero volen que en aço no sien enteses aquells qui ja han pagat x. solidos en la dita caxa sis vol priuat, o estrany.

Item per ço com molts fadrins, e macips qui estan ab los argenters per apendre lo offici fugen a lur senyor e venen en altre loch per metres ab altres ab altre senyor del dit offici ordonaren que algun argenter no gos pendre ne acullir en casa sua ne en son obrador per obrar ne en altra manera algun fadri qui haia estat ab altre argenter de la Senyoria del senyor Rey per apendre loffici si donchs no portaua albara dels Consols del loch hon haura obrat per apendre lo offici o albara, o carta del senyor ab qui haura estat que ell es content del dit fadri, o macip, o lo dit fadri no haura pres ab licencia, o de voluntat dels Consols del dit offici e aço sots pena acascun qui contra fara de .xx. solidos partidors per ters axi com damunt es dit.

Item per esquiuar fraus qui per presents infaels se porien seguir en lo dit offici lo qual principalment deu esser apres per persones leyals e naturals del senyor Rey com molt hi vaia a tota la terra ordonaren que daquiauant algun argenter no gos ne deia mostrar lo dit offici de argenteria a algun juheu ni moro franch ni esclau ne a negun altre de nacio qui sia sots mesa acatiuatge, E qui contra fara pach de ban cascuna vegada .x. lliures qui sien partides per ters axi com damunt es dit, E que lo dit argenter request per los dits Consols deia encontinent gitar de son obrador lo dit juheu o morò o altre axi com dit es, e pagar no resmenys la dita pena, En aço Empero no son entesos sarts ne grechs per tal com son cristians de natura ne encara hi son entesos neguns qui sien fills de Cathala qui sien reemuts.

Item que negun que sia estat catiu axi com dit es no gos tenir obrador ni cap de taula dargenteria en la Ciutat e termens de aquella E qui contra fara pach per ban cascuna vegada .c. solidos guanyadors la terça part al dit honrat Veguer e la terça part ala acusador e la romanent terça part sia mesa en la dita caxa de la confraria per fer les obres piadoses segons que en la dita confraria se conte, E no resmenys pagada la pena o no lo dit catiu e qui sia estat catiu no gos tenir lo dit obrador, E que aquest aytal haia obrar sots altre, e no per si matex, E que haja obrar en lo carrer publich de la Argenteria, Empero en aço no son entesos ne compreses aquells qui han acustumat e vuy acustumen en les dites Ciutat territori e termens tenir obrador de argenteria.

Item que algun macip nadiu de la senyoria del dit senyor Rey no gos obrar per si matex fins haia pagat .x. solidos, E que pach primerament a honor de deu .x. solidos qui sien mesos en la dita caxa per fer les dites obres piadoses, E lo argenter qui li dara a obrar abans que haja pagat los dits .x. solidos que pach .x. solidos los quals sien mesos en la dita caxa.

Item ordonaren que tots los argenters qui vuy son ne daquiauant vsaran del dit offici degen prometre e jurar en poder dels dits Consols tenir e seruar los presents capitols, E si peruentura prometra e jurar no ho volran que no gosen vsar del dit offici sots pena de Cent

solidos barchinoneses partidors per ters, E no res menys pagada la pena o no gosen vsar del dit offici fins que hagen los dits capitols promesos e jurats tenir e seruar.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que totes les penes en los dits capitols contengudes pus no sobre pugen quantitat de .x. solidos sien es pertanguen a la dita caxa conuertidors en les caritats e obres piadoses en que es ordonat conuertir les peccunies de la dita caxa, E per semblant los .xx. solidos que cascun argenter estranger haura apagar abans que vs del dit ofici segons dit es.

Item ordonaren los dits Consellers e promens per tolre moltes vexacions qui als argenters, e Consols de aquells son estades fetes tro açi es porien fer en esdeuenidor que daci auant pus los dits argent aur e obres damunt dites seran regonegudes e vistes segons damunt es contengut per los dits Consols que per aquelles inquisicio o apresa fer nos puxa contra lo dit ofici ne singulars o Consols de aquell ensemps, o diuisidament si donchs en la dita frau no eren vists consentints o participans los dits Consols e que en aquest cars los honorables Consellers hi puxen veure e metre la ma, o aquells a qui ells ho volran cometre no en altre manera.

Item que los Consols del dit offici qui ara son, o encara aquells qui per temps seran puxen quant lus plaura sens encorriment de qualseuulla pena manar e ajustar lo dit offici e los singulars de aquell vna vegada e moltes, o en qualseuol loch, o lochs e aqui tractar e comunicar e finar tots actes fets e negocis qui a ells seran vists esser fahedors axi per manteniment e defensio de les dites hordonacions, o alguna o algunes de aquelles com encara qualseuulla altres actes fets e tocants lo dit ofici procuradors e yconoms, com stituir e crear e aquellas destituir e reuocar vna vegada e moltes E que los argenters de la dita Ciutat tota vegada que requests seran per los dits Consols se hagen ajustar e esser en los loch o lochs on manat lus sera E qui fara lo contrari pach cascun e per cascuna vegada que fara lo contrari .VI. diners los quals sien de la dita caxa si donchs justa escusa no hauran aconexença dels Consols, e dels majordomens del dit offici E que per raho de la dita pena los dits Consols o majordomens los puxen penyorar sens saig algun.

Item que si algun confrare argenter marit o muller o fill o filla o algun qui aprenga lo dit offici mor que tots los dits Confrares hagen anar e venir e tornar a fer honor al cors o albat, E que per alguna raho daço nos puxen escusar si donchs los maiordomens nols tenien per escusats E si era fet lo contrari que hagen apagar cascuna vegada quey falran VI. diners los quals vagen en la dita caxa de la confraria pero quels majordomens ho façen assaber als dits confrares, o a lurs cases de cascun per ço que no pusquen allegar ignorancia, E que sobre aço puxen los majordomens penyorar sens saig.

Item ordonaren que algun hom de qualque condicio ley o estament sia no gos dir ne fer dir de paraula ne de fet paraules injurioses als majordomens de la plaça qui ara son o en temps esdeuenidor seran fahent e exercent loffici de la dita plaça, E qui contra fara pach per cascuna vegada que contra fet sera .L. solidos barchinoneses parti-

dors per ters axi com damunt es dit, E si pagar nols pora estiga al costell .L. dies.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que sia fet un riell dargent de pes de quatre onzes qui sia de ley de XI. diners e VI. grans del qual riell ne sien dades als Consols del dit offici les III. parts e la romanent quarta part estiga, e romanga en poder dels dits Consellers, E que los dits Consols la vn cap de la dita lur part puxen aplenar e de aquell leuar patrons tant com bastar pora pero en la part on sera lo trench no puxen ne gosen tocar per ço que nos puxa trobar dissimilitut del troç dels dits Consellers ab lo troç dels dits Consols.

Retenen se empero los dits Consellers e promens que si en les dites coses apparan en esdeuenidor alcunes coses duptoses o escures que aquelles puxen declarar o interpretar a lur conexença, E que haja tanta força e virtut com si fos contengut en los presents capitols.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Ordinacions y Bans*, anys 1401 a 1409, folis 39 al 45.)

N.° 8

Ordinacions fetes sobre loffici dels Argenters.

Die veneris secunda mensis Octobris anno predicto M°CCCC° Tricesimo Tercio fuit publicata sequent ordinacio per Saluatorem rouiredech locumtenentem Bernardi cadireta preconis dicte Ciuitate.

Ara hoiats tot hom generalment per manament del honorable mossen Johan ça plana Regent la Vegueria de Barchinona, Ordonaren los Consellers e prohomens de la dita Ciutat per esquiuar moltes fraus les quals se cometen en les coses deius scrites en gran e euident dan del publich de la dita Ciutat que qualseuol Argenter frener speroner e altra qualseuol persona qui acustum o haie offici de deurar daci auant haien adeurar be e leyalment e colrar la deuradura que faran en Reliquiaris copes taces anaps pitxers cetres culleres e altra qualseuol vexella correges e les fiuelles caps e platons de aquelles, paternostres collars e collarets manilles e altra qualseuol specia o forma de argent frens xapes e sperons vulles de argent o altra qualseuol matall o materia quis acustum os puxe daurar solament ab color vermella quis fa de caparros cremat e salmuniach e salgema e si les dites coses seran de or quel haien acolrar solament ab color verda axi que daquiauant no gosen colrar ab soffre encortra ne ab alguns bulliments de ayguas fums perfums ne ab altra qualseuol specia qui façe o puxe donar adiutori per illuminar o altra manera a neguna color falça o sofisticada sots ban de ccc solidos per cascu e per cascuna vegada que sera contrafet, e de perdre la cosa en la qual hauran contrafet, Entes pero e declarat que si los Consols dels Argenters hauran a judicar alguna soldadura feta per freners o speroners o per altres haien e sien tenguts de appellar algu qui acustum de deurar del offici dels dits freners o speroners o de altres qui acustumen de deurar.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que qualseuol argenter e altre qualseuol persona que hage o tengue vers si qualseuol obres o coses en qualseuol forma o specia sien daurades e colrades contra forma e tenor de la ordinacio dessus dita, aquelles haien atenir solament per lur empriu e vs, axi que no gosen aquelles vendre ne algun no gos comprar dins la dita Ciutat territoris e termens de aquella, ans aquelles, haien adesdeurar e tornar deurar de bona e leyal deuradura colrada solament ab la dita color vermella e si es or ab la dita color verda, o almenys que daci per tot lo present mes

de Octubre les dites coses axi sophisticadament colrades les haien tretes de la dita Ciutat e de sos territoris e termens perço que algu no sia enganat en comprar hauer e tenir tals coses contra forma de les presents ordinacions sots ban de ccc solidos per cascu e per cascuna vegada que sera contrafet e de perdre la cosa E no resmenys quels Consols del offici dels argenters per auctoritat de lur offici de Consolat passat lo dit temps si trobaran algunes de les dites coses ab falça e sufisticada color colrades esser venudes e comprades aquelles hagen e sien tenguts de trencar e esclafar de continent sots semblant ban del dessusdit.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que daciauant alguna persona de qualseuol condicio o stament sie no gos comprar dins la dita Ciutat territoris o termens de aquella qualseuol collars collarets patrenostres manilles e qualseuol nomatges o qualseuol altra forma o specia de argent o de or colrades ab colradura falsa o suphisticada qui sien fetes obrades e acabades fora la dita Ciutat territoris e termens de aquella E semblantment que algun mercader argenter o altra qualseuol persona no gos portar o metre per vendre dins la dita Ciutat territoris e termens de aquella semblants coses axi colrades ab colradura falsa o sop[h]isticada les quals sien fetes obrades o acabades fora la dita Ciutat en qualseuol altres Ciutats viles e lochs e qui contrafara pagara cascu e per cascuna vegada que contrafara per ban cc solidos e perdra la cosa E semblantment quels consols del dit offici dels argenters per auctoritat de lur offici de Consolat si trobaran algunes de les dites coses esser portades e meses dins la dita Ciutat territoris e termens per vendre e alienar ab la dita falsa o sophisticada color colrades haien e sien tenguts de trencar e sclafar ho de continent sots semblant ban del propdit, Entes pero e declarat que tot estranger qui haura comprades o fetes fer les dites coses o alguna de aquelles en altres parts fora la dita Ciutat les puxen portar dins la dita Ciutat solament per lur arresar e no en altra manera la present ordinacio no contrestant.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que daciauant algun argenter o altra qualseuol persona per cobrir soldadura de stany no gos brunir copes o altra qualseuol vexella dargent vella sots ban de Cent solidos e de perdre la cosa.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que daci auant algun argenter o altra qualseuol persona no gos deurar qualseuol planxa de argent per fer fulletes ne en altra manera ab panys dor sino ab or molt ab argent viu o ab or partit sots ban de cc solidos per cascun e per cascuna vegada que sera contrafet e de perdre la cosa en la qual hauran contrafet.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens quels Consols dels dits argenters cascuns anys encontinent com elegits seran apres que hauran jurat en poder del honorable Veguer de hauer se be e leyalment en lur offici de Consolat o segons que han acustumat de jurar sens negun entreuall de temps e sens alguna requesta a ells fahedora ans per sol carrech lur haien a fer segrament en poder del dit honorable Veguer de tenir e seruar les presents ordinacions segons lur

seria e tenor sots ban de cc solidos per cascun e per cascuna vegada que sera contrafet.

Dels quals bans peccuniaris sien fetes tres parts eguals la vna de les quals sie del senyor Rey o de aquell official seu quin fara la exequcio E laltra part sie del acusador E la restant tersa part sie de les obres dels murs e valls de la dita Ciutat.

Retenen se empero etc.

(Arxiu Municipal. — *Ordinacions y Bans*, anys 1433 a 45, folis 15 a 16 girat.)

N.º 9

Dels Argenters.

Die Jouis XXVIIIJ *die nouembris Anno a nativitate Domini Millessimo Quadragintessimo Quadragessimo Tercio.*

Ara hoiats tot hom generalment per manament del honorable mossen Bernat splugues Caualler regent la vagaria de Barchinona de aguolada de *A*ualles de Moya de Moyanes E del honorable en p. dez torrent Vatle de la dita Ciutat ço es de cascuns dels tant com se pertany a sa jurediccio Ordonaren los Consellers E prohomens de la dite Ciutat sens preiudici e derogacio daltres ordinacions sobre lo offici dels argenters en lo pasat fetes sino tant com la present ordinacio contrariege a aquelles que daci auant tots los argenters de la dite Ciutat e quascuns dels puxen els sia licit colrar ab sofre totes obres menudes dargent daurades les quals nos acustumen de marcar en la manera seguent ço es que com a les dites obres hauran donada Color vermella aquelles ans de donar los la colradura de sofre haien ha aportar e mostrar occularment als consols del dit offici dels argenters E si los dits Consols conexeran la dite Color vermella esser suficient lauos e no abans puxen colrar la dita obra ab lo dit sofre E qui fara lo contrari pagara per ban cascu e per cascune vegada cinquante solidos sens alguna sperança de Remissio.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dite Ciutat que algu Crestaller o encunçador ne altra qualse uol persone no gos encunçar crestals ne vidres ne doblets ne alsgunes pedres falçes en talla o forma de pedra fina ne gosen ne puxen encunçar alsgunes pedres fines en forma o talla de diamant sots pena, o ban de perdre lo offici e de esser exellat perpetuall ment en Sardenya E si la persone no sera crestaller ne encunçador sera exellat perpetualment en Sardenya tots sens esperança algune de remissio.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens de la dita Ciutat que algun argenter ne altre qual se vol persone no gos encastar en or alguna pedra que no sia fina ço es doblets de vidre crestalls ne altres qualsevol pedres falçes ne encare alguna pedra fina que sia feta ni encunçada a talla de forma de diaman[t] sots ban la primera vagada que contrafaran de dos sents solidos e de perdre la cose en que contrafara E la segona vegada que contra faran sie exellat perpetualment en Sardenya, sens alguna sperança de Remissio.

Item ordonaren los Consellers e prohomens de la dita Ciutat que tot Crestaller e tot encunçador de diamans o de pedres fines e no

fines qui les dites pedres volra obrar en la dita Ciutat territori e termens de aquelles se haie a presentar deuant los consols dels argenters e haien e sien tenguts de jurar en poder dels dits Consols de tanir e seruar les presents ordinacions E que paguara e haya ha pagar ço que J. altre argenter pagua o custuma de pagar sie strany o priuat sots ban a quescu e per cascune vegada que contrafara de Sinquante solidos sens alguna sperança de remissio.

Dels quals bans peccuniaris sien fetes tres parts eguals La vna de les quals sie del oficiall qui fara la exequcio, E laltre terça part sia del acusador, E la Restant terça part sia de la obra dels murs e dels vals de la dite Ciutat.

Retenen se empero los dits Consellers etc.

(Arxiu Municipal.—*Ordinacions y Bans*, anys 1433 a 45, folis 136 girat y 137.)

N.° 10

De Argenters. Ordinació feta per lo Concell de XXXII.

Dissapte primer die de Abril any CCCCLXXV.

Com jatsia per diuerses ordinacions fetes per los Consellers e promens de la present Ciutat de Barchinona loffiçi dels argenters, e lo exerciçi de aquell sia posat en degut orde, Empero experiencia ha mostrat que per no esser expressament prouehit, e ordonat en e sobre les coses deius scrites frequentadament se son seguits, e esta en disposicio que si prouehit noy era ne seguirien molts abusos, Pertant los honorables Consellers e promens de la dita Ciutat sens derogacio de altres ordinacions en lo passat fetes de, e sobre lo exerciçi del dit offiçi si donchs no en les coses qui fossen contraries o dissonants a les coses deius scrites, Ordonaren que no sia liçit ni permes a qualseuol hom joue, o vell de qualseuol ley stament naçio o condicio sia parar, o tenir botiga obredor o cap de taula de argenter en la Ciutat de Barchinona o suburbis de aquella, si donchs primerament no haura ans auctenticament mostrat als consols del dit offiçi com ell ha praticat dins, o fora Barchinona lo dit exerciçi ab argenter o argenters almenys per spay de VJ. anys continuos, E feta la dita demostracio als dits consols, aquells sien tenguts ab .VJ. bons promens aconeguda dells dit[s] consols inquirir de la bona vida e bons custums de aquell qui nouament volra tenir botiga obredor o cap de taula del dit exerciçi E haude rectificacio aconeguda dels dits Consols, e promens compatent de la sufficiencia, e bons custums de aquell per los dits Consols sia donada licencia de tenir los dits botiga obredor o cap de taula e de vsar publicament del dit offici Empero si aquell al qual tal licençia sera dada sera nadiu de la Senyoria del S. Rey ans de vsar de dita licençia sia tengut pagar a la caxa de la confraria deu solidos, e si no sera nadiu de la Senyoria del dit S. Rey, sia tengut ans de vsar de la dita licençia pagar .xx. sous los quals .x., o, xx. sous sien mesos en la dita caxa per fer les almoynes acustumades, E aquell[s] qui de les dites coses attemptaran fer lo contrari incorreguen en pena de .L. sous partidor[s] per terç segons es contengut en altres ordinacions.

Retenense empero los dits consellers e promens poder etc.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions y Bans*, anys 1471 a 79, folis 84 y 84 girat.)

N.° 11

De Argenters.

Dissapte a .xxxj. de Agost del any .MCCCCLXXVJ. los honorables Consellers ensemps ab lo Concell ordinari de .XXXIJ. de la present Ciutat de Barchinona faheren, e ordonaren les coses seguents

Com experiencia, e discurs de temps haie demostrat molts, e infinits fraus, e desordens esser stats trobats entre aquells qui obren o volen obrar dor, e argent en los quals per no esser prouehit en aquells molt souint se segueixen molts, e infinits dans a la cosa publica axi stesorischant monedes com falsifficant aquelles, Per ço los honorables consellers, e promens de la dita Ciutat Volents atant dan de la republica obuiar

Primerament ordonaren los dits Consellers, e promens de la dita Ciutat que totes persones de qualseuol ley stat o condiçio sian qui obreran dor e dargent o de pedres fines dins la present Ciutat de Barchinona o termens de aquella sien sotsmeses als Consols del offici dels argenters, e sien tenguts jurar les ordinacions fetes sobre lo dit offici dels argenters sots lo ban contengut en les dites ordinacions.

Item ordonaren los dits Consellers, e promens que los dits Consols del dit offici dels argenters puxen regonexer tota vegada quels plaura les cases obredors, e altres habitacions dels dits argenters, E de totes altres persones de qualseuol stat ley o condicio sien qui obreran or o argent aquells fonent alleant o simentant en fornals fornells fogons o altres artellaries los quals consols fahent lo dit regonaximent puxen amans lurs pendre e hauer tots furts e fraus ques troberan esser fets en or, o argent, o monedes falses, o en altra manera, E si aquell, o aquells qui los dits or, o argent, obreran en qualseuulla specia no hauran jurades les ordinacions dels dits argenters, encontinent los dits consols los haien enderrochar les dites fornals, e leuarlos totes eynes, e artellaries abtes, e pertanyents al dit offiçi de argenters, E no res menys aquells tals sien encorreguts en ban de deu lliures, Adquisidores ço es la terça part al official exequtant, e laltra terça part a les obres dels murs, e valls de la dita Ciutat, e la restant terça part a la caxa de la dita Confraria.

Item com molt souint se façen furts en la present Ciutat de Barchinona, e en moltes altres parts de or, e de argent, e aquell per no esser trobat o conegut aporten per fondre, e ferne riells a moltes persones que no son del dit offici de argenter axi farrers courers e altres, e fusos son aportats al corredor per vendrels publicament e segura,

e sens que de la cosa furtada noticia alguna hauer no pot, Per ço per squiuar tals fraus per vtilitat de la cosa publica es ordonat que tota persona de qualseuol stat ley stament o condiçio sia axi strany com priuat noli sia licit ni permes fondre or o argent per obrar aquell sots qualseuol speçia, o manera de obra ne per fer ne riells ne altres coses si donchs argenter no sera, e mestre qui tinga botiga, E que negun joue argenter qui stiga ab altra tal or o argent que li sia aportat per fondre no puxe fondre sens licençia del amo ab qui stara, E qui contrafara pach per ban .x. lliures adquisidores ço es la terça part al official exequtant, e laltra terça part a les obres dels murs, e valls de la dita Ciutat, e la restant terça part a la caxa de la dita confraria, E lor o argent sera trobat esser de aquell quil fahia fondre que li sia tornat per los dits consols, E si sera trobat que tal or o argent no fos de aquell quil fahia fondre ans sia stat furtat, e dins tres anys lauors primer vinents sera trobat de qui es stat furtat en tal cas sia restituit tal or o argent a aquell de qui es o a son hereu, E entre tant sia reseruat en la caxa hon sta lo march Saluat que encontinent que sera trobat dit or o argent esser stat furtat sia feta una crida que si es algu aqui sia stat furtat or o argent que aquell dins los dits tres anys ho vinga denunciar als dits Consols, E si sera trobat esser aquell qui es reseruat en ma dels dits Consols serals tornat, E si dins lo dit temps de tres anys no sera trobat tal or o argent de qui es lauors de aquell sien fetes tres parts de les quals la una sia del official exequtant, e laltra de les dites obres de murs, e valls, E la restant terça part sia de la dita caxa de la confraria, E si per uentura lo joue qui contra la present ordinacio haura fus lo dit or o argent no pora pagar les dites .x. lliures de la dita pena en aquell cas haie star en la preso per tants dies com per los dits Consols sera delliberat.

Item mesauant ordonaren los dits honorables Consellers, e promens, que qualseuol corredor publich qui vendra riells rajoles o altra or o argent fus, o en limalla ans que aquells liure lo haie mostrar als Consols dels argenters, E aquell qui falç sera trobat o exira de ma suspitosa sia pres per los dits Consols los quals aquell sien tenguts tornar aquell a la persona quil haura liurat al corredor per vendre, Haien empero hauer los dits Consols jurament, e legitima seguretat a coneguda lur de aquell aqui tornar an qui tal or o argent no sera venut dins Barchinona termens, e territoris de aquella.

Item mes ordonaren los dits Consellers, e promens que los dits Argenters habitants en la present Ciutat qui les dites ordinacions dels dits argenters hauran jurades liberament e sens contrast algu puxen vendre lur or o argent pus empero sia obrat, o en fayço a qualseuol persones sens fer alguna denunciaçio de aquell segons antigament era acustumat, Entes empero, e declarat que si los dits argenters sabran o presumiran per ço com no conexeran lo comprador que lor o argent quils sera comprat exira fora lo Regna aquell haien a denunciar a aquell qui cull lo dret del general, e los dits argenters haien a exhegir jurament del comprador si vol lo dit or o argent que vendran en massa o riells, e no obrat haien en tot cas a denunciar.

Item ordonaren los dits Consellers e promens que si a algun argenter mestre qui tinga botiga vindra or o argent lo qual sia portat per fondre, e lo dit argenter sabra o suspitara tal or o argent esser stat furtat, no sia licit a tal argenter mestre encara que tinga botiga per si fondre aquell o fer obra alguna o riells sens que no sia denunciat als consols, E si fara lo contrari incorrega en ban cascuna vegada de .L. lliures, adquisidores segons dessus es dit.

Retenense empero los dits Consellers, e promens poder, etc.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions y Bans*, anys 1471 a 79, folis 112 girat a 113 girat.)

N.° 12

De Argenters.

Dissabte a xxx *de Maig del any* MCCCCLxxxviiij.° *los honorables Consellers e concell ordinari de XXXII. promens de la Ciutat de Barchinona a instancia e peticio dels Consols e offici dels Argenters de la dita Ciutat delliberaren faheren e statuiren les ordinacions seguents*

Com experiencia haie mostrat en lo passat, e encare a present demostre que per graçia diuina en aquesta Ciutat ha hauts e ha mestres argenters de tant saber e subtil ingeni que les obres de aquells no solament en la dita Ciutat e fora de aquella, Mes encara per los Reys grans S.ors e altres es conegut aquelles esser ab gran e subtil ingeni obrades e per molt singulars judicades, En no pocha honor e reputaçio de la dita Ciutat benifiçi de la republica de aquella, e endreça del dit ofiçi E per ço los honorables Consellers e concell ordinari de XXXII. promens de la Ciutat dessus dita per conseruacio de tant loable cosa, E per ço que per auant los qui del exercici del dit ofiçi vsar volran sien mes diligents en trabellar e saber lo ques pertany per la operaçio e perfeccio de les obres que fer hauran, Ordonaren e statuiren aiustant al capitol qui ja per altres ordinacions lo dit offiçi ha obtengudes sobre los qui se han exhaminat de aquell Que daquiauant los Consols e aquells qui exhaminaran los qui del dit exerciçi en la dita Ciutat vsar volran, que lo temps de vj. anys que han star e praticar ab argenter aquell haie acomplir integrament ab vn mestre argenter de la dita Ciutat e no ab altres, Empero si dins los dits vj. anys que lo aprenediz stara ab algun argenter lo mestre nol volra tenir o no volra stigues en sa casa En aquest cas los Consols del dit offici li haien a sercar e trobar altre mestre argenter ab lo qual puixe star praticar e complir los dits vj. anys ordonats per apendre.

Item com per ordinacio antigua sia statuit que los exhaminadors haien inuestigar e saber de quescu quis volra exhaminar o posar al dit examen la fama e bondat lur, Ordonaren los dits Consellers e promens, Que daquiauant los qui hauran carrech de fer dits exhamens haien e sien tenguts per lo semblant de demenar e interrogar als exhaminats de les coses que mester son en ben obrar e exerçir lo dit offiçi ffahentlos pintar o deboxar aquelles e metreles en obra si vist sera als dits exhaminadors a lur bona coneguda, E si troberan en aquell o aquells bona e pertinent sufficiencia los passaran, E sino los donaran temps condescent per mes praticar e aprendre dit offiçi, E

axi quescu se dispondra en donar la millor reho que pora en les dites coses.

Mes auant ordonaren los dits Consellers e promens Que daquiauant tota vegada ques seguira mort de algun mestre argenter, e restera fill de aquell exercint dit offici aquell tal puixe tenir lobredor que tenia son pare encare que no fos exhaminat empero que li sia donat per los dits Consols temps sufficient de praticar e apendre perques puixe exhaminar, Hauent sguard ala edat e habilitat de aquell, e altres coses que conexeran pus prengua lo carrech de la casa segons lo pare la tenia, E si força eren mes germants vsants del dit offiçi, en tal cas no sia permes anaquells exerçir de aquell fins atant sien exhaminats en la forma ja ordonada, seruant lo temps e altres coses statuides e al dit offici atorgades.

Totes les altres coses sobre dit offici ordonades les quals no sien vistes a les presents contrariar estants e romanents en lur força efficacia e valor.

(Arxiu Municipal. — *Registre de Crides, Ordinacions e Bans*, anys 1481 a 99, folis 102 girat y 103.)

N.° 13

De Argenters.

Ara hoiats tot hom generalment de part dels honorables mossen lo veguer, e balle de Barchinona, ço es de quiscu dells tant quant se sguarde asa jurisdictio Que com los batifulles de fil dor, e de argenteria de la present Ciutat per ordinacions sobre aço fetes sien tenguts, e obligats batre la fulla dor, e dargent, e argenteria a ley de onze diners, E de algun temps ensa speriencia haie mostrat que los dits batifulles no curant servar les dites ordinacions, e abusant de aquelles haien batut, e fet batre la fulla de fil dor, e argentaria a menys de la dita ley no monstrant, ne volent monstrar la obra que fahien als Consols del offici dels argenters pera veure, e examinar si aquella bastave a la dita ley de onze diners, o no en gran, e evident dan de la cosa publica de la dita Ciutat De hon ses seguit, es seguex que en moltes parts fora lo principat de Cathalunya haguda noticia del dit abus han difemada, e desestimada la bona mercaderia, e obra de fil dor, e dargent quis obre en la dita Ciutat creent esser mala, e falsificada com de algun temps ensa es stat fet. Per tant los honorables Consellers, e prohomens de la dita Ciutat desijants prouehir als dits abusos, e dans, e que daciauant aquells nos seguesquen a peticio, e a instancia dels Consols del dit offici de argenters statuhiren, e ordonaren que daciauant algun batifulla de la dita Ciutat: terme, e territori de aquella no gos ne li sia licit ni permes batre ni fer batre directament, o indirecta fulla de fil dor ni de argent ni de argenteria, que ans de batre aquella deurats primer los riells, e donades en aquells almenys dues caldes los haien aportar als dits Consols per veure hi regonexer si aquells basteran ala dita ley de onze diners, e tindran lo compliment que per les dites ordinacions es disposat sots ban de Cent solidos aquiscu, e per quiscuna vegada que sera contrafet.

Item ordonaren los dits consellers, e prohomens que los dits Consols quant los dits riells los seran portats regonexer se haien aturar vers si una resadura de quiscu dels dits riells per veure si aquells seran conformes al que ab dites ordinacions es disposat.

Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens que los dits batifulles acabades que hauran de batre les batedures qui exiran dels dits riells haien tornar en portar aquelles als dits Consols per veure, e regonexer si basteran a la dita ley comprovant les ab les readures dels riells que seran restades en poder lur perque frau ni decepcio alguna no si pugue seguir, e aço sots ban de Cent solidos aquiscu, e per quiscuna vegada que sera fet lo contrari.

Item ordonaren los dits Consellers, e prohomens per apartar tots desordes qui en aço se porien seguir que no sia licit ni permes als dits batifulles vendre ni tornar la obra que hauran feta, o fet obrar ne desexir se de aquella fins que primer lo dit regoneximent sia fet, e si lo contrari era fet que lo dit batifulla encorrega en ban de Cent solidos per quiscu, e per quiscuna vegada que sera fet lo contrari. Ultra lo quall ban les batedures qui no basteran ala dita ley sien sclafades e tallades per los dits Consols de continent sens impediment algu.

Item mes statuhiren, e ordonaren los dits Consellers, e prohomens que daciauant en algun obratge qui sera fet de fil dor, e dargent nos pugue metre ni mesclar, o fer mixtura alguna de fil ni de fullatges dor barberi ni de altre manera de fil ni de fullatges de or de luca ni de altre or mastreiat ni contrafet ni de altre manera de argenteria falsa sots lo dit ban de Cent solidos, a quiscu, e per quiscuna vegada que sera contrafet.

Item mes ordonaren, estatuhiren los dits honorables consellers e prohomens que daciauant en lo obratge quis fara de fil dor baberi, e de or de luca, o de altre or contrafet no gos nis puixa metre ni mesclar, o fer mixtura alguna ab argenteria bona sots lo dit ban de Cent solidos per quiscuna vegada que sera fet lo contrari.

Item perque es digna cosa que los qui treballan sien satisfets de lurs treballs, e les dites coses sien millor, e ab mes compliment deduhides en aquella exequcio ques pertany Ordonaren, estatuhiren que los dits Consols qui faran dits regoneximents, haien per lurs treballs per quiscuna batedura dotze diners.

Item mes ordonaren, estatuhiren los dits consellers e prohomens que los dits batifulles, e altres persones qui batran, e obreran, o batre, e obrar faran de la dita obra de fil dor, e dargent, e dargenteria quant los dits Consols faran lo regoneximent per les botigues, e altres parts hon se batra es obrera de la dita obra haien e sien tenguts los qui aquella obreran, e obrar faran manifestar als dits consols migensant jurament totes les batedures, e altres coses que tindran de la dita obra per veure, e regonexer si aquelles seran bones, o no, e si per ells, o qualseuol dells era fet lo contrari encorrega en lo dit bant de Cent solidos per quiscuna vegada que en aço seria contrafet. E que per la raho demuntdita puguen entrar los dits Consols en qualseuol botigues cases, e lochs ahon sera la dita obra per fer lo dit regoneximent.

Dels quals bants sien fetes tres parts eguals la una de les quals sie del official exequtant, e laltre del acusador, e la restant terça part de la caxa de la confraria del dit offici de argenters.

Retenense empero los dits Consellers, e prohomens poder de interpretar corregir, e esmenar tot ço quels sera ben vist a lur bona coneguda.

Fonch publicada la present crida, a xv de Octubre any Mil CCCCLXXXXVIII ab dos trompetes per en franci de luna corredor reyal.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Crides, Ordinacions e Bans*, anys 1481 a 1499, foli 200.)

N.° 14

Dels Argenters.

Ara hoiats tothom generalment per manament dels honorables mossen lo Regent la vegueria Balle y mostaçaf de la Ciutat de Barchinona, co es de quiscu dells tant quant se sguarde, a lur jurisdictio, Que jasie per diuerses ordinations per los honorables Consellers y prohomens de la dita ciutat en lo passat sobre lo dit offiçi de argenters fetes sie stat statuit y ordenat per lo benefiçi y util de la dita Ciutat y cosa publica de aquella, que algun argenter, o altre persona de la dita Ciutat no gos ni li sie licit, o permes encastar en or doblets ni altres pedres que no sien fines, ni per lo semblant los sie licit, o permes encastar en or algunes pedres encare que sien fines si seran acunçades com adiamants sidoncs no seran diamants fins sots certes penes als contrafaents imposades. Les quals ordinations experiencia ha mostrat y mostra redunden en benefici, e util de la dita Ciutat Empero perquant de algun temps ença per alguns mercaders mercers y altres es contrafet ales dites ordinations, portant doblets y altres pedres falses, e contrafetes encastades en or, y encare algunes pedres acunçades com adiamants y no son diamants y altres joyells fets y obrats fetes y obrades en françа, o en altres parts y venen aquelles y aquells en la present ciutat en gran dan dela cosa publica de aquella, per hon es vist esser consentit als strangers lo que als poblats y habitants en la dita Ciutat es prohibit, a les quals cóses desijants obviar los honorables Consellers y prohomens de la dita Ciutat per lo be y util de aquella dimecres que comptavem VIIII° del mes de Octubre y apres a XXVIII del mes de Noembre del present any Mil Sinccents y Deu a petitio, e instançia dels Consols, e offiçi dels dits argenters: Loants, approbants, e confirmants les dites ordinations sobre lo dit offiçi en lo passat fetes y a aquelles enquant sie mester anadins y aiustants Statuiren y ordenaren, Que de açi auant no sie liçit ni permes, a alguns mercaders mercers, o altres qualseuol persones axi ciutedans y habitadors de la dita Ciutat com strangers, o tenints lur domiçili, e habitatio fora la dita Ciutat, portar, e, o fer portar per vendre ne vendre, e, o fer vendre en la dita Ciutat doblets, o algunes altres pedres que no sien fines si seran encastades en anells, o altres yoyells dor, ni per lo semblant sie licit ni permes a algunes de les persones demunt dites portar, e, o fer portar per vendre ni vendre, e, o fer vendre en la dita Ciutat termens, o territori de aquella, pedres algunes encastades en or, encare que sien fines acunçades com adia-

mants si doncs no seran diamants fins ne altres qualseuol pedres contrafetes sots bande LX. sous a quiscu e per quiscuna vegada que sera fet lo contrari.

E perque la dita ordinatio sie millor obseruada statuiren y ordenaren los dits honorables Consellers y prohomens que los consols del dit offiçi de argenters qui ara son y per temps seran puxen y hagen facultat ab asistencia de algun official real, a ells donat per los honorables Consellers de la dita Ciutat qui ara son y per auant seran entrar en qualseuol cases botigues, o altres stars de qualseuol çiutedans y habitadors, qui hagen acostumat fer arbitre de comprar y vendre de les dites pedres, e joyells y altres de la dita Ciutat termens y territori de aquella hahon sebran, o presumiran haver alguna, o algunes de les dites pedres, o joyells encastades, o encastats contra forma de la demunt dita ordinatio y aquelles que seran trobades en las cases, o habitations dels çiutedans, o habitadors de la dita Ciutat, o altres que hagen acostumat fer lo dit arbitre a lurs mans pendre y rompre penyorar y executar per lo dit ban, si y quant, a ells sera vist faedor sens empaig, o contradictio de qualseuol Cort, o persona sie empero licit y permes a qualseuol çiutedans de la dita Ciutat qui no sien acostumats fer lo dit arbitre de comprar y vendre les dites pedres y joyells, tenir de aquells per propri us lur de mullers fills, o fiilles dells pus no venan ni tinguen aquells, o aquelles per vendre E si per los dits Consols del dit offiçi de argenters sera fet regoneximent en les cases dels çiutedans de la dita Ciutat qui no sien acostumades fer lo dit arbitre com dit es, y en aquelles seran trobades algunes pedres, o joyells encastades, o encastats contra forma de la dita ordinatio: hagen esser creguts los dits çiutedans mijançant jurament per ells prestador en poder del offiçial Real qui fara la assistencia en lo dit regoneximent si les dites pedres, o joyells tindran per vendre, o per propri us dells, o de mullers fills, o filles lurs: E si juraran que les tinguen per lo dit us en tal cars nols puxen esser preses ni rompudes.

Dels quals bans sien fetes quatre eguals parts la una sie del offiçial executant laltre del acusador si ni haura laltre de la caxa comuna de la almoyna de la dit confraria y la restant quarta part dela obra de murs y valls de la dita Ciutat.

Retenense empero los dits honorables Consellers y prohomens poder de interpretar corregir smenar y de nou ordenar tostemps que ben vist les sera, a lur bona coneguda.

Fou publicada la present crida, a IIII de Deembre del any Mil Sinccents y Deu per en Pere Guillia, o per son loctinent Benet Albert ab sis trompetes.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Crides y Ordinacions*, anys 1510 a 1518, foli 9 girat.)

N.° 15

Ordinations per los Consols e Confraria dels argenters.

Per lo que tant conve al be publich y a la bona administratio y conseruatio de la Confraria dels argenters de la present Ciutat, y per llevar tots abusos que fins avuy se son seguits a humil supplicatio dels Consols y confraria de dits argenters statuhiren y ordenaren los magnifichs Consellers y prohomens de la present ciutat de barcelona Conuocats y congregats en Consell ordinari de dita Ciutat celebrat a XXIIII de Noembre M.D.LXXVIII que de aquesta hora en auant ningun argenter puga esser Consol maior ni menor de dita Confraria que primer no sia estat majordom maior o menor y de la dita maiordomia haura donat bo y leal compte y diffinitio obtinguda, y si cas sera que per dit offici de argenters exira de bossa, o bosses de aquells algu, o alguns los quals lo dit offici de maiordomia no hauran obtingut com dit es aquell tal sia tornat en la bossa e ne sia tret altro fins a tant ne exiran dos qui maiordoms sian estats y diffinitio hauran obtinguda si altre impediment no tindran sian admesos al exercissi de consolat del qual stiguen y resten privats los qui abans serian stats extrets y tornats dins les bosses per dit effecte de no esser stats maiordoms, Entes empero y declarat que tots los qui fins avuy son stats ja Consols sens esser stats maiordoms no sien compresos ab dita ordinatio.

Item statuhiren y ordenaren dits magnifichs consellers y promens per squiuar molts duptes ques son seguits y seguir se podrian, Que de assi auant ningu quesia Consol de dita confraria no puga tornar esser Consol y si exia no puga tornar a concorrer que no haia purgat per spay de tres anys complits comptadors del dia que finira son consolat en auant ni al tal, o tals qui en lo dit trienni en la forma propdita purgat no hauran nols sia donada possessio de dit consolat ans be ne sie tret altre y altres y tants quants menester seran fins sentropien que lo dit temps perfectament purgat hauran als quals axi als qui maiordoms no seran stats com als qui purgat no hauran en lo modo sobredit nols sia admes algun recors ni defensa ni allegatio de possessio per esser stats Inseculats ni vs o costum fins assi en dita confraria esser stat encontrari fahent, cassant ab la present ordinatio tots y qualsevol abusos y usos y pratiques y costums fins assi en dits cassos y quiscu de aquells fets e seguits, o admesos, los

quals no puguen esser trets en consequentia per lo que aixi conue a la bona administratio de dita confraria.

Retenense empero los dits magnifichs Consellers y prohomens plen poder e libera facultat de poder interpretar corregir y smenar les presents ordinations y de nou ordenar lo que millor los apparexera tota hora y quant ben vist los sera les presents ordinations en res no obstant.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, anys 1575 a 1583, foli 107 girat.)

N.° 16

ORDINACIONS DE LA CONFRARÍA DELS ARGENTERS FETES PER LO CONCELL ORDINARI CELEBRAT A XXIIIJ DE NOHEMBRE M.D.LXXXIIIJ.

Com per los mag.chs Concellers y prohomens de la present Ciutat en lo mes de nohembre del any .M.CCCCJ. volent prouehir al benefici publich y en particular per lo que en la art dels argenters per experientia se tracta de molta importantia y valor de hont se poria dar gran dany als poblats y habitants en dita Ciutat, per obuiar en aquells y posar dit exercisci y art en lo degut asiento y orde ab Consell de moltes persones expertes fossen fetes moltes ordinations y posada dita art en lo modo y forma que conuenia lo qual orde y capitols en aquells contenguts, per la negligentia dels consols de dita art y antiguitat de dites ordinations nos son seruades ni per lo tenor y forma en que dits capitols estan, Perço per que millor se pugan ab facilitat y forma que conue exequutar, attenent lo gran benefici ha de redundar en dar forma que dites ordinations sien executades y posades en degut orde conform*a* lo temps y malicia dels homens, perço ordenaren los mag.chs Consellers y promens les coses deuall scrites.

Primo que dites ordinations del any 1401 en res no sian derogades ni perjudicades ans resten en sa forsa y valor sino en quant en lo que ab estas se ajusta y adoba per la necessitat del temps y la experientia amostra ser necessari.

II. Item ordenaren los mag.chs Consellers y prohomens que com en lo Capitol primer de dites ordinations del any 1401 qui es en lo libre de dits argenters en cartas IJ que comensa Primerament &c. en quant disposa que tota obra ques acostuma de marcar sia de ley de onze diners y sis grans poch mes o menys per mes claritia y facil examen haia de ser de ley de onze diners y malla y qui contra fara perda dita obra o peça que de dita liga no sera la valor, de la qual pena sia la tercera part del accusador y laltra del official executant y laltra del hospital.

Mes ordenaren dits concellers y prohomens que tota obra que sia acostumada de marcar se haia de marcar conform*a* dites ordinations ans de lliurar aquella al comprador ni posarla en son obrador la haian de marcar y fer marcar en la forma deuall scrita sots pena de tres lliures applicadores ab la forma demunt dita.

Item ordenaren... etc. que tots los argenters y persones que fan art de argent*es* comprant y venent or y plata a pres *a*ien de aportar sos pesos en lo lloch y a la persona devall scrita fent y tenint los marchs y pesos ab esta forma ço es lo de argent que sie de argent, o color de argent y lo del or sia de leuto y color de or perque lo comprador ab facilitat conega cada pes de que es com sien molts que vehent los pesos y marchs de vn mateix color se enganyen y no sapian la ventatja quey ha del vn pes al altro sots ban*t* de perdra dits marchs y pesos y tres lliures aplicadores ab la forma demunt dita.

Item ordenaren... etc. que per tot lo mes de dezembre primer vinent tots los argenters y persones que tindran pesos per pesar or y plata los haian aportar a la casa de la Ciutat hon seran les persones dedicades per afinar y marcar dits pesos ab los originals antichs que dita Ciutat te y los que de aquella hora en auant seran trobats que no sien estats affinats ni ab la marca o senyal quey faran sien cayguts en la dita pena.

Item ordenaren... etc. que perque sie desi enlla seruada dita forma que cadany tots los susdits pesos sien portats a la persona que dita Ciutat haura deputada com deuall esta continuat perque dits pesos affin y regonega si stan al pes dels originals y quey sia posada la marca que lo mostasaff tindra donada als altros pesos y que dit mostasaff regonega cadany y tantes voltas com volra y li aparra si dits pesos stan afinats ab la forma demunt dita ab las mateixas penas demunt ditas.

Item ordenaren... etc. que dit mostasaff puga y dega tenir compt*a* en que dits argenters y altras personas donen lo just pes a cada hu tenint compt*a* y mirament com fa de totas las altras cosas ques venen a pes que sempre que lo mostasaff volra y los pugue pesar y regonexer si han dat a cada hu son degut pes fassa lo mateix en tot lor y plata ques vendra y comprara en Barcelona com toca *el* dit exercissi y trobant alguna peça o peças curtas de pes per cada gra quey trobara esser curta haia vint sous aplicadors ab la forma demunt dita.

Item ordenaren... etc. que dit mostasaff puga y degue regonexer les casas y obradors de dits argenters tostemps y quant volra per veure si estan ab la forma demunt dita, ab tal empero quey haia anar ab la persona que la Ciutat anomenara junctament ab los consols, hu, o, dos com millor li aparra a dit mostasaff y ab dits consols y persona anomenada y assenyalada per dits consellers haia y dega fer la declaratio de ditas cosas que pretendra ser contra ditas ordinations contrafetas y haia estar al que ells ab jurament diran y judicaran ab las penas demunt ditas.

Item ordenaren... etc. que com en lo libre dels argenters en cartas 27 estiga ja ordenat la forma ab que han de star y viur*a* los batiffulles ordenen dits s.ors Consellers y prohomens que ab la present sian aquelles confirmades y en res no entenen a tocar ni mudar sino en quant lo que toca dels pesos y judicatura penas y bans que volen seguescan la mateixa forma y orde demunt dit.

Item ordenaren... etc. que per tenir libertat tothom de tenir

y vendr*a* y fer vendr*a* Riells de or y de plata es causa que tenen animo moltes persones poch tement a Deu fonr*a* y fer aquells ab dan y perjudici del proxim Com millor poden, perço ordenaren dits consellers y promens que ninguna persona de qualseuol grau ni conditio sia no puga vendr*a* ni fer vendr*a* dits Riells ni tenirlos en sa casa que primer no sien regoneguts y vists per lo mostasaff y consols y per la persona que la Ciutat tindra dedicada per pesar y marcar los quals hajan de entendr*a* y mirar de hont y com son fets y de qui son y de quina plata, o or, ses fet lo dit riell y fer y posar la marca del mostasaff altrament los que seran trobats sens dita marca y dit examen fet caya en pena de tres lliures y perdre la dezena part del que pesara dit riell aplicadora ab la forma demunt dita.

Item ordenaren... etc. que perque la cosa se fassa millor y ab menys dany de dita Ciutat sia continuada de dos en dos anys la extractio que cadany se feya del offici del contrast dit de la taula lo qual haia y sie obligat affer lo exercis*ci* demunt dit, y per quant poria exir persona que nou entendria volen dits consellers y prohomens que sien extrets tres y de aquells sie elegit hu lo que al concell de cent aparra millor lo qual sie biennal com los receptors del dret del vi ab lo mateix salari que tenia antigament.

Item ordenaren... etc. que dita persona que tindra lo offici del contrast tinga de cada pesada que fara de or y de plata conform*a* sera comprada dos diners del qui comprara empero del tocar ni afinar ni regonexensas ni altras cosas que offerir se poguessen non haia cosa alguna com per ditas cosas la Ciutat li assenyala lo dit salari.

Item que a dita persona la Ciutat li dara y acomanara los originals dels pesos y tochs y conform*a* aquells *a*ia a tocar y affinar cada any y tantas voltas com sera mester.

Item que dita persona la Ciutat li assenyala loch y li dona la botiga que es a la plassa del Rey deius la casa dels frares de la merce tenen en dita plassa en la qual sobr*a* la linda de dita botiga y estan ja posades las armas de la Ciutat, en la qual dita persona haia y dega star quatra horas demati y quatra despres dinar, perque tinguen recapt*a* tots los qui mester lo haian y alli tinga sa fornal taulell y pesos balansas y tot lo que mester *a*ura y alli haian a venir a pesar tocar y marcar sempre y quant volran y seran obligats tots los argenters batifulles corredors y altres personas que compresos seran en les demunt dites ordinations.

Retenentse empero los dits mag.chs consellers y prohomens plen poder y facultat de interpretar corregir y smenar les dites coses y quiscuna delles y de nou ordenar lo que millor y ben vist los sera les presents ordinations en res no obstant.»

(Arxiu Municipal. — *Registre de Crides y Ordinacions*, anys 1538 a 1589, folis 56 a 59.)

N.° 17

Per la art dels Argenters.

Ordinations fetes y ordenades per los magnifichs Consellers y consell ordinari a XXVII *del mes de Agost any* M.D.LXXXVIII.

Com lart dels argenters de la present Ciutat de barcelona sia molt important y En la present Ciutat tant necessari y tractanse En aquell cosas de molta valor Com son or argent perlas y pedras fines, per los magnifichs Consellers y Consell predecessors de V.s M.s antigament son estadas fetas moltas ordinations donant forma al bon Regiment de dit Art, las quals ordinations per aver molts anys que son fetas tenen necessitat que per V.s M.s ab noves ordinations sien aiudades axi y de tal manera ques proveesca als fraus que ab lo discurs de tant temps persones poch tements a Deu quantra de aquellas han inventat y perso los argenters de la present Ciutat soplican a V.s M.s sien seruits per la bona dilectio de dit art estetuir y ordenar en la forma seguent sens empero derogatio ni revocatio de altres ordinations ja en lo passat fetes sino en quant ab les presents se deroga.

I. E primerament per quant ab les Antigues ordinations es estada donada certa forma de fer Consols En lo dit offici de Argenter laqual sefeya per electio e apres es stada mudada dita forma de fer Consols per Ensiculatio deboças com vuy se fa en la Casa dela ciutat en la forma y manera que seacostuma defer en los altres Arts y oficis, E per quant es molt gran dany que sia Consol dedita Art algun que no tinga Casa en lo Carrer de la Argenteria axi per respecte del marcar e regonexer pesses, pesar, tocar lor, e lo argent com per molts altres exercicis que necessariament dit Consols andefer que perço placia a V.s M.s estatuir y ordenar que no puga esser Consol maior ni menor ningu que no fassa del art y exercici de argenter y que no tinga Casa o botiga axi com vuy se usa ys pratica y es stat axi declarat en la Casa dela Ciutat y que dits Consols aian de saber llegir y scriure.

II. Item que ningun argenter no puga esser Consol ni jurar ni posar en possessio que primer no aia donades duas fermansas cada qual dells tant lo maior com lo menor acontento dela Confraria, y asso per seguretat delas quantitats delas Causas pias tocants ales filles de Confrares de la dita confraria y per les altres charitats an de distribuir conforme les voluntats dels testadors.

III. Item que dins pochs dies apres que los Consols hauran ju-

rat tingan afer tenir un Consell general y en presentia de tot lo Consell se haien de legir tots los Capitols y ordinations de la Confraria pera que millor sapian los Consols lo que juren de fer tenir y obseruar y los Confrares de guardar y obseruar.

IIII. Item que de dos en dos anys se aia de fer electio per tot lo mes de Janer de quatre argenters per examinadors ço es dos argenters que façen obra deor y dos que façen obra deargent y que aquells tingan carrech de demanar totas cosas tocants al art del argenter al quis volran examinar.

V. Item que nos pugan examinar cascun any sino fins en tres examinans y no mes del dit Art dels Argenters no empero compresos los fills de Confrares en aquest Capitol.

VI. Item que ningun argenter no puga esser examinat que no haia estat sis anys ab argenter, o ab argenters per aprenent del dit art de argenter.

VII. Item que quant algun examinant demanara la plassa del examen als maiordoms que los maiordoms ne aien de dar paraula a una promenia, y apres los dits maiordoms se ajen de informar de llur vida y fama y llinaie y si auran atrobat lo temps del sis anys ab argenter, o argenters, y que lo dit examinant aya de aportar y de amostrar ab actes auctentichs a hont ha praticat y acabat de complir lo temps dels sis anys a ses costas y despesas.

VIII. Item que lo quis volra examinar del art de argenter apres de haver de manada la plaça del examen y del ques vol examinar aia defer en presentia de la promenia alguna demostratio de llur habilitat endebux.

VIIII. Item que lo tal examinat haia de fer vna mostra en paper volant allur voluntat y que conforma aquella aia de ferla en obra, o en or, o en argent, y que la dita pessa la haien de fer en casa de algu dels Consols o, alli ahont los Consols li daran lloch, o licentia que la fassa.

X. Item feta dita pessa de or, o de argent la aia de presentar en la promenia per los maiorsdoms y vista aquella estar conforma lo debox obrada que avia donada en paper volant lo pugan los maiorsdoms a dit examinant en presentia de la promenia presentar y alli sia enterrogat per los examinados dos o la maior part de aquells de totas cosas tocants ala art dels argentes.

XI. Item que dits examinadors los aian de demanar que cosa es or ques quilat quant val un quilat que cosa es lley de or y totas cosas tocants a or y axi per lo mateix que cosa es argent y ques lley de argent y dineral y ques diner y quants grans es un diner y totas cosas tocants al argent y per lo mateix ques pes y deont proseex y per lo matex de pedras finas com son diamants robins espinellas balax y esmaraldas y perlas y tots altros generos de pedras finas y avent respost be y degudament los tals examinants alas ditas demandas an de estar a tota corectio dels consols y examinadors y promenia y si apparra als Consols y promenia que dits examinants hauran respost alas maiors parts delas demandas los seran fetas y tindran soficiencia per poder excercir dita art de argenter soficient-

ment misericordia reservada los sia donada llicensia de posar la mostra en lo llibre.

XII. Item vista la mostra del paper volant y la pessa en obra y la mostra en lo llibra dit dels examents estar tot conforma la hu del altro be y degudament aconeguda dels consols y promenia los sia donada una exortacio y corectio que be y llealment se aportaran en lo dit art de Argenter y estaran a tota obediencia dela Confraria y feta la satisfectio delas Sinch lliures del examen als maiors doms dela Confraria que li sia donada llicencia de obrir sa botiga.

XIII. Item que ningun jove ni fill de Confrare que no sie examinat que no puga empendre de fer ninguna feyna tant de or com de argent pera fer de ninguna persona sino es per argenter examinat ni puga fondre or ni argent de ninguna persona si no es ab licentia del argenter per qui fara la feyna ni puga comprar ningunas cosas de or ni de argent sino per compta de son amo e asso per euitar que dits fadrins no pugan encobrir ningunas cosas robadas ni furts ni cosas fraudulosas sots pena lo argenter que tal fara ni consintira en sa casa de Sinch lliures y per lo matex los jovens lo matex bant y pena las quals sian compartidas en sinch parts yguals ço es per lo official executant y per lo Espital General e per los Consols e per las obras Pias de dita confraria e per lo acusador.

XIIII. Item que ningun argenter no puga donar a ningun jove feyna asas pessas que no aia dos anys que aya acabat lo temps dels sis anys de aprenent y acabat los dos anys que lo dit argenter no li puga ni dega deixar fer feyna ni dar lloch en sa casa ni dit jove puga ni dega fer feyna per si ni per altri sino tan solament per argenter examinat y en compta de aquell sos pena y bant per altal argenter y per el jove sinch lliures en la forma y modo com en lo demunt dit Capitol conte.

XV. Item que ningun argenter examinat ni jove ni aprenent no pugan fer ni posar ni fer posar ni altri per ells dins de ninguna pessa de or de qualseuol verietat sia ni en ninguns anells ni joells ni en gasts de collars ni sintas ni sota ninguna manera de pedres tant de anells com de altres varies coses sera de ninguna manera sia, ni esmals ni altres varies coses frauduloses sos ban de deu lliures y de tenir los de tancar als examinats las portas per tres dias y los que no son examinats que ultra ladita pena nol pugan examinar fins que lo contrari parexera ala Confraria y que ningun examinat no li puga donar altal feyna en sa casa ans sia tingut per falsari sots la matexas penas y las portas de la botiga o casa aont se sera fet lo tal frau sia per lo matex per tres dias tancada y las ditas penas repartidas en lo modo y forma desobra ditas.

XVI. Item que qualseuol argenter ni altri per ell no puga vendre ni lliurar ninguna manera de feyna de or de pes de mija onsa enamunt que primer no sia vista y regoneguda y tocada per los Consols dels Argenters y donat son just preu conforma son quilat sera la puguen lliurar y no en altra manera y que de mija onsa en auall la pugan vendre en sa botiga y obrador fent o pagar conforma la justa valor de son quilat sot pena de sinquanta sous repartidors com dalt esta dit.

XVII. Item que qualseuol Argenter axi examinat com jovens y aprenents que fassen ningunas cadenas ni manilles axi toues com macisses y ans de vendre ni lliurar les tals feynes ells tingan de aportar a regonexer y a tocar a casa dels Consols y si en ditas feynas y obre se trobara cosa fraudolosa axi de desmasiades soldadures mes que las ditas cadenas y manillas an mester que en tal cas los Consols y aian de cridar y congregar alguns promens y si al tals aparra esser cosa fraudolosa tant en desmasiades soldadures com en altros fraus que en tal cas los dits puguen trencar la tal obra y que los Consols no puguen esser veedos dela llur obra ans y tingan de conuocar alguns officials, o promens de la confraria y per cascuna que sera trobat frau en las ditas cosas ultra de la feyna trancada pac de bant vint sous per las obras pias de la Confraria.

XVIII. Item que aiustant al segon Capitol delas ordenacions vellas que disposen que qualseuol argenter aqui seran dats riells per argent fus nol gos obrar sens primer laia mostrat als Consols donant a dits Consols relacio deont y deque son prosoits que axi matex sien tinguts y obligats qualseuol corredor de Coll de no poder encantar ni vendre palesament ni secretament ninguns riells de or, o de argent sens que primer don rao y fassa relacio a dits Consols de qui y de que es proseit lo tal argent, o or fus tant en riells com en regalos quant en altres qualseuol maneras y que la matexa obligatio tinga de obseruar qualseuol argenter o batifulla, o altre qualseuol persona que no gosen vendre ni comprar argent en riells ni cosas fusas tant de or com de argent sens que primer ne aien feta relacio als Consols de que y deont es proseit y feta la dita relacio y setisfets los dits Consols dela tal relacio ne puguen fer son exercici y que los dits Consols en las informacions sino seran soficiens se pugan retenir y tancar en la caxa dela marca fins ne tingan llarga claricia sots pena y ban per cascuna uegada que nol aportaran als Consols los tals riells de Sinch sous per cada march y ditas penas sian partidas ab iguals pars entra los Consols y las obras pias de la Confraria

XVIIII. Item que de dos en dos Anys se haia de fer ab un Consell general electio de tres confrares argentes homens abils y los tres Elegits los haien a presentar als senyors magnifichs de Consellers pera que dits Concellers fassen la electio de un dels tres Argentes per contrast de la present ciutat de barcelona pera pesar y tocar y dar lo dret a cadahu.

XX. Item per avitar molts fraus ques porien fer en lo fet deles vendes del or per los corredos de Coll en gran dany de la cosa publica per tant que ningun argenter confrare, o examinat, o fill de Confrare jove, o Aprenent de Argentes ni ells ni altri per ells que no puguen pesar ni pesen ningunes peces tant de or com de argent a ninguns Corredos ni cosa que dits corredos aien y tinguen de anar al qui tindra lo Contrast per la dita ciutat de pesar y tocar y dit pesador y tocador los aie de pesar y tocar y traure lo compta per totes les parts conforma aura muntat, o seran ygualats entenent y declarant que si seran igualats los compradors ab dits corredos pagar la tal cosa al preu del or, o del argent que en tal cas lo dit pesador aia

de comptar los conforme son quilat sera trobat esser y lo argent conforme son preu y que dit corredor tinga obligatio de fer relatio verdadera de la manera de la venda aura feta a dit pesador pera que dit pesador don son dret a cada qual y satisfent a dit pesador de sos treballs ço es que per onça de or li tinga adonar tres dines per lo treball del tocar y pesar y los dos dines per onça sien per lo dit pesador y lo diner sie per la conseruacio deles puntas y tocas y aiximatex per lo pesar del argent tres dines per march y lo tal argenter que contrari fara ala dita ordinatio sia caygut en pena y bant de vint y sinch sous per cascuna vegada y tal pena sia per los Gastos de les obres píes de la Confraria.

XXI. Item perque es justa cosa que tots los Argenters estiguen ab una conformitat de pes que tots los argenters tingan aportar tots los marchs tant de pes de or com de argent a casa dels Consols y alli se tinga de comprovar ab los originals que estan en la caxa de la marca y dits Consols de dos en dos anys ço es al temps que se fara nova electio de pesador y tocador hagen de aportar los dits marchs y originals que tenen en la dita caxa dela marca en casa dela ciutat y comprovar aquells ab los que estan recondits y guardats en dita casa de la ciutat y asso se fassa quiscun any dins tres mesos comptados del principi del Consolat y que se tinguen descriure cascu lo dia que aura acabat de afinar y que lo qui no aura aportat dins los tres mesos que sian exequtats en bant sinch sous per cascun any y que los maiorsdoms tinguen esser los rebedos dela meytat per las obras pias dela Confraria y la altra meytat per los Consols

XXII. Item que ningun argenter ni altri per ell no pugan aportar ningunas maneras de obres tant de or com de argent a ningunes fires ni mercats ni a ninguna part fora de barcelona a vendre que primer no aia mostrat y menifestat als consols dels argentes y vist y regunagut per dits Consols esser tot bo y ala lley comforme las ordinacions narran y si sera trobat algu no avero mostrat y manifestat y regonagut que en tal cas tot lo que fraudera en no avero mostrat y denunciat sia la tal obra tant de or com de argent es clafada y trencada, y tornat lo tal argenter de las fires, o mercats tinga de tornar amostrar y manifestar als dits consols tot lo que auran comprat y baratat y tota la obra que no auran despedida y aso perque millor puga venir a nuticia dels dits consols de algunes pesses porien esser estades robades tant de Isglesias com de Seculars y aso sots las matexas penes de esser esclafada la tal obra que ala tornada no aurian manifestada y que dits consols puguen fer ditas regonexensas en qualseuol lloch tant dins de barcelona com encara en tot lo territori de aquella, o alli aont benvist los sera sospena y bant per cascuna vegada de sinch lliures tant compres en la enada com en la tornada compertidas en sinch parts yguals com dalt esta dit

XXIII. Item perquant ab las vellas ordinations fetas per los honorables Consellers y promens sobre la facultat tenen los Consols dels argentes de mirar y regonexer totas las batiduras ques fan y se obren dins la present ciutat de Barcelona contenint en aquellas que tots los batifulles, o tirados de or que obren y baten batidures

tant de argent daurat com de argent blanch aien y tinguen de aportar als consols dels argentes perque aquells regonegan y prouen les tals batidures si son a honze diners de lley poch mes, o manco conforme es la lley del argent de obrar de la present Ciutat y alpunt que ditas batidures tant daurades com blancas tindran dos caldes sots pena y ban per cada batidura qui sera trobada no esser mostrada ni manifestada de Sinch lliures com partidas per sinch pars iguals compartidas com dalt esta dit las quals ordenacions son molt necessaries al be publich perso estatuiren y ordenaren que ditas ordinacions statuides sien obseruades y executades.

XXIII. Item perque experiencia ha mostrat eserse obrades moltes batiduras de molt dolent argent esent lo frau de molta quantitat y valor çoes de deu ducats passats per cada batidura en molt gran dany del be comu y de la cosa publica no respectant ni tenint temor ales ordinacions en asso dispossades y ordenades per tant ablas presents ordinacions sien confirmades de dret les ordinacions antiguas sobre asso disposans y tengudes y obseruades, declarant lo present Capitol que dites batidures tinguen esser portades a dits Consols y que aquells tingan amirar y provar si son a honze diners de lley poch mes, o manco y si seran adita lley dits Consols se aturen en la caxa de la marca lo tal argent que auran prouat conforma es pratica y apres acabada la tal batidura lo dit batifulla la tinga de tornar la tal batidura a dits consols acomprouar sies tal com la proua en la caxa detinguda y guarda y si sera tota una los sia dada per dits Consols la llicencia deser posada en obra satisfen los de llus treballs sots pena y bant per cascuna batidura que no sera aportada adits Consols de Sinch lliures partidores com en la demundita ordinacio esta declarat y si la tal batidura sera trobada no esser als honze dines de lley poch mes, o manco sino dar mostres de esser de mes dolenta lley que en tal cas los Consols ne tingan de ferne ensayx o ferne fer del tal argent, e si sera trobat esser a deu diners y malla que dita batidura sie trencada tant de fulleta com de fil filat, o en planxa, y la feta en obra sia tallada y caygan en bant per cascuna batidura que de tal lley sera trobada per cascuna vegada en deu lliures compartides per sinch parts comdalt esta dit y si dites batidures seran trobades endit ensaix esser adeu diners de lley, o de manco caygan en las ditas penes de Deu lliures, y les cases y obradors dels tals batifullers sien tancades y no puguen exercir mes del tal offici com a falsaris y fraudulosos.

Volen empero los dits magnifichs Consellers y promens que quiscun any sien tinguts y obligats los Consols dels Argenters de prestar jurament en ma y poder dels magnifichs Consellers en lo introhit de llur offici de seruar y fer seruar les presents ordinations.

Retenense etc. — Masnovell — Exercat.

(Arxiu Municipal.—*Registre de Crides y Ordinacions*, anys 1590 a 1595, folis 46 a 50.)

N.° 18

Ordinacions fetas per la Confraria dels Argenters.

Die vigessima quinta mensis Apprillis anno à Nat[ivitat]e domini millessimo sexcentessimo nonagessimo quinto.

Com se haguès suscitat debat, y controversia entre la Confraria sots invocacio del Glorios Sant Aloy de Mestres Argenters dela present Ciutat y alguns particulars fadrins Argenters pretenent estos que la ordinacio feta per lo Savi Concell de trenta sis tingut, y celebrat à 31. de Agost *1693*. ab la qual se estatuhí que lo examen de Mestres Argenters fos augmentat 80 ₶ ß à mes delas 60 ₶ ß acostumadas pagar, important axi lo examen 140 ₶ ß à demes dels gastos que per ell se offereixen, dita ordinacio era prejudicial, y gravatoria à dits Jovens fadrins Argenters, ja per regoneixer la ambiciosa, com per no poder ser compresos en ella los dits fadrins, ni demes que lo temps se feu dita ordinacio estavan ja practicant, y exercint lo dit offici de Argenter dela present Ciutat, y ab mestres de dita Confraria: Y pretenian axi mateix los mestres Argenters, que dits fadrins fossen privats de treballar à pessas com havian acostumat, y feyan en virtut de ordinacions dela present Ciutat, per lo perjudici havian regonegut era del benefici publich y de d[it].a Confraria, y particulars de aquella lo treballar axis dits fadrins argenters apessas y sobre altres pretencions y diffarencias que dits Mestres Argenters y fadrins entre si tenian las quals vnas y altres foren conuingudas y ajustadas ab concordia feta entre ditas parts ab acte rebut en poder de Ramon Godola y Geronim Borras Notaris publichs de Barcelona a 12. de Abril *1695*. Y com en lo dit Consell ordinari vulgarment dit de Trenta sis de la present Ciutat de Barcelona tingut y celebrat a 29. de dit mes de Abril fos estada presentada per part dels Consols y Confraria de dits Mestres Argenters dela present Ciutat, la sobredita Concordia junt ab vna supplicacio narrant ab ella lo hauerse ajustat ditas diffarencias, y supplicat ,a, dit Consell que per la major validitat, y obseruança del conuingut, y concordat ab dita concordia fos seruit posar son decret y auctoritat en aquella; Y lo pactat expressat y conuingut en los capitols tercer, quart, y quint de dita concordia posat, y consedit a dita Confraria per ordinacio, y considerant los Ex.ms Senyors Consellers y Promens del consell de trenta sis de la present Ciutat esser cosa rahonable lo contengut en dita concordia, y lo expressat en dits tres Capitols molt equo just, y posat en raho, desitjant la pau y quietut entre los Mestres [de] dita Confraria dels

Argenters, y fadrins de aquella y euitar tots encontres y debats entre ells attenent en total major benefici dela cosa publica Perço ditas cosas attesas deliberaren dits Ex.ms Senyors Consellers y Promens decretar la sobre refferida concordia, y aximateix ordenaren y disposaren que lo contengut en dits tres capitols, ters, quart y quint de dita concordia y en cada vn dells fos consedit à dita Confraria y posat en forma de ordinacions com mes llargament es de veurer, y consta en la dita deliberacio per dit Consell de trenta sis feta en execucio de la qual, sobre lo contengut y expressat en dits capitols ters quart, y quint de dita Concordia, son estadas disposadas y estatuhidas las ordinacions seguents.

Primerament estatuhiren y ordenaren dits Ex.ms Senyors Consellers y Promens que no sia licit, y permes del dia primer del mes de noembre del any *1696.* en auant, a ningun mestre Confrare de dita Confraria del Glorios S.t Aloy de mestres Argenters dela present Ciutat qui vuy son, y per temps seran per si ni per interposada persona directa ,o, indirectament donar feyna ,à, pessas ,a, ningun fadri ò, fadrins jouens Argenters de la present Ciutat, y que ni tampoch dits fadrins ,o, jouens Argenters dela present Ciutat qui vuy son y per temps seran de dita Confraria, y aximateix ningun joue fill de Mestre Argenter qui vuy son, y per temps seran no pugan ni los sia licit ni permes de dit dia del primer de noembre del any 1696. en auant treballar ningun genero de feyna ,â, pessas de or ni de argent ni de altre qualseuol metall per ningun mestre Argenter ni per altre qualseuol persona sots pena de 10 ₰ ℘ Barceloneses per quiscun mestre, fadri ,o, fill de Confrare respectiuament y per quiscuna vegada que contrafara a la present ordinacio la qual pena sia aplicadora a obs dela festiuitat que tots anys acostuma fer dita Confraria del glorios S.t Aloy Patro de ella.

Item estatuhiren, y ordenaren dits Ex.ms Senyors Consellers, y Promens que del dit dia primer de noembre *1696.* en auant no sia licit ni permes ,â, ningun fadri ,o, fadrins jouens Argenters qui vuy son y per temps seran de dita Confraria, y ni tampoch â, ningun joue fill de Confrare qui vuy son y per temps seran dela mateixa Confraria, comprar ni concertar ningun genero de joyas tant de plata com de or, perlas diamants, esmeraldas ni altres pedras finas ni comunas ni altres coses delas que acostuman comprar y contractar los Mestres Argenters per son estament y offici; Y que ni tampoch pugan, ni sia licit ni permes adits fadrins jouens Argenters ni fills de mestres vendrer per si, ni per vendrer per interposades persones semblants cosas; sino es per compte dels Mestres Argenters ahont treballaran y habitaran dits fadrins jouens Argenters, per compte dels quals pugan comprar y vendrer ditas cosas, la present ordinacio en res no obstant, no empero per si propi, ni per altres diffarents personas sots pena de 10 ₰ ℘ Barceloneses per quiscun fadri joue Argenter y joue fill de confrare de dita Confraria y per cada vegada que se contrafara en alguna de las cosas expressadas en la present ordinacio, aplicadora dita pena a obs de dita festiuitat del glorios Sant Aloy.

Item estatuhiren y ordenaren dits Ex.ms Senyors Concellers y Promens que per aueriguar si algu ,o, alguns Mestres ,o, fadrins jouens Argenters ,o, jouens fills de Confrares aurian contrafet ,o, contrafeyan en alguna delas cosas contengudas y expressadas en ditas y presents ordinacions fos donada com en virtut dela present ordinacio se dona facultat, y poder als Consols de dita Confraria dels Argenters qui vuy son y per temps seran, pera que vna vegada quiscun mes pugan pendrer de jurament als Mestres, fadrins, y jouens fills de Confrares de dita Confraria, y que lo Clauari dela mateixa Confraria tinga aximateix facultat y poder pera pendrer de jurament als Consols de aquella; y en cas que y agues algu ,o, alguns Mestres fadrins ,o, jouens fills de Confrare que fossen renitens y no volguessen jurar lo que sels preguntaria per dita aueriguacio, tant lo Mestre com lo fadri joue fill de confrare y cada vn en particular incidesca en pena de 10 ₰ ₰ per quiscuna vegada que rehusaran lo jurar, y en la mateixa pena incidescan y caygan los Consols y Clauari que vuy son, y per temps seran de dita Confraria que seran omissos y renitents en fer prestar dits juraments, per cada tres mesos seguits que faltaran en fer prestar dits juraments exhigidora dita pena dels bens propis de aquells y aplicadora per lo effecte sobredit.

Reuocant expressament ab las presents totas y qualseuols ordinacions y estatuts que per dits Ex.ms Senyors Consellers y Promens del Concell de trenta sis en temps passat, y fins lo dia present sien estades fetes y atorgades axis ,a, dita Confraria dels Argenters com ,a, dits fadrins, y jouens Argenters dela present Ciutat que sien contrarias ,a, las presents ordinacions ,o, en alguna de las cosas en ellas contengudas. Retenentse empero dits Ex.ms Senyors Consellers y Promens del consell de trenta sis de la present Ciutat libera facultat, y poder de reuocar, corregir, y esmenar, interpretar, y de nou estatuhir, y ordenar segons los aparexera conuenient a, tota bona llur coneguda.

(Arxiu Municipal. — *Registre de Crides y Ordinacions,* anys 1694 a 1700, folis 63 girat a 66.)

N.° 19

Ordinacions de la Confraría dels Argenters.

Die XJ *mensis Augusti anno à Natl[ivitat].e Domini M.DCCV Bar[cino].ne*

Com entre molts arts y officis que la necessitat é industria humana inventá, y introdui pera la conceruacio, y vtilitat comuna, ab singular raho, se connumera lo de Argenter, puix concistint sa materia, y objecta en cosas de tanta estimacio, y valor, en las quals moltas vegadas se afiansan los mes crescuts patrimonis y iziendas dels homens es molt necessari a la publica vtilitat que los Artificis, y operacions de dit art sian fabricats, y dirigidas ab aquella rectitut que requereix tant singular importancia moguda desta concideracio la confraria de S.t Aloy del dit art, o, offici de Argenters de la present Ciutat de Bar[celo].na attentament premeditadas las ordinacions ab que la present Ciutat per lo temps de tantas centurias se ha dignat afauorir aquella y discorreguts per dita confraria los medis mes conuenients peraque Gremi tant numeros de la present ciutat se conseruas, y augmentás en aquell lustre en que sempre se ha vist florit fonch per part de dita Confraria presentada Suplica als Ex.ms S.rs Concellers y Saui Concell ordinari de trenta sis explicant ab ella diferents concideracions motius y causas ha regonegut dita Confraria importar pera que los dits Ex.ms Señors Concellers y Saui concell ordinari de trenta sis li concedisen las ordinacions que foren expressades en dita suplica, y ratificarli altras que ja se troban de temps antich stablertas, y disposadas per lo regimen de dita Confraria; la qual Suplica fonch proposada en lo Ex.m y Saui Concell ordinari de trenta sis ques tingué y celebrá lo dia primer del mes de Juliol del corrent any 1705. y ohit per aquell dita Suplica, y tot son contengut fonch per ell resolt, y deliberat, que attes lo molt que expressaua, y contenia dita Suplica era digne de tota premeditacio antes de pendrerhi la final resolucio, y conclusio; que perço y per lo major acert en la subjecta materia fos comes a dits Ex.ms Senyors Concellers y á quatre personas de dit concell per dits Ex.ms S.rs Concellers anomenadoras lo premeditar, censurar, y discorrer sobre lo expressat, y suplicat ab dita Suplica, y si de concedirse, y otorgarse en la conformitat se demanaua, ne podia resultar prejudici algu axi á altre comu, com altrament, y poder errar occorreria algun reparo en lo tocant a punt juridich que dits Ex.ms S.rs Concellers y personas serian anomenadas tinguessen facultat en cas se offeris de consul-

tarho ab los Mag.chs Aduocats Assessors ordinaris de la Casa del Concell de la present Ciutat, y de llur parer, y sentir formassen, y disposassen un paper ab tota expressio y indiuiduacio, lo qual format, y disposat fossen seruits dits Ex.ms S.rs Concellers reportarlo en dit concell per poder en uista de son contengut ab major acert deliberar lo fahedor; los quals Ex.ms S.rs Concellers, y personas que per ells foren anomenadas inseguint la referida commicio, y facultat hauentse conferit moltas uegadas, y premeditat lo contengut en dita Suplica, y ohit los Confrares de dita Confraria de Argenters, y los de la confraria dels Corredors de coll discorrent ab ells sobre la subjecta materia, y axi mateix hauent mirat, y regonegut los Priuilegis, y ordinacions concernents a vna, y altra de ditas confrarias feren son discurs, y de llur sentir formaren y disposaren un paper lo qual hauentse reportat en lo Ex.m y Saui Concell ordinari de trenta sis tingut y celebrat lo dia onse de Agost del mateix any *1705*. fonch resolt y deliberat que lo expressat en la Suplica donada per part de dita confraria dels Argenters proposada, y insertada en lo referit concell ordinari de trenta sis tingut al primer de Juliol del referit any ab las limitacions modo, y forma en dit paper contenguts fos tot posat en forma de ordinacions per dita Confraria dels Argenters com axi lo dit concell las concedí, y otorgá á dita Confraria; en força de la qual deliberacio, y inseguint aquella son estadas disposadas, y estatuhidas las ordinacions seguents.

1 Primerament Hauentse experimentat de alguns anys à esta part hauerse comesos mols furts y robos axi de prendas de or y plata consagradas, y dedicades al Culto Diuino, com de las profanas, y destinadas als vsos particulars, y no ser facil poderse trobar dits furs y robos: ocasionantse dits delictes de que moltas personas sens necessitar de operacio de Argenter fonen ditas prendas de or, y plata furtadas, y ne fan treballar de nouas fora y dins la present Ciutat y en altres ocasions renouan ditas prendas, donant nou llustre, y color al or, y emblanquint, y brunyint de nou la plata, y despres de mudada la forma de ditas prendas furtadas, o, dissimulada ab la renouacio las entregan als Corredors de Coll de la present ciutat, o, à altres personas pera que las uengan publica, o, priuadament y lo abaratit del preu facilite la uenda donant esta major impuls a la malicia humana pera cometrer tants enormes delictes: Perço los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis desitjant euitar los referits danys e inconuenients tant nocius, y prejudicials a la publica vtilitat estatuhiren, y ordenaren que no sia licit ni permes à ningun Corredor de coll de la present Ciutat uendrer publica ni priuadament dins la present Ciutat, sos limits, y districtes ningunas, joyas, prendas, o, pessas de qualseuol genero, o, especia sian nouas, o, renouadas entenentse per renouadas quant serà donat nou llustre al or, y quant serà brunyda y emblanquida de nou la plata, y que no ualga per pretext lo dir dits Corredors de Coll, que ditas prendas las han fetas treballar per son compte, y à sos gastos, y que axi mateix ningun Argenter confrare, o, examinat fill fadri Aprenent de Argenter ni qualseuol altre que tinga manifatura, de dit offici de Argenter, y en major decla-

racio ningun de aquells que estan notats en los llibres de dita Confraria per si ni per interposada persona puga donar, ni entregar ninguna joya de or, o, de plata tant noua com renouada á ningun corredor ni à altre persona per uendrer aquella dins la present Ciutat, y sos districtes sots pena de incidir quiscuna de ditas personas que contrafarà a la present ordinacio de deu lliuras Barcelonesas per quiscuna vegada que se trobarà contrafer aplicadora dita pena ço es la mitat à obs de las festiuitats del Glorios S.t Aloy tutelar de dita confraria dels Argenters, y la altra mitat al Hospital General de S.ta Creu de la present Ciutat. Entenent empero que quant constàs que fos estada entregada la tal joya, o, prenda al corredor per tercera persona no sabentho dit corredor no cayga lo dit corredor en la dita pena; si solament la persona que la haurà entregada al corredor, y lo Argenter que haurà fabricada, o, renouada, brunyda, o, emblanquida aquella: no entenent per lo disposat ab la present ordinacio venir compres ni que sia prohibit à ningun Corredor de coll lo poder encantar, subhastar, vendrer, y lliurar al mes donant qualseuols prendas de or, y plata, tant nouas, com renouadas, brunydas enllustradas de qualseuols personas que sian fora de dit estament Argenter; Y Perquant la dita Confraria dels Argenters en uirtut de differents ordinacions te concedida facultat, y poder de fer en certs casos aprehencions de joyas de or, y plata que se troban en mans de corredors, o, altres personas per uendrerse, y de esclafar aquellas; Perço semblantment statuhiren, y ordenaren dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis que en los casos ques faran apprehencions per los consols de dita confraria de Argenters de joyas de or, y plata nouas, o, renouadas brunydas, y enllustradas que apareguès à dits Consols caurer en pena de ser aquellas esclafadas, no pugan los dits Consols exequtar de esclafar aquella, o, aquellas Joyas que seràn trobadas, sino que degan dits Consols prefigir lo termini de quinse dias comptadors del dia de la aprehencio en hauant notificantho al corredor, o, a la persona que seràn appresas tan sian ditas joyas de or, com de plata a fi, y effecte de que puga lo dit Corredor, o, particular donar noticia al propri dueño de qui seran las tals joyas appresas a fi que aquell puga fer las diligencias, y justificacions de ser proprias, y trobantse ser ditas joyas de persona de ninguna suspicio, y tinguda esser de bona vida, y fama hastia prestant lo solit jurament en ma, y poder de dits Consols, com tambe lo Argenter que haja renouat, blanquejat, o, brunyt las tals joyas, y feta relacio despres de declarat lo subjecte per lo corredor que es aquella per aquella la persona que li ha entregat las tals joyas, o, si serà la venda per ma de algun particular, o, tercera persona dega aquella prestar axi mateix lo jurament de ser aquella per aquella la persona que li haurà encomanat las tals joyas, o, prendas de or, o, plata per uendrer, y en cas segons lo que ab la present ordinacio se disposa se trobarà ser de persona, o, personas de la qualitat sobredita no suspitosas que en dit cas, no pugan los dits Consols passar à esclafar ditas joyas, o, prendas, sino restituhir aquellas à sos propris amos que hauran trobat ser de ells à effecte de que las pugan vendrer publich y liberament, o, be retenirselas sils

apareixerà y que lo dia que los Consols de dita confraria dels Argenters prestan son jurament hajan de jurar que no reuelaran, ni anomeneran cosa alguna ni subjecte algu de las personas y amos de las prendas que seran apprehensis per fer las sobreditas diligencias en orde si se deuran esclafar, o, no entenentse empero lo no reuelar quant sian personas de graduacio de bona fama, y costums a las quals serà trobat hauerlos de restituhir las tals prendas appresas a fi que no conste que tals personas estigan tant menesterosas que hajan arribat à medi de uendrer llurs prendas per poderse subuenir.

2 ITEM considerant que en la venda dels riells, regalos de or, y plata, o, de qualseuol altre especie de or, o, plata fus, o, en llimalla poden preuenir alguns danys, y inconuenients molt prejudicials ala publica utilitat ja per ser contingent trobarse dita materia falsa, o, ja per exir tal uegada de ma suspitosa: Perço los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis sens derogacio de capitol quart de las ordinacions concedidas à dita Confraria als 31 de Agost *1476.* y del Capitol 19. de altres ordinacions tambe concedidas à dita Confraria als 27. de Agost del any *1588.* ans be aquellas sino es enquant ab lo present se derogan confirmant, y, à aquellas ajustant y son contengut ampliant Statuhiren y ordenaren que qualseuol mestre Argenter de la present Ciutat fills fadrins, o, Apranents de Argenter aqui seran dats, y entregats riells, o, regalos de or, y plata, o, qualseuol altre, especie de or, y plata fus, o, en llimalla, no puga, ni li sie licit ni permes obrar ditas cosas, sens que primer las hage amostrades als consols de dita Confraria dels Argenters fent relacio à dits consols de ahont, y de que son procehits dits riells, o, regalos de or, y plata, o, pans fusos, y llimalla; Y que axi mateix ningun corredor de coll de la present ciutat, no puga encantar, ni uendrer publich ni secretament dits riells, o, regalos de or, y de plata, o, pans fusos, y llimalla sens que primer los hage amostrats à dits Consols, y fet relacio de qui, o, de que proceheixen ditas cosas, y que lo mateix tinga de obseruar qualseuol Argenter, batifuller, o, altre qualseuol persona de la present Ciutat, no podent uendrer, ni comprar ditas cosas, sens precehir lo fer relacio à dits consols de que, y de ahont son procehidas, y que à gastos de dita Confraria dels Argenters se fasse un sagell, o, encuny en lo qual sian esculpidas las armas de la present Ciutat, y de dita Confraria pera que los dits Consols hajan de marcar ab lo dit sagell, o, encuny aquells riells regalos, o, pans fusos que seràn aueriguats tenir tots los quilats, y requisits a fi, y effecte de que se sapia que es estada feta dita relacio, y que si las informacions no seran sufficients, pugan los dits consols retenirse ditas cosas, y tancarlas en vna caixa ahont aquellas estigan guardadas, y recondidas en la Casa de dita Confraria fins que tingan bastant satisfacio y claricia, y que lo qui contrafarà al disposat en la present ordinacio incidesca per quiscuna vegada en la pena de deu lliuras Barcelonesas aplicadoras en la forma està expressada en lo Capitol de la ordinacio precedent.

3 ITEM per quant en las vendas y subhastacions que los Corredors de coll de la present Ciutat fan de las prendas de or, y plata vellas, tant en lo Encant publich, com en lo carrer de la Argenteria, y en altres

parts de la present Ciutat, se experimentan molts abusos, y munopodis en lo modo de uendrer, y encantar ditas prendas: Perço per resecar dits abusos, munopodis danys y prejudicis Statuhiren y ordenaren los dits Ex.ms S.rs Concellers y Saui concell ordinari de trenta sis que ningun Corredor de coll de la present Ciutat, puga ni li sie licit ni permes aturarse ni comprar per si, ni per medi de interposada persona ningunas prendas joyas, o, pessas de or, o, plata vellas de qualseuol genero, o, especie que sian que se li hauràn entregat pera uendrer, y encantar, ni ferhi donar dita per interposada persona: ans be dega encantarlas, y subhastarlas publicament, y pendrer la major dita si trobarà, y que no puga lliurarlas à altre persona sino à aquella que haurà donat la vltima dita, y que axi mateix dit corredor tinga obligacio de aportar ditas prendas joyas, o, pessas de or, y plata al official del Contrast, o, à son adjunt per pesarlas y traurer lo compte del preu, y ualor de ditas cosas, y dir dit corredor son nom, y cognom, y lo de las personas las hauran compradas, y que dit official del Contrast, y son adjunt tingan obligacio de assentar, y escriurer dits noms, y cognoms en lo llibre ahont continuan, y assentan los Albarans, y que lo Corredor de coll, y dits officials del contrast, y adjunt del contrast qui contrafaran respectiue al disposat en la present ordinacio incidescan en la pena de deu lliuras Barcelonesas per quiscuna uegada que per quiscu dells sera contrafet aplicadoras en lo modo, y forma esta dit en lo primer Capitol de las presents ordinacions.

4 Item conciderant que los officis del Contrast, y son adjunt son molt necessaris, vtils, y conuenients ala publica vtilitat, y que se requireix tota legalitat en las personas quels obtenen, concistint lo exercici, y obligacio de dits officis, y carrechs en pesar, y estimar totas las joyas, y prendas de or y plata, y fer los Albarans del pes, y ualor son ditas joyas, y prendas, y continuarles en los llibres (cosa, y fet tant conuenients com se deixa conciderar) pera totas aquellas personas que han de comprar, o, uendrer prendas, o, joyas de or, y plata: Perço los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis Statuhiren y ordenaren que las personas que obtindran los dits officis del Contrast y adjunt de ell hajan, y degan de fer de ma, y lletra propria los Albarans del pes, y ualor de qualseuols prendas de or, y plata que sels aportaran per pesar, y estimar, y que dits albarans tambe los hajan y tingan de escriurer, y continuar de ma, y lletra propria en los llibres que aporten de dits Albarans, y que qualseuol de dits officials qui contrafara al disposat en la present ordinacio incidesca per quiscuna uegada en la pena de deu lliuras Barcelonesas aplicadoras detreta la dieta del official qui fara la assistencia per la exequcio de dita pena, en lo modo y forma està disposat en lo primer Capitol de las presents ordinacions.

5 Item estatuhiren y ordenaren los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis que en lo present, y corrent any de *1705.* lo concell General de confrares de dita Confraria de S.t Aloy dels Argenters de la present ciutat fasse eleccio de tres personas pera tres officis, o, carrechs de Majordoms, lo vn anomenat Majordom major lo altre segon, y lo altre tercer, ab esta forma, y solempnitat que los

consols de dita confraria fassen terna de tres mestres confrares fills de mestre los mes antichs de mestria per lo carrech de Majordom major; y axi mateix fassen altre terna de tres mestres Confrares casats ab filla de mestre per lo carrech de Majordom segon saluada tambe la mateixa antiguitat de mestria, y que per lo carrech de Majordom tercer fassen tambe altre terna de tres mestres confrares que no sian fills de mestre, ni casats ab filla de mestre seruada tambe la mateixa antiguitat de mestria tenint obligacio los mestres confrares que uoldran ser posats en ditas Ternas vuyt dias antes de ferse dita eleccio de demanar a dits Consols los posen en ditas ternas, y fetas aquellas se hagen, y degan proposar en lo dit Concell General pera que se fassen ditas eleccions à vots en la forma està disposat en la ordinacio feta als 30. de Maig *1672*.

6 Item estatuhiren y ordenaren los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis que en lo any proxim vinent de *1706*. y en lo dia, y festiuitat de S.t Barnabé que es als 11. de Juny se fasse eleccio de tres Majordoms en la mateixa forma, y solempnitat que resta expressat en la ordinacio del Capitol antecedent ço es que lo fill de mestre elegit sia Majordom major, lo casat ab filla de mestre Majordom segon, y lo no fill de mestre, ni casat ab filla de mestre Majordom tercer, obseruantse en la formacio de las ternas la antiguitat de mestria, y la eleccio à major numero de vots.

7 Item estatuhiren, y ordenaren los dits Ex.ms S.rs concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis que en lo any *1707*. y en lo dia de la festiuitat de S.t Bernabé se fasse terna de tres mestres confrares fill de mestre los mes Antichs de mestria, y que lo qui serà elegit se anomenia Majordom major, y seguidament dels quatre hauran quedat de las dos ternas del any antecedent de *1706*. ço es de la terna dels casats ab filla de mestre, y de la terna dels que no son fills de mestre, ni casats ab filla de mestre, se fasse proposicio de dits quatre mestres, y dels dits quatre se elegesca un Majordom anomenat menor, obseruantse en lo uotar la mateixa forma, y solempnitat, que sobre se ha expressat.

8 Item estatuhiren y ordenaren los dits Ex.ms S.rs concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis que en los anys consequtiuament esdeuenidors en orde à proposicio de ternas, y quatreta per la eleccio de Majordoms de dita Confraria se obserue en tot, y per tot la mateixa forma està disposat en los dits tres anys de *1705*. *1706*. y *1707*. ço es que en lo primer any, se hajan de elegir tres Majordoms, lo segon any tambe tres Majordoms, y lo tercer any dos Majordoms, y axi seguidament en tots los demes anys, se obserue respectiue lo mateix modo, y forma que resta disposat en los antecedents Capitols.

9 Item estatuhiren y ordenaren los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis que los mestres confrares Argenters que pretendrán ser Majordoms quant los tocará segons llur antiguitat de mestria hauer de esser proposats en terna, hajan y degan de demanar una uegada tant solament als consols de dita confraria los posen en terna, y que los dits consols hajan, y degan en los anys esdeuenidors de continuar en ditas ternas aquells mestres confrares que seran estats proposats, y no seràn estats elegits en dit carrech de Ma-

jordom sens hauerho de tornaro à demanar trobantse domiciliats en la present ciutat de Bar.na

10 Item estatuhiren, y ordenaren los dits Ex.ms S.rs Concellers, y saui concell ordinari de trenta sis que qualseuol mestre Argenter qui uoldrà ser admes en confrare de dita confraria de S.t Aloy dels Argenters de la present Ciutat hage, y dega demanarho vna uegada tant solament à un, o, altre dels Majordoms de dita Confraria antes del dia de S.t Barnabé, y que aquell Majordom a qui dit mestre haura demanat la admissio de confrare hage, y dega participarho à sos companys, y portar en llista los mestres que hauràn demanat la admissio en confrare en lo modo, y forma que fins vuy se es acostumat.

11 Item Attenent que en lo temps esdeuenidor, lo Concell particular de la Promenia de dita Confraria se podria augmentar tant en numero de subjectes, que apareixeria esser concell General, y no concell de Promenia; Perço los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis estatuhiren, y ordenaren que lo dit Concell particular de la Promenia de dita Confraria, no puga compondrerse de mes del numero de 60. Mestres confrares Argenters qui sian estats Majordoms, y que per mort de algu, o, alguns que compondran lo Concell de dita Promenia haja de entrar, o, hajan de entrar lo mes vell, o, mes vells de Majordamia y que quant se trobaran concorrer dos, o, mes mestres que seràn estats tots elegits Majordoms en un mateix any haja, o, hajan de entrar à compondrer dit numero del Concell de dita Promenia aquell, o, aquells que seràn mes antichs de mestria.

12 Item Attenent que segons antiquissima consuetut, y ordinacions concedidas à la dita Confraria, se ha obseruat que en la prouisio, y eleccio de tots los carrechs, y officis de dita Confraria, com son fusiners, Almoyners, Proms de S.t Roch, Proms de S.t Fran.ch, y Majordoms, se atten à la antiguitat de mestria; Perço los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui concell ordinari de trenta sis estatuhiren, y ordenaren que quant se esdeuinga en los anys de insiculacio hauer de pujar, o, montar alguns mestres confrares de dita Confraria de la Bolsa de consol menor, à la de major, se haja, y dega per lo clauari se trobará ser de dita confraria proposar à dits Ex.ms S.rs Concellers los confrares mes Antichs de mestria que se trobaràn esser insiculats en la dita Bolsa de consol menor, y de estos se fasse la insiculacio en la Bolsa de consol major del subjecte apareixerà à dits Ex.ms S.rs Concellers, fent dit Clauari dita proposicio en esta forma que si uacarà un lloch, sian proposats dos subjectes, si uacarán dos quatre, si uacaràn tres, sis tots mes Antichs de mestria, y axi respectiue segons lo numero de llochs se trobaran vacar, y que semblantment per la insiculacio en la Bolsa de consol menor se fasse proposicio per lo mateix clauari dels mestres confrares Argenters del numero de la Promenia mes Antichs de mestria del mateix modo està dit de la insiculacio per la Bolsa de consol major.

13 Item los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis llohan, y approban, ratifican, y confirman a la dita Confraria dels Argenters totas aquellas ordinacions antigas à ella concedidas, y atorgadas per la present Ciutat fins lo dia present menos aquella, o, aque-

llas que sien estadas derogadas, y sian contrarias à las presents de nou à dita Confraria concedidas *Retenintse* y reseruantse los dits Ex.ms S.rs Concellers, y Saui Concell ordinari de trenta sis la facultat de corregir, y esmenar, y en tot reuocar ditas ordinacions sempre, y quant los aparega.

(ARXIU MUNICIPAL.—*Registre de Crides y Ordinacions*, anys 1704 a 1709, folis 172 girat a 183 girat.)

N.° 20

Projecte d'Ordinacions sotsmès pel Col·legi dels Argenters a la aprovació del Regent la Veguería.

«Magnifich Senyor:

En lo Concell general de la Confraria de S.t Aloy dels argenters de la present ciutat tingut y celebrat als trenta de Janer de mil setcents y sinch se doná comissió a Bernat Fornés y Joseph Cerda Consols de dita Confraria y a Francesch Vilar, Jaume Carreras, Joan Nadal y Coll, Joseph Arnó, Miquel Rigalt, Aleix Bransí, Joan Ros y Salvador Gibert tots Confrares de dita Confraria pera que atentament llegidas las ordinacions y privilegis ab que se regeix y premeditat lo estat en que vuy se troba procurassen se redressas lo regim economich de aquella ab las ordinacions que fossen necessarias y convenients y avent dits Consols y vuit personas anomenadas aplicat tot aquell cuidado y vigilansia se requiria han fet y firmat las seguents ordinacions:

Ordinacions fetas per los Consols de la Confraria de S.t Aloy dels argenters de la present Ciutat y vuyt personas elegidas per lo Concell general tingut y celebrat als trenta de Janer de Mil setcents y sinch.

1 Primerament per quant lo primer fonament del bon regimen y govern de una Confraria consisteix en que los officials de ella tingan entera noticia y cabal Intelligencia dels reals Privilegis ordinacions consuetuts y demes disposicions de aquella y se experimentan molts abusos per falta de dita Intelligencia y noticia: que los Consols de la present Confraria tingan obligacio de tenir quiscum any sis Juntas ab los officials de dita Confraria, com son Clavari, Fusiners, Almoiners, Majordoms y Arxivers a fi y effecte de tractar en ellas lo que sia de major conveniencia en las cosas tocants al offici de argenter y pera que dits Consols pugan obrar ab major assert y assistencia en los fets tocants als Privilegis y ordinacions; que de dos en dos mesos lo menos se hage de tenir una de ditas Juntas y que dits Consols y officials pugan tenir ames de ditas sis Juntas tantas quantas será precis y convenient.

2 Item per quant los negocis que se tractan tocants al dit offici de argenter son de molt pes é importancia y necessitan de molta

premeditacio y zel y axi se requiresca se tracten en lloch secret: que totas y qualsevol Juntas, que tindrán los Consols de la present Confraria y demes officials se congreguen en la Sala de la Casa de la present Confraria y no en altre lloch, ni en altre part exceptat en los casos que la precissa necessitat o conveniencia de la present Confraria dictará que ditas Juntas se degan tenir y congregar en altre part o lloch.

3 Item que en totas y qualsevols Juntas, que se tindran per negocis de la present Confraria tingan obligacio los Consols de ella de fer combidar als Arxivers de la present Confraria y que nos pugan tenir ditas Juntas que no sien primerament convidats y cridats dits Arxivers y demes officials sobredits de la present Confraria y que pugan dits Consols cridar y fer convidar a qualsevol mestre argenter quels aparexerá esser convenient.

4 Item per quant en lo Capitol primer de las ordinacions consedidas a la present Confraria per los S.rs Concellers de la present Ciutat als trenta de Maig de mil quatracents vuytanta nou, se troba estatuit y disposat que tots los que voldran apendrer lo art de Argenter tingan obligacio de estar sis anys cumplerts en casa de un Mestre argenter de la present Ciutat y agen succeit moltas controversias per aver estat alguns aprenents en casas de Mestres argenters sens aver fet acte y axi no averse pogut fer constar a la present Confraria certament lo temps, que avian exercit dit aprenentatge: que qualsevol Mestre argenter de la present Confraria que pendra algun aprenent pera practicar lo dit art de argenter tinga obligacio dins un mes del dia que aura pres dit aprenent de anar a manifestar al Clavari de la present Confraria com apres en sa casa dit aprenent pera practicar dit offici per lo espay de sis anys y que dit Clavari tinga obligacio de escriurer y assentar en un llibre lo nom del amo y del aprenent y de qui es fill y en que lloc es nat; y que lo temps de son aprenentatge comense, a correr *sols* del dia que sera assentat en lo llibre o son amo aura manifestat al Clavari aver pres dit aprenent y que dita fe del llibre del Clavari tinga forsa de acte o certificatoria per quant voldra dit aprenent jurar per fadri, o examinarse y que no puga pendrer altre segon aprenent nou que no hage quatre anys que lo primer estara en la casa de un Mestre argenter y que en cas que dins lo spai de dits sis anys dit aprenent sen anas de la casa de son amo sens causa alguna o sens tenir ocasio lo amo lo traura de sa casa, ningun altre Mestre argenter lo puga pendrer sens fer primer averiguacio ab los Consols de la present Confraria y Junta de officials sil pot pendrer o no y feta dita averiguacio lo pugan pendrer y no altrament; y que qui contrafara a tot lo disposat en lo present Capitol incidesca cada vegada en las penas disposadas en lo Concell tingut y celebrat als sinch de Setembre de mil siscents noranta sinch ques presenta *ut ecce.*

5 Item per quant segons lo Capitol nou de las ordinacions del any mil sinccents vuytantavuyt folio divuyt los Consols, de la present Confraria acostuman fer differents regonexensas, tant en lo Carrer de la Argenteria, com en los encants, y en qualsevols altres

parts y aportarsen qualsevols joyas, tant de or, com de plata pera regonexer si lo or o la plata esta en la deguda lley y perfeccio y trencar y esclafar aquellas joyas, que no seran trobadas a la deguda lley: que en totas las ocasions que en ditas regonexensas en lo cas que a dits Consols seran portadas joyas de or y plata pera regonexer o marcar, se necesitara trencar o esclafar ditas joyas, que dit exercissi se age de fer en la sala de la casa de la present Confraria y que si en dit exersici se necessita enviar a sercar algun Mestre argenter, de qui seran ditas joyas, manian dits Consols als Majordoms de la present Confraria que avisian a dit Mestre argenter pera que vage a la casa de dita Confraria y en ella li digan los Consols lo que sera necessari y convenient y que dits exercissis nos pugan fer en altre part, sino en la sala de la present Confraria.

6 Item que los Consols de la present Confraria quant aniran a fer las regonexenssas en las casas dels Mestres argenters tingan obligacio una vegada cada any de aportarsen tots y qualsevols Marchs a la casa de la present Confraria a fi y effecte de comprobarlos ab los originals y los que seran trobats no conformes ab dits originals sian entregats al afinedor pera adobarlos pagantli lo salari sera tarifat y que per lo treball que los Consols y officials tindran en dita comprobacio degan cobrar un sou per quiscun March, tant gran com xich y que lo que resultara de dits sous sia per la conservacio dels originals y lo restant junt ab las vint lliuras que se acostuman donar quiscun any per las quatre regonexensas sia repartit entre los Consols y demes officials de la Junta per remuneracio de son treball: y que en ditas quatre regonexensas agen de assistir tots los officials de la Junta y lo Contrast o son adjunt.

7 Item que lo afinador de la present Confraria pera afinar los Marchs dels confrares no puga fer pagar mes del que esta tatxat en la Tarifa seguent:

TARIFA DEL QUE SE HA DE PAGAR AL AFINADOR PER ADOBAR Y AFINAR LOS MARCHS AXI DE OR, COM DE PLATA, TANT VELLS, COM NOUS.

Primo per mitg argens		6	sous
per un argens		1	sou
per dos argentos		1	sou 6
per lo quart		2	sous
per mitja honsa		2	sous 6
per la onsa		3	sous
per las dos onssas		3	sous 6
per las quatre onssas		4	sous
per la Caxa		6	sous

Per muntar a dos Marchs

Las vuyt onsas valen	₶	6	sous
las setse onssas valen	₶	12	sous
las trentados onsas valen	1 ₶		sous

Per afinar los Marchs nous

Per un March nou de vuyt onssas.....		₶ 10	sous
per un March de setse onssas.....		₶ 14	sous
per un March de trentados onssas		₶ 18	sous
per un March de sexanta quatra onssas.....	1 ₶		sous
per lo March de cent vinty vuyt onssas.....	1 ₶	8	sous
Y pera mantenir afinats los Marchs vells cada any tant grans, com xichs sols se hage de pagar per a quiscun		₶ 4	sous

8 Item que antes de ferse extraccio o eleccio alguna de qualsevols officials de la present Confraria tingan obligacio los Consols y Junta de officials de tenir previngudas y premeditadas las excepcions que podran obstar contra algun confrare per no poder concorrer en sort o ser posat en terna en la extraccio o eleccio de qualsevols officis de la present Confraria.

9 Item que qualsevol Mestre argenter que sera elegit per algun offici o carrech de la present Confraria sino vol servir y exercir aquell pugan los Consols ferlo exercir per altre Mestre argenter a gastos y costas de aquell que no haura volgut exercir dit carrech y que no puga ser proposat en ningun altre carrech fins a tant *que aja satisfet lo gasto que per sa culpa se aura ocasionat.*

10 Item que en lo passament dels comptes que en lo dia del Glorios Arcangel S.t Miquel se donan als oidors de comtes de la present Confraria degan assistir e intervenir los Consols y tots los demes officials de la present Confraria; y que quant se oiran los comtes de un de dits officials dega aquest donar lloch fins a tant sian vists sos comtes y vistos y passats los comtes de dit official dega tornar a assistir e intervenir en lo passament dels comtes dels altres officials.

11 Item que los Consols de la present Confraria ells propris y no altri per ells degan marcar las pessas, que sels seran portadas per marcar y que en cas de ausensia, o impediment de dits Consols sols pugan marcar aquellas personas, que seran anomenadas per ajudans en un Consell de promania y que estas personas que seran anomenadas per ajudans de marcar hagen de ser del numero dels que son insiculats en las bossas de Consols; y se hage de fer dita nominacio en lo primer Concell de la promania se tindra despues de ser feta la estraccio dels Consols.

12 Item que totas las suplicas, que per algun Mestre argenter o qualsevol altre persona se donaran als Consols de la present Confraria pera ser llegida o qualsevols altres cosas auran de ser proposadas en lo Consell general o de la promania no pugan ser llegidas, ni proposadas en dits Consells, que primerament no sian vistas y regonegudas per la Junta dels officials de dita Confraria.

13 Item que los Consols de la present Confraria tingan obligacio de observar lo Capitol sis de las ordinacions fetas per los S.rs Consellers de la present Ciutat als onsa de octubre any mil quatre cents trenta tres, folio dos, en que se disposa que hagen de fer testament

en lo fi del any de son Consolat y que en dit testament dits Consols hagen de continuar en escrits no sols las cosas, que tocaran als negocis de la present Confraria, si tambe los de las causas pias individuant lo estat en que se troban las cobransas de ditas causas pias y las personas que devan cobrar any per any ditas rendas y que dit testament se hage de entregar per dits Consols en una Junta de officials antes de acabar lo any del Consolat.

14 Item que los Consols de la present Confraria tingan obligacio de advertir als fadrins, a qui se hauran concedit las plassas de Mestre argenter, que fassen son examen dins lo mateix any y que sino se examinan dins lo mateix any auran de tornar a demanar de nou la plassa.

15 Item per quant es de molta conveniencia que las personas, que ocupan los officis de Contrast y son adjunt tant importants a la publica utilitat estigan desocupats per lo exercissi de dits carrechs que tingan Mestre argenter de la present Confraria qui exercirá lo offici de Contrast y son adjunt no pugan *en un mateix temps ocupar y tenir lo offici de Clavari* de la present Confraria; y que ditas personas que acabaran lo bienni de dit offici de Contrast y son adjunt no pugan obtenirlo altre vegada, que no hagen purgat per lo espay de dos anys.

16 Item que quant las personas que hauran acabat lo exercissi del offici de Contrast y son Adjunt donaran los comptes en lo dia que sels acostuman hoir degan y tingan obligacio de entregar totas y qualsevols llibretas de albarans tindran en son poder als Consols de la present Confraria a fi y effecte de que sian recondidas y guardadas en la casa de la present Confraria.

17 Item que los fusiners de la present Confraria sols pugan gastar lo necessari y convenient per la conservacio de las officinas pera que pugan los confrares rentar las escobillas; y que en cas que se offerescan altres gastos en que hagen de entrevenir Mestres de casas o fusters o fer altres embelliments no pugan gastar quantitat alguna sens deliberacio dels Consols y demes officials de la present Confraria y que ditas deliberacions sian tocadas en escrits per lo Clavari de la present Confraria.

18 Item que ningun official de la present Confraria puga gastar quantitat alguna de diner sens preceir primerament deliberacio tocada en escrits en un llibre de la Junta dels Consols y officials y que dita Junta de officials sols puga deliberar fins a la quantitat de deu lliures per gastos necessaris quiscun any y que lo Consell de la promania no puga deliberar per gastos tambe necessaris sino fins a la quantitat de vint lliuras, quiscun any y que en cas se hage de gastar mes de la quantitat de vint lliuras se hage de resoldrer ab deliberacio del Concell general.

19 Item que los Mestres argenters de la present Confraria quant pendran aprenents pera practicar lo art de argenter tingan obligacio de mirar y atendrer que sian fills de pares de bon nom y fama.

20 Item que tots y qualsevols officials de la present confraria en ma y poder dels quals entran diners pertocants al comu de la Con-

fraria tingan obligacio en continent de entregarlos al Clavari de ella.

21 Item que qualsevol Mestre argenter, que sera debitor a la present Confraria no puga ocupar ni exercir carrech, puesto o offici algu de la present Confraria.

22 Item que lo Mestre argenter que se trobara mes antich de mestria tinga la immunitat y franquesa de tots los talls y tatxas de la present Confraria exceptat lo dret de fusina.

23 Item que si y hauia alguns fadrins argenters, que no pagassen lo quart sou y almoyna, los amos quels tindran en sas casas o los dexaran treballar en ellas estigan obligats per ells apagar dita almoyna y quart sou.

24 Item quant algun confrare de la present Confraria demanara algun socorro de la bolsa dels pobres tingan obligacio los Consols de la present Confraria de juntar una vintiquatrena pera deliberar si se li donara dit socorro; y pera dita vintiquatrena hagen de convidar dits Consols dotse Mestres de la promania (entenentse y comprenentse en lo numero de estos dotse precissament los officials) y dotse Mestres que no son de la promania los mes antichs de mestria y que no se puga fer altrement.

25 Item que la persona que acaptara per los pobres confrares desta present Confraria tingan obligacio cada dia de entregar al Clavari los diners aura acaptat y a la fi de cada mes de cobrar rebuda de dit Clavari de la quantitat de diner que li haura entregat cada mes.

26 Item que per quant la present Confraria se troba molt atressada en sos reddits y emoluments que de esta hora en avant al majoral del Misteri del S.t Eccehomo no se li donen las vint lliuras de ajuda de costa, ni altre ajuda de costa alguna y que dit majoral no tinga obligacio de donar refresch o regalo algu, que acostumava donar antes de anar a la profasso.

27 Item que se hage de fer una Caxa la qual ha de estar en la casa de la present Confraria y en dita Caxa hage de estar tancada y recondida tota la plata de la present Confraria y del S.t Misteri, y que dita Caxa hage de tancarse ab quatre claus tenintne una lo Consol en cap altre lo Clavari, altre lo Majordom major y altre lo majoral mestre del S.t Misteri y que en dita Caxa hagen de estar tancats y recondits la sola de la Marca los punxons y totas las demes cosas que deuen estar guardadas y recondidas; y que la present ordinacio se hage de posar en execussio en tot, menos en lo que toca al Clavari que vuy es y en quant als que despres o seran quant acabara lo bienni lo Clavari que vuy se troba de la present Confraria.

28 Item per quant se a experimentat moltas vegadas que alguns confrares de la present Confraria han sussitat diferents questions y controversias solissitant novas disposicions y ordinacions tocants al regimen de dita Confraria del que se han seguit gravissims perjudissis en la dessunio dels confrares de la present Confraria y en la consumcio de difarents quantitats per al gasto de dits plets que ningun confrare de la present Confraria, que vuy se troba y en lo esdevenidor sera no puga demanar, ni suplicar privilegis alguns

Reals a sa Magestat (que Deu guarde) o a sos llochtinents del present Principat, ni ordinacions als S.rs Concellers y Consell ordinari de trenta y sis de la present Ciutat contraris e contrarias als Reals privilegis y ordinacions ab que vuy se regeix la present Confraria ni contraris o contrarias a las presents ordinacions fetas per los Consols y vuyt personas anomenadas en lo Concell general tingut y celebrat als trenta de Janer de Mil setcents y sinch y que qualsevol confrare de la present Confraria axi present, com esdevenidor que tant en nom de comu, com de particular contrafera al sobredit incidesca en la pena de sinchcentas lliuras pagadoras de sos bens propris y aplicadoras cent lliuras per lo Hospital general, cent lliuras per las festivitats del Glorios S.t Aloy y las restants trescentas lliuras per aument de las causas pias de las fillas dels confrares de la present Confraria y que en cas se offeris a la present Confraria lo suplicar lo redres, mutacio o correccio de algun Real privilegi o ordinacio no puga ferse sens preceir un Concell general en lo qual degan assistir de las quatre parts dels Mestres argenters de la present Confraria las tres y que se hage de votar per escrutini y trobarse de las quatre parts dels vots las tres conformes en un sentir y no altrement.

29 Item que los Consols y Concell de la promania quant se exeminara algun jove argenter antes de firmar y fer lo acte del examen tingan obligacio de llegirli a dit jove lo Capitol precedent de las presents ordinacions y fer que jure la observansa de dit Capitol com de totas las presents y demes ordinacions de la present Confraria.

30 Item que als Consols y officials de la present Confraria y al Contrast y adjunt de Contrast, que vui son sels hage de entregar y donar un llibre en lo qual estigan notadas y continuadas las ordinacions y disposicions tocants al exercissi de son offici; y que quant dits Consols, Contrast adjunt y demes officials acabaran lo temps de son offici degan entregar dit llibre a sos successors en lo carrech.

31 Item que en lo Concell dit de redres que se te en la present Confraria despres de la extraccio dels Consols se llegescan las presents ordinacions y totas las demes ab que se governa y regeix la present Confraria.

Per tot lo que y altrement los Consols de la Confraria de S.t Aloy dels argenters de la present Ciutat y las vuyt personas per dit Concell elegidas fent ocular ostensio del Concell general de dita Confraria ab lo qual se tribui dita facultat a ditas personas, celebrat dit die de trenta de Janer prop passat (prout ecce) suplican a V. M.ie se digne interposar son decret y autoritat a las presents ordinacions y Capitols pera que com a utils y convenients al bon regimen economich de dita Confraria com de la lectura de las matexas ordinacions evidenter consta, se observen segons la serie y tenor com o suplican *omni meliori modo officio*, &c. — Altissimus, &c.

Qua suplicatione oblata et presentata illico dictus Illustris Regens vicariam Barchinonæ illam providendam commissit Magnifico Antonio Company et Salamo, utriusque Juris Doctori, Priori suæ Curiæ per quem in calçe dictæ suplicationis fuit provisum quod

viso provideretur. Postea autem die et anno infrascriptis per dictum Magnificum judicem in his, ut præhabetur assumptum fuit firmiter facta provisio sequens.

Die vigessima quarta Novembris anno Millessimo septingentessimo quinto. Visa suplicatione oblata die vigessima prima labentium mensis et anni per Bernardum Fornes, Josephum Cerda auri et argenti fabros cives Barchinonæ anno præsenti et currenti Consules Confratriæ Sancti Alodii auri et argenti fabrorum dictæ præsentis civitatis, Franciscum Vilar, Jacobum Carreras, Joannem Nadal et Coll, Josephum Arnó, Alexium Bransi, Joannem Ros et Salvatorem Gibert, etiam auri et argenti fabros cives Barchinonæ confratres de numero dictæ Confratriæ, personas electas et destinatas una cum Michaele Rigalt etiam confratre dictæ Confratriæ per Concilium generale ipsius Confratriæ ad effectum reintegrandi regimen economicum relatæ Confratriæ cum aliquibus ordinationibus ei concernentibus pro dicto regimine, qua dicto nomine suplicant decretum et auctoritatem interponi in ordinationibus per dictas personas electas ad hunc effectum circa dictum regimen factis et dispositis, tanquam utilibus et concernentibus utilitati relatæ Confratriæ, in corpore dictæ suplicationis descriptis et continuatis, visis et perlectis dictis ordinationibus, viso Concilio generali dicta cum suplicatione calendato dicto die trigessima Januarii proxime preteriti oculariter ostenso ex quo constat de electione facta de personis suplicantium pro huiusmodi effectu, viso alio Concilio generali celebrato in dicta Confratriæ die quinto septembris anni millessimi sexcentessimi nonagessimi quinti, etiam oculariter ostenso et in quarta ordinatione hic continuata mencionato, visis videndis *Providet* et *Consulit* Illustri Regenti Vicariam Barchinonæ decretum et auctoritatem in sæpe continuatis ordinationibus noviter factis per relatos electos ad hunc effectum per jam dictam Confratriam et seu per dictum Concilium generale ipsius et ad majorem ritum et utilitatem ipsius interponendum fore et esse ut cum præsenti interponit tanquam conceptis et ordinatis ad majorem ritum et utilitatem gubernium et certamen publicum et economicum relatæ Confratriæ, et pro his fiant et expediantur provisiones oportunæ cum insertione dictarum ordinationum juxta Curiæ Stylum. — Company y Salamo Prior.

Data fuit huiusmodi sententiæ pronuntiatio seu declaratio per dictum Magnificum Antonium Company et Salamo, U. J. D. judicem præffatum intus Curiam dicti Illustris Regentis Vicariam Barchinonæ lectaque et promulgata per me dictum et infrascriptum Antonium Riera notarium intervenientem in his vice et loco Magnifici Scribæ majoris dictæ Curiæ dicto die *vigessima quarta prædictorum mensis et anni* instantibus et requirentibus supranominatis consulibus et personis electis per dictam Confratriam auri et argenti fabrorum dictæ præsentis Civitatis et præsentibus pro testibus Petro Puig et Francisco Busquets, notariis Regiis civibus Barchinonæ ad ista vocatis, &c. De quibus, &c. Quæ fuerunt acta Barchinonæ, &c.

Sig ÷|÷ num Antonii Riera auctoritatibus apostolica et regia notarii publici et unus ex scribis juratis Curiæ Vicariæ Barchinonæ qui

præmissis interfuit, scribere fecit, rogatusque et requisitus, vice et loco magnifici Balthasaris Prors, U. J. D. auctoritate regia notarii publici et scribæ majoris dictæ Curiæ pro nobili domino Josepho Terre, hærede seu succesore magnifici Petri Terre quondam domino utili et proprietario Scribaniæ, ipsius Curiæ aliis negotiis occupati in fidem clausit.

(Registrata in Sententiarum Curiæ Vicariæ Barchinonæ CLI, folio LI.)

N.º 21

GOIGS EN LLAHOR

DE SANT ELOY, BISBE DE NOYONS

PATRÓ DEL HONORABLE COL·LEGI D' ARGENTERS DE BARCELONA.

Qual festa celebra l' Esglesia en lo dia primer de Desembre.

COMPOSTS PER UN ESTUDIANT DE TEOLOGÍA.

Puix de l' Esglesia de França
Foreu virtuos prelat,
Eloy benaventurat,
Sostengueu nostra confiança.
La terra de Sant Lluis
Que de santa es abundosa
Pot estar ben ergullosa
D' haveus dat patria feliz.
Desde infant foreu l' encis
De falaguera esperança.
Eloy, etc.
Essent de major edat
A Limoges se us envia,
Ahont l' art d' argenteria
Un bon mestre us hà ensenyat:
Argenter molt consumat
Vareu sortir sens tardança.
Eloy, etc.
Tota la gent n' admirava
No sols vostra habilitat,
Si també la santedat
Que molt temps hà en vos brillava:
Religiós vos apel·lava
Fent de vos tothom lloança.
Eloy, etc.
La Divina Providencia
A Paris vos conduhí,
Ahont vareu conquerí
Gran estima y reverencia:
Ab persones d' influencia
Haguereu ferma amistança.
Eloy, etc.
Lo Rey Clotari Segon
Que vostra destresa admira,
Vera ferli una cadira
Lo gran encarrech vos don:
Vostre trevall correspon
Als desitgs del Rey de França.
Eloy, etc.
Dos o' hi foreu, la primera
Fou per ell molt celebrada
Y al veurer l' altra acabada
Se 'n gaudí sobremanera:
Puix tant primorosa n' era
Qu' en merit al altra avança.
Eloy, etc
Lo Rey content và restar
Y en son palau lloch vos dona,
Ahont ve à passar l' estona
Pera veureus trevallar:
Vos may vareu abusar
De tant honrosa privança
Eloy, etc.
Si be qu' ereu ignocent
De tota culpa mortal,
Feu confessió general
Ab esperit penitent:
Donanivos molt gran torment
Dels pecats la recordança.
Eloy, etc.
En un somni lo Senyor
Vos conforta y vos anima,
Y segur ja de sa estima
Restà tranquil vostre cor:
A la perfecció major
Vostre fervor vos atança.
Eloy, etc
Amat sempre y protegit
Per los reys y pels magnats,
Pels pobrets y desgraciats
Vostres caudals han servit:
D' ells non donàreu desquit,
Sempre 'n foreu bona usança.
Eloy, etc.
Molts de convents y abadies
Fundació us deuhen també
Que de virtuts rich plantè
Vareu ser en millors dies:
D' altres moltes obres pies
Enriqueireu à la França.
Eloy, etc
Morí en eix temps lo prelat
De Noyons, y' l poble tot
Manifestant lo seu vot
Son pastor vos hà aclamat:
Envà vostra humilitat
Vos feu sentir repugnança.
Eloy, etc.
Per lograhir fou menester
Del poble 'l desitg ardent,
Foreu prelat eminent,
Molt pietós y almoyner:
Sempre 'ls pobres vareu ser
Vostre plaher y gaubança.
Eloy, etc.
Ab molt de zel predicareu
En vostres santes visites,
Fent conversions infinites
Animes pel cel guanyareu:
Pare de tots us mostrareu
Puix vostre cos may descansa.
Eloy, etc.
Vostra apostólica vida
Acabareu santament,
Per açó l' Omnipotent
A la gloria vos convida:
Ahont gosau ara sens mida
L' eternal Benavirança.
Eloy, etc.
Sia vostra protecció
Sempre als argenters notoria,
Puix que tenen à gran gloria
Invocarvos per Patró:
En qualsevol ocasió
Servinlos vos de fiança.
Eloy, etc.

TORNADA.

Puix fem de vos remembrança
En esta festivitat;
Eloy benaventurat
Sostengueu nostra confiança.

℣. *Amavit eum Dominus et ornavit eum.* ℟. *Stolam gloriæ induit eum.*

OREMUS.

Exaudi quæsumus Domine, preces nostras, quas in beati Eligii confessoris tui atque pontificis solemnitate deferimus et qui tibi digne meruit famulari, ejus intercedentibus meritis, ab omnibus nos absolve peccatis Per Dominum nostrum, etc Amen.

N.º 22

MAJORDOMS: SUPLICACIÓ.

«Molt Ill.e S.r

En la confraria dels argenters se ha obseruat de molts anys *h*a esta part que quant se esdeue morirse algun confrare o, muller de confrare *a*n anat acompanyant son cadauer a la sepultura los dos majordoms de la dita confraría cuberts de dol per lo qual effecte te la confraría dos vestits de bayeta negre y en cas que recusassen fer*o* la confraría hauía acostumat priuar de majordom al qui recusaue y priuarlo tambe de confrare y hauentse sdeuingut que per mort de..... Perutxena muller de..... Perutxena argenter recusaren fer la dita seruitut los majordoms que aquell any foren y com fossen estats per dit effecte priuats fonch suscitat per dita raho entre la confraría y los majordoms priuats plet y causa que ha durat molt temps la qual causa fonch finida ab sententia Real feta per lo magnifich m.r Pau Puig de la Real Audientia doctor en confirmatio de altra feta per lo mag.c m.r Narcis Mir aduocat de la present casa en la qual fonch declarat que dits majordoms no foren ben priuats per no ser estats ohits primer y fonch declarat esser valida dita consuetut de anar acompanyant los cadauers los majordoms E com dita confraria desitje lleuar tota ocasio de plets en lo peruenir y perço desitje que a mes de las penas de priuatio de majordom y confrare se aplique la pena pecuniaria al contrafahent lo qual en lo consell de la confraria tingut a onse de maig del present any 1658. es estada tatxada a 5 ℔ ℘ per quiscu y quiscuna vegada ques contrafara. Per tant y altrament los Consols de dit offici de argenters Supplican a V. S. que per lo bon estat pau y quietut de dita confraria y en conformitat de tant pia consuetut com es acompanyar los cadauers a la Sepultura. Attes aquella es estada sempre obseruada y tots los que son confrares vells han passat per dit fet vulla V. S. confirmar la ordinatio que sobre asso dita confraria te y en quant menester sie de nou statuhirla y ordenarla imposant ademes la dita pena pecuniaria de sinch lliures per quiscu de dits majordoms y per quiscuna uegada ques contrafara ab que lleuara V. S. a la confraria la ocasio de plets y debats uenint lo cas y sobre de asso Supplican que sie fet particular statut que a mes es cosa justa dits supplicants ho rebran a singular gracia y mer*se*. Lo offici &c. — Altissimus &c. — Riera.

V.t Mir Ad.tus Ciuitatis.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.»

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1659, sens foliar.)

N.º 23

Consell general de la Confraría.

Die quinta Mensis Septembris Anno â Nativitate Domini Millessimo Sexcentessimo nonagessimo quinto Barchinone.

Conuocat y Congregat lo Consell General de la Confraria del glorios Sanct Aloy dels Argenters de la present Ciutat en las Casas de la dita Confraria Scituadas en la present Ciutat en los Carrers de la Argentaria ahont per semblants y altres negocis se acostuman conuocar y Congregar en la qual conuocatio y Congregatio foren presents y entreuingueren las personas y Confrares auall escrits y seguents.

Onofre Nadal } Cónsols
Joseph Bayer }
Joseph Ros — Clauari
Jacintho Rodoreda } Fusiners
Joseph Tramullas }
Joseph Sarda — Almoyner

Joseph Vilarrubia
Miquel Cilba
Onofre Rouira
Ramon Grásas
Valenti Pla
Francisco Capala
Pera Joan Vinyals
Miquel Monllor
Francesch Palles
Ramon Guilla
Joan Gurri
Joseph Matas
Francisco Sorts
Pera Costa
Cárlos Iglesias
Gaspar Montagut
Matias Gener
Jaume Altimiras
Francesch Roquet
Joan Matons
Franc.º Dader
Francesch Vilar
Pau Sanpera

Bernat Fornes
Saluador Bonauent
Joseph Soler
Magi Rodoreda
Mariano Rabassa
Jacintho Vilatarsana
Joan Mas
Francisco Via
Joseph Monllor
Joseph Arno
Francesch Lloreda
Saluador Gibert
Miquelt Rigalt
Jaume Fens
Joseph Roura
Joseph Ros y Julia
Francesch Roig y Viues
Jaume Coll y Fontanills
Joseph Roig
Jaume Nadal y Creus
Joseph Ros menor
Joan Pau Pol

Francesch Roig } Majordoms
Joan Andreu }

Tots Confrares de dita Confraria conuocats y congregats com es dit en las casas de dita Confraria ahont per semblants y altres negocis se acostuman conuocar y congregar com â major y mes sana part y mes de las dos parts de Confrares de dita Confraria aguda raho dels absents impedits y que en dita conuocacio entreuenir no han pogut tenint y representant consell General de dita Confraria

Primerament fonch proposat per lo honorable senyor Consol en Cap de voluntat de son company com en jornada de Dinou de Agost proppassat ab vn Consell General tingut y celebrat per los consols y Confrares de la present Confraria fonch deliberat en aquell que fossen anomenadas sis personas y aquellas junt ab los officials de la present Confraria mirassen lo demes conuenient per lo fet dels aprenents y per que Carlos Iglesias confrare de la present Confraria attes Isidro Ribes son apranent ha obrat mal en la Casa quedas ab la deguda satisfacio de aquell per lo que ditas personas hauent mirat y ben premeditat lo medi mes conuenient per dit fet apàr que la present Confraria poria passar á resoldrer que dit Isidro Ribes nos pugues jurar ni los S.rs Consols pugan jurar aquell que primer no estiga satisfet dit Carlos Iglesias son amo y satisfet que sia los Senyors Cónsols pugan jurar aquell del que deliberen lo fahedor E lo dit Consell ohida dita Proposicio feu la deliberacio seguent: que attes lo fet proposat ses ponderat per las ditas sis personas y officials en la forma deguda que los Senyors Consols y officials que vuy son y per temps seran no pugan jurar la persona de Isidro Ribes per fadri que primer no estigue satisfet y no concentia Carlos Iglesias son mestra y axi mateix que no pugan jurar ningun apranent que primer no estigan satisfets sos amos lo que si tal fan los Senyors Consols caygan en pena de Sinquanta lliuras Barcelonesas pagadoras de bens propris y aplicadoras á las festiuitats fa la present Confraria tots anys y per euitar tot dol en los dits juraments que sempre y quant se haja de jurar algun apranent degan los Senyors Consols que vuy son y per temps seran jurar aquells ab Junta de Promania y no altrament y no de altra manera.

Item en segon lloch fonch proposat per dit S.r Consol en Cap de voluntat de son company com axi mateix fonch deixat á las ditas sis personas y officials en dit Consell General celebrat dit die de Dinou de Agost proppassat per que aquells mirassen ab tot effecte Attes hi hauia Confrares de la present Confraria que sustrahian los apranents de casa de sos primitius amos y per dit effecte obligar als dits apranents á, tenir poch respecte, á, sos amos si la present Confraria ab sas ordinacions, y priuilegis se toparia statuhit y ordenat per la pau y quietut de la present Confraria y sos Confrares y que del quels aparexeria de conueniencia ho posasen en vn paper manu escrit y ho representasen, en altra Consell general, y hauent las ditas sis personas madurament conciderat lo dit fet y vistas las ordinations y priuilegis de la present Confraria sia format vn paper manu escrit lo qual se presenta á, la present Confraria, y se done per propositio y es del thenor seguent = Paper de Informa fet per las sis personas anomenadas per la present Confraria, consultat ab lo aduocat de la present Confraria per las cosas auall escritas y seguents

Primo Tots los apranens que entran en lo estament de Argenter han y deuhen estar sis anys complerts per aprenens conforme axi esta deliberat ab ordinacions concedidas, á, dita Confraria per la Ex.ma Ciutat de Barcelona

Item se suposa com es cert que los apranents argenters ni en lo primer segon ni tercer anys de aprenantatge no donen ningun lucro á son amo per raho que per ser tant dificultosa cosa de pendrer dita facultat sols posan lo temps en mirar pera pendrer y encara que en lo districte de dit temps sels posa en mans algunas cosas pera que ho aprengan de fer ne resulta dellas lo total dany del amo pera que no tenan la experiencia ni practica, y tot quant sels posa entre mans queda Imperfecionat, y las demes de ditas cosas per tenir expeditio se han de tornar á fer de nou, y dit son amo se acontenta de pasar per los perjudicis que li ocasionan ditas feynas Imperfetas per la Confiansa que te en los restants tres anys de son apranentatge no sols recuperaran los dits danys Pero encara es pera hauerne molts profits com axis se experimenta en los demes estaments

Item infinitas vegadas ha succehit com de present succeheix que hi ha hagut com de present hi ha mestras que enganyats de sa Cupdicia y affiansats dels lucros, y, profits ques podan traurer dels vltims tres anys del apranent que dexa, á, son amo no han duptat solicitarlos ab diffarents promesas dientlos que donassen ocasio á los amos quels traguessen de casa prometentlos que ells los pendrian y quels tractarian ab la llibertat casi com á fadrins, y que los donarian algunas Remuneracions, y de la dita solicitacio son tant grans los danys que han succehit, y actualment succehexen en que dits apranents ademes del referit han arribat á ser tant descortesos, y inhobedients que no es posible que amo los haja pogut sufrir y es estat forsos despedirlos ho hauer de obrar ab ells lo que la Justicia humana no concent ni permet

Item desitjant la dita Confraria euitar tants conciderables danys com han succehit y de present succehexen experimentant que dels refferits mals procehiments entre los mestres que vsan tals maleficis, y los mestres quels patexen hauer ells vingut, a, tal stat que, á, no posarsi personas per acomodar haurian succehit differents escandols, Y Perso desitjant la Confraria hauitar tot lo referit apar que hauria de resoldrer lo seguent

Primo que del die present en hauant ningun mestra argenter dels qui vuy son y per temps seran de dita Confraria no pugan ni degan per ningunas causas y rahons que pensar se pugan pendrer ni deixar euitar en sa Casa ningun apranent dels qui antas de acabar lo temps dels sis anys dels apranentatge sen sera anat de casa son amo y que per quiscun, apranent que pendran ó dexaran euitar en la casa cayga dit mestre en pena de Sinquanta lliuras Barcelonesas aplicadoras en tres parts iguals, ço es la vna al Hospital General de Sancta Creu la altra, á, las festiuitats que acostuman fer dita Confraria tots anys y la restant tercera part al mer Executor y officials executors

Item que si acas y hagues algun mestre que se acontentas pagar la dita pena y se judicas que pagant aquella quedaria sens embargo

tenir lo tal apranent y per conseguent guanyar ab ell molt mes de las Sinquanta lliuras que encara que haja pagat la dita pena no puga continuar en tenir dit apranent, y en cas continuas en tenirlo que de tres en tres mesos que tindra, o, tindran lo tal aprenent, o, apranents en llurs casas caygan en pena de altras Sinquanta lliuras aplicadoras axi mateix com esta dit en lo antecedent Capitol

Item en cas que hi hagues algun aprenent que sen anas de casa son amo prenent per pretexto que son amo lo tractaua mal tant per falta del aliment com sens raho tractarli mal sa persona que etiam lo tal aprenent tanpoch lo puga pendrer ningun mestre sots las mateixas penas fins, y atant que lo tal apranent tinga justificada sa raho per termes de Justicia y fent constar de aquella al comu de dita Confraria del que sobre lo contengut sian seruits deliberar lo fahedor

E lo dit Consell ohida y benentesa dita proposicio feu la deliberacio seguent Que attesa la relacio, y paper en escrits presentat per ditas sis personas anomenadas y lo ponderat en aquell que del die present en auant ningun mestre Confrare de la present Confraria dels qui vuy son y per temps seran per ningunas causas ni rahons que dir, y pensar se pugan no pugan ni degan pendrer en sa casa ni daxar euitar en sa casa ningun apranent dels qui antes de acabar lo temps dels sis anys del aprenentatge sen sera anat de casa de son amo lo si fa sens interuencio dels S.rs Consols y concentiment de son primitiu mestra Cayga en pena de Sinquanta lliuras Barcelonesas qualseuol mestre qualseuol sia per quiscun aprenent pendra y dexara euitar en sa casa aplicadoras en tres parts iguals ço es la vna part al Hospital General de Santa Creu la altre á las festiuitats fa tots los anys la present Confraria, y la restant part al mer executor, y officials executants, y en cas que despres de dita Executio no tragues lo tal mestre de sa casa al tal aprenent inmaginantse que ja saria libero, y que pagada dita pena de Sinquanta lliuras Bar.as podria ja tenir en sa casa lo tal apranent que axi mateix si lo tal mestre continuara en tenir en sa casa lo tal apranent de tres en tres mesos caygan en la matexa pena de Sinquanta lliuras aplicadoras en la forma sobre dita tantas vegadas quantas se contrafara, á, la present deliberacio y en lo contengut en ella si era cas que lo tal apranent façia constar per medi de Justicia y al Comu de dita Confraria que son amo lo tractas mal tant en la falta de son aliment com sens raho tractarli mal sa persona y no altrament ni en altra manera, y que per quiscun any lo die del Consell de redres sia llegida la present deliberacio al consell pera que de aquella no pugan allegar ignorancia ningun mestre de la present Confraria.

De Premissis aliena manu scriptis fidem facio Ego Hieronymus Borrás et Vinyals Appostolica atque Regia auctoritatibus, notarii publicus Barchinone hæc propria me subscribens manu &c.

(Arxiu Municipal. — Lligall de papers solts concernents a Gremis, carpeta n.° 113, rotulada *Plateros.*)

N.° 24

Suplicació de la Confraría.

«Molt Ill.es S.rs

La Confraria de Argenters de la present Ciutat de Barcelona es yna de las mes illustres, que baix de la proteccio de V. S.a estan erigidas, y la que en totas las occasions, que se han offert, se *a* mostrat mes attent al seruey de V. S.a, y no ab menors affectes espera continuarlo: Dita Confraria en lo present se troba ab particular desconsuelo per occasio dels plets, y controuersias, que prosegueix, per occasio de la ordinacio noua sobre la eleccio de majordoms, y de la reuocacio de la ordinacio antigua sobre la insiculacio de Consols de dita Confraria; Y no obstant que per lo sobredit la Confraría, y Confrares han supportat excessius gastos occasionats del litigi de tant llarch temps: Ab tot lo quels occasiona major desconsuelo, es veurer, que estaria en desprecio de V. S.a, en qui tenen, y han tingut sempre son tutelar amparo: Per lo tant ab tot rendiment a V. S.a supplican sia de son seruey apiadarse, y reconsiliar dita Confraria, y Confrares á son carinyos tutamen, fentlos gracia de ordinar, y manar al Syndich de la present Ciutat, y als particulars Confrares, qui fan part ab dit Syndich en ditas causas, se aparten, y renuncien a las causas, que per las sobreditas eleccio de Majordoms, y insiculacio de Consols de dita Confra.a contra aquella apportan en la R. Aud.a Offerint dita Confraria apartarsen, y renunciar ditas causas, com de present se apartan y renuncian; y aximateix ordenar, y instituir, que la nominacio, y eleccio de Majordoms se fasse si, y conforme se ha fet fins lo die de la introduccio de ditas causas; y no res menys confirmar, y en quant menester sia de nou concedir la ordinacio antigua de dita Confr.a, que disposaua, que ningun Confrare pugues esser Consol, que primer no fôs estat Majordom: Assegurantse ab lo sobredit lo consuelo de dita Confr.a y Confrares la quietut entre ells, y la vtilitat de la cosa publica, per quant los Consols de dita Confr.a qui tenen offici tant honros, y a qui sels encomana la marcha de la plata, y or de V. S. y la aueriguacio dels quilats, y bondat dels metalls, importa se fasse primer experiencia de dits Confrares, y que aquells passen per officis menors. Y per quant V. S.a vsant de la facultat que te, (que en ordenar, y estatuir per lo bon regimen de las Confrarías, lo te per reals priuilegis concedit) fonch seruit insicular deu Confrares a Consols, ningun dels quals era estat Majordom (*a*uent precehit antes la reuocacio de la ordinacio antigua, y *a*uent estatuit ab noua ordinacio,

que qualseuol Confrare pogues esser insiculat a Consol, encara que no fôs estat Majordom) los quals insiculats encara que tots ells son de bon nom, vida, y fama, y entera satisfaccio; empero los mes dells son jouens, y en la Confr.ª se troban molts Confrares mes vells, que los dits, qui son estats Majordoms, y no son insiculats á Consols: Supplica per lo tant dita Confr.ª sia de son seruey per major consuelo de aquella, y de sos Confrares ordenar, que los dits deu insiculats no pugan exercir lo offici de Consol, que primer no sien estats Majordoms; offerint dita Confr.ª, que quiscun any, quant se farà la nominatio, y eleccio de Majordoms, elegirà, y nomenarà vn dels dits deu insiculats: Supplicant finalment sia del seruey de V. S.ª insicular los Majordoms de dita Confr.ª que de present se troban, y los que ja ho son estats a la bolsa de Consol Menor: Tot lo que rebrá dita Confr.ª y Confrares a singular gracia, y fauor de la benignitat, y grandesa de V. S.ª Officio &c.—Altissimus &c.—Pro Roguer: Souias.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus Ciuitatis.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, inserta n.º 1, entre'ls folis 50 y 51.)

N.° 25

Suplicació dels particulars confrares.

«Molt Ill.tre Senyor.

Als 20 de Agost 1670 per V. S. se reuocaren dos ordinacions velles que tenía la Confraría dels Argenters, en las quals estaua disposat que ningun mestre Argenter pogues esser insiculat en las Bo*l*ssas de Consol de dita Confraría que primer no fos estat Majordom, o Andador de aquella, y se feu noua Ordinacio statuhint en aquella que de las horas al deuant no fos necessari que los mestres Argenters passassen per lo offici de majordom, sino que liberament los Molt Ill.res S.rs Consellers, poguessen insicular en las bo*l*ssas de Consol de dita Confraria los mestres que mes aptes, idoneos, y bons, los aparexerían, inseguint lo modo, y estil, ques te y se ha tingut sempre, en totas las demes Confrarias; la qual ordinacio fou feta, no sols pera seguir lo predit stil de las demes, y pera tenir, la facultat libera los molt Ill.tres S.rs Consellers, de insicular los que aparexeria, ser mes a proposit; Pero encara pera euitar molts inconuenients que de ditas ordinacions se seguian entre los matexos mestres Argenters, seguintse moltas rixas desunions, y molestias entre ells, per la ambicio de ocupar dit offici de majordom, *a*fi, y *a*ffecte de esser insiculats en las ditas Bo*l*ssas de Consol, gastant per dit effecte, llurs *i*siendas prodigament, y atropellant totas conueniencias tant propias com de dita Confraria; la qual ordinacio als 30 de dit mes y any per V. S. fonch determinat fos posada en executio; En effecte de la qual, los molt Ill.tres S.rs Consellers feren insiculacio de Consols insiculant los que los aparegue encara que no fossen estats Majordoms, y per no esser en any de insiculatio, se dispensa per aquella vegada tant solament com consta de las ordinations, que se ensenyan *pro ut exce*, y axi insicularen a Joan Roig, Joseph Ros, Archangel Riera, Francischo Daura, y Bonauentura Fornaguera; y inseguint lo tenor de dita ordinacio, los Molt Ill.tres S.rs Consellers qui auui son, per ser en any de insiculatio, insicularen a Francesch Via, Francesch Bosch, Joan Nadal, Domingo Galant, y Saluador Paugem los quals han corregut sort en la extractio, que se ha feta al present any; Y com Ill.tre S.r no obstant las preditas ordinacions, y lo effecte que de ellas se ha experimentat, haja vingut a noticia de dits mestres, que los Consols de dita Confraria *a*urien instat als molt Ill.tres S.rs Consellers proposassen a V. S. que de tots los predits mestres insiculats no gaudiss*a*n de dita insiculacio, ni de les preheminencias de aquella, sino Fran-

cesch Vía, y Francesch Bosch, y que los demes resten com si insiculats no fossen, lo que es contra tota equitat, y justicia, per no militar dif*a*rent raho, en los vuit insiculats, que en los dos; Perço *h*aiusta que en cas V. S. fos seruit fer dita deliberacio, no sería seguir la ordinacio predita ab igualtat de dret, y que de aqui se seguiría tornar, a la obseruansa de las ordinacions vellas anullades, y derogades, de las quals resultauan tantas inquietuts rixas enemistats y odis entre los mestres Argenters, per las partialitats y diligentias que entre ells se feyen pera arribar, a dit offici, y axi despres per esser insiculats en las bo*l*ssas de Consol de dita Confraria, com tambe per lo ques prejudicaue a molts mestres que hauentn*i* alguns que tenian mes de trenta anys de mestría, y contribuhint a tots los talls y tatxes de la Confraría, essent officials de fama, y homens de honor; com en particular se ha experimentat ab Francesch Vía, y Francesch Bosch, per no esser estats majordoms no podían arribar, a esser insiculats en ditas Bo*l*ssas, ans be sempr*a* se experimentaua que los qui arribaven a exos officis eran los qui mes prodigament gastauen llur Isienda, a gust dels qui hauian de fer la nominacio, lo que han verificat alguns vells homens, de tota fe, y credit, mitjen*s*sant jurament, en la causa que se aportaue entre Francischo Daura, y Domingo Galant de vna, y los Consols de dita Confraria de altra, a relacio del mag.h D.r Palmarola, assessor de V. S.; dient que seguint la obseruan*s*sa de las dalt dites Ordinacions, en fer la nominacio per dits officis nos tenia atendencia, sino en anomenar a los que eran mes prodichs en gastar llur Isienda sens attendre a la conueniencia de la Confraria; y hauista que de axo se seguiria hauer de reuocar vna ordinacio per V. S. feta, ab fonaments de vn gran zel de la pau, quietut y tranquillitat de dits Mestres; y tambe de que los Molt Ill.tres S.rs Consellers com a pares de Republica, y axi zelosos del be comu, poguessen liberament insicular las personas que de dits mestres ben vist los sería; Attenent a tot lo predit, y a moltes altres coses que notoriament constan, y axi matex attenent a la injuria y agraui tant gran se faría a dits insiculats per ser homens de honor, y reputacio, y no constant de causa alguna que suficient sia, ni puga ser per la tal priuacio; Los dits Mestres Argenters a V. S. Suplican sie seruit, en cas que sobre ditas cosas se haje de fer deliberacio, deliber sian conseruades les ordinacions fetas, als 20, y 30 de Agost del any 1670, y axi be mantinguts los dits mestres en sa insiculacio, gaudint de tot lo que per ella gaudir se pot, sens prejudici de cosa alguna, lo que a mes que es de justicia, ho rebran a particular gracia y fauor de V. S. Off.o &c. — Altissimus &c. — Blanxart.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus Ciuitatis.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, inserta n.º 2, entre'ls folis 150 y 151.)

N.º 26

Suplicació dels Argenters insiculats pels Consellers.

«Molt Ill.e S.r

Per ocasio que la Confraria dels Argenters dexaue de regonexer per ben insiculats los que los molt Ill.es s.rs Consellers insicularen en lo any passat de 1670 en las bolsas de consols fou nessesari que dits molt Ill.es s.rs Consellers enuiassen a cercar als consols de dita Confraria y sels feu manament de paraula de que regoneguessen als dits inciculats per ben inciculats, y que en las promenias los cridassen axi com cridan als demes inciculats imposantlos certa pena lleuant de dit manament en poder del secretari de VS.a y de la matexa manera despres que los molt Ill.es s.rs Consellers que son vuy feren la inciculacio de altres mestres y despres de hauer fet la extractio de consols de dita Confraria qui foren Joseph Many per Consol major y Jau.e Anglada per menor dits Ill.es s.rs Consellers feren altre manament al dits Consols nouament extrets ab pena de 500 florins de or als cofres de sa Mag.d aplicadors en jornada de 31 de Jener 1671 en poder de dit secretari y si be dits Consols no auian may contrafet a dits manaments per auer escusat lo tenir promenias ab confiansas que V. S. los tornaria las ordinacions reuocadas y que los dits inciculats per VS.a serian priuats de la extractio. Pero vist la resolucio presa per VS.a als 12. de 8.bre del present any de 1671 confirmant las ordinacions per VS.a fetas en lo agost de 1670., lo endema y altres dies apres no duptaren en obrar al contrari del manat y statuit per VS.a tenint promenias sens regonexer ni conuidar als dits inciculats per VS.a de las quals sen fa ocular ostencio *pro ut ecce.* Y no sols nols cridan en ditas promenias pero encara los priuan de tot lo demes que partisipauen antes que VS.a prengues dita resolucio lo que es gran desconsuelo de esta part attes vuy se troban despullats no sols del que VS.a los ha consedit sino tambe de tot lo que antes gaudian; E com aprofitaria poch lo ordenar, manar, y imposar penas als contrafaens si apres no se obseruaua lo ordenat ni se executauen las penas recahent en gran dany y vilipendi de la jurisdictio de VS.a, y seria donar cami pera que altres Confrarias tinguessen la matexa inobediencia y poch respecte a VS.a Persso dits inciculats suplican sia de son seruey deliberar que dits molt Ill.es s.rs Consellers manen instar la execusio de las ditas penas en que an incorregut los Consols de dita Confraria en la contrafactio dels manaments; Y per quant en los Consells ordinaris celebrats a 20. y 30 de

agost 1670. fou VS.ª seruit honrrar a esta part deliberant que fosen insiculats en las bolsas de consols de la confraria que persso fos VS.ª seruit deliberar esser nouament manar als dits Consols que vuy son y per temps seran de la dita confraria y majordoms de aquella (per ser ells los qui van conuidant) ab las penas a VS.ª ben vistes ajan de aqui al deuant de cridar a las promenias als dits insiculats y als qui VS.ª sera seruit incicular per lo temps esdeuenidor fentlos participants de tot lo que gaudexen los demes inciculats y juntament suplica a VS.ª esta part sia de son seruey manar al sindich de VS.ª passe auant ab tot cuidado lo proseguiment de la causa fins la total declaracio de aquella attes en ella defensa VS.ª vn priuilegi Real y espera la conseruacio de poder ordenar y disposar en lo offici de majordoms ho andadors de dita Confraria que ademes que es molt just ho rebran a singular mersse de la ma de VS.ª Off.º &c. — Altissimus &c. — Blanxart.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus ciuitatis.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1671, inserta 6.ª, entre'ls folis 192 y 193.)

N.º 27

Nova suplicació de la Confraría.

Molt Ill.e S.r

La Confraria dels Argenters dela present Ciutat es vna delas mes illustres, que baix de la proteccio de V. S.a estan erigidas: y la que ab affectuosas demostracions se ha assenyalat sempre en lo que se ha offert del seruey de V. S.a: en lo present dita Confraria se troba ab particular desconsuelo, occasionat dels litigis aporta per la eleccio de Majordoms, y insiculacio de Consols, per auerse ab nouas ordinacions per V. S.a fetas, mudant lo estyl, y curs antich de fer dita nominacio, y insiculacio de Majordoms, y Consols respectiuè; Introduî ditas causas la dita Confraria, no duptant, ni posant en questio la libera, y absoluta facultat de V. S.a en estatuir, y ordenar, coretgir, y esmenar ordinacions, y estatuts delas confrarias, que baix sa proteccio militan, no obstant qualseuols priuilegis de aquellas; perque la dita facultat sempre la han regoneguda, y regoneixen en V. S.a y los mandatos, y ordinacions de V. S.a a venerat sempre dita Confraria ab prompta obediencia, com à lleys inuiolables; si empero introduî ditas causas an motiu, y pretext de fer constar a V. S.a que los particulars Confrares, que auian instat las nouas ordinacions, encara que pretextuaren lo motiu ab la utilitat publica, empero la realitat era molt al contrari, y que de la obseruança delas nouas ordinacions se podian seguir danys irremediables: Tingue noticia S. Ex.a de ditas causas, y plenament informat del deduit y pretes en aquellas declara tenir particular gust se reduissen à concordia, pera effectuar la qual las pretensions dela Confraria se deposaren a la libera disposicio del Molt Ill.e S.r Canceller, y las del Syndich de la present Ciutat al Mag.ch Joseph Aleny en quiscun dret y de la R. Aud.a D.r los quals despres de differents confarencias, y de auer reportat lo discorregut en aquellas lo dit Mag.ch D.r Aleny al Consistori de V. S.a de conformitat ajustaren ditas causas, y pretencions als capitols llargament contenguts en vn paper per vn, y altre firmat, que original se troba en ma, y poder dels Molt Ill.es S.rs Consellers. Per lo tant ab tot rendiment la dita Confraria à V. S.a supplica sia de son seruey reconsiliarla à son carinyos tutamen per medi del ajust en dit paper capitulat, y conuingut: Y encara que segons orde de escriptura en dit paper en ultim lloch se trobe auer de renunciar dita Confraria en ditas causas: Ab tot *ante omnia* offereix dita Confraria renunciar à aquellas, deposant totas sas preten-

cions y augments a la acertada disposicio, y deliberacio de V. S.ª assegurantse ab lo sobredit la vtilitat a la cosa publica, la quietut entre dits Confrares, y influint alientos nous, a dita Confraria, y Confrares; pera que ab nouas demostracions, y prompta obediencia se emplean en lo que sia del major seruey de V. S.ª — Officio &c. — Altissimus &c. — Roquer.

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.

V.t Joffreu Ad.tus ciuitatis.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1672, inserta n.º 3, entre'ls folis 69 y 70.)

N.° 28

Suplicació de sis particulars confrares.

«Molt Ill.e S.r

A notitia de esta part dels particulars Argenters ha peruingut que la Confraria dels argenters hauia suplicat als molt Ill.es S.rs Consellers fossen seruits proposar de paraula, ab Supplicatio donada per dita Confraria contenint en effecte que VS.a delibere que dits Molt Ill.es S.rs Consellers se desfassen totalment delas Insiculacions de las bolsas de Consols de dita Confraria de tal manera que no pugan Insicular a ningun argenter encara que fos amich o parent ni fill sino que en lo any de inciculatio estigan restrets y obligats en hauer de Insicular aquells que la Confraria haura fets majordoms Y que los insiculats per dits Molt Ill.es S.rs Consellers sien resinsiculats o, be priuats de la extractio afins sien estats Majordoms Perço dits particulars argenters representan a VS.a las cosas seguents

P.mo que sobre aquesta materia y petitio de dita Confraria ja V. S.a hi prengue resolutio ab deliberatio de 12 de 8.bre prop passat en la qual VS.a delibera de que dits Molt Ill.es S.rs Consellers en manera alguna se desfessen de dites Insiculations y que los que dits S.rs Consellers hauien Insiculats en manera alguna fossen desinsiculats ni priuats de la sort ans be VS.a confirmà altre vegada las ordinations de 20, y 30 de Agost 1670.

Y en asso procehi VS.a ab la rectitut y prudentia acostumada attes los Molt Ill.es S.rs Consellers tenen la Insiculatio de proms y Consols de totas las demes Confrarias y Collegis y es molt just tingan tambe la de dita Confraria dels argenters.

Item se representa a VS.a que tenir dita pretentio dita Confraria sols es per tenir ella las Insiculations y que dits Molt Ill.es S.rs Consellers precisament degan Insicular los anomenats per la Confraria que seran los que haura fets Majordoms, de tal manera que dits S.rs Consellers no tinguen arbitre algu pera beneficiar a parent, germa ni fill, y axi restar dita Confraria tant Senyora que no haje menester a VS.a ni estarli sobjecte, ni çots la obedientia de VS.a y dels dits Molt Ill.es S.rs Concellers.

Y asso se experimenta vuy perque desitjant VS.a posar remey en alguns abusos que feya dita Confraria en lany dels pretensors del carrech de Majordom dels quals abusos consta de vn testimonial, eo informatio rebuda de relatio del mag.ch D.r M.r Joan Palmarola assessor de VS.a, y sentintse culpable dita Confraria, per diffugir y

impedir a VS.ª lo administrar justitia mogue la causa que vuy aporta en la R. A. contra la present Ciutat negant a VS.ª la jurisdictio que te de statuir y ordenar en la nominatio de Majordoms de dita Confraria fundantse ab vn priuilegi Real Reuocat per altre priuilegi Real concedit per lo S.r Rey don Fernando (que gose de gloria) donant a VS.ª spetial poder de statuir y ordenar en dita nominatio de Majordoms.

Se experimenta tambe de tantas ingratituts y inobedientias que dita Confraria ha comesas contra de VS.ª y dels Molt Ill.es S.rs Consellers no sols en fer despedir manaments Reals, sino tambe ab molta llibertat obrar contra manaments fets per dits M.t Ill.es S.rs Consellers sens temer penas lo que ha resultat en gran dany y vilipendi de la jurisdictio de VS.ª y menoscabo de la auctoritat dels S.rs Consellers passats y de anys atras, y a donar cami per que altres Confrarias y Collegis fessen lo mateix com se es experimentat maxime en la dels Sabaters; y finalment en quant al que demana dita Confraria que los insiculats per los S.rs Consellers sien desinsiculats o, priuats dela extractio veu VS.ª quant sens raho es dita pretentio attes VS.ª no ha acostumat may ni deu (salua pace) desinsicular a ningu sino es ab legitima causa per recaurer en agraui del insiculat y seria posar en mal exemplar perque axi com vuy priuaria de la sort als dits argenters (lo que nos creu) dema se poria fer lo mateix dels insiculats en las bolsas de proms de Sastres, Sabaters, Fusters, y demes Confrarias y Consols dels Collegis.

Perço Estos particulars argenters bax firmats supplican a VS.ª sia de son seruey no donar lloch ni condecendir a la pretentio y petitio de la dita Confraria ans be manar deliberar si y conforme fonch deliberat als dotse de octubre y 30 de 9.bre 1671 y attes VS.ª tantas vegadas ha pres resulutio en esta materia Suplican perço dits particulars argenters sia VS.ª seruit manar deliberar algun medi qual la prudent censura de VS.ª ab tant, acert y dispositio en totas cosas acostuma pendrer, pera que las ditas ordinations de 12 de 8.bre y 30. de 9.bre 1671 sien obseruadas segons la serie y thenor de aquelles, que a mes sera de gran seruey de Deu y conuenientia de VS.ª los suplica[n]ts o, rebran a singular gratia y merce de la ma de VS.ª — Altissimus &c. — *Blanxart.*

Fran.h Bosch Argenter
Francesch Via Argenter
Joan Roig argenter
Joseph Ros argenter
Bonauentura Fornaguera Argenter (rubricat)

Per la indispositio de Saluador Pougem Argenter ‖ lo qual esta detingut en lo llit y de consentiment ‖ seu firma *Bonaventura Fornaguera.*

V.t Palmarola Ad.tus Ciuitatis.
V.t Joffrer Ad.tus ciuitatis.»

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1672, inserta n.º 4, entre'ls folis 69 y 70.)

N.° 29

Suplicació dels mestres examinats no fills de mestre.

Exm. Señor

Los Mestres Confrares Argenters de la present Ex.ma Ciutat que no son fills de Mestre ab la deguda veneracio, y rendiment á V. E. representan: que si be prudencialment (com sempre) foren del servey de V. E. ab la deliberació feta al 30 de Maig *1672* instituir y ordenar que tots los anys en lo dia y festa de Sant Bernabé se fes elecció de los Majordoms de dita Confraria, un anomenat Majordom major y lo altra menor, presigint lo modo, disposició y forma ab que se hauía de fer semblants eleccions y nominacions; y que despres de elegit lo Majordom major se fes fer la de tres Mestres confrares de dita Confraría (que segons la consuetut y observancia fins vuy practicada son estats sempre tres confrares Argenters no fills de Mestre) dels quals per lo Concell general de aquella fos elegit un per lo ofici de Majordom menor lo qual junt ab lo Majordom major per lo termini de un any hagues de exercir dit carrech; Pero no poden omitir los Suplicants lo representar á V. E. que si be dita Ordinació ab la referida forma concebuda en la ocasio se feu, fou molt equa y rahonable (com sempre son estades, y son las que resultan del gran zel, que sempre resideix en V. E.) ab tot hauent ocurregut de nou als Suplicants diferents particulars rahons, y afiansats que aquellas en lo conspecte de V. E. serán benignament oydas, passan ab tot obsequi á ponderarlas, no duptant, que seran bastants y suficients pera inclinar lo animo de V. E. á que premeditadas aquellas se digne ab los medis mes proporcionats estatuir y ordenar noua forma en ordre á la nominació y elecció de Majordom menor de la dita Confraria.

La primera raho, que posan en la alta comprehensió de V. E. es no haueri dificultat alguna, que qualseuol Estatut, o ordinació (per molt restreta y limitada que sia) admet en via de dret extensió, y ampliació, quant la cosa sobra que recau lo Estatut, y disposició, ha mudat de estat, per conciderarse sempre esser estada la mente del Legislador, y Estatuhent lo continuar las Ordinacions y Estatuts restant las cosas en aquell primeuo estat, que tenian en lo temps de la promulgació de aquellas; y si esta facultat en via de dret se troba esser concedida a qualseuol Legislador y Estatuhent, ab quanta major rahó, se ha de venerar en V. E. qui ab los continuats serueys fets als Serenissims Senyors Reys de Aragó ha sabut merexer la libera facultat de estatuhir y ordenar, corregir, y esmenar independentment

en tots los fets de Collegis, y Confrarias en forsa de diferents Reals Priuilegis á V. E. concedits y atorgats; y com sia indubitat, que en la subjecta materia en la present ocasio sia mudat lo estat, en que se trobauan los suplicants, y la Confraria en lo temps que per V. E. fonch feta dita Deliberació del estat en que de present se troban: Attes que vuy en dita Confraria entre cent y vint Confrares se compon de sinquanta set Mestres examinats, qui no son fills de Mestre y encare no han exercit dit carrech de Majordom menor, y axi molt major número del que se trobauan esser Mestres Argenters no fills de Mestre, als 30 de Maig de 1672 diada de dita Ordinació, y axi es casi en dos parts mes, conforme essent V. E. seruit podra manar informarse del que resulta, que en res obstant dita Ordinació hauent mudat de estat la materia pot, y es libero, y facultatiu en V. E. lo ampliar, corregir, y esmenar la sobradita Ordinació.

La segoña raho consisteix, en que trobantse vuy tant crescut lo número dels confrares Mestres Argenters, que no son fills de Mestres, ab la esperansa que cada any, da per los fadrins ques passan Mestres; y da cada dia per las fillas de Mestre, que se casan, haver de augmentarse mes, si hauria de presistir, y obseruarse la Ordinacio que V. E. en lo dit any 1672. feta, fora regularment casi imposible, que la major part dels suplicants poguessen tenir esperansa de la ditxa de ser elegits en lo carrech, y ofici de Majordom menor de dita Confraria, y axi casi totalment imposibilitats de poder gosar dels honors y prerrogativas, que gosan los que han exercit lo carrech de Majordom, per causa que com los qui professan dita Art, antes de poder merexer la Mestria tingan de ordinari la edat de vint y sinch anys poch mes ó manco, y havent de entrar a exercir dit carrech, sol un dels suplicants quiscun any y per antiguitat de la Mestria conforme axi ho disposa dita Ordinació, y ben cert que la major part dels suplicants no podran prometrerse poder ser elegits en dit carrech, y ofici.

La tercera rahó, que apar afauoreix als suplicants es que obseruantse la referida Ordinació per V. E. feta es cert e indubitat, que los fills que vuy se troban dels suplicants y exercexen, y exerciran dit Art, en atencio del limitat numero de fills de Mestres, que se troba hauerhi, encara que hajan de entrar a ser elegits en lo ofici, y carrech de Majordom major, segons hantiguitat de la Mestria, vindran a gosar los honors, y prerrogatiuas de dita Confraria antes que los propris Pares: Lo que apar ser una desigualtat notoria contra lo orde de la naturalesa, molt estranya á la rahó natural, que lo fill puga mereixer la antelació en los honors, y perrogatiuas quant estas prouenen del mateix Pare.

La quarta rahó, en que fundan los suplicants esta humil quant rendida peticio, consisteix en que segons las ordinacions de la matexa Confraría per V. E. fetas y disposadas se ha acostumat, y se acostuma de quatre en quatre anys fer la insiculacio de las bolsas de Consols de aquella, y com en estas no pugan ser ensiculats sino aquells confrares que han exercit lo carrech de Majordoms, es contingent venir lo cas, que per defecte de subgectes se veja V. E. precisat á hauer de ensicular alguns que a no ser tant limitat, y estret lo número

dels confrares que tenen aptitut pera la ensiculacio, en manera alguna se ensicularian: Lo que resulta en notori dany, y prejudici, tant al comu de dita Confraria com en menyspreu de altres, que podían ser ensiculats, quedant coartada la facultat de V. E. de poder elegir en major numero de habils a aquells subjectes, que li aparexeria ser mes aproposit pera obtenir lo carrech de Consols de dita Confraria.

Estas (Ex.m Señor) son las rahons que apar deuhen inclinar lo generos animo de V. E. pera condecendir á la justa petició dels suplicants, y destas mateixas resultan los nostres detriments, danys e inconuenients, que á presistir en la forsa, y valor la referida Ordinació en orde de no poder ser elegit quiscun any sino un Mestre confrare en lo carrech, y ofici de Majordom menor, se ocasionarian y podan sucsehir: los quals sens dificultat esperan inclinar lo animo de V. E. pera que sia de son agrado ampliant, y extenent dita Ordinacio, estatuhir y ordenar, que de aqui al deuant en lo dia, o festa de S.t Bernabe de quiscun any per lo Concell general de dita Confraria (precehint empero la proposició dels Consols) sia elegit major numero de Majordoms menors de aquells Mestres confrares, que no son fills de Mestre, regonexentse que ab aquest sol medi pot tenir lloch la regla de proporció e igualtat, com axi ho esperan los suplicants de la rectitut, zel, y grandesa del ánimo de V. E. — Offitio &c. — Altissimus &c. — Solanes.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.º 4, a seguit del foli 7.)

N.° 30

RELACIÓ VERDADERA || DEL FET, PER LO || QUAL SE HA || PRESENTAT || SUPLICA || ALS EXCELLENTISSIMS SENYORS || CONSELLERS || DE LA PRESENT CIUTAT; || PER PART || DELS MESTRES ARGENTERS, || QUE NO SON FILLS || DE MESTRE.

Per quant ab la Ordinació feta per lo Consell de trenta sis de la Excellentissima Ciutat de Barcelona, als 30 de Maig 1672. fou ab tot acert, y rectitut (atesas las circunstancias de aquell temps) deliberat, que quiscun any als 11 del mes de Juny, dia de la Festivitat de Sant Bernabé, lo Consell General de la Confraría dels Argenters de la present ciutat fes elecció de dos carrechs de Majordoms, lo vn nomenat major, y lo altre menor ab esta solemnitat, forma, y diferencia, que en lo cárrech de Majordom major fos feta terna per los Consols de dita Confraria de tres Argenters Confrares fills de Mestre, o de tres Argenters Confrares, que ya fossen estats Majordoms menors, servada en tots la antiquitat de sa Mestria; y que en lo carrech de Majordom menor se fes tambe terna de tres Mestres Confrares, que no fossen estats Majordoms, segons sa antiquitat de Mestria, y que en un, y en altre Ofici lo elegit ab major número de Vots exercís dit puesto per lo termini de un any.

Per quant, pues los Mestres Argenters fills de Mestre consideraren, y premeditaren, que dita Ordinació los fore estat molt prejudicial; ya per que segons la alternativa de aquella era facultatiu libero, y arbitrable als Consols de dite Confraria lo proposar per al carrech de Majordom major tres Mestres fills de Mestre, ó tres Mestres no fills de Mestres, que ja fossen estats Majordoms menors; y ja que per rahó del número crescut dels Mestres fills de Mestre se regoneixien impossibilitats á poder lograr á causa de la qualitat de mes antich lo exercici de dit puesto, presentaren suplica al Consell General de dita Confraria, demanant se donás providencia en elegir lo medi pera remediar tant considerable detriment, y prejudici; y ab lo Consell General convocat, y congregat als 26 de Mars 1699. benignament se concedí á dits Suplicants, que per part de dita Confraria á gastos, y despesas de ella se suplicás á la Excellentíssima Ciutat de Barcelona se dignás revocar la sobredita Ordinació de 30 de Maig 1672. y promulgarne altra de nova, ab la qual se ordenás, y estatuhis que precissament se hagués de fer la terna de dit puesto de Majordom major, posant en ella tres Mestres fills de Mestre, anomenant per dit efecte quatre per-

sonas de dita Confraria, per la direcció de las quals se encaminás lo exit de dit negoci.

Pendent la efectuació de dita deliberació de la Confraria dels Argenters: Attenent també, y considerant los Mestres, que no son fills de Mestre, que la Ordinació de la Excellentissima Ciutat de Barcelona de 30 de Maig 1672. los era molt perjudicial, per quant trobantse la dita Confraria composta entre altres del numero de sinquanta set Confrares, que no son fills de Mestre, ab la certitut de major augment quiscun any, y fentse la terna, y elecció del puesto de Majordom menor segons la antiquitat de Mestria, era molt dilatat lo temps que havia de discorrer per al logro de dit puesto; de tal manera, que lo vltim de dits Mestres á causa del espay de sinquanta set anys, y brevetat de la vida humana se mirava casi impossibilitat de exercirlo; Y atenent, que si lo Consell General, per causa de dita impossibilitat havia concedit afavorir als Mestres fills de Mestre, qui tant solament son en numero de dinou, ab molta major rahó, essent los Mestres no fills de Mestre sinquanta y set en número, se esperançavan per rahó de la mateixa impossibilitat mereixer benignos oydos: Y finalment premeditant que no havian de desmereixer sas Suplicas assistidas ab la rahó, lo que havían merescut los Mestres fills de Mestre, als 28 de Mars prop passat presentaren Suplica als Consols de dita Confraria á fi, y efecte de que llegida aquella en lo Consell General de dita Confraria, se dignás esta suplicar á la Excellentissima Ciutat lo redrés de dita Ordinació de 30 de Maig 1672. Y si be no pogueren conseguir, que dita suplica fos llegida en Consell General, fou aquella proposada en la Promenía (que se compon dels Oficials actuals, y de tots los que son estats Majordoms) la qual elegí quatre personas, que ohits los Suplicants discorreguessen lo medi pera obviar á dit inconvenient, las quals quatre personas elegidas á forças de la gran rahó assistia als Suplicants (si be nols concediren tot lo que sa raho persuadia) sens ohirlos discorregueren lo medi de que en lo present any 1699. se elegís un Majordom major dels Mestres fills de Mestre, y dels no fills de Mestre dos Majordoms menors; en lo any seguent vn de quiscun de dits dos gremis; en lo vinent vn dels fills de Mestre y dos dels que no son fills de Mestre, y axi alternadament tots los seguents anys.

Pero considerant los Mestres Argenters no fills de Mestre, que lo sobredit medi discorregut per ditas quatre personas, no saneava encara lo prejudici, e inconvenient de dita Ordinació; ja perque encara que se alternassen los anys quedava lo espay de quaranta un any pera que lo vltim Mestre, dels que no son fills de Mestre arribás á obtenir dit carrech en aquella edat, que ja no fora bo per sa direcció; y ja perque dit medi no servava lo orde de proposició entre lo número de sinquanta set Confrares no fills de Mestre y lo de dinou Mestres fills de Mestre, y ja finalment perque la pretensió de dits Suplicants no podia ocasionar, dany, inconvenient, ó prejudici algu als fills de Mestre, als 8 de Abril prop passat ab tot rendiment, y veneració presentaren altra Suplica á la Promenia de dita Confraria, á fi de que los assistís en suplicar á la Excellentissima Ciutat de Barcelona, se dignás

concedir una nova Ordinació, ó anyadir á la antecedent, ab la qual se donás forma á la elecció de major numero de Majordoms menors

No havent pues dits Mestres Argenters no fills de Mestre merescut resposta á sa Suplica, á la qual segons la atencio de son contengut, no podia negarseli, los es estat precis recorrer al amparo, rectitut, y clemencia de la Excellentissima Ciutat de Barcelona, posant ab suplica en la alta comprehensió de aquella las rahons, motius, y fonaments, quels assisteixen: Y si bè á comprehensió tant intelligent, apar osadia lo proposarli lo medi, ab tot lo que apar mes convenient als que han manejat los negocis intrinsecs de dita Confraria, es que la Excellentissima Ciutat de Barcelona, se dignás concedir vna nova Ordinació, ó anyadir á la ja promulgada de 30 de Maig 1672. disposant, y estatuhint, que á las dos Plaças de Majordom major, y menor se ajustassen altres dos Plaças en esta forma: que per quant la Confraria dels Argenters de la present Ciutat se compon de tres diferencias de Mestres, uns que son fills de Mestres en numero de dinou; altres qui no son fills de Mestre, en numero de trenta set; y altres, qui no essent fills de Mestre son casats ab fillas de Mestre, y estos en numero de vint si be gosan totas las Prerrogativas, y Privilegis de fills de Mestre, pero en orde als carrechs de Majordom son comptats en lo gremi dels no fills de Mestre, se fes quiscun any en lo dia de Sant Bernabé elecció de vn fill de Mestre en Majordom major, se nomenás vn Mestre no fill de Mestre casat ab filla de Mestre en Majordom segon, y se elegissen dos Mestres no fills de Mestre en dos Plaças de Majordoms menors; ab aquest medi se abreviaría lo curs del temps, pera poder los Mestres no fills de Mestre entrar a exercir dit carrech; ab aquest medi se servaria la igualtat, y proporció entre tots los gremis de dita Confraria; ab aquest medi podria dispensarse á la Confraria lo donar (com avuy dona als Majordoms) vint y sinch lliuras per ajuda de costa dels gastos se ofereixen als Majordoms; puix essent quatre los elegits en dit cárrech podrían mes facilment suportar los gastos, que en virtut de consuetuts, y observanças se oferexen a dita Confraria y á aquest medi esperan los Mestres Argenters no fills de Mestre, que ab sa rectitut, zel, y justicia se adherirá la Excellentissima Ciutat de Barcelona.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.° 4, estampat, entre'ls folis 107 y 108.)

N.° 31

Súplica dels Cònsols y Confraría.

Ex.m Señor.

A noticia dels Consols y Confraria de S.t Aloy dels argenters de la present Ciutat ha previngut que per part de alguns particulars Confrares Jovens de dita Confraria se hauria presentat alguna Supp.° á V. E. instant ab ella la commutació o reuocacio de algunas ordinacions fetas y concedidas per V. E.a y Concell de trenta y sis a dita Confraria per lo bon regimen administracio y conservació de aquella y aserca de la ellecció de majordoms, pretenent mudar la forma fins vuy obseruada en execusions de ditas ordinacions; E com dita pretencio hagues de impugnar lo ordenat per V. E.a y Concell de trenta y sis ab tanta deliberacio maduresa y prudencia, en benefici y conseruacio del comu de dita Confraria y Confrares de aquella seria molt en prejudici de dita Confraria y perturbaria la quietut de aquella entre sos confrares ab tal nouedat com se preten y per moltas altras rahons y prejudicis considerables que en son cas y lloch se representaran á V. E.a; per ço y altrament Suplican humilment á V. E.a sia seruit no condecendir ni donar lloch a tals pretesas nouedats e historias y que en tot cas sia del seruey de V. Ex.a per meter y donar lloch á dita Confraria pera fer las representacions conuenients, per dit effecte que á mes de ser cosa tan equa y justa ho rebran á singular merce de V. E.a Off. &c. — Altissimus. — Arcedet.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.° 5, entre'ls folis 107 y 108.)

N.° 32

Los Consellers y quatreta declinen la missió que se'ls confià.

Ex.m Señor.

Inseguint la deliberació feta per V. E.a als 7 de Maig prop passat del corrent any 1699. contenint en sí que la dependencia de las suplicas donadas per part dels Confrares dels argenters no fills de mestres y dels Consols de la Confraria dels Argenters de la present Ciutat respectiue fossen comesas als Ex.ms S.ors Concellers y quatre personas del concell de trenta sis per sa Ex.a nomenadoras, las quals vessen, premeditassen y practicassen lo contengut en ditas suplicas ohint totas las parts, y del que en consideració dels informes de una y altre de aquellas aparexeria poderse disposar per major util del benefici publich y comu de dita confraria ne disposassen vn paper lo qual los E.ms S.ors Concellers fossen seruits proposarlo al present concell, pera que en virtut de ell ab major acert se pogues deliberar lo sabedor.

Las quatre personas per dits Ex.ms S.rs Concellers anomenades passan á dir y representar á V. E.a lo seguent.

Que hauent en execucio del sobrereferit ohit ditas quatre personas las sobreditas parts respectiue diferents vegades y ab diferents conferencias axi junts com separadament discorrent diferents medis per concordar ditas controuersias y sossegar los animos de ditas parts entre altres dels medis discorreguts foren Sinch. Lo primer dels quals fou es á saber que los mestres argenters que son fills de mestres, los quals vuy componen lo numero de vint, o, los que se trobarian cada any á la ocasio de fer majordoms si anyadissen tants mestres gendres de mestres los mes antichs de mestria quants serian menester per igualar lo numero als que quedarian jovens mestres, no fills de mestres, ni casats ab fillas de mestres y á les horas de cada una part fer vn majordom y que lo Majordom fos del numero dels dits fills y gendres de mestres y lo menor del numero de dits jovens mestres no fills ni casats ab fillas de mestres.

Lo segon medi consisteix en que vn any se fes Majordom major de fills de mestre, y majordom menor mestres no fills ni casats ab fillas de mestre, y de casats ab fillas de mestre; lo segon y seguent any se fes Majordom major de fills de mestre y Majordom menor de mestres no fills de mestres sens concorrer los casats ab fillas de mestre, y lo tercer any Majordom major de Mestres casats ab fillas de mestre

tantsolament y Majordom menor de mestres no fills de mestres tansolament.

Lo tercer medi consistia en que primer y segon any concorreguessen en lo offici de Majordom major fills de Mestre tantsolament, y al offici de majordom menor concorreguessen mestres casats ab fillas de mestres, y mestres no fills de mestres ni casats ab fillas de mestres, y lo tercer any concorreguessen a Majordom major mestres casats ab fillas de mestre tantsolament, y a Majordom menor Mestres no fills de mestres ni casats ab fillas de mestres.

Lo quart medi consistia que dels tres numeros, o, gremis que componen dita confraria, lo vn dels quals es lo de la Promenia y fills de mestres, lo altre de Mestres casats ab fillas de mestres, y lo tercer numero, gremi de Mestres no fills de mestres ni casats ab fillas de mestres, se fes eleccio de dos Majordoms tots anys, Proposant los Consols de dita confraria al Concell General que tots anys se acostuma tenir per fer eleccio de Majordoms vna terna de tres confrares los mes antichs de mestría dels que no serian estats Majordoms inseguint en aço la antigua observança continuada en lo libre de dita confraria ahont estan continuats los examens; y que de dits tres Confrares proposats en dit concell ne anomenassen dos á llur coneguda ab intelligencia que tots los anys que seria elegit confrare fill de mestre en Majordom, fos aquell Majordom Major preferint als dels altres numeros, o gremis, y si en un mateix any fossen los elegits fills de Mestres, en tal cas fos Majordom major lo mes antich en Mestria, y en lo any que serian elegits dos no fills de mestres fos Majordom major lo mes antich de Mestria, y ab exa conformitat se proseguiria la antigua observança tenen los fills de mestre ab la presedencia de Majordoms majors.

Lo quint y ultim medi consistia en que quiscun any se fes elecció de tres Majordoms, á saber es que del numero, o, gremi dels Confrares fills de Mestre sen proposassen tres en dit concell general los mes antichs de Mestria y de dits tres proposats lo dit concell general fes eleccio de vn majordom á sa coneguda: y axi mateix se fessen los dos restants majordoms en esta conformitat es a saber que los dos restants numeros o gremis com son gendres y los no fills ni casats ab fillas de mestre fossen en un sol numero, o, gremi aggregats y de dit sol numero, o, gremi sen proposassen tres los mes antichs de mestria, y de dits tres proposats dit concell ne elegis dos á sa coneguda ab que vns y altres alternassen la majoria, ço, es que vn any per altre fos Majordom major lo confrare fill de mestre y ab la mateixa conformitat un any per altre fos Majordom major lo confrare no fill de mestre ni casat ab filla de mestre, haventse de seruar en ells la antiguedat de mestria dels que seran elegits.

Estas son Ex.^{ms} S.^{rs} las diligencias que se han fet per medi de las quatre personas per V. E.^{a} nomenades per lo efecte sobrereferit, y los medis que se han proposat á las ditas parts: Empero com no se hage pogut conseguir la uniforma concordancia de aquellas respecte, de vn ni altre de dits medis suposat que lo que apar be á vns se regoneix no aparexer be als altres de calitat que no comprenen ditas

quatre personas per V. E.ª nomenadas poder trobar medi que uniformament sie plausible y agradable a totas las ditas parts: Per ço las referidas quatre personas son de sentir y se inclinan que V. E.ª sie seruit pendrer lo expedient que aparexera millor y mes convenient per la major tranquillitat y quietut de dit estament y benefici publich de dita confraria, que procehint de la alta comprehensio de V. E.ª sera lo mes acertat y proporcionat medi, y axi ho sentim saluo semper, &c.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.º 1, entre'ls folis 214 y 215.)

N.º 33

NOVA SUPLICACIÓ DELS MESTRES CONFRARES NO FILLS DE MESTRE.

Ex.m Señor.

Son tantas las equiuocations, que han concebut los Consols de la Confraria de S.t Aloy dels Argenters de la present Ciutat, ab nom suposat de confraria, en una suplica que nouuament ha preuingut a la noticia dels Confrares Argenters no fills de Mestre, y tan notoria la collusio, ab que han volgut ofuscar los priuilegis de V. E. que es indispensable manifestar la veritat dels fonaments han asistits sempre a la pretensio dels Suplicants.

No pot deixar de ser digna de molta admiratio, que dits Consols ajan uolgut fundar totas las rahons de sa ultima suplica en lo fals pretext de que ab Real Priuilegi concedit per lo Ser.m Señor Infant D.n Joan sa data en Barcelona als 17. de Maig 1381. Se auria concedit, a dita confraria la eleccio de dos confrares quiscun any per lo ofici de Majordom, quant ab la segona suplica per esta part presentada (la qual no ignoran dits Consols) se manifesta la ueritat deduhintse; que ab altre Real Priuilegi concedit per la Magestat del Señor Rey D.n Fernando lo Catholico als 11. de Agost 1495. (lo qual a V. E. representa) atenent que alguns Mestres confrares de la Confraria dels Argenters, ab suposat nom de Confraria auian supresticiament, conseguit lo sobredit priuilegi del Ser.m Señor Infant D.n Joan, y altre confirmatori de aquest, se digná la Magestat del Señor Rey D.n Fernando reuocar, cassar, y anullar los dits dos priuilegis confirmat, y confirmant, y concedir á V. E. la facultat de poder liberament ordenar, y estatuhir acerca la eleccio de Consols y Majordoms de dita Confraria.

Esta considerable prerogatiua de V. E. uolgueren en altra occasio offuscar los Consols de dita Confraria, quan duptantse lo mateix aument de Majordoms en lo any 1670. intentaren causa contra V. E. a Relatio del Noble D.n Fran.co de Ribera, Notari Cortell, fent ostensio solament del priuilegi del Ser.m Señor Infant D.n Joan, selant lo del Señor Rey D.n Fernando y denegant a V. E. la libera potestat acerca los officis de Majordoms y Consols. Pero luego que part de V. E. se exhibi lo dit Real priuilegi del Señor Rey D.n Fernando, cessaren y desistiren de tan uoluntaria pretensió dimanant ordinatió de V. E. als 30 de Maig .1672. (la qual es la mateixa, de que pretenen ualerse los Consols) ab la qual en los anys .1672. fins al any 1674. se anyadiren deu Majordoms supernumeraris, ames dels dos ordinaris, tot lo que

se feu per la publica utilitat, y per euitar las controuersias, e inquietuts entre los Confrares de dita Confraria.

Pretenen fundamentar sa opositio los Consols de la Confraria ab differents rahons, las quals, si be ab lo sobre suposat del priuilegi y ordinatió de V. E. quedan desuanescudas, ab tot se referirá la particular insubsistencia de aquelles; consisteix, la primera en ponderar la premeditació, madurez y acert, ab que fonch feta, la ordinatió de 30 de Maig .1672. No dupta esta part lo acert, ab que dimanan estas, y las demes ordinations de V. E. peró no es negable que qualseuulla Ordinatió, estatut ho priuilegi, que en algun temps segons lo estat era conuenient, per la noua mutatió de las circunstansias, mereix noua interpretatió, reuocatió, y en lo cas present ha mudat de estat la Mestria, per lo gran aument del numero de Confrares com en altres suplicas, se ha posat la alta comprehensió de V. E. y si en dit any *1672.*, se digna V. E. aumentar lo numero dels Majordoms, essent lo numero dels Confrares 66. ab quanta major raho lo dia de vuy, en que son 100 y 20. (sens los 12. atentadament passats pochs dias ha) se auria de concedir lo aument dels Majordoms que se ha suplicat.

Han intentat los Consols donar euasio a esta mutatio de estat fundantse ab lo fals pretext de son priuilegi, y antigua obseruansa de ferse dos Majordoms tant solament; Peró lo pretés priuilegi, com ha reuocat, nols pot afauorir, ni la obseruansa antigua, puix antes del any .1672. se troba auerse fet major numero de Majordoms per dispositió de V. E. com sobre se ha dit: Encara que la raho de la lley, o estatut haje de ser constant é inuariable; Pero quant la rahó se ha mudat, per las circunstancias del temps, pot uariarse la lley, o estatut, y esta es la major utilitat publica, pera persuadir una mutatió de mes, que esta part no se precisa sols en lo aument del numero de Majordoms, Per que si aquest no es ben vist a V. E. sols Suplican sels concedesca la igualtat de concorrer, en dits officis. Dexada la segona raho, que allegan dits Consols per fundarse, aquella en lo priuilegi reuocat, no es subsistent tampoch la tersera fundada en la nouedat de aument de offisials, prinsipalment en ofisis de poch treball y occupasió: Perque la pretensió dels officis de Majordoms, no sols se appeteix per rahó de la occupació y treball, si prinsipalment per la graduatió de entrar ala bossa de Consols, y Consell de Promenia, qualitat que nos pot negar, a Confrare algu, pera poder gaudir dels honors y prerrogatiuas de la Confraria, majorment quant se han discorreguts medis, ab los quals sens creatió de officials supernumeraris, se pot conseguir la igualtat tan deguda als Suplicants.

La quarta raho allegan dits Consols, no necessita de resposta alguna; patint igualment la mateixa insubsistensia: la quinta pretextuada en lo dret adquirit als Confrares ja insiculats, a Consols, y demes officis; Perque dita raho considera la disminutio de sort (si esta se pot disminuir) y no considera lo perjudici de molts dels Suplicants, en no poder concorrer en la sort de dits officis, tanbe deuia escusarse lo ponderar aument de salari als Majordoms, quant, a estos no sels dona estipendi algu, si sels offereixen molts gastos, ni en lo nostre cas se tracta del aument dels officials que tenen salari.

Noy ha inconuenient algu, ni absurdo (com han pretés fundar dits Consols en la Sexta rahó) á vista dels quals nos dega consedir lo aument del numero de Majordoms. Poch reparo es lo aument del Consell particular de la promenia, Perque (á mes que may ab lo aument será consell general) si aquest pot ocasionar escrupol algu, queda saneada la pretensió de esta part ab los medis de la igualtat. Lo inconuenient del regalo, no es de consideratio, per ser son abus derogat, conforme está causa pendent, deuant de V. E. Lo trobarse en la Confraria dels Argenters puestos, y officis de molta experiencia, y prudensia, no es inconuenient si major fonament; per la pretensió de esta part. Deixan los Suplicants de ponderar, que lo Mestre argenter, qui vuy exerseix, lo offici del Contrast y lo exersi en proprietat tres anys ha (anomenat Juseph Ros) per aver estat Majordom, com ha fill de Mestre, sols tenia la edat, de 32. anys. Omiteixen que Juseph Arnó, qui ocupa lo exersisi de Examinador, per ser estat Majordom, com á fill de Mestre, sols te la edat de 36. anys. Deixan que Gabriel Llor, com a fill de Mestre fou Majordom en edat de 21. anys. Omiteixen; que Miquel Vilarubi, com a fill de Mestre fou Majordom en edat de 22. anys; Quant dels Confrares, no fills de Mestre, vuy sen troban molts de la edat de 40. ha .45. anys, que encara no son estats Majordoms: Sols si ponderan ab gran atentió; que si los Consols y Consell de la Promenia donan las plassas de una uegada a 12. fills de Mestre de edat sols alguns de ells de 16. á 20. anys, y si estos ab breu temps segons la antiquitat de la Mestria, a causa del poch numero de fills de Mestre; arriban á ser majordoms majors, com en effecte ho lograran be podan exclamar los Consols de la dita Confraria la madurez de edat, la experiencia, auctoritat, y aptitut per als puestos de dita Confraria tant conuenient al bon gouern y politica, no sols de esta Ciutat; si tambe de tot lo Principat.

No sols son de poca consideratio las rahons ab que han volgut fomentar dits Consols, sa opositio, si tanbe las soltas, que han volgut discorrer, contra las rahons que esta part, a ponderat ab differents suplicas: A cerca de la mutasió del estat de la cosa ja sobre satisfet: lo dir dits Consols que no es inconuenient algu, que molts dels Confrares de una Confraria no arribian a exercir los puestos de aquella, no es solta de la pretensió de esta part: Per que es major inconuenient lo que fomentan dits Consols de voler que .19. fills de Mestre, ab lo espay de .19. anys arribian al puesto de Majordom major, y que ab desigualtat contra tot dret diuino, y humano, sinquanta set confrares no fills de Mestre ajan de guardar lo espay dilatat, de sinquanta set anys; entre la qual desigualtat, es molt contingent (especialment lo die de vuy, en que se donan las plassas als fills de Mestre á la edat de 16. á 20. anys), que lo fill arribia a ser condecorat en las prerrogatiuas de dita Confraria primer que lo Pare, monstruositat de Naturalesa, de urbanitat, y, de política, molt estranya del regimen de totas las Confrarias, y collegis de la present Ciutat; en las quals los fills de Mestre (despres de consedida la plassa) no tenen alguna preeminensia mes, que los Mestres estranys.

Per tot lo que y altrament ates no han pogut los Consols de la

Confraria dels Argenters, discorrer raho alguna (com nos pot) pera contradir a la igualtat demanada, per ser esta la mateixa raho deriuada de la justicia divina, y humana, Suplicant dits Confrares Argenters, no fills de Mestre; se digne V. E. consedirlos la igualtat per ells á V. E. repetidas y humils suplicas demanada lo que venerarán a singular fauuor de la grandesa de V. E. — Altissimus. — Solanes.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.° 1, entre'ls folis 242 y 243.)

N.º 34

Representació feta al Concell pels Cònsols y Confraría.

Ex.m Senyor.

Los Consols, y Confraria de San Aloy dels Argenters de la present Excellentissima Ciutat, diuen, y representan á V. Exc.a que ab la Ordinacio feta per lo Savi Concell de trenta sis als 30 de Maig 1672. fou disposat, y estatuit, que quiscun any als 11. del mes de Juny, die de la Festivitat de S. Bernabe, per lo Concell general de dita Confraria se fes eleccio de dos Majordoms, lo vn anomenat *Major*, y lo altre *Menor;* Ab esta forma, y diferencia, que per lo carrech de Majordom major se fes terna per los Consols de tres Argenters Confrares, fills de Mestre, o de tres Argenters Confrares que ja fossen estats Majordoms menors, servada en tots la antiquitat de sa mestria; y que en lo de Majordom menor se fes tambe terna de tres Mestres Confrares mes antichs, que no fossen estats Majordoms; y que en vn y altre, lo elegit ab major numero de vots exercís. dit puesto per lo termini de vn any.

Y havent presentit dits Consols, y Confraria, que per alguns Mestres Argenters, no fills de Mestre, se pretendria haverse de aumentar lo numero de Majordoms menors, y que per ço haurian acudit á V. Exc.a ab supplicacio per ells presentada peraque sia del agrado de V. Exc.a derogant, o revocant la referida Ordinacio, estatuir, y ordenar, que de aqui en avant en dit dia, ó Festa de S. Bernabe, per lo Concell general de Confrares de dita Confraria, precehint empero la proposicio dels Consols, sia elegit major numero de Majordoms menors de aquells Mestres Confrares, que no son fills de Mestre; ponderant per dit effecte diferents rahons pera persuadir dita mutacio, y derogació, ha aparegut als Consols, y Confraria, esserlos precis, é indispensable, en cumpliment de sa obligació, y carrech, per esser la dita Ordinació emanada de la autoritat de V. Exc.a que sempre deu venerar, altra de las prerogativas, y honors de la Confraria, y axi tocar á esta lo defensarla, á mes de ser tant conforme á la vtilitat publica, y vtil al be comu de aquella, representar á V. Exc.a las rahons, que á favor del establiment, conservació, y perseverancia de la referida Ordinació, assisteixen á la Confraria, ab exclusió de dita pretesa novedat (que per si mateixa es sufficientment suspitosa) y de sos ideats fonaments, ab que pretenen dits particulars colorarla.

La primera rahó, que se ofereix als supplicants posar en la consideració de V. Exc.a ès, que la sobre dita Ordinació de 30 de Maig 1672.

fou feta ab tant notable, y singular premeditació per lo Savi Concell de trenta sis, que precehì á ella elecció de quatre personas de aquell, pera que estas, oidas, y extensament platicadas las pretensions, tant del Comu, com de alguns particulars Argenters, mirassen lo mes vtil per lo Comu, y particulars de la Confraría, y per establir pau, y unió entre sos Confrares, per lo present, y esdevenidor; discorrent los medis mes saludables, y proporcionats, per fer cessar totas emulacions, controversias, y negociacions en tots los Confrares que eran, y en avant serian; com en effecte ho posaren en execució. Y feta relació per ditas quatre personas de la vtilitat, y conveniencia del Comú de la Confraria, en que se fes la elecció de Majordoms en lo numero, y forma sobredita, se passá á fer dit Estatut, y Ordinaciò, com apar del proëmi, y contingut en aquella. Y per conseguent essent, y trobantse ordenada, y estatuida la forma de dita elecció de Majordom ab tanta premeditació, y tenint per principal fi la utilitat publica, y comuna, y la quietut, y unió dels Confrares; militant vuy estas mateixas causas, no apar se dega donar oydo á la pretesa mutació, y derogació de la Ordinació sobredita, per haverse previngut ab ella lo evitar las controversias que ara novament se experimentan: puix se feu per llevar no sols las inquietuts que a les hores hi havia, sino tambe las esdevenidoras.

La segona rahó es, perque la nominació, ó elecció de dits dos Majordoms, no te lo origen de poch temps á esta part, ni de dita Ordinació de 30. de Maig 1672. sino de mes dilatats anys, y antiquissim temps, trobantse concedit á dita Confraria ab lo Real Privilegi del Serenissim Senyor Infant Don Joan, dat en Barcelona als 17. de Maig 1381. lo poder fer, ò elegir quiscun any dos Confrares de dit Offici, que tinguessen nom de Majordoms. Y semblant elecció de sols dos se es continuada sempre fins lo dia de vuy, y aixi per lo discurs de mes de tres centurias; y fonch observada, y manada observar ab la Ordinació predita del any 1672. puix se suposa ab ella no haverse de elegir cada any, sino sols dos Majordoms en la forma expressada. Y aixi corrent ja quatre centurias, en que la Confraria ha vsat lo mateix tenor de regimen que vuy en dita elecció, no apar dega permetrerse mutacio en aquella, passant á ser major numero de Majordoms; majorment tenint son origen de vna Real concessió, puix seria alterar la forma prescrita en aquella.

La tercera rahó es, perque, a mes de que seria novedat lo aumentar lo numero de Majordoms, es de observar, que lo exercici de aquells de present, y de molts anys á esta part, consisteix sols en la obligació de haver de fer juntar Promenias, y Concells generals que en lo discurs del any se ofereixen tenir (essent aixi que ja per est efecte tenen un Andador per convidar), y en altres exercicis de poca ocupació, y treball: de tal manera, que vn sol seria en tot cas bastant per cumplir totas las ditas obligacions, com se ha experimentat moltas vegadas, y particularment en lo corrent any, que lo Majordom menor las ha cumplert sol ab tota puntualitat, per indisposició del major; y es cert, y constant, que lo aument de Officials, y creació de supernumeraris en algun Comú, sols se admet, y pot tenir cabiment, quant la necessitat ho

demana, ò la publica utilitat ho dicta per causa de no esser sufficient lo numero dels ja creats per lo cumpliment dels carrechs, y obligacions.

Aumentas mes lo sobredit, per quant, si sobre haver tantas centurias de anys, que en la dita Confraria no se han elegit mes que dos Majordoms, y fins vuy no se ha experimentat falta alguna, que se hage pogut atribuir á esser poch lo numero de dos Majordoms, ans be al contrari, per haverse experimentat sempre, y fins vuy, que los dos son estats mes que bastants per cumplir als carrechs de dits Oficis, y a temps que encara los tenian majors, que de present, y de alguns anys; que rahó, y motiu pot persuadir se hagen de elegir mes? Particularment, si se considera, que lo aumentarse lo numero de Oficials, com se ha dit, seria novedat, la qual per si sola, y de sa naturalesa, per admetrerse, y esser oyda, no sols necessita de concorrer Utilitat, sino tambe ab qualitat de esser vrgentissima.

La quarta rahó es, per que, tenint com tenen los referits Real Privilegi, y Ordinació, tota presumpció de dret á son favor de vtilitat, y be comu de dita Confraria, no sols per la recomendació que en si tenen per la autoritat dels Concedents, y Estatuhints, sino tambe per lo que ha demostrat la llarga experiencia, com resta dit, encare que en la mudança, ó alteració de la forma de elecció dels dos Majordoms, ques pretent, se pogues considerar vtilitat alguna (a be que incerta, y realment no se sap regoneixer, y per ço no hauria de aventurarse lo mes segur, y afiançat ab dita experiencia) no se hauria de permetrer tal mutació, ó alteració, per la novedad que en si aportaria, tenint esta en si la presumpció de mal, y de sospitosa, y no menos, que lo donar foment, y origen á discordias, y per esta rahó no merexer favor algun.

La quinta rahó es, que lo pretes aument de numero de Majordoms seria, y resultaria en notori prejudici de tots los Confrares que fins al present, per raho de esser ja estats Majordoms, se troban habilitats pera Consols, y demes Oficis de la Confraría, puix sels disminuiria la sort, y dret de habilitació ab lo aument del numero dels qui concorrerian per dits Officis, y los privaria del dret ja adquirit en força dels Privilegis, y Ordinacions que presigiren lo numero de Majordoms fins vuy inconcussament observat; y no menos redundaria en perjudici, y dany del Comú de la Confraria, havent esta de aumentar salaris que sempre se han acostumat donar, aumentantse lo numero dels tals Oficials, o Majordoms, per no esser just, que los Oficials se empleen, y ocupen en servey del Comú sens tenir estipendis de aquell.

La sexta rahó es, perque del aument, y alteració del numero, y qualitats dels Majordoms, estatuits, y presigits ab dits Real Privilegi, y Ordinació, se seguirien molts, y diversos absurdos, y tants, y tals inconvenients, no sols al Comu de dita Confraria, sino tambe á la cosa publica, que cada qual de ells seria eficas motiu per inclinar lo animo de V. Exc.ª á no donar lloch, ni oydos á dita nova pretenció.

Lo primer es, que en la dita Confraria de antiquissim, e inmemorial temps, ha acostumat haver hi per la direcció, acert, y expedició dels negocis de aquella, un Concell dit *General*, ques compon de tots

los Confrares, y Mestres; y altre particular, dit *Promenia*, que se compon de tots aquells subjectes tant solament, que son estats Majordoms. Y aumentantse lo numero de Majordoms en la elecció que se preten, se aumentaria tambe lo de la Promenia, de manera que ab pochs anys vindria esta á esser, no Concell particular, y reduit a poch numero, com conve que aixi sia per la expedició dels negocis, y facilitat de juntarlo, sino vn Concell general; puix essent aixi que no elegintse quiscun any, sino sols dos Majordoms, y molts anys no mes que un, que ja no ho hagués estat, se experimenta tant crescuda la Promenia, que vuy en dia ja es de numero de 40. y en lo mes de Juny proxim vinent en la nova elecció fahedora seran ja 42. Lo que apar seria gran absurdo.

De major eficacia es lo prop dit, si se attenen dos particulars circunstancias. La primera, que com dita Confraria per Ordinacions, y observancia antiquissima se trobe coarctada á no poder passar mes de dos, ó tres Mestres quiscun any, si se aumentas lo numero dels Majordoms elegintse mes dels dos acostumats, ab lo termini de breus anys vindria á igualarse lo numero dels Majordoms al dels Confrares, y serian tants Majordoms, com Confrares, y lo Concell particular reduhit, y transformat en general (principalment considerantse, que no tots los ques passan Mestres, arriban á ser Confrares, per necessitar estos de altras, y majors qualitats de las que se requereixen per obtenir la Mestria.) De hont resultaria, que tots los Mestres Confrares indistinctament se trobarian capacitats per obtenir lo dit Ofici de Majordom, y ab ell la capacitat per los demes que mirán ala publica vtilitat (com en avant se dirá,) no apareixent possible lo concorrer en tots las qualitats, que per lo be, y vtilitat publica se necessitan.

La segona circunstancia es, que regularment en tots los Comuns, encara que de major numero que lo dels Argenters, segons enseña la experiencia, lo Concell particular que tenen statuit, y acostuman congregar, no excedeix en lo numero de 30. a 36. personas: Y si ja vuy, com se ha dit, se compon la dita Promenia, ó Concell particular de 40. subjectes, y lo Juny vinent de 42. de quant major numero sería ab alguns anys, aumentantse lo numero dels Majordoms? y aixi vindria á esser contra la observança de tots los Comuns, engendraria confusio, y embaras en la expedició dels negocis ocurrents, particularment dels que necessitan de prompta, y breu resolució, com se deixa considerar.

Lo segon inconvenient seria, per lo gran prejudici que del aument del numero de Majordoms resultaria, als fills de Mestre Confrares, y als qui cazan ab fillas de Mestre de dita Confraria. Per quant segons observança, y consuetut antiquissima, si be los predits son franchs de las propinas, y del de mes que acostuman pagar a la Confraria los qui no tenen ditas qualitats, y circunstancia, estan empero precisats á fer y donar vn regalo á tots los que son estats Majordoms, dels quals, com resta dit, se forma la Promenia; y aixi essent esta molt crescuda, importaria molt mes lo gasto que dits fills de Mestre, y qui casan ab ditas fillas, haurian de fer, que lo que los demes que no tenen dita prerogativa, y vindrian á ser mes petxats; lo que apar seria gran

absurdo, y altrament llevar als fills de Mestres la exempció, y prerogativa que com á tals tenen ja adquiridas.

Lo tercer inconvenient, no sols te mira, y respecte al interés particular dels Confrares, si tambe al Comu de la Confraria, y lo que mes es, á la vtilitat publica de la present Ciutat, y Principat; per quant en dita Confraria los Confrares de aquella han de tenir, y exercir molts Oficis concernents al be, y vtilitat publica per obtenir los quals se necessita esser estat Majordoms: de tal manera que sens dita qualitat no poden tenir, ni esser elegits á aquells. Y perço es precis, y necessari haver de concorrer en los dos que han de ser elegits Majordoms, aquellas qualitats, y circunstancias ques necessitan per los dits Oficis, puix ab lo de Majordom restan ja capacitats per obtenir aquells.

Y que en dita Confraria, hi hage Oficis que concerneixen á la publica vtilitat, ho manifesta la experiencia. Perque primerament hi es lo Ofici de Consols, los quals en força de Reals Privilegis, y Ordinacions, y de consuetut antiquissima, tenen poder, y facultat de reconeixer en totas las ocasions quels apar, los aparadors dels demes Argenters, y altres personas que tingan, y vengan or, y plata, encara que no sian Argenters, á fi de quen no se cometa falsedat alguna en lo or, y plata mesclantlos ab altres metalls, y pera que tingan lo degut quilat: de forma, que trobant no tenirlo, rompen, o esclafan la obra pera que nos venga cosa falsificada, ni se engañen los compradors ab la seguretat, y bona fe; Y per esta rahó marcan dits Consols tota, y qualsevol obra de plata fabricada per los Mestres Argenters, tenint tambe la mateixa facultat respecte las cosas de or, y plata ques venen per los Corredors en lo publich encant, com moltas vegadas se ha observat. Y no menos de reconeixer las botigas, y obradors dels Estanyers, per veure, si lo estany que venen es de la calitat que deu ser; com y tambe qualsevol partida de aquell que vinga en gros, aixi per Mercaders, com altres, ans de poderse vendrer, ni esbaltir, posant en tot la marca segons la calitat, y quilat de cada especie de estany, aixi obrat, com sens obrar.

Mes avant se troba tambe en dita Confraria lo Ofici del Contrast, que primaria, y principalment mira á la vtilitat publica, per la autoritat, y fe, que te, y se dona á dit Ofici, no sols en la present Ciutat, y Principat, si no tambe fora de ell, com es notori.

De las obligacions, y exercisis dels prop dits Oficis (la capacitat de obtenir los quals tenen dits Confrares, per esser estats Majordoms, y no altrament) se demostra, y apar lo quant se necessita per lo publich de que los qui han de obtenir, y exercir aquells, sian subgectes de molta prudencia, experiencia, y autoritat, convenients á tals empleos tocants al bon govern, y politica, no sols de esta Ciutat, si tambe de tot lo present Principat. Y de aqui tambe se manifesta lo justificat motiu de la sobrecalendada Ordinació, tant respecte del numero dels Majordoms, com de la qualitat de haver de ser dels Mestres Confrares mes antichs, puix ab estos per rahó de sa experiencia, y madureza, resta mes afiançat, y assegurat lo acert de dits exercicis, y operacions, com sempre fins vuy se ha experimentat. Y altrament vindria á frustarse lo fi de la vtilitat publica, que se ha

attès en la elecció dels subjectes que tingan la qualitat que disposa dita Ordinacio, si se dispensava lo passar á la elecció de major numero que de dos Majordoms, conforme sempre, y fins vuy se ha observat; perço que elegintse major numero, dins poch temps vindria á aumentarse de manera, que la major part dels Confrares serian estats Majordoms, restant aixi capacitats per los referits Oficis, y empleos, sens poder tenir, ni concorrer en tots los aixi habilitats la circunstancia que se necessita de maduresa, ó experiencia, puix estas sols se alcançan ab los anys, y llarch temps; lo que redundaria en notable dany, y prejudici de la cosa publica.

Estas, Exc.m Señor, son las rahons (á mes de moltas altras ques podrian ponderar) que haurian mogut lo animo de V. Exc.a y Savi Concell de 36. per promulgar la Ordinació sobredita, y que justifican y demostran, ab quant acert, equitat, y zel del benefici de dita Confraria, y de la vtilitat publica, fou aquella estatuida, y com a tal digna de tota, y puntual observancia, com la ha tinguda fins vuy; com y tambe manifestan lo insubsistent dels fonaments, ab que se preten persuadir la pretesa mutació, ó alteració. Y per major, y total exclusió de aquells se passará á respondrer individualment á quiscuna de las rahons que se han ponderat per los particulars Mestres Confrares, no fills de Mestre.

Per primera rahó se allega, que se hauria mudat lo estat que tenia la dita Confraria en lo temps de la referida Ordinació, per haverse aumentat lo numero dels Confrares que no son fills de Mestre, attés (segons diuen) que son vuy 52. y aixi en molt major numero dels que se trobavan als 30. de Maig 1672. y que qualsevol Estatut admetria en via de dret extensió, y ampliació, quant la cosa, sobre la qual recau lo Estatut, ha mudat de estat.

Empero dita rahó es insubsistent, primo perque dita Ordinació no fou feta en atenció, ó respecte del numero dels Confrares ques trobaven ser en lo temps de aquella; puix lo haverhi dos Majordoms prove ja de antiquissim temps, es á saber desdel any 1381. en que fou concedit lo sobredit Real Privilegi; y es del tot inverosimil, y casi impossible, que en lo discurs de mes de trescents anys, desde dit any 1381. han discorregut, en moltes ocasions no se haje trobat haverhi major numero de Confrares dels ques troban vuy, ó á lo menos notable desigualtat de vn temps á altre; y sobre esta indubitada desigualtat ab lo discurs de dit llarch temps no se ha disminuit, ni aumentat lo dit número, ans be uniformement sols sen ha elegit dos; lo que no hauria estat, com se dexa considerar, si lo numero dels Majordoms se hagués preigit, y concedit, haguda rahó al dels Confrares.

Y que la elecció de Majordoms en dos subgectes no haja estat tenintse la mira al major, ó menor número dels Confrares, si sols absolutament á la vtilitat y necessitat de dita Confraria, á demes de demostrarho la observança, per lo que se deixa ponderat, ho manifesta tambe esta raho. Y es, que qualsevol lley, ó Estatut, regularment conte en si lo haver de esser constant, y no variable. Y al haverse tingut la mira al major, ó menor numero dels Confrares, precisament

dit Estatut se subgectava á vna continua mutació y variació, puix ab pochs anys, y temps, es indubitat se disminueix, ó aumenta lo numero dels Confrares, o individuos de qualsevol Comu: De tal manera, que si per lo referit motiu de trobarse aumentat lo numero dels Confrares se hagues de dir mudat lo estat de la cosa, á effecte de ser raho bastant per alterarse la dita Ordinació, se seguiria, que continuament, ó molt sovint se hauria de fer semblant mutació, ó alteració, seguint lo estat en que se trobaria la Confraria de numero de Confrares, lo que seria cosa molt irregular, y vna continua y molt repetida ocasio de disturbis, á mes de esser contra la naturalesa de la lley, ó Estatut.

Perque la mutació, ó alteració de qualsevol Estatut, ó lley, no se deu fer sens evident vtilitat, ó precisa necessitats y com no se considere necessitat, ni vtilitat alguna del Comú de dita Confraria, y de la cosa publica, en aumentarse lo numero dels Majordoms de molts centenars de anys á esta part observat, puix, com resta dit, los dos son bastants per lo exercici dels carrechs de dit Ofici, encare que fos molt major lo numero dels Confrares del que vuy es, de aqui se segueix no haverse de donar lloch al pretes aument, ni á la alteració de la Ordinació sobredita, ab lo pretext de estar mudat lo estat de la cosa respecte del numero dels Confrares del en que foran se trobava al temps de la promulgacio de aquella.

Lo que se confirma, per ço que dita Ordinació de 30 de Maig 1672. estatuint la qualitat dels Majordoms, y conservant la eleccio de dos tant solament, continuada per tantas centurias, sols principalment atengué, y tingué la mira á la necessitat, y al be, y vtilitat publica, y del Comú de dita Confraria, y no atengue, com no devia á la vtilitat privada dels particulars, ó individuos de ella; y dita vtilitat publica, ó comuna, milita encara, y es la mateixa vuy en dia, que era antes y en lo temps de dita Ordinacio; y aixi respecte del fi principal de aquella nos pot dir, ni considerar esser mudat lo estat de la cosa, encara que se pogués dir esser de major vtilitat de alguns particulars Confrares lo aumentarse lo numero de Majordoms, y que estos no haguessen de tenir las qualitats que previngué dita Ordinacio, per esser cert, y indubitat, que la vtilitat comuna, y publica, se deu preferir sempre á la privada, y particular.

La segona raho que se pondera, consisteix en dir, que trobantse vuy tant crescut lo numero dels Confrares Mestres Argenters, no fills de Mestre, y esperarse lo aumentar mes, subsistint dita Ordinacio, seria casi impossible, que dits particulars Confrares lograssen la ditxa de ser elegits en lo Ofici de Majordom menor, y aixi de poder gozar dels honors, y prerogativas que gozan los que han exercit dit carrech, puix tenint de ordinari la edat de 25. anys antes de poder mereixer la Mestria, y havent de entrar á dit carrech sols un quiscun any per antiquitat de mestria, la major part de dits particulars no podrian prometrerse lo poder ser elegits.

Esta raho es igualment irrelevant y sens foment; per ço que á mes de que no proceheix en fer lo imposible ques pondera, encara que tal fos (lo que se nega) no se consideraria inconvenient algu digne

de ponderacio, en que molts dels Confrares dexassen de poder arribar á esser elegits, y en que precisament tots los Confrares no haguessen de gosar dels honors, y prerogativas resultants del esser estats Majordoms, com se experimenta en los Oficis, y carrechs de casi tots los Comuns que se componen de crescut numero de subjectes; ans be es vtilitat, no sols de dita Confraria, sino tambe de la cosa publica, que no tots los Confrares indistinctament, si sols per orde de antiquitat, vingan a poder ser elegits; puix ab esta circunstancia, que suposa major experiencia, y maduresa, se assegura mes lo acert de las operacions tocants als Oficis de dita Confraria, en que, com resta dit, interessa molt la cosa publica; y ab la observança de dit orde de antiquitat, ab lo espay de temps poden tambe arribar á lograr, y tenir la dita qualitat quels capacite per dit Ofici, faltant aquells qui los precehian. Y finalment la dita raho, con se deixa considerar, sols vnicament té la mira al interés, ó vtilitat privada de dits particulars, que ab tant afecte anhelan á obtenir, y exercir los carrechs y Oficis de dita Confraria, encara que sens reparar que hagen de pervertir lo orde per tantas centurias observat, y mudant ó alterant las lleys, y las Ordinacions ab tanta premeditacio, y maduresa, per V. Exc.ª y Savi Consell de trenta sis estatuidas.

Per tercera raho representan dits particulars Confrares, la desigualtat notoria que contra lo orde, y raho natural, segons diuhen, se seguiría de la observancia de dita Ordinacio, per ço que los fills de ells, en atencio del limitat numero de fills de Mestres que vuy se troba haverhi, vindrian á gosar los honors, y prerrogativas de dita Confraria ans que sos propris pares, y que seria cosa molt estraña poder mereixer lo fill la antelació en los honors, y prerrogativas, quant estas provenen del mateix pare.

Empero esta rahó per si sola demostra sa insubsistencia, y debilitat. Primo, per que es casi impossible lo suposit de que puga venir lo cas, que los fills de Mestre sian preferits, eó primer elegits en Majordoms, que sos propris pares, ni fins vuy se ha vist, experimentat, ni practicat tal prelació en dita Confraria, no obstant la inconcussa observancia de la dita Ordinació. Y menos apar practicable en lo estat present, y per lo discurs de molts anys en lo esdevenidor, per trobarse al present 30. fills de Mestres ja examinats, y altres que estan de proxim per examinar, (ningun de tots los quals es fill de dits particulars Confrares qui tement, y zelant nos pervestesca lo orde de naturalesa, solicitan la alteració, y mudança de dita Ordinació per dit motiu) attés lo qual, apar impracticable, que ningun dels fills de dits particulars puga obtenir primer que estos la elecció de Majordom. Majorment si se considera no esser certa, y precisa quiscun any la elecció de Majordom major en subgecte fill de Mestre, puix segons dita Ordinació es facultatiu lo elegir fills de Mestre, ó Confrares que no ho sian, sols sian estats Majordoms; y aixi se ha experimentat en diferents anys, no haventse elegit, ni proposat ningun fill de Mestre per lo Offici de Majordom major; y altrament en la elecció de Majordom major tambe se requereix en tots, com dalt se ha dit, la qualitat de mes antichs.

Secundo, perque no seria cosa irregular, desigual, ni contra lo orde de naturalesa, lo esser elegit lo fill en honors, y prerrogativas primer que lo pare, ans be es cosa molt contingent, y frequentada; ni en aço se pot considerar inconvenient algu, principalment, quant la prerrogatiua, y honor prové de diferent causa, ó, rahó, com en nostre cas, que seria per rahó de vna qualitat en la persona del fill, que no resideix en la del pare, per no esser fill de Mestre, com ho es lo fill.

Y altrament no sols en dita Confraria, si no tambe en los demes Collegis, y Confrarias se experimenta gosar los fills de Mestre, per rahó de esta qualitat, moltas, y diferents prerrogativas que no las gosan los pares, encara que sian Mestres mes antichs, y disposarho aixi molts Estatuts, y Ordinacions, los quals per çó nos poden dir injustos, ni reprobarse per rahó de tal desigualtat. Quant y mes, que las prerogativas de que se tracta, nos pot dir provingan del meteix pare, com ho suposan dits particulars Confrares, sino sols de vna qualitat que vnicament resideix, y se troba en la persona del fill, que es la de esser fills de Mestre, los quals, no es cosa nova ser mes privilegiats que los mateixos pares com se troba en molts casos per lo dret comú disposat.

Per quarta, y vltima rahó se allega per dits particulars Confrares, que haventse acostumat, segons Ordinacions de la Confraria, de quatre en quatre anys fer la insiculació de las bolsas de Consols de aquella, y no podent esser insiculats sino sols los qui han exercit lo carrech de Majordom, seria contingent venir lo cas que per defecte de subjectes se haurian de insicular alguns que en manera alguna se insicularian, lo que seria en notori prejudici del Comú de la Confraria, y en menospreci de altres que podrian ser insiculats.

Dita rahó no subsisteix, ni es adaptable. Primo, perque haventse observat per mes de 300. anys fins vuy no fer, ni crearse sino sols dos Majordoms quiscun any, may se ha experimentat, ni ha vingut lo cas de que per falta de subjectes se hagen tingut de insicular Confrares que no tinguessen la aptitut, y qualitats necessaries; ans be sempre ne han sobrat molts de habils per insicularlos en los llochs vacants, y aixi cessa la pretesa contingencia. Ni es esta verosimil, attes que quiscun any se fa la elecció de dos Majordoms; y fentse la insiculació de Consols de quatre en quatre anys, en lo discurs dels quals se han pogut elegir 8. Majordoms, seria cosa rara, y extraordinaria, que lo numero de llochs vacants de Consols excedis, ó ygualás al dels qui serian estats Majordoms en lo temps de fer la insiculació. Y la experiencia ha demostrat, y enseña lo contrari, puix en lo corrent any esdeve vacar sols, ó haverse de suplir en la insiculació fahedora dos llochs de Consols, y son nou los subjectes aptes, y ab las qualitats de ser estats Majordoms, per poder ser insiculats, y en la altra insiculació serán 15.

Secundo, perque fentse la elecció de dos Majordoms ab la qualitat dels mes antichs Mestres, com disposa dita Ordinació, per la major experiencia de estos se assegura lo bon exercici del carrech de Consul, que requereix personas de major prudencia, y maduresa, per raho de las funcions tocants á dit Ofici y Art, com resta dit.

Ni lo restar limitat lo numero dels subjectes per fer la insiculacio de Consuls als que son estats Majordoms, pot resultar, com se preten persuadir, en perjudici del Comú, ans be en vtilitat de aquell, per lo que resta ponderat; ni en menyspreu de altres Confrares, ques diu podrien ser insiculats: perque essent preigit lo numero per la lley, Estatut, ó Ordinació, lo ferse la elecció segons dit numero, sens poderse excedir, nos pot dir, que los que han deixat de ser elegits, sia per defecte algu, ni en nenospreci de aquells.

Y finalment, segons tot lo sobreponderat, ab tota evidencia, que les rahons que per los dits particulars Confrares se han representat á V. Exc.ª per conseguir la mutació, ó alteració del referit Estatut, y Real Privilegi, tots miran, y tiran las lineas, no á la vtilitat publica, y be comu de dita Confraria, si sols á la vtilitat privada de alguns particulars, ideada de sa propria afeccio, é interes particular; Y essent las que se representan á V. Exc.ª per dits Consols, y Confraria, per la conservació, y permanencia del que per V. Exc.ª tan providament se troba statuhit, concernents totas, no sols al be comu de dita Confraria, sino tambe, y principalment á la vtilitat publica, (y aixi en concurs de vnas, y altras, haver estas de ser preferidas,) ab molta raho poden esperar los Suplicants lo benigne oido de V. Exc.ª á esta humil representació.

Per lo que y altrament apar, no haverse de donar lloc, ni annuir á la mutació, y derogació de dita Ordinació, y Real Privilegi, concedits al Comu de la Confraria per sos serveys, sens haver desmerescut, ans de haverlo tingut en totas ocasions V. Exc.ª molt attent, obedient, y puntual per obrar en lo que se li ha ordenat, estant y perseverant ab la mateixa fervorosa voluntat de servir, y obehir á V. Exc.ª Suplicant perço, sia de son agrado no donar lloch á la demanda de la nova lley, Estatut, ó Ordinació instada á V. Exc.ª per alguns particulars Confrares, mes per propria afecció, ó interés, que per utilitat alguna de la cosa publica, ó del Comú de la Confraria, que á mes de ser cosa tan conforme á tot dret, politica, y bona administració, ho rebran á singular merce de la Grandesa de V. Exc.ª — Officio &c. — Altissimus &c. — Arcidet = Salvator Graell.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.° 1, estampada, entre'ls folis 242 y 243.)

N.º 35

Suplicació dels mestres Argenters gendres no fills de mestre.

Excelentissim Señor.

Ab deliberacio per V. E. feta en lo concell ordinari de 36. tingut, y celebrat als 7 de Maig 1699 (llegidas en aquell dos Suplicacions á V. E. presentades, una per part dels Mestres Confrares Argenters de la Confraria del glorios Sant Aloy de la present Ex.ma Ciutat, que no son fills de Mestre, ab la qual se suplicaua a V. E. se dignas dar prouidencia per que poguessen concorrer al offici de Majordom igualment ab los fills de Mestre, y altre (segons ab ella se narra) per part dels Consols, y Confrares de dita Confraria, ab la qual oferían manifestar a V. E. en son lloch y temps los inconuenients, que la pretencio dels Suplicants aportaua, y axi que V. E. se dignás no condecendir aquella) fonch deliberat, que lo contengut en vna, y altre de ditas Suplicas fos comés als Ex.ms Señors Consellers, y a quatre personas de dit Concell; pera que cerciorantse de las rahons, y fonaments de una y altre de las parts del que los aparexeria ser mes conuenient formassen vn paper, y reportat aquell se pendria la resolucio mes oportuna.

Gelosos com sempre los Ex.ms Señors Concellers de la total execucio de las deliberacions, per V. E. presas ab aquella actiuitat, que la grauedat del negoci requeria aplicaren tota diligencia, y cuydado en informarse exactament de la realitat del fet sobredit, y de inquirir los medis mes proporcionats pera poder lograr la igualtat per dits Mestres Argenters no fills de Mestres suplicada: Conferint la materia ab vna y altra de las parts en repetidas Conferencias; discorrent ab sos Aduocats axi junts com separadament diferents medis ponderant ab molta eficacia si aquells tenian inconuenients alguns, o, no. Y finalment fent tot ço, y quant aparegué adequat pera reduhir una, y altre de las parts al medi mes proporcionat per conseguirse una pacifica quietut, y desitjosos de saluar en tot la gran authoritat de V. E. que entre altres coses consisteix en que tenint V. E. en son poder lo terminar y resoldrer en fets y questions de inferiors, y subdits a V. E., no innouan estos cosa sobre aquell fet en que V. E. a interposat sa authoritat, passaren á insinuar, que la suspencio en la eleccio de Majordoms era de la obligacio de dits Mestres Argenters, que en nom de Consols, y Confraria hauian tambe acudit a V. E. y axis que attenent a aquella no atentassen fer dita nominacio, lo que regonexent ser molt just dits Mestres obeiren fins lo dia 24 de Juny del corrent any.

Los medis que se discorregueren per conseguir la igualtat, que tant justificadament se suplica, y se dona per constant era precis concedirse foren tres.

Lo primer dels quals, fonch lo diuidir en tres estats lo gremi de Argenters que poden concorrer a Majordoms de dita Confraria, ço es en fills de mestres, en gendres, y en no fills de Mestres; y que la desigualtat quey ha entre los fills de Mestres, que en numero son 19. y los no fills de Mestre, que en numero son 34. (sens 5 mes, que se troban fora la present Ciutat la suplissen los gendres en esta forma que essent estos 18. en numero sen agreguessen 16. dels mes antichs al numero de fills de Mestres, que vindrian á ser 35. y los restants dos del numero dels gendres se ajustassen al numero dels no fills de Mestre, que vindrian á ser 36. y feta esta igualtat se fes quiscun any vn Majordom major del numero dels fills de Mestres, y de part de gendres alternant lo offici de Majordom major entre los dits dos gremis un any per altre.

Lo referit medi es incontrouertible, que assegura la igualtat, no sols per lo temps present, si tambe per lo esdeuenidor; puix sempre la falta de Subjectes en lo gremi de fills de Mestres la pot suplir la unió, y accumulació dels gendres, y axi quedan los Confrares ab vna duradora quietut.

Reusaren los Mestres fills de Mestres admetrer lo referit medi, no obstant de ser tant adequat, y lo mes sensible es la raho que allegan tenir per no admetrerlo dient no voler concorrer ab gendres; raho que se oposa directament a la estimacio que deuen fer, y fan los pares de las fillas, y per conseguent dels gendres, attes es innegable la igualtat del carinyo, y estimació en los pares respecte dels fills y fillas; y es cosa molt estranya, que concurrent vuy los fills de Mestres al offici de Majordom major ab altres Mestres, que no son gendres ni tenen esta qualitat, quels parifica, si sols la de ser estats Majordoms menors, com de fet vuy concorren segons lo thenor de la deliberacio per V. E. feta, rehusian concorrer ab los gendres, que com esta dit son iguals; axi que la rahó, de per lo sobre ponderat, com per circunstancias, que deurian dits fills de Mestres premeditar, y compendra V. E. molt millor, que no sabrian los Suplicants ponderarlas, no sols no deurian impedir lo admetrer dit medi, si podian aquells omitir allegarla com a tant insubsistent y contraria a tots los Mestres Argenters que tenen fillas pera collocarlas.

Lo segon medi, que se ponderá pera conseguirse dita igualtat, fonch lo ajustar tots los individuos de dita Confraria, que no son estats Majordoms, y destos elegirne dos quiscun any regulant las ternas, o, quatretas, y la majoria segons la antiguitat de la Mestria: lo qual medi nos pot dubtar dona la igualtat, que se suplica, y altrament es molt conforme a la obseruansa tenen las demes Confrarias; puix en totas ellas se practica, que tots los Confrares desdel dia que sels confereix la Mestria, y se admeten a la Confraria, mereixen tots los officis de aquella, y concorren en aquells ab igualtat ab los fills, y gendres de Mestres, y sols la diferencia se experimenta respecte de la creació de Mestres; puix en las demes Confrarias los fills de Mestres, y gendres ab menos temps, y gasto conseguexen las Mestrias; Pero en los demés son iguals ab los no fills de Mestre, y sen esta obseruansa axi en las demés Confrarias, no apar hi haja rahó alguna, pera que la sola Con-

fraria dels Argenters hage de tenir ab tanta desigualtat los no fills de Mestres, majorment si se attenen los numerosos gastos, que suportan estos, ja trobantse fadrins, ja despres de la Mestria, als que no contribuexen tant los fills de Mestres.

Lo tercer, y ultim dels medis proposats, ab lo qual se conseguiria la igualtat, fonch lo elegir quiscun any del numero dels fills de Mestre un Majordom, dels gendres altre, y dos dels Mestres Argenters, que no son fills de Mestre, sens prejudici de alternar la majoria segons la antiguitat. Ab lo qual medi notoriament se veu que constitueix á uns, y altres en igualtat lo concurs del Offici de Majordom de dita Confraria; puix la desigualtat que se regoneix entre lo major numero dels uns, y dels altres se supleix ab lo crearse del numero major dos Majordoms; y per conseguent aparexia que era indispensable lo admetrerse per part dels Mestres Argenters fills de Mestre.

A dit medi no tingueren rahons per disentir dits Mestres Argenters fills de Mestres, puix com esta dit, manifestaua que ab ells se conseguia la igualtat, si sols defugiren lo admetrer aquell, allegant no residir en V. E. potestat per aumentar lo numero dels Majordoms, dient estar dit aument prohibit ab Real Priuilegi concedit per lo S.m Infant Don Joan, als 17 de Maig 1381. lo que per lo temps en que se estigue en comprehensio de dita prohibitió impedi lo esforçarse se acceptas dit medi; pero conciderant dits Mestres Argenters gendres, y no fills de Mestres, que lo no quedár la Confraria dels Argenters, baix la libera disposicio de V. E. conforme las demes Confrarias, hauia de ser en alguna manera menoscabo de sos Confrares, inquiriren ab tota actiuitat lo dit priuilegi, y actes, que despres de ell se subseguiren, y no fou en va, puix trobaren que si be dit Serenissim Infant Don Joan concedi que se deguessen elegir dos bons homens per Majordoms, y que dit Real Priuilegi lo confirmá la mag.t del Rey Don Fernando lo Catolich, als 14 de Nohembre 1493. Empero ab altre Real Priuilegi concedit per lo mateix Señor Rey, Don Fernando als 11 de Agost 1495. se digná la Mag.t reuocar, y anular los dits dos Priuilegis, concedint a V. E. la facultat de poder liberalment ordenar y estatuhir acerca la eleccio de Consols, y Majordoms de dita Confraria, motiuantse dita reuocació en que los Priuilegis antecedentment concedits eran surrepticios, e impetrats per alguns particulars Argenters, y no per lo Comu de dita Confraria, com de tot pot V. E. ab mes extencio informantse ab la relectura de dit Real Priuilegi.

Ab la prop dita aueriguació quedaren dits Mestres Argenters no fills de Mestres molt gustosos per hauer trobat ab certitut estar la Confraria en tot y per tot baix la proteccio de V. E. y no per lo medi general, en força del qual gosa V. E. la soberania de las Confrarias de la present Ciutat, si per tenir cada Confraria particular priuilegi, ab que se li concedia esta ditxa; y per conseguent que lo reparo de no admetrerse dit medi, no se podia fundar en lo defecte de potestat en V. E. en que unicament dits Mestres Argenters, de la Promenia, y fills de Mestres la fundaren, si que precisament hauia de ser, com es mera denegació de dits Mestres, al ajust y disposicions que V. E. desitjaua fer, pera conseguirse la igualtat, volent cohonestar aquella

ab lo sobredit motiu, tan impropri de las atencions dels subdits de V. E. com era denegarli la potestat de statuhir, y ordenar en dita Confraria; y tenint V. E. certitut del propdit, com la pot tenir, manant V. E. informarse de las personas, que han entreuingut en lo intrinsech de la dependencia, no estranyará, si admirará que dits Mestres Argenters, (que usan lo nom de Confraria) á mes de voler abdicar á V. E. dita facultat, hagen pasat á altre operacio impropria de las atencions, ab que se deu venerar V. E. puix constant los que V. E. tenia en sa ma, lo terminar y resoldrer esta pretensio, y que sels hauia fet constar que no podia lo inferior obrar cosa en lo fet, sobre que pendeix consulta al Superior, passaren lo dia 24 de Juny 1699 a fer la nominació de Majordoms, no obseruant lo estil antich, que te dita Confraria en semblants funcions, que es conuidar un dia antes, si aceleradament lo mateix dia y á hora extraordinaria, é intempestiua conuidaren per dita funció, no podentse conciderar altra raho per obrarse ab dita, funcció, si no lo impedir als Suplicants la facilitat de recorrer á V. E. tingut noticia, que se intentaua possar o fer dita nominació, no auria V. E. donat lloch á aquella.

Y si be se ponderaren altres medis, que ab rahons se intentaua fer compendrer ser equiualents als sobre expressats; Empero premeditats aquells á mes que no se consegueix ab ells la total igualtat, si sols en tot cas una apariencia, que ab, facilitat se desuaneix, com de llur discusció se manifesta, altrament, son dits medis tant intrincats, y dificils de posar en execució; Primerament que tots los anys se mourian debats y questions entre dits Mestres Argenters, sobre la execució de aquells, seruintlos de incentiu per nouas controuersias, y no per gosar una duradora, y pacifica tranquilitat: Tot lo que cesa ab los medis que sobre se han ponderat; Puix ademes que tots ells induheixen la igualtat, conforme uns, y altres ho confessan altrament sa execució de si es dificil sens posarse en contingencia que per la obseruansa si sucsehian nouas controuersias, si una perpetua y duradora unio: Y lo medi de aumentar lo numero de Majordoms quiscun any, á mes de contenir totas las circunstancias propditas, radica mes en V. E. la potestat libera de poder estatuhir, y ordenar en dita Confraria sobre la nominació de Majordoms, que per dits Confrares Argenters de la Promenia, y fills de Mestres, se li ha dificultat, y denegat.

Estas son E. S. las rahons que los Mestres Argenters gendres y no fills de Mestre ab la deguda veneració posan en la recta, y equitatiua comprehencio de V. E. afiançats que en atenció de ellas, y del paternal amor ab que V. E. concedeix lo patrocini a los subdits, lo concedirá als Suplicants, y baix de ell conseguirán la igualtat, que suplican per un dels tres medis sobredits, que apareixen mes conforme a V. E. manant executar aquell en lo present any, com aixi ho suplican, y venerarán a particular fauor de la grandesa de V. E. Officio, &c. — Altissimus. — J. Boffarull. = Solanes.

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta n.º 2, entre'ls folis 242 y 243.)

N.º 36

VOT Y PARER QUE'LS ADVOCATS ORDINARIS DE LA CIUTAT REDACTAREN RESPONENT A LA CONSULTA QUE SE'LS FÉU PELS CONSELLERS RESPECTE LOS CARTELLS INHIBITORIS EMANATS DE LA REYAL AUDIENCIA.

✠

Jesus. Maria. Joseph.

En lo fet consultat per los Ex.ms S.rs Concellers de la present Ciutat als Aduocats ordinaris de la present Casa infrascrits sobre si, no obstant la causa de posessori summarissim introduida en la Real Audiencia vertent a relacio del Mag.ch Fran.co de Verthamon de dita R. A. D.r not. Fran.co Rossines al primer del corrent mes, y any, a instancia dels Mestres Argenters, ques troban esser fills de Mestres, contra los demes altres Mestres Argenters, que no son fills de Mestre, encara que alguns se trobian esser casats ab fillas de Mestre, y los Cartells inhibitoris de dita R.l Aud.a emanats, y a dits Ex.s S.rs Concellers presentats lo matex dia, mes y any, pot V. Ex.a passar a deliberar, y ordenar acerca del contengut en las supplicacions, y demes papers á V. Ex.a presentats per part de dits Mestres Argenters no fills de Mestres, si be que alguns de ells sien casats ab fillas de Mestre, dispensant, derogant, y reuocant la deliberacio per V. Ex.a pressa en lo Concell ordinari de 36. als 30. de Maig de 1672. y de nou statuir, y ordenar lo mes equo, y conuenient, que a V. Ex.a aparega auerse de fer, y obseruar per la total quietut dels indiuiduos de la Confraria de S.t Aloy de Argenters de la present Ciutat, sobre lo modo, forma, y manera ab ques deu fer la eleccio de Majordoms major, y menor de aquella; seruantse en tot, y per tot la igualtat entre vns, y altres; y si la resolucio, que sera seruit V. Ex.a pendre en la subjecta materia, podra ser increpada de vici algu de attentat, auent antecedentment presehit la inhibicio feta a dits Ex.s S.rs Concellers Vistos diferens R.s priuilegis a la present Ciutat concedits, que refereix Xammar en lo tractat de priuilegis de aquella en lo §. 13. a n. 9. Vistos tres R.s Priuilegis, so es lo vn del Ser.m S.r Infant D. Joan dat en Bar.a a 17. de Maig 1381. y los altres dos del Ser.m S.r Rey Don Fernando, lo vn de datta de 17. de Maig 1493. y lo altre de 11. de Agost 1495. Vista la Real Prouisio feta als 27 de 8.bre 1698. per lo Noble D. Fran.co de Portell de la matexa R.l Audiencia, y Tercera Sala D.r en la Causa

que a sa relacio vertia entre part del Sindich de la Confraria dels Assahonadors de la present Ciutat de vna, y del Syndich de la Confraria dels Sabaters de la matexa Ciutat de altre. not[ari]. Fran.co Rossines. Vistas las dos deliberacions per V. Ex.a fetas, so es la vna als 7. de Maig, y la altre als 22. de Sett.e del corrent any. Vistas diferens sup.ns y altres papers a V. Ex.a presentats, tant per part dels Consols de la Confraria de S.t Aloy de argenters, y Mestres argenters fills de Mestres, com per part de altres Mestres argenters no fills de Mestres, y dels que son casats ab fillas de Mestres. Vista la sup.o euocatoria de la referida Causa a dita R.l Aud.a y los Cartells inhibitoris en forsa de la Real Prouisio al peu de d.a sup.o feta, despedits dit die primer del corrent mes, y any. Vist finalment tot lo que se auia de veure.

Attes que tant en forsa de diferens R.s Priuilegis a la present Ciutat de Bar.na concedits, y otorgats per los Serenissims S.rs Reys de Arago (de felis recordacio) com altrament consta esser en via de dret cert, e indubitat poder la present Ciutat, axi per medi del Saui Concell de Cent, com per V. Ex.a dispensar, reuocar, y corretgir qualseuols ordinacions, statuts, y decrets, respectiuament fets a fauor de qualseuol dels Collegis, y Confrarias que componan aquella, y no menos de nou statuhir, y ordenar tot lo que a la present Ciutat, y a V. Ex.a apar per las occurrencias del temps, y circunstancias dels fets, y negocis, conuenir per la major tranquilitat de la publica vtilitat; conforme axi ho proban ab molts Textos, y Doctors los nostres Practichs, y molt en particular Xam. en lo dit tractat de priuilegis de Bar.a §. 12. en los addicionals n. 53. y Font. en la decis. 393. desdel n. 22. ab los seguens tom. 2.

Lo que prosehex, y es en tanta veritat, que encara que las ordinacions, statuts, y decrets fets per la present Ciutat, sien jurats, pot aquella sens tergiuersasio, ni dificultat alguna dispensar en ellas, derogantlas, y reuocantlas; essent la rao del proxim dit, perque lo jurament sempre segueix la naturalesa del acte en lo qual se interposa; Y com las ordinacions, fetas per la present Ciutat sien de sa naturalesa dispensables, derogables y reuocables; y se segueix que lo jurament, que en semblants ordinacions se interposa, no las fa irreuocables ni indispensables, ans be restan ab la matexa naturalesa de poder la present Ciutat, y axi be V. Ex.a dispensar en ellas, reuocarlas, y derogarlas, com axi ho diu Font. en la referida decis. 393. n. 25.

Axi matex prosehex lo referit, encara que las ordinacions fetas per la present Ciutat concernens a fets, y negocis de Collegis, y Confrarias, se trobian esser confirmadas ab Real Priuilegi, en lo qual cas no obstant dita Real Confirmacio, pot la present Ciutat dispensar en ellas, derogarlas, y reuocarlas, segons la mes comuna, y verdadera opinio dels Doctors, seguida en la Practica, com axi ho proba ab moltas rahons, y exemplars de Nostre R.l Senat de Catalunya Xam. en lo sobredit tractat de priuilegis de Bar.a §. 13. des del n. 19. y en esta conformitat se aconsellá a V. Ex.a ab vot fet als 18. de Juliol 1678. per los Nobles, y Mag.chs D.rs de la R. A. y Aduocats ordinaris de la present Casa, poder dispensar la ordinacio, y reuocar, eo derogar

aquella ques trobaua feta a fauor del Collegi dels Notaris publichs de la present Ciutat, y de nou statuhir, y ordenar lo que be a V. Ex.ª aparegues, no obstant los Cartells inhibitoris, que a instancia del Syndich de dit Collegi de Notaris publichs de Bar.ª eran estats presentats als Ex.ms S.rs Concellers, qui a las horas se trobauan.

Sens que obstia, ni obstar puga al sobrereferit lo dirse, que per part dels Mestres Argenters fills de Mestre se troba esser introduhida litte, y causa en la R.l Audiencia al primer del corrent mes de 8.bre y en forsa de aquella despedits Cartells inhibitoris als dits Ex.ms S.rs Concellers presentats, y que axi en força de dita inhibicio no podria V. Ex.ª passar auant en dispensar, derogar, ho reuocar la ordinacio per V. Ex.ª feta a fauor de dita Confraria de Argenters als 30. de Maig 1672. y menos passar de nou a statuir lo que a V. Ex.ª millor aparega en major utilitat de dita Confraria en orde al modo, y forma de la eleccio, y nominacio de dits Majordoms major, y menor de aquella, seruantse en tot la igualtat entre uns, y altres de dits Confrares.

Perque a dit objecte se respon, que la present ciutat de Bar.ª las ordinacions, y statuts per ella fets, com ya se ha dit, las pot reuocar, derogar, o dispensar en ellas, encara que sobre la intelligencia, o, fet de ditas ordinacions, y statuts se trobia aueri pendent causa en dita R.l Audiencia: essent del referit la raho, per que lo plet sempre segueix la ordinacio, y esta es la obseruança de la present Casa, si ya no fos quei agues alguna suspició, que la present Ciutat reuocas, derogas, o, dispensas alguna ordinacio, en emulacio del plet pendent en dita R.l Audiencia, y axi fou consultat, y respost a la present Ciutat per los D.rs Jaume Cancer, y Joan Pere Fontanella, com ho refereix Xam. en lo dit tractat de priuilegis de la present Ciutat en lo § 13 dels addicionals n. 34. sens que puga causar dita reuocacio, derogacio, eo dispensacio attentat algu: perque la present Ciutat en asso vsa de son propri dret, y per conseguent nos pot dir attentat, com axi en propris termes ho diu Font. en la dita decis. 393. n. 22. tom. 2.

Mayorment quant las ordinacions, que en semblans casos se fan per V. Ex.ª o, ya sien dispensables, o, be derogatorias, y reuocatorias de alguna altre antecedent, miran al esdeuinidor, y no al passat, en lo qual cas es indubitat no poder aquellas esser en manera alguna increpadas de vici de attentat, com axi formalment se declará per lo Noble Don Fran.co de Portell de la dita R.l Audiencia, y Tercera Sala D.r ab Real Prouisio per ell feta als 27 de 8.bre de 1698. en la sobredita causa de la Confraria de Assahonadors de la present Ciutat, contra la de Sabaters de la matexa Ciutat, y antigament se troba auerse axi obseruat, segons la Real declaracio, que refereix Font. en dita decis. 393. n. 27.

En lo cas present nos pot conciderar suspicio alguna, que la present Ciutat, y menos V. Ex.ª en emulacio de la referida Causa pendent en dita R.l Aud.ª passe a dispensar, corretgir, y derogar la dita ordinacio feta als 30. de Maig 1672. Sis concidera que molt antes de la introduccio de dita noua Causa, ya per los Mestres Argenters, que no son fills de Mestres, com y tambe per los Consuls de dita Confraria de Argenters, y per los mateixos Mestres Argenters fills de Mestre se

auian presentat a V. Ex.ª diferens suplicas, y papers, deduhint, y allegant en aquellas las rahons, que quiscuna de las pars los aparegue afauorirlos en sas respectiue pretencions, y que auentse llegit uns, y altres de dits papers, y suplicas en lo Concell ordinari de 36. ques tingue lo die 7. de Maig prop passat, se resolgue que lo fet contengut en dits papers, y suplicas fos comes als Ex.ms S.rs Concellers, y a quatre Personas de dit Concell, a fi de que se ues, y premedites lo modo, y forma se podria tenir per conseguirse la total igualtat, que per part dels Mestres Argenters, axi no fills de Mestres, com casats ab fillas de Mestre se pretenia auersels de concedir en la eleccio, y nominacio de dits Majordoms major, y menor, y que V. Ex.ª passá a fer nominacio de ditas quatre Personas, las quals nos dificulta que auran passat a fer relacio exacta del que hauran discorregut poder V. Ex.ª obrar en esta dependencia, y que semblantment ab altre deliberacio per V. Ex.ª feta als 22. de Set.bre prop passat fou seruit resoldrer, que en lo primer Concell ordinari de 36. ques tingues, se agues tantsolament de tractar la sobredita dependencia de d.ª Confraria de Argenters, llegintse en aquell tots los papers axi per una, com per altre de les parts fins dit die presentats, sens poder admetrer paper altre de aquellas, y axi se veu no poderse en orde a V. Ex.ª conciderar suspicio alguna de emulacio de dita Causa.

Majorment quant esta se troba esser introduhida, y euocada a dita R.l Aud.ª a instancia dels mestres Argenters fills de Mestre al primer del corrent mes, y any y axi be molt despres que per V. Ex.ª se trobaua ya preuingut lo judici de consentiment de una, y altre de las parts, a efecte de resoldrer, deliberar, y pendre aquell temperament, que millor á V. Ex.ª aparegues en orde a dit negoci, y per conseguent qualseuol deliberacio, que sera del agrado de V. Ex.ª pendrer en la subjecta materia no podra yamai dirse assentada, ni fetta en emulacio de dita litte, y causa.

Finalment obstaria, com obsta als Mestres Argenters fills de Mestre, a instancia dels quals se troba esser euocada dita causa á la Real Audiencia, lo pretext matex, ab ques troba esser aquella euocada, es a saber per tractarse en aquella de interpretacio de R.s Priuilegis, y assenyaladament del concedit per lo Ser.m S.r Infant D. Joan dat en Bar.na als 17. de Maig de 1381. confirmat per lo Ser.m S.r Rey D. Fernando de 17. de Maig 1493.: Perque a mes que ab dit Real priuilegi no se expressa, nis fa mencio de qualitat alguna exceptuatiua de uns, o, altres Mestres Argenters per la eleccio de dit ofici de Majordoms, suposat que sols ab ell se diu, ibi: degan elegir dos bons homens del dit ofici, qui ajen nom de Majordoms, qui mantenguen la dita Confraria, y destribuescan las almoinas dejus escritas &c. Es digne de aduertir, que los dits R.s Priuilegis axi confirmant, com confirmat, foren expressament derogats, y reuocats ab altre R.l Priuilegi concedit per lo matex Ser.m S.r Rey D. Fernando dat en la ciutat de Burgos als 11. de Agost 1495. ab lo qual expressament concedi la libera facultat a V. Ex.ª de poder statuir, y ordenar qualseuols cosas acerca de dit offici de Argenters, y Confraria, y eleccio de Consuls, o, Majordoms de aquella, y totas aquellas cosas, que V. Ex.ª regonexaria esser de

major vtil de dita Confraria, ibi: Et vos dicti Conciliarii, et Concilium, etiam possitis, et valeatis quæcumque facere, statuere, et ordinare in et circa dictum offitium, et Confratriam, et Consulum, siue Majordomorum electionem, et alias quæ pro bono, et utili statu, ordine, et quiete dictorum offitii, et Confratriæ, vobis statuenda, et ordinanda videantur juxta dicti Regii Priuilegii eidem Ciuitati Barchinonensis concessi &c. Del ques veu ab quanta equiuocacio se pretextuá per part de dits Mestres Argenters fills de Mestre la euocacio de la referida causa ab lo motiu, y pretext suposat de que en ella se tractaua de interpretacio de R.s Priuilegis, quant los allegats per ells se troban esser expressament reuocats, y concedida á V. Ex.a la libera, y plena facultat de poder statuir, y ordenar en los fets de d.a Confraria de Argenters, y en la eleccio dels Majordoms de ella lo millor li aparega conuenir per la quietut publica, y tranquilitat dels individuos, que componen aquella.

Per tot lo sobredit, y altrement los Aduocats ordinaris infrascrits son de vot, y parer, que en res obstant la inhibicio als Ex.ms S.rs Concellers presentada, pot V. Ex.a attenent a las rahons tant de una com altre de las sup.ons y demes papers per las parts respectiuament presentats, passar a fer la ordinacio, que a V. Ex.a millor aparega, encare que sie reuocar, corregir, o, dispensar la ordinacio per lo Concell ordinari de 36. feta als 30. de Maig 1672. y de nou statuir, ordenar, y disposar acerca lo modo, y forma se ha de obseruar en elegir, y anomenar dits Majordoms major, y menor, seruada empero en la eleccio, y nominacio de aquells tota proporcio, e, igualtat: Y axi ho sentim en Bar.na saluo semper &c. vuy als 24. de 8.bre de 1699. — Pi et Pages Ad.us Ciuitatis. — D.n Ignasi de Rius Ad.us sub.tus

(Arxiu Municipal. — *Deliberacions*, any 1699, inserta A, a seguit del foli 242.)

N.º 37

Concordia entre'ls Majorals y Obrers de la Confraría de Nostra Senyora dels Dolors, y'ls Argenters agregats al Misteri del meteix nom.

«Die 1. Januarii 1729. Barchin. Como sobre las cosas abajo escritas entre los Ilustres Mayorales, y Obreros de la Ilustre Cofadría de nuestra Señora de los Dolores, instituída, y fundada en la Iglesia del Convento de nuestra Señora del Buen-Suceso, Orden de Padres Servitas de la presente Ciudad, los Nombres, y Cognombres de los Señores Mayorales, y Obreros, que concurrieron à la presente, que baxo en la firma se expressarán, de vna Parte, y los Señores Gabriel Nadal Creus Platero, Clavario de la Agregación del Santo Misterio de nuestra Señora de los Dolores, Pedro Juan Sampere menor de edad Mancebo Platero, Mayoral de dicha Agregacion, junto con Joseph Colomer, Joseph Domenech, Juan Girona, Pedro Juan Sampere mayor de edad, y Francisco Capalà todos Plateros Ciudadanos de Barcelona, assi en nombre de Agregados de dicho Santo Misterio, como tambien como poder havientes por las cosas abaxo escritas, de los demàs Señores *Plateros Agregados* del dicho S. Misterio de nuestra Señora de los Dolores, que todos los años acostumbran acompañar en la Procession del Domingo de Ramos, que la dicha Ilustre Cofadría en semejante dia acostumbra hazer en recuerdo de los siete mas principales Dolores, que dicha Soberana Señora tuvo, y padeciò en la Vida, Muerte, y Passion de su Unigenito Hijo, conforme del lleno poder por los dichos Señores *Plateros Agregados* à los dichos Señores Joseph Domenech, Juan Girona, Pedro Juan Sampere mayor, y Francisco Capalá, dado, y concedido, consta con vn Consejo General tenido, y celebrado por dichos Señores *Plateros Agregados* en el dia 30. del mes de Deziembre proximo passado, recibido en poder del Discreto Miguel Cabrer Notario Real, Ciudadano de Barcelona, del qual el dicho Miguel Cabrer con sus Letras Certificatorias por el de su mano propria serradas, y subscritas, de otra Parte. Atendiendo las dichas Partes, que no obstante que avia sido proferida vna Sentencia Arbitral declarada sobre diferentes dudas, que se avian ofrecido entre los dichos Señores Mayorales, y Obreros de dicha Ilustre Cofadria, y los Señores *Plateros Agregados* al dicho Santo Misterio, por el Ilustre Señor D. Joseph Despalau Abad del Monasterio de San Pedro de Roda, Orden de Benitos Claustrales, el Doctor Antonio Garrigo Canonigo de la Iglesia Cathedral de la presente Ciudad, Don Francisco Despujol y de Moncorp, Don Felipe Ferran y de Çacirera, Arbitros por dichas respectivè Partes

elegidos, y nombrados, la Data de la qual fuè à los 2. del mes de Deziembre de 1709. de la qual haze fee el Discreto Joseph Francisco Fontana Notario Publico de Barcelona, de la qual Sentencia Arbitral, no aviendo querido los dichos Señores *Plateros Agregados* convenir en cosa alguna de èlla, se huviesse suscitado Pleyto, y Causa por, y entre los dichos Señores Mayorales, y Obreros de otra, en la Curia Ecclesiastica del Ilustrissimo, y Reverendissimo Señor Obispo de la presente Ciudad, con Sentencia hecha à los 18. del mes de Março 1722. por el Ilustre, y Reverendo Señor Vicario General, y Oficial, fuè declarado en aquella por punto principal, que vna, y otra de las Partes avian de estar à lo declarado con dicha Sentencia Arbitral, con el motivo entre otros, que vna, y otra de las Partes avían de estar à lo estipulado en las Concordias de 14. de Octubre 1727. y 18. de Março 1708. firmadas, y juradas entre las dichas Partes, calendadas largamente en las dichas dos Sentencias (à todas las quales Concordias, y Sentencias se haze relacion, conforme en cada qual de èllas se contiene); y como no obstante lo declarado en dichas dos Sentencias, se huviessen movido algunas dudas, deseando terminarlas, y que se prosiga tan Santa devocion; por medio de diferentes Personas de notable calidad, y devocion, zelosos de la tranquilidad de dichas Partes, se ha convenido à la transaccion, y Concordia siguiente.

1. Primeramente se ha acordado, y pactado entre dichas Partes, que porque en adelante se eviten los disturbios, y molestias entre dichas Partes, *que se puedan oponer à la continuacion del acrecentamiento, y culto fervoroso; que en el discurso de mas de* 50. *años los Señores Plateros Agregados han mantenido el dicho Santo Misterio de nuestra Señora de los Dolores;* Prometieron los Señores Joseph Domenech, Juan Girona, Pedro Juan Sampere mayor de edad, y Francisco Capalà per sí, y en nombre de los demás Señores *Plateros Agregados*, que de presente son, y por tiempo seràn admitidos à dicha Agregacion; que el numero de aquella se compondrà de 60. Individuos, los quales, por medio del Clavario de los Señores Agregados, antes de todo se alistaràn en el libro de los Cofadres de dicha Cofadria, los quales assi alistados, y escritos, se reconoceràn por verdaderos Agregados al dicho Santo Misterio, llevando el Clavario del Comun de dichos Agregados vn libro à parte, donde estaràn escritos, y continuados los nombres, y cognombres del numero de dichos 60. Agregados, y que todos los dichos 60. Agregados assistan todos los años à la dicha Procession con vna antorcha de cera blanca (no comprehendiendose los legitimamente impedidos, conforme seràn los que se hallaren ausentes de esta Ciudad, ò enfermos, ni tampoco los que se hallaren ocupados en ir vestidos de Vesta por Oficiales del dicho Santo Misterio, y no de otra suerte) el Mayoral, y Clavario deva cuydar numero de Agregados que el se cumpla exactamente en lo susodicho, pudiendose imponer por esta razon entre èllos las penas pecuniarias à èllos bien parecidas en caso de contravencion; todo lo que prometen cumplir, y guardar con obligacion de todos sus bienes presentes, y futuros, y de qualquier de èllos en particular.

2 Otro si ha sido pactado, *que los dichos Señores Plateros Agre-*

gados en el dia del Domingo de Ramos tengan compuesto el dicho S. Misterio de nuestra Señora de los Dolores, con el culto, adorno, y aliños, que hasta oy han practicado, y executado, y que en la hora se les señalare por dichos Señores Mayorales, y Obreros, assistan à la dicha Iglesia del Buen-Sucesso, aguardando allà la hora, y tiempo, en que se avràn de poner en el curso de dicha Procession, partiendo desde la casa, donde se hallàre compuesto el dicho Santo Misterio, à la dicha Iglesia del Buen-Sucesso, con el mismo modo, y forma, que hasta oy se ha acostumbrado, y practicado; è immediatamente, y despues de aver entrado el dicho Santo Misterio à la dicha Iglesia, saldràn dos Señores de los dichos Mayorales, que seràn en turno el Señor Mayoral Cavallero, ò Noble, y el otro el Señor Mayoral Ciudadano Honrado, y ladeando Estos al Mayoral del dicho Santo Misterio, que avrà llegado con el Guion, le acompañaràn à la Iglesia del Hospital de nuestra Señora de Misericordia, donde se hallarà ayuntada, y congregada la Ilustre, y Venerable Congregacion, y despues de hecha oracion, arrimarà el dicho Mayoral el Guion en el Altar Mayor, è immediatamente de executada la dicha funcion bolveràn à la dicha Iglesia del Buen-Sucesso, aguardando la dicha Ilustre, y Venerable Congregacion paraque se incorpore con dicha Procession, y curso de èlla, que ya se hallarà adelantada.

3. Otro si se ha pactado, que todos los adornos entregados al Clavario de los dichos Señores Agregados, como à Administrador del dicho Santo Misterio, y la Santa Imagen de nuestra Señora, y todo lo demàs se les entregò, conforme mas exactamente parece con Auto recibido en poder de Buenaventura Galí Notario Publico de Barcelona à los 12. del mes de Abril 1726. (al qual se haze relacion) que los dichos Señores Agregados les tendràn con buena custodia, de la suerte que hasta oy lo han executado, y que de èllos daràn cuenta, y razon en, y con el modo, que en dicho Auto se contiene.

4. Otro si, sin perjuizio de los derechos, y acciones adquiridas en las dos arriba calendadas Sentencias, se ha pactado, que teniendo firmeza, y validad todo lo contenido, y expressado en el presente auto de Concordia, y que los dichos Señores *Plateros Agregados* cumpliràn con todo lo en aquella estipulado, que los Señores Mayorales de dicha Cofadria por ningun tiempo retrocederàn de aquella, lo que prometen cumplir con obligacion de los bienes, reditos, y provechos de dicha Cofadria.

5. Otro si se ha practicado, que siempre que los dichos Señores Agregados, pediràn el Andedor de dicha Cofadria, para combidar à los Señores Agregados à tener Consejo, y tratar negocios pertenecientes à la conservacion, y acrecentamiento del dicho Santo Misterio, devan permitir los dichos Señores Mayorales, y Obreros, que dicho Andador haga la dicha servidumbre, pagado emperò aquel de su competente trabajo.»

(Folletó estampat per Joan Jolis, carrer dels Cotoners, l'any 1736.)

FI DEL VOLUM PRIMER

DEL METEIX AUTOR

La República en Barcelona.

Un volum de 500 planes, en 4.t (2.a edició), 5 pessetes.

Mendicidad y Beneficencia en Barcelona.

Un volum de 400 planes, en 4.t, 5 pessetes.

La Mendicidad es una llaga social que avergüenza a los pueblos que la toleran.

Monografía llorejada ab menció honorífica, una pesseta.

DP
402.
.B3
G6

Whitehill
v.1
IMS

Gonzalez Sugrañes,
Miquel
Contribucio a la
historia dels antichs
gremis dels arts y
oficis de la ciutat de
Barcelona. --

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA